



Füze Katinka kis hugosmnak rohani erzißel Kriza Lajos
3

VADRÓZSÁK.

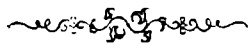
SZÉKELY

NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY.

SZERKESZTI

KRÍZA JÁNOS.

ELSŐ KÖTET.



KOLOZSVÁRTT,

STEIN JÁNOS ERD. MUZ. EGYLETI KÖNYVÁRUS BIZOMÁNYA.

1863.


~~~~~  
*Nyomatott az ev. ref. fűtanoda letűlivel Kolozsvárról.*  
~~~~~

HIDVÉGI

GRÓF

MIKÓ IMRE

**ERDÉLYI NYUGALMAZOTT KINCSTÁRNAGY, CS. K. BELSŐ TITKOS
TANÁCSOS UR Ő NAGYMÉLTÓSÁGÁNAK,**

**MINDEN SZÉP, IGAZ ÉS JÓ
HAZAFIAS SZELLEMŰ PÁRTOLÓJÁNAK,
A NAGY SZÉKELY EMBERNEK,**

MÉLY TISZTELETTEL AJÁNLVA.

ELŐSZÓ.

Nem minden remegés nélkül lépek e szerény Gyűjteménynyel a hazai közönség elé, meggondolva a feladat nehéz voltát, mit megoldásul magam elébe tűztem, s átérezve főleg a felelősség nagy terhét, mely gyöngye vállaimra sulyosodott az által, hogy hazánk nagy férfiai minden oly ügyün, hol legközelebbi vére, a székely, érdeke van szóban, lelkének egész szerelmével csügg, értesülve e vállalat felől, azt magas figyelmére méltatni s megjelenését nemeslelkű áldozatával előre biztosítani kegyes volt.

Azt éppen nem várhatom, hogy maga a Gyűjtemény megjelenése által meglepjem a tisztelt közönséget, jól tudva, hogy hosszútűrő várakozását eléggé kifárasztám. Jó, ha szerencsés leszek bocsánatát megnyerhetni a késő megjelenésért az által, hogy a sok mindenféleképpen találhat mégis valami nyere szeréntit, mi a hosszas várakoztatást némileg kártalanítsa. Emlékezhetik még egyegy olvasóm: húsz éve maholnap, — előbb még, mint a Kisfaludy-Társaságnak népköltési nagy vállalata megindult volna — „Vadrózsa“ czim alatt kiadandó népköltemények pártolására hívtam volt fel a nagy közönséget. A pártolás nem lön s az akkori idők más irányu törekvései miatt tán nem is lehetett oly hatás, hogy annak melegétől kinyilhatott volna a vad bimbócska, s miért tagadnám? Őmaga is mind gyöngébbnek kezdette volt magát érezni, mint hogy az irodalom diszkertébe való áttöltetését méltán kívánhatta volna, midőn a Kisfaludy-Társaság megbízásából egy Erdélyi által szerkesztett Gyűjtemény is csak egy buzgó hazafi áldozata mellett jelenhetett meg. S ekkor bekövetkeztek a nemzeti remények szintoly nagy-szerű öröm- mint bánatnapjai, egyiránt kedvezőtlen kor csendesebb kedélyállapotot igénylő munkák folytatására.

Idő multával, midőn az újra föleszmélt nemzet lelke mélyebben szállott önmagába, hogy saját nemzeti lényét a romboló vészek

ellenében minden gyökszálaiban erősítse és megszilárdítsa s e célból egyedül véréhez való, saját idomot és tőle szint adó népi elemekkel táplálja: magam is ujult ügykezzettel fogtam hozzá a székel népelme virágainak, vagy ha úgy neveznem szabad lesz, vadrózsáinak gyűjtéséhez, kiterjesztve most figyelmemet mindeure, mi az ősi népvirányon sajátságosnak látszhatott, az egyszerű szótól, sőt ennek betűhangjától a népbölcseletet vagy elmeélt tartalmazó közmondásig, — egy vidor tánczszótól vagy daltól a remek alkatu ó-székel balladáig, — egy gyermekneptalánytól a nép phantasiáját erősebben foglalkodtató tündérmeséig, szóval: a mi csak a székel nép észjárását s érzés- és kifejezőmódját a maga valóságában jellemezheti, s főleg költési erejét s annak egy költőibb multból fenmaradt ereklyéit ismertetheti. Minden fölfedezésre, mely egyegy böcsősebb népi szellemvirágot, népdalt vagy balladát hozott napfényre, mintha az Énekek éneke koronás szerzőjének szava zendült volna meg lelkemben: Az én szerelmesemnek szavát hallom, imho! jön ő, sietvén im ez hegyeken, vigadozván im ez halmokon. (Ének. II. 8.)

Ily népereklyék teszik hat szakaszra osztott Gyűjteményem egy részét s közöttük jörendin a Balladák s rokonneműek fognak figyelmet ébresztetni, aminthogy már is irodalmi méltánylást nyertek. S e nyelvünk- s irodalmunkra nézve megbecsülhetlen kincsek, mondani termésaranyak, veszőfélben vannak. Egy-egy versszakot egyik másik népdalból még hallani olykor, de az egészet a századik éneklő ha tudja, s nem kevés töredék van, hogy egészen már senki sem tudja. Nagy ideje hát, hogy minden nyelv- s irodalombarát ennek a nép szívéen termett kincsnek fölkeresése s öntudatos megőrzésében annál inkább buzgólkodjék, minél ritkábbak lesznek a nép soraiban a kik azt ösztönszerűleg tovább őrizni s ápolni képesek, hogy így a kevésből is, mi még menthető, gyarapodást nyerve nemzeti mivelődésünk, annál sajátabb, nemzetiebb erőben s színben haladasson előre. Áll ez az összes Népsajátságokra nézve, melyeknek csak egypár szorosabb értelemben vett osztályát adhatám a negyedik szakban, egy más kötetre maradván fenn e szakba illeszthető készletem többi rovata: a Mondák, Babonák, Álmok, Népszokások- s Innepélyek sat. — A Népmesékből is csak egy maroknyit közölheték ezúttal, mutatványául népünk e nembeli képző-erejének, mely még mostan is elég gazdag forrásban buzog fel, gazdagabban a népdalnál, melynek forrását in-

kább elfojthatja az irodalomból naponként lerakodó daltömeg. A T á j-
s z ó t á r végül magában foglal több eddig sehol nem ismerte-
tett szót is, kellő használatául az irodalomnak, melynek mint nagy
gazdaságnak kamráiban nem árt, ha sok mindenféle zakota is van
egybehalmozva, mit maga helyén az ügyes gazda mindig tud ha-
szonra fordítani. Mindenesetre nagy gonddal voltam arra, hogy „fíl
nem hallotta“ szót ne közöljek, s a mit közlök, lehetőleg szabatos
értelmezéssel és saját vidéke hangejtése szerint adjam. Ez okból
vevők föl több már ismertetett, de még eléggé nem ismert tájszót
is. S legvégül jönnek tán igen is fölös Jegyzeteim, mikben alka-
lom szerint egy s más tudnivalót el kelle mondanom — s az egészet
bezárja rövid értékezem a Székely Nyelvjárásokról, a
szerkesztés ezer aprólékos gondjai közt csak futtában vázolhatott
nyelvjárási térképecske, vagy egy kis kezdetleges tanulmány-féle.

Ily sokat ölelni akarás mellett, meglehet keveset fogtam szo-
ritni. A nyelvjárási s hangejtési legkisebb árnyalatokat is kiszínelni
akarva, tán főbb sajátságok, a kifejezés, a beszéd igaz székelyessége
ellen fogtam véteni. Tán nem mindenütt van megőrizve az a tiszta
édes gyermeteg hang, az a természetes úde arczszin, ez örökké
vonzó bűbája a népnek igaz szülöttjeinek. Részemről nem volt hija
a tárgyam iránti szenvedélyes szeretetnek, s nyelvértésem élesbitése
céljából az illető nyelvjárások finomságaiba avatottabb ügybarátaimmal
untig folytatott közlekedésnek. E részben forró háláérzéssel kell főleg
megemlékeznem Gálfi Sándor és Kiss Mihály tisztelt barátaimról,
kiknek a gyűjtésben szintugy mint annyi más tekintetben tanusított
szíves és lelkes részvétök nagyban segíté elő székelyes vállalatomat;
ide járulván egyszersmind jeles költőnk s műtészünk Gyulai Pál
urnak, szíves barátságos zaklatásai mellett, e munka rendezését s
gyorsabb megjelenését hathatósan gyámolító részvéte. S kit fen-
nebb e vállalat nemes pártolójául említek, itt végül is hálám mély
érzetével kell ismételnem gr. Mikó Imre ő nmltaga nagy nevét, a
ki saját, táncszók- és népmesékből álló gyűjtelékét rendelkezésem
alá bocsátani kegyeskedett, mit egy remélhető második kötetben
hasznosítani is fogok.

És már mint hajdan ~~székely~~ csipkebokorból a választott nép
istenének szózata, ~~hazánk~~ ~~székely~~ e szerény vádrózsa-bokorból is a ma-
gyar hongeniusz szava, bizonytságot teendő arról: hogy a székely
föld is — a melyen mostan mintegy az irodalom saruját leoldva ál-
lunk ejelen munkánkkal, — az élő magyar nyelv egyik classicus föld-

része; — hogy a székelynek is, mint rokon hun törzsnek, hivatása, valamint testi ugy szellemi összes erősulyjával, szívvére minden eredeti sajátosságával gazdagítani az egy magyar nagy élőfát, hogy minden virága annál viritőbb nemzeti szint, s minden gyümölcse, mert saját fáján érik, annál zamatosabb izt lehessen; — hogy a székely nép szó- és dalkincsének is, a mennyiben belértéke van, be kell folyni a magyar irodalom és közmívelődés világába. — Mit egyes parányi erő csak gyarlón tehet, tegye azt nagyobb erők egyetülése tökélyesebben. A saját székein még mindig ősi ép erőben tülő s idegen elemek rontó befolyásától saját nyelvét is megőrizni tudó székelység, mint mindig készen állt szívvérét is feláldozni a magyar közérdekeknek: ajánlja fel sok tekintetben eredeti, még romlatlan élő beszédét is a magyar irodalom közös szent oltárára, hogy legyen az összes magyar népbeszéd, mintegy vadrózsatőke, a melybe oltani szokták a nemes rózságot, hogy annál nemesbbé s erőteljesbbé tegyék; és legyen mint amaz oltáron égő eleven szén, melyel a szeráf illeté a próféta száját, hogy elvenné annak hamisságait s eltisztítaná bűneit. Illesse az élő népbeszéd eleven szene is a nemzet prófétája — az író — ajakát, hogy eltisztítsa annak hamisságait, a nyelvgeniusz ellen ejthető minden vétségeit.

Beszéljen már tovább a két Kádár Kata, Bátori Bódizsár s a szép Julia, Kőmives Kelemennével s többi társaik, és fedezzék ők is a mi sokféle gyarlóságinkat.

Kolozsvárt, dec. 27. 1862.

Krizsa János.

Figyelmeztetés az olvasóhoz. A kettős v. födeles jegy a hangzónak, melyen áll, terpedtségét jelöli. A hiányjel ' szintén, ha pontozott v. ékeztetett hangzó után áll, mely fölé a kettős jegyet nem lehetett alkalmazni.

Az e feletti pont jelöli a közép v. zárt hangot.

A tompa ék, mint eszóban: a p á m, a következő hangtal okozott „visszaható hang-attractio“ jegye.

UDVARHELYSZÉKIEK.

1.

Kádár Kata.

Anyám, anyám, édös anyám!
Gyulainé édös anyám!
Én évösöm Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát. —

Nem öngedöm édös fiam
Gyula Márton!
Hanem vödd el nagy uraknak
Szép leányát. —

Nem kell neköm nagy uraknak
Szép leánya,
Csak kell neköm Kádár Kata,
Jobbágyunknak szép leánya. —

Émehetsz hát édös fiam
Gyula Márton!
Kitagadlak, nem vagy fiam,
Sem écczör sem mácczor. —

Inasom inasom, kedvesebb inasom
Húzd elé hintómot, fogd bé lovaimot! —

Lovakot befogták, útnak indútanak,
Egy keszkenyöt adott neki Kádár Kata:
Mikor e szénibe vörösre vátozik,
Akkor életöm is, tudd még, mégvátozik. —

Mönyön Gyula Márton högyekön vögyekön,
Écczör vátozást láf a csifra keszkenyön.

Inasom inasom, kedvesebb inasom!
A föld az istené, a ló az emberké:
Fordújunk, mett vörös szén már a keszkenyő,
Kádár Katának is-impián rég vége lött.

A falu véginél vót a disznyópásztor:
Hallod-e jó pásztor! mi ujság nállatok? ---

Nállunk jó ujság van, de neköd rossz vagyon,
Mett Kádár Katának immár vége vagyon,
A te édös anyád őtöt elvitette,
Feneketlen tóba belé is vetette. ---

Jó pásztor, mutasd még, hol vagyon az a tó,
Arannyim mind tijéd, a lovam s a hintó.

El is mönének ők a tónak széjire:
Kádár Kata lelköm, szój egyet, itt vagy-e?

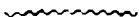
A tóba megszólalt Kádár Kata neki,
Hézzája béugrék hamar Gyula Márton.

Édös annya vízi bűvárokat küdött,
Mégkapták méghalva, észszeölőközve;

Egyiköt temették ótár eleibe,
Másikot temették ótár háta mögi.

A kettőből kinőtt két kápóna-virág,
Az ótár tetejin észszekapcsolóttak,
Az annyok oda mönt, le is szakasztotta,
A kápóna-virág hézza így szólalá:

Átkozott légy, átkozott légy
Édös anyám Gyulainé!
Éltömbe rossz vótál,
Most is méggyilkóttál.



2.

K á d á r K a t a.

(Ugyanaz más alakban.)

Anyám, anyám, édös szülöm,
Öngedje még szép kérésüm,
Hogy vögyem el Kádár Katát,
Jobbágyomnak szép leányát. —

Miklós úrfi szépön kéri;
Édös annya nem igéri:
Nem öngedöm, édös fíjam,
Nem öngedi az én rangom. —

Miklós mondá az annyanak:
Kádár Katát szeretöm csak,
Csak egyedül Kádár Katát,
Jobbágyomnak szép leányát. —

Édös annya azt feleli:
Abból ugyan nem lössz sömmi,
Vagyon lányok az uraknak,
Abból neköd is juttatnak.

Miklós úrfi megbúsula,
Készül, indul búdosásra.
„Szógám, szógám, édös szógám!
Nyergéjed még pej paripám!
Mönnytünk, mönnytünk a mig látunk,
Lögyön örök búdosásunk“!

Miklós úrfi elindula,
Azt meglátá Kádár Kata,
A kapuját megnyitotta,
Hogy Miklós bémönne rajta. —
Ne nyiss kaput Kádár Kata,
Nem mönyök én most bé rajta;
Henem mönyök a világra,
Hótig tartó búdosásra.
Kádár Kata megbúsula,
Miklós úrfihoz így szóla:

Áj még kéncsöm, szép Miklósom,
 Hogy aggyam rád egy pár csókom!
 Aggyak neköd egy bokrétát,
 A kezedbe kézi ruhát!
 Mikor ruhám vérrel hobzik,
 S a bokrétám hervadozik,
 Hidd el kéncsöm, hidd el neköm,
 Akkor löszön veszedelmöm.

Elindúnak, mönnek, mönnek
 Hoszszu útnak, röngetegnek.
 A rubáját Miklós úrfi
 Elévöszi, még még nőzi,
 Hát a ruha vérrel hobzik,
 Bokrétája hervadozik.
 Mind a kettő azt jelönti:
 Kádár Katát most veszeszti.
 Miklós úrfi megfordula,
 Egy mónár gazdát találá,
 Kihöz közél lovagola,
 Kihöz ő eképpen szóla:
 Hallod-é te, mónár gazda!
 Mi hír vagyon a faluba? —
 Nincs ugyan ott sömmi egyéb,
 Kádár Katát évesztötték. —
 Hallod-é te mónár gazda,
 Vigy el ingöm éppen oda!
 Hol éveszött Kádár Kata,
 Jobbágyomnak szép leánya.
 Pej paripám tijéd lögyön
 S mindön ékös ötözetöm.

Mónár gazda szót fogada,
 Miklós előtt elindula,
 Őt elvitte ára hejre,
 Feneketlen tó széjire,
 Onnét beszólalt a tóba:
 Élsz-é kéncsöm, Kádár Kata?
 Kádár Kata is szólalik:
 Nállad nélkül elig telik.
 Miklós úrfi ezt hallotta,
 Szüvit a bánat éfogta,

Kezit fejire kócsóta,
 Sorsát ő ott úgy siratta,
 S belé ereszködék hëzza
 A nagy feneketlen tóba.
 Egyikből nőtt muszkáta szál,
 A másikból rózsmarint szál.
 Addig s addig neveköttek,
 Vizön főjül eméköttek,
 Egymásba belé szerettek
 S ott is észsze-öléköttek.

Miklós annya mönt sétáni,
 Megtaláta ököt látni;
 Vizi bűvart elhivatá,
 Mind a kettőt kiásatá.
 Az egyiknek csinátattak
 Fejér márvánkő kopossót,
 A másiknak csinátattak
 Vörös márvánkő kopossót.
 Az egyiköt étemették
 Eleibe az ótárnak,
 A másikot étemették
 Háta mögi az ótárnak.
 Az egyikből neveködött
 Fejér márván liliomszál,
 A másikból neveködött
 Vörös márván liliomszál.
 Ott is addig neveköttek,
 A mig észsze-öléköttek.

Miklós annya hogy meglátá,
 Mind a kettőt leszakasztá,
 Talpa alá bétipodá
 S tövis bokorra rakatá.
 Ezt hogy látta Kádár Kata,
 Kopossóból főjajdula:
 „Éltünkbe üdözönk vótál,
 Békét hótunkba sem hattál.
 Kiér isten jót ne aggyon,
 Szeretetlen tássat aggyon!
 Kinyeretlenség talájon,
 Mégis sönki még ne szánnyon.

3.

Bátori Bódizsár.

Asztalnál ül vala gyöngye Júdit asszon,
 Lábánál röngette szép arany böcsőjít:
 „Beli fiam beli! szép futkosó fiam!
 Mett neköd nem apád Bátori Bódizsár;
 Im az a te apád, erdéli kapitány,
 A ki atta neköd szép arany böcsőjít,
 Annak négy szarvába négy arany pereczüt,
 Osztán a fejedre hozsonyi süvegöt.“ —

Hát ajtón hágassa Bátori Bódizsár:
 „Még ne tagadd asszon mostan beszédődöt“!

„Bizon nem tagadom lelköm jámbor uram,
 Léányokat szidom, a rossz léányokat:
 Virágomnak szépit nyilatlan leszötték,
 Bokrétába kötték, legényöknek tötték.“ —

„Métagadád asszon mostan beszédődöt?
 Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszon, feleségöm“! —

„Minnyát nyitok, minnyát lelköm jámbor uram!
 Hadd húzzam lábamba karmazsin csidmámot,
 Hadd vessem nyakamba vont arany szoknyámot.“

De nem győzé várni, bérngá az ajtót;
 „Készűj asszon, készűj hónap álló d'ére,
 A rózsapiaczra, a fővő hejre.

Hol vagy édös szógám, legkedvesebb postám?
 Készítsd elé neköm hat lovam hintómot“! —

Ök elkészülének, el is indulának,
 El is indulának, oda is jutának.

„Várj kicsit, várj kicsit te feteke hóhér!
Mett a halottnak is hármat harangoznak,
Lám árva fejemnek egyet sem konditnak“!

Azomba érkezik erdéli kapitány:
Écezőr megfordittsa, kecczőr megcsókója,
Kecczőr megfordittsa, százszor megcsókója;
„Enyim vagy, nem másé, te asszonyi állat“! —

4.

Bodrogi Ferenczné.

Siratozza magát a szegény rab asszon:
„Ma hét esztendeje, têtes harmad napja,
Hogy estem rabságra, szörnyű nagy fogságra;
Hol húsomot értem, húsomot megöttem,
Hol ezt nem tehettem, kégyók békák öttek;
Hol vérömöt értem, vérömöt megittam,
Karomból lábamból véröm sokszor szittam.

A ki neköm adná kinyerének héját,
Biz ez is meglátná mennyeknek országát;
A ki neköm adná poharának vizét,
Az is megköstöná a mennyország izét.“

Az ajtón hágassa asszonság farajja:
Asszonyom, asszonyom, nagy tisztös asszonyom!
Valamit mondanék, ha még nem csapalna.

Siratozza magát a szegény rab asszon:
„Ma két esztendeje, têtes harmad napja,
Hogy estem rabságra, szörnyű nagy fogságra;
Hol húsomot értem, húsomot megöttem,
Hol ezt nem tehettem, kégyók békák öttek;
Hol vérömöt értem, vérömöt megittam,
Karomból lábamból véröm sokszor szittam.

A ki neküm adná kinyerének héját,
 Biz az is meglátná mennyeknek országát;
 A ki neküm adná poharának vizét,
 Az is mégkóstóná a mennyország ízét.“ —

„Mintsem neki adnám kinyeremnek héját,
 Inkább oda vetném kússebb komondornak,
 Mintsem oda adnám poharamnak vizét,
 Inkább megitatnám palotám földivel;
 Fogjátok, vigyétök a fővővő hejre.“ —

„Várj kicsit, várj kicsit te nagyságos asszon'
 Mett a halottnak is hármát harangoznak,
 Hát árva fejemnek égyet sem konditnak?
 Ki léánya vótál te nagyságos asszon“? —

„Én vótam még eddig Bodrogi Ferenczé“! —

„Bizony ha te vótál Bodrogi Ferenczé,
 Bizony én is vótam Bodrogi Ferenczné,
 Bodrogi Ferenczné a te édös anyád“! —

„Jer bé mostan, mondom, jer bé édös anyám,
 Téjbe mégfüröszelek, vajjal mégkenetlek“!

Ne fürösze ingömöt, ne keness ingömöt,
 Mett eleget kentél sötét tömlöczömbe,
 Istenöm, léányom! neköd fizessön még.



5.

Oh bánat, búbanat, keserű búbanat!
 Égön mennyi csillag, ha mind diák vóna,
 Földön mennyi fűszál, ha mind penna vóna,
 Erdőn mennyi levél, ha pappiros vóna:

Töngör sürtű hobja ha mind tента vóna,
 Még sem irhatnók le búmot, bánatomot,
 Búmot, bánatomot, benn való titkomot,
 Ez életbe való keserű sorsomot.

Istenöm istenöm! oh édes istenöm!
 Egy íródiákom mé nincsen énnéköm?
 Egy íródiákom, egy bizott emböröm,
 A ki most csak hamar lönne jó eszközőm.

Íródiákkal levelem iratnám,
 Biztos embörömtől útra bocsátanám,
 Rigómtól küdeném, de igön csácsogó,
 Titkos panaszommal így bánni nem tudó.

Méhömtől küdeném, oj mezőre talál,
 Szűve szörént való szép virágra leszál;
 Mézet szippant szégény, követi az halál,
 Így bánatom mindég nállam marad tehát!

Füdd el jó szél füdd el az én bánatomot,
 Könnyebbitsd még bár te nyomoru sorsomot,
 Vidd szél fuvására, víznek lemöntire,
 Vidd rózsám házának ablak-évegire.

Még onnét is füdd bé az ő kebelire,
 Az ő kebelire, hogy hájon még velle,
 Még se hájon szégény, hadd éjön kedvire,
 Éjön a ki élhet az ő édesivel.

Én már nem élhetők az én kedvesömmel
 Végit atta isten az én életömnnek,
 Bétötötte kedvit mindön irigyimnek,
 Istenöm, fizess még vót ellenségimnek.

6.

Búzával él a vadgalamb,
 Szomorán szól a nagy harang,
 Azét szól ojan szomorán,
 El van írva az én rózsám.

Tötik az erdéli útát,
 Viszik a sok magyar fíjat,
 Viszik ki Galicziába,
 Idegön szégény országba.

Aj meg lelköm, hadd kérgyem még,
 Ha elvisznek, hol kaplak még?
 Jere ki Galicziába,
 Ott mégkapsz egy kaszárnýába.

Galiczia közepibe
 Két kaszárnýa van építve,
 Abba vadnak a legényök,
 Abba búsúnak szégényök.

Kihajónak az ablakból,
 Rózsa nyílik csákójokból,
 Rózsa nyílik, szűkfű hajlik,
 Az én rózsám szava hangzik.

Mi haszna, ha szava hangzik,
 Ha Erdéjbe nem lakhatik;
 Galiczia hetven posta,
 Ott az én rózsám katona.

Haza jöne, nem eresztik,
 Méghasad a szűve estig;
 Ha méghasad, étemetik,
 Azt is csak értem cselekszik.



7.

Jere hézzám vacsorára,
 Apró vágott káposztára;
 Bójöhetsz szűvem bátron!

Héj nem merök én bémönni,
 Oh én édös angyalom;
 A gyertyának világánál
 Eszre vösznek csillagom!

Vödd el a gyertyának hammát,
 Nem lássák még a világát;
 Bójöhetsz szűvem bátron! —

Héj nem merők én bémönni,
Oh én édes angyalom;
A kutyának ugatásán
Eszre vösznek csillagom.

Vess egy darab koncot neki,
Az ugatást elfelejti;
Béjöhetsz szílvem bátron!

Héj nem merők én bémönni,
Oh én édes angyalom;
A csidmámnak kopogásán
Eszre vösznek csillagom!

Köss keszkenyöt a sorkára,
Nem hallik a kopogása;
Béjöhetsz szílvem bátron!

Héj nem merők én bémönni,
Oh én édes angyalom;
Az ajtónak nyikorgásán
Eszre vösznek csillagom!

Hájazd még az ajtó sorkát,
Nem hallik még a nyikorgás;
Béjöhetsz szílvem bátron!

Héj nem merők én bémönni,
Oh én édes angyalom;
Ajakunknak czuppanásán
Eszre vösznek csillagom!

Héj te vitéz, hát te mit érsz?
Ha még csókolódni is félsz.
Émehetsz már dógodra,
Nem szorútam csókodra;
Émehetsz már, nem kellesz,
Nem vagy előttem kedves.



8.

Száj le holló, száj le,
Száj alább égy ágra,
Hadd irjak levelet
Mind a két szárnyadra.

Hadd irjak levelet
Apámnak anyámnak,
Apámnak anyámnak,
Jegybéli mátkámnak.

Ha kérdik: hogy vagyok?
Mondd meg, hogy rab vagyok,
Kolozsvár piacczán
Térgyig vasba vagyok.

Az én dérékajom
A tömlöcz feneke,
Az én égő gyertyám
Kégyók békák szöme.

Égy asztalka vagyon,
Gyászszal bé van festve,
Azon van égy pohár,
Bánattal van tele. —

Akarkié lögyön
Ez a tele pohár,
Csak az enyim lögyön
A mégvató halál.



9.

Szomszéd legény Gyurka.

Ablakba könyöklék gyöngé rácz műnyecske,
Hát künn sétál vala borbéj legény Gyurka;
Jer bé hézzám, jer bé borbéj legény Gyurka,
Jer bé hézzám, jer bé szomszéd legény Gyurka!

Söröm is jó vagyon, borom is jó vagyon,
 Neköd ingyön adok, másnak pénzér adok,
 Sönki sincsen itthon, csak én vagyok itthon,
 Sönki sincsen itthon, csak én vagyok itthon.

Uram a városba piros csidma vönni,
 Apám az erdőbe somfa veszsztöt vágni,
 Anyám a malomba fejr liszt örleni,
 Anyám a malomba fejr liszt örleni.

Addig csalogatá borbéj legény Gyurkát,
 A mig a zereszbe ökemít bécsalá. —
 Écczör haza möne az ő édös ura,
 Écczör haza möne az ő édös ura.

Feleségöm, kéncsöm, eressz bé ingömöt,
 A városba jártam, piros csidmát hoztam,
 Piros csidmát hoztam, szépöt, mijent kaptam,
 Piros csidmát hoztam, szépöt, mijent kaptam,

Minná béereszlek édös kéncsöm uram,
 Hogy vessem nyakamba kövári szoknyámot.
 Még is csak kéredzék az ő édös ura,
 Még is csak kéredzék az ő édös ura:

Feleségöm, kéncsöm, eressz bé ingömöt,
 A városba jártam, piros csidmát hoztam,
 Piros csidmát hoztam, a mijent csak kaptam,
 Piros csidmát hoztam, a mijent csak kaptam.

Minná béereszlek édös kéncsöm uram,
 Hogy húzzam lábamba kövári papucsom.
 Még is csak kéredzék az ő édös ura,
 Még is csak kéredzék az ő édös ura:

Feleségöm, kéncsöm, eressz bé ingömöt,
 A városba jártam, piros csidmát hoztam,
 Piros csidmát hoztam, a mijent csak tudtam,
 Piros csidmát hoztam, a mijent csak tudtam.

Minná béereszlek édös kéncsöm uram,
 Hogy kössem előmbe feteke ruhámot. —
 Még is csak kéredzék az ő édös ura,
 Még is csak kéredzék az ő édös ura.

Feleségöm, kéncsöm, eressz bé ingömmöt,
 A városba jártam, piros csidmát hoztam;
 Ő is béereszté az ő édös urát,
 A jobb hónya alól kibocsátá Gyurkát.

10.

Udvarom, udvarom, szép kerek udvarom,
 Nem söpri még többé az én gyöngé karom.

Udvarom közepin egy arany almafa,
 Ahoz van mégköttve piros pej paripa.

Föl is van nyergêve, föl is kantározva,
 Nosza kedves pajtás búdosunk el rajta.

Két út van előttem, mejikön indújak?
 Két szép lány szeretöm, mejiktől búcsuzzak?

Égyiktől búcsuzom, a másik haragszik,
 Azét az én szüvem soha még nem nyugszik.

Neköd édös rózsám, mi bajod érközék?
 Talám a vacsorád nem igün jól esék?

Hoztam egy éveg bort, hogy igyál belölle,
 Szomorú a szüved, majt mégvidul tölle.

Nem kell neköm borod, csak te idd még magad,
 Ha nem sajnálottad árva lányágomot.

Sajnátalak rózsám, mikor megcsátalak,
 De már a jó isten visêje gondodot.

Aggyon isten rózsám neköd ojan csudát,
 Hogy az egész világ róllad vögyön példát.

En nem bánom rózsám, lögyön földmozdulás,
 Hogy jusson eszödbe sok erős fogadás. —

11.

Este guzsajjasba én écczür émöntem,
Mónár legénkével jádzodozní keztem;

Fényös hajnalesillag bár fő' ne virjadna,
Hogy a szerelőmnek vége ne szakadna.
Haza kélle mönni majt a guzsajjasból,
Anyám is azonba fő'kele az ágyból,

Gyöngé nyírág vesszöt frissen elévötte,
Karcsu dérékamón hajtogatni kezdte.

Ha a mónár legén tiszta gyémánt vóna,
Még se mönnék többet guzsajjasba hézza.

12.

Katát kérették bé Barassóba,
Ingöm is igön Oláfaluba.
Haj, a vig kedvem, vig akaratom
Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
Bánatba esnöm.

Katát ütették hat ló hintóba,
Ingöm is igön szántó taligára.
Haj, a vig kedvem, vig akaratom
Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
Bánatba esnöm.

Katának attak sejöm vigánát,
Neköm is attak csüptü rokoját.
Haj, a vig kedvem, vig akaratom
Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
Bánatba esnöm.

Katának töttek fejire fátyolt,
Neköm is igön csüptü madzagot.
Haj, a vig kedvem, vig akaratom
Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
Bánatba esnöm.

Katának húztak karmazsin csidmát,
Neköm is igön kapeza bocskorkát.

Haj, a víg kedvem, víg akaratom
 Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
 Bánatba esnöm.

Katát ü'tették fű'ső asztalhoz,
 Ingöm is igön disznóválluhoz.
 Haj, a víg kedvem, víg akaratom
 Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
 Bánatba esnöm.

Katának attak hétféle ételt,
 Neköm is igön korpa kevertet.
 Haj, a víg kedvem, víg akaratom
 Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
 Bánatba esnöm.

Katának attak pohár piros bort,
 Neköm is igön szapulott lúgot,
 Haj, a víg kedvem, víg akaratom
 Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
 Bánatba esnöm.

Katát fektették paplanyos ágyba,
 Ingöm is igön disznó alomba.
 Haj, a víg kedvem, víg akaratom
 Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
 Bánatba esnöm.

Katát csókóták gombos ajakkal,
 Ingöm is igön balta fokokkal.
 Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
 Még sem hagy ingöm bánatba esnöm
 Bánatban esnöm.

13.

Kövecsös út mellett páratlan gölicze,
 Kinek e világon nem vót szöröncsége.

Az hol én émönyök, ott a fák is sírnak,
 Gyöngye ágairól levelek lehúlnak.

Hújatok levelek, rejtsetök el ingöm,
Mert az én édesöm mást szeret, nem ingöm.

Szerethettél volna, ha szép nem vótam is,
Mert én szerettelek, ha szép nem vótál is,

És férhettünk volna ketten egy párnán is,
Mégé'hattunk volna még a kősziklán is.

14.

Szégén legén ne mőnj
A sáros verőmbe,
Haj, majtég belé esől
A veszedelőmbe.

Ne fėj, léán, ne fėj,
Nem esőm verőmbe,
Haj, inkább esőm veled
Őrők szerelőmbe.

Tudd még legén, tudd még,
Szégén léány vagyok,
Haj, még jó gűnyám sincsen,
Télbe majt mégfagyok.

Ne fėj léán, ne fėj,
Hogy ojan szégény vagy,
Haj, meleg a szerelmőd,
Majt fölővad a fagy.

Tudd még legén, tudd még,
A szerelőm éműl,
Haj, osztán mindőn kéncstűnk
A sáros porba hűl.

Ne fėj léán, ne fėj,
Hogy éműl szerelműnk,
Haj, mind örökségűnköt
Fő'vátsák gyermekűnk.

15.

Árok, árok, be méj árokba estem,
 Rólad rózsám mindön gondom levőttem,
 Éfelejtlek, hogy még eszömbe se jutsz,
 Hűségödér, jóságodér fizessün még a Jézus.

Már ezután többet járok Gyulára,
 Az én rózsám oda vagyon bészárva,
 Irok neki egy keserves levelet,
 Hogy az isten szabadítsa, ha lehet.

Haj likas a keszkenyője, a vérés,
 Kihűl belőlle a szőkfü, a têtes,
 Én nem bánom, ha szőkfüje kihűl is,
 Csak a rózsám ide jőne, a hamis.

~~~~~

## 16.

Égy árvát küdöttem hézzád hű szerelmem!  
 Kire titkon biztam írott küls levelem,  
 Nem is mertem szűvem főjegyözni nevem,  
 Hogy tuttam házadnál vagyon égy irigyöm.

Mézzel fojó szókkal szűvem hibát talá't,  
 Mett rózsás kertődbe más rendőköt kaszál,  
 Vetött nyoszojádba idegön is meghá't,  
 Kiér az én szűvem szerelmödtől mégvá't.

Hézzám hű szógádhoz ha igaz nem vótál,  
 Légy igaz már ahoz, a kihöz pártótál,  
 Hézzám ha hűségöt csak szénnyel mutattál,  
 Isten lögyön veled, ki tölem mégvá'tál.

Tégödöt az isten mindön jóval ágyon,  
 A te szűved soha búra ne talájon,  
 Mind égből a rózsát harmattal újittson,  
 Mégis a szeretet hőtig mégmaradjon.

Veled ismeretös ha nem löttem vóna,  
 Bánatot szűvemön nem visétem vóna;  
 Ha szűvem szűvedér nem szakadtott vóna,  
 Rózsa szényll orcám még sem hérvatt vóna.

Ajtódot kapudot bészárhadd előttem,  
 Mett hézzád mőnésőm nem esik még könnyen,  
 Egy virág se ejtse te reád virágát,  
 Éjeli hódom is vonnya még világát.

~~~~~

17.

Kapum előtt szép ződ búza,
 Kihajlott a töött útra,
 Még a fejit ki se hánta,
 Egy pár galamb körüljárta.

Háromszéki küs léányka,
 Be harmatos a szoknyája;
 Harmatos búzát arattam,
 A rózsámtól émaradtam.

Ugy émarattam szegéntől,
 Mind az émút esztendőtől.
 Megkérdőzném, de nincs kitő',
 Hirit se hallom sönkitő'.

18.

A pántika könnyű gúnya,
 Mett azt a szél könnyen fúja.
 A főkötő nehéz gúnya,
 Mett azt a bú nyomdogája.

~~~~~

### 19.

Búzát vittem a malomba,  
 Azt gondótam törökbúza,  
 Törökbúza édős málé,  
 Nincs szöbb élet mind a lányé.

Mett a léán mind a páva  
 Ugy fekszik a vetött ágyba,  
 De a legén mind a kutya  
 Ugy leszkodik az ablakba.

Nüzi, ki ül a puczokba,  
 Szürke szokmány a nyakába,  
 Hányva veti haragjába,  
 Hogy nem mehet bé a házba.

## 20.

Nincs kénosabb dolog mind titkon szeretni,  
 Éje' nappa' tűz nélkül szőrtelen égni,  
 Ennek nem más példája, hanem éppen én,  
 A kit egy virágszálér gyötör a nagy kén.

Én is szerettem egyet, oh de igazán,  
 Piros rózsza s tulipán nyilott orcáján,  
 Hélénai szépséggel bíró szép alak,  
 Oh mikor éröm még azt, hogy még lássalak.

Édös kincsöm kedvesöm, haj de szeretlek,  
 Csak egy fertáj óráig sem felejthetlek ;  
 Jupiter sassára is bátron fölű'nék :  
 Csak hogy hézzád angyalom öröptű'hetnék.

## 21.

Tiz paripám jó van, de nincs egy szál szénám,  
 Mett nem kaszálhaték a szerelöm mián.

Szerelöm, szerelöm, átkozott szerelöm,  
 Mét nem termöttél vót flúzfa ágabogán,  
 Hadd jutottál vóna mindönnnek egyaránt;  
 Ne jutottál vóna egycedül csak neköm.

## 22.

Kolozsvári várba leszállott egy páva,  
 Az én kedves galambamnak  
 Csókra termött szája.

Nözz ki rózsám, nözz ki a várnak ablakán.  
 Amott jö a te kedvesöd  
 Egy szürke paripán.

Eztüst a kantárja, arany a zablája,  
 Az én kedves galambamnak  
 Én lüszkök a párja!

### 23.

Egy bácsikát üsmerek én,  
 Sokaig vót szóga legén,  
 Réa vötte magát végre,  
 Hogy szört tögyön feleségre.

Egy jó leányt megkérte,  
 De azt ő ê nem nyerhette,  
 S hogy nem atták, hamarjába  
 Vött egy rosszat haragjába.

### 24.

Fejér legént ne szeress,  
 Mett az árnyékot keres.

Piros legént se szeress,  
 Mett a részögös lehet.

Sárga legént se szeress,  
 Mett a betegös lehet.

Büszke legént se szeress,  
 Mett a csapodár lehet.

Barna legént szerethetsz,  
 Mett a jóféle lehet.

### 25.

Ősszel érik a baraczk:  
 Mind vizitkés a paraszt.  
 Vizitkéje kettő, három,  
 S nincs mit ügyék egész nyáron.

**26.**

Jaj be magoss högyet látok,  
 Katonának tött az átok.  
 Várj még bíró, mett méghánod  
 Az én katonaságomot.

Ne vigaggyon sünki azon,  
 Hogy hazámbó' masirozom.  
 Húl a zápor a nyomáson,  
 Ha ma rajtam, hónap másan.

**27.**

Ez az uccza végig poros :  
 Van szeretöm barna piros;  
 Ha barna is, még sem czigán,  
 Csak hogy szeretne igazán.

**28.**

Ritka búza, ritka rozs :  
 Ritka léány igaz most.  
 A legény is csak addig,  
 A mig mégházasodik;  
 De ha mégházasodik,  
 Egybe mégravaszodik.

**29.**

Most jött hézzám egy kis fecske,  
 Barna piros szép mönyecske,  
 Nem szökik mind a vad kecske,  
 Mett ő hézzám szelidöcske.

Méghattam házam népinek,  
 Haggyon békét a fecskémnek,  
 Mett a fecske jámbor madár,  
 Ő sünkinek kárt nem csinál.

Ha kimögyön a határra,  
 A gazdája búzájára,  
 Visszatér ő nemsokára,  
 A mégyszokott szállására.

Kedves fecském maraggy velem,  
 Veled töltöm nyaram, telem,  
 Nem égy nyarat, nem égy telet,  
 Hanem egész életömet.

### 30.

Szivárványos az ég ája,  
 Nem jól van a fejem ája,  
 Édös rózsám igazítsd még,  
 Ugy is érted vagyok beteg.

### 31.

En biz igen nagy sárba  
 Nem mögyök a vásárba;  
 Te se mennyi feleség!  
 Jobb üdö is lehet még.

Apjok! ojjant mét ebög?  
 Bár mit mongyon, én mönyök,  
 Inkább tíz nap aratnék,  
 Mint sem itthon maradnék.

### 32.

Üsmerek én égy gaz fukart,  
 Ki másébó' sokat kopart.  
 E fukar az ebszüllötte  
 Écezőr magát mégvetötte:  
 Kétezőrnyi szörzeménre,  
 Égy garassal négy szöméjre

Bort vött Szöm-Márton estére  
 Egész háznép örömére.  
 S míg azt a bort min' mégitták,  
 Hogy négyfelé elosztották,  
 Egynek se mőnt a hasába,  
 Mind fölakatt a torkába,  
 Még nedvest' t fűnn a gége,  
 Száraz vót az alsó vége.

### 33.

Szeress, szeress, csak nözöl még kit,  
 Mett a szerelöm megvakít,  
     Haja haj!  
 Mett ingömöt megvakított,  
 S örökre megszorított,  
     Haja haj — haja haj!

Ne szeress te kettőt hármat,  
 Mikor egy is elég bánat,  
     Haja haj!  
 Mer én is szerettem egyet,  
 Felejténém, de nem lehet,  
     Haja haj — haja haj!

Nem kell neköm sönki búja,  
 Bár csak az enyim se vóna,  
     Haja haj!  
 Éltem én búba eleget,  
 Mer az én rózsám mást szeret,  
     Haja haj — haja haj!

Ne szeressön sönki méjün,  
 Mett nem tuggya mire mögyön,  
     Haja haj!  
 Örömei mind émúlnak,  
 Vig napjai sirba húlnak,  
     Haja haj — haja haj!



Árok, árok, de méj árok,  
 Méggondolám, hogy így járok,  
 Haja haj!  
 Széjös árkon keskön palló,  
 Igazán szeretni nem jó,  
 Haja haj — haja haj!

### 34.

Haj két singös, vörös, széjös szép pántika!  
 Te vagy az én szüvem legédösebb titka,  
 A titkót szerelöm, szüvem szép szerelme  
 A vacsora-csillag világánál terme.

De kitű' termöttél, de ki adott nekem,  
 Csak a szép vacsora-csillag tuggya, más nem;  
 Tuszôgassák ugyan; de nem mondom, hogy ki;  
 Szüvem édös titkát ne tuggya még sönki.

Ihol jö karácson, fonlak a hajamba,  
 S a hol járok kelök, piroslik az uccza,  
 Nöznek a legények s vityálódnak velem,  
 De szüvemnek titkát nem tuggya még egy sem.

### 35.

Vigon élöm világom,  
 Ne itéj még virágom!  
 É'jed te is, nem bánom,  
 Még szüvemből' kívánom.  
 Búsújon a ki tud hézza,  
 De én nem búsulok soha,  
 Jobb üdö is lössz valaha.

### 36.

A hideg szél fűdogál,  
 A falevél hűdogál,  
 Léány-hűség műdogál,  
 S a jó legén sirdogál.

## 37.

Mind csak sírok, mind csak sírok,  
 Keservimmel jaj nem bírok!  
 Most jöttem még más országból,  
 Sonyarú katonaságból.

Itthon jaj még se nyughattam,  
 Újra levél jött utánam,  
 Indúnom kell hónap délbe,  
 Száz méfödre hideg télbe.

É kell hagynom hűtvesömöt,  
 S czecczopó kús gyermekömöt,  
 Árván maradt a ház tája,  
 Ki visel már gondot rája?

## 38.

Tordátfalán van egy malom,  
 Bánatot örönek azon,  
 Néköm is van búbanatom,  
 Oda viszöm a hátamon.

Oda viszöm a hátamon,  
 Fölöntöm és lejártatom,  
 A mónárja mégöröli,  
 Mett a szűvem nem gyűlöli.

Tordátfalán van egy malom,  
 Forog mindég csak tavaszon,  
 Bánatomot akkô viszém,  
 Mett csak akkô vagyon vize.

Tordátfalán van egy malom,  
 De zörgésit ritkán hallom,  
 Mikô zörög, akkor is a  
 Szorútság kásáját járja.

Mégszorított ingöm is a  
 Szorútság, a bánat árja,  
 Azt fogatta a mónárja,  
 Hogy a hétön mind lejárja.

## 39.

Fáj a szívem belő' felől,  
Még se mutatom kujêről,  
Ojan bánat a szívemön,  
Talán méghalok az éjőn,  
Egyik tőszőn, másik vőszőn,  
A sok írigy majt mégőszőn.

## 40.

Mit titkolod, ha szeretsz?  
Mikor âról nem tehetsz,  
Nekőm sem szabad szeretni,  
Mett az anyám nem űngedi.

De attól tégőd szeretlek,  
Mivel âról nem tehetek,  
Jaj te is szeretni ne fėj,  
Âról űngedelmet ne kérj.

## 41.

Űgy megszárátt bennem a szű,  
Mint mezőbe lekaszá't fű,  
Mejet kecczűr mégforgatnak,  
Harmadiksző fű'takarnak.

## 42.

Leteritőm keszkenyőmöt,  
Oda várom szeretőmöt.

Várom várom, mig várhatom,  
Mig rejám érik az álom.

Záros ajtóm nyitva tartom,  
A galambam bébocsátom.

Töszök széket, leli'tetöm,  
Vetök ágyat, lefektetöm.

Jó hajnába fölcbresztöm,  
Két pár csókkal eleresztöm.

~~~~~

43.

Barátim csak vigadjatok,
De bort neküm ne adjatok,
Igyátok még timagatok,
Ingüm innét bocsássatok;
Józanon kell neküm lönni :
Leány kérni fogok münni.

~~~~~

### 44.

Hogy e leányt vezetgettem,  
Réám fogták hogy szeretém,  
Réám biz azt nagy igazán,  
Tiz faluba sincs jobb leány.

~~~~~

45.

Pázsintos udvarom lakik a szegénség,
Ott a kamarába beszorút a szükség,
A hol ki nem telik az úri vendégség,
Annak útítársa a nincsen elégség.

A hol a bérösök virjadtig alusznak,
Csak napot számlálnak, a tűzhejt nyujtoznak.
Délbe is horezogván sokáig alusznak :
Pázsint szokta kelni udvarát azoknak.

A hova te béméssz valahol egy házhoz,
Ott a gazda jajszón rugdos a kutya'hoz,

Kérdőzöd, fé're nüz, égyet szól tiz szódhöz:
Ne kívánd vendégül ű'ni asztalához.

A hol a nagy léány borzos fővel szítál,
A lisztlang a fejin, mind malomba úgy ál,
Napestig a hogy jár, écczaká is úgy hál:
Igön drága bogárt ott sönki sem talál.

Dagasztván az ingit nem meri fő'türni,
Mett fél, hogy méglássák rút koszos könyökit,
Három hétbe écczür fésüli még fejit:
Héjába fárasztod oda a nász népit.

A házat is dé'be süpri még, nem rüggel,
Akkor is előtted igön siettséggel,
Talá'sz az ágy alatt szömeteköt széjel,
Ne münny oda nászszal, igön nagy serüggel.

Hol mejik faluba igön sok korcsoma,
Ki mejik mi érő, mejik asszon tuggya,
Sokszor részögön jár s betegségnek monggya:
Ne féj, a szúszékot hogy a teli tartsa.

A hol a gyermekök virjadtig fő'kének,
Ki sem nyit a szömök, úgy kinyeret kérnek,
Rút mosdatlan kézzel a kinyérbő' szének:
Ne keresd ott himit a tiszta életnek.

A hol a guzsajból gyakran tűzet tősznek,
Égy küs fonál fonni csépnyelet keresnek,
Ősó árulónak keveset fizetnek:
Ne féj, hogy tavasszal vásznat fejeřitnek.

46.

A világot csak nevettem,
Mig ennyire fő'nőhettem;
De hogy lönne majt ezután,
Ha écczür mégházasodnám,
Azt most ki nem talá'hatnám.

47

Bumba kecezer ágyba fekvém,
 Nyavajámtól nem mőnekvém,
 Űntam éltőm écczakáit,
 Az álmotlan rossz óráit.
 S e vót rózsám csak miattad,
 Te bajom meggyógyíthatod.

48.

Ha écczűr mégházasottál,
 Ide s tova ne kőriczáj.
 Nem szereti feleségűd:
 Hébe-hóba látni tégűd.

Ne hadd otthon csak magára,
 Mett rosszul jár utójára,
 A késértet mégijeszti,
 S az elég rossz lőnne neki.

49.

Éműnt a búdosó fecske,
 Meleg hējűn van má fészke.
 Hát én vajon hova rakjam
 Fészkműt, hogy abba lakjam?

Rózsám! hezzád mőnyők lakni,
 Ott kėvánok fészket rakni.
 Nincs számomra több meleg hej,
 Hanem csak a te kebeled.

50.

Jaj beh szennyes a kendője,
 Talám nincsen szeretője.
 Aggya ide, hogy mossam ki,
 Ugy sem szeret ingűm sőnki.

Jaj, beh mocskos a ruhája,
 Tám ébatta a mátkája,
 Adná ide, én kimosnám,
 Ugy sem vót még soha mátkám.

Jaj, beh szomoru a szűve,
 Tám ébatta volt a hűve,
 Jű'n hézzám, én é nem hagyom,
 Szűvit is mégvigasztalom.



51.

Mi haszna árczád piross,
 Szűved írott pappiros.
 Látom bőröd fejrke,
 De a szűved feteke.

Ládd az én árczám barna,
 De szűvem fejr alma,
 Nem löszök veled égygyé,
 Mett osztán tarka lönnék.



52.

Azét, mer én székőj vagyok,
 Mindön embürt nem uralok.
 Átilla vót az én ápám,
 Szép örökség maratt réám.

Buzogány, élös tör és kard,
 Melléjük van két erős kar,
 Mejembe ver égy kemény sziv,
 A harczbá sok tátárt mégviv.

A nagy átilai ostor,
 Nállunk soha é nem homol,
 Hogyha majt velle csattantunk,
 A harczból é nem szaladunk.

Ne bántsad hát soha még őt,
 Űsmerjed még a nagy széköjt,
 Mett igaz átilalai vér,
 Fegyverivel majd átalvér.

~~~~~

**53.**

Nagy nénike fohászkodik,  
 FéRHöz mőnni kővānkozik.  
 Szeretne is férhöz mőnni  
 S nem akarja sőnki vőnni.  
 Jaj be ránczos mán a bőre,  
 Mégis vágyik szeretőre.

~~~~~

54.

Mőnyők ide, mőnyők tova,
 Még vagyok én kuruzsőva,
 A kit soksző megátkoztam,
 Mind csak aval barátkoztam.
 Félők tőlle, ő is tőllem,
 Nem tudom mi lősz belőllem.

~~~~~

**55.**

Nekőm van egy virágkertőm,  
 Abba sok vadrőzsa terőm,  
 Én vagyok annak kertészsze,  
 Mikor tecczik, levelészém.

Gyakron oda járogatok,  
 Rőzsait méglátogatom.  
 Ma is egyet eltűtettem,  
 A tővit mégöntőzgettem.

Ezután is belé járok,  
 A mikor lehet, gyomlálók.  
 Ótogatok a tővőkőn,  
 Hogy vadrőzsa ne terőmjőn.



## 56.

Udvarhejszék ojan széek,  
Égy is velle fő' nem ér.  
Csak széekőj magyar lakja,  
Az idegönt boszontya.

Zsidó, tót, örmény és rácz  
Köztünk csak árúni jár,  
Lakni nem mer sönki itt,  
Mer' kitőjuk a szőmit.

Nyelvünk égy vót s égy is lössz,  
Mig a földön magyar lössz,  
A szép tiszta magyar nyelv  
Mindön felé hangzik el.

Ötőzetünk nemzeti,  
Még pedig eredeti,  
Nem viselünk bugyogót,  
Mégkérdehetik nagyapót.

## 57.

Bánom hogy mégházásodám,  
Kisasszont tukmá'tak réám.  
Nincs több csak két tehenőm,  
Ennyiből ál mindönöm;  
Kell a czifra főkötő,  
Drága kesztyű, keszkenyő,  
Strimfli, papucs, vigánó,  
Még mi? tuggya a manó.

## 58.

Bánom hogy mégházásottam,  
Galamb hejött ültöt kaptam;  
Hogy mégijesztött ingömöt!  
Majd kivája a szömömöt.  
Szeretné csak paczérozni,  
S ott az úton bogározní.

## 59.

A fuszujka szára  
Főfutott a fára;  
Az én édsőmnek  
Csókra ál a szája.

Nem bánom, nem bánom,  
Csak szülből sajnálom,  
Hogy az én édsőm  
Más karján találom.

Ha azt én tudhatnám,  
Ki lössz az én bábám,  
Kedveznék én annak,  
Az én galambamnak.

Fejér az én ingöm,  
Mégöléhetsz ingöm,  
Piross az én árczám,  
Mégcsókóhatsz, rózsám.

A test lélük nélkül  
Rothadásra készül,  
Jaj az én lelkömnek,  
Rózsám, nállad nélkül.

## 60.

Verd még Isten azt a szüvet,  
A ki kettőt hármát szeret;  
Mer én csak egyet szeretök,  
Mégis eleget szőnvedök.

Érje bánat azt a szüvet,  
Ki ura mellett mást szeret,  
Mer én uram sem szeretöm,  
Mégis mégvert a teremtöm.

## 61.

Mégfogom az ökröm szárvát,  
Kiszántom a kertöm aját,  
Hogy teremjön csukros rózsát,  
Ne teremjön több bozzafát.

Két malomhoz tartok számot,  
Ötből-hatból vőszök vámot,  
Addig vőszöm a sok vámot,  
Mig ott hagyom a kucsmámot.

## 62.

A plútkösti rózsza kihajlott az útra,  
Jere bé, violám! szakaszsz egyet rólla,  
Mett én szakasztottam, el is szalasztottam,  
De még szakasztanék, ha reja talá'nék.

A tőngörnek vizit kalánynyal kimerném,  
Annak fenekiből drága gyöngyöt szödnék,  
Régi szeretőmnek gyöngy bokrétát kötnék,  
Szombaton esténként velle mulatoznék.

Ver a hideg esső, a szokmányom ázik,  
Esik a hideg hó, a lábam is fázik,  
Még sincs a ki mondja: jere bé violám,  
Mégcsókolom árczád hécezőr egymás után.

## 63.

Jaj istenöm, rendő'j szálást,  
Mett méguntam a bűjdosást,  
Idegön földön a lákást,  
Éjel-nappal a sok sirást.

## 64.

Ki az urát nem szereti,  
Ne mönnyön é halott látni,

Vagyon annak egy halottya,  
Éjjel nappal sírathattya.

Neköm is van egy halottom,  
Télbe nyárba sírathatom.  
Már ötöt egy gyász-esztendöm,  
Mégis viselöm gyászkendöm.

Hajh, az a keserves halott,  
Kit étemetni nem szabad!  
Neköm is egy halottam van,  
Hejette én vagyok sírba.

Istenöm, tekénts d sorsomot,  
Nyugtasd még a halottamot.  
Ha ez egyet mégnyugtatód,  
Látni mönyök más halottot.

## 65.

Isten után van neköm  
Két küs fiu gyermeköm,  
Főnevelöm őket hát,  
Ha az isten módot ad.

## 66.

Mégcsalt nénő léánkája,  
Már tiyet sem vetők rája,  
Csérbe hagyott az átkozott,  
Más legényér imátkozott.

Ha éhagyott, nem búsulok,  
A hejött dologhoz nyulok,  
Dógozom a két kezemmel,  
Még nem élök szerelömmel.

## 67.

Oh te ravasz róka,  
 Szerelöm csalója!  
 Aggy választ, ne fáraszt,  
 Ha igazán szeretsz.

Én választ sem adok,  
 Nem is fáradozok,  
 Met az én édösöm  
 Betegágyba fekszik.

Oda sem mehetők,  
 Nem is izenhetők.  
 Erről azt gondója,  
 Hogy én mást szeretők.

Noha azt gondója,  
 Hamissan gondója,  
 Hamiss gondolattya  
 El is kárhoztattya.

## 68.

Vár ingöm a kedvesöm,  
 Majt mégbúsul ha késöm,  
 Émőgyök, mégkeresöm.

Uczu! hézza mönyök ma,  
 Bár jégesső húlana,  
 Ingöm még nem tartana.

## 69.

Irtam neköd egy levelet,  
 Jött is ára jó felelet.

Kaptam tölled örömválaszt,  
 S tölled sönki é nem választ,  
 Szómnak álok, éhiggyed azt.

## 70.

Én vagyok a borbé legén,  
 Beteg a szeretőm szögén,  
 Oda műnyök écczakára,  
 Méggyógyítottam virjadtára.

Vadnak sokféle virágok,  
 Ha nem lászna, cret vágok,  
 Gyógyítgatom a míg lehet,  
 Ha nem lehet: isten vele!

## 71.

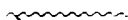
A szép rózsza hamar hül,  
 A szép léán mégavul.

Ha szép vagy is, ne légy kevés:  
 Rút, ha szép is, az ij szömj.

## 72.

Úsmerök égy büszke léánt,  
 Ki sok legénre fűtött hánt,  
 Még velem is ravaszul bánt.

Ő a legént köcsögteti,  
 Mint hedegtl úgy szól neki,  
 De azután leneveti,  
 Mégvetéssel kifizeti,  
 De azt még mégemlőgeti.



## 73.

Elig várom szombat estét,  
 Hogy Gyurkám láthassam esmét,  
 Jőj el Gyurkám! hozz karikát,  
 Én is kötök szép bokrétát.

Szombatot azért szeretöm,  
Mett akkor jó é kedvesöm,  
Akkor hoz írott páczákat,  
Ősömra szép karikákat.

Hetfű csak azért nem tecezik,  
Hogy szombattól messze esik,  
Többi este is halálom,  
Mett Gyurim héjába várom.

## 74.

Fáj a kutyának a lába,  
Mégütötte a szálmába;  
Ördög vigye a szálmáját,  
Mé bántotta kutyám lábát.

Fáj a kutyámnak a feje,  
Mégütötte a pap veje;  
Ördög vigye a pap vejít,  
Mé bántotta kutyám fejít.

Fáj a kutyámnak a füle,  
Mégütötte a vén szüle;  
Ördög vigye a vén szülét,  
Mé bántotta kutyám fülét.

Fáj a kutyámnak a háta,  
Mégütötte oláh fáta;  
Ördög vigye oláh fátát,  
Mé bántotta kutyám hátát.

Fáj a kutyámnak a hasa,  
Mégütötte török basa;  
Ördög vigye török basát,  
Mé bántotta kutyám hasát.

Fáj a kutyámnak a farka,  
Oda csipte ajtó sorka;  
Ördög vigye ajtó sorkát,  
Mé csipte még kutyám farkát.



## 75.

Jó leányok csak fonnyatok,  
De mással is gondójatok,  
Künn fázódik égy legén,  
Eresszétük bé szègént.

## 76.

Sirhatok én árva legén,  
A szeretöm beteg szègén;  
Jaj ha még nem gyavóna,  
Életöm is émóna.

## 77.

Szólhatsz hézzám már eleget,  
De nem löszön rá felclet:

Ingöm écczör mégtrefű'tál  
S magadnak is bajt okoztál,  
Mett a pártába marattál.

## 78.

Szeretnélek drága lélök!  
De mégtuggyák, attó' félök;  
Ha mégtuggyák, hogy szeretlek,  
Ugy szégyö'löm, majt éveszék.

## 79.

Ablakomba fürge fészök,  
Én a legénnek nem hiszök,  
Mett a legén léáncsaló,  
Ki mongya: nem igaz, való?

Kerbe nő hónapos retök;  
Én több legént nem szeretök,



Mett a legén léáncsaló,  
Ki mongya: nem igaz, való?

Ingöt, gunyát, zsákot szövök,  
Én soha férhöz nem mönyök,  
Mett a legén léáncsaló,  
Ki mongya: nem igaz, való?

Virágaim mind éhánynom,  
A legént nem bokrétázom,  
Mett a legén léáncsaló,  
Ki mongya: nem igaz, való?

## 80.

Az éjön á'momba ojan á'mot láttam,  
Tordátfali hátárt hat ökör szántotta,  
Szeretöm is ott vót, az ekét tartotta,  
Magam is ott vótam, hat ökröm hajtottam.

Az éjön á'momba ojan á'mot láttam,  
Hogy vetött ágyába Zsuzsikával háltam,  
Az ő fejr keblit éssze-tapogattam,  
Gyöngé piros száját mindég csókógattam.

Az éjön á'momba ojan á'mot láttam,  
Hogy az én Zsuzsikám ott hatta az ágyam,  
De én nem búsnlok azon, hogy ott hatta,  
Mett három hét máva hű't hejit mégkapja.

Az éjön á'momba ojan á'mot láttam,  
Hát a Zsuzsikámmal a pap előtt áltam;  
Hogy a minap écezőr velle á'modoztam,  
Szönt hűtöt mondata az a roszzsféle pap.

Az éjön á'momba ojan á'mot láttam,  
Hogy az én Zsuzsikám Zsuzsiját dajká'tam,  
Azonba öbrettem, mett fő'jött vót a nap,  
Hát méglött, a mit tött az álom és a pap.

## 81.

Az én gázdám ha főké,  
Egész háznép tülle fél,  
Azt sem tuggya mit beszél.

Feleségit mégkéméli,  
Azt igazán mégbütestili,  
Mindön hétön mégkeféli.

## 82.

Ablakomon ne kopogtass,  
Jöj bé rózsám! mett alusznak,  
Alszom én is, alszik más is,  
Jöj bé hézzám, aluggy tésis.

## 83.

Mégjelöntém szavaimot,  
Észámlálám bajaimot,  
Értöd méltó haragimot,  
Igy kezdöm é panaszimot.

Nem hittem vóna felölled,  
Hogy csalárdság lügyön benned,  
Szűlvemöt így kesergetöd,  
Hűségömér ezt művelöd.

Mutattad, hogy mind szerettél  
Ingüm inkább mindönöknél,  
De csalárdsággal mégköttél,  
Szerelöm rahjává töttél.

Én csalárdságodnak hittem,  
Jó'lehet hogy fájt a szűlvem;  
Úgy á'gyon még a nagy isten,<sup>1</sup>  
A mint igaz vótál szűlvem.

Jó töttödért jót kívánok,  
De buszuért buszut álok,

Ha abba módot talállok,  
Érdümöd szérént szógálok.

Többet ezt nem szaporítottom,  
Mett csak nevekődik kénom,  
Talám könnyebb lösz szüvemnek,  
Ha szömeid rám nem nöznek.

Jaj hogy kê tölled mégválnom,  
Kedvömre termött virágom,  
De te vagy oka ezöknek,  
Ne tulajdonítsd sönkinek.

Én már tölled búcsut vöszök,  
Veled csak ritkán beszélök,  
Éj kedvedre szép violám,  
Ki számot gyakran csókolád.

#### 84.

Szeress rózsám! csak nözd még kit,  
Mett a szeretet mégvakitt.

Hajh ingöm is mégvakított,  
Örökre mégszomorított,  
Csak még sirba nem szállított.

#### 85.

Szeretetből töttünk vallást,  
Hogy ne hagyjuk hótig egymást;  
Te hattál ê, nem én tégöd,  
Te vagy az a csalfa lélök.

#### 86.

A szeretöm szömödöke  
Többet ér mind a hat ökre,  
A hat ökre szántóvető,  
Maga pedig hű szerető.

Mihaszna, ha hat ökör van  
A szép hosszú istállóba,  
Ellenbe szeretet nincsen  
A cifra magoss köházba.

Az én szeretömnek nincsen  
Sem szép köháza, sem kénese,  
Elég kéncs, ha ingüm szeret,  
Én mégelégszöm hát velle.

~~~~~

87.

Isten hézzád, szép viola,
Nem vétöttem neküd soha,
Nem is vétök, a mig élök,
A mig bennem züng a lélök,
Züng a lélök, züng a szó,
Züng a szerelöm-ajtó.

~~~~~

### 88.

Mönnöm kell már neküm is,  
Bésoroztak ingüm is.  
Édös anyám! ne sirj értem,  
Gondot visel a jó isten.  
Küssebb nagyobb jó leányok!  
Visszajövök még hézzátok.  
Tégödöt is lelküm Kató!  
Ágyon még a mindönható,  
Haggy fül aval a sirással,  
Még találkoznak egymással.

~~~~~

89.

A kűs madár galiczkába
Csipög, csipög nagy bújába;
Sirok énis keservembe,
Ha nem látlak szüntől szümbe.

90.

Réám nevet szömöd, szád;
De nem hajtok sümmit rád.

Még csak diák-legén vagyok,
Szeretőnek békét hagyok.

Ha léánba bolondúnék,
Osztán többet nem tanó'nék.

Hogy mersz hát ingöm szeretni
Le fog a világ nevetni;

Ha élopod a szllvemöt,
Ördüg viszi a könyvemöt.

~~~~~

## 91.

A szeretőd Jancsi nevű,  
Furesa legén, de jó kedvű.

Szépön kötve bocskora,  
Jól csattog az ostora.

Vágyol, hűgom! réája?  
Ha kér, mehetsz hézzája.

~~~~~

92.

Hogy ingöm mégvetöttél,
Tudom: másba szerettél.

Dèrék léány! éhagyál,
De jó legénre kapál.

Ha kell, hézza émehetsz,
Vélle tudom mégélhetsz.

Önni s inni szereti,
Bajuszsát pödörgeti.

Csak a lábát lógassa,
A dógot nem szokhassa.

~~~~~

**93.**

Magoss hügyről foj a patak,  
Oh be rossz legénnek attak;  
Ha én attó' mégvá'hatnám,  
A legént mégválogatnám.

Mégválogatnám a legént,  
Mind a vásáron az edént,  
Az edénnek a mázassát,  
A legénnek a szálassát,  
S pántikának a csukrossát.

Magoss a torony teteje,  
Az én rózsám építötte,  
Cziprus fából kimecczötte,  
Én vótam annak levele.

Ha én azt még tuttam vóna,  
Hogy a kökény édös vóna,  
Égy marokkal szöttem vóna,  
A zsebömbe töttem vóna,  
Kedvesömnek attam vóna,  
Egy pár csókot nyertem vóna.

~~~~~

94.

Udvarhejön sok az éfiasszony,
Idrés budrés főkötője vagyon.
Az urának vászon a nádrágja,
Tikos-tákos fejelés csidmája.

Kisöpröttem kifestött szobánót,
Fővetöttem paplanyos ágyamot,
Mindön este várom a kérőköt,
De az álom mind elő'te őket!

~~~~~

## 95.

Jöszte hézzám, szép madárka!  
 Nem zárlak én galiczkába;  
 Mikô tecczik, êrepülhetsz,  
 Ha kedved lössz, visszajöhetsz.

## 96.

Mondd még édös rózsám,  
 Hogy mikor jössz hézzám,  
 Télbe, kárácsonba,  
 Kûs kárácson napján? —

Látod ama hügyön  
 Azt a száraz nyárfát?  
 Mikor a kizöldül,  
 Akkor mûnyük hézzád. —

Még mégéröd rózsám,  
 Bézöldül az én fám,  
 Bézzég akkor tésis  
 Visszajönnél hézzám.

## 97.

Ne szeress, ne szeress,  
 Tudod, hogy nem kéllessz,  
 Êtôt az az üdö,  
 Mikor vótál kedves.

Te töttél fogádást,  
 Ên elöttem, nem más,  
 Hogy te rajtam kûjel  
 Soha sem szeretsz mást.

De te hamis vótál,  
 Ingûmôt êhattál,  
 Êgy két hamis csókér  
 Máshoz fojamottál.

Hézzám is most kezde  
Égy kis madár jární,  
Virágos kertümbe  
Fészket kezde rakni.

Azt is az irigyek  
Eszre kezdék vönni,  
Az ő gyünge fészkit  
Széjel kezdék hánni.

Irigyim, irigyim,  
Gonosz akaróim,  
Mét nem lattok békét,  
Kik egymást szeretik.

Hervatt az a rózsza,  
Mejnek szénye nincsen,  
Bágygatt az a madár,  
Mejnek tá'sa nincsen.

Én is bágygatt vagyok,  
A tá'sam éhagya,  
Csak az isten tuggya,  
Még se kapom soha!

## 98.

Ha az úton kettő megál',  
Mind a kettő ingöm gyaláz;  
Ne gyalázz mást, nözd még magad,  
Az isten veled is szabad.

## 99.

Addig ü'tem a tűzhéjőn,  
Mind elégött a füssingöm,  
Pedig nincsen több csak kettő,  
Van főt rajta harminczkettő.

Nincsen fonal a rudamon,  
Három pászma matóllámon,



Azt is hat hónapig fontam.  
Mégis eleget aluttam.

Hetfőln szapulóba raktam,  
Szombatig mind szapulottam,  
Komám asszont réa hittam,  
Kálákába kimosattam.

A bornyukot éhajtottam,  
Hugom asszont ott talál'tam,  
Vele addig tanácskoztam,  
Mig a csordát visszavártam.

Búzát csép alól éloptam,  
Abból vígon iddoga'tam,  
Egér ötte, azt mondottam,  
Jámbor uramot mégcsátam.

~~~~~  
100.

Kiesi leány! ez a solló
Látom éppen neköd való;
Vágjad vágjad a búzát,
Csakhogy kezed é ne vágd.
A nyócz pótra, négy garas,
Mind tijéd lössz, csak arass.

~~~~~  
**101.**

Van már neköm szép uj csidmám,  
Kárácsonba föl is húznám,  
Az egyiknél jobb a másik,  
Nincs több réta csak három lik,  
Két szál búza, négy szál konkoj,  
Gazdaságom mind csak így foj.

~~~~~  
102.

Següsváros nemös város,
Van kapuja kilencz záros,

Abba lakik egy mészáros,
Kinek neve Virág János,
Tuggya azt az egész város,
Hogy ő velem mijen páros.

Kordován csidma lábába,
Sárga sorkantyu sorkába,
Észszeveri legén módra,
Amúgy hül a rózsa rólla.

Kapum előtt ne verögesd,
Vig szüvemöt ne kesergesd;
Kapum előtt verögetted,
S vig szüvemöt kesergetted.

A szeretöm szöme, szája
Többet ér mind a pájtája;
A pájtája feteke gyász,
De ő maga arany tornác.

~~~~~

### 103.

Mit akar itt az izgága,  
Hogy még a nyelvit is rágja?  
A lábán is csak elig ál',  
Mindönt észzevissza bothál.  
Hádárász a két kezivel,  
Fálnak mönyön a fejivel.  
Pálinkával úgy élakott,  
Hogy kitörte az ablakot.

~~~~~

104.

Én emőnék zöd erdőbe sétatáni,
Lefeküstem árnyékába nyugunni,
Oda jöve fülemile küls madár,
Utasodván, hogy ingömöt ott talál.
Hoza neköm körme között czédolát,
Abba látám szeretömnek szándékát.

A mej gyűrűt jegybe attál, vödd vissza,
Mett annak a külsőbb köve sem tiszta.

Ki a gyűrűt neköd attá, add vissza,
Ha a gyűrűt épisköta, hadd mossa.

~~~~~

### 105.

Ez a léány kész gazdasszon,  
Évöszöm még e tavaszon,  
Már neköm van ez ígérve,  
Az esze is még van érve;  
Ki ezt tüllem mégtagaggya,  
Azt az ördög éragaggya.

~~~~~

106.

Ne bússájon akárki ményecske,
Ha az ura nem igün szépöcske,
Ha még hal is! még ne hájon érte,
Mett többet hoz a tavaszi fecske.

~~~~~

### 107.

Dorkó magát jól mulassa,  
A korcsomát látogassa,  
Mind azt mongya: ê kell hinni,  
Nem szokott ő sokat inni.  
Három kupát ivutt csak,  
S úgy fő'dő't mind a csutak.

~~~~~

108.

Édös rózsám! úgy szeretlek,
Hogy eszömből ki nem vetlek;
Messze fődről jöttem hézzád,
Jó szüvel lát ápád, anyád.

Ha mán te is éfogadnál,
 Egy éjelre szálást adnál:
 Házatoknál még is hálnék,
 Hónap osztán elébb álnék.

109.

Czifra kapu, de nincs galambbúgja:
 Bútszke legén, ha galambja vóna;
 A legénnek szép galambja lönne,
 Ha az annyok annyit nem zsímbólné.

Cserepes ház, zsündűjös a pajta,
 Szép iratos festött járom rajta,
 Festött járom, cserepes ház mönne,
 Csak az apjok oj fukar ne lönne.

Eső dolog: hogy lögyön egésség,
 Másod dolog: hogy ne nyomjon éhség,
 Harmad dolog: tiszta gunyám lögyön,
 A többi majt maga rendin mönyön.

Mit ér neköm a világ vörösse, .
 Ha egy csüendő órácskám se lönne,
 Mit ér neköm mindön gazdagságom,
 Mikô nem lössz fogam, mivel rágnom.

Imátkozom az én teremtömnek,
 Aggyon eszöt az én szeretömnek,
 Osztán aggyon a munkához kedvet,
 Végös végül tiszta hű szerelmet.

110.

Az a Bagdi annyit iszik,
 Hogy haza is mások viszik,
 Nincs mit vögyön a hátára,
 Addig járt a korcsomára.
 Nincs füdele a házának,
 Köszönnye a nagy torkának.

111.

Pájtás! te jó vádász vagy,
 Bátorságod elég nagy.
 S ha mönni kê medvére,
 Jól vigyázz a körmire,
 Mett ő körmös égy legén,
 Ezt nem csak most tudom én.

112.

Tartanék szeretőt,
 De nem tudom hogy kit?
 Szégén lán vagyok,
 Nem tudok én sönkit.

Émönnék fouóba,
 De anyám nem ereszt.
 S ha pötyörgők érte,
 Nagy szömököt mereszt.

A kutyánk még hamiss,
 Más ide nem jöhet;
 Egyedül gunnyasztok
 A cserepes mellett.

A jó isten tuggya
 Mi lössz így belöllem,
 Ha a legén-serög
 Mit se tud felöllem.

Ébúsulom magam,
 Kiszárad a sztlvem,
 Mind a virág, mikor
 Ápolója nincsen.

113.

Rajta pájtás, csépöt elé!
 Indújunk é nyugot felé,
 Hál' istennek ép a karunk,

Étlen hát csak még nem halunk ;
 Ha jól cséplünk úgy részibe,
 Lössz kinyerünk écczöribe.

114.

Csáh te rendös, hó te szilaj!!
 Csak a manó tuggya mi baj:
 A föld ojan bajjal ke' fel,
 Hogy két eke törött mán el:

Pedig most harmad ideje
 Törökbúzáat veték ide,
 Be jól számlott a föld akkor,
 Mind gyermek-ekével a por.

De látom az eke hibás,
 Nem jó fából készű't, visszás,
 Szűötte régi roz csere,
 Csak muszájbó' szántok vele:

De a jó ég ha mégsegitt,
 Új eszközöm löszön mégint,
 E czudar tatart évetöm,
 Észszezőzom, nem kê neköm.

115.

A fő'szőgön egy menyecske,
 Nagy szégyön hogy körmösöcske,
 Éj haj be rossz tejet szopott!
 Múlt hetön is lúdat lopott,
 Vitték a bíró házához
 S kötötték a gócz' lábához.

116.

Hozott bátyó feleségöt,
 S csiná't egy nagy vendégségöt,

Sok vagyont is kapott vele,
Szűszék, láda mind mégtele,
Még tehent is hármat hoztak,
De mind vissza bogároztak.

117.

A múlt hétön sokadalom,
Ma van megint lakadalom,
Ezt biz éppen én is vártam,
Úgy is tánczot rég nem jártam;
Ha mégpöndtül a czimbalom,
Nagyot ugrom mihent hallom.
Ez az élet a víg élet,
Nekünk éppen ijen kellött.
Mézes pálinkát is attak,
A bor úgy foj, mind a patak.
Ma is ugyan jól tártának,
Hónapra is méghivának,
Ezért mi is főfogaggyuk,
Hogy a köcsönt visszaaggyuk.
Nem felejtjük, a mig élünk,
Hogy annyi jót tettek véllünk,
A menyaszszon s a vőlegén,
É'jenek, azt kívánom én,
Még bódogni sok ideig,
Bár hetvenhét esztendeig.

118.

Anyám asszon mondogálá,
Hogy leányát neköm adná;
Elis mönnék ő hézzája,

De igün szabad a szája,
Sok pöröm lönne miatta,
Azt a példa mégmutatta.

~~~~~

## 119.

Szeret ingöm két viola,  
Egyik titkon, a más tudva;  
A ki ingöm titkon szeret,  
Az én szüvem azétt eped.

Jó szeretni de titkoson,  
Nem mindönkö játékoson,  
Jaj mett a ki nyilván szeret.  
Mégirigylük az embürek.

## 120.

Minap hogy haza indútam,  
A kemönczénél kést láttam,  
Kinek nyele gyöngyházás vót,  
Kiét szüvem szinte méghót.

Az újammal hezzá érek,  
S a kezemhöz csipeszsködék;  
Azt a gazda hogy meglátta,  
Egy nagy botot eléránta,

Vitéz módra hezzám csapa,  
A lelköm is majt kifuta,  
Eb szógá'jon immán többet,  
Otthon próbálok már egyet.

Méguntam én jobbágy szörbe  
Kászá'ni a szőlőhögybe,  
Inkább vöszök feleségöt,  
Azzal verök ellenségöt.

~~~~~


121.

Mégtanítottam a rókákat,
A sok tudós szönt kofákat,
Kik észóják a lánykákat,
Az ártatlan galambkákat.

Beh szöntök ők a templomba,
S beh gonoszok alattomba;
De én tromfra tromfot adok,
Adós tudom nem maradok.

122.

A kofák észszeálottak,
Szeretömnél észólottak,
De ha kezemre kerü'nek,
Akkor másként hegedü'nek,
Ingöm többet nem csöpu'nek.

~~~~~

## 123.

Édös kincsöm szép galambom,  
Dérékadot üllel fogom,  
Szömbbe nézöm a képödöt,  
Igy szereflek én tégedöt.

Huzd ki czigán, huzd ki szépön,  
Most a világ tecczik neköm,  
Most élöm én gyöngyéletöm,  
Most van neköm búcsületöm.

Haj ifjuság, szép ifjuság!  
Az ifjuság nem bolondság;  
Ki nem tuggya fő'hászná'ni,  
Késő lössz majt vénön bánni.

Haj csillagom, gyócs ingösöm,  
Pillants réám szerelmesöm,  
Ne fordúj el, ha mégfoglak,  
Ne pirúj ha mégcsókollak.

A szeretőm piros rózsa,  
Két árczája bazsarózsa,  
De a szűve tubarózsa,  
Enyim lössz ő hús'agyóra.

~~~~~

124.

Még is házasodnám,
Nem tudom mit tőgyek:
Fiatalt vaj vénöt,
Vaj özvegyöt vőgyek?
Kuttya ezör teringötte
Csavargós életje.
Iha! ja ja jaj!

Ha papléánt vőszök,
Mindég imádkozik,
A szép dojákokkal
Könnyen barátkozik.
Kuttya ezör teringötte
Csavargós életje.
Iha! ja ja jaj!

Ha fiatal vőszök,
Nem tud czeptöt stlni,
Ha vendégök jönnek,
Nem tuggya terektálni.
Kuttya ezör teringötte
Csavargós életje.
Iha! ja ja jaj!

Ha özvegyöt vőszök,
A mindég szomoru,
Annak mindön szova
Egy égiháboru.
Kuttya ezör teringötte
Csavargós életje.
Iha! ja ja jaj!

Igy hát egész hótig
 Szöröncsétlen löszök,
 Nem kell a házasság,
 Inkább barát löszök.
 Kuttya ezör teringötte
 Csavargós életje.
 Iha! ja ja jaj!

~~~~~

**125.**

A nagy léánt sokan dongják,  
 Hogy ékapják: elig várják;  
 De mégis csak egynek aggyák,  
 A többitö' mégtagaggyák.

~~~~~

126.

Csak szűkebben feleség!
 Mett kevés a nyereség;
 Ne táláj ki mindönt ma,
 Haggy égy kicsit hónapra.

~~~~~

**127.**

Égy madarat kergettem,  
 De utól nem érhettem,  
 Más vitte el hejétem,  
 S azt nem igön szerettem.

Mikô szinte megfogtam,  
 Szépön észalasztottam,  
 S nálla nélkül marattam.

~~~~~

128.

Feleségöm be szeretném,
 Ha mással écsereélhetném,
 Ki évinné, fő'fogadnám,
 Pótlás nélkül odaadnám.

~~~~~

**129.**

Foj a Nyikó zavaroson,  
 Én hát innét ébúdosom.  
 A műt éjcl katonának  
 Ingömmöt is éfogának,  
 Ninesen hibám, ninesen nagyobb,  
 Csak annyi, hogy szègèn vagyok.

**130.**

Kapud előtt járok, kapud előtt járok,  
 Bojtos ostorommal nagyokot csattantok;  
     (ère szóval mongyák:)  
     Héj elé daru, rendös!  
         (esmét énekölve:)  
 Feteke czondrámot vetüm palinkára,  
 S az én édösömböz mönyök vacsorára.  
     (esmét rá szóval:)  
     Héj elé szilaj, csündös!

**131.**

A ki ingöm szüből szeret,  
 Könnyen magáévá tehet;  
 Szeress ingöm szüvedbő',  
 Két feteke szömbödbő'.

**132.**

Én istenöm, add megérnöm,  
 Kit szeretök aval élnöm;  
 Ha azt még nem adod érnöm,  
 Én istenöm, végy el ingöm.

**133.**

Édös ápám sokszö montta,  
 Mikor a bocskorát fonta:  
 Héj fiam, nem értünk jót,  
 Dárágán mérik a söt.

**134.**

Sűrűn csillagzik az ég,  
 Eszűdbe jutok én még;  
 De akkô mán késô lôszsz,  
 Mett a szûvem másé lôszsz.

**135.**

Titnak rózsám, titnak tölled,  
 Titkon se beszé'jek veled,  
 A hol látlak kerű'jelek,  
 Még az úton se köszönnyek;  
 De én attól nem kerüllek,  
 Mett én igazán szeretlek.

**136.**

Bódog asszon, arany lapi,  
 Hézzád mönyök rózsám lakni;  
 Száraggyon el az a lapi,  
 Mig én oda mönyök lakni.

**137.**

Jaj istenöm, mi csináj'jak,  
 Férhöz mönnyek vagy szógáj'jak?  
 Ha szógálok, jó bért várok,  
 Férhöz mönyök, sok bút látok.

**138.**

Mikô kinyér a kezedbe,  
 Mindég én jussak eszűdbe,  
 Akkô se más égyebekről,  
 Mind az igaz szeretetről.

**139.**

Ha nem szeretsz igazán,  
 Ne jártass magad után.  
 Jobb lössz egymástó' megválnunk,  
 Mind az éjőn bajt csiná'nunk,  
 Én nem bánom, ma keress mást,  
 Ne csájuk tovább is egymást.

~~~~~

140.

Én az uram hogy gyűlölöm,
 Gyászvirággal bibelődöm;
 De másnak azt komendálom,
 Gyászvirágot ne gyomlá'jon,
 Vagyon annak egy virága,
 A neki elég bánattya.

~~~~~

**141.**

Fáj a szűvem kívűl belől,  
 Bánat szorította két felől,  
 Fáj a szűvem te érőtted,  
 Hogy nem beszélhetők veled.

~~~~~

142.

Hozd el uram isten kűs kárácson nápját,
 Mett már rég meguntam a gázdám konyháját,
 Három töpörtyűvel rántott fuszujkáját,
 Körme között hozott pirányi turóját.

~~~~~

**143.**

Házám, házám, édös házám,  
 Bár csak hátárod láthatnám!

Látom fűstjít, de csak elig,  
 Hogy az égen lengedőzik.

Ányám, ányám, gyujts gyertyára,  
Hézzád műnyők vacsorára.

Főráj neküm édös tejet,  
Apritts belé lágy kinyeret,

Hadd ügyem egy vig vacsorát,  
Mijent édös ányám csiná't.



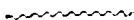
### 144.

Oda ki a Csöngöbe, Csöngöbe,  
Rózsa termik a fübe, a fübe.

Jere rózsám szöggyük le, szöggyük le,  
Vidd a város végire, végire ;

Add oda egy legénnek, legénnek,  
Están nevezettnek, — zettnek ;

Ha kérdi, hogy ki kütte? ki kütte?  
Mondd, hogy Panna tisztölte, tisztölte.



### 145.

A Küküllön malom vagyon,  
Csörög pörög igen nagyon,  
Azét csörög ojan igen,  
Mett a mónár hamis legén.

A Küküllő bé van fagyva,  
Átalmönt a mónár rajta;  
Jere vissza szüvem mónár,  
Mett a garad szerelmet jár.



### 146.

Duna mártján két szép nádszál,  
Mind a kettő szépen talál,  
Egyik: Máris, hajlandó,  
Másik: Gyurka, illendő.

Illeének éssze,  
Koszoruba kötve,

Szögre kéne tönni,  
Röggel elévönni,  
Héccör mégcsókóni,  
Esmét visszatönni.

~~~~~

147.

Most akattam égy virágra,
Kit jó anya szült világra,

Tiszta mosott a ruhája,
Jaj be szépön illik rája!

Ingömöt vár vacsorára,
A jó mézes pálinkára.

~~~~~

**148.**

Csikból hoztam feleségöt,  
De nem hoztam nyereségöt;  
Héj feleség, feleség!  
De nincs benned nyereség.

Oh te vasfogu vén bába,  
Ki szeretne valójába?  
Mikor te előttem jársz,  
A hideg mindönkör ráz.

Szögfl, rózsá, majorán-szál,  
Az illattya szüvemig szál;  
Jaj hogy nem szakaszthatok,  
Jaj istenöm méghalok.

~~~~~

149.

Jaj istenöm teremtöm!
Be beteg a szeretöm,

Babot főztem, nem őszik,
A levibő' sem iszik.

Én istenöm! gyógyítsd még,
Szöröncsémre maraszd még!

~~~~~

### 150.

Gyöngé Andris szép viola,  
A kertömbe csukros rózsá,  
Fűszökék egy szürke lóra,  
Elindula hosszú útra.

Szürke lóról leborula,  
Egy gát alá belé hala;  
Jaj istenöm! harangoznak,  
Talám az én galambamnak.

Erdő-vidéki viola,  
Udvarhêji csukros rózsá,  
Kit nem felejt szüvem soha,  
Andris miét ü'tél lóra?

~~~~~

151.

Aggyon isten mindön jót,
Mind ezelőtt régön vót,
De későre kopossót.

Aggyon isten búzát, kendőrt;
Bűcsűje a magyar embőrt
Mind a török, mind a tót.

~~~~~

### 152.

Szeretni nem tuttam,  
De már most jól tudok,  
Bűsűni nem tuttam,  
Ugyis mégtanulok.

Szerelöm, szerelöm,  
 Átkozott szerelöm!  
 Miét nem termőtél  
 Mindön falevelön?

Mindön falevelön,  
 Mindön fa tetején,  
 Hogy szakasztott vóna  
 Mindön szègèn legèn.

Szömöm sir az égyik,  
 A másik könnyezik,  
 Úgy sir mind a kettő,  
 Mind a záporesső.

Mett én szakasztottam,  
 De észalasztottam,  
 S már nem szakaszthatok,  
 Mett mást nem talállok.

### 153.

Kútágásra szállott a sas,  
 Többet rózsám ne csalogass,  
 Csalogatott ingöm más is,  
 Nálladnál szöbb virágszál is.

### 154.

Ide künn a zöd erdőbe,  
 Madár lakik égy fészükbe.

Én is oda mönnék lakni,  
 Ha égy fészüköt tudnék rakni.

Küls madár te, hogy tuccz élni,  
 Mikor nem is tuccz beszélni?

Ládd én eleget beszélek,  
 Mégis búbanatba élek.

**155.**

Zöld a kökén, majd mégkékül,  
Most vagyok szerető nélkül.

Ojan vagyok én a nélkül,  
Mind a rózsza virág nélkül.

Kinek nincsen szeretője,  
Aggyon annak teremője ;

Neköm sincsen, neköd sincsen,  
Bár csak adna neköd ingém.

**156.**

Ha meghalok, meghalok,  
Étemetnek a papok ;  
De én ára nem hajtok,  
Hálálom nem ál rajtok.

Ila meghalok, meghalok.  
Étemetnek a papok ;  
De megbocsásson a pap,  
Nem lössz a még mahónap.

Ha meghalok, meghalok,  
Étemetnek a papok ;  
Temessenek, gyöngyalak,  
Csak esztendőt birjalak.

Ha meghalok, meghalok,  
Étemetnek a papok ;  
De szeretlek küs hamiss,  
Hótom után halva is.

**157.**

Tudós legén Barna Peti,  
Mágát nagyon hánnya-veti ;  
Iskolába járt sokaig,

Ément vót a béá-bálg.  
Ha több vóna a fejibe,  
Pap lehetne écczöribe.

~~~~~

158.

Szombat este hét órára
Hézzád mönyök vacsorára,

Fôráj neköm édös tejet,
Apritts belé lágy kinyeret,

Jobban esik a vacsorám,
Ha te attad édös rózsám !

~~~~~

**159.**

Fö'fogattam száz- még százszor,  
Nem fogok szeretni mácczor;  
De ha a szép léánt látom,  
Még nem á'lom fogadásom.

~~~~~

160.

Égy vén banyó azt fogta rám,
Hogy méggyűlő't az én babám,

Érontáná bizon töllem,
Hogy kapja el más előllem.

Sokat rágott mán ingömét,
Azt hitte, hogy majt étemet,

Mind csak mocsokót, úgy hazudott,
Hogy nagyobbbat má nem tudott.

De méglakol még azér
A sok marakodásér.

Mégmosdatom ökemit,
Mégvakarom a nyelvít.

~~~~~

**161.**

Egy leánynyal megkéná'tak,  
De nem tudom mi' csiná'jak,  
Évögyem vaj retirá'jak?

Szép a leány s elég víg,  
De az esze igön híg.

**162.**

Futri Samu jó gazda lőtt:  
Mindőne van a mi kellőtt,

Van tehene, két tinója,  
Szégénkéket csak gúzsója,

Hármat fogott egy járomba,  
Úgy indút még a malomba.

**163.**

Katona lőtt az én játom,  
Jól tud t'ni a lóháton,  
El is hittem azt felölle:  
Trágyamestör lössz belölle.

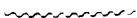
**164.**

Ne add neküm Ilonka!  
Ha masina pálinka;

Azt csak ki kell önteni,  
Kár azét pénzt köteni,

Hisz a csupa betegség,  
S az osztán szép nyereség!

Bolond, ki nem hiszi még,  
Rázza ki a nagy hideg.



**165.**

Ti gaz ficzkók! mit gondótok,  
Hogy örökké csak czivóttok?

Ha mégis csak háborogtok,  
Hát ma mind ördögöt fogtok:

Egymást annyit ne márjátok,  
Nem vót kutya az apátok.

**166.**

Ne sirj rózsám! én sem sirok,  
Csak búcsut vönni akarok,  
Már émönyök közülletök;  
Isten maraggyon veletök.

Úgy émönyök meglássátok,  
Hogy hirömöt sem hájátok;  
Ha visszatérnék hezzátok,  
Tudom jószűvel látnátok.

**167.**

Tudom pájtás! más faluba  
Kinél vótál guzsajasba,  
Azt a léánt ê ké' vönni,  
Utánna ké' frissen mönni. —

Már én bizon nem vössöm,  
Mett nem mönt el az eszöm;  
Mindön embör azt mongya:  
Hogy a köntös bolongya.

**168.**

Ej haj lillom keringötte!  
Tudom hol vótál az este;

Az ablakon vótam lesbe,  
Szép leány út az ö'ödbe;

Tudom hézzád el is mönne,  
Hanem oda mőnte kéne;

De annak még a posztója  
A szöböni festő-házba,

De annak még a guzsája  
A Hargita ódalába.

### 169.

Van komának ifju neje,  
De mégromlott agyveleje;  
Sokat füstöl a pipája,  
De többet a koponyája.

### 170.

Van egy beteg a fű'szögön,  
Ki sokat járt nagy részögön;

Beteg szègén s ojan beteg,  
Hogy talál nem is gyavúl még;

Sűrűn járt a pálinkára,  
Most nem állhat a lábára,

Mégromlott az egészsége,  
Azt csiná'ta a nagy gége.

### 171.

Egész hétőn az a varga  
A korcsmákon mind csavarga:  
Ki egyikből s bé a' másba,  
Mind addig, mig fért a hasba;  
Azét nem kész az én csidmám,  
Jaj pedig hogy tánczolhatnám!

**172.**

Sokat jártam egy léánhoz,  
A szép barna Katiczához;

Éjő hézzám azt ígérte,  
Bátyám neköm még is kérte;

De nem akar éjöni most,  
Mégszeretött egy nádrágost.

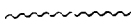
Üjön otthon, ha nem jó,  
Üsse még a szöszménkö.

**173.**

Mindön legén házas lögyön,  
Mágának egy tá'sat vögyön,

A mig nyakán nincs a nögyven,  
S nem hülott még hó a hügyén.

Ha sztrktü'ni kezd a haja,  
A ktis léán nem kap rajta.

**174.**

Hó te Gyurka, hó te hó!  
Ne szökjél úgy mint a ló.

Ne taposs mind a marha,  
A más embör lábára.

Ha úgy szököl mint a ló,  
Nem vagy közinkbe való.

**175.**

Iszos Jankó jaj be fázik!  
A szöme is hogy káprázik!



Csak hunyorgat a czégerre,  
Nincs mit tőgyön a fejire,  
Meleg gúnyát a testire,  
Hogy egészen hűl a vére.

Vót kucsmája az apjának,  
De nem maradt a fiának:

Mett azt a moj mind megötte,  
Nem tud vőnni mást hejőtte,  
A nagy torka mind ezt tőtte.

~~~~~

176.

Édös anyám rózsafája,
Én vótam a legszöbb ága,

Egy rossz léán leszakaszta,
Piros keblin éhérvaszta.

~~~~~

**177.**

Écczör ide, mácczor tova,  
Azét nincsen kedvem soha;

Kedvem csak születik, méghal,  
A reménség ingöm mégcsal.

~~~~~

178.

Édös anyám sok szép szava,
Kit fogadtam, kit nem soha;

Mégfogádnám, de már késő,
Étöt már a sok szép üdö.

Beh szokszor monta az anyám,
Vinném eladni a deczkám,

De a fenyüt megvetőttem,
Deczkám otthon felejtöttem.

~~~~~

**179.**

Jere szülvembűz te Kata,  
 Szüved ojan mind a patak;  
 Aggy egy csókot, osztán én mást,  
 Így nem csájuk még mli egymást.

**180.**

Édös virics foy a fából,  
 Jere ki rózsám a házból;  
 Én bémönnék, de az anyád  
 Tudom, hogy haragszik réám.

Aggy egy csókot az árczámra,  
 S örömmel mönyök dógomra.

**181.**

Mönyök a szénagyütőre,  
 Ne várj szombaton estére,  
 Addig a nap úgy telik el,  
 Ha fő'jő, elig halad el.

**182.**

Fejér üröm, feteke nád,  
 Tagadd még értem az anyád,  
 Igazabb löszök én hézzád,  
 Mind tulajdon édös anyád.

A faluba mind azt mongyák,  
 Hogy héjába járok hézzád;  
 Oh ha nem lehetsz szeretőm,  
 Szömmöd miét pislog neköm?

**183.**

Ablakomba egy rózsafa,  
 Élhetsz-e még édös Kata!

Ha méghótál édös Kátám,  
Nincsen neköm apám, anyám.

### 184.

Törpe Mihók mégholondút,  
Az eszitől megszabadút,  
Mágát jól a földhöz verte,  
Hogy Máriskát ê nem nyerte.  
Éretlen vót még az esze,  
Tennap az is mind évesze.

### 185.

Átilla vót az én apám,  
Azét szeretöm a házám;  
Ha most élne szégén apám,  
Neki ádnám ingöm gágyám.

### 186.

Szombat este ne jőj hézzám,  
Mett akkô vigyáznak réám;  
Hencm ha jössz, csöndösön járj,  
A mig béereszlek, künn várj!

### 187.

Rózsám kapum előtt éjár,  
Ingöm számba sem vöszön már,  
Mégvetötte a kapumot,  
Nem tismeri a házamot.

Vót az üdö, hogy tismerte,  
Egyebütt héjit sem lölte;  
De még êjő az az üdö,  
Sirva sétál kapum előtt.

## 188.

Szeress rózsám, csak nőzd még kit,  
Mett a szerelöm mégvakitt;  
Szeress rózsám, csak lögyön szép,  
Ha szönvedsz is, hadd lögyön mét.

## 189.

Hogy ha én azt tudhatnám,  
Szöbbit szeretsz nállamnál,  
Az én kicsi bocskorkám,  
Utánad nem szagatnám.

## 190.

Érted vagyok rózsám beteg,  
Löl a mindönnapi hideg;  
Érted bizon nem is csuda,  
Mer te szép vagy, gyönge rózsá.

## 191.

Én nem mönyök hézzája,  
Mett fuszujkás a szája;  
Mönnyön haza, mosgyék még,  
Osztán házasoggyék még.

Bár csak ingöm valaki,  
Égy urfinak kérne ki,  
Nem mondánám azt neki:  
A hol bėjött, mönnyön ki.

## 192.

Szeress ingöm, ne anyádot,  
Jere hézzám közelebb;  
Én csókolom még a szádot,  
Lögyek én a kedvesebbb.

## 193.

Nincsen neköm apám anyám,  
 Ki gondot viséjőn réjám,  
 A ki vagyon, csak mostoha,  
 Gondom nem viseli soha.

Fáj a szűvem, nem tagadom,  
 A kiét fáj, nem láthatom;  
 Éltem érte, de nem immár,  
 Gondolom, hogy hájak még már.

Sirok, sirok, sokat sirok,  
 Mett bánatimmal nem birok;  
 Bánataim ojan nagyok,  
 Hogy miattok majt méghalok.

## 194.

Jaj istenöm, én hogy élők?  
 Még egy mádártól is félők,  
 Hogyha egy mádár fő'reptül,  
 Az én szűvem mingyá méghül.

## 195.

Szép mönyecske, drága lélek!  
 Be igazán szerettelek!  
 Écczör még is kéretélek,  
 Még is é nem nyerhetélek.

Köszönd apádnak s anyádnak,  
 Hogy töllem mégtágádnak,  
 Egy rosszkedvű vén gazdának,  
 Szépön oda szottyintának.

**196.**

Látom ugyan jól ittál,  
Te nagy torku Sünki Pál!

A vőfé' ma mégezipál,  
Ha még a száz bé nem ál.

Itt a tánczot ne zavard,  
Majt szógál a csonka kard.

Most a fejed igön nagy,  
Lódúj mig a jován vagy.

Ne légy ojan makranczos,  
Nincs itt sümme bajod most.

Jobb lössz innét takaroggy,  
Aló! kurtán vakaroggy,

A mig ê nem kergetlek,  
Ébrúdon ki nem vetlek.

**197.**

Idegön földre ne siess,  
Hogyha házadba mégélhetsz;  
Idegönnnek s jövevének  
Nincsen búcsúlje szégénnek.

**198.**

Vót szeretöm, de nem tecczik,  
Most is a koresomán fekszik;  
Haza hinám, esső esik,  
Attó' félök, hogy élesik.

**199.**

A legénnek nincsen esze,  
Mett a sárba tepsög este;  
A léánnak van csak esze,  
Mett ő oda várja este.

## 200.

Minek szeretsz szépöt, cifrát,  
 Hogyha nem vehetöd hasznát?  
 Én szerettem szépöt, cifrát,  
 Azét nem vehettem hasznát.

## 201.

Úgy mégvagyok búval rakva,  
 Mind a telekfali makkfa,  
 Azon is csak egy van rajta,  
 Mégis még hajlott alatta.

Fáj a szílvem, fáj érőttem,  
 De te azt sohasem hitted,  
 Úgy gyavított még szílvemöt,  
 Ha szüből szeretsz ingömöt.

## 202.

Hogy egy kűs léánt szeretek,  
 Irigyeim kereköttek,  
 Neköm hálót is vetöttek;  
 De belé nem kerithettek,  
 Hogy vigyázzak: mégintöttek.

## 203.

Évönném ezt a léánt,  
 De mást akar az ápám;  
 De kimondom igyenössen,  
 Ápám neköm ne szeressén,  
 Mett ojan kell neköm is,  
 Hogy szeressön ingöm is.

## 204.

A szerelöm csuda vak;  
 Lát keveset ugyancsak.

Vak, úgy mongyák, s ha vak, lát  
A sötétben mivel lát,  
Hogy megfogja a láncát?

~~~~~

205.

Tudod, rózsám! te mit szó'tál,
Mégis másba bolondúttál;
De ha nem jössz eszödre,
Még halok a lelködre!

~~~~~

## 206.

Azt sem tudom mi csiná'jak,  
Feleségöt hol talál'jak?  
Én is éczör házasszük,  
De vén asszont csak nem vöszük.

~~~~~

207.

Megjött Jankó más országból,
Sokat fecsög az ujságból;
Ő a dógot csak hadarja,
Hogy mind higgyék, azt akarja,
Tám „Mentiris“ várossába
Járt vót ő az iskolába.

~~~~~

## 208.

Mit akar itt az ergeje?  
Takaroggyék, nincs itt hêje;  
Igön nagy vót a gégeje,  
S igön sok bor münt beléje.  
Most is csiná't egy nagy trábát:  
Kirántotta a gócz lábát.

~~~~~


209.

Az éfiu cigán legén
Beh szomorán pislog szègén;

A fàrára szègènkének
Huszonötöt mét verének?

Fölűt vót a más lovára,
S úgy indút még a vásárra.

210.

Szüvem sérti nagy fájdalom,
De rózsámnak mégpanaszlom,

Mégpanaszlom édösömnek,
Mi bánattya van szüvemnek;

Oda lössz fele sérémem,
Felit könnyebb éviséném.

211

Szánny még, bábám! ingömöt,
Szègén árva fejemöt.

Jött valaki messziről,
Hogy êcsapjon kezemről.

De hadd jöjön a majom,
Neküm vele nincs bajom.

212.

Szègén vótam, szègént vöttem,
Igy is jól foj az életém,
Dógozunk s mégéltünk ketten;

Úgy is éppen réám illött,
Gazdagabbnak hogy nem kellött.

213.

Ropog a hó lábom alatt,
 Az én napom már lehalatt,
 Szólgá'ni mönt az én bábám,
 Soha még nem látom tálám.

~~~~~

**214.**

Édös vagy te kűs rózsika!  
 Mind a nádméz legjobbika.  
 Édös vagy te, édös a szád,  
 Hogy örvendők, ha csókot ad!  
 Szűlvem hogy is ne vágyna rád?

~~~~~

215.

Búsulhatok a mig élők,
 Mett én ára réa érők;
 Kezem fejemre kapcsolom,
 Magamot úgy siratozom,
 Mégis jó kedvet mutatok,
 Ne tuggyák még hogy búsulok.

~~~~~

**216.**

Hűtögettel és mégcsátál,  
 Rózsám! be hűtelen vótál!  
 Réám nőztél, másnak szó'tál,  
 M'nd a nád-szál úgy hajótál.

~~~~~

217.

Nem lőtt búzám az idén,
 De úgy is mégélők én,

Étart ingöm a napszám,
Van jó sollóm, jó kászám,

Van karomba még erő,
Mégél, ki nem heverő.

~~~~~

## 218.

Tudom ki az, ki tégöd kér,  
De az egész bátkát sem ér:  
Élhetetlen, haszontalan,  
Azt sem tuggya, hány úja van.

Ne bolondúj beléje,  
Fordúj háttal feléje.

~~~~~

219.

Szègén legén! mivé löttél,
Hogy feleségre szört töttél?
Magadnak csak nyögöt vöttél.

Ezör bajod, még kettő,
Még-még kettő, még kettő,

Gyászos az új esztendő,
Hát még az a jövőendő?!

~~~~~

## 220.

Sokat szönvettem érötted,  
De te talán nem sejtötted.

Érted bizon nem is csuda,  
Mett szép vagy te gyöngé rózsza!

~~~~~

221.

Egör bingyó, kecskerágó;
Jaj mijen nagy ez a hágó.

A szekerön tiz mázsa só,
Ki nem bírja az a két ló.

Taszítsa a szekeret,
A ki önni nem szeret
Sótalan sü't kinyeret.

222.

Sokat jártam s mind csak érted,
Hogy hézzám jössz megígérted;

De szavadnak még sem áltál,
Velem eddég csak tréfáltál,

De ne hidd el úgy magad,
Még eszre jössz, hadd el hadd!

2 3.

Korhel Estók azt sajná'ja,
Hogy nincs neki puliszkája,
Mégürl't a gyomrocskája;

Büldös vót a kapa nyele,
Nem szerette bänni vele,
Hamar fekütt, későn kele.

224.

Jaj be mérges az én gázdám!
Örökké csak agyarog rám:
Égyet se tud szépen szó'ni,
Tám még fogták kuruzsóni,
S ha úgy, biz én tovább á'lok,
Égy jobb gázdát még talállok.

225.

Tudom pájtás, jó gazda vagy,
Asztagod is van elég nagy.

Van a házba pénz, elesség,
De kár, hogy még nincs feleség.

Hozzunk hamar egyet neked,
Mig az üdö é nem reked.

226.

Csüpillt fonok, nem szövött:
A szeretöm mégszökött;
Fodorminta bokréta:
Jaj istenöm hozd vissza!
Mett ha vissza nem hozod,
Fölakasztom magamot.

227.

A fődes úr csak bálozik,
Hónapról nem gondókozik,
Vendégségöt üt mindönnap,
Éjel nappal csorog a csap;
Van ott övés, van ott ivás,
Van écczürre hat muzsikás;
Marha, jószág veszendőbe,
Nem tom hogy lössz jüvendőbe;
A disznyót is mégölették,
S kárácsonba mind mégötték.

228.

Mét vagy pájtás ojan komor?
Vigon lönnöd kell ijenkor;
Ott melletted a szép léán,
S te ü'dögész nagy szomorán.

229.

A magyarnak bor bogara,
Most kaptunk a legjovára.
Hogy héjába ne űjünk:
Égy keveset prűttűjünk;
Csak még ne részöggűjünk.

230.

Éj léán, ne mönny te férhöz
Tirtyitortyi vén legénhöz;

Kapsz éfiu szeretőt is,
Ha kell még tizönkettőt is.

Öreg pénzös örök zsémbés,
Öreg zsémbést csak ne szeress.

231.

Égy tarka tyúk, hét bogojás,
Az udvarba nincsen tojás;
Tizet tojott a tarka,
S mind évitte a szarka.

232.

A kűs léán fonni tanul,
Nem mögy férhöz tudatlanul;
Font is kilencz szép gomoját,
El is dobta a guzsaját,
Jó a szála fonalának,
Búzaszárosztó ponyvának.

233.

Azon kéröm a birót:
Ne vigye el a fűvót;

Haza hívom nagyapót,
 Fizesse még az adót;
 Ha nincs fűvő, kalapács :
 Nem lössz mándró, sem kalács.
 Ha nem szikrázzik a vas :
 A purdénak nincs avas.

234.

Gúnyvers.

Egy kűs ganédombon vót az ápám háza,
 Két száz esztendeig mind dógoztak rajta;
 Mikor a legfű'ső léczöt is fő'verték
 Az ácsok, a fésze nyeliből kiesék;

Míg a földre esék,
 Varju oda tojék.

Láttam a varjunak akkora tojássát,
 Két száz embőr benne fő'talál'ta házát,
 Hét száz kompánia mind futtatta lovát,
 Még sem érhette bé tojás hosszúságát.

Abba a tojásba egy czédola vala,
 A czédolán pedig ijen irás vala :

Kiesi likba Sándorfala,
 Moslékos kád Telekfala,
 Tézsola-rágó Mátisfala ,
 Sárba csúszó Agyagfala,
 Szaporátlan Décsfala,
 Pompás Nagy-Galonfala,
 Korcsos Kűs-Galonfala,
 Gyütttögetött Betfala,
 Pótolékos Timafala.
 Rugonfali pipások,
 Kérésztúri szítások,
 A városi rostások,
 Csekefali rákások,

Szönt-ábrámi szilvások,
 Àndrásfali cigányok,
 A gagyiak gusások.

Kajla kucsma Lengyönfala,
 Czifra bunda Malomfala,
 Bogárfala bogározik,
 Ördögükkal hátározik,
 Szurok szüdü Szönlélök,
 Alig élnek szègényök.
 Szappan füzö Szün-Miháj,
 Szègén útas itt ne háj,
 Dombon ülö Pá'fala,
 Sárba esött Várája,
 Kevéj néptü Csekefala,
 Rongyos nemös Tarcsafala,
 Tordátfala réa tartsa,
 Zuvathajtó Martonos,
 Medesér is azonos.

Oh te hideg száju daru haramia,
 Firtos alatt fű'nött kajla tehen bornya,
 Fölirom neved egy tökre,
 Béeresztem egy lökre,
 Hogy veszszzen oda örökre,
 Szidom az anyádot,
 Nagy-Binda ökre.
 Szidom a há'sfából kifaragott,
 Szent János rostéján piritott
 Szalontai tarka disznyó
 Teringötte lelködöt.

235.

Az X-fali éfnu-legénység nagy megfutása.

Ezör hétszáz negyvenkettő!
 Be nem válál jóra telő
 Műnekünk, a kik ott válánk,
 Fogadóba illogátánk.

Oh te szüröncsétlen óra,
 Mé juttatál e nagy bura?
 Mett a fejünk, hátunk s vállunk
 Úgy fáj, hogy csak elig á'lunk.

De ezt mind Duka Jancsinak
 Köszönhessük a hamisnak,
 Mett ő mindün lébe kálán,
 Nem tuggya mi lössz utáján.

Mostan is a lén belölle,
 Virág Mányit mégölelte,
 Tréfa Pista nem nőzhette,
 Henem agyba főbe ütötte.

Duka Jancsi mégsivalla :
 Várj még nagy ajaku czafra!
 Mett ojan vagy szömjődbe,
 Mind a bagoj az erdőbe.

De ha én ezt tuttam vóna,
 Az ördög mégölelt vóna,
 Vesztél vóna pusztiba,
 Mét hoztál e csavarába?

Szégén Duka aval futott,
 De Burdi is jól haladott;
 Szőke Sándornál jobb futó
 Egy sem vót ott jobb haladó.

Futtak a vitéz legényök,
 Még sem állottak szégényök,
 Mig Hetesbe ki nem futtak,
 S gelédába ott megálltak.

Az bottyokat fő'tartották,
 Űzőjiköt káromóták :
 Várj még martonfali tolvaj!
 Kezetökbe maratt sok haj.

Jöjetök ki már most ide,
 Mű sem futunk immá messze;
 De szalaggyunk, monda Duka,
 Mett jönnek a fikkom atta!

Burdi mongya: ne fussatok,
Söt gelédába áljatok,
És szá'junk ki vitéz módra
Útközetre és birokra.

De a többi nem merének
Megállani, mett félének,
Csak a sok feneküdéssel
Vótak, nem a cselekvéssel.

Burdi gondója magába,
Visszamönyön ő Tréfára,
Ha écczör bár megúthetné,
S aval futna hazafelé.

Oj szöröncsésön is jára,
Hogy Tréfára egy jót vága,
Úgy hogy minnyá földre bukka,
S a véribe fetreng vala.

Usdi Burdi, vesd el magad!
Duka Jancsi elől szalaggy!
Szőke Sándor el ne maraggy!
Mett a hajad mind itt marad.

Feteke Jankó nőzz szérte,
Majd itt maraccz jól éverve!
Né a martonfali csapat
Köre kapott s agyon csaphat.

Jankó száját é sem tátá,
Henem magát ékiátá:
Most szalaggyunk, a ki mehet,
És bújunk el hova lehet.

No legényök illanjatok,
Égy pörcczig se mulassatok,
Szalaggyunk ki Kéme felé,
S a cziherbe bújunk belé.

De vonájunk lefelé is,
Közepső malom felé is,

Uh, Dani bá! itthon van-e?
Egy jó buvó-lika van-e?

Sebestyén Miska is ott vót,
A futásba szinte méghót;
De kifuta Hetes alá,
S bébútt egy nagy bokor alá.

Nagy mérgesűn káronkodva
Fenekődék ott magába:
Én is martonfali vagyok,
Mégis jól mégpáholtatok.

Mind szöröncsés az a legén,
Ki jól éfuthatott szègén;
Igaz, vérűsűn járanak,
De aval sem gondolának.

Csak Szöke Sándort sajnálom,
Lefekűve ott tálalom;
Kérdözém, hogy őt mi lölte?
Tálám biz a gút mégűtte?

De azt mondák, hogy a gutta
Mostan őtűt nem bántotta,
Henem az hordónak bora
Egy kicsiddég mégzavarta.

Varga Mózsi ezt tagaggya,
Szökét nem a bor zavarja,
Henem az én báltám foka
A hátába belé kapa. —

Martonfali jó legényők,
Múrajtunk ti most neveltők;
De a köcsönt mégkápjátok,
Mikű nem is alittsátok.



236.

Az agyonvert sárga búcsuztatója.

Oh szomorú káros eset,
A mi Martonfálán esött,
Dömötör Lászlónak rosszul esött,
Mett sárgája nagy bört vetött.

Édös vak barna pájtásom,
Többet Gyérgyót még nem járom;
Nyakadba maradt a terű,
A lehet neköd keserű.

Mikor fejem tekergettem,
Asszonyomot kesergettem;
Mett ő viselt gondot rejám,
Kefélt, vakart nagy sanyarán.

Dömötör Józsi kússebb gazdám,
Égy vásárnap ebéd után
Agyon veretél az ücczán,
Mit megbánál te azután.

Sebők János tés kifuttál,
Esetömön csudá'koztál,
Égy kankóval mégöklelél,
Aval töllem búcsut vövel.

Fekete Miháj tés ott válál,
A kert likán kukucsálál,
De te ugyan nem bántottál,
Henem rétam sajná'kottál.

Mikor farkam csavarítottam,
Dudás komámot hivatam,
Ő igazítsa bajomot,
El is végzé én dógomot.

Nyika kovács jóakaróm,
Többet nem verőd a farom:
Mett mégüle a botolás,
Nem ké' neküm a czugatás.

Miklós Andris hogy elattál,
Ij nagy bajra kibocsáttál,
Neküd adom a bendömöt,
Hogy áruld el a bőrömöt.

Jancsi czigán végbücsumot
Hézzád nyujtom végső szómot:
Ha kivágtad a torkomot,
Ödd még immán a húsomot.

Holló szénü rút bogarak,
Feteke csókák és varjak,
Czigán szömit kiszögyétök,
Lóhús hëjött azt ügyétök.



Hargita-környéki.

237.

Kövecsös viz mellett palántált viloja
Nem szereti hëjit, ki akar ajszani;
Ki kell onnat vönni, ê ké' palántálni,
Tálán megfogonik az én szüröncsémre —

Neköm öröömre, másnak bujszujára.
Fölütek a zászlót kapum fëfájára,
Mëgütték a dobot szüvem fájdalmára. —
Neköm öröömre, másnak bujszujára —

Öngedd meg édösöm, hogy üjek öldbe,
Két kicsi kezemöt tögyem kebelödbe! —
Nem bánom, édösöm, üj a göröbenbe,
Két kicsi kezédöt tödd az égö tűzbe. —

Aggy egy csókot szüvem üti kötsëgömrë,
Mikor vijszajöväk század adok érte! —
Aggyon apád urad, osztán anyád ajszon,
Ën bizon nem adok ezön a tavajszon. —

De mégis mikor löjsz vijszafordulásod?
Mikor végezöd el hojszu útájzásod?

Mikor a vad lúdak gürögül beszélnek,
Azt te tudod, rójszám, hogy soha sem löpsz még.

Mikor löpszön, rójszám, vijszafordulásod?

Mikor végezöd el hojszu utáztatásod?

Mikor égy szöm búzán száz kalongya löpszön.

Azt te tudod, rójszám, hogy soha sem löpszön.

Mikor löpszön szüvem vijszafordulásod?

Mikor végezöd el hojszu utáztatásod?

Mikor égy szöm szőlőn száz vidür bor löpszön.

Azt te tudod, rójszám, hogy soha sem löpszön.

Siklódi táncozdal.

238.

E siklódi legényeknek

Bocskorik van szegényeknek,

E bocskorik csak úgy suttog,

De e léán még sem kuttog.

Hej haj, hujja haj,

Nincsen mostan semmi baj.

Jövel kéncsém, sirtűlj égyet,

Észém azt e piros méggyet,

Meik termétt galambszádra,

Osztég ugrom hőkre csára.

Hej haj, hujja haj,

Nincsen mostan semmi baj!

Tizenhárom csérésznye fám,

Három díjő — hat almafám,

Födém es van s ha nem elég,

Jó az isten, vészünk esmég.

Hej haj, hujja haj,

Nincsen mostan semmi baj!

Mig ez erdön bikfa terem,

Szeretém én e kedvesém,

Mig szuszék léssz e birkából,

Eltartom őt ez árrából.

Hej haj, hujja haj,

Nincsen mostan semmi baj!

Nincs ojan fa, mind e bikfa,
 Abból léssz e véka, kupa,
 Kövér pece ez udvába,
 Pánkó sült ez olajába.
 Hej haj, hujja haj,
 Nincsen mostan sémmit baj!

Láss fè' kéncsum e hijuba,
 Mett kigyúl e kürtő lika;
 De e vizet bé ne cséppentsd,
 Kormos léssz e köre-leppencs.
 Hej haj, hujja haj,
 Nincsen mostan sémmit baj!

Nincsen nekém sémmit bajom,
 Léssz szalonnám, tejem, vajom,
 Zabból kishi szilvalével,
 Jó káposzta friss pelével.
 Hej haj, hujja haj,
 Nincsen mostan sémmit baj!

Háromféle hús égy nyásson,
 Mèt aggódnám e pujákon,
 S ha méghérget Jósep bátyom,
 Bor is léssz e korcsomákon.
 Hej haj, hujja haj,
 Nincsen mostan sémmit baj!

Röven szólva, minden jól mégy,
 Csak tés rózsám hézzám hü légy,
 S ez ünnapra kéncsum Pezzsim,
 Nem léssz másé, ha' az enyim.
 Hej haj, hujja haj,
 Nincsen mostan sémmit baj!

Homoród-környékiek.

239.

Feteke gyászba jár szűvem,
 Nincsen neköm sémmit kedvem;
 A kívül élni szerettem,
 Attól immár távol estem.

A mit szüvem nem remélött,
 A szeréncse jobban ejtött;
 Mibe szüvem dícselkedött,
 Attól elidegűnődött.

Nem szólhatok, csak hallgatok;
 Mett szómmal nem használhatok,
 Másoknak példát adhatok,
 Szeretőbe hogy bizzatok.

Én és biztam egy nádszálhoz,
 Ki elhagyott, hajlott máshoz,
 Kiér immán halálomhoz
 Közél vagyok s végórámhöz.

240.

Végig ménék a temetőn,
 Eszömbe juta szeretőm;
 De mi haszna jut eszömbe,
 Mikor el vagyon temetve.

Ha jössz a temető kerbe,
 Ird a sirhalmom félébe:
 Itt nyugszik egy hű szerető,
 Nyugtassa még a teremő.

Útess akarmi kis ácskát,
 Akar bár egy szál rózsácskát,
 Hadd lássa még a ki itt jár,
 Hogy te nem vótál csapodár.

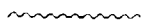
Vagy diszösítsd hús fűszfákkal
 Omlott sirom zöd hantokkal;
 De ne engedd elvesztőmöt,
 Engedd nyugunni testőmöt.

De még az egyre kérnélek,
 Hogy hótomig szeretnélek;
 Csak hogy osztán mást ne szeress,
 Több szeretőt el ne temess.

Ingöm anyám megátkoza,
Mikor e világra hozta,
Szerencsém ne légyen soha
Az én ifuságomba.

Nem hitted hogy beteg vagyok,
Még hiszed mikor meghalok;
Nézésümre nem jöttél el,
Temetésümre hát jöjj el.

Kisérj ki a sirhalomra,
Az örök nyugalomra,
Vess két három kapu földet,
Talám megérdömlöm tölled.



241.

Szomorú nóta.

Ezür nyóczszáz négyven nyóczba,
Október hónapja tizénhatodikán,
Be sok magyar, fegyverrel ódalán,
Táborba gyűlt magyar Agyagfalán.

Berzenczei hatalmas hangjára,
Fegyverköztünk hazánk ótalmára,
Szántó vasból fegyvert kovácsoltunk,
Bottal, rúddal harcolni indultunk.

Hej! de sok éfiu utójára
Dölt zokogó kedvesse vállára!
Szivszaggató vót a búcsuzások,
Utósó vót a találkozások.

Anyá s gyermekék siránkozása
Égygyé olvatt apjok távoztára:
Mintha valaki mégmonta vóna,
Hogy nem tér meg édös apjok soha!

Mégindult a székejük tábora,
Égyrésze mű lefelé Radnótra,

Oda és értünk huszadikára,
Gróf Bethlenék fényös kastéjába.

Ott tizennégy nap vótunk megállva,
Benn a várba s künn a mezőn hálva;
De a tizenkettödik nap délbe
Az ellenség rajtunk csúfot téve.

Lőtt az ellen, mű is lőttünk vóna,
Ha fegyverünk s porunk és lett vóna!
Csak egy néhány csiki legén lőtte
A ránk rontó ellent agyba főbe.

Hát megbomlott a székejük sora,
Szétszaladott Pünkösti tábora,
Mégfutottunk hogy töllünk lehetett,
Mindén arra, a merre mehetett.

Mező-Szent-Iván mellett szorossan
Véttük útunkot át a Maroson,
Ott, ki bátor vót, sok átevezött,
A gyéngékből sok a vízbe veszett.

Ki jött haza, ki maradt még oda?
Azt talám csak a jó isten tuggya;
Itt és, ott és sok elhagyott árva
Máig is vár elveszett apjár. .

242.

Más szomorú nóta.

Eljött a gyász poroncsolat,
Violaszén pécsét alatt,
Indulni kell gyéngé alak :
Tiszti poroncsolat alatt.

Elcizáltak katonának,
Tanulatlan háborunak,
Ez a tengér .
A vérünköt megigya má?

Én isteném az egekbe!
 Tekénts le gyengeségünkre,
 Mű szívünköt erősítsd meg,
 hadd győzzük meg.

Hát mű népünk mi csináljunk?
 Fegyver nélkül táborot álljunk?
 Nincsen kardunk, nincs fegyverünk:
 Mégver most a mű istenünk.

Verd még isten azt a szülvet,
 A ki ijen dógot művelt:
 A sok népet elveszeszsze,
 Sok árva szülvet epeszsze.

Hát tük árvák mi csináltak?
 Éhhalással most meghaltok.
 Oh imádjátok az istent,
 Győzhessük le a sok ellent.

Édös apám! én elményék,
 Többég szemédbbe nem nézék;
 Oh én neköd jót kívánok,
 Az istentől jót és várok.

Oh csak a nagy isten tuggya,
 Látsz-e még többet valaha?
 Hogy ha valaha még nem látsz,
 Isten áldása szájjon rád.

Szémmártoni férfi serög,
 Látom szülvetök keserög!
 Tük elménték most egy sorba,
 Szülvetök van a nagy gyászba.

A sok árvát elhagytátok,
 Szülvtüköt gyászba zártátok.
 Oh csak a nagy isten tuggya
 Egyek lésték-e valaha.

Isten hézzád édös apám!
 Hogy ingöm eddig tartottál,

Azt köszönöm, hogy dajkáltál,
Sok szép szóddal tanítottál.

Édös anyám már megbocsáss,
Hogy te értem vért ontottál,
Nagy sanyarón feltartottál,
Kétséges útra bocsátál.

Oh! csak a nagy isten tuggya,
Látsz-e még többet valaha?
Hogy ha valaha meg nem látsz,
Isten áldása szájjon rád.

Jó szülőim! én elményék,
Látom könyves számmal nézték,
Oh én nektük jót kívánok,
Az istentől jót és várok.

Katonának gyűngy a neve,
Oh de kurta az élete;
Mikor háboruba indul,
Az élete hűron vidul.

Mikor a fegyver mégroppan,
Fején majt kérésztől bukkán,
Szerusz pajtás ez az élet!
Itt az éveg, igyál égyet.

Igyuk még most az örömet,
Isten tuggya látsz-e többet!
El kell menni, nincs mit tenni,
Szép hazánkot itt kell hagyni.

Búcsut vészünk már végtire,
Mindén embőr keservire,
Búcsuzásunk rövid leszén,
Szűvetőkbe kárt ne tégyén. —

Hogy köztletők elméntünk,
Isten vót mindég mellettünk,
Egész három hetek alatt,
Réánk nem találá csapat.

S mikor szabadságot kaptunk,
 Honunkba visszaindultunk :
 Ott a Széplaki határon
 A tábor előnkbe állott.

Ott kionták a vérünköt,
 És ésszeronták testünköt.
 Oh Ábelek

Tuggyátok, az ártatlan vér
 Födből es
 Oh mig onnét haza jöttünk,
 Beh sok kénon átalmentünk !

Ésszerontva elfogdostak
 És ártatlan elraboltak,
 A gúnyánktól mégfosztottak,
 Mezittelen sajlóttattak.

Oh isteném ! azt ne törd el,

243.

Ismét szomoru.

Szoross poroncsolat eljött,
 Magyar nemzet talám győzött,
 Nekünk és most el kell menni,
 Magyar mellett kell állani.

Apák, anyák s kedves szülék !
 Sirhatunk mű, mett vagyon mét,
 Egymástól most még kell válni,
 Katonának kell indulni.

Szénmártonnak szép éfia,
 Annak leánya, férfia,
 Szeretettünk félbe esött,
 Oh! barátságunk megcsökött.

Ne búsujjatok leányok,
 Gyászszal elmaratt virágok!
 Légyetök már csendességbe,
 Isten után reménységbe.

Atyafiak, jó barátok!
 Egy kérésünk van lézzátok,
 Az árvákat ne hagyjátok,
 Özvegyinköt dajkájjátok.

Búcsuzásunk rövid léscén,
 Szilvetökbe kárt ne tégyén;
 Mű elményünk közületök,
 Isten maraggyon veletök.

Szégfű szálak elhervattak,
 És gyászvirággá változtak,
 A leányok megbúsultak,
 Szilvökre sötét gyászt húztak.

Mett elméntek a legényök
 Mindénnapi reménységök,
 Már elméntek katonának,
 Itt hatták a gób lábának.

244.

Nóta egy gyilkosságról a Rikában.

Hirös nevezetös Rika,
 Tolvajoknak hejje ritka,
 Mett sok jámbor szérnyti halált
 Gyilkos Rika benned talált.

Benned a fene gyilkosok
 Réám jöttek mind farkasok,

Félgyilkolák életömlöt,
Ésszeronták ép testömlöt.
Rika patakába húzák,
Ott a halak évék, rágák.

Oh vérömmel fojó patak!
Vizes véröm ivó halak!
Tü légyetök bizonságok,
Mét szénvettem gyilkosságot.

Nap, hód, gyönyörű csillagok,
Mig az égön tart futástok,
Halálomot gyászozjátok,
Kénos estömbe szánnyatok.

Hol vagy gyilkos, hol tartodzol'
A Kainnal hol búdosol?
Hidd még, hogy az ártatlan véi
Akarhol és rád átkot kér.

Már fogadd fél a lelkömlöt
Isten s Vargyas a testömlöt.
Isten! ágyon még tölökököt,
Üdvezítettse lelkötökököt.



245.

Nóta Oláh Pétörröl.

Poronesolat harangszóra,
Elindulónk a Virgóra;
Mikor Virgó-hejre érénk,
Ott Lókoddal ésszeménénk.

A lókodi atyafiak
Ellent állnak a falunknak;
Mikor a faluk ésszeméntek,
Fegyverropogások estek.

Első fegyver roppanása
Ingömlöt föbe találá,

Elveszött szémém világa,
Szémém kifojt az arczámra.

Ott kionták a vérömet,
Elvégezém életömöt.
Apám, anyám s egy tesvéröm!
Ne sirassatok tő ingöm.

Én elményék közületök,
Isten maraggyon veletök ;
Ha veletök nem lehetök,
Ne fájjon értem szüvetök.

Feleségem távol léte,
Az az isten rendölése ;
Már én tölle most megváltam,
Isten jobbjá felől áltam.

Édös kicsi szép leányom !
Árván maratt küs angyalom !
Már én többég nem dajkállak,
Isten ótalmába hagylak.

Méltóságos fűdes uram !
Szárnyod alatt jól nyuguttam,
Cséndös szállásom elhattam,
Sirbótomba bézáróttam.

Méltóságos fűdes asszony !
Égy ágon áll a magzatom,
Réád bizom a gyermeköm,
S szomorán maratt özvegyöm.

Szémmárton hejétt vérzöttem,
A véröm eleresztöttem ;
Piros véröm halmozzátok,
Pétör halmának irjátok.

Oláh Pétör vót a nevem,
A mig éltem, én isteném !
Hogy a Virgó-hejre léptem,
Ott életöm bévégeztem.

Szémmártoni éfju serög!
 Látom szüvetök keserög;
 Már én arról nem tehetök,
 Hogy veletök nem lehetök.

Oláh Pétür piros vére,
 Ki a Zendüst megfestötte;
 Ki a Zendüst megfestötte,
 Szémmártonnak határt jedze.

~~~~~  
**246.**

**Nóta Balog Józsirol.**

Balog Józsi mit gondolál,  
 Mikor a sóra indulál?  
 Én egyebet nem gondoltam :  
 Szeréncsétlen úton jártam.

Balog Ferencz mét engedéd,  
 Fiad sóra mét eresztéd?  
 Lásd gyermeködöt elvesztéd:  
 Szüved nagy bánatba ejtéd.

Balog Ferenczné édös anyám!  
 Édös jó nevelő dajkám!  
 Jobb lett vóna küs koromba  
 Zártál vóna kopossómba.

Dógom így nem történt vóna:  
 Szüved bánatba nem vóna;  
 Egy küs écsém megkönyveze,  
 Fegyver között kikésére.

Ingöm arra kénszeritte,  
 Szójak bárcsak kettőt vele;  
 Én szólanék, de nem tudok :  
 Fegyver között most méghalok. —

Mindén tisztök megengettek,  
 Csak az egyik nem engedétt,  
 Neki és van négy árvája,  
 Jussanak azok és arra.

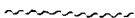
Szilvafák alatt feküdtem,  
Három medvével küzdöttem,  
Letörék a csűröm szarva  
Réttenctés halálomra.

Kelemén ur nem engedte, —  
Ágya még az isten érte —  
Szülőimet megrekeszté,  
Halálomra nem ereszté.

A Pojána úttya széjin:  
Vér buzog fél a fűd szényin;  
Ha kérdik: hogy micsoda vér,  
Mongyátok: hogy ártatlan vér.

Balog Józsi vérontása,  
Sok nemzetnek könnyhullása,  
Az ő véletlen halála  
Létt mindenék példájára.

Kár vót meghalni szegénynek,  
Szegény — ép, szép, jó legénynek,  
Vége van az életinek,  
Vége az én énekömnek.



## 247.

Templom előtt égy kűs házikóba  
Égy vén leány sirdogál magába,  
Falba veri fejit bánattyába,  
Hogy nem vitték férhöz a fassángba.

Fassáng, fassáng ezör eléjőne,  
Még és a szer réám nem kerülne;  
Ha még écczér anyám újra szűlne,  
Talám rám és a sor elkerülne.

Párta, párta, búra termött párta,  
A szegýön s bú szűvem átaljárta;

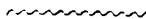
Ha mégfoglak, messze elhajtlak,  
A patakba kövel es bényomlak.

Kiséprém a kipingált lázamat,  
Féltetém a paplanyos ágyamat ;  
Ágyam ojan, hogy a padlót éri,  
Paraszt legén még sem meri kérni.

Én elményék igén-igén messze,  
Magyarország köllös közepibe ;  
Vérés gyüngyöt kötök a nyakamba,  
Herczég, bárók jönnek látásomra.

Mindén este várom a kérőköt,  
Tám az ördög mind elvitte ökö ;  
Má méguntam a kérőköt várni,  
Magam fogok szeréncsét próbálni.

Bár csak immán azt hallanám lirbe,  
Hogy valahol legény esső lenne,  
Kifektünném az út közepire,  
Hogy cséppenne a surczom széjire.



## Házasító dalok a fonóban.

A Fejér-Nyikó mellékiról.

### 248.

Egy asszonnak vala három szép leánya,  
Szerelmös virág !

Kínél nincsen szübb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

Hárman ü'nek vala három szép ablakba,  
Szerelmös virág !

Kínél nincsen szübb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

Hárman kötnek vala három szép bokrétát,  
Szerelmös virág !

Kínél nincsen szübb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

Az egyik kötötte zöd rozsmarint szárból,  
Szerelmös virág!

Kinél nincsen szöbb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

A másik kötötte csukros vilójából,  
Szerelmös virág!

Kinél nincsen szöbb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

A harmadik kötötte muszkáta lapiból,  
Szerelmös virág!

Kinél nincsen szöbb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

Az egyiköt vitték ölelni csókôni,  
Szerelmös virág!

Kinél nincsen szöbb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

A másikat vitték koszoru kötözni,  
Szerelmös virág!

Kinél nincsen szöbb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

Harmadikot vitték stitni és szapûni,  
Szerelmös virág!

Kinél nincsen szöbb kincs,  
Kinek szüve bánatba nincsen, nincs.

Szállására számára

Fözzünk lakadalmára,

Hótig való párjára.

Ha szereti, mosojoggyék,

Ha nem szereti, szomoroggyék.

(Ez ének dalolásakor három leányt kineveznek, hogy férjhez adják, a kinevezettek hallgatnak, a többiek a dalt fújják egész addig, a hol kezdődik ez a sor: Szállására számára, — azon túl dalolás nélkül mondják el, s végre felszólítják a kijelölt menyaszonyokat rendre, hogy a nekik titkon föltett völegényt köszönjék meg, s a mikor megköszönték, kikiáltják a föltett völegény nevét ilyen formán: Gógán Jancsi jó tánczu s jót nevetnek rajta — főként, ha vagy egy ügyellent tettek föl.)

## 249.

Város végén egy mádár,  
Az ki ingöm oda vár;  
Várj sztlvem, várj,  
Én is oda műnyök már.

Léánasszon mi kegyös,  
Nem mondhassa mi rendös;  
Szája édös mind a méz,  
Hangos nyelve mind a réz,  
Két szép szöme réa néz,  
Tudom, nem héába néz.

Szállására számára  
Fözzünk lakadalmára,  
Hótig való párjára.

Ha szereti, mosojoggyék,  
Ha nem szereti, szomoroggyék.

(Ez is ugy megy, mint az előbbi, csakhog egy leányt  
adnak férjhez benne.)

## 250.

A szöbüni piaczon, piaczon,  
Szappant árul egy asszon, egy asszon,  
Én is vöttem darabot, darabot,  
Kürül mostam magamot, magamot,  
Még sem látom páromot, páromot.

Ez az úccza szép úccza, szép úccza;  
Hat márjásos bokréta, bokréta,  
Azt vajon ki kötötte, kötötte?  
Léánasszon kötötte, kötötte,  
Legény uram évötte, évötte,  
Kálápjára fő'tötte, fő'tötte,  
Igön szépön köszönte, köszönte,  
Hogy mégaranypülüzte, pülüzte;  
Hogy kössön még mácczor is, mácczor is,  
Mécsókója százszor is, százszor is.

Szállására számára  
Fözzünk lakadalmára,  
Hótig való párjára.

Ha szereti, mosojoggyék,  
Ha nem szereti, szomoroggyék.

## 251.

Köház mellett csukros szűkfülű éterjett,  
 Neküm bizon egyik másik nem kellössz,  
 Neküm bizon léánasszon (legén uram) se kellössz.

Szállására számára  
 Főzzünk lakadalmára,  
 Hótig való párjára.  
 Ha szereti, mosojoggyék,  
 Ha nem szereti, szomoroggyék.

## 252.

Héss légy, ne dunnogj,  
 Beteg vagyok én;  
 Legyez ingöm Julis asszony,  
 Tééd lőszök én.

Héss légy, ne dunnogj,  
 Beteg vagyok én,  
 Legyez ingöm János uram,  
 Tééd lőszök én.

Szállására számára  
 Főzzünk lakadalmára,  
 Hótig való párjára.  
 Ha szereti, mosojoggyék,  
 Ha nem szereti, szomoroggyék.

## 253.

Viszik, viszik a szilvát,  
 Ropogtássák a mágját.

Czin, cin, czinöge mádár az ágán,  
 Sejöm sinór a lábán,  
 Kössük Jankó lábára,  
 Rántsuk Borka ágyába.

Szállására számára  
 Főzzünk lakadalmára,  
 Hótig való párjára.  
 Ha szereti, mosojoggyék,  
 Ha nem szereti, szomoroggyék.

**254.**

Kiesi dobos hova méssz, hova méssz?  
 Szemétdombra dohányé', dohányé',  
 Térjön vissza istené', istené',  
 Léánasszon (legén uram) kedvié', kedvié'.

Szállására számára  
 Főzzünk lakadalmára,  
 Hótig való párjára.  
 Ha szereti, mosojoggyék,  
 Ha nem szereti, szomoroggyék.

**255.**

Az én édösömnek dombon ülő háza,  
 Hat karikán forgó csikorgós kapuja,  
 Boglár az ajtaja, bádog a ház föggye,  
 Gyontáros asztala, tükör a tűzhêje,  
 Pappiros a paggya, éveg az ablakja;  
 Nözz ki rózsám réta, ki kalongyál tova,  
 Neköm úgy tecczenék, mintha Pista vóna.

Szállására számára  
 Főzzünk lakadalmára,  
 Hótig való párjára.  
 Ha szereti, mosojoggyék,  
 Ha nem szereti, szomoroggyék.

**256.**

Törökbúza pogácsának  
 Én vagyok a langja,  
 Ilona mátkám a dörczéje,  
 Kátám a korpája.

Jere velem kéncsös Kátám  
 Kéncsös Kolozsvárra!  
 Nem mehetök vitéz uram,  
 Lovam lába sánta.

Patkó'tatom paripámot,  
Mönyök nászba rajta,  
Tiz újomba aranygyűrű  
Aranyvári Gyurka;

A fejembe fehér fátyol,  
Fejérvári Gyurka;  
A lábamba piros csidma,  
Csidmadia munka,

Azon aló' fényös patkó,  
Lakatosi munka;  
Vagyon neköm testszény fűdzöm,  
Hatvanhat pénz ára;

Vötte neköm Istán uram,  
János busszujára,  
Éviselném, észággátnám,  
Ha szűve megszánna.

Szállására számára  
Főzzünk lakadalmára,  
Hótig való párjára.  
Ha szereti, mosojoggyék,  
Ha nem szereti, szomoroggyék.

## 257.

Teli kertöm zsájával, zsájával,  
Szerelömnnek mágjával, mágjával.  
Haj tulipánt, gyöngyvirág, gyöngyvirág,  
Csukros szökfű, majoránt, majoránt.  
Lina asszon kerüli, kerüli,  
Mégcsókóná, nem meri, nem meri,  
Fél, az annya mégveri, mégveri.

Szállására számára  
Főzzünk lakadalmára,  
Hótig való párjára.  
Ha szereti, mosojoggyék,  
Ha nem szereti, szomoroggyék.



## 258.

Ingót, bingót termött a fa,  
 Lehajlott az ága;  
 Ugyan bizon hugom asszon,  
 Mé' nem nözött hátra ?

Háta mögött egy szép léán,  
 Mé' nem csókóta még ?  
 Hisz a legén vissza tudná  
 Fizetni kiednek !

Szállására számára  
 Főzzünk lakadalmára,  
 Hótig való párjára.  
     Ha szereti, mosojoggyék,  
     Ha nem szereti, szomoroggyék.

## 259.

Soha se tartottam egy virágnál többet,  
 Azt is úgy féjtöttem, tuggya még az isten,  
 Az égi harmattól, a napnak fényitő',  
 De mégis kilopák irigyim kertömbö'.

Uristen aggy egyet irigy árulómnak,  
 Hadd viséje gongyát jó Pétör uramnak.

Nem kár vóna nevit téntába keverni,  
 Arannyos táblára frissen lerajzôni.  
 Ezüsbö', gyémántbó' lakatot önteni,  
 Apró édös csókkal bátron fűnyittani.

Soha se tartottam egy virágnál többet,  
 Azt is úgy féjtöttem, tuggya még az isten,  
 Az égi harmattó', a napnak fénnitő',  
 De mégis kilopák irigyim kertömbö'.

Uristen aggy egyet irigy árulómnak,  
 Hadd viséje gongyát jó Panna asszonnak.

Nem kár vóna nevit téntába keverni,  
 Arannyos táblára frissen lerajzôni.

Eztüsbő', gyémántbó' lakatot önteni,  
Apró édös csókkal bátron főnyittani.

Ha igön gyűlöli, majt mégszomorodik,  
Ha igön szereti, majt émosojodik. a)

Szállására számára  
Szájjon a kakas vállára,  
Főzzünk lakadalmára.

Lögyön a kijed párja:  
Marosi Gergő.

Aggyon isten egy kűs essöt, b)  
Mossa éssze mind a kettöt.

## 260.

Uppá czuppá féltekenyő,  
Férhüz mönt a szömétmerő;  
Én is vótam a mi vótam,  
Töviss között rózsza vótam.

János uram leszakasztott,  
Kálápjába elhervasztott;  
Hadd hervasszon, hadd fonnyasszon,  
Csak az isten ê ne haggyon. —

Uppá czuppá féltekenyő,  
Férhüz mönt a szömétmerő;  
Én is vótam a mi vótam,  
Tövis között rózsza vótam.

Evus asszon leszakasztott,  
A kebelin elhervasztott;  
Hadd hervasszon, hadd fonnyasszon,  
Csak az isten ê ne haggyon.

a) Ezeket csak szavalják.

b) Ezeket viszont éneklük.

## 261.

Tűz villog, nap rogyog,  
 Hunyor a szöméje,  
 Rózsa nyílik előtte,  
 S utánna liliom.

Imbre uram édesöm,  
 Te vagy mindön kéncsöm,  
 Nálad nélkül életöm  
 Reméntelen löszön. —

Tűz villog, nap rogyog,  
 Hunyor a szöméje,  
 Rózsa nyílik előtte,  
 S utánna liliom.

Pözzsi asszon édesöm,  
 Te vagy mindön kéncsöm,  
 Nálad nélkül életöm,  
 Reméntelen löszön.



## 262.

Hajh fűrgecském, fűrgecském!  
 Gyöngé az ő lába;  
 Élete keservös,  
 Maga pedig árva.

Hajh ha fojóviz vónék,  
 Bánatot sem tudnék,  
 Hügyekön vögyekön  
 Szépön csörgedőznék.

Hajh köszálon főtermött  
 Sajgó liliomszál,  
 Annak tetejibe  
 Két majoránnaszál.

Nagyobbiknak nyílása  
 Jakab Jóska vóna,  
 Kisebbik nyílása  
 Egy szép leány vóna.

Hajh fürgecském, fürgecském!  
 Gyöngé az ő lába,  
 Élete keservös,  
 Maga pedig árva.

Hajh ha fojóviz vónék,  
 Bánatot sem tudnék,  
 Hügyekön, vögyekön  
 Szépön csörgedőznék.

Hajh köszálon fő'termött  
 Sajgó liliomszál,  
 Annak tetejibe  
 Két majoránnaszál.

Küsebbiknek nyílása  
 Gálfi Lidis vóna,  
 Nagyobbik nyílása,  
 Egy szép legén vóna.

Élnek élnek ők együtt,  
 Min' két páros galamb,  
 Sugnak búgnak, burukkónak,  
 Mig megá'gya a pap.



## 263.

Én éhajtám lúdam  
 Szön-Györ közepibe,  
 Után kü'dém uram  
 Rongyos cipőkibe.

Jöjjön haza lúdam,  
 Vesszün oda uram:  
 Mett én urat kapok,  
 De lúdat nem kapok. —

Én éhajtám lúdam  
 Szön-Györ közepibe,  
 Után mönt az asszon  
 Szennyes köntössibe.

Jöjjön haza lúdam,  
Vesszőn od' az asszon:  
Mett a lúdba nyerők,  
De benne nincs haszon.

~~~~~

264.

Oh én édös karujkám, karujkám,
Sugár szárnyu sojmocskám, sojmocskám!
Száj le bátron karjaimra vilojám, vilojám!
Hozz örömet bús szűvemre Juliám, Juliám!

Az én édösöm neve — sőm neve,
Káruj uram ökeme, ökeme,
Neki szőmójibe mondom — be mondom,
Szőmójit is magosztalom — gosztalom,
Vig járását nem tagadom — tagadom,
Csillagom, csillagom!

Szállására számára
Főzzünk lakadalmára,
Hótig való párjára.
Ha szereti, mosojodgyék,
Ha nem szereti, szomorodgyék.

~~~~~

## 265.

Sárga csitkó, sárga sárba jár,  
Este Miska, Julis oda vár;

A sártó' ha émehetne is,  
A viztő' nem mehetne mégis;

Mett a viz évitte a pallót,  
Szegén Miska szinte beléhót;

Ne fé'j Julis, mett nem hót belé,  
Itt a szokmán, takarjad belé;

Mondd még rózsám, neküm, hol lakó?  
Tégőd egy szép legén tudakó;

Nem lakom én rózsám oj messze,  
A falunak csak égy szögibe.

Vöszök neköd csidmát pirossat,  
Ütök réa patkót magossat;

Magoss a te patkód, rogyog is,  
Enyim vagy te rózsám magad is.

## 266.

A vilóját akkô szödik,  
Mikô röggel harmat fémlík,  
Mett ha ekkô le nem szödik,  
Gyöngé széne évá'tozik.

Jancsi szűve akkô van jól,  
Ha nincs messze Boriskátó';  
Azé' várják úgy a napot,  
Hogy megláhasák a papot.

No tú ketten é'jetök,  
Víg órákot tö'tsetök,  
Az isten á'dásával  
Böví'köggyetök.

## 267.

### A párnás tánozdal.

Pusztá malomba  
Cserfa gérénda,  
Rajta sétikál  
Bagoj asszonka.

Utánna sétál  
Fejér gölicze:  
Mé' sirsz, mé' sirsz te  
Bagoj asszonka?

Hogy ne sirnék te  
 Fejér gölicze !  
 Hon felejtöttem  
 Réngő böcsömmöt !

Ben felejtöttem  
 Siró gyermeköm ;  
 Jaj, jaj, gyermeköm,  
 Siró gyermeköm !

Mé' sirsz, mé' sirsz te  
 Fejér gölicze !  
 Hogy ne sirnék te  
 Bagoj asszonka !

Hon felejtöttem  
 Záros ládámot,  
 Benn felejtöttem  
 Gyöngyös pártámot ;  
 Jaj gyöngyös pártám,  
 Szép gyöngyös pártám !

(Ezen dal közben az ifjak körbe állanak, a melynek közepén egy ifju áll kezében párnát tartva és szemlélgetve köröskörül, míg a körből kiválasztván egy leányt a párnát elébe teszi és arra térdepel; mire a leánynak is le kell térdepelni, választója csókját elfogadni, aztán a párnával a kör közepébe kiállani az ifju helyébe, körülszemlélődni s a fennirt módon a körbeli ifjak közül egyet választani. sat.

## Ó-székely regesek dala.

Homoród-vidékről.

### 268.

Porka havak hulladoznak : de hó reme róma.  
 Nyúlak, rókák jáczodoznak : de hó reme róma.

Bényomozók a faluba : de hó reme róma.  
 Sándor Ferencz udvarára : de hó reme róma.

Ott találánk rakott házat : de hó reme róma.  
 Abba látánk vetött ágyat : de hó reme róma.

Abba fekszik jámbor gazda: de hó reme róma.  
 Belől fekszik gyéngé högye: de hó reme róma.

Közből fekszik páris gyermek: de hó reme róma.  
 Sérkentgeti apját, anyját: de hó reme róma.

Kejj fél apám, kejj fél anyám: de hó reme róma.  
 Mett eljöttek a regesek: de hó reme róma.

Régi törvény, nagy rött ökör: de hó reme róma.  
 Annak fele regeséké: de hó reme róma.

Hátán átal hatvan kolbász: de hó reme róma.  
 Annak fele regeséké: de hó reme róma.

Szarva teli sült perezczel: de hó reme róma,  
 Annak fele regeséké: de hó reme róma,

Farka bojtyán egy kossó sër: de hó reme róma,  
 Annak fele regeséké: de hó reme róma.

Füle teli apró pénzzel: de hó reme róma.  
 A maraggyon a gazdának: de hó reme róma.

Ködökibe köből komló: de hó reme róma.  
 A maraggyon a gazdának: de hó reme róma.

Fara teli magyaróval: de hó reme róma.  
 A maraggyon gyermekéknek: de hó reme róma.

Béeresztessz jámbor gazda? de hó reme róma.  
 Ha nem eresztessz, se bánnyuk: de hó reme róma.

Kikötözzük az ajtódot: de hó reme róma.  
 Benn pisilel, benn kakálól: de hó reme róma.

## 269.

### A tréfás juhász.

Gazda: Aluszol-é te juhász,  
 Aluszol-é te juhász?

Juhász: Jaj, jaj, jaj, dehogy aluszóm,  
 Csakis itt szunnyadozom.



Gazda : Öttél-é ma te juhász ?  
 Öttél-é ma te juhász ?  
 Juhász : Jaj, jaj, jaj ! öt télnek egy nyarát,  
 Öt télnek egy nyarát.

Gazda : Ittál-é ma te juhász ?  
 Ittál-é ma te juhász ?  
 Juhász : Jaj, jaj, jaj ! itt állok uram,  
 Itt állok uram.

Gazda : Jártak-é ma farkasok ?  
 Jártak-é ma farkasok ?  
 Juhász : Jaj, jaj, jaj ! nem is angyalok,  
 Nem is angyalok.

Gazda : Vittek-é el báránkát ?  
 Vittek-é el báránkát ?  
 Juhász : Jaj, jaj, jaj ! nem is hoztanak,  
 Nem is hoztanak.

Gazda : Futottál-é utánna ?  
 Futottál-é utánna ?  
 Juhász : Jaj, jaj, jaj ! nem is előtte,  
 Nem is előtte.

~~~~~  
270.

Julia szép leány.

A Fejér-Nyikó-mellékiról.

Julia szép leány egykoron kimőne,
 Búzavirág sződni, a búzamezőbe,
 Búzavirág sződni, koszorúba kötni,
 Koszorúba kötni, magát ott mulatni.
 Föl is fűtekinte a magoss egekbe,
 Egy szép gyalog ösveny hát ott jöddögel le,
 Azon ereszködék fodor fejér bárány,
 A napot s a hódat szárva között hozván ;
 A fényös csillagot a homlokán hozta ;
 Két szép arany perecz aj ! a két szarvába,

Aj! a két ódalán két szép égő gyertya;
 Mennyi szőre szála, annyi csillag rajta.
 Szóval mongya neküm fodor fejr bárány:
 Még ne ijeggy töllem Julia szép léány!
 Mett most esött héja szűzek serűginek,
 Ha eljönél velem, én oda vinnélek
 A ménnyei karba, a szönt szűzek közí,
 Hogy bételnék veled azok kegyös rendí;
 A ménnyei kócsot adnám a kezedbe;
 Első kakasszókor jönék nűzésödre,
 Másod kakasszókor tégűd mégkérnélek,
 Harmad kakasszókor tégűd elvinnélek.

Az annyához fordul Julia szép léány,
 Szóval mongya neki: anyám, édös anyám!
 Én is csak kimönék búzavirág szűdni,
 Búzavirág szűdni, koszorűba kűtni,
 Koszorűba kűtni, magamot mulatni;
 Föl is fűtekinték a magoss egekbe,
 Egy szép gyalog üsveny hát ott jűdűgel le,
 Azon ereszkűdék fodor fejr bárány,
 A napot és hódat szarva közűtt hozván;
 A fényűs csillagot a homlokán hozta;
 Két szép arany perecz, aj! a két szarvába,
 Aj! a két ódalán két szép égű gyertya;
 Mennyi szűre szála, annyi csillag rajta,
 Szóval mongya nekűm fodor fejr bárány:
 Még ne ijeggy töllem Julia szép léány!
 Mett most esött héja szűzek serűginek;
 Ha elmönnék véllr, hogy oda vinnének
 A ménnyei karba, a szent szűzek közí,
 Hogy bételnék velem azok kegyös rendí;
 A ménnyei kócsot a kezembe aggya,
 Első kakasszókor jönék látásomra,
 Másod kakasszókor ingűmöt mégkérnek,
 Harmad kakasszókor ingűmöt elvisznek.

Sirass anyám, sirass, éltűmbe hadd^h hajjam,
 Hadd hajjam éltűmbe, hogy siratsz hótűmba. —

Léányom, léányom! virágos kertűmbe
 E'sű raj mēhűmnek gyűnge lépecskēje,

Gyöngye lépecskének sárguló viassza,
 Sárgó viasszának fődön futó füstye,
 Fődön futó füstye s ménnybe ható langja!

A ménnyei harang lúztatlan szólalék,
 A ménnyei ajtó nyitatlan mégnylék,
 Jaj! az én leányom oda bévezeték.

Gyermek-játékok és versikék.

A Főjér-Nyikó-mellékiról.

271.

Ágon ülő kűs madárka
 Fűből fészket facsaritta,
 Egyet tojék, belé tojék;
 Kettőt tojék, belé tojék;
 Hármát tojék, belé tojék sat.

(És így tovább, míg a lélekzetvétele tart; azt próbálgatják vele rendre a gyermekek, hogy egy szusszanással melyik tudja tovább mondani.)

272.

Aló lánczom, lánczom,
 Kövér karasirom;
 Benne forog kűs menyecske,
 Kapd bē, a kit szeretsz.

(A gyermekek kört csinálnak, egy a közepibe beáll, a többiek állanak s ő egyedül forog a közepiben; a kör mondja a mondókát s mikor elvégzik, a közepben forgó egyet békap közülök s azt megforgatja s azzal ott hagyja s maga kiáll a körbe s így tovább folytatják.)

273.

Én egyedül járok,
 Kiráj úrfi! várok,
 Kit adsz neköm,
 Kivel haza mönnöm?
 Kozma Juczit.
 Nem kedvellöm én azt,
 Nem szeretöm én azt,
 Csúf maga, ruhája,
 Rongyos a buhdája.

Én egyedül járok,
 Kiráj úrfi! várok,
 Kit adsz neköm,
 Kivel haza mönnöm?
 Osváth Rebit.
 Kedvellöm én azt,
 Szeretöm én azt,
 Szép maga, szép ruhája,
 Lobogós ingvállá.

(A gyermekek összefogózva kört képeznek, egy, a király urfi, beáll a kör közepibe, a körön kívül egy, a kérő s ez mondja a mondókának egyszer az első felét, melynek végeztével a körben álló király urfi egyet a körbeliek közül megnevez, a mint a mondókában látszik; erre csakugyan a kör körül járó mondja a mondóka második részit, mikor ezt elvégzi, ismét elől kezdi a mondóka első részit; erre a királyfi más személyt nevez meg a körbeliek közül, mire a kérő, ki a körön kívül kerüli a kört, mondja a mondóka utolsó részit s a kijelöltet megfogja s magával viszi; ez folytatódik mindaddig, míg a körből mindegyiket összefűzi, s utoljára a király urfi egyedül marad, ekkor letapsolják és lenevetik a királyurfit s ujra kezdődik.)

274.

(A gyermekek sorban ülnek, egy közülök lesz kertész, egy angyal és egy ördög; a kertész az ördögöt és angyalt a többiektől eltávolítja, mégpedig különböző irányban, ekkor a sorban ülők mindenikének egy-egy virágnevet ad titkon, mikor a játék megkezdődik; s így előbb jő az angyal, megáll a kertésszel szembe s mondja:)

Angyal: Czinglingling!

Kertész: Honnét jössz?

Angyal: Mennnyországból!

Kertész: Mé' jöttél?

Angyal: Virágé'.

Kertész: Mifélie'?

Angyal: Egy virágot megnevez pl. „majoránnát“; s ha a titkon elnevezett virágok közül vagy egyet eltalál, az feláll s az angyal elviszi — s ha nem talál, a kertész azt feleli, elmehezt! mikor az angyal egyedül megy vissza előbbi helyére.

Azután sántikálva jön elé az ördög s megáll a kertész előtt, kezdi:

Ördög : Dur, dur, dur !

Kertész : Honnét jössz ?

Ördög : Pokolból.

Kertész : Mé' jöttél ?

Ördög : Virágé'.

Kertész : Mifélie' ?

Ördög : Hasonlag megnevez egy virágot, mint az angyal s így foly a játék mindaddig, míg az angyal s ördög a virágok neveit mind eltalálták s elhordták, mikor a játék újra kezdődik.

275.

Kapitány uram kü'deték,
Kend leányát megkéréték,
Szöbbiköt, jobbikot,
Karcsu magossabbikot.

Az én leányom nem eladó,
Csak házamba béillendő,
Kapu félig sem eresztöm
Pergát gyócs ing nékü',
Kússebb úját sem mutatom
Arany gyűrű nékü'.

Ma én innét émönnyek,
Hónap ide se jöjjenek;
Apátoknak sem hozok
Hámba való hat lovat,
Anyátoknak sem hozok
Fődig erő palástot.

Mi a kapu váttása ?

Egy szép arany alma.

A játék menete szóról szóra az, mint a fennebbi, mely így kezdődik : Én egyedül járok.

Mókus-táncz.

276.

A gyermekek lekuczorodva szökdincselnek s tenyereiket most elől, majd hátul, összecsapdosva danolják :)

Icczu! kicsi mókuska,
Mostan jöttem Váradról,
Ágról ágra szökdöstem,
Mégis jó úton jöttem.

277.

(Egyik gyermek középre áll, a többiek körülveszik; a középén álló a következő dalszókkal számlálja meg társait. Kire a végző csik, félreáll, a többieket újra számlálják, míg csak egy marad fenn, ez a válsztott :)

Éggyöm, kettöm,
Hábor, német,
Katona, Pétör
Pitty!

vagy :

Ögyötöm, bögyötöm,
Tijom, tájom,
Tozszsok, bozszsok,
Bánya-bükki
Bükk-magyaró.
Czélai
Czinegei
Kácski
Tarkó
Pinty!

278.

Égy időben
Madarak válánk,
Födre szállánk,

Köles szörmöt
 Szödögeténk.
 Tökbe tötök,
 Tök nem tártá,
 Vasba tötök,
 Vas megtártá —
 Szíp
 Száp
 Szabó
 Pál,
 Szípd ki
 Innet
 Ezt a
 Röttö-
 Netös
 Büdös
 Pált. —

(A gyermekek egy-egy ujjokat összeteszük körbe — egy megkezd a mondókat valamelyik ujján, s rendre mondja a mint irva van, az ujjakon rendre menve; — a kin végződik, azé leszen Büdös Pál, s lcnevezik, s tap-
 solják.)

279.

Tizenkét barát öszik egy kálánnyal,
 Egyik mongya: vesd a kálánt,
 Másik mongya: vesd a kálánt,
 Harmadik mongya: vesd a kálánt sat.
 (mindaddig, míg a gyermekek szuszszal birják.)

280.

Fát — vágok — fát
 Fái — magya — rót,
 Régt — rakoty — tyát.
 A ki — velem — vess,
 Én is — aval — vess,
 Fogagy — gyunk egy — kupa — borba,
 Huszon — kettő — léssz.

281.

Égy, kettő, három, négy,
Kicsi botos, hova mégy?
Debreczenbe pipáé',
Kolozsvárra leányé'.

282.

Csiga, biga
Nyúts' ki szarvad,
Szántunk, vetünk, boronálunk,
Neköd is, neköm is.

283.

(A gyermek meglátván a csókát, összeüti tenyerét s így szól :)

Csóka, csóka, vess díjót!
Én is vetök magyarót.

284.

Czú föl lovam, czú föl,
Czú föl Barassóba,
Hús, kinyér ócsó,
Bort is ingyen adnak,
Mindön kecske ugrására
Égy-égy sajtot adnak.

Czú föl lovam, czú föl,
Czú föl Barassóba,
Mit vögyek ott Pálnak? (Julinak)
Almát, diót a zsebibe,
Sós pereczőt a kezibe,
Csöngőt pöngöt a nyakára,
Vesszöt a likára.

285.

A macskának fejr lába,
Aval mőnyők Móduvába,
Onnat hozok oláh fátát,
Aval járjuk a zasukátát.

(Az édes anya, apa vagy dajka a kisgyermeket
a térdire veszi s ott hopczáltatja, a fenn leirt versikék
dalolása mellett.)

286.

Bárány (vékony hangon): Epörlevél!

Mijóra (természetes hangon): Mikő lössz nyár?

Vénjuh (vastag hangon): Nem éröm meg.

287.

As anyapujka fiaival lassan ezt mondja:

Csak így élünk, csak, csak, csak,
Csak így élünk, csak, csak, csak.

288.

A disznó és malacczai essőben:

Öreg disznó: Ha előre tuttam vóna, vóna, vóna,
Küpenyögöt hoztam vóna, vóna, vóna.

Malaczok (vékony hangon): Én is, én is, én is.

289.

Lábak a búzába menet ezt mondják:

Ketten égyet,
Ketten égyet.

Mikor már beleérkeztek :

Kiki magának,
Kiki magának !

A gasda rajta kapván, jól megverte; az egyik künn maradt volt
s így szólott :

Meggondótam,
Meggondótam.

A többi: Hát ha tutta, mé nem montad,
Hát ha tutta, mé nem montad.

290.

Ki népei vagytok ?

(A játszó sereg egymás kezét megfogva, hosszú sort képeznek a gyepen, egy közülök vezérnek van kijelölve; a két végső kezeit összefogva feltartják és kaput formálnak, ekkor a vezér kezdi a mondókát:)

Vezér: Kakas adjon jó napot.

Kapus: Récze rucza fogadja.

Tiz tiz ! ki népei vagytok ?

Vezér: Lengyel László jó királyé !

Kapus: Az is nekünk ellenségünk.

Vezér: Miről való ellenségtek ?

Kapus: Minapába itt járatok,
Hidunk lábát lerontátok,
Fel sem ácsolátok.

Vezér: Ácsok vagyunk, ácsmesterek,
Fenyőfából kifaragjuk,
Ingyen aranyozzuk.

Kapus: Honnan kapjátok az ingyen aranyat ?

Vezér: Fel fel futunk Kis Bódogba,
Kis-Bódogból Nagy-Bódogba,
Kérve kérjük, adva adják,
Rúddal tolják, medenczével mérik.

Kapus: Hazudtok tolvajok: mert
Vagy lopjátok, vagy csaljátok,
Vagy kuruzsoljátok.

Vezér: Sem nem lopjuk,
Sem nem csaljuk,
Sem nem kuruzsoljuk;
Isten adománya.

Mi a kapu váttása?

Kapus: Két arany alma s egy tollas vitéz.

(Ekkor a sor farka megindul s a kapun mind keresztül bú-
nak, a végsőt a kapusok elvámolják s a játék njból kezdődik addig,
mig a vezérnek minden népe elvámoltatván, csak egyedül marad; ek-
kor mindnyájan a vezérre futnak, lecsúfolják, letapsolják, hogy nép
nélkül maradt, s ezzel vége a játéknak.)

291.

Kitrikoty mese.

Én elmenék a vásárra félpénzzel,
Tyúkot vettem félpénzzel,
Tyúkom mondja: kitrikoty,
Karé kity koty, édes tyúkom,
Mégis van egy félpénzem.

Én elmenék a vásárra félpénzzel,
Csirkét vettem félpénzzel,
Csirkém mondja: csip, csip, csip,
Tyúkom mondja: kitrikoty,
Karé kity koty, édes tyúkom,
Mégis van egy félpénzem.

Én elmenék a vásárra félpénzzel,
Kakast vettem félpénzzel,

Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja : csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty,
 Káré kity koty, édes tyúkom,
 Mégis van egy félpenzem.

Én elmenék a vásárra félpenzzel,
 Réczét vettem félpenzzel,
 Réczém mondja : rip hajnal,
 Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja : csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty.
 Káré kity koty, édes tyúkom,
 Mégis van egy félpenzem.

Én elmenék a vásárra félpenzzel,
 Pujkát vettem félpenzzel,
 Pujkám mondja : dardaru,
 Réczém mondja : rip hajnal,
 Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja : csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty.
 Káré kity koty, édes tyúkom,
 Mégis van egy félpenzem.

Én elmenék a vásárra félpenzzel,
 Lúdat vettem félpenzzel,
 Lúdam mondja : gigágá,
 Pujkám mondja : dardaru,
 Réczém mondja : rip hajnal,
 Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja : csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty,
 Káré kity koty, édes tyúkom,
 Mégis van egy félpenzem.

Én elmenék a vásárra félpenzzel,
 Disznót vettem félpenzzel,
 Disznóm mondja : röff, röff, röff,
 Lúdam mondja : gigágá,
 Pujkám mondja : dardaru,

Réczém mondja : rip hajnal,
 Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja : csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty,
 Káré kity koty, édes tyúkom,
 Mégis van egy félpénzem.

Én elmenék a vásárra félpénzzel,
 Juhot vettem félpénzzel,
 Juhom mondja : behehe,
 Disznóm mondja : röff, röff, röff,
 Lúdam mondja : gigágá,
 Pujkám mondja : dardaru,
 Réczém mondja : rip hajnal,
 Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja ; csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty,
 Káré kity koty, édes tyúkom,
 Mégis van egy félpénzem.

Én elmenék a vásárra félpénzzel,
 Kecskét vettem félpénzzel,
 Kecském mondja : nyikrabá,
 Juhom mondja : behehe,
 Disznóm mondja : röff, röff, röff,
 Lúdam mondja : gigágá,
 Pujkám mondja : dardaru,
 Réczém mondja : riphajnal,
 Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja : csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty,
 Káré kity koty, édes tyúkom,
 Mégis van egy félpénzem.

Én elmenék a vásárra félpénzzel,
 Csitkót vettem félpénzzel,
 Csitkóm mondja : mihájbá,
 Kecském mondja : nyikrabá,
 Juhom mondja : behehe,
 Disznóm mondja : röff, röff, röff,

Lúdam mondja : gigágá,
 Pujkám mondja : dardaru,
 Réczém mondja : riphajnal,
 Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja : csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty,
 Karé kity koty, édes tyúkom,
 Mégis van egy félpénzem.

Én elmenék a vásárra félpénzzel,
 Legént vettem félpénzzel,
 Legén mondja : ha vóna,
 Leán mondja : jó vóna,
 Csitkóm mondja : mihájbá,
 Kecském mondja : nyikrabá,
 Juhom mondja : behehe,
 Disznóm mondja : röff, röff, röff,
 Lúdam mondja : gigágá,
 Pujkám mondja : dardaru,
 Réczém mondja : riphajnal,
 Kakas mondja : bokréta,
 Csirkém mondja : csip, csip, csip,
 Tyúkom mondja : kitrikoty,
 Karé kity koty, édes tyúkom,
 Nincsen már több félpénzem. *)



*) Az utóbbi két versike szintén Udvarhelyszékből került, de másutt is el lévén terjedve, az ottani hangejtést csak kevésé vettük alkalmazásba.

HÁROMSZÉKIEK ÉS ERDŐVIDÉKIEK.

292.

Nem szoktam, nem szoktam
Hajnalba felkelni,
Piros hajnal előtt
Vérés ruhát mosni.

Könyvemmel áztatni,
Jajszóval sujkolni,
Könyvemmel áztatni,
Jajszóval sujkolni.

Eleget könyörgék
Apámnak s anyámnak,
Hogy ne aggyon engem
Nagy híres tolvajnak.

A nagy híres tolvaj
Most és oda nagyon
Kérésztűt állani,
Embért megfosztani,
Egy pénzétt, kettőétt
Lelkit elveszteni.

A nagy híres tolvaj
Az ajtón hallgassa,
Hogy a felesége
Magát siratgassa.

Asszon, feleségem,
Nyisd ki az ajtódot! —
Nyitva van, nyitva van
Édes jámbor uram!

Métt sirtál, métt sirtál,
Édes feleségém? —
Nem sirtam, nem sirtam,
Édes jámbor uram!

A konyhán forgódtam,
Cserefát égettem;
Cserefának füstye
Húzta ki a könyvem.—

Métt sirtál, métt sirtál,
Édes feleségém?
Hónap álló délbe
Fejedét vétetém! —

Fut hátra az asszon,
Kiáltsa a szógát:
Jánoskám, Jánoskám,
Nagyhaju Jánoskám!

Készítsd a hintómot,
Fogd bé hat lovamot,
Hónap álló délbe
Vigy fejevéő herre!

Mikor fejem vészik,
Mosd még ürmös borba,
Édes ürmös borba,
Takard gyéngé gyócsba!

Tédd fél a hintómba,
Vidd bé Móduvába,
Apámnak s anyámnak
Tédd az asztalára.

Hogy egész Móduva
Végén példát rólla,
Sénki a leányát
Tolvajnak ne aggya!



293.

Forró Julis, mit gondolál,
Mikor mosni elindulál?
Én egyebet nem gondolék,
Az Ótra mosni indulék.

Egy pár rongyát én kimosék,
S a vízbe hanyotág esém;
Nagyobb a víznek méjsége,
Mind két karomnak ereje.

Én isteném, kik valának,
Kik a víz marttyán állának?
Jaj! be rossz emberek vótak,
Hogy rajtam nem és kapának!

Imre Julis jó barátom,
A ki értem vért ontana,
Haza futa a faluba,
S a falunak híré adá.

A harangot verik férre,
Gidófalvát gyílttik éssze;
Ménnek a keresésire,
Félkeresik vizméntire.



294.

Haragszom én arra szóra,
Ki az asszont úgy mégszójja;
Mett az asszon csérgő szarka,
Csérrég pérreg jó hajnalba,
Kedves angyalom!

Haragszom én arra szóra,
Ki a legént úgy mégszójja;
Mett a legén aranycsillag,
Arany garádicson ballog,
Kedves angyalom!

Haragszom én arra szóra,
 Ki a léánt úgy mégszójja;
 Mett a léán bazsarózsa,
 Kecczér nylik vosánapra,
 Kedves angyalom!

Haragszom én arra szóra,
 Ki a papot úgy mégszójja;
 Mett a papnak nincs bundája,
 Hideg a reverendája,
 Kedves angyalom!

Haragszom én arra szóra,
 Ki a mestért úgy mégszójja;
 A mestérnek nincs kalapja,
 Sapkába jár az ucczára,
 Kedves angyalom!

Heje hujja, lebuj, lebuj!
 Töllem rózsám, ne bujj, ne bujj!
 Én ugyan tölled nem buvok,
 Mikor látlak, megújulok,
 Kedves angyalom!



295.

Kis kertembe most érik a csérésznyc,
 Azalatt ül egy szép barna menyecske;
 Tecczik neki még a világ,
 Szémit nem verte ki az ág.
 Ihajhaj!

Kihágék a magoss heggy tetejire,
 Mégásatám a siromot előre;
 Onnét néztem azt az égyet,
 A nap nem süt nála szébbet.
 Ihajhaj!

Pej paripám hánynya fejit kégyesén,
Vártalak az este, rózsám, szüvesén;
Ugyan bizon' hova léttél,
Mán két este el nem jöttél?
Ihajhaj!

Diófának ágasbogas teteje,
Nincs léány, a kinek nincs szereteje;
Most akattam szeretőre,
Egy szép barna legénkére.
Ihajhaj!

Diófának ágasbogas teteje,
Métt nincs kiednek, édés rózsám, szébb színe?
Szép színémét elvesztettem,
A rózsámot eltemettem.
Ihajhaj!



296.

Kivirágzott az árkosi temető,
Nem tartok én immán főbbé szeretőt;
Szeretöm léssz az árkosi temető,
Oda temessenek engem legelsőbb.

A citrusfa levelestől, ágastól:
Hogy vájjunk még, édés rózsám, egymástól?
Úgy vájjunk még, kedves rózsám, egymástól,
Mind a fényés csillag rogyogásától.

No! ha elméssz, kedves rózsám, kívánom,
Az út ~~em~~tted mind rózsává vájjon!
A zöd fű és édés álmot teremjén;
Szülved engem soha el ne felejtсэн!

Patak martyán nevekédék tulipánt:
Az én szüvem téged ohajt, téged várt,
A mik gyűrűt jegybe attam, add vissza;
Nálam és kész a jegyruha, véd vissza!



297.

Van bocskorom, tarisnyám,
Kostököstől a pipám.
Neked hagyom, szép rózsám,
Sinórostól a bundám.

Jó étel a túrós lepén,
Be szép legént szereték én!
Szép orczáját csokolom,
S ménnyországot gondolom.

Fenyő-dészka kerítés:
Jaj be furcsa teremtés!
Ölelhetéd kedvedre,
Mett nem hánnyák szémédre.

Ott ményén három léán;
Mindégnyik magyar léán;
Csukros a pántúkája,
Piross a két orczája.

298.

O! friss galamb, örülhetsz,
Mig szárnyadon reptülhetsz;
A hol tecczik, ott járhatsz,
Társadhoz mehetsz.

Arany időt érnék ma,
Ha kezemre szállana
Az a madár, kit szüvem vár,
Szüvem nyugalma.

Gyönyörűségbe élhetsz,
Hogyha engémét szeretsz;
Mett én ugyan szeretlek,
Szüvemből ki sem vetlek.

Két kezibe zöd pálma,
Gyenge mejin két alma:
Be jó vónál, ha mégvárnál,
Szép friss léánka!

299.

Kuttya gyilkos keringéttét — lencsét !
 Viszik férhez a barna menyecskét,
 Majt elménytünk a lakadalmába,
 Mégugratjuk menyasszon korába.

Mégugratjuk menyasszon korába,
 Hogy a földet sem éri a lába ;
 Ha menyasszonságot mer vállalni,
 Annak minden dögát ki kell állani.

De nem tánczol akkor velünk héába,
 Ajándékot hányunk a tángyérjába;
 Menyasszonyát jól mégvezetgetjük,
 S a menyasszon-tánczot mégfizetjük.

Czifra csepszét vészén abból magának,
 Hogy kedvesebb légyén az urának,
 Az urát nevezi galambjának,
 S hunyoritt a más ember fiának.

Hallod-e te, szép barna menyecske !
 Métt vásódál férhez ojan izibe ?
 Ha férhez méssz, csókold, nyald uradot,
 Mett arra lekötelezted magadot !

De ne felejts egészen engémét,
 Ne hadd éppen árván szélvemét;
 Hébe-hóba csókojj még engém és ,
 Hisz' a sokból jut egy-egy nekém és !

300.

Fáj a szélvem, fáj érétted,
 De te azt soha sem hitted;
 Úgy gyógyított még szélvemét,
 Ha szüüből szeretsz engémét.

301.

Ess az esső, zúg a gát,
 Aggyon isten jócczakát!
 Szeretőmnek más szokást,
 Ne szeressén minnyát mást!

302.

Ne búsujjon, komámasszon,
 Csak az isten rozsot aggyon!
 Addig iszunk, míg egy ló léssz,
 Azután a lúg és jó léssz.

303.

Jere, rózsám, a mezőre,
 Egészségés levegőre.
 Hadd süssön a nap ságára;
 Ott léssz búza pogácsára!
 Kösstünk ketten egy kévébe;
 Kötözztünk egymás szőlőibe!

304.

Azt izenték a malomból,
 Kéll-é léán, vaj nem?
 Uram Jézus, micsinájak?
 Mégvégyem-é, vaj nem?

Ojan rongyos a szoknyája,
 Mégijtettem tőlle;
 Szűz-Mária, Szént József,
 Ménts még engém tőlle!

Ördög vigye! ha mégvészém,
 Bajom méggyűl velle;
 Ha a ménkő még nem ltti,
 Mégűt engém velle!

305.

Ugy mégtették a bírót
 Egy nagy tökkel, hogy méghót;
 Harmadnapos macskája
 Bömbölve jár utánna.—

Szégény árva lütfösök!
 Nincs baja már veleték;
 A sok birságpálinka
 Bérekett a gyomrába.

Sirassátok a bírót,
 Mett jó húzó-vonó vót;
 Jó bírót válaszszatok,
 Ki után ihassatok!

Csakugyan forgógyatok,
 A mit kaptok, igyatok;
 Halál után és nektek
 Csak e lészén részetek.

Indujj bíró, ne hetejj,
 Világon ne szemetejj!
 Ki vót s ki léssz a bíró?
 Csak égy pálinkás hordó!

Rajta! még utójjára
 Pálinkát a torára!
 Nyugszik ő már, nem bánnya,
 Azt akarki mégigya.—



306.

Az én lúdam nagy hekcre
 Azt a prádét mégtétte,
 Térgyig érő nagy hóba
 Félhágott a tojóba.

Az én lúdam feteke,
 S azt a tempót mégtétte,

Magát mégerőltette,
Félhágott a gérezdre.

Haj ganárom, ganárom!
Lészs-e lúdam a nyáron?
Lészen kettő vaj három,
Piros-csizmára szánom.

Nincs okosabb, mind a lúd,
Télbe, nyárba gyalog út;
Hopp a jégén meztláb,
Ugy kimilik a csizmat. —

Nincs okosabb, mind a ló,
Nem kell neki vigánó,
Hanem kantár fejibe,
Szép húszár tetejibe. —



307.

Nem jöttem én gyalog ide,
Hat ló hintó hozott ide,
Barna rózsám szémődöke
Csalogatott engém ide. —

Rózsámnak a szémődöke
Többet ér, mind a hat ökre;
A hat ökre szántóvető,
Maga pedig hív szerető.

Beteg az én rózsám, szégén,
Én vagyok az urus-legén,
Széttem százféle virágot,
Abból főztem urusságot. —

Egészségés az én rózsám,
Eleven szemmel néz réám;
Az ő vidám tekintete
Bus sztlvemnek üdvessége.

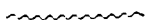


308.

O jegénye, jegénye,
Jegénye-fa levele!
Éste jött a kezembe
Szeretőmnek levele.

Hogy kezemre kerülte,
Félolvasám kedvemre;
Bokréta van mellette,
Azt édesém kötötte. —

Kössél rózsám máczeszor és,
Mégsókollak százszor és;
Csak köszönni nem elég,
Csók és kell melleje még.

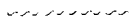


309.

A szengyörgyi piacon, piacon,
Elejtém a pántikás kalapom, kalapom,
Azon kérém alakom, alakom,
Aggya fél a pántikás kalapom, kalapom.

A szengyörgyi piacon, piacon,
Szappant árul egy asszon, egy asszon,
Én és vevék darabot, darabot,
Külrül mosám magamot, magamot.

Külrül mosám magamot, magamot,
Még sem láttam páromot, páromot,
Ha fellélném páromot, páromot,
Felejténém gondomot, gondomot.



310.

Férre vágom kalapomot,
Mégölelém galambomot,
Százszor és öt mégsókolom,
Mennyi csókom visszakapom.

Kalapomba rózsát tészék
 S a val ugyan kevés lészék;
 Mett rózsám aggya kertjiből
 Tulajdon maga keziből.

Nincs szebb virág a rózsánál,
 Nincs szebb léány a rózsámnál;
 Mikor virágjai közt áll,
 Ő ott a legszebb virágszál. —

Rózsa nyílik az ajakán,
 Rózsa terem az orcáján;
 Százszor és öt megcsókolom,
 Mennyi csókom visszakapom.

Világ irigyi sorsomot,
 Szerelmes bódogságomot;
 Hadd irigyéjje a világ!
 Enyim vagy te, legszebb virág!

Beszéltünk ketten, s mahónap
 Éssze-eskét münköt a pap,
 Enyim ő akkor örökre,
 Mig elhervad kebelembe. —

311.

Látom életémét, nem jégén gyönyörű,
 Az én két orcámon fojdogal a könnyű.
 Ha tutad határát rövid szeretetnek,
 Métt nem hagyál békét én árva fejemnek.

Mindén madarkának szabad ágra szállni,
 Csak nekém nem szabad az ucczán sétálni;
 Titkos szeretetnek nem kell czégért dugni;
 Mett vadnak irigyek s elfognak gátolni.

Sir az út előttem, bánkodik az ösven,
 Még az és azt mongya: ágyon még az isten!
 Ágyon még az isten, minden jovaival,
 Min' kerbeli rózsát drága illatokkal!

A hol én elményék, még a fák és sirnak,
 Gyászos ágairól levelek lehullnak;
 Ha tuttađ határát rövid szeretetnek,
 Mót nem hagyál békét szabad életémnek?



312.

Ugy szeretém a barnát,
 Mind a borizű almát;
 Barna léán, barna szem!
 Ezétt sovárođ szűvem,

Ugy szeretém a szőkét,
 Mind a szűllű szemécskét!
 Szőke léán, szőke haj!
 Szégén szűvem jaj, jaj, jaj!

Piros léán, szűm atta,
 Bolond vagyok miatta;
 Hűnyorittok szemibe,
 Békéredzém szűvibe.

Piros léánt ne szeress,
 Mett a részégés lehet,
 Tűz langja ő magába
 S a tűzet és kiájja. —

Fejér léánt ne szeress,
 Mett az árnyéket keres,
 Fejér bőrit kéméli
 S világot ingyen éli. —

Szőke léánt se szeress,
 Mett a réstécske lehet,
 Immel ámmal dolgozik,
 S majtéđ elrongyosodik.

Barna léánt szerethetsz,
 Mett a jó dolgu lehet;
 Barna föld borozdába
 Mégterém a jó buza.



313.

A szép asszon messze lát,
 Vizre küdi az urát,
 Míg az ura vizre jár,
 Barna galambja bójár.

Édés uram, be jó kjed,
 Be jó vizet hozott kjed!
 Ménnén, hozzon mázczor és,
 Újjön még többceskét és.

A szép asszon verve jó,
 Mind a dijó, törve jó, . .
 Verjed, törjed, tücsköjved,
 Annál több hasznát vészéd!

314.

Széjés árok, keskén palló,
 Belé rugott ingém a ló;
 Ha még éczczér mégrűg a ló,
 Lészék egy sémmire való.

Édés lovam, agyon csaplak,
 Nincsen széna, nincsen abrak!
 Ne csapj agyon, édés uram!
 Kitelelék az ugaron. —

Úgy hát agyon nem és csaplak,
 De jó pénzétt csak eladlak!
 Tudom gazdám, hogy ha eladsz,
 Ijen lovat soha sem kapsz.

Tekéntetés komámasszon,
 Azétt küdött anyámasszon,
 Hogy egy üres zsákot aggyon,
 Mejjel a malomba fusson.

Nekém zsákom csak egy vagyon,
 Józsa urfi alatt vagyon;

Ha felébred Józsa úrfi,
Kényérrel kell bétácsolni. —

Három csillag van az égén,
Sétál a mónár a rétén;
Eriggy haza, lisztés mónár,
Mett a garad tressen jár.

315.

Szép a nyárfa a tetőn,
Be szép az én szeretőm!
Ő magoss és, karcsu és,
De egy kicsidég hamiss.

Ha hamiss, azt jól teszi;
Jutalmát és úgy vészi;
Hamiss vagyok magam és,
Hamist szeret a hamiss. —

316.

Udvarhejji bécsalóba
Jó bort mérnek;
Jöjjön-bé hát, komámasszon,
Igyunk egyet!
Jaj, jaj, mind fáj a gyomrom!
Még halok, ha nem iszom,
Komámasszon!

Ez a fene vén ember sincs
Ide haza.
Harmad napja hely oda van
A korcsmába;
Hogy a mókus égye még,
Nem csókolom többet még,
Komámasszon! —

Ördög bujjon a kússasszon
 Czipőkibe,
 Miét járkál ojan sokat
 A pinczébe!
 Kilencz iczés a gyomrom,
 Tizedikkel mégtódom,
 Komámasszon!

Virágozik már a tögyfa,
 Magyarófa;
 Egy pint borral vagyok adós
 A korcsmába.
 Egy két három icze bor
 Leszivárogoz mindénkor,
 Komámasszon!

317.

Csá elé, hi elé, az én rózsám felé!
 Csá elé, hi elé, az én rózsám felé!

Az ökör a földet nem magának szántsa,
 Asszony a leányát nem magának tartsa.

Szépén félneveli, más kézre ereszti,
 Keservesén nézi, hogy más titi veri.

Elmént az én rózsám idegén országra,
 Azt izente vissza, hogy ménjek utánna.

Nem ményék utánna idegén országra,
 Inkább meggyászolom feteke ruhába,

Délig fetekébe, délután fejrbe,
 Este felé pedig lilaszin sejémbe. —

Feteke városnak fejr tornya lácczik,
 Az én édés rózsám más ölibe jádzik.

Félménék a heggyre, lenézék a vögybe,
 Ott van az én rózsám talpig fetekébe.

Csak azért szeretém faluvégén lakni,
Oda jár a rózsám, a lovát itatni.

Nem lovát itassa, magát mutogassa,
Piross két orcáját velem csókoltassa.

Miért az ördögért tudlak úgy szeretni,
Hogy gondolatomból ki sem tudlak vetni.

Nem anyától léttél, rózsafán terméttél,
Piros pünköszt napján hajnalba születted.



318.

Ahol kerekedik egy kerek dombocska,
Azon nevekedik egy szép almafácska,

Édes az almája, csukros a virágja,
Alatta ül vala egy szép lányocska,

Kötte a virágját fejérből, vérésből,
A hol a mejjére nyomtatta, ezüsből.

Aval féltékente a magoss egekre,
Hát ott ereszkedik egy gyalog ösvenke,

Kinek a két széje tiszta ezüst vala,
A közepe pedig sárga arany vala.

Azon ereszkedik egy fodor báránka,
Mindén szőre szálán egy egy csillag vala.



319.

Héj páva, héj páva! császárné pávája!
Szégen legén vótam, gazdag léánt véttem;
S a gazdag léánnak kedvit nem lelhettem;
A vásárba mentem, piros csizmát véttem,
Aval haza mentem s az asztalra tettem.

Kéncsém feleségem! mongy uradnak ingem!
 Én bizon soha sem, tejes életembe!
 Mett apám házánál nagyobb urak jártak,
 Ököt sem uraltam, téged sem urallak.

Héj páva, héj páva! császárné pávája!
 Szégén legén vótam, gazdag leánt vettem,
 S a gazdag leánnak kedvit nem lélhettem.
 A vásárba mentem, rojtos ruhát vettem,
 Aval haza mentem, s az asztalra tettem.
 Kéncsém feleségem, mongy uradnak ingem!
 Én bizon soha sem, tejes életembe!
 Mett apám házánál nagyobb urak jártak,
 Ököt sem uraltam, téged sem urallak!

Héj páva, héj páva! császárné pávája!
 Szégén legén vótam, s gazdag leánt vettem,
 A gazdag leánnak kedvit nem lélhettem;
 Az erdőre mentem, somfabotot szeltem,
 Aval haza mentem, a pad alá tettem.
 Kéncsém feleségem, mongy uradnak ingem!
 Én bizon soha sem, tejes életembe!
 Botom elékapám, hátára vagdalám;
 — Uram vagy, uram vagy halálig, uracskám!

320.

Készülj szép nemés székejség,
 Mett csak benned a reménség,
 Sok nemzeték tartománnya
 Élés kardodot kívánnya. —

Országodétt s királyodétt,
 Törvényés szabadságodétt
 Omlott eleidnek vére;
 Siess tehát védelmére!

Már és nyeritt paripája,
 Vérrel tajtékzik a szája,

Rugván nyeritt s kapálódik
S jeladásra várakozik.

Mindha mondaná urának :
Ő és kész a francziának
Tábora közti nyargalni
S velle mindent félprédálni. —

Rajta tehát, vitéz nemzet,
Mikor égy kiráji vezet,
Mégmutatván vitézségit,
Széjjel szórván ellenségit!

Mind foszsza kakas tollait,
Ugy pajja el francziáit,
Mégvervén az ellenségét,
Üzünk csémdés békességét.

Aggy ur isten békességét,
Szént hazánkba csémdességét,
Hogy lakhassunk békességbe,
Szént nevednek félelmibe!

321.

Virágos rét, fűves halom,
Ott kaszál az én galambom,
Arany dészü a dérékán,
Nem hajlik a kasza után.

Kaszás csillag van az égén,
Kaszál édésém a rétén,
Arany dészü a dérékán,
Nem hajlik a kasza után. —

Ő kaszájja, s én takarom,
Ott és jóvadot akarom.
Akarmennyit ő kaszájjon,
Én utánna féltakarom.

Bú életém, bánat napom,
Feteke gyász alatt lakom,

Illik nekém a gyászruha,
Mindén kedvem el van zárva.

Ojan bánat a szűvemén,
Két rét hajlott az egckén;
Egek, egek, szánnyatok még,
Bánatimtól méntseték még.

Ha az egek még nem szánnak,
Könnyhullásim még sem állnak;
Fáj a szűvem, kívül belől,
Szoritsa bánat kétfelől. —

Bódog isten, sok sirásim,
Tengér álomszaggasim!
A kiétt sokat szaggattam,
Jaj, én attól elmarattam.

Én élményék arra hejre,
Honnét madár sem jő ide;
Fészket rakok a sűrűbe
Zöd erdőnek közepibe.

Ha azt kérdik: azt ki rakta?
Azt egy szegény árva rakta,
Kinek nincsen apja, anyja,
Sem egy igaz tesvér bátyja.

Arról tuggyák, hogy árva vagy,
Hogy egy házba egyedül vagy,
Égyedül hagyott a világ,
Égyedül busúlok immág. —

Sirva észéd kényeredét,
Osztán sonyorán kereséd.
Ugy még vagyok én átkozva,
Mind paripa kantározva!

Verjén még az én teremtöm,
Mett nem vótál hív szeretöm,
Nem vót nekéd tejes eszéd,
Sem állandó szeretetéd.

O még a fák és könyveznek,
 Hogy véletlen szerettelek!
 Ugy megváltam szeretőmtől,
 Mind ág szép zöd levelitől.

De a zöd ág hideg átal,
 Én pedig irigyek átal;
 Elhullott a fa levele,
 Mett rea töt az ideje.

Kiaszszott a flge fástól,
 Megváltunk rózsám egymástól,
 Eltöt a nyár, jaj be nagy kár!
 Be szép a ki párjával jár! —

Be szép a ki szépét szeret;
 Felejtené, de nem lehet!
 Mett én egy szépét szerettem,
 De azt el sem felejthetém!

Mikor bujdosni indultam,
 Sziném sem vót, ugy búsultam;
 Édesémtől elbócsuztam,
 Jaj mindénből kipoasztultam.

Mindén léánnak azt hagyom,
 Gyászvirágot ne gyomlájjon;
 Mett ha gyászvirágot gyomlál,
 Az édésse bujdosni jár! —

322.

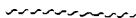
Én ültettem a rózsafát,
 Más szédi le a bimbóját.
 Én szerettem egy szép barnát,
 Más éli velle világát. —

Én ültettem az almafát,
 Más szédi le az almáját,
 Én szerettem még egy küs lánt,
 Más éli velle világát. —

Új a térgyem kalácssára,
Ne hajts a mendemondára;
Átöllek két kezemmel,
Hadd nézze más irigy számmal,

Én vettem a tiszta búzát,
Más eszi még a pogácsát;
Ha kiményék a mezőre,
Más fekszik a lepedőre. —

Még kell a búzának érni,
Mett a nap erőssen éri;
Még kell fejemnek őszülni,
Mett szüntelen a bú üli. —



323.

Te-és jól tudod azt, kéncsém!
Nincs égyebem, csak jó szűvem,
Ezt nekém isteném attá,
Legkedvesebb ajándéka.

Bőröm szép fejr és vérés,
A falunkba üsmeretés;
De ne nézd az én szénémét,
Érezd inkább jó szűvemét.

Isten szűvem balról tette;
De jobbra van az érzése,
Érted ver a csak, angyalom!
Esköszöm, másnak nem adom.

Ki téged biztat, semmit ér,
Ha hónap másnak mást ígér.
Szűvemét nekéd ígértem,
Ezt soha el sem felejtém.

Sok hejt jártam Háromszéken,
Ezén a kedves térségén,
De csak te vagy egyedül itt,
A ki ingem éltet, hevitt.

Te léssz az én feleségem,
Isten úgy segítjen ingém;
Ha ezt töllem mégtagadnád,
Életémét előtanád.

Utánad menyék szép nászszal,
Menyaszszonyi ajándékkal;
Az apám házához vislek
S mind aranyat mégbécsüllek.

Komondóba menyék tölled,
De gondolatom jár vélled,
S mikor onnét haza menyék,
Szűvem! szűvemhez öllelek.

324.

Aggyon isten ojan törvént,
Lcán kérje még a legént,
Hogy a legén várakozzék,
S a lcán csak figurázzék.

Nekém anyám azt mondotta,
Ne vásógyam férhez soha,
Várjak békével csendésen,
Időre minden méglészén.

Jámbor jó anyám szovának
Hittem, mind a széntírásnak,
Addég s addég várakozám,
Mig a szébb időt elrugám.

Anyám és ojan próféta,
Szép hazugság minden szova,
Mán túl mindénnap vénülök,
S a pártába itthon ülök.

Czi! be büdös ez a párta!
Veszétt vóna bé pokolba,
Be elcserélném jó szűvel
Egy viseltes főkötővel.

Azt mongyák, a szülzesség kincs,
 Hogy annál drágább sémmit nincs;
 Isten atta szülzessége!
 Kinek lészék felesége?

Azon kérém istenémét,
 Szánynya még szégén fejemét,
 Rendéjén nekém egy legént,
 Ha nem ifjat, bár csak fél vént.

Hogyha én azt mégérhetném,
 Hogy magam férhez téhetném,
 A párnámat félgyűjtanám,
 S hammát szélnek bocsátanám.

Adna isten ojan törvént,
 Léán kérné még a legént,
 Elindulnék s addig járnék,
 Mig egy hánt-vetettet kapnék.

Azt mongyák, hogy fenn az égbe,
 Jézus léssz a szülzek férje;
 Én a földön mennybe lennék,
 Ha egy legénhez méhetnék.

Kérém néne, szülzességgel,
 Valakinek szérézzén el!
 Imádkozom életiért,
 S a lelke üdvességiért.

325.

Három rendű fodros szoknya,
 Mit álmottál az ézczzaka?
 Nem álmottam én egyebet,
 Hanem a barna szemédét!

Észem a barna halálad,
 Három városba nincs párod;
 Három várost ésszejártam,
 De páromot nem találtam.

326.

Bazsarózsa, ne virágozz!
 Réám, kéncsem, ne várakozz!
 Mett ha réám várakozol,
 Soha még nem házasodol.

A sárkányi széjés uccza,
 Be sok gyalogút van rajta!
 Minden legény egy utat ver,
 Ki szeretőhöz méndégel.

Házassággal még, ha akarsz,
 Végy el ingém, ha elakarsz;
 Ha ingémét elszalasztassz,
 Ojan párt le nem szakasztassz.

Én ma bárson sapkát vészek,
 S abba rozsmarintot tészék;
 Illatos léssz, merre járok,
 Ugy szeretnek a léányok!



327.

Édes lelkém, tám neheztelsz,
 Hogy rám kedvetlen tekintessz!
 Mondd még kérlek, kedves alak,
 Vajon mivel bántottalak?

Élék halok én érétted,
 Mind magad eszrevéhetted;
 Hogy lehetne hát édesém,
 Nekém téged mégsérteném!

Ha már écczér kégyes vótál
 S emlékézetbe fogadtál:
 Ne foszsz még hát örömentől,
 Langgal égő szerelmentől!

Mett nincs nagyobb gyönyörtiség,
 Nincs nagyobb földi üdvesség,

Mind mikor a rókon szüvek
Egymáshoz állandó hüvek.—



328.

Kutágasra szállott a sas;
Engém rózsám ne esalogass!
Csalogatott engém más és,
Náladnál szebb virágszál és.

Likas a kjed háza vége,
Piross a kjed lánya képe,
Aggya nekem kjed a lányát,
Béfedetém én a házát! —

Három piross kendőt vészék,
A nap rám sült, piross lészék;
Piross lészék, merre járok,
Ugy és szeretnek a lányok.

Három fejr kendőt vészék,
Ha féltészem, fejr lészék;
Fejr lészék mind a hattyu,
Nem ölel még minden fattyu.



329.

Ez a macska feteke,
Lám a tejet mégette.
Nézze kjed csak a tarkát,
Mind féltartsa a farkát!

Hát a vérés micsinál?
Egeret fog, sántikál.
A róska addig leste,
Mig futtába elcsipte.

Az iromba a lesbe
Most ült bé a kendérbe;

A fejér hát jobbacska,
A farka hosszabbacska.

Én isteném aggy telet,
Hadd heverjünk eleget;
Attál vót még egy telet,
Hevertünk vót eleget!

Hát az öreg él-é még?
A kutyától fél-é még!
Apró csontot rág-é még?
Tipég topoghat-é még?

330.

Az éjjel álmomba arról álmodoztam,
A bihari kerbe hat lovat hajtottam;
Édesem és ott vót, az ekét tartotta,
Mindén fordulásba egy pár csókot ada.

Édesem ostora, sejém a csapója,
Egyet rittyent velle, s elszalad a lova.
Erigy Pista haza! bé van a ló hajtva,
A biró udvarán szóll a pängő rajta.

Az ojan legényétt nem adnék egy hagymát,
Ki mindén hajnalba keresi a lovát;
Szúnyodós az ojan, lovát nem jól őrzi,
Tölle a házat és ördög elviheti. —

331.

Szép állat a lúd, magát mosogassa,
Arrával tollait félborzogassa;
Kis kertékben, ligetékben
Együtt repdésnek;
Édes kécsem galambocskám,
Jaj mind szeretlek!

Szép vidámságnak kiömlő árja
Az embernek szüvit kérésztül járja;

Hív öledbe kebeledbe
 Hogyha hajolnék,
 Édes kénscém galambocskám,
 Jaj be elhalnék!

Édes kénscém, rózsám, gyenge violám,
 Csókra termétt szép szád jaj be csókolnám!
 Hív öledbe kebeledbe
 Hogyha hajolnék,
 Édes kénscém galambocskám
 Jaj be alhatnék!

~~~~~

### 332.

Nekém ugyan mégesétt,  
 A szeretőm méglesétt:  
 Ő már nekém nem hiszén,  
 Mig a vizre nem viszén.

Vesszén még az én agyam!  
 Miétt adám rá magam,  
 Hogy mást és mégölejjek,  
 Mikor égyet szereték?

Kertém alatt égy kűs gát;  
 Barna léán csókot ad;  
 De te szöke ne próbáld,  
 Most és csókra áll a szád!

~~~~~

333.

Elmént Jancsi katonának,
 Vége lett az aratásnak;
 Vége lett szégén fejemnek,
 Még kell szakadni szűvemnek.

Be sokszor mégcsókolalak!
 Be sok éjjel virasztalak!
 Pusztá már nekém a világ!
 Mind bűjtbe az erdeji ág!

Lehajlott a nyirfa ága ;
 Oda szűvem bódogsága!
 Fejemét fél sem emelém,
 Mig Jancsimot fél nem lélém.

Elvitték őt szemém elöl,
 Árva vagyok mindenfelől;
 Ezt én sokszor még gondoltam,
 Még álmomba és megláttam.

Mind egy árva járok kelék,
 Éjjel nappal sok bút nyelék,
 Két szemémmel addig sirok,
 Mig búmnak végire jutok.

334.

Nincsen nincsen ojan asszon,
 Mind Kongóné komám asszon,
 Süttögeti a sok lepént,
 Csalogassa a sok legént.
 Ha a lepént mégéttették,
 Leányomot megvégyették.

Likas a ked háza vége,
 Aprós a ked lánya képe,
 Nem kell nekünk Pörzsi lánya,
 Igén rövid a szoknyája;
 Elég vóna annak fele,
 Felit szégye le a medve.

335.

Eme léány turót árul,
 Mégesmerik a faráról;
 A faráról, dérekáról,
 Barna piross orcájáról.

Kövér lúdnak nagy a zúzza,
 Kűs kertémbe törökbúza,
 Eme léány mind azt mongya,
 Velem együtt mégkapájja.

Velem bizon nem kapájja,
 Ki mindég csak farát hánnya.



336.

Most kapott a biró
 Egy kűs ujságot,
 Szédi éssze mind az
 Éfiuságot.

Sok magyar léánnak
 Széme könyvezik,
 Mikor a rózsáját
 Bokkancsba fűzik.



337.

Mégdöglött a biró lova,
 Mégnyúzta a biró maga;
 Jó léssz a bőre bundának,
 A négy lába kocsonyának,
 A hurkája pántikának —
 Annak a czifra léánynak. —



338.

Esik esső, esik,
 Hadd essék fojvást;
 Azt gondolod, rózsám,
 Nem találok mászt?

Talállok szeretőt,
Szépét csinosot,
Még ha én akarok,
Gavallérosot.

339.

Csillag sem szeretnék
Az égén lenni,
Nálad nélkül rózsám,
Oda fenn lenni.

Nálad nélkül rózsám
Mit ér mennyország?
Éjjel nappal járnék
Szárnyon le hézzád. —

340.

Szerelmes éddős istenünk!
Ugyan bizon mi léssz velünk?
Mind csak szántunk, mind csak vettünk,
Még sincs mégévő kényertünk.

A sok adó, a sok fizess
Miatt szuszek, járom üress;
Pedig úgy terem itt a rozs,
Mind . . . be a palaglafos.

Födünk tiszta búza hejett
Az üdön és konkójt termétt;
S ha vaj égy szál búza sarja
Mégmaratt, azt bogár marja.

Tavaszt és héába várunk,
A tavaszba sincs áldásunk;
Nyugoti még északi szél
Leforrázza a mi kikél.

A mi régén ritkábban vót,
Szénánk mind elviszi az Ót;
Nincs vig arató, takaró,
Nem fényés a kasza, solló.

Están bátyom panaszára,
Azt kérdézi a komája:
Koma! mi a palánéta?
Vajjon nem az é az oka?

341.

Szeretém az uj bort,
Szeretém az ót és,
Hogy ne, hisz szerette
Maga nagyapám és.

Sok példa vagy on rá,
Hogy alma a fától
Semmi de semmiképp
Nem eshetik távol.

Szerette az apám,
Valamint nagyapám,
Bort elé, mett én és
Valóból ihatnám.

342.

Szomszéd asszon beteg vót,
Mégdörgölték, jobban vót;
A kendére mégázott,
A tóba kivirágzott.

Szomszéd asszon kakassa
Félszökött a kapura,
Mind azt kukurigójjja:
Hamiss az ő asszonya. —

343.

Én isteném, este van,
Szép szeretőm messze van,
A küsruhám nála van,
Mindén kedvem oda van.

Eljöhetnél, nincsen sár,
Az ajtómon nincsen zár,
Ezűs patkó szikrát hány,
Piross orcám csókot vár.

344.

Három bángó, látod-é?
Ha mégiszom, bánod-é? —
Hogy ne bánnám kedvesém,
Mikor veled keresém. —

Ez a világ jobb vóna,
Ha kerolin nem vóna;
Aggyuk el a kerolint,
Vegyünk sinoros lájbit. —

Aggyuk el a fizurát,
Vegyünk velle vacsorát;
Többet ér a vacsora,
Mind százezér fizura.

345.

Száraz füre dérés harmat hulladoz,
Édes lovam, ne égyél, met bajt okoz:
Inkább sejém kantárt vészék fejedre,
S bárson nyerged léssz, csak hordozz kedvemre.

Kemény száraz gajok fédik az utat,
Édes lovam, lábod még és botolhat;
Haj! de reptűj velem rózsám házáig,
Hogy ne fájjon szègén szűvem sokáig.

Fényes csillag kezd rogyogni az égén,
 Ojan tisztán nem tündöklött már régén;
 Fényes csillag, rogyogj nekém odáig,
 Hogy sététbe ne ballogjak sokáig!

Csillámlik az Ót fojása messztűröl,
 Talám ki és üntött már a fészkiéből;
 Hej! Ót vize, ne üntsd el az utamot,
 Hogy ne féjtssem lovamot és magamot!

Ablak előtt gyéngé világ csillámpol,
 Mellette szép barna léán szunyákol.
 Barna rózsám, ne szunyákojj, jerc-ki,
 Kedveséd már rég vár téged ide-ki!—

346.

Víg óráim mind a vizek
 Lefojának sebéssen,
 Nincs szülvemnek reménsége,
 Hogy több jót és érhesén.

Bódog üdők hova léték,
 A mikor ölelhettem
 A rózsámot s kebelibe
 Nyugodalmat lélhettem!

347.

Elindula három árva,
 Hosszu útra, szolgálatra,
 Kezibe vin három vesszőt,
 Hogy csapja még a temetőt.

Kejj fél, kejj fél, édes anyám,
 Mett elszakatt a gyászruhá!—
 Én nem kelék, három árvám,
 Mett elhervatt piros orcám!

Vagyon nekték mostohátok,
 Ki fejërt aggyon réátok,
 Mikor fejërt ad réátok,
 Vërrel virágzik hátotok. —

348.

Nincsen nekém szeretöm,
 Csak égy rongyos keszkenyöm,
 Szébbik felit fordítottom,
 S édésémét gondolom.

Jaj isteném, este van,
 Szép szeretöm messze van,
 A keszkenyöm nála van,
 Vig örömem benne van.

349.

Szárad a fű a hégytetön,
 Elhagyott ingém szeretöm,
 Panaszolnék, de nincs kinek,
 Nem szóllok hát én sénkinek.

Panaszold még a séprűnek,
 Mett a nem mongya sénkinek;
 Ha mongya és a külszöbnek,
 Külszöb nem mongya sénkinek.

Gyászozja szűvem szűvedét,
 Mett elvitted jó kedvemét;
 Mégvirágzik hécezer a mák,
 Mig meglássuk rózsám égy mást.

Fejér ruha a fejemén,
 Feteke gyász a szűvemén,
 Feteke hégy, fejér tőröm,
 Nekém a bánat nem öröm.

Nekém a nap úgy telik el,
Ha feljö, elig halad el;
Féljött a nap szép-fényésén,
Nem sűt réám ighenésén.

Kicsi tulok, nagy a járom,
Többet utánnad nem járok,
Azt és bánom a mit jártam,
Verjén még a mái átkam.

350.

Ihol jő égy legén,
De szomoru szégén,
Látom a szájáról,
Szállást kérne s nem mér.

Tudok neki adni,
Adtam és, adok és
Egy éjjeli szállást,
Ha léán vagyok és.

Nem vagy legén, nem vagy,
Met te nem mersz kérni,
Nám én léán vagyok,
Még és merék adni.

Tudom jól magamról,
Jól esik szégénnek,
Égy éjjeli szállás
Utozó legénnek. —

351.

Ne ménny rózsám a tollóra,
Gyénge vagy még a sollóra,
Ha elvágod a kezédét,
Ki köti-bé a sebédét?

De ha elméssz a tollóra,
Ne ménný rózsám csak magadra;
Híjj, jó szűvel mégyék veled,
Estig aratok melletted.

Ketten kötünk égy kévébe,
Égymás mellé ülünk délbe,
Ketten nyugszunk az árnyékba,
Félvert kévék árnyékába.

Ha estig fojvást aratunk,
Ha hazafelé indulunk,
Karon fogva a hívésén
Haza értünk szerelmesén.

Vasárnap a pap kibirdet,
S két hét múlva ésszeeskét;
Halálíg ketten aratunk,
Ketten élünk, ketten halunk.

352.

Túl a vizén Tótországon,
Reptül madár a zöd ágon, ..
Hadd el, hadd el, hadd repűjjön,
Csak a szűved még ne hűjjön.

Kötöt kötünk a lábára,
Elrepittsük nem sokára,
Hogy repűjjön el aharra,
Barna babám ablakára.

Kálvénista termétt rózsá,
Nem vétettem nekéd soha,
Nem és véték a mig élek,
A mig zeng bennem a lélek.

Sárga dinya, zöd ugorka,
Haragszik rám égy léánka;
De mi haszna a haragja,
Ha ingém ülel galambja?

Kereszturi szitakérég,
Majt mégöl ingém a mérég,
Csupa szároz kortyal élék,
Mett veled nem beszélheték.

Tavaszi szél útát szárazsít,
Mindén madár társat választ,
Hát én immán kit választaszak?
Bokrétát kire akasztaszak?

353.

Igazán szeress ingémét,
Ne csald ártatlan szűvemét;
Az én szűvem csálni nem tud,
Igazán szeret, nem hazud.

Vár' még, vár' még, én édesém,
Még megver téged az isten,
Se nem értem, se nem másétt,
Csak az igaz szeretetét.

Fogjon is még az én átkom,
Igaz szűbéli bánatom,
Verjén még az igasságom,
Utánad való járásom.

Elmentél s nem bocsuztál el,
Mégátkozlak hogy hervaggy el;
Jere vissza, bocsuzzál el,
Átok alatt ne hervaggy el.

Ojan bánat a szűvemén,
Kétrét hajlott az egeken,
Ha még egyet hajlott vóna,
Szűvem ketté hasatt vóna.

Fáj a szűvem nekém belől,
Bánat szorította kétfelől,
Fáj a szűvem bánattyába,
Mett nem járhat szabaggyába.

Mikor szabad madár vótam,
A hol tecczétt, ott sétáltam;
De már fogoj madár vagyok,
Galiczkába búsulhatok.

Vetém szémém az egekre,
Csordul könyvem le a földre,
Ki a földre, ki előmbe,
Ki bánatos kebelembe.

Én isteném, valahára
Félsüt-é napom sugára?
Félsüte, de nem tisztába,
Jaj, elborult gyász homájba.

Az ég alatt s a föld színén
Égy sincs ojan árva mind én;
Árva vagyok apa nélkül,
Árva biz én rózsám nélkül.

Én és árva, te és árva,
Hallgassunk egymás szovára;
Jól tanál együtt két árva,
Bújjunk egymás árnyékába.

354.

Leány a legényhez.

Azt hallottam rózsám, hogy el akarsz hagyni!—

El hát s mi bajod velle?

Hogy kell már szégén fejemnek lj árván maradni!—

Könnyen.

Tudod rózsám, mit fogadtál vasárnap écczaka?—

Igéret boldondnak öröm.

Hogy elvesszess legfénnebb és két három hét múlva. —

Nem vónál beteg.

Oh! én édes rózsám, hát már hova légyek? —

Bújj a lóba s nem csíp még a légy.

Látom, hogy már megvetéttél, azétt hát elményék. —

Jó utat!

Legény a leányhoz.

Mégnásoltam rózsám, minapi mondásom.—

Késő már!

Visszahoztam lábaidhoz igaz mégbánásom. —

Vidd vissza.

Házad körül szomorán mind addig forgolódom—

Szédd fél ott a mit kapsz.

Mig két piross orczád rendre csókolgatom. —

Rendre a püspök falattyát.

Vigyázz rózsám, mett maradhatsz könnyen eladóba!

Bizd réám.

Isten uccse mást keresék még ma a fonóba. —

Jere bé, jere bé, ússzon még a szűsz-ménkö.



355.

Oh! be drága óra vala,
Mikor szüvem hézzád hajla,
Mind szép piros kerti rózsza;
Lén szüvem szüvednek rabja.

De örömöm szomorúság
Követé, csak háborúság;
El kell menni, nincs mit tenni,
Két egy szünek még kell válni.

Azétt szüvem hallgass szómrá,
Vesd két karod vállaimra,
Már nem látsz te többet soha.

Mégbocsáss, kécczín nem vótam,
Károdra sem szógáltattam;
Irigyeim már éjjetek,
Kik káromon örültetek.

Isten hézzátok, már ményék,
Kedvetékre már élhették!



356.

Azt beszéli a pitypalaty ,
 Hat tél sem ér még egy nyarat;
 Igaza van szegénkének,
 Jó bunda kell biz a télnek.

Mind azt lármázza a haris ,
 Ritka léány, ki nem hamis ;
 Hazud abba a gaz csacska,
 Akattam én egy igazra.

El is vészem virág napján ,
 Az az virágyasárnapján ,
 Hat hedegű s egy czimbalom
 Zéngje: hazud haris uram.

357.

Már ezután her fon Pėti,
 Még a bolond és neveti.
 Csizmadia vótam ,
 De már kabát rajtam:
 Mett huros muros markom füles.

Szógáló és kalapot tesz,
 Séprű hejétt parizolt vész,
 Dógozni nincs kedve,
 Morog mind a medve:
 Mett huros muros markom füles.

Favágó és kabátot vész,
 Minnyá tekintetés ur léssz ,
 Nem köszön az ácsnak ,
 Vót jó barátjának :
 Mett huros muros markom füles.

358.

Árva csihán koszoru:
Mét vagy rózsám szomoru? —
Hogy ne vónék én szomoru,
Mett elhagyott égy szigoru.—

Tám azt tudod te szigoru,
Érted vónék én szomoru?
Mintsebb érted szomorkodnám,
Inkább hideg vizet innám.

359.

Ahon égy virágos kerbe
Zöd pázsint van leheverve,
Égy küsasszon ott nyugoszik,
Koszorúval körülkődik.

Égy úrfi arra sétála,
Ámélkodik csudájába,
Kérdi tőlle: szelidécske!
Leán vagy-é, vaj ményecske?

Én sem leán, sem ményecske,
Sem pediglen szelidécske,
Hát a kerbe virág vagyok,
Elig nyilom, s már hervadok.—

Ha te virág vagy a kerbe,
Én még lészék harmat benne:
Este a virágra szálllok,
Réggelig réta maradok.

360.

Dombon belől van égy szűk házacska
Abba sir a vénleán magába,
Hogy nem vitték férhez a fassángba,
Hanem otthon hatták a puczokba.

Fassáng után fassáng jő és repül,
Még-és a sor réám mind nem kerül.

Már meguntam a kéretést várni,
Magam fogok szerencsét próbálni;
De az eszém fél nem tuggya érni,
Legelőbb-és kit kellessék kérni.

Jó lenne ha diákot kéretnék,
Mett a nekém mindénkor tecczenék;
De a diák csak guzsajaskodik,
A menyecskék töllem elszeretik.

Vetett ágyam majt a padlót éri,
De azt kérni sénki nem-és méri;
Nem-és aggyuk ha csak paraszt kéri,
Oda aggyuk, ha jó nemés—néki.

Párta! párta! bura termétt párta!
Mét születttél erre a világra?
Ha mégfoglak, messzint elhajitlak,
A gát alá kövel lenyomatlak.

Elviseltem harminczhárom pártát,
Harminczhárom szédérjes rokoját,
Harminczhárom sarumnak a talpát,
Még sem vettem egy pénz-érő hasznát.

Bár az isten ojan csudát ténne,
Hogy valaha legén esső lenne;
Kifekünném az út közepire,
Hogy vajégy mán réám és cséppenne!—

~~~~~

### 361.

Kimént a ház az ablakon,  
Benne maratt a vénasszon,  
Zsúpot kötött a hátára,  
Ugy büllögött a vásárra.

Aprón vágott petrézsejém,  
A vénasszon veszedelém;  
Elig várom az ördögöt,  
Hogy elvigye a vén dögöt.

### 362.

Az én szemem ojan kerek,  
A hányat lát, annyit szeret;  
De a szűvem ojan igaz,  
Ezér közzül égyet választ.

De haragszom a szemédre,  
Mét kacsingat az enyimre;  
De még inkább a szűvedre,  
Mét gyúlasztott szerelémre.

Rózsám! rózsám! mit kacsingatsz,  
Mikor most és csak hamis vagy;  
Ha elraboltad szűvemét,  
Bódogittszad életémét!

### 363.

Kara-héjja! héjja!  
Kilencz pipénk héjja,  
Ötnek tarka szárnya,  
Négynek likas lába.

Kara-héjja! héjja!  
Kilencz pipénk héjja,  
Add vissza pipéinköt,  
Met megvernek münköt!

Kara-héjja! héjja!  
Kilencz pipénk héjja,  
Ha nem adod vissza,  
Ne jöjj erre héjja!

**364.**

Jaj de szépén harangoznak Torjába,  
Elhervatt a legszebb legén bujába;  
Három galamb hűzza azt a harangot,  
Ugy temetik a negyedik galambot.

Liliommal festették a koporsót,  
Ojan sárig, ojan fényes azét vót,  
Oda ment a szereteje szégennek,  
S bánattyától a koporsó sötét lett,

Rozsmarintot ültettek a sirjára,  
Ugy zokogott félette a babája,  
Végés végig siratta a temetőt,  
Aggya vissza a hűségés szeretőt;

Szép gyócs ingit nincsen a ki kimossa,  
Csak a két siró szemével áztassa;  
Kondor haját déli szellő fuhassa,  
Nincs már a ki lesimittsa vállára. —

Ujra buson harangoznak Torjába,  
Most tészik a legszebb legént sirjába,  
Addig s addig siratta a galambját,  
Hogy most immán ötöt sirassák magát.

Lányok, lányok, nagy-torjai leányok,  
Babátokot soha el ne haggyátok,  
A legénszű galambjáétt mégreped,  
De léánszű mégkönnyebbül s elfelejt.

**365.**

Elfogták a szomszéd legént,  
Mit vétett:  
Hogy így este titkon hézzám  
Bélépétt?

Azt mongyák hogy rabolni jött:  
Az igaz;

De csak szűvem rabolta el,  
Hát mi az?

Aggya isten bocsássák őt  
Szabadon,  
Szűvem mellé kezemét és  
Odadom!

### 366.

Eme léán turót árul,  
Mégtsmerik a faráról,  
A faráról, dérekáról,  
Barna piross orcájáról.

Kövér lúdnak nagy a zúzza,  
Kűs kertembe töröbbuza,  
Eme léán mind azt mongya,  
Velem együtt megkapájja.

Velem bizon nem kapájja,  
Ki mindég csak farát hánnya.

### 367.

Ki mit szeret, ha nem szép és,  
Kedves az annak,  
Ezt példája bizonyítsa  
A pipásoknak,  
Kik pipálni szüntelen  
Ugy szeretik, hogy —  
Holott attól a szájok  
Ojan büdös hogy —!

De nem csak a pipásokról  
Lehet szólni,  
Mett ehéz több példákat és  
Lehet tódani,

Kik szüntelen bort innya  
 Ugy szeretik, hogy —  
 Holott attól azután  
 Oj bolondok, hogy!

Vajon miféle jóság van  
 A portubákba,  
 Vaj annak szüntelen való  
 Félsvivásába?  
 Még és sokan félsvipni  
 Ugy szeretik, hogy —  
 Holott attól az arrok  
 Ojan kormos, hogy!

Sok szép legén rút léánt vész  
 Feleségül el,  
 Sok szép léán rút legénnek  
 Aggya magát el;  
 Még és a szép a rútat  
 Ugy szereti, hogy —  
 Holott mások e dógot  
 Ugy csudájják hogy!

Sok legényék szeretik a  
 Magányosságot,  
 Sok léányok vállalnak fél  
 Apáczaságot;  
 Még és a vér ő bennik  
 Ugy gerjedéz, hogy —  
 Pedig azt mások előtt  
 Ugy titkojják, hogy!

Mi lehet dicséretésőbb  
 Az igazságnál?  
 Mi pedig utálatosabb  
 A hazugságnál?  
 Még és sokan hazudni  
 Ugy szeretik, hogy —  
 Holott attól az arrok  
 Ugy mégpirul, hogy!

Jobb mindenkör kevesebbet  
 Böcsen szóllani,  
 Mind ok nélkül igen sokat  
 Esszehordani;  
 Még és sokan csévégni  
 Ugy szeretik, hogy  
 Holott mások hallgatni  
 Ugy mégunnyák hogy!

### 368.

Füstöl Feteke-hégy,  
 Hallik zugása is,  
 Ez a barna kűs léánka  
 Igen igen hamis.

Feteke-hégy ajján  
 Egy forrás csérgedéz,  
 Az én szemém kűs barna lány  
 Mind csak érted könyvez.

Oh be vérés az ég,  
 Aligha szél nem léssz,  
 Elviszlek én majt a nyáron  
 Julim! ha jó út léssz.

### 369.

Tul az Óton zérgő malom,  
 Bút s bánatot törnek azon;  
 Bár az enyimet törné még,  
 Hogy bús szűvem ne ölné még.

Tul az Óton van egy fűzfa,  
 Alatta egy szép léánka,  
 Homloka fejr mind márván,  
 Szémöddöke mind szivárván.

A hód a homlokán vagyon,  
 Azét fémlik ojan nagyon,

Ha a nap ott járna s kelne,  
Még annál fényesebb lenne.

Az ajaka bazsarózsa,  
Az arra pedig muskáta;  
Héj de kevés, nem jó hézzám,  
Ásd még siromot jó anyám.



### 370.

Az isten és katonának teremtett,  
Az a kicsi pap és annak kérésztelt;  
Héj! az és lésszék, míg a világ világ léssz,  
Mig az égén vagy égy fényes csillag léssz.

Nem jó csillag lenne már én belöllem,  
Nem sokáig rogyognék már az égén,  
Oh! mit és ér nekem az a mennyország,  
Ha én rózsám nem járhatok le hézzád.

Korcsomáros! tötsün bort a kupába,  
Hogy igyék a székej legén bujába;  
Haj! rójja, rójja korcsomáros, húsz kupa,  
Van rózsámnak kötő pénze, hadd aggya.



### 371.

Séprik a baróti uceztát,  
Viszik a székejség szikját;  
Ájj még rózsám, kérgyelek még,  
Hogy ha elméssz, hol kaplak még? —

Jere fél Csik-Szérédába,  
Ott mégkapsz égy kaszárnyába;  
Ha ott még nem tanálsz kapni,  
Jer Gallicziába lakni.

Galliczia közepibe  
Két kaszárnya vagyon számbe,

Abba vadnak a székéjük,  
Abba busulnak szégyényék.

Kikönyököl az ablakba,  
Rózsa nyílik csákójába,  
Rózsa nyílik, székfű hajlik,  
Édes anyám szova hallik.

Rózsa nyílik, székfű hajlik,  
Édes anyám szova hallik;  
Mi haszna ha szova hallik,  
Ha szűvibe nem nyughatik.

### 372.

Hogy ne vóna bús az anya,  
Kinek két fia katona,  
Egyik baka, a más huszár,  
Csernó viznél érte a nyár.

Csernó vize oh apaggy még!  
Két szép fiam szabadujj még!—  
Szabadulnék, ha lehetne,  
Ha a balsors nem üldözne.

Elveszett a láda kóccsa,  
Még nem szabadulok soha;  
Mégkerült a láda kóccsa,  
Még szabadulok valaha.

Kitörött a kapuzábé,  
Nem leszék bujdosó többé;  
Kapuzábém még félásom,  
Anyám s rózsám még meglátom.

### 373.

Nincsen bokor zöd ág nélkül,  
Nincs szerelém bánat nélkül.  
Sidradradrám, sidradradrám,  
Sidradradrám, sidradrám!



Angyalom, a szűved nem jó,  
Kérésztül áll mind a hajó.

Sidradradrám; sidradradrám,  
Sidradradrám, sidradrám!

Elvitte a víz a pallót,  
A rózsám és majt belé hót,  
Sidradradrám, sidradradrám,  
Sidradradrám, sidradrám!



### 374.

Mónár legén vótam én,  
Annak sem vótam jó én,  
Elévéttem a kupát,  
Mind elmértem a buzát,  
Ej haj dunnám alá, :/:  
Bujj bé bundám alá. :/:

Csizmadia vótam én,  
Annak sem vótam jó én,  
Elévéttem az árat,  
Mégiggattam a szárat,  
Ej haj dunnám alá, :/:  
Bujj bé bundám alá. :/:

Szabó legén vótam én,  
Annak sem vótam jó én,  
Elévéttem az ollót,  
Elnyirbáltam a posztót,  
Ej haj dunnám alá :/:  
Bujj bé bundám alá. :/:

Korcsomáros vótam én,  
Annak sem vótam jó én,  
Elévéttem a korsót,  
Mind mégittam a jó bort.  
Ej haj dunnám alá,  
Bujj bé bundám alá. :/:

Déák legén vótam én,  
 Annak sem vótam jó én,  
 Elévéttem a téntát,  
 Belévertem a pénnát.

Ej hajj dunnám alá,  
 Bujj bé bundám alá,  
 Ej haj dunnám alá,  
 Bujj bé bundám alá.

### 375.

Oláh vészén csérés csukját,  
 Belé teszi a máléját,  
 Dedalom, alédalom,  
 Delodalom, alédalom dalom.

Ményén elől dombódalom,  
 Után magyar az ugaron,  
 Dedalom alédalom  
 Delodalom alédalom dalom.

### 376.

Elesett a lúd a jégén,  
 Félkel majt a jövő hétén,  
 Icza cza!

Hégyes kõnél foj a patak,  
 Aj be rossz legénnek attak,  
 Icza cza!

Ha még écczér léán lénnék,  
 Mégnézném, hogy kihéz ménnék,  
 Icza cza!

Mégvállogatnám a legént,  
 Mind a piacon az edént.  
 Icza cza!

Az edénnek a mázassát,  
A legénnek a pirossát,  
Icza cza!

Aval élnék a kedvemre,  
Bódog lennék életembe,  
Icza cza!

377.

Kiszáratt a diófa,  
Csilláárum haj,  
Nem jáczodunk alatta,  
Csilláárum haj.  
Majt kiűjJul tavaszra,  
Jáczodhatunk alatta,  
Csilláárum, csilláárum,  
Csilláárum haj!

Az ajtóig, még vissza,  
Csilláárum haj,  
A gyűrűmöt add vissza,  
Csilláárum haj.  
Mett ha vissza nem adod,  
Mégcsipém a farodot,  
Csilláárum csilláárum  
Csilláárum haj!

379.

Mikor masérozunk, kapitány uram ram ram ram?  
Hónapután még azután,  
Csütörtökön ebéd után,  
Édés katonám  
Katona szógám!

Hol léssz megállásunk, kapitány uram ram ram ram?  
Ott a magyar országba,

Egy rongyos kaszárnýába,  
Édés katonám,  
Katona szógám!

Mit viszünk az utra, kapitány uram ram ram ram?  
Tötött tyúkot, sült malaczt,  
Ódalunkon egy palaczkát,  
Édés katonám,  
Katona szógám!

Likas a nadrágom, kapitány uram ram ram ram!  
Itt a snájdér, befőggya,  
Két káplár jól kipajja,  
Édés katonám,  
Katona szógám!

Még sépretlen a ház, kapitány uram ram ram ram!  
Itt van Kati, kísépri,  
Szemetet és kiviszi,  
Édés katonám,  
Katona szógám!

Ágyunk is vetetlen, kapitány uram ram ram ram!  
Ott van Kati, mégveti,  
Magát és béléveti.  
Édés katonám,  
Katona szógám!



### 380.

S trállállállám s trállállállám  
S trállállállám s trállállállám, jajj!  
Haj tulipánt, szarkaláb  
S csukros székfű, mákvirág, jajj!

A te záros ajtódot  
Más zérgeti, de nem én, jajj!  
Hadd zérgesse, ha nem én,  
Még eszédbbe jutok én, jajj!

A te séprétt házadot  
Más gazozza, de nem én, jajj!  
Hadd gazozza, ha nem én,  
Még eszédbe jutok én, jajj!

A te tarka keszkenyöd  
Más viseli, de nem én, jajj!  
Hadd visejje, ha nem én,  
Még eszédbe jutok én.

A te piross orczád  
Más csókojja, de nem én, jajj!  
Hadd csókojja, ha nem én,  
Még eszédbe jutok én, jajj!

A te fejér nyakadot  
Más öleli, de nem én, jajj!  
Hadd ölejje, ha nem én,  
Még eszédbe jutok én, jajj!

A te karcsu termetéd  
Más karojja, de nem én, jajj!  
Hadd karojja, ha nem én,  
Még eszédbe jutok én, jajj!

A te vetétt ágyadot  
Más hidajja, de nem én, jajj!  
Hadd hidajja, ha nem én,  
Még eszédbe jutok én, jajj!



# MAROS-SZÉKIEK.

A Nyárád mentiről.

## 381.

„Apám, apám, apám, lelkem édes apám!  
Anyámasszon bizon Barcsait szereti.“

„Hallod asszon, hallod, mit mond e kis gyermek!“  
„Hallom uram, hallom, lelkem jámbor társam!  
Részég ez a gyermek, nem tuggya mit beszél.“

Ottan elindula ajh! ki Kolozsvárra,  
Fele útját mene, onnan visszatére,  
Hazájához ére.

„Nyiss ajtót, nyiss ajtót asszon, feleségem!  
„Nyitok lelkem uram, lelkem jámbor társam! —  
Hogy vessem nyakamba vont arany szoknyámot,  
Hogy kössem előmbe potyolat ruhámot,  
Hogy tegyem fejembe recze-fátyolomot,  
Hogy huzzam lábomba szép piros csizmámot.“

Akkoron bérugá palota ajtóját:  
„Add elé, add elé a nagy láda kóccsát!“  
„A szomszédba jártam, kerten átalhágtam,  
Ottan elejtettem a nagy láda kóccsát,  
Hanem megtaláljuk szép piros hajnalba.“

Akkoron bérugá nagy láda ódalát,  
Csak kihengeredék belőlle Barcsai.  
Ajh! megfogá ötöt s egybe fejit vevé.

„Ájj elé, ájj elé asszon, feleségem!  
 Három halál közzül mejiket választod:  
 Vaj föbe löjjelek, vaj fejedet vegyem,  
 Vaj hét asztal-vendégnek vigon gyertyát tártassz ?“  
 „Három halál közzül én is azt választom,  
 Hét asztal-vendégnek vigon gyertyát tartok.“

„Hallod te szógáló, hozd bé a vég vásznót,  
 S a nagy kászu szurkot, —  
 Tetejin kezdjétek s talpig tekerjétek,  
 Talpánál kezdjétek, s tetejig égessétek.“

Istenem, istenem! én mit cselekettem!  
 Megöltem Barcsait s kedves feleségem.

### 382.

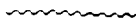
Huszár vagyok, azzá lettem, annak maradok;  
 Sir a rózsám keservesen, rá sem hallgatok.

Vájj el töllem galambom,  
 Felejts el, azt se bánom,  
 Kedves angyalom!

Sárga sujtás a csákómon, lobog bokrétám,  
 Kard csörög az ódalomon, tajték a pipám.

Ucczu peng a sorkantyum,  
 Szélnek ered minden bűm,  
 Kedves angyalom!

Mikor nekem Laczi cigán szépen hegedül,  
 Egy szép szülzet kiválasztok a többek közzül:  
 Járom vele kegyesen,  
 Más nézi keservesen,  
 Kedves angyalom!



**383.**

Kimenék aへgyre,  
Bénézék az ajba,  
Hogy meglássam rózsám,  
Néz-é az ablakba.

Ott láték egy házat,  
„Árgyilus“ a neve,  
Benne van egy asztal,  
Bánattal terítve.

Azon egy pohár bor,  
„Erdéji“ a neve.  
Köszönd réám rózsám,  
Hadd igyam belőlle! —

Mintsem rád köszönném,  
Inkább elönteném,  
Vaj itt a kulacsom,  
Inkább belé tötném.

**384.**

Nem is legén nállunk,  
Kinek kalapjába  
Harmatos virágból  
Nincsen bokréfája.

Nem is legén nállunk,  
Kinek szeretője,  
Szőke avagy barna,  
Nincsen a vidékbe.

Kicsin az én rózsám,  
Még se fér szüvembe...  
Kössünk szövetségét,  
Jere az ölömbbe.



## 385.

Reptől a pillangó  
Virágról virágra;  
Soha se válogass  
Annyit a leánba.

Szép leány a barna,  
Szép leány a szöke,  
Legszebb mindenkinek  
Az ő szeretője.

Nem jártam utánna,  
Még is kaptam egyet,  
Haj de gyöngyön járó  
Azóta az élet. —

Apám nemzetségit,  
Édes anyám pénzt . . .  
Legjobban szeretem  
Én az ő szép lelkét. —

~~~~~

386.

Korcsomai párbeszéd.

Nő. Gondoltam hogy itt kaplak.

Férj. Éppen téged vártalak.

N. Ugyan nem vót már elég?

F. Nesze igyál feleség!

N. Jaj te hitván tékozló!

F. Jobb az új bor mind az ó.

N. Jere haza, nem látod?! . . .

F. Ecczerre mást hozatok.

N. Beteg vagyok, meghalok,

F. Ha jól iszom, vig vagyok.

N. Én utánam mit téssz el?

F. A rossz fésze nem vész el.

N. Fajankónak beszéllek?

F. Iszom biz én mig élek.

N. De ha így élsz, koporsód . . .
 F. Tedd belé a kulacsot.
 N. Nem kíséri el a pap.
 F. De úgy bizon bort nem kap.
 N. Nem kell hát a czinterem?
 F. Nem, mer ott bor nem terem.
 N. Pokolba méssz egyenest,
 F. Ott lelem a negyvenest.

~~~~~

### 387.

Még a galambnak is  
 Mézes buzát hírtnek,  
 Azzal csalogatták;  
 De ha megfoghatták,  
 Tollát simogatják,  
 Az alatt a vizet is neki forrajják.

~~~~~

388.

Szivárvány havassán
 Felnőtt rozsmarint szál,
 Nem szereti hejgit,
 El akar bujdosni.

Ki ké onnat venni,
 Új földbe ké tenni,
 Rózsám ablak' alá
 Kéne palántálni.

Vásárheji torony
 Kőrül van kerítve,
 Három szál rozsmarint
 Van belé ültetve.

Öntözzétek lányok,
 Hogy ne hervaggyon el,
 Szeretőtök szűve
 Hogy ne hasaggyon el.

Megéltünk vóna mit
Még a kösziklán is,
Elfeküdtünk vóna
Ketten egy párnán is.

Szerethettél vóna,
Ha szép nem vótam is,
Mer én szerettelek,
Ha szegény vótál is.

Könnyebb a kösziklát
Lágy iszappá tenni,
Mind két egyes szűnek
Egymástól elválni.

Mikor két édes szü
Egymástól megválnak,
Még az édes méz is
Keserűvé válik.

~~~~~.

### 389.

A leányok azt állítják,  
Bort, pálinkát nem ihatják;  
De ha a kontyot felcsapták,  
Bort, pálinkát elegy isszák;  
Akkor nem kell az orsó,  
Csak a pálinkás korsó.

~~~~~

390.

Oh te rózsá be piross vagy,
Édes lelkem be kedves vagy,
Piross orcád mind a vér,
Csókot, mind csak csókot kér.

Megcsókolná, nem meri,
Fél, az annya megveri.

~~~~~

## 391.

Édes anyám rózsafája,  
 Én vótam legszebb virága,  
 Kihajoltam az ucczára,  
 A legények bosszujára.

Édes anyám sok szép szova,  
 Kit fogadtam, kit nem soha,  
 Megfogadnám, de már késő,  
 Hull a könyvem mind az esső.

Hull a földre, hull ölömbe,  
 Hull a gyászos kebelembe;  
 Fekete gyász, fejér üröm,  
 Nekem a bánat nem öröm.

Mindennek azt komendálom,  
 Gyászvirágot ne gyomláljon,  
 Mer én csak egyet gyomláltam,  
 S annak is buját vállottam.

Édes anyám rózsafája,  
 Én vótam legszebb virága,  
 Egy kegyetlen leszakaszta,  
 Kebelébe elhervaszta.

## 392.

Végig mentem az ormódi temetőn,  
 Elvesztettem, elvesztettem, elvesztettem  
 Törökbáron keszkenyöm.  
 Törökbáron keszkenyömöt nem bánom;  
 De a régi szeretőmet, Rózsikámot  
 Krisztus uccse sajnálom.

Megnyergelem a lovamot, a sárgát,  
 Megkerülöm, megkerülöm, megkerülöm  
 Barna Benczi birkáját,

Kiválasztok harminczhárom darabot,  
Nesztek lányok, nesztek lányok, nesztek lányok,  
Ti se rongyoskoggyatok. —

### 393.

Elbusultam én magamot,  
Itt kell hagynom galambomot,  
Hejh galambom, gyöngyvirágom,  
Ne buslakoggy rabságomon.

Kisabaditt a jó isten  
Eszteendőre,  
S rózsalánczczal együtt menyünk  
Menyegzőre. —

### 394.

Ki van a két szemem sirva,  
Mer a rózsámot más birja;  
Fogadta vót azt az egyet,  
Hogy rajtam kül mást nem szeret.

Tiltnak rózsám, tiltnak tölled,  
Titkon se beszéljek veled;  
De ha a világ megtilt is,  
Beszéllek én veled még is.

Diófának erős szagja,  
Szeretőmnek szép nagy haja,  
Hujjon el ő szép nagy haja,  
Ha ingem ő is megcsalna.

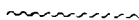
## 395.

Csudálkozom drága kincsem dolgodon,  
 Másnak attad hűségedet, úgy hallom;  
 Így hát a mű szerelmünknek vége lett,  
 Vajjon konkojt mű közinkbe ki hintett?

Emlékezz rá drága rózsám, mit szóltál,  
 Mikor ecczer velem vótál, mit montál,  
 Hogy hű léssz mind hótodig, azt ígérted,  
 Én töllem is, hogy hű legyek, azt kérted.

Csapodár vót a te szíved s változó,  
 Szüntelenül mások után hajlandó;  
 Hű vótam én s az is leszek mind végig,  
 Míg egy csepp vér foj erembe, éltémig.

Már most kérlek, hogy gyűrűmöt add vissza.  
 Nállam is van egy kisruhád, vedd vissza;  
 Monggy le rólam örökösön, nem bánom,  
 Hűségemet én is másnak ajánlom. —



## 396.

Nincsen kedvem, mer a fecske elvitte,  
 Egy száraz jegenyefára feltette;  
 Akkor leszek édes rózsám én még vig,  
 Mikor az a jegenyefa — jegenyefa kiviritt.

Kihajtottam az ökrömöt a gyepre,  
 Leverettem a harmatot előtte,  
 De nem hallom Virág ökröm harangját,  
 Az én rózsám mással éli — mással éli világát.

Zavaros a Maros vize, kiönte,  
 Valamennyi szép leán vót, elvitte,  
 Fogja ki hát minden legén magát.,  
 Ne szeresse soha senki — soha senki a másét.

Be fenn reptül az a fecske , szépen szóll,  
 Haragszik rám az én rózsám, mer nem szól,  
 Ne haraguggy édes rózsám sokáig,  
 Nem hagylak el—nem hagylak el koporsóm  
 bészártáig.

### 397.

Kimenék a szőlőhegyre ,  
 Ráléptem egy venyikére,  
 Venyikéről venyikére ;  
 Vágyik szivem a szökére.

Kimenék én az ucczára,  
 Ráléptem egy szalmaszálla ,  
 Szalmaszállról szalmaszálla,  
 Vágyik szivem a barnára.

Kimenék a nagy piacra ,  
 Ráléptem egy papirosra ,  
 Papirosról papirosra ;  
 Vágyik szivem a pirosra.

Barna, piros, szőke lányok,  
 Én benne nem válogatok ,  
 Megkérem a jó pispekem ,  
 Az egyiket aggya nekem.

### 398.

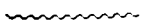
Udvaromon három vállu ,  
 Abból iszik három nyáj juh ,  
 Én vótam a vízmerője ,  
 Barna rózsám szeretője.

Udvaromon három csürke ,  
 Egyik kakas, kettő jércze;  
 Jer bé hozzám majt estére ,  
 Jó paprikás lessz belőlle.

**399.**

Udvaromon három csűrke,  
 Kettő kakas, egyik jércze,  
 Megészem a zúzzát, máját,  
 Csókolom a babám száját.

Ablakomon ne koczogtass,  
 Jöjj bé ha becsületes vagy,  
 Alszom én is, alszik más is,  
 Gyer bé rózsám, aluggy tés is.

**400.**

Kökönszemű menyecske,  
 Mit keressz a zsebembe?  
 Pénz vagyon ott, nem topló,  
 Piros csizmára való.

**401.**

Az a leány ojan leány,  
 Maga jár a legén után;  
 Maga mongya a legénnek:  
 Aggyon isten ingem keednek.

**402.**

Az iczén, a piczén egy kis malom,  
 Az fordul, az fordul igen nagyon,  
 Azér fordul ojan nagyon,  
 A mónár, a mónár hamis nagyon.

A Maros, a Maros bé van fagyva,  
 A mónár, a mónár átment rajta;  
 Gyere vissza kincsem mónár,  
 Az garad, az garad üressen jár.



A Maros , a Maros bé van fagyva,  
 Asszonyom a lányát nagyra tartja ;  
 Ne tartsa keed ojan nagyra ,  
 Szebb is van, jobb is van a városba. —

### 403.

Hova hova barna legény?  
 Az erdőre,  
 Száraz ágér, sütni főzni  
 Menyegzőre.

Száraz ág ellobban,  
 Lány szerelme jobban,  
 Szegény harna legény  
 Szive is megdobbán.

### 404.

Vadászat, szerelem, a jó bor  
 Férfiakkal fog kezét,  
 Csapjon fel mivellünk, ki bátor,  
 Egünk minket jóra vezet.  
 Ételünk, italunk, az álmunk  
 Jobban esik, ha vadászunk.

A kürtök a mezőn s vadonba  
 Ébresztik az alvó vadat,  
 Fegyverre barátim azonba,  
 Mennyünk, mer megviradott.  
 Fűzd a kopókat, indujjunk már,  
 Egy csepp időt veszteni kár.

### 405.

Hazámnak ékes hegyeit  
 Elhattam szép vidékeit;  
 Szivemen fekszik egy nagy bú,  
 S az egész életem szomorn.

Mijen hideg itt a napfény,  
A rózsza hervad, s csal remény;  
Minden mit hallok, rusnya szó,  
Nem székej embernek való.

Hol vagy hazám, te drága táj,  
Utánnad szívem mindég fáj,  
Ékes képedet ölelem,  
S miattad vérzik kebelem

Ott viradnak fel napjaim,  
Ott nyugosznak hót őseim,  
Ott anyanyelvem test és vér,  
Ott fellelem, mit szívem kér.

### 406.

Rózsím szeret, a mint tennap  
A réten sétáltam,  
Hívására hozzá menék  
S egy csókér istáltam.

Mikor csókra nyílt a szája,  
Ott termett lánczos kutyája,  
Tett lábomon nagy harapást,  
S elfelejtém a csókolást.

### 407.

Este jött a poroncsolat számunkra,  
Indulni kell magyar fiak a harcra,  
Sirtam mind a záporesső,  
Hogy tölled bucsuzni késő  
Galambom!

Reggel korán megtűtötték a dobot,  
Kiatták a kemény poroncsolatot,  
Indulni kell a csatára,  
Csókot sem attam szép szádra  
Galambom!

Ha az isten visszahozna még eeczer,  
 Megkérdezném mit fogadtál ezerszer?  
 Hogy mind addig hivem maradsz,  
 Mig — —rel eltart a harc  
 Erdéjbe.

Ha meghalok, vaj a csatán elesem,  
 Gondojj reám, imádkozzál érettem,  
 Hullass értem egy pár könnyet,  
 Megérdemlem tám ezt tölled  
 Galambom!

~~~~~

408.

Lábod akármerre járjon,
 Szemed ingemet vigyázzon;
 Szemed akárkit szeressen,
 Szived ingem ne felejtсен.

~~~~~

### 409.

Ablak alatt egy kicsi fa, nem látszik,  
 Minden éjjel hajnal előtt virágzik.

Apró annak a levele, jó szagu,  
 Terem rajta piros alma, savanyu.

Vinnék neked édes rózsám, de nem jó,  
 Ki szeretni nem tud, csak annak való.

### 410.

Uj fedele van a böi templomnak,  
 Aj! be szépen szóllanak a harangok,  
 Egy asszonnak értem hót meg leánya,  
 Aj! be szépen harangoznak utánna.

~~~~~

411.

Elhullott a diófa levele,
 Árván maratt annak a vesszeje,
 Árván maradsz te is kis galambom,
 Mer messzire el kell masiroznom.

Gyenge nádszál lehajlik a földre,
 Ha én sirok, elhallik messzire;
 Akkor sirok ajh! én keservesen,
 Ha a fejem lahajtom csendesen.

~~~~~

## 412.

A pünkössti rózsza kihajlott az utra,  
 Jer ki rózsám, jer ki! szakassz egyet rólla,  
     Én is szakasztottam,  
     De elszalasztottam;  
 De még szakasztanék,  
 Ha jóra találnék,  
     Ha jóra, ha szépre,  
     Régi szeretőmre. —

~~~~~

413.

Zavaros a Nyárád,
 Nem akar megszálni,
 Haragszik a rózsám,
 Mer nem akar szólni.

Majt megszáll a Nyárád,
 Fenekig lessz tiszta,
 Ha megbékélsz rózsám
 Ismét gyere vissza.

~~~~~

**414.**

Buzával él a vadgalamb,  
 Keservesen szóll a harang,  
 Keservesen szóll, ha huzzák,  
 Mer a rózsám most sorozzák.

**415.**

Az én szeretőmnek kerek dombon háza,  
 Hat karikán fordul csikorgós kapuja,  
 Minden csikorgásnak száz forint az árja.  
 Pozdorja kilincse, szalmaszár szegzője,  
 Tükör a tűzhejje, gyémánt a házföggye.  
 Pappiros a paggya, bádóg az asztala,  
 Csillag az abrossza, éveg az ablaka,  
 Éveg ablak alatt egy édes almafa,  
 Nézz ki rózsám, nézz ki, ki kalongyál tova,  
 Hosszu keskeny földbe sűrű kalongyákba?  
 Ha Rózsi nem vóna, szeretőm se vóna.

---

**416.**

Kivül égek, belől fázom,  
 Messze vagy édes galambom.  
 Kügyg messziről vigasztalást,  
 Tudom, hogy most sem szeretsz mást.

Jaj te erdő be kerek vagy,  
 Édes rózsám be messze vagy,  
 Ha az erdőt levághatnám,  
 Szép rózsámot megláthatnám.

Sir a szemem, nevet a szám;  
 Most fáj a szílvem igazán.

---

## 417.

Feljött a nap szép-rogyogva,  
Élek én is nyomorogva;  
Feljött a nap, buba kapott,  
Le is nyugutt, abba hagyott.

Én is éltem egy időbe  
Kedvemre, mind hal a vízbe.  
De én abba megcsalóttam,  
Minden jótól elmarattam.

Komor felettem az ég is,  
Elhagyott a reménség is.  
Csak a bánat s keserűség;  
Még a testvér is ellenség.

Hát idegen hogy ne vóna,  
Mikor testvér sincsen jómra;  
Én istenem, mind megvertél  
Ingem jobban mindeneknél.

Arról tuggyák, hogy árva vagy,  
Hogy egy házba idegen vagy,  
Egyedül vagy mind gelicze,  
Mind a kinek nincs senkije.

Ingem anyám megátkozott,  
Mikor a világra hozott;  
Az egekre felkiátott,  
S az egeken kétrét hajlott.

Az anyám átka megfoga;  
De siralmas az az anya,  
Ki gyermeket megátkozza,  
Szerencséje nincsen soha.

Hull az esső a nyomáson,  
Ha ma rajtam, hónap máson;  
Sir a szemem, hull a könyvem,  
Mer igazán fáj a szívem.

Nap ojan nem jó az égre,  
 Könyvem ne hujjon a födre,  
 Hol a födre, hol ülömbe,  
 Hol a gyászos kebelembe.

Bú ebédem, bú vacsorám,  
 Bódogtalan minden órám,  
 Nézem a csillagos eget,  
 Sirok alatta eleget.

### 418.

Marosszéki piros páris,  
 Ojan piros a rózsám is,  
 Utra kelek, megkeresem,  
 Hol eprész az én kedvesem.

Ketten szedünk egy kosárba,  
 Majd elaggyuk a vásárba,  
 Főköttöt veszünk belőlle,  
 Enyim lessz ő jövőndöbe.

### 419.

Ha azt érem jövőndöbe,  
 Ihha ahha hajh,  
 Borsót vetek a földembe,  
 Ihha ahha hajh.

Vetek árpát, vetek kölest,  
 Ihha ahha hajh,  
 Ketten arattyuk le kedves,  
 Ihha ahha hajh.

Jövőndöbe ha azt érem,  
 Ihha ahha hajh,  
 Szép szeretőmöt megkérem,  
 Ihha ahha hajh.

Ha nem aggyák, azt sem bánom,  
 Ihhá ahhá hajh,  
 Ugy sincs benne semmi károm,  
 Ihhá ahhá hajh.

~~~~~

420.

Három út előttem, mejiken indujjak?
 Három szeretőm van, mejiktől búcsúzzak?
 Ha egytől búcsúzom, kettő megharagszik,
 Így hát az én szívem soha meg nem nyugszik
 Ugy kéne szeretni, hogy senki se tuggya,
 Az enyimet tuggya: ez a szívem buja.

421.

Megmontam te bús gelicze,
 Ne rakj fészket az utszélre;
 Mer megkapják a fiadot,
 S búval megölöd magadot.

Rakj egy rengeteg erdőbe,
 Bánatfának tetejibe,
 Ott nem kapják meg fiadot,
 Búval nem öld megadot.

~~~~~

**422.**

Tavaszi szél utat száraszt,  
 Minden állat társat választ,  
 Hát én vajon kit válasszak?  
 Szűvet szűvért kinek aggyak?

Bojog elmém mind a felhő,  
 Hull a könnyem mind az eső,  
 Ki ölömbe, ki a földre,  
 Ki kesergő kebelembe.



Árkot mosott két orozámra,  
 Mind a zápor az ucczára;  
 Én istenem, rontsd meg, verd meg,  
 A ki miatt gyászt viselek.

~~~~~

423.

Ejh hajh, magyar ember
 Összeülti bokáját,
 Átalkarolja
 Kedves babáját,
 S büszkén kiáltja:
 Három a táncz halálig,
 Ejh hajh világos
 Ejh hajh virattig!

Ejh hajh, magyar ember
 Megürített kupáját,
 S buson sirattya
 Kedves hazáját,
 S buson kiáltja:
 Most a táncz is halálos,
 Ejh hajh világos
 Ejh hajh Világos! —

~~~~~

## 424.

Hetfőn reggel lúgzót raktam,  
 Más hetfőig nem szapultam,  
 Komám asszont mosni hittam,  
 A korsócskát is elhoztam.  
 Egyet kettőt köppintettünk,  
 Hármát négyet kortyintottunk,

Mikor uram elleshetem,  
 A rozsot vékával viszem,  
 Szegény uram mind azt tuggya,  
 Hogy az egér mind elhorgya;

Tuggya azt a kis korsócska,  
Hova lessz el a rozsocska.

A bornyukot kihajtottam,  
S kedvesemet megtaláltam,  
Ott is egy s mást sugdosóttam,  
Mig a csordát visszavártam.

## 425.

Nem vétettem soha  
Szeben várassának,  
Még is bésoroztak  
Gyalog katonának.

Verje meg az isten  
Szeben mészárosát,  
Hogy mér vágta vót le  
Kicsi bornyu lábát.

Szegén kicsi bornyu  
Nem tud lábán járni,  
Gyalog katonának  
Hátán kell hordozni.

A gyalog katona  
Mikor masirozik,  
S köti a bakkancsát,  
Nagyot káronkodik.

Teremtette bakkancs!  
Be kurta a szára,  
Menyen az ucczára  
S megmerül a sárba.

## A Sóvidékről.

## 426.

Eltítták az éfju legént  
A barna léántól,

Eltitssa az édes anyja,  
A legén nem hajja;  
Jár a léán háza körül,  
Mig ott marad halva.

Oda mént az édes anyja,  
Köti, de nem hajja:  
Kejj fél, kejj fél édes fiam,  
Borujj a nyakamba.  
Gésztényeszén sárga haja  
Vállára van fagyva.

Oda mént az édes apja,  
Köti, de nem hajja!  
Kejj fél, kejj fél édes fiam,  
Borujj a vállamra.  
Sárga sorkantyus csizmája  
Lábához van fagyva.

Oda méne tesvér bátya,  
Köti, de nem hajja;  
Kejj fél, kejj fél jó tesvérem,  
Borujj karjaimra.  
Sárga irhás bőrbundája  
Vállához van fagyva.

Oda méne a babája,  
Köti, de még hajja:  
Kejj fél, kejj fél édes babám,  
Borujj karjaimra.  
S fél is kel a halott legén  
S borul karjaira.

~~~~~  
427

Kiházasító dal fonókban s kalákáknál.

Elődal.

Fáj a szüvem ezékér,
A makfali szépékér,

Ezék közül egyikér
A legkedvesebbikér.
Tudom én mejikér,
Tudom én mejikér.

(Vidámon integetnek dal közt a kiházasítandók.)

Kiházasítás.

Szöllőhégybe temetőbe
Széggyünk szöllőt keszkenyőbe,
Piross almát kebelünkbe,
Ménnyünk fél a hegytetőre;
Tekintsünk bé Makfalára,
Bernát Están udvarára;
Ott sétál égy szép kűs páva,
Azt és tudom ki pávája,
Tökés Jancsi bokrétája.
Czinége madár az ágán,
Sejém sinór a lábán,
Kössük a Tökés Jancsi lábára,
Rántsuk a Bernát Zsuzsa ágyába.

(A kiházasítandó leányt megnevezik.)

Hogy élnek együtt?

Zsuzsa asszon gyócsinge
A kertre van terítve;
Hogy a szél el ne vigye,
Jancsi uram mellette;
De a szél el nem viszi,
Mer a főt nem engedi;
Csak a czérna még a főt
Ezér forint áru vót.

(Ekkor a legényhez s leányhoz így szólanak:

„Köszönd meg!” Ha valamelyik fél meg nem köszöni, feléje fordul a társaság, s a következő dallal megátkozza:)

Megátkozás.

Az én kutyám megköjközött,
Kettőt a szalmába,

Egyik gyömbér, másik székfü,
 Édd még vacsorára.
 Kertém alatt udvas répa,
 Főzöm a torodra,
 Kapum előtt nagy lapos kö,
 Verém a hátadra,
 Nyek, nyek, nyek. —

~~~~~

**428.**

A szeretöm iródiák,  
 Nem kell neki gyortyavilág,  
 Mégirja ő a levelet,  
 A hajnali csillag mellett.

Reczés a szöllő levele,  
 Jő a szeretöm levele;  
 De mi haszna a levele,  
 Ha nem beszélhetek vele!!

~~~~~

429.

Nincs szebb madár mind a lúd, mind a lúd,
 Nem kell neki gyalog-út, gyalog-út,
 Télbe nyárba mezitláb, mezitláb,
 Ugy kimilik a csizmát, a csizmát.

Még szebb madár a kánya, a kánya,
 A világot bójárja, bójárja,
 S még se kopik csizmája, csizmája,
 Arra való a szárnya, a szárnya.

Komámasszon leánya, leánya,
 Mér nem liba vagy kánya, vagy kánya?
 Mer ha mezitláb járna, láb járna,
 Piros csizmát nem várna, nem várna.

~~~~~

**430.**

Elméntek a diákok,  
Búsulnak a leányok.  
Fodorminta lóminta,  
Én isteném, hozd vissza;  
Mer ha vissza nem hozod,  
Az én szílvem megszakad.

---

**431.**

Vetettem vilóját, várom kinyílását,  
Várom a rózsámnak visszafordulását.

Kinyílt a vilója, de nem igén terjed,  
Visszajött galambom, de nem igén szeret.

Fekete városban fehér torony lácczik,  
Látom a rózsámot most és mással jácczik.

---

**432.**

Mikor én kűs leány vótam,  
Zab aratni járogattam,  
Markot nem tuttam hajtani,  
Szeretőt tuttam tartani.

Ugy ég a tűz, ha téssz rea,  
Szóll a világ, ne hajts rea;  
Egész világ ingem beszél,  
De azt mind elfujja a szél,  
Kit lefelé; kit felfelé,  
Kit a rózsám háza felé.

---

**433.**

El kell innen masirozni  
Messzire,

Galambomot itt kell hagyni  
S nincs kire.

Réád bizom édés kedves  
Pajtásom,  
Éjjed világodot vélle,  
Nem bánom. —

### 434.

Zöld a kökény, majt mégkékül,  
Most vagyok szerető nélkül,  
Majt mégérik fetekére,  
Kapk én még szeretőre.

Kapk én még szeretőre,  
Barna piros legénkére;  
Az a hiba lészén benne,  
Ményecskéken jár a széme.

Égy az óra, kettőre jár,  
Az én rózsám lájbiba jár,  
Az ő lájbija kétféle,  
Biz ő maga se jóféle.

### 435.

Az ágon szarka csérég,  
Az ablakon kinézék,  
Kinézék az ucczára,  
Nem jö-e valahára.

Vót hetyke szép szeretöm,  
Hajh! de még sincs főkötöm;  
Oh, lányok, higgyétek,  
Hamissak a legényék. —

### 436.

Este guzsajosba, réggel a malomba,  
Ha a mónár maga, sárga arany vóna,

Még se mennék velle többég gusajosba,  
Mer az leányának üress az orsója.

Üress az orsója, teli se fonhassa,  
Mer a szeretője mindég jáczottassa;  
Hat lóval hintóval kell menni utánna,  
Nem illik a szegény embernek házába.

### 437.

Czifra palota,  
Zöld az ablaka,  
Gyere ki te tubarózsa,  
Vár a viloja.

Én azt mégtészem,  
Katát elvészem,  
Én aluszom, ő dógozik,  
Este mégverém.

### 438.

Galliczia széjin viritt egy almafa,  
Mindén esztendőbe terém alma rajta;  
Alatta ott nyugszik két székéj katona.

Erdéj, édés hazám, ott nevelt jó anyám;  
Hazám, édés hazám, magyarok hazája,  
Vajon eljuthatok falum határára?

### 439.

Verd még isten, verd még  
Szeretőmnek annyát,  
Mér tiltá el töllem  
Az ő kedves fiát.

Ha neki fia vót,  
Nekém szeretőm vót,



Ha neki kedves vót,  
Nekem édesebb vót.

---

### 440.

Kapum előtt halastó,  
Beléugrom lovastól,  
Vajon osztán ki húz ki?  
Találkozik valaki.

Szabó legén gyere ki,  
Vár a raózsád ide ki. —  
Nem meheték raózsám ki,  
Köpenyégem szabom ki,  
S ha kiszabom, mégvarrom,  
Raózsám belé takarom.

---

### 441.

Segésvári kis kalapom  
Bokréta nélkül koptatom,  
Pedig vóna a ki ténne,  
Ha neki és szabad lenne.

Nem szabad, mer semmim sincsen,  
Nincs száz forint érő kéncsém,  
De majt léssz.

---

### 442.

Zöd erdőbe, sik mezőbe  
Sétál egy madár,  
Sárga lába, kék a szárnya,  
Oh be gyöngyön jár.

Hívu ingém utitársnak,  
El és ményék már,  
Nincs Erdéjbe ojan leány,  
Ki megtartson már.

Átalusztam én a Marost  
S még nem merültem,  
Viczkándoztam benn a vízbe  
S partra kiültem.

De nem én vagyok az első,  
Kit vízre vittél,  
Se nem én vagyok utósó,  
Kivel így téttél.

Henem én vagyok az, a ki  
Hótig minden jót  
Kivánok neked a rosszér,  
Bár szüved rossz vót.

### 443.

Árva göliczének nyögése  
Hat fülembé, bús szüvének hörgése.  
Fáknak száraz ágán üldögel,  
Feje szédül, halni készül, nyögdőgel,  
Elvesztett sajátját sirassa,  
Árva fejit, távollétit jajgassa.  
Bús gölicze vesztett társát sirassa,  
Bánatjába gyéngé tollát hullassa.

### 444.

És az első szépén cséndésén fojvást,  
Azt gondolod rózsám nem találok mást?  
Találok én mást és, szépét csinossat,  
Hogyha úgy akarom, barna pirossat.

Zavaros a Maros vize, nem tiszta,  
Rávezetém kűs pej lovam, nem issza,  
Hogy és inná, mikor miben zavaros,  
Nem vagyok én a rózsámmal ezabados.

Kapum előtt csak egy fényes csillag van,  
 Annak a csillagnak sok iriggye van;  
 Eltitották töllem azt a csillagot,  
 Ki az én bús életémnek rogyogott.

### 445.

Gyere pajtás katonának!  
 Nem ményék, mer ott levágnak;  
 Ne féjj pajtás, mer nem vágnak,  
 Csak kardlappal lapogatnak.

Akkor ményék katonának,  
 Ha léányok verbuválnak,  
 Pándlikába kardot rántnak,  
 Aval tudom le sem vágnak.

Gyere pajtás katonának,  
 Téged tésznek kapitánnak,  
 Négy esztendő nem a világ,  
 Éjjén a magyar barátság!

### A Mezőségről.

### 446.

Jól megvizsgáld rózsám,  
 Kihez adad magad,  
 Nehogy vajegy roszhaz,  
 Hogy elveszesd magad.

Mert nem köcsen kinyér,  
 Hogy azt te megadhasd;  
 Sem pediglen nem zsák,  
 Hogy azt kifordithasd.

Bánatnak fellege  
 Téged elkerüjjen,  
 Istennek áldása  
 Házadnál derüjjen.

Szípséged, jóságed  
 Az ígig felírjen;

Genge fülemle  
Ablakidan zengjén.

A szekerem rúdgya  
Ki vagyan fordítva,  
A jó isten tuggya:  
Jóra-e vagy rosztára;  
Magam úgy gondalam:  
Talám siralmamra.

#### 447.

Bémenék egy házhaz,  
Att van az idescm:  
Pohár a kezibe,  
Piras bór van benne.

Köszend rám idesem,  
Hogy igyam belőlle!  
Mint hogy rád köszenném,  
Inkább kiönteném.  
Mégis rád köszenem,  
Jó barátam vótál.

Köszénem idesem,  
Hogy eddig szerettél,  
Arról sem tehetek,  
Ha már megvetettél,  
Nálamnál jobbat is  
Szebbet is kerestél;  
Íjj vigabban azzal,  
Mint in velem áltél.

Virágas kertemnek  
Más szedi virágát;  
Mert az in idesem  
Máshaz atta magát.

Ugy marattam immár,  
Mind mezőben talló,  
Kinek ikességit  
Elmecczé a salló.

## VEGYESEK.

## A néptől.

## 448.

Azt hallottam rózsám, hogy el akarsz hagyni,  
 Nem akarsz velem egy faluba maradni;  
 Ha meguntad rózsám velem életedet,  
 Csináltass koporsót, temess el engemet. —

Csináltatok rózsám, aranyból koporsót,  
 S a két oldalába két keserves jajsztót,  
 Csináltatok rózsám, búmból szemfedeleket,  
 Sűrű könnyeimből koporsószegeket,

Felirom sirfádra: itt nyugszik egy árva,  
 Kinek szeretetből történt a halála. —



## 449.

Kimenyek Magyarországra,  
 Megkapsz ott egy korcsomába,  
 Korcsomáros kapujába  
 Fel lesz az én nevem vágva.

Ugy elmenyek, meglássátok,  
 Soha hirem sem halljátok,  
 Sem híremet, sem nevemet,  
 Felejtsetek el engemet.

Nincsen olyan ködös idő  
 Melyből ne legyen jó idő,  
 Nincsen olyan piros hajnal,  
 Hogy meg ne sirassam jajjal.



## 450.

Engem ugat a kutya csak egyedül,  
 Én vagyok rossz a faluba,  
 A ki nem jó egyedül;  
 Velem arat bé a falu, s nevemen  
 Így gázolnak az én becsületemen.

Jártam én a templomba is eleget,  
 Ott sem mondott a pap nekem  
 Pirongszónál egyebet,  
 Kipapolta, hogy a világ azt mondja,  
 Én vagyok a falu csúfja, bolondja.

Én ezután felfogadom, jobb leszek,  
 Fogadásból a pörsölybe  
 Egy karajczárt béteszek.  
 Békét hagyok a bornak s a leánynak,  
 Ezt fogadtam az istennek magának.

## 451.

Korcsmárosné, gyujts világot,  
 Héj, van-e kökényszemű lányod?

Serem is van, borom is van,  
 Héj, kökényszemű lányom is van.

Pista bácsi, Jancsi bácsi,  
 Héj, csak a ládám vigye kend ki.

Jól eldugja kend a gazba,  
 Hogy meg ne találj' a gazda.

Mert ha rátalál a gazda,  
 Héj, mangot vet a selyem szoknya.

## 452.

Ellopták a szívem, jól érzem,  
 A ki ellopta is, esmérem,  
 De feltalálom, úgy vélem,  
 Mert szerelmemnek esmérem  
 Sérelmem.

Ki az én szívemet ellopta,  
 A magáét helyébe hagyta,  
 De fájdalom nélkül hagyta,  
 Mert szerelmem gyulasztotta  
 Tűzével.

Tiéd vagyok szívem, nem szánsz-e?  
 Velem ily kegyetlentül bánsz-e?  
 Tiéd vagyok, rabod vagyok,  
 Megkötöztél, foglyod vagyok,  
 Nem szánsz-e?

~~~~~

453.

Három magyar hat kurási,
 Elöttem csak kis bagási,
 Kuttya ilyen remtette,
 Ennye szette fekete.

Ha felkötöm a kardomat,
 Az aranyos tarsajomat,
 Kuttya ilyen remtette,
 Ennye szette fekete.

Ha felteszem a csákómat,
 S megugratom paripámat,
 Kuttya ilyen remtette,
 Ennye szette fekete.

Ha felhuzom a csizmámat,
 S az aranyos sarkantyumat,
 Kuttya ilyen remtette,
 Ennye szette fekete.

~~~~~

## 454.

Haj duj duj! ez élet  
 Bezzeg fáin élet,  
 Bor nektárja, ezzel  
 Nem komor ítélet.

A hordó tetején  
 Emelek egy oltárt,  
 Ott fuvom Bacchusnak  
 A harmadik zsoltárt.

Áldott légy hát Bacchus,  
 Ki a jó bort adtad,  
 Ily derék fiadat  
 Régen meghivattad.

Áldott légy jó Bacchus,  
 Hogy szőlőt termettél,  
 Hogy ez ivóhelybe  
 Minket is bevettél.

Haj duj duj! megiszom  
 Ma minden jószágom,  
 Holnap veres tollas  
 Csákóm férre vágom.

## 455.

Teli kertem zsájával,  
 Szerelemnek langjával.  
 Gyönyörű violám,  
 Gyönyörű szép rózsám !

A te szemed fekete,  
 Az én szívem bélepte,  
 Gyönyörű violám,  
 Gyönyörű szép rózsám !



Szemöldököd szívárván,  
A homlokod kőmárvány,  
Gyönyörtül violám,  
Gyönyörtül szép rózsám !

Hajad le van eresztve,  
Tested frissen feresztve,  
Gyönyörtül violám,  
Gyönyörtül szép rózsám !

## 456.

Zengenek az erdők trallalalalam,  
És a havasok, trallalalalam,  
Keresik a rejtékeket  
A szép szarvasok.

Futnak a kis nyúlak sebesen,  
Morognak a medvék dühösen,  
Bimbom, bimbom, bimbom.

## 457.

A hévizi piacon, piacon,  
Rózsát árul egy asszony, egy asszony,  
Szálát adja petákon, petákon,  
Párját adja forinton, forinton.

Derzsi Lilla megvette, megvette,  
Kapujába kitette, kitette,  
Jancsó István levette, levette,  
Kalapjára feltette, feltette.

Derzsi Lilla bujába, bujába,  
Belébutt a burjánba, burjánba,  
Jancsó István utána, utána,  
Magas sarku csizmába, csizmába.



## 458.

Sínfalvára ké menni,  
Létánia fog lenni,  
Az én rózsám a diák,  
Fujja az létániát.

A sínfalvi hid alatt,  
A vigánóm ott maradt,  
Hej! kértem vissza nem atták,  
Száz forinton tartották.

Várfalvában oda fel,  
Beteg asszony nem kél fel,  
Hej! vizet innék, vize nincs,  
Vizér kű'dne, senki sincs.

Van neki egy vén ura,  
Azt elküttte a kűtra,  
Hej! mig az ura vizre járt,  
Barna legén kandikált.

Édes uram, be jó ke,  
Be jó vizet hozott ke,  
Hej! mennyen el ke másszor is,  
Többet töljön százszor is.

## 459.

Én vagyok a petri gulyás,  
Én örzöm a gulyát, nem más;  
Petrinek nagy a határa,  
Gulyám azt szabadon járja.

Van erdeje, van mezeje,  
Van elég csorgó kűtfeje;  
Akármerre hajtsak elé,  
Kedvem telik mindenfelé.

Van bojtárom, kettő, három,  
A gulyámat rájok bizom.

Magam akárhol járkálok,  
Hegyen völgyön furulyálok.

Van tejem, borom is elég,  
Tűzem a konyhán vigan ég;  
S a hol ha együtt van velem,  
Barna babámat ölelem.

Ha vagyok a bögő nyájjal,  
Nem cserélek a királylyal,  
Ha nyájamnak jól van dolga,  
Én ur s ő mellettem szolgál.

## 460.

Nagy-pénteken mossza holló a fiát;  
Ez a világ kigyót békát rám kiált;  
Mondja meg hát ez a világ szemembe,  
Mit vétettem én élet életembe.

Nincs édesebb a hevesi dinnyénél,  
Nincs szebb leány az én kis szeretőmnél,  
Hó nyakáról fujja a szél a kendőt,  
Édes rózsám mikor tartunk menyegzőt?

## 461.

Míg a tóba halak laknak,  
Addig rózsám el sem hagylak;  
Abba pedig mindig laknak,  
Igy, így hát rózsám el sem hagylak.

Míg a tóba halak lesznek,  
Addig rózsám el sem veszlek;  
Abba pedig mindig lesznek:  
Igy, így hát rózsám el sem veszlek.

## 462.

Férjhez adnám a lányomat,  
Csillagomat, galambomat.

Kicsinyke még, hadd nőjjön még.

Átalugrotta az L-et,  
Egy néhányszor meg is ellett,  
Kicsinyke még, hadd nőjjön még.

A lányok közt legszebb virág,  
Fejek tetején holdvilág,  
Kicsinyke még, hadd nőjjön még.

Esztendeje hatvan kettő,  
Foga sincs több csak vagy kettő,  
Kicsinyke még, hadd nőjjön még.

Csak két foga áll istrázsát,  
Alig rágja a híg kását,  
Kicsinyke még, hadd nőjjön még.

## 463.

Mért titkolod, ha szeretsz?  
Nem szeretlek, elmehetsz.  
A tettetés igen rút,  
A ki kétszin, mind hunczut.

Nekem nem kellesz többet.  
Kapok náladnál szebbet;  
Ha szebb nem lesz, tán jobb lesz,  
De te többet nem kellesz.

Mást keresek magamnak. —  
Kevés esze lesz annak.  
Ha velem nem egyeztél,  
Veled senki meg nem él.

Elmehetsz drága madár!  
Te is álnok csapodár!

Feltetszik még rút napod.  
Büntetésed megkapod.

Vigyázz kedves, ne tréfálj!  
Biz az én szívem is fáj.  
Végy erőt lát magadon.  
Bocsásd szived szabadon.

Az enyim elszabadult.  
Az enyim is elindult.  
Már beszélni is kezdtek,  
Össze is ölelkeztek.

Nekem kellesz megint már.  
Az én szám egy csókot vár.  
Adok akár ezeret,  
Mert szívem téged szeret.

#### 464.

Kinek nincsen krinolinos szoknyája,  
Mennyen el a zöld erdőbe bujába,  
Irja fel a fenyőfának aljára,  
Hogy nincs neki, hogy nincs neki,  
Krinolinos szoknyája.

#### 465.

Házasságom mindég bánom, a mig élek,  
A sok kölyköt el nem győzőm, attól félek;  
Már is teli a puczkó,  
Ugy megbódult a ficzkó  
Bánatjában.

Legénységem be szerettem, már azt mondhatom,  
Ámde hogy azt elvesztettem, holtig siratom,  
Mert feleség parancsol,  
Nem fogadom s korbácsol  
A szájával.

Hogy kényesen magas kontyát feltehette,  
 S immár magát nagy gangosan rám köthette,  
 Férre rug és toppot mond,  
 Nekem mondja: hogy bolond,  
 Jaj istenem !

Gazdagsága, nagy jósága és szépsége  
 Addig vala míg elvettem, de már vége,  
 Csak enyim lett a verem,  
 Hova teszem tenyerem,  
 Mit csináljak ?

Az asszony egy szűkséges rossz, de a férje  
 Ökemétől a korbácsot ne kimélje,  
 Veregesse meg kétszer,  
 Ütögesse meg hétszer  
 Minden héten.

## 466.

Apám, ki megholt,  
 Arra mi ő volt,  
 Kedvet kapok,  
 Molnár vagyok.  
 Mire születtem,  
 Én megelégszem,  
 Bánat nem ér,  
 Van liszt, kenyér.  
 Ha zörög malmom,  
 Szívesen hallom,  
 Szívem dobog tik ták  
 Tik ták tik ták tik ták ták.

Piros orczával,  
 Jön a buzával  
 Lányka ide,  
 Szép többnyire ;  
 Tréfálni szoktam  
 Olykor és ottan

Csókot kapok,  
 Hamis vagyok.  
 Néha ilyenkor  
 Vérem is felforr,  
 Szivem dobog tik ták  
 Tik ták tik ták tik ták ták.

~~~~~

467.

Haj dinár dum potyka,
 Gunár szintű szoknya,
 Egy sem becsületes,
 A ki aztot hordja.

Kukoricza szára
 Felfutott a fára,
 Az én galambomnak
 Csókra áll a szája.

Hajlik a gyenge nád,
 Hajtsd hozzám az orczád,
 Nem félek én attól,
 Szapora csózkodtól.

Az égen csillagok
 Szépen ragyogjatok,
 Az én galambomnak
 Utat mutassatok.

~~~~~

**468.**

Szegény legény nem csuda,  
 Hogy a bort szereti,  
 Mert ötet a bubánat  
 Gyakran hányja veti.

Mert ha kancsó mellé tilhet,  
 S ott többed magával lehet,  
 Buját baját minden gondját  
 Abba eltemeti.

~~~~~

469.

Bort a haramiának,
 Bort a magyar fiának,
 Hadd igyék a magyar bort,
 Ne bántsuk meg a jámbort.

A bortól a bátorság
 S a reménység el nem hágy;
 Bort hát egy néhány icczét,
 Vagy feltörjük a pinczét.

Hadd igyék a német sert,
 Ne bántsuk a jó embert;
 De táguljon a háztól,
 El nem férünk egymástól.

470.

Esik az eső csendesesen,
 Vágtat az idő sebesen;
 Igyunk hát pajtás csendesesen,
 A pohár hadd zenélgessen.
 Teli hordó búcsut járjon,
 Sült tyúk a csapon strázsáljon,
 Az ökör az utczán járjon,
 Térdig a borban uszkáljon,
 Két csipőjén kulaacs álljon,
 A sült liba utczán járjon,
 Ugorkát szájában hordjon,
 Mind azt kiáltsa: gá, gá, gá,
 Társaság — vigasság, gá, gá,
 Segítsünk szegény ászkokon,
 Ugy lehet, hogy még azokon
 Sirva viszen ki a rokon.
 Jaj be okoson találta,
 A ki a szőlőt plántálta,
 Nagyváradot ki nem hagyta,
 Zilaht is beléfoglalta.

471.

Elszáradt a borzafa,
 Hol hálunk az éjszaka,
 Majd elmenyünk amoda,
 A hol a sok laboda.

Szeretsz rózsám? nem biz én.
 Elhagynál-e? el biz én.
 Nem szánnál-e? nem biz én.
 Megemlegetsz? nem biz én.

Csak egy forint a bérem,
 Mégis szidnak, ha kérem,
 Vesszen oda a bérem,
 Fekély legyek, ha kérem.

Nem halok meg az idén,
 Jövendőben se biz én,
 Hal a gutta, nem biz én,
 Nem leszek bolond biz én.

Vékony czérna köménymag,
 Jaj be szegény legény vagy,
 Egy pénznek ura nem vagy,
 Mégis olyan kevély vagy.



472.

Ha szeretni nem kéne,
 Az ember tovább élne,
 De a tiltott szerelem
 Gyötri titkon kebelem.

Ugyan rózsám szeretsz-e?
 Valld meg, kérlek, igen-e?
 Ha nem szeretsz, meghalok,
 Jaj! már is oda vagyok.

A mióta születtem,
 Minden embert becsültem,

Barátimat szerettem,
S hajh! mégis megvettettem.

Könnyt hibát keresni,
A sík jegen elesni;
A ki bünt tud nevemre,
Vessen követ fejemre.

Szeretni és búsulni,
Születni és kimulni,
Oh be sok rossz, kevés jó!
Vess véget oh koporsó.

A mi jót csak tehettem.
Örömet cselekedtem,
Mindeneket becsültem,
Ne sirjatok felettem!

Közel van enyészetem,
Ne felejts el kedvesem;
Emlékezz meg hivedről,
Régi jó tisztelődről.

Tudom, hogy nem sokára,
Nevem vágják sírfára,
Mert szerelmed eltemet
Csalfa leány engemet!

473.

Jertek fiak, induljunk a táborba,
Hű galambunk úgy se szorít karjába;
A míg voltunk se szerettek,
Ha elmenyünk, elfelejtnek
Örökre!

S ti leányok maradjatok pártába,
Igaz magyar úgy se szorít karjába,
Ki honn marad, nem érdemel,
Ki elmenyen, annak nem kell
Szerető.

474.

Van egy malom, nincsen köve,
 Mégis lisztet jár;
 Van szeretőm, tiltják tőlem,
 Mégis hozzám jár.

Az én rózsám olyan beteg,
 Talán megis hal,
 Ha meg nem hal, kinokat lát,
 A lesz nekem baj.

A te sulyos nyavalyádból
 Adjál nekem is,
 Hadd érezzük mind a ketten,
 Érezzem én is.

475.

Édes anyám karján nevelt engemet,
 Még sem tudja az én bús életemet;
 Mert ha tudná az én bús életemet,
 Éjjel nappal megsiratna engemet.

Édes anyám, pénz vagyon a zsebembe,
 Kérem szépen, ki ne vegyen belőlle,
 Ha kiveszen, csináltasson koporsót,
 Veresse rá hármassával a jajszót.

476.

Jaj de fáj,
 Jaj de fáj,
 Fáj a szívem érted, fáj!
 Jaj de fáj,
 Jaj de fáj,
 Fáj a szívem érted, fáj!
 Hijába fáj a szived,
 Mert nem leszek a hived,

Inkább leszek a másé,
Az én kedves babámé.

477.

Kapum előtt csak egy csillag ragyogott,
Annak a csillagnak sok irigye volt,
Eltiltották tőlem azt a csillagot,
Mely az én bús életemre ragyogott.

Kapum előtt van egy neveletlen fa,
Kinek neve magyar neven citromfa,
Arra jár egy madár éjjelre hálni,
Jaj be bajos rózsám, tőled megválni.

A városból küldtek egy kis ujságot,
Hogy szedjék össze az ifuságot,
Az isten is katonának teremtett,
Az a jámbor pap is annak keresztelt.

Az is leszek mig a világ világ lesz,
Mig az égen egy ragyogó csillag lesz.

478.

Köszönöm galambom, hogy eddig szeretttél,
Arról sem tehetek, hogy már megvetettél,
Nálamnál szebbet is, jobbat is kerestél,
Élj azzal vigabban, mint én velem éltél.

De ez jól van nekem, szegény árva fejem,
Mert a szeretetet nem is mérsékeltem,
A szívem s a lelkem nem is egyeztettem,
Próbára sem tettem, egyezik-e vagy sem.

Jót kívánok szívem, szived vigan éljen,
Semmi szomorúság szivedhez ne férjen,
Czitrus és tulipánt kertedbe teremjen,
Zengő fülemile ablakodon pengjen,
Bánatnak fellege téged elkerüljen,
Hogy annak zápora soha meg ne verjen.

Szerelem gyertyája asztalodon égjen,
Szépséged, jószágod az égig felérjen,
Két fejr karodban két szép arany perecz,
Éltessen az isten azzal, a kit szeretsz.

~~~~~

**479.**

Ma nem ettem, csak gombát, csak gombát,  
Fekete tyúk — zibidon zatton,  
Zetelati latiban — taréját,  
Zetelati latiban — taréját.

Három bokor saláta, saláta,  
Három legény — zibidon zaton  
Zetelati latiban — gyomlálta.  
Zetelati latiban — gyomlálta.

Három tojás rátotta,  
Három leány — zibidon zatton,  
Zetelati latiban — rántotta,  
Zetelati latiban — rántotta.

Én is ettem belőle, belőle,  
Még sem holtam — zibidon zatton  
Zetelati latiban — meg tőle,  
Zetelati latiban — meg tőle.

~~~~~

480.

Kendert vettettem felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpáczé,
Czikka méré.

Kinyöttem mind felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpáczé,
Czikka méré.

Elasztattattam felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpácze,
Czikka méré.

Kivettettem mind felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpácze,
Czikka méré.

Kitilóltattam felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpácze,
Czikka méré.

Meghéheltettem felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpácze,
Czikka méré.

Meggerebeltettem felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpácze,
Czikka méré.

Megfonattam mind felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé kenderpácze,
Czikka méré.

Megszapultattam felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpácze,
Czikka méré.

Megtekertettem felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpácze,
Czikka méré.

Megszövettem mind felibe,
Pánczél pillangéré,

Rózsaminé, kenderpáczé,
Czikka méré.

Felszabattam mind felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpáczé,
Czikka méré.

Megvarrattam mind felibe,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpáczé,
Czikka méré.

Nekem csak egy gallér maradt,
Pánczél pillangéré,
Rózsaminé, kenderpáczé,
Czikka méré.

481.

Egybegyültek, egybegyültek a miskolczi dámák,
Ej haj, ej haj! a miskolczi dámák.

Ugy meggyurtak, úgy meggyurtak egy ökölnyi tésztát,
Ej haj, ej haj! egy ökölnyi tésztát.

Megfőzék azt, megfőzék azt vajas gombódának,
Ej haj, ej haj! vajas gombódának.

Kitálalák, kitálalák a pitvar földére,
Ej haj, ej haj! a pitvar földére.

Megevék azt, megevék azt igen hamarsággal,
Ej haj, ej haj! igen hamarsággal.

Mindenképpen jól van dolgom, csak hogy szegény vagyok,
Ej haj, ej haj! csak hogy szegény vagyok.

Éjjel nappal jó bort iszom, csak hogy rongyos vagyok,
Ej haj, ej haj! csak hogy rongyos vagyok.

482.

Kinek nincsen szeretője,
Menjen el a zöld erdőre,
Irja fel egy falevélre,
Hogy nincs neki szeretője.

Nekem is volt egy alakom,
Kinek szívét nem bírhatom ;
Pesti kaszárnya repedj meg,
Édes szívem szabadulj meg!

483.

A minap hogy haza mentem, ott vala látom,
Egy néhány ló megnyergelve, egy kettő három ;
Kérdém: édes feleségem! — Mi baj, angyalom? —
Mit keresnek itt e lovak, meg nem foghatom? —
No lássa az ember az oktondit, ki lát itt lovakat?
Fejős tehenek azok, anyám küldte azokat. —
Fejős tehenek! felkantározva!
Oh ég! szegény megcsalatott férj vagyok,
Mások is, mint én!

A mint a házba bétékinték, ott vala látom
Egy néhány sarkantyus-csizma, egy kettő három ;
Kérdém: édes feleségem! — Mi baj angyalom? —
Mit keresnek itt e csizmák, meg nem foghatom? —
No lássa az ember az oktondit, ki lát itt csizmákat?
Tejesfazakak azok, az anyám küldte azokat. —
Tejes fazakak! felsarkantyuzva!
Oh ég! szegény megcsalatott férj vagyok,
Mások is, mint én!

A mint a fogásra tekinték, ott vala látom
Egy néhány kard felakasztva, egy kettő három ;
Kérdém: édes feleségem! — Mi baj angyalom? —
Mit keresnek itt e kardok, meg nem foghatom? —
No lássa az ember az oktondit, ki lát itt kardokat?
Pecsenyesütők azok, az anyám küldte azokat. —

Pecsenyesültök! portupével!

Oh ég! szegény megcsalatott férj vagyok,
Mások is, mint én.

A mint az ágyba tekinték, ott vala látom
Egy néhány huszár katona, egy kettő három;
Kérdem: édes feleségem! — Mi baj angyalom? —
Mit keresnek e katonák, meg nem foghatom? —
No lássa az ember az oktondit, ki lát itt katonát?
Szolgáló lányok azok, az anyám küldte azokat. —
Szolgáló lányok! pödrött bajusszal!
Oh ég! szegény megcsalatott férj vagyok,
Mások is, mint én.

Mindezeket látva, elékapám baltám,
Fejem felett megforgatva, egy kettő három.
Kérdé az én feleségem: Mi baj angyalom?
Mit tesznek e forgatások, meg nem foghatom? —
No lássa az ember az oktondit, ki lát itt forgatást?
Czirógatások ezek, a szerelem szüli ezeket. —
Oh ég! szegény rászédett nő vagyok,
Mások is, mint én.

484.

Ajh, be boldog az az édes anya,
Kinek nincsen husz esztendő fia;
A mi urunk maga is husz éves,
Hát a magyar hogy ne volna kedves.

Kék átila szoritja testemet,
Sárog sinór busítja szívemet,
Sárog sinór, fekete közepe,
Így van szöve a magyar élete.

Dullóvá csak most leve Szász Peti,
Jaj de hamar a rekutát szedi,
Engemet is huszárnak íranak,
Alájam majd pej paripát adnak.

A gözösnek hat erős kereke,
Bár csak hamar izre porrá menne,
Hogy ne vinne az engemet oda,
Messze földre idegen országba.

Ajh istenem, hogy kell ahhoz szokni,
Hogy kell azt a német lányt szeretni!
Ha ölelem, fájnak a karjaim,
Ha csókolom, csordulnak könnyeim.

~~~~~

### 485.

Aluszol-e te juhász? hejje hujja haj!  
Nem is álmodom.  
Jártanak-e farkasok? hejje hujja haj.  
Nem is angyalok.  
Vittek-e el báránykát? hejje hujja haj.  
Nem is hoztanak.  
Folyt-e neki sok vére? hejje hujja haj.  
Nem is a teje.  
Futottál-e utána? hejje hujja haj.  
Nem is előtte.  
Ugattak-e a kutyák? hejje hujja haj.  
Nem is kaczagtak.  
Birkozzunk meg te juhász? hejje hujja haj.  
Nem bánom, uram!  
Pofon váglak te juhász! hejje hujja haj.  
Nem félek, uram!  
Ittál-e ma pálinkát? hejje hujja haj.  
Nem is nagyolást.  
Ettél-e ma kenyeret? hejje hujja haj.  
Nem is vakarut.  
Ittál-e bort te juhász? hejje hujja haj.  
Itt állok, uram!

~~~~~

Ismeretlen szerzőktől.

486.

Vajha tündérré lehetnék,
Vagy testemben eltűnhetnék,
Higyed szívem, hozzád mennék,
Veled keveset mulatnék.

Tündér is vagy, mert nem látlak,
Ha látnálak, megfognálak,
Vas békóban járatnálak,
Mint te engem, kinoználak.

Én is bizony sokat sirok,
Szomoru verseket irok,
Mert személyeddel nem bírok,
Kiért holtig gyászban járok.

Én istenem, reménységem
Vajon bételik-e kedvem?
Megadatik-e énnékem,
Kit régóta ohajt szívem.

Angyali ábrázatodat,
Kebeledben nyílt rózsádat,
Keskeny karcsu derekadat,
Add nékem szívem magadat.

Tekinteted mint rárónak,
Járásod oly mint pávának,
Ezek engem hódoltatnak
Zászlója alá Vénusnak.

Postán menj el én hiv szolgám,
Tekintsd meg, mint van solymocskám,
Mondjad, csak jöjjön énhozzám,
Készen várja friss kaliczkám.

De téged elválasztalak,
Ha lehet, magammal tartlak,
Máshová sem bocsátnálak,
Kiki keressen magának.

Légyen Párisé Héléna,
Giscárdóé szép Gismunda,
Csak te enyim lehetsz vala,
Gyönyörtíséges szép rózsza.

Ha elválunk egymástól is,
Ne utáljuk egymást mégis,
Csak izengető szókkal is
Ujitsuk magunkat mégis.

Bár utáljon meg ez világ,
Csak ujuljon meg a zöld ág,
Miénk leszen a mennyország,
Tündöklő fényes boldogság.

Én szívemnek vidámsága
Hogy tölem ha meg van válva,
Kiért szívem búval rakva,
Légyen isten akaratja.

Az isten áldjon meg rózsám,
Éltedben kedves violám,
Téged szeretlek én rózsám,
Kedveskedő majoránám.

Kinek szép mosolygó szemed,
Meggyőzött már szép szerelmed,
Máshoz ne hajoljon szived,
Holtig leszek rabod néked.

Holtig is önön magamat,
Ajánlom szolgálatomat,
Néked én barátságomat,
Oltalmaz engem rabodat.

A kit ha sokáig élek,
Mig bennem lakik a lélek,
Vidám napokat ha érek,
Szolgálni megigyekezek.

Csak ez vagyon immár hátra,
 Viselj gondot te magadra,
 Tarts számot rám sajátodra,
 A te kedves barátodra.

~~~~~  
**487.**

Alamizsnát vak koldusnak,  
 Kit szerelem vakított,  
 És keserves sok kinoknak  
 Gyötrelmére tanított.  
     Szánd meg kérlek esetemet,  
     S enyhítsd az én kérésemet.

Alamizsnát kérlek adj,  
 Ily veszélyben el ne hagyj. —

Vak koldusok nappal szoktak  
     És nem éjjel koldulni,  
 Mondd meg nekem, kik bántottak,  
     S mért kellett megvakulni?  
     Melyik sziv volt oly kegyetlen,  
     Mely megbántott ily véletlen,  
 Attól várjad jutalmid,  
 Én nem adhatok semmit. —

Igy tehát csak el kell menni,  
     Oh keserves szenvedés!  
 Mivel látom, nincs mit tenni,  
     Nincsen nálad enyhülés.  
     De én mégis csak remélek,  
     S leborulva téged kérlek;  
 Alamizsnát kérlek adj,  
 Ily veszélyben el ne hagyj. —

Mivel látom, hogy ily szépen  
     Tudsz én tölem koldulni,  
 Alamizsnát mindenképpen  
     Fogok neked nyújtani.  
     A te sok szép kérésedre  
     Légyen minden tetszésedre,  
 Édes koldus — ! érted-é?  
 Bátron ide jere bé!



## 488.

Álnok szerencse, szívem bilincse,  
Meddig fogsz gyötörni engemet ?  
Csalárd roszt világ, mindenben hivság,  
Megszánod-e valaha fejemet ?  
Hogy vegyen bús szívem ujlást,  
Bokros kinok közt tágulást !

Sokat biztattál, de ritkán hívtál,  
Szaporítod búmat naponként,  
Mind éjjel nappal, szörnyti kinokkal  
Gyötresz engem tengeri zajként,  
Nem lehet reményem napomhoz,  
Elveszett vigasságomhoz.

Mintsem így éljek, jót ne reméljek,  
Jobb, hogy tőled végbucsut vészek,  
Maradj magadnak, ne tarts rabodnak,  
Ezután ki voltam, nem leszek,  
Söt tanítok mást is káromról,  
Mint ítéljen e világról.

Inkább istennek, tiszta hivemnek  
Feláldozom holtig éltemet,  
Neki szolgálok, kedvet találok,  
Megmenti sok bűtől fejemet;  
Kérem is, hogy tőlem kegyelmét  
Meg ne vonja segedelmét.



## 489.

Nem lehet, nem lehet, el kell menni,  
Kedvem érkezett, kedvem érkezett dámává lenni,  
Már a herczegé vagyok,  
Gyurkának békét hagyok.

Szép lovak, szép hintók, szép cselédek,  
Aranyórák, aranygyűrűk, nagy ebédek.

Már ezeket szeretem,  
És a falut megvetem.

Isten hozzád Gyurka, búcsut veszek,  
Mert már a tiéd, mert már a tiéd többé nem leszek.  
Már a herczegé vagyok,  
Gyurkának békét hagyok.

~~~~~

490.

Megpanaszlom az én istenemnek,
Hogy nem ad helyt az én kérésemnek,
Szivem erős karja,
Ha mindég akarja,
Fejem bétakarja,
Hogy a bú ne marja
Szivemet.

Zörgetem én is a nagy egeket,
Hogy megszánják e sok gyötrelmeket,
Bánatom elmuljon,
Hogy szivem ujuljon,
Könnyem is ne hulljon,
Szived is forduljon
Szivemhez.

Kötve hiszek én már a leánynak,
Mert szivét ajánlja akárhánynak,
Nem gondol semmivel,
Szép becsületivel,
Élete s hirivel,
Hanem akárkivel
Köt frigyét.

Ezt tanultam a magam esetén,
 Érzettem is egy keserves estén,
 Mikoron én éppen
 Megragadó lettem,
 Majd megfogtam épen,
 Akkor mindenképpen
 Csuffá tett.

~~~~~

### 491.

Ez nap fénye már ezután  
     Rejtezik a felhőbe,  
 Az én nevem temetessék  
     Mindörökre a földbe.  
     Jaj ha már így élnem kell,  
     Mindenektől félnem kell,  
 Az én kedves barátimtól  
     Véletlenül válnom kell.

Szerettelek jó barátom,  
     Te engem nem szerettél,  
 Szemmel szájjal csalogattál,  
     De szivedből gyűlöltél;  
     Igy engem bajba hoztál,  
     Nekem nagy bűt okoztál,  
 S mind kettőnket vigasztaló  
     Barátságtól megfosztál.

Nem szeretek soha senkit,  
     Mem szeretek senkit már,  
 Megtanított egy barátság,  
     A mely nekem volt nagy kár;  
     Egy tekintet vakított,  
     Örökre szomorított,  
 Sebet ejtett, melyet senki  
     Kivűled nem gyógyíthat.

~~~~~


492.

Nincs oly öröm, melyet végre bú ne kövessen,
 Nincs oly bú, melynek az idő véget ne vessen.
 Ugy éljünk hát a jóval,
 Mint könnyen változóval
 S nem állandóval.

S hogyha neked bús óráid s napjaid lesznek,
 Majd egy öröm érzésével mind elenyésznek;
 Ne essél hát kétségbe,
 A szerencsétlenségbe'
 Légy reménységbe'.

Szüntesd te is hát bús szívem panaszaidat,
 Időre és szerencsére bizzad sorsodat;
 Mert nem lesz ez így mindég,
 Bánatidban leszen vég,
 Örömet érsz még.

~~~~~

## 493.

Jaj, ha tehetném,  
 Hogy feledhetném  
 Képedet, örömöm elrablója,  
 Ugy nem lennék többé imádója.

Jaj, nem tehetem,  
 Nem feledhetem,  
 Kinoz is, ha tőled távol vagyok,  
 Nem birom, könnyeim közt lerogyok.

Látnád e szívet,  
 Mint vérzik érted,  
 Ugy, tudom, örökre hű maradnál,  
 Szerelmedbe soha meg nem csálnál.

De már jól látom,  
 Hogy megcsalódtam,  
 Csak maradj magadnak, élj boldogul,  
 Néked e tiszta szív már nem hódol.

~~~~~

494.

Csendes este, melynek setét
 Pitvarit az hallgatás
 Elfedezte, hogy esetét
 Észre ne vehesse más!
 Engedd meg, hogy sohajtásom
 Fátyoloddal fedjem el,
 Énekemet bús lámpásom
 Világánál kezdjem el.

Minden állat elnyugott már
 A nappali munkától,
 Bágyadt lévén enyhülést vár
 A csendes éjtszakától.
 Az enyhülés reménysége
 Oly balzsamja szívének,
 Mely miatt a test insége
 Nem is tetszik teréhnek.

Csak egyedül én kinlódom,
 Az én szívem hánykodik,
 Csak egyedül én bánkódom,
 Más senki nem aggódik;
 A terhes gond elkergette
 Szemeimről az álmat,
 Dühös prédájává tette
 Szívemben a nyugalmat.

Még sincs semmi reménységem,
 Hogy bár sokat szenvedek,
 Jutalmul nyerje hivségem
 Azt, a kiért senyvedek;
 Ne csudáld hát, hogy mikor más
 Nyoszolyáján nyugoszik,
 Nálam az éjjeli lámpás
 Soha ki nem aluszik.

495.

Búval derül én reggelem,
Szomoruán jön éjjelem,
Nékem a legtisztább estve
Fekete színnel van festve.

A nap is gyászt von magára,
Nem sül rám piros sugára,
Komor felettem az ég is,
Elhagyott a reménység is.

A kinek kedvébe jártam,
S kitől szerencsémet vártam,
Rágalmazó nyelvek mellett
Az is ellenséggemmé lett.

A mi engem vidíthatna,
S az élethez kedvet nyújtna,
Attól én meg vagyok fosztva,
A jó mind másnak van osztva.

Ellenem fúnak a szelek,
Vigasztalást már nem lelek,
Kedvem semmiben sem telik,
Búmat naponként nevelik.

Oh! örök bút szerze nékem
Elrablott gyönyörűségem,
Nincsen olyan piros hajnal,
Melyet ne köszöntsek jajjal.

Nem átkozlak, nem szokásom,
De sok sürtű sohajtásom
Felhat a magas egekre,
Te felelj meg mindezekre.

De találok több ilyenekre,
Több ily szerencsétlenekre,
Bánatom megosztom vélek,
Sirva nyögök s csak reméllek.



496.

Én vagyok egy hív szerető,
 Kit a fátum megpróbált;
 De nem bánom, mert szerető
 Szivem, szivem, szivem ezáltal próbált.

Megtanultam, mit kellessék
 Két oly szivnek próbálni,
 Kiket egy szent kötelesség,
 Soha, soha, soha nem hágy elválni.

Ti ártatlan szerelemnek
 Szelid indulatai,
 Szerencsétlen bús fejemnek
 Néma, néma, néma gondolatai!

Távozzatok messze tőlem,
 Hagyjatok el engemet,
 Hirt se mondjatok felőlem,
 Hogy esmertek, hogy esmertek, hogy esmertek engemet.

Menjetek el, arra kérlek,
 Ahoz a kit szeretek,
 Én titeket jól esmérlek,
 Légyetek, légyetek, légyetek hív követek.

Mondjátok meg, hogy tiszteli
 Egy ártatlan tiszta sziv,
 S arra kéri, ha kedvelli,
 Hogy hozzája, hogy hozzája, hogy hozzája legyen hív.

497.

Lesem az örömet majd ott, majd itt,
 Vajon hol láthatom vig sugárit?
 Jártam a hegyeket, néztem a mezőt,
 Seholt, seholt nem találtam meg őt.

Kerestem szüntelen magános helyen,
 A friss forrásoknál, a verőfényen.

A sűrű bokrokban fülemile szól,
Azon is búsultam, hogy oly búsán szól.

Oh térjetek vissza gyermekéveim,
Sirva esengek s könnyeznek szemeim;
Hívtam őt, de nem jött, nem a mostoha,
S nem láthatták őt szemeim soha.

498.

A vadászok mind úgy szoktak,
Hogy ha egy vadat megfogtak,
Ha egy hús forráshoz jutnak,
Onnan könnyen el sem futnak.

Famuhából ágyat vetnek,
Rajta kényekre hevernek,
S a míg lecsik a harmat,
Szunyadoznak édes álmát.

Álmaikból felserkenvén,
Gyors kopóikra kürtölvén,
Sűrű berkekbe bocsátják,
S a vadak útját elállják.

Szalonnáznak ők kedvekre,
Jár a kulacs köztök rendre,
Egyszer hallszik sűrű: nyif, nyaf,
Ha jön a vad, lövik: piff, paff.

Erre a sok meglőtt vaddal,
Jönek a tanyára dallal,
Pipázgatnak ott kedvekre,
Házi gondjokat felejtve.

Innen kiki tudja immár,
Hogy így élni éppen nem kár.
Félre tehát, oh szerelem!
Mert kedvemet ebbe lelem,

499.

Mi szebb a világon a vadász életnél?
 Ki élne vigabban, mint a vadász él?
 Majd a kürt hangjánál hever a zöld fűben,
 Vagy úzi a szarvast mezőn s sűrűben.

Királyi örömrzés — férfi mulatság!
 Erősítő jó izt ád az életnek,
 Midőn az erdő zeng s a kürtök hangjára
 A köszirtek vigan visszafelelnek.

500.

Mit ér a nagyság, rang, hatalom,
 Ha nem szerelem a jutalom?
 Mit ér a vagyon, fény s pompa,
 Ha szívünk érzése tompa?

Mindent vesz az ember pénzen,
 Szerelmet nem, nem, nem,
 Szerelmet nem, nem, nem,
 Szerelmet nem, nem, nem.

501.

Én nem tudom, hogy hogy esik,
 Tám a szeretet nem jó,
 Vagy talán csak nekem tetszik,
 Hogy nem gyermeknek való.

De látom én a nagyok is
 Ritkán mernek szeretni;
 Pedig ha kicsiny vagyok is,
 Tudok én hozzá vetni.

De jól van csak! majd megtudom
 Mi legyen a szeretet,
 Aztán mindennek megmondom,
 A ki még nem szeretett.

502.

Jó éjtszakát, jó éjtszakát
 Álnokul gyötrő világ
 Csalfa reménye,
 Bút lehellő holdvilág
 Gyilkoló fénye !

Boldog órák, vig минутák,
 Levétek unalmassá,
 Midőn éltemet
 A balsors fájdalomossá
 Szülte létemet.

Ha az élet inséggé lett,
 Oda van édessége,
 Eltűnt öröme,
 Szivgyöző kedvessége
 Méreggel tele.

Édesb a sir, melyben nem sir
 A lélek, nem kinlódik,
 S a sziv nem vérzik,
 Ott többé nem aggódik
 S kinja nem érzik.



503.

Ki látta, hogy macska uram
 A kölykeit megegye ;
 Hallá-e kend macska uram,
 Aztot többé ne tegye.
 Mert ha kendre megharagszom,
 Zsákba kötöm s felakasztom,
 Bottal oda járulok ,
 És pedig mind azt kiáltom :
 Zsákba macskát árulok.



504.

Imé milyen a szerelem,
A mely mindég játszik velem,
Nem öröm ez, csak gyötrelem,
Merő azon veszedelem.

Valameddig nem szerettem,
Játsztam, tréfáltam, nevettem,
Jól aluttam, jól ébredtem,
Boldog volt egész életem.

Igy még soha meg nem estem,
Fáj a szívem, lelkem testem,
Ifjúságom gyászszal festem,
Most látom már mit kerestem.

Szerelmes szív, lásd mit teszel,
Ne menj jégre, s el nem esel;
Ha nem szeretsz, boldog leszel,
Búbanatba részt nem veszel.



505.

Nincs állandó szereteted,
Te álnok hitető!
Szívem mégis kecsegteted,
Mint egy hiv szerető,
Im te vagy erre példa ezerre.
Nagy ravasz, nagy csalárd, nagy kétszint
Szerető vagy.

Az asszonyok palástolják
A mái időben,
Midőn férjeket csókolják,
Mi lesz jövődőben.
Oh be kétszin vagy, ravasz csalárd vagy,
Nagy ravasz, nagy csalárd, nagy kétszint
Játszó vagy.

A lánykát is egyidőre
 Asszonyi fortélyra
 Megtanítják jó előre,
 Hogy ne légyen bűjja.
 Oh be kétszin vagy, ravasz, csalárd vagy,
 Nagy ravasz, nagy csalárd, nagy kétszint
 Szerető vagy.

506.

Boldogságom, melyet véltem, már eltűnt,
 Többet csálni reménységem is megszűnt,
 Balesetem mindenemtől megfoszta,
 Szívemet mély keserűségbe hozta.

Pártot ütött az irigy sors ellenem,
 Méltatlan kell áldozatjává lennem,
 Nem hallgatott a természet szavára,
 Nem nézett egy nyögő szívnek jajjára.

Természet nagy alkotója, elestem,
 Te engedted, s én vesztemet kerestem,
 Érzésem szent tetszésednek gondoltam,
 S e kettőnek örömet meghódoltam.

Nagy hatalom, állj hát boszut érettem,
 Fizess meg elhódítómnak helyettem,
 Nekem pedig sietted végemet,
 Mert csupán így boldogítasz engemet.

507.

Nincs mód a szerelemnek
 Titkát elrejteni,
 Mert ezt az éles szemnek
 Könnyű felfejteni,
 Könnyű felfejteni,
 Könnyű felfejteni.

Nyilván lobog szemünkben
 A tűz, mely ég szívünkben,
 A mit e tud szólni,
 A mit e tud szólni,
 Nincs ! nincs ! nincs mód
 Titkolni !
 Nincs ! nincs ! nincs !
 Nincs mód titkolni,
 Nincs mód titkolni.

Kebünk egy sohajtása
 Felfedi szívünket,
 Szemünk egy pillantása
 Elárul bennünket.
 A tűz, mely ég szívünkben,
 Nyilván lobog szemünkben.
 A mit e tud szólni,
 A mit e tud szólni,
 Nincs ! — nincs ! —
 Nincs mód titkolni.
 Nincs ! nincs ! nincs !
 Nincs mód titkolni,
 Nincs mód titkolni,
 Nincs mód titkolni.

~~~~~  
**508.**

Már látom, hogy énnékem is meg kell válnom,  
 Tőled ó egyetlen egy virágom !  
     De vigyázz szivedre,  
     Tarts számat hivedre !  
 Végye utolsó csókom szép szád,  
     Isten hozzád !

~~~~~  
509.

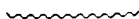
Isten megáldjon, kedves barátom,
 A házasságra van kedved látom ;
 Kecske gyapjáért soha se fizess,
 Üres tarisznával lovat ne keress.

Leányt ne szeress gazdagságáért,
Ezüstért, aranyért, czifra ruháért;
Hanem ha szeretsz, jámborságáért,
Előtted való friss járásáért.

Jöllehet ugyan én nem próbáltam,
Jó barátomnak házánál háltam,
Az asszony dolgát így kitanultam,
Urához illő szókat hallottam :

Nincsen mit adjak, egyél ha hoztál,
Koldus konyhádra mért házassodtál?
Szegény férfinak nincsen mit tenni,
Szár az kenyerét vízzel öntözi,
Az asszony dolgát sirva könnyezi.

Nagy fát levágni a csonka kéznek :
Gazdag lányt venni szegény legénynek.
Kedves barátom, nekem azt hidd meg,
Csúfolják ötet szemtelen légynek.



510.

Sir a szegény Ilus, túske ment lábába,
Nem mehet vigadni vig lányok sorába,
Maradt volna otthon, most nem keseregne,
Barna kenyeréhez könyvet nem keverne,
Felesége lenne jó dolgu legénynek,
Szűz pártája helyett főkötőt tennének.
De most az is búsul, ő is sir hiába :
Vendég katonának minek járt nyomába.
Minek örült korán tarka keszkenyőnek,
Hitegető szónak, czifra esküvésnek ! —
Verje meg az isten mind a két világon,
Miatta fonnyad el szép fiatalságom !



511.

Ne sirj lányka, hogy a végzés elválaszt minket,
Oh ne sirj, hogy összezúzza rokon érzéseinket;
Ha befed a sir güröngye,
Nem foly többé a bú könnye,
Közös bűnk könnye.

Oh ne sirj hát, hogy a végzés elválaszt minket,
Rövid az élet, nem soká sirjuk bús könnyeinket.

Lám tél dül a tavasz kellemes napjaira,
De majd vidám tavasz nyílik a tél mord zuzzaira,
Oh lányka, ezek tükörök,
Hogy nem lesz bánatunk örök,
Nem lesz az örök!

Bizz hát, nem soká üldözhet a sorsnak kénye,
Majd feloldoz egykor a sir — a szenvedő reménye.

Ah nekem is reményem ő s egyedül való,
Életem ön terhei közt csak ő a vigasztaló;
Nékem már ugy is az élet
Annyit nem adhat, mint elvett,
Mert téged elvett!

Sohajtsuk hát lánykám hozzá ohajtásinkat,
Megszánja ő, bár nem érez, sok titkos bánatinkat.

Nem lehet e szűk életköz még véghatára
A hiv szerelemnek; átront a sir éjén sugára.
A halál gátot nem tehet
Néki s semmivé nem lehet,
Érzem nem lehet!

Szünj meg tehát, kedves lányka! hadd el a sirást,
Túl a siron, túl a siron, egykor meglátjuk egymást.

512.

Ha e bánattal teljes élet után
A halál szemeimet befogja,
Gondold az én sok szenvedéseimet,
Vig óráidban emlékezzél meg,
Barátodról emlékezzél meg.

Tudja az isten ártatlanságomat,
S bűnöm ha volt, azt is megbocsátja;
Hintsd bé tövissel s rózsákkal siromat:
Tövis sok gyötrelmemnek példája,
Rózsaszín éltem ártatlansága.

513.

Bánataim szűnjetek,
Kinaim enyhüljete! !
Itt a sziv, itt a sziv,
Itt a sziv csak kinlódik.

Isten hozzád barátom!
Látod, hogy miként válom;
Felejts el, felejts el,
Felejts el már engemet.

Mit ér az élet dele,
Ha a sok jó eltele;
Nincs remény, nincs remény,
Nincs remény itt szeretni.



514.

Examen a régebbi korból.

Vivni bajjal, élni zajjal,
Ez oskolai részünk,
Merőn állva, szembe szállva,
Kivánt triumphust vészünk.

Kik fáradtak és izzadtak,
A szégyentől nem félnek,
Vidám arczczal, az ily harczczal
Mennek szembe s remélnek.

Igyekezők s törekedők!
Szép a Pallás mezeje,
Itt kit talált, hiven táplált
A bölcs Minerva teje.

Kies fénynyel, vig reménynyel
Tudós viadalra száll,
Majd homályt űz, tudományt fűz
S dicsőség halmára áll.

Tunyák s restek! kik kerestek
 Magatoknak rossz nevet,
 Az ígéret s a dicséret
 Rátok csak távol nevet.

Fogyatkozás, megakadás,
 Ha esett e próbában,
 Senki rosszul, sem gonoszul
 Ne ítéljen magában.

Jövendőre, más időre
 Többet, többet ígértünk,
 Girát osztó mindenható!
 Addig is légy vezérünk.

~~~~~

### 515.

Nosza rajta frissen a húzamezőre,  
 Koszorút nyer, a ki jár előre,  
 Jertek harsogtassunk sarlónkat lármával,  
 Kopaszszuk tarlónkat muzsikával.

Most veszi hasznát, ki eddig fáradott,  
 De könnyeket hullat, a ki szunnyadott;  
 Majd csüreinben a cséplők tip tap tip tap,  
 Örömmel csépelnek tip tap tip tap!

~~~~~

516.

Hogy ha még ma egy oly pinczébe bémászok,
 Hol a teli hordók alatt nyög az ászok,
 Addig iszom, míg a fogam mind kiázik,
 S a gyomromban a szőlőmag kicsirázik.

Osztán ott végzem el az én életemet,
 Ott hagyom el a bort, régi kedvesemet,
 A szép lányok ott fogják bé két szememet,
 Ott mondjanak ők felettem requiemet.

Temessenek egy negyvenes piros borba,
Fektessenek a nagy hordókkal egy sorba,
Állítsanak a fejemhez akót, vedret,
A lábamhoz liut, kupát, csapot, csebret.

Irják osztán egy táblára: majorság bor,
Ezer nyoleczszáz tizenegyből Kis-Paczolból,
Negyven veder s a sepreje le van vére,
Benne nyugvó tisztelője gégejébe.

Akaszszák osztán koporsóm elejére,
Hajdani jó torkom emlékezetére,
Hadd lássák, hogy halálomban is hiv voltam,
A kinek egész életemben hódoltam.



517.

Halljatok ujságot ez életben,
Ádámról s Éváról az Édenben.

Egykor megunvár magát az Úr,
Egy darab agyagból Ádámot gyúr.

Hogy Ádám is ne unná magát,
Azért gondolta ki az Úr Évát.

Azért is az Úr, alkotmányából
Évát szerzette férje oldalából.

Szolt az Úr: a kertben egy fa vagyon,
Melyről ha esztek, titek agyon.

Az alma szépen piroslik a fán,
S ez ösztön győzött is Éván.

Kigyó tanácsára egy párt lopa,
S nagy kíváncsisággal beléharapa.

Monda Ádámnak: ne! egyél te is,
Igazán édes — még a leve is.

Ekkor jön az Úr haragjába
Tűzseprűjével paradicsomába.

Monda Ádámnak: hová levél?
A tiltott gyümölcsből miért evél?

Éva a bűn után bokorba fut,
Ádám is jédében melléje bútt.

Ádám szepeg, de Éva szaggatja
Füge levelét s magát takargatja.



518.

Mesturam éneke.

Gyermekek vigyázzatok,
Egy betűt se hibázzatok,
A mit mondok felvegyétek,
Nyak-lé másként a tiétek,
És ha felboszontotok,
Megsiratja hátatok.
Gyermekek vigyázzatok,
Egy betűt is ne hibázzatok,
Látjátok, ha jól mondjátok,
Az ördög se nyul hozzátok,
A melyik pedig számár,
A mogyorófa hátára hág,
Sup, sup, sup, sup, sup,
Akkor lesz kuruczvilág.
Nem jó, csit — nem jó, csit,
Ugy, ugy, ugy, ugy, ugy,
Ugy már most jó.
Látjátok, ha jól mondjátok,
Az ördög se nyul hozzátok.
Bab, beb, bá, bé, bi, bó, bú,
Ra, re, ri, ró, rú,
Mondjad jobban rosz fattyu.

Ördög hordjon el plágástól,
Siralmas kenyér!
Mesternél a disznópásztor
Százszor jobban él.

Pennát csálni, lineázni,
 Mindég hideg házban fázni,
 Szüntelen csak berbitélni,
 Mégis száraz kortytyal élni.
 Oh be rossz, be szigorú kenyér,
 Jaj kit a fátum ezzel vér!
 Bá, bé, bi, bó, bab, beb, ba, be, bi, bó, bú,
 Ra, re, ri, ró, rú,
 Mondjad jobban rossz fattyu!



519.

Mi hallik oly szépen a búzából?
 Pitypalaty, pitypalaty!
 A kis fűrj nekünk így szól:
 Ott ül ő befedve zöldségekkel,
 Halljuk csak pajtások mit énekel.
 Pitypalaty, hálát adj,
 Jóltevő istenednek!

Értettük kis madár szép szavadat,
 Hogy halljuk, hogy halljuk
 Még egyszer tanácsodat!
 Ne félj, nem rontjuk el mi fészket,
 Oh füdd el még egyszer éneket.
 Pitypalaty! megmaradj
 A jóban oh megmaradj,
 Pitypalaty, oh szaladj,
 A rosztól messze szaladj.



520.

Az apa és fiu.

F. Hová, hová édes apám?
 A. Faluházhoz kis fiacskám;
 Faluházhoz sorshuzásra,
 Katonai áldomásra.

F. Hová készülsz édes apám?

A. Katonának kis fiacskám;
Katonának kell elmennem,
Bár vérzik érted a szívem.

F. De mikor jössz vissza apám?

A. Négy év múlva kis fiacskám!

F. Jaj az igen soká volna,
Inkább ne is légy katona.

A. Jaj már kihúztam a sorsot,
Ki kell állanom a harczot;
Szent a haza, szent a szava,
Öröm az ő szolgálatja.

F. De hát addig mi mit eszünk?

Ki keres kenyeret nekünk?

A. Gondot visel a jó isten
Rátok, szerelmes gyermekem!

F. Én meg kérem azt a hazát,
Hogy adjon nekem más apát,
Hogy míg te vissza jössz hozzánk,
Addig gondot viseljen ránk.

521.

Ott a réten egy virágszál,
Mellette egy dsidás őrt áll,
Egy halovány barna leány
Rózsát hoz felé.

Merre, merre, szép rózsácska,
Mely vidékről jössz te lányka! —
Ott a mezőn rózsát szedtem,
Térek hon felé. —

Hamar útnad mind hiába,
Eljössz velem a csatába! —
Oh én szegény árva leány,
Reám anyám vár.

Ott a muszkák csoportoznak,
 Hidd el, hogy még bajt okoznak,
 Istenemre és lelkemre
 Mondom, félek már. —

Ne félj lánykám, én nem bántlak,
 Ha csókot adsz, elbocsátlak. —
 Itt maradok, csókot adok,
 Csak lovadról szállj. —

Ha leszállok, valójába
 Futok az halál torkába. —
 Ugy sajnállak, nagyon szánlak,
 Hogy értem kint állj.

Ha visszatérek, barna lány,
 Hol talállak béke napján? —
 Itt a völgyben agg anyámnál
 Tudd meg akkora. —

Hát ha elhalok hazámért,
 Csókom elvész? nem nyerek bért? —
 Ugy keresztel csókolom meg,
 Bajnok, sirodon!



522.

Vesselényi nótája.

A magyarok szent honának,
 Édes kedves szép hazámnak,
 Adjon isten két barátot,
 Békességet s szabadságot.

A békeesség boldogítsa,
 A szabadság bátorítsa,
 Napról napra nevelje,
 S nagy tettekre emelje.

Áldást adjon mellé az ég,
 Vezesse két kötelesség,

Egyik a jó a szent hazához,
Másik ennek királyához.

Tartsd meg isten szent honunkat,
Lánczba senki ne vesse,
Tartsd meg isten királyunkat,
Hogy hiv népét szeresse.

Szombatos énekek.

523.

Bátyáim közt kússebb valék,
Atyám házána! hogy növék,
Nememben legalsóbb valék,
Kiert juhót mezon őrzék.

En fejemből olyat lelék,
Kit kezemmel megkészték,
Kedves hegedűt csinálék,
Melybe szép nótákat vonék.

Tudtára lön ez királynak;
De ki mondta azt uramnak?
Az hir vitte meg Saulnak,
Azért királyhoz hívának.

Sámuel kedves szolgáját,
Az Ur küldé rám prófétát,
Elhagyatá atyám nyáját,
Rám ötteté szent olaját.

Ékesek és mind tisztetek
Bátyáim, nagyok és frissek;
De az Urnak nem tetének,
Hogy a székbén ők üljenek.

Utána az szent kenetnek
Nagy hada lön Izraelnek,
Ott nem lön szíve senkinek,
Hogy felelne egy embernek.

Legottan én előállék,
Nagy pogánnal szembe menék,
Sok szidalmat tőle hallek,
Szentivel rám átkozódek.

Távol hagyitva ugy útém,
Homlok az földre leejtém,
Fegyverével fejét vevém,
Zsidók szégyenét eltörlém.

Dávid magáról ezt mondá,
Ur ítéletét csudálá,
Hogy kicsinből koronázá,
Népét általa megtartá.



524.

Hogy édes hazánkból fogságra jutánk,
Babylon földére messze távozánk,
Utba vizek mellett együtt megnyugvánk,
Édes hazánkon könnyezénk, zokogánk.

Istentünk házát, szép Siont említők,
Romlott hazánk pusztá földét kesergők ;
Kire soha nem néztünk, azt itilők,
Minden vigaságunkat ott letevők.

Édes muzsikánkat, mi czitaránkat,
Vizi fűzekre akasztók lantunkat,
Halálos bánatra adók magunkat,
De a pogán nem eléglé mi bűnkat.

Rontá, töré, szép hazánkat pusztitá,
Az beteget sirni, nyögni sem hagyá,
Az rabokat vig nótákra onszolá,
Hogy nyavalyán örüljenek, kéváná.

Uratok istenetek szent házában,
Az mely éneket mondtatok Sionban,

Mondjatok most itt olyat az jóvában,
Talán ha szép, megtanoljuk hazánkban.

Sionbeli éneket dehogy mondjunk!
Pogán földön szent nótát dehogy vonjunk!
Isteni dicsérettel csufolkodjunk?
Nem ez földre való az, mit ott mondtunk.

Azóta, hogy szép hazánkból eljöttünk,
Belöled szép Jéruzsálem kiköltünk,
Minden világi jót mi elfeledtünk,
Nem tud lantot pengetni már mi kezünk.

Lantra nem mozdul megragatt nyelvünk,
Valamig Jéruzsálem nélkül élünk,
Mig hazánkról éneket nem kezdhettünk,
Addig énekre nincs kezünk és nyelvünk.

Emlisd uram, emlisd Édom nemzetet,
Ki hazánkra nógata ellenséget,
Törjétek fundamentomából ez helyet,
Törjétek és vesszessétek ez népet.

Megtudd kegyetlen Babylon, kít vesztél!
Könyörtületlen velem cselekedél,
Nem gondolád szerencse töled felkél,
Hogy istentől verni reám küldettél.

Isten annak ez világon sok jót ad,
Az ki rajtad értem veszen igazat,
Öledből kikapja szép magzatidat,
Lábok fogva falhoz veri agyokat.

Az énekes papok így kesergének,
Rabságba hogy Babylonba menének;
Száz harminczheted nótán jövendölnek,
Hogy zsidók ellenségi poklul vesznek.



525.

Vigasztaló versek.

Megadja még isten örömét szivemnek,
Elveszi vállamról súlyságát terhemnek,
Eltörli homályát sötétült szememnek,
Hogy lássam világát csillagom fényének.

Mi nem azért sujtol, hogy ugyan elvessen,
És atyáiképen soha ne szeressen,
De hogy sziligyitván kezéhez vehessen,
Az eltévelyésből jó utra vihessen.

Nem azért vagdalja kertész gyümölcs ágát,
Sem azért miveli kertész szőlő fáját,
Hogy maga kárával veszesse munkáját,
De szépen mivelvén vehesse több hasznát.

Ha mindenkor volna felhő nélkül napfény,
Az föld háta lenne mint erős ércz kemény,
Nem teremne semmi gabona vetemény,
Elfogyna szivünkéből üdvességes remény.

Setéség mutatja csillagoknak fényét,
Fényes holdnak éjjel láthadd kedvességét,
Nappal emberektől titkolja szép fényét,
Természetnek ott is láthadd bölcsességét.

Az jó vitézségnek ellenség próbája,
Gályás mestereknek szélvész iskolája,
Nyavalyákban forog orvos tudománya,
Az lelki jóságnak kedves ő igája.

Ki hinné az halál hogy életet adjon,
Mint az phenix madár sebes tűzbe szálljon,
Testet elégetvén új szülést találjon,
Veszedelme után megjobbulást várjon.

Az ki Izraelnek

(nincs több).



Íróktól.**526.**

Az én Lillám, mint a tói
 Récepipe, olyan vad;
 Nem voltak még csábitói,
 Szive tiszta és szabad.
 Sikamló, mint a zúgónak
 Kövén játszó halfiu,
 Mely a legsűrűbb hálónak
 Lyukain is átalbú.

Olyan ő, mint a májusi
 Rózsabimbó kebele,
 A melyet a szép Cyprusi
 Istelasszony nevele.
 De hogy oly szép, elég nagy kár,
 Mivel olyan csintalan:
 Oh csak lenne szelidebb már,
 Ne szeretnék hasztalan.

527.

Drága kedves leányka,
 Eddig anyád vár,
 Nézd borul az éjtszaka,
 Siess haza már.
 Nyolczat ütött az óra,
 Elhaladt a nap,
 Kész otthon a vacsora,
 Sétálhatsz holnap.

A szercelem pajkosabb,
 Mikor setét van,
 Kedves itt, de hasznosabb
 Lesz mégis otthon.

Gyakran kísértetet lát,
 A ki későn jár,
 S kőbe üti a lábát,
 Siess haza már.

528.

A szomszédban, icezu hajh!
 Döng a helység, nagy a zaj,
 Hegedűszó,
 Zengő czimbalom —
 Jer a tánczba hugom,
 Angyalom!

Dehogy menyek bácsikám!
 Nem látja gyászpántikám?
 A kivel én
 Szivből tánczolnék,
 Hetedhét országra
 Bujdosék.

Ne neheztelj rám azért,
 Hogy a vigság utolért;
 Hisz vasárnap
 Tudnod kellene,
 Ma van a legénynek
 Innepe.

Ked pipázik bácsikám,
 Elperzseli az orczáam:
 Rosz a flüstje,
 Nem jó dohánya,
 Idegen, nem magyar
 Nótája.

Kalárinét, landeris —
 Jöszte lelkem, járd te is;
 Tánczolj velem,
 Bárcsak még egyet,
 Sirattad szeretőd
 Eleget.

Dehogy menyek bácsikám,
 Nem látja gyászpántikám?
 Hallja, mint sir
 Az a hegedű —
 Mintha lenne szívem
 Nyirettyű.

529.

Tanulj házi csinoságot,
 Tarts mindenben tisztaságot
 És jó rendet, mint anyám.
 Tudj kapálni, kendert nyőni,
 Sütni, főzni, fonni, szőni,
 S én elveszlek Rózsikám! —

Kövess te is józanságot,
 Tanulj szerény gazdaságot,
 Szántást, vetést, mint apám:
 Rakni ügyes kalongyákat,
 Szép asztagot, szép buglyákat,
 S hozzád menyek bácsikám!

530.

Nem egy fa van az erdőben,
 Nem egy virág a mezőben,
 Kapok leányt én eleget,
 Náladnál még jobbat, szebbet,
 Nem busulok, nem biz én.

Megy a fecske a házamról,
 Fészkét rontja ablakomról;
 Kalapomon sincs bokréta,
 Elszáradt a virág réta,
 Még sem sirok, nem biz én.

Légy te boldog, én nem bánom,
 Boldogits mást, nem nyom átkom;
 Nem irigylem vig órádat,
 Jó szél fujja pántlikádat,
 Nem kérellek, nem biz én.

Isten veled szép galambom!
 Feljö még az én csillagom;
 Fecske száll még a házamra,
 Lesz bokréta kalapomra,
 Nem siratlak, nem biz én.

531.

Kértem egy kis leányt,
 S a kérőkre fittyet hányt,
 Gazdag legényt szeretett,
 Engem érte megvetett.

Előbb szóval biztata —
 Esküvel is fogadta:
 Rajtam kívül nem megyen
 Máshoz, akárki legyen.

Most ezt hányja, ha kérem:
 Nincs hat ökröm, szekerem,
 Czifra házban nem lakom,
 Csak lantorna ablakom.

S kiért engem megvete,
 Mást keresett helyette;
 Ismét ő jár utánam,
 Ugy kell neki — nem bánom.

Jőne hozzám, de nem kell;
 Mert biz én mást veszek el,
 Már bujában beteg ő,
 Meglakolt a hitszegő.

532.

Rózsám! neked az idén
 Vásárfiát veszek én,
 Veszek gyűrűt, ruhákat,
 Csak ne szeress diákot.

Ő csak nyári legyecske,
 Ide hágy, mint a fecske,
 A szerelme szalmatűz
 S a lányokból csúfot űz.

A diák ha csapodár,
 S esze lányok után jár,
 Mind azt mondják, s tán igaz:
 Nem lesz tudós ember az.

Diák nem tud szeretni,
 Ha könyvből nem nézi ki;
 Ha kedve jó danolni,
 Azt könyvből kell tanolni.

Nem jártam én iskolát,
 S tudok elég szép nótát,
 Rózsám! csak rád gondolok,
 S könyvnélkül is dúdolgok.

Hogy igazán szeretlek,
 S téged el nem felejtlek,
 Csak a sirom fenekén:
 Könyvnélkül is tudom én.

533.

Eljött már a hideg tél,
 Lehullott a falevél:
 De ne búsulj Zsuzsikám,
 Van kenyérem, borocskám.

Észak szele vadon fű:
 De nekem az kicsi bú;

Mert meleg a kebeled,
Nem fázom meg teveled.

Nincs aranyom, nem is kell,
Csak Zsuzsikám ne hagyj el,
Nincs polturám, de nem kár:
Igy is szeretsz, ugy-e bár?

Hajh be boldog vagyok én
Igy e világ közepén!
Kinek kedvem szemet szúr,
Hadd csaholjon a mazur.

Hadd dühödjék az irigy,
Mig elviszi a mirigy!
Bosszújára jót iszom;
Tölts poharat galambom.

534.

Nyikó mellett születtem én,
Szegény székel barna legény;
A szép Fejér-Nyikó mellett,
Ott nekem egy rózsza termett.

Szép a Nyikó s a vidéke,
Jámbor székel szabad széke;
Szebb ott még a fűzfaág is,
Mint másutt a gyöngyvirág is.

Szebb a hal is a göbőben,
Mint az öreg Küküllőben;
Hajh! szebb ott még a lányka is,
Édesebb még a csókja is.

Nyikó-marton zöld egerfák,
Ágaikon szép madárkák;
Túl a vizen almás berek,
Egy szép leányt ott esmerek.

Ott látszik egy ház teteje,
Zetelaki a zsendeje,
Abba lakik a szép lányka,
Jámbor mint a kis báránka.

Ott lakik a Nyikó-marton,
Köntösse nem bécsi karton;
Otthon szötte két kezével,
Maga varta szép szegővel.

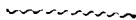
Szép út viszen a házához,
Ott jártam a szép barnához,
Ezt tovább is érte járom,
Hogy meglássam, alig várom.

535.

Itt a tavasz, rózsám, kincsem,
Jer, hogy szádat csókkal hintsem,
Hajh! e tavasz virágibul,
Oly rózsza, mint te, nem virul.

Száz szép virág nyil arczodon,
Szebbnél szebb virul halmodon;
Oly ígésző szép termeted:
Hogy halni is mennék veled.

Hozd el isten az aratást,
Hozd el aztán a bornyomást,
Hogy már egyszer a fársáanggal,
Paphoz menjek a rózsámmal.



536.

Kertemben egy kis almafa,
Piros alma terem rajta:
Falumban egy kis házacska,
Barna-piros leány lakja.

Kertemben hajh az almafa,
 S másnak termett alma rajta:
 Falumban, hajh! a szép lányka,
 S más vezette kézfogóra.

Rózsafámon egy bimbócska,
 S hogy kinyílt, más leszaggatta:
 Nekem volt a kis lány tartva,
 S hogy felnőtt, más elragadta.

Kapálom a szőlő tövét,
 S más issza meg arany levét:
 Formáltam a lány erkölcsét,
 S más szaggatja a gyümölcsét.

Három évig szerettelek,
 Negyedikben elvesztelek;
 Három évi boldogságért,
 Holtig tartó bűbánát ért.

Hitegettél, kecsegtettél,
 Mégis, álnok! máshoz mentél.
 Megöleltél, megcsókoltál,
 Most tudom: beh csalfa voltál!

Csalfa volt az ígéreted,
 Kétszinség a szereteted.
 Nem vagyok én átkos ember;
 De — meglásd! — az isten megver.

537.

„Hadmagy uram, hadnagy uram!”
 „Mi bajod van, édes fiam?”
 „Piros vér foly a mentére.”
 „Ne bánd, csak az orrom vére.”

„Hadmagy uram, hadnagy uram,
 El ne essék itt az utban!”
 „Bele botlám egy nagy kőbe,
 Szegezz szuronyt s csak előre!”

Megy a vitéz, áll a hadnagy,
 Mély sebében összeroskad.
 „Hadnagy uram, hadnagy uram!”
 „Huh! előre édes fiam.”

538.

Ez a kis lány, a barna,
 Szivemet megzavarta,
 Ej haj, nem bánom,
 Az isten úgy akarta!

Ez a kis lány, a hamis,
 Meg-megtréfál, kinoz is,
 Ej haj, nem bánom,
 Jól esik a kinja is!

Ez a kis lány, a kevély,
 Csak úgy félvállról beszél.
 Ej haj, nem bánom,
 Így is szebb a többinél!

Ez a kis lány a gonosz,
 Fejemre még sok bajt hoz,
 Ej haj, nem bánom,
 Érte halni sem lesz rossz!

539.

Keresztúron az Alszegben,
 Három galamb egy fészekben,
 Egyik tarka, a más fejr,
 A harmadik, a legszebbik, aranyat ér.

Ki van a házak meszelve,
 Az utca is megseperve,
 Vig dolog lesz ott mulatni,
 Galambokkal, szép lányokkal sétálgatni.

Kettőnek van bóbitája,
 A harmadik még csak várja,
 De ha várja megtalálja,
 Magam leszek, ha csak élek, annak párja.

Galamb leszek az Alszegbe,
 Béreptülök egy fészekbe,
 Sem a fejért, sem a tarkát,
 Megkeritem s elrepitem azt a barnát.

540.

Most kezd mállni a cseresznye,
 Már a rigó megcsipdeste;
 Gyenge a lány, csak gyermek még,
 Már is vijják a legénykék.

Ha vijják is, isten neki,
 Csak a kapun ne járna ki,
 Éjfél tájig a fonóba,
 Hajnalig a tánczolóba.

Kicsiny lánynak kicsiny esze,
 De nyakig ér a szerelme,
 Nyakig érő szerelemből
 Holtig tartó gyöttelelem nő.

541.

Ha én virág volnék,
 Rózsafa virága,
 Szép legény tűzne fel
 Engem kalapjába.
 Ej! de büszke lennék,
 Lenevetném ötet,
 Hogy kész akarattal
 A fejére ültet.

De ha szép galambom
 Barna babám lenne,
 Ki engem leszedvén
 Kalapjába tenne,
 Lehajolnék hozzá
 S azt sugnám fülébe,
 Hogy ültessen engem
 Gyenge kebelébe.

Gyenge kebelében
 Addig hallgatóznám,
 Mig dobogó szive
 Titkát kitanulnám.
 Hajh! ha megtudnám, hogy
 Igazán szeretne...
 Boldogabb virágszál
 Nálam nem lehetne.

542.

Hű galambom, szivem Erzsók!
 Ne mondd nekem, csalfa vagyok
 Egy szeretöm, mint istenem,
 Te vagy Erzsi csak mindenem.

Egy fő célom: boldogulni,
 Egy az eszköz: veled élni,
 Egy a hely: a szép hazában,
 Székely földön szabadságban.

Egy nap ragyog csak az égen,
 Egy hold fénylik a bús éjben:
 Nekem te vagy napom, holdom,
 Szép Erzsikém, hű galambom!



543.

Székely vagyok, szabad hérczek
 Lakója,

Kapum alatt foly a Nyárád
 Folyója,
 Vigan foly, ha menten hagyják,
 De ha vizét elgátolják:
 Kicsap akkor rétre, kertre,
 Szántóra.

Olyan mint a Nyárád vize,
 A vérem,
 Senki se álljon útamba,
 Kikérem!
 Egyenes az én járásom,
 A becsület útitársom;
 Ejh de nagy, ha felzavarnak,
 A mérgem.

Komám uram, adja nekem
 A lányát,
 Hozzám fogható legényt ő
 Ugy se lát.
 Kipödröm a bajuszom,
 De leolvad, úgy dolgozom,
 Kalongyára aratom a
 Kalongyát!

Ha kebelem nem engedne
 Kifelé,
 A szívemnek hánykódása
 Kitörné,
 Ugy szeretem komám lányát,
 Nem a szökét, hanem a mást;
 Más legény a szökével is
 Beérné.

Hanem már én olyan vagyok,
 A milyen,
 Kérdje meg kis barnájától,
 Hogy milyen?
 Rá vetettem a fejemet,
 S nem kívánok már egyebet,
 Csak hogy ő az én szívemen
 Pihenjen.

Komám uram vonogatja
 A vállát,
 Azt mondja, hogy az orránál
 Tovább lát.
 Ha tovább lát az orránál,
 Akkor szénám jó renden áll,
 Akkor tudom rám is perli
 A lányát.

~~~~~

## 544.

Elmegyek én ország világ!  
 Itt hagyom a barna kis lányt;  
 Oh pedig őt beh szeretem!  
 Éppen azért, hogy szeretem,  
 Nem lehetünk egy helyt ketten.

Hejh te torony, falu tornya,  
 Hányat ütött most az óra?  
 Éjfél után kettőt hármat?  
 Űthet immár akár hányat,  
 Ugy se várom a rózsámat.

Mondd meg nekem kapuzábé!  
 Éjiden itt hajh ki jár bé?  
 Ki oson el ott melletted,  
 Tudom, te is észrevetted,  
 Hogy a rózsám hitszegő lett.

Kicsiny a lány, nagy a szíve,  
 Száz legény is megfér benne,  
 S a ki épít hűségére,  
 Házat épít a fűvényre,  
 Tornyot a tenger vizére.

~~~~~

545.

Mig szived, oh lány, szerettem,
 Rózsapárnán szenderegtem,

Mint a gyors patak futása,
Vidám volt életem folyása,
Bűt se láta.

Erdők mezők hossza széle,
Csak szerelmünkről beszéle,
Tavaszi volt szép ifjúságom,
Te voltál mennyem, virágom,
Boldogságom.

Ablakodnál ha haladtam,
Pej lovam megtánczoltattam,
Feltekintél rám ijedve,
S mélyen néztél a szemembe
Szerelmedbe.

Tánczra is ha kerekedtünk,
Nevetett az ég felettünk,
A Küküllő — folyásában —
Megállott a völgy hosszában
Bámultában.

E világnak tág határán,
Nem volt hozzád fogható lány,
Piros ajkad mosolygása
Volt szívem életforrása
És halála.

Csak mosolygál, ha nevettem,
Ha körülted enyelegtem;
Oh ki is hihette volna,
Hogy szived majd megrabolna
S elhajolná?

Csak mosolygtál s megraboltál,
Megraboltál s elhajoltál,
Elhajoltál nem sokára,
Lelkünk örök bánatára,
Más kárára...

Átkot nem mondok fejedre,
Meghalok bár keseregve,

Kínom bár az ég is szánja,
 Rosszadat e szív miána
 Nem kívánja.

546.

Ejnye, ejnye te kis leány,
 Mért van benned egy nagy hiány,
 Virágom?
 Nem érne fel másként veled,
 Egy leány is a teremtet
 Világon.

Szép vagy, mint a napraforgó,
 Jó, mint a kis berki csorgó,
 Csak a kár,
 S a nyomja csak a lelkemet,
 Hogy szivedbe nem engemet
 Fogadtál.

Ha az isten nekem szinte
 Oly szeretőt adna, mint te,
 Megéernem,
 Elmondanám akkorában,
 Ki a legény a csárdában,
 Ha kértem.

547.

Számlik a föld, recseg, ropog
 A járom,
 Szeretőmet biz én tovább
 Nem várom.

Nagy a világ, széles a föld
 Határa,
 Szeretőt tart minden legény (leány)
 Számára.

Szerettelek, de te rózsám
 Meguntál,
 Keress szebbet, keress jobbat
 Nálamnál!

S ha hervadok miként ősszel
 A rózsza,
 Tudd meg, te vagy hű szívemnek
 Adósa.

548.

Elbűcsnuzzott az utolsó fecske,
 Kis szárnyával ablakom érintve;
 Ugy fájlalom fecske távozását,
 Ugy sajnálom szived változását.

De a fecske visszajő tavaszkor,
 Visszajő majd s ablakomon beszél:
 Meglátja ott azt a kék virágot,
 A viruló szép nefelejts-ágot.

Eljössz te is bűnbánó sziveddel,
 Nem nézek rád akkor szerelemmel,
 Fejemet a nefelejtsre hajtom,
 Égő könnyeimmel kiszárasztom.

549.

Könnyű harmat fejér rózsaszálon,
 Bánatos könny piruló orczádon:
 Könnyű harmat bánatos könny
 Felszáradnak,
 Fejér rózsza, piros orcád
 Elhervadnak.

Uj tavasz jő, a rózsatő kihajt,
 Szived sebje bégyógyul talán majd,
 Ablakodban ott virul a
 Fejér rózsza,
 Hű szerelem halvány orcád
 Felvidítja.

550.

Vizes a fü, mert nagy zápor esett,
Fáj a szívem, mert sokat könnyezett ;
Hullt a könnyem, mint a záporosó,
Magam voltam könnyet osztó felhő.

Kimennék én a széles mezőre,
Jaj de félek, vér száradt a füre ;
Csendes a tó, megfürödném abba,
Jaj de félek, véres lesz a habja.

Magossan száll hosszú lábu gólya,
Mi mindent lát, ő megmondhatója ;
Szállj le gólya, megkérdeném tőled :
Nem láttad-e az én szeretőmet ?

Három napig szólt az ágyu egyre,
Ütődött a hangja hegyről hegyre,
Ottan volt a szeretőm is, ottan ...
Hajh azóta hírét sem hallottam.

551.

Megbotlottál édes lovam a réten,
Ismeretlen magyaroknak testében,
Itt fekszenek körös-körül a porba,
Zúgó szelek játékának kiszórva.

Állj meg nálok, édes lovam, állj meg csak,
Leszállok, hogy rájok könnyet hullassak,
Végig nézem jó vitézek testeit,
Hajh, ki tudja: egy testvérem nincs-e itt ?

Szomoruan zokog a szél, vajon mért ?
Tán bizony a temetetlen holtakért ?
Boldogok ők, mért siratja meg őket,
Jobb volna, ha siratná az élőket !

Jertünk tovább, édes lovam, vihar kél,
Szemem közé hideg havat csap a szél,
Ugy is velök marad az én bánatom —
A fű vérét könnyvel mosom, áztatom.

552.

A lány-mező.

Szent Ilie napján,
Zajzon vize partján,
Oláh lányok, magyar lányok
— Piros rózsák, tulipánok —
Vidám tánczra keltek;
Karcu ifjak öröme,
Pántlikát viseltek.

Szent Ilie napján,
Zajzon vize partján,
Sirnák immár a szép lányok,
Rájok csaptak a tatárok;
Jaj kinságos élet!
Korbáccsal űzik rabságba
Azt a sok szépséget.

Bodzánál a határ,
Ott megáll a tatár;
Sima réten, zöld lapályon
A sok szép lány tánczot járjon.
Jaj azt sirva járták,
Táncz után a vad tatárok
Őket meggyalázták.

Hullnak a virágok,
Szétszórták a lányok,
Gyalázatra nincs ékesség,
Mivelj csodát nagy istenség:
Mig csak az ég kékül,
Nyiljanak itt a virágok
Őrök szent emlékül.

Tovább, tovább lányok !
 Űzték a tatárok,
 A virágok, zöld levelek
 Minden tavaszkor kikeltek,
 Sirtak minden reggel,
 Talán a szép lányok lelke
 Bennök rejtezett el.

Az anyák, az atyák
 Meg-meglátogatták
 A rétet és megkönyezték,
 S lány-mezőnek elnevezték.
 Ma is, ki arra jár,
 Letérdel és imádkozik :
 Átkozott a tatár !

553.

Szép Salamon Sári.

Szép Salamon Sári,
 Nem tudja bevárni,
 Rózsák fakadását,
 Liljomok nyílását;
 Akkor haza jön
 Az ő szeretője.

Talián országban
 Háborus világ van,
 Szép Salamon Sári
 Ott akar ám járni,
 Kedvese is ott van,
 Gyöngyélet lesz ottan.

Zsindelyfödél pattog,
 Ló patkója csattog,
 Elreptül egy angyal,
 Fényes mint a hajnal;
 Hej! mert nem tud várni
 Szép Salamon Sári.

Térj meg, térj meg, Sári,
 Mert meg fogod bánni!
 Dobog az országút,
 Sári tovább száguld;
 Csak oda ne férne
 Dombi erdőségre.

Dombi erdőségen
 A lidércz van ébren.
 Rózsám, isten áldjon!
 Való ez vagy álom?
 Épen utban vagyok,
 Hű szeretőd vagyok.

Hadd, hogy emeljelek,
 Hadd, hogy öleljelek,
 Mint utban lelt drága
 Kincset a ládába;
 Hadd, hogy elrejtselek,
 Keblembé tegyelek.

Szép Salamon Sári
 Nem tud mit csinálnál,
 Szive nem is őrül,
 Két szeme jár körül;
 Egyszer csak azt látja,
 Lólábu a párja.

Egyszer csak azt látja,
 Hogy a lidércz bántja,
 Nagyot síkolt, jajgat,
 Az ég a föld hallgat.
 Jaj Salamon Sári,
 Be kár volt, nem várni!

Másnap kitért sorsa,
 Mint eldobott rózsza,
 Liljomokra hullva,
 Feküdt a szép hulla,
 Mellette kis lova
 Állott szomorkodva.



554.

Bekecs alatt Nyárád tere!
Ott egy kunyhó zsúppal fedve;
De belseje aranybánya:
Arany benne egy szép lányka.

Marosszéki piros-párizs!
Oly piros az én rózsám is;
Szép az alma az ágtetőn,
Még százszor szebb a szeretőm.

Zápor hullott a havason,
Foly a Nyárád zavaroson:
Éltem is megzavarodott,
Mert a rózsám könnyet hullat.

De ne hulljon szemed könnye,
Kiderül még a nap fénye;
Megtisztul a szűke Nyárád,
Jobb idő fog viradni rád.

Zsellér vagy te, én meg székel;
De egünkre egy nap jó fel,
Egy eső hull a földünkre:
Mért lennék hát külöb, mint te?

Zselléri a születésed,
De királyi a növésed;
Lakod bár nem cifra terem,
Az arany is por közt terem.

Édes anyám, ne neheztelj!
Nekem ő, vagy senki sem kell;
S ha tiltod választásomat,
Ásd meg, anyám, a siromat.

555.

Kalapomban hervadó bokréta,
Rózsa közé rozsmarint van fonva,

Csókolgatom, öntözöm könnyemmel,
A szép virág mégis csak hervad el.

Hadd hervadjon mulandó virága,
Fonnyadt szára szivemhez lesz zárva;
Szivem mellé lesz zárva örökre,
Mint a leány, ki nekem kötötte.

Igy hervasztja őt is a betegség;
Elenyészett arczáról a szépség,
Hulladoznak selyem hajfürtei,
Béhamvadnak mosolygó szemei.

Hadd hervadjon pirosuló orcája,
Nem hervad el szívének jósága;
Hadd enyésszék mulandó szépsége,
Nem enyészik szivemnek hűsége.

Rózsám! e szív éretted dobog csak,
Legyen orcád piros vagy hervatag;
S a halál ha tőlem elragadna,
Akkor is csak éretted dobogna.

556.

Szőlőhegy tetején
Füstölgő kaliba,
Zöld gyepes küszöbén
Fogoly egy leányka.

„Rab vagy!” mond a pásztor,
„Hegyetet fölverted :
Szemeid bakator
Szőlőtörül szedted ;

Hosszan nyúlt szög-hajad
Félig-ért gesztenye;
Pirosuló ajakad
Hólyagos cseresznye;

Mosolygó alma volt
Fejér-piros orcád;

Gerezdimtől tanult
Nevetni piczin szád.

Csók a büntetésed;
Csók nélkül rab maradsz;
Ölem lesz tömlőczed,
Két karom a rabláncz.“

„Csókot ám nem adok,
A kis rab felele,
„Inkább itt maradok
Rabodnak örökre.“

557.

Jó keresztény vagyok én,
Angyalokat hiszek én;
Angyal vagy szép Katiczám,
Hiszi szivem, vallja szám.
Még sem vagyok jó keresztény,
Bálványképet imádok én;
Kökényszemű barna szépem!
Te vagy az én bálványképem,

Buzgó ember vagyok én,
Templomba eljárók én,
Nincs oly innep, vasárnap,
Hogy ne lásson ott a pap.
Eljárók én a templomba;
Mert rózsám is eljár oda;
De ha szemem reá akad,
Imádságom meg-megszakad.

Unitáros a hitem,
Egyetlen a kedvesem;
Hogy ha ez egy elhagyna,
Szivem ketté szakadna.
Még sem vagyok unitáros,
Szivem háromnak oltároz:
Isten, haza, szerelmesem,
Szentháromság énelőttem.

Hiszem a feltámadást,
 Látjuk siron túl egymást;
 Enyim léssz ott Katiczám!
 Nem tilt anyád, sem anyám.
 A siron túl is, innen is
 Szeretlek én, szeress te is.
 Ha szívünkben tiszta láng ég,
 Szerelmünk megáldja az ég.

558.

Hej Kolozsvár, cifra köhalom!
 Az én életem benned unalom;
 Távol innen, távol születtem,
 A szép székelyföldön, keleten.

Udvarhelyszék anyaszékibe
 Nőttem fel én, marhát őrizve;
 Kis zeke s nagy bot volt mindenem,
 Beh boldog volt mégis életem.

Hamuban sült barna pogácsa,
 Melyet anyám vízzel dagasztta,
 Terhelé csak ruha-tarisznyám;
 Mégis piros volt a két orcám.

Most ugy élek itt, mint egy dulló,
 A kenyereim fejr, mint a hó;
 Urfinak sincs ily szép köntöse,
 Poszomántja fémlik messzire.

De mit ér a cifra szolgaság?
 Czondrában is szebb a szabadság;
 A poszománt rabság czimere;
 Keserű a szolga kenyeze.

Édes Juczim, barna székely lány,
 Te, ki szép vagy, mint a tulipán;
 Mennyi leány van itt szebbnél szebb,
 De náladnál egy sem ékezebb.

Jöjj el, oh jöjj! áldott karácson,
 Nem lakom én többé városon;
 Otthon élek kised kunyhóban,
 Veled édes rózsám, boldogan.

559.

Háromszékben Sepsi székén,
 A kalászos tér közepén,
 Egy régi vár omladványa,
 Átkos neve: Székelybánya.

Bánjad szegény székely nemzet,
 Hogy szeretted nemzetedet!
 Élted értte feláldozád,
 S csúfság szállt hős tetteredért rád.

Bánjad szegény székely nemzet,
 Hogy jogaid védelmezted!
 Orrod, füled megcsonkálták,
 S csúfságból e várt alkoták.

Zsoldos néppel Radák, Májlát,
 Megtörék a székely hadát;
 Orrok, fülök megcsonkálták,
 Szabadságát megnyirbálták.

Háromszéki kerek térség!
 Reá nézni gyönyörűség;
 Szép a kis domb közepette,
 De gyászos emlékezete.

Vándor! kinek kebledben még
 A hajdani szittya láng ég,
 Ha úta Várhelyre vezet,
 Ejts egy könnyet a vár felett.

De hol van ma a büszke vár?
 Porrá omlott helye is már;
 A székely nép szélylyel hányta:
 Mert támadását nem bánta.



560.

Az én hazám Firtos alatt Enlaka,
Ott fejezlik rózsámnak is szűk laka;
Silány, kopár a határunk, köverem,
A szép virág a faluba benn terem.

Firtosi szirt alján forrás csörgedez,
Az én szívem, rózsám! érted epedez,
Kristálytiszták a forrásnak habjai,
Mint szívemnek érted égő lángjai.

Székely szabad nép lakozza falunkot,
Nincs főnemes, nincsen ur, sem zsellér ott:
Első ember a pap után, a ki jó,
S legjobb ember Enlakában nagyapó.

Székelyföldön nincs a lánynak jószága,
Jószág neki szépsége és jószága;
Édes rózsám, te szép is vagy, jó is vagy;
S Enlakán és világszerte gazdag vagy.

Fagyos szél fű Firtos hármass homlokán,
Mecs pisladoz barna babám ablakán;
Süvöltö oh szél! légy sötét oh éjtszaka!
Vezércsillag nekem babám ablaka.

Drága arany fekszik Firtos hegyében;
Drágább arany lakik a hegy tövében;
Turkáljon a kinek tetszik aranyér',
Veled rózsám! semmi arany föl nem ér.

Messze látszik kerek erdőd Enlaka,
Szép rózsámnak híre messzebb elhata;
Hadd terjedjen az ő híre messzire,
Szomszéd legény viszi attól esküre.

Ne búsulj, hogy sovány falunk határa,
Isten után áldás vár a munkára,
Megél a ki egymást hiven szereti,
A szabadság szegénységünk enyhíti.



561.

Fáj a szívem, majd megszakad,
Szeretnék, de nem szabad,
Nem szabad, mert semmim sincsen,
Húsz forint bér minden kincsem.

Ne vedd, hogy én rongyos vagyok,
Vasárnap is szennyes vagyok,
Én egy szegény szolga vagyok,
De lelkemben nincsen mocsok.

Csillag ragyog, holdvilág van,
Ne várj rózsám a kapuban ;
Mennék, hajh, de a ki szolga,
Éjjel nappal sok a dolga.

Zúg a harang vasárnapra ;
Nem látsz engem a templomba',
Azért még se tarts pogánynak,
Nincs vasárnap a szolgának.

Ebéd után hijába vársz,
Nálam nélkül foly el a táncz ;
Tánczolj mással, ne várj engem,
Kihálóba kell sietnem.

Segesvári új kalapon
Virág nélkül kell koptatnom ;
Pedig volna a ki tenne,
Ha neki is szabad lenne !

Mint az égő gyertya fogyok,
Azt gondolod: beteg vagyok ?
Beteg, hajh, a szívem tája,
S annak nincsen patikája !

562.

Én vagyok egy árva gyerek,
Napszám után éldegelek,

Kézi munka a jószágom,
Két tenyerem a jobbágyom
S széles e föld a honyom.

Nincsen marhám, sem cselédem,
Rozs kenyér az eledelem,
Napsütött víz az italom,
Kopasz föld a derekálom,
S a szállásom zöld halom.

Jó emberim elhagyának,
Boldogabbhoz fordulának,
Benned biztam édes babám,
Te is csak félvállról népsz rám,
Gazdagabbra vágyol ám!

Ejh! de mire a sok vagyon?
Ép kezem, ép lábam vagyon,
S a ki nem fél a munkától,
Napnyugotig támadattól
Meg tud élni mindenhol.

Arany nem olt szomjat, ehet;
A gazdag még koldus lehet;
De szárazon és tengeren
Bizonyos az én kenyerem,
Eltart a két tenyerem.

Szeress engem szép rózsaszál!
De hiven; ne ingadozzál;
Mert szívem csak hivet szeret,
S ha gazdag kell — isten veled,
Majd megismersz engemet.

563.

Isten hozzád székely ország,
Kiűtött a háboruság,
A hatalmas Ferencz császár
Francziák ellen tábort jár.

Indul a székelység színe,
Végbúcsuját most sirá le;
Utja nem vig, a se porzik,
Könnyek záporától ázik.

Némán nézi a vén székel,
Onokája mint halad el,
Veszni a birodalmáért —
És a székel szabadságért.

Zokogva sir a bús anya,
Ölébe kis árva fia,
Rea borul, csókolgatja,
Elment a férj, nincs már atya.

Mennyi leány a faluba
Gyászol epesztő bujába.
Isten hozzád székel ország,
Kiültött a háboruság.

~~~~~  
**564.**

Valld meg nekem kapuzábé,  
Ki jár este melletted bé,  
Bé szeretöm hajlékába,  
Szép szerelmem rablására?

Te eskünknek hű tanuja,  
Nyilik-e másnak ajtaja?  
Felel-e más hívására,  
Árva szívemnek bujára.

S ha szerelmét tán susogja  
Másnak ott hűtlen ajaka:  
Akkor zábé! isten hozzád,  
Gyászpántikát akasztok rád.

Midőn amaszt kikiséri,  
S gyűrtűjét másnak igéri,  
Szél legyintsen gyászt elébe,  
Jusson a bús hív — eszébe.

565.

Árva vagyok, nincsen senkim,  
Szegény vagyok, nincsen semmim ;  
Itt kell hagynom e helységet,  
El kell hagynom Erzsím, téged.

Tarka küls-ruhám elvetem,  
Már nem lehet öröm-jegyem ;  
Gyászra hanyatlott életem,  
Gyász küls-ruha illik nekem.

566.

Az én székem Háromszék,  
Egy virágot itt lelék ;  
Magyarország nagy ország,  
De nincs benne szebb virág.

Télbe, mint a hó, fejeér,  
De piros is, mint a vér ;  
Ha nyárba megbarnul is,  
Gyöngyvirág ő akkor is.

567.

Ki jő amott a setétbe,  
Fekete hosszú zekébe,  
Fel van öltve mind két ujjá,  
Istenem, ha Gyurkám volna.

Hogy búcsuját lecsókolta,  
S a lovát megsarkantyuzta,  
Nincs azóta kedvem, nyugtom,  
Nincs egy jóízű falatom.

De ki csendes ez a legény !  
Kócsolt kézzel ballag felém,  
Néz emide, néz amoda,  
Lába botlik ide s tova.

Verd meg uram a legényjlt,  
Rézervának maradt ez itt;  
Sok ily kisértőt ohajtok,  
Ne félj Gyurkám! hűd maradok.

568.

Éljen a bor, éljen a lány,  
Ki reánk áldotta,  
S bor tüzt a lányi tüzze  
Lángra gyulasztotta.

Van borunk, bár nem terem bort  
Szép hazánk Háromszék;  
De megisszuk szép szerivel,  
Mit terem Marosszék.

Rajta földi! hosszú kancsónk  
Nehogy rád ijesszen,  
Nem puska, hogy érte székely  
Pusztiba vesszen.

Hajtsd ki kancsód mély hajtással,  
És hallgass utána,  
Vagy suttogva bár mondd: éljen  
Székely szabadsága!

S most magossan köszöntünk fel  
Minden szép leányra,  
S még magoshan a magyar hon  
Minden hű fiára!

569.

Be szégyellős a kis leány,  
Kis legényre gondol talán,  
S kipirult az orcája,  
Mint keblén a rózsája.

Nem hiszek a kis leánynak,  
Sem a néne asszonyának,

Nénike is elpirul –  
S a nagy legényhez simul.

Szemének tűz a kökényje,  
Égetős tán, ha felnézne;  
Jól tudja, hogy égetős,  
S a kis leány szégyellős.

Jobb, sajnálja a kis legényt,  
Megigézte már is szegényt,  
Hogy rá gondolt, vallja meg —  
S a betegje nem hal meg.



## 570.

Illa berek, nád a kert,  
Idehagyom ezt a helyt,  
Öreg ur és gazdasszony,  
Megül itt az unalom.

Túl a mennyi viz vagyon,  
Túl a mennyi hegy vagyon,  
Addig járok és kelek,  
Leány gazdasszonyt lelek.

Hol leány fazaka forr,  
Leánytól jő piros bor,  
Leány fog tarisnyálni,  
Ott az élet szolgálni.

Ostorom is lesz ám jó,  
Selyemből lesz a csapó,  
S mikor kedvem úgy hozza,  
Hasad tőle az utca.

Illa berek, nád a kert,  
Itt hagyom én ezt a helyt,  
Addig járok és kelek,  
Leány gazdasszonyt lelek.



571.

Erdővidék az én hazám,  
Katonának szült az anyám,  
Zöld erdő zugásán,  
Vadgalamb szólásán  
Nevelt fel jó apám.

Mihent zekés gyermek lettem,  
S a kabalát megülhettem,  
Mentem a szántóba,  
S apám háboruba  
A francziák ellen.

Nyilj mélyebben te, barázda!  
Putakként foly könnyem árja:  
Apámat háboru,  
Anyámat sok gond, bú,  
Szegényt elragadta.

Holnap indul a legénység  
Komondóba, scmmi mentség!  
Zöld erdő zugását,  
Vadgalamb szólását  
Majd meghallom csmég.



572.

Erzsi, hozzám begyes vagy,  
Hogy a zekém avatag,  
A csizmám nem kordován,  
Taré' nem peng a sorkán.

Más búzáját csépelem,  
Más szőlőjét mivelem;  
Szép ökreim sincsenek,  
Mint a szomszéd legénynek.

Lesz még szőlő s lágy kenyér,  
Lesz vasas talpu szekér,  
Négy ökröm is leszén még,  
Ha megsegít a nagy ég.



Szarvokat felvirágzom,  
Szekeembe úgy fogom,  
Mikor kapudnál hajtok,  
Szijostorral csattantok.

Te rám ismersz, kacsintva  
Integetsz, hozzád hívva;  
De én szóba sem állok,  
Szemök! Szilaj! kiáltok.

573.

Nem hittem én, de már hiszem,  
Hogy igéző a leányszem:  
Megigézett a kaján szem,  
Beteg már azóta szívem.

Nem hittem én, de már hiszem,  
Ajkon tiltott gyümölcs terem:  
Egyet róla szakasztottam,  
S szabadságom eljátszottam.

Nem hittem én, de már hiszem,  
Gyilkos, rabló a fejér nem:  
A szívemet meggyilkolta,  
Békességem elrabolta.

Nem hittem én, de már hiszem,  
Hogy a leány vízre viszen:  
Vízre viszen kesertüre,  
Búkönyűknek tengerére.

574.

Vaj ki büszke ez a legény!  
Magas kalap van a fején,  
Azt is amugy félre tette,  
Zekéjét fél vállra vette.

Szép barnaszeg legény, igaz,  
Igen fenn lát, nagy hiba az;  
Csak zsendejes házba járós,  
Szereteje mind vigánós.

Már biz annyi, ha mind az is,  
Lehet tölem papucsos is;  
Az én Gyurkám nem szeret mást,  
Csak magamszerű rokojást.



### 575.

Csipkebokor, galagonya,  
Nincs szép leány a faluba;  
Volnék virág, nem nyílnék én :  
Szép kebelen nem pihennék.

Feketébb itt a sötétség,  
Csak pislog a csillagos ég,  
Azé't pislog tán a fénye,  
Nem kacsinthat szép szemekbe.

Megátkozom a helységit !  
Mié't nincs egy szép leány itt;  
De tán meg is van átkozva,  
Azé't nincsen szép leánya.

Hű paripám, no csak elő !  
Neked se kell e legelő;  
Tán jobb falu fekszik amott,  
Lesz szép leány, lesz abrak ott.



### 576.

A mióta szeretek,  
Mind dúdолоk, nevetek,  
Fütyölök is közibe,  
Lábam ugrik kedvibe.

S ha látom a babámat,  
Ő is zengi nótámat:  
Jó kedvem nem birhatom,  
Babámat átkarolom.

Valamihez kezem fog,  
Mint a villám haladok,  
Egy legény is velem ma  
Vcsdit nem dolgozhatna.

Szerclemtől vagyok én  
Ilyen jó dolgu legény;  
S azt én soha se tudám,  
Mig Erzsikét nem látám.

Mondd meg Erzsi, szeretsz-é,  
Mint most szeretsz, örökké?  
Mert ha nem, oda vagyok,  
Szörnyű halált meghalok.



## 577.

Beh vigan jár a kászám,  
Könnyen csuszik, mint egy szá  
Nagy a rend, babám terítsd,  
De ide ne közelíts.

Szénát gyűjt a kaláka,  
Közbeszól a muzsika,  
Ireg forog a sok lány  
S kacsint a legény után.

Rekkenöt süt a meleg,  
Rózsám! hadd segítselek,  
A rendedbe beállok  
S veled szembe forgatok.

S mind közelebb közelebb,  
A forgatás hevesebb,  
Miglen a két villahegy,  
Rend közepin összemegy.

Szárad a fű szertelen,  
Adj egy záport istenem!  
Mét szárad oly izibe  
A fű rózsám rendibe.

~~~~~

578.

Mint egy csillag az égen,
S egy virág a zöld réten,
Lelkem elvesz bennetek,
Falumbeli kék szemek.

Ha könnyezed sorsomat,
S vágyod látni siromat,
Ne keresd oh jó barát,
A halottak országát!

Közel egy piczin szájhoz
S egy pár rózsaoreszához,
Barna szemfödél alatt
Megtalálod siromat.

De fogadd jó tanácsom,
Kertüld e sirt barátom,
Ne pillants igen közel —
Téged is magába nyel.

~~~~~

**579.**

Bokrétád viseltem már,  
Tudom, ki vagy csapodár!  
Száradjon el virágod,  
Nem kell semmi jószágod.

Hét falunak hány ifja,  
Szálassa és apraja,  
Bokrétádat viseli,  
S az egy Anist öleli.

Hadd legyen hadd, nem bánom,  
Virágod sok, leányom!

Ezer pillangó szállja,  
Nem kell a bokrétája.

Tudok én egy kertceskét,  
Kertceskében szűzecskét,  
Szűzecskétől e kalap  
Bokrétás lesz vasárnap.

~~~~~  
580.

Ne menj fiam a méhesbe,
Sok kelepceze áll ott lesbe,
Ne sovárogy a méz után,
Fülánk van a küptű szádán.

Apám mondta, de nem hittem,
Kelepcezébe bé is estem,
Egy kis mézet hogy kóstoltam,
Alig hogy rá meg nem holtam.

Nádas kunyhó az Alszegbe,
Mit is járék méhescdbe!
Sárig darázs a te méhed,
Édes méreg a színmézed.

Inkább ülök hangyabolyba,
Ha menyek a kibálóba,
Jó lesz a vénasszony lapi,
Szűvem sebét csillapítani.

Isten adta kis bogara,
Most is sajog hol megmara!
Mennyi fajtája mind hamis, —
Tán a piros ajku lány is.

~~~~~  
**581.**

Nagyravágyó nem vagyok :  
Kis leányért olvadok,  
Egy kunyhó s hű szerelem,  
Mind az a mit kér szívem.

A kis leány kertjibe  
Rózsát szed a keblibe,  
Nem tudja a kis szedő,  
Maga legszebb rózsátő.

Terem ott még sok virág,  
De nincs közte lenvirág;  
Erzsi szeme lenvirág,  
Szelid égő kék virág.

Istenadta kék szeme,  
Annak vagyok betege;  
De a kis eperke száj  
Meggyógyít, ha szívem fáj.

### 582.

Anyám, édes anyám,  
Fiad nagyon beteg,  
Nem szükség orvosság,  
Mégis nagyon beteg.

„Nem más, mint ígézet!”  
Találtad jó anyám,  
„Vénasszony ígézet!”  
Nem az, édes anyám.

Szomszédunkba lakik  
A bájos igéző,  
Erzsi egy kis hamis  
Kékszemű lányka ő.

Ha még szomszédunkban  
Sokáig ott marad,  
Édes anyám, fiad  
Szive ketté hasad.

Hoznók tán házunkhoz  
S elmúlik a búbáj,  
Lakadalom után  
Többé szívem se fáj.

## 583.

Idegen országban  
Árnyékot ad egy fa,  
Alatta kesereg  
Egy vagdalt katona.

Mindegyre kesereg  
A vagdalt katona,  
Búsítja kebelét  
Szegény székely hona.

Hajh, keserű kenyér  
A katona kenyér,  
Véres a karéja,  
Mert festi piros vér.

A bele nem puha,  
De kemény, mint a ~~akó~~,  
Nem patyolatfejr,  
De barnán sötétlő.

Nem puha, mert ~~lőhet~~  
Kemény kard szántotta,  
Barna, mert tésztáját  
Égő könny áztatta.

Hogy így fűdögál  
Béköté sebeit,  
S feltörött kezivel  
Letörlé könnyeit,

Az idegen fának  
Áldást mond a vitéz,  
Megy s hazája felé  
Némán epedve néz.



# PÓTLÉK

az

UDVARHELYSZÉKIEKHEZ.

A Fejér-Nyikó mellől

584.

## Kőmives Kelemenné.

Tizünkét kőmives ésszetanakodék,  
 Magoss Déva várát hogy fölépittenék,  
 Hogy förepittenék félvéka ezüstér,  
 Félvéka ezüstér, félvéka aranyér.  
 Déva várossához még is megjelöntek,  
 Magos  hézza is kezdüttek,  
 A mit aknak délig, leomlott estére,  
 A aknak estig, leomlott röggére.

Megint akodott tizünkét kőmives,  
 Fala  meg íttni, hogy lössz lehetséges,  
 Mig elvég  ijen gondolatra jöttek,  
 Egymás között szoross egyességet töltek :  
 Kinek felesége legelőbb jö ide,  
 Szép gyöngén fogjuk meg, dobjuk bé a tűzbe,  
 Keverjük be gyünge teste hammát,  
 Aval álittsuk meg magoss Déva várát.

\* \* \*

Kocsisom, kocsisom, nagyobbik kocsisom,  
 Én uramhoz mönni lönne akaratom !  
 — Kőmies Kelemön felesége mongya, —  
 Fogd bé a lovakot, fogd bé a hintóba,  
 Fogd bé a lovakot, á'j is gyorsan elé,  
 Hadd mönnyünk, hadd mönnyünk Déva várára. —



Mikő fele uttyát elutazták vóna,  
 Eröss üdö vala, záporesső hulla.  
 Asszonyom, csillagom, fordújunk mű vissza,  
 Rossz jelenést láttam az éjjel álmomba,  
 Az éjjel álmomba ojan álmodt láttam,  
 Kőmies Kelemön udvarába jártam,  
 Hát az ő udvara gyászszal van békázva,  
 Annak közepibe méj kút vala rakva,  
 S az ő kicsi fíja oda beléhala,  
 Az éjjeli álom nem telik ma jóra.  
 Asszonyom, asszonyom, fordújunk meg vissza! —  
 Kocsisom, kocsisom, nem fordulunk vissza,  
 A lovak sem tééd, a hintó sem tééd,  
 Csapjad a lovakat, hadd halaggyunk elébb. —

Mönnnek, mündügelnek Déva vára felé,  
 Kőmies Kelemön ökök észrevővé,  
 Megijede szörnyen, imádkozik vala: \*  
 Én uram isteném, vidd é valahova!  
 Mind a négy pej lovam törje ki a lábát,  
 Vessen a hintómlak négy kereke szakát,  
 Csapjon le az útra tüzes istennyila,  
 Horkolva térjenek a lovaim vissza. —  
 Mönnnek, mündügelnek Déva vára felé,  
 Sem lovat, sem hintót sümme baj nem lölé.

Jó napot, jó napot tizünkét kőmijes!  
 Neköd is jó napot Kelemön kőmijes!  
 Küszönc az asszony, az ura válaszolt:  
 Édös feleségüm, neköd is jó napot!  
 Hát ide mé' jöttél a veszedelmedre,  
 Szép gyöngén megfogunk, bédobunk a tűzbe.  
 Tizünkét kőmijes azt a törvént tötte:  
 Kinek felesége hamarább jó ide,  
 Fogjuk meg szép gyöngén, dobjuk bé a tűzbe,  
 Annak gyöngé hammát keverjük a mészbe,  
 Aval álittuk meg magoss Déva várát,  
 Csak így nyerhessük el annak drága árát. —

Kelemönné asszony, hogy átalértötte,  
 Bánatos szüvének így lött felesége:

Várjatok, várjatok tizünkét gyilkosok,  
 A mig bucsut vöszük; csak addig várjatok,  
 Hogy bucsut vöhessek asszon bárátimtól,  
 Asszon bárátimtól s szép kicsi fijamtól:  
 Mett a halottnak is hármat harangoznak,  
 Én árva fejemnek egyet sem konditnak. —  
 Kelemönné asszon aval haza möne,  
 Ecczö' mindünkorra, hogy végbucsut vönne,  
 Hogy végbucsut vönne asszon bárátitól,  
 Asszon bárátitól s szép kicsi fiától.  
 Aval visszamöne Kőmjés Kelemönné,  
 Sirva halatt magoss Déva vára felé,  
 Megfogák szép gyöngén, bétövék a tűzbe,  
 Az ő gyöngé hammát keverék a mészbe,  
 Aval álltták meg magoss Déva várát,  
 Csak így nyérheték meg annak drága árát.

Kőmies Kelemön mikö haza möne,  
 Az ő kicsi fia jöve velle szömbe.  
 Isten hozott haza, kedves édös apám!  
 Hő marátt, hő marátt az én édös anyám?  
 Az ő édös apja neki így felele:  
 Hadd é fiam, hadd é, haza jö estére.

Isteném, isteném, este is éjőve,  
 Mégis édös anyám még haza nem jöve.  
 Apám, édös apám! mongya meg igazán,  
 Hogy hő van, hogy hő van az én édös anyám!  
 Hadd é fiam, hadd é, haza jö röggére.  
 Az ő édös apja neki így felele.

Isteném, isteném, röggel is éjőve,  
 Mégis édös anyám még haza nem jöve.  
 Apám, édös apám! mongya meg igazán,  
 Hogy hő van, hogy hő van az én édös anyám?"  
 Mönny é, fiam, mönny é, magoss Déva várta,  
 Ott van a te anyád, köfalba van rakva.

Elindula sirva az ő kicsi fia,  
 Elindula sirva magoss Déva várta,  
 Háromszó kiát, magoss Déva várán:

Anyám, édes anyám! szój bár égyet hézzám!  
Nem szólhatok fiam! mett a köfal szoritt,  
Eröss kövek küzi vagyok bérakva itt. —

Szűve meghasada s a fűd is alatta,  
S az ő kicsi fia oda beléhulla.

~~~~~

585.

Budai Ilona.

Budai Ilona ablakba könyökle,
Hája, hogy ellenség rabol a környékbe.
Csak eszibe juta kéncsüs kűs ládája,
S kéncsüs kűs ládáját hónya alá fogja,
Hajadon kűs lányát jobb kezín vezette,
Futkosó kűs fiát bal kezire vőtte.

Mőnyön, mőnyön, mőnyön sűrű fenyves erdőn,
Egy fűlhagyott uton, sűtét rőngetegőn;
Hát min'ha hallaná lovak dobogását,
S csakhamar letűszi hajadon kűs lányát.
Hajadon kűs lánya ijenképpen sira:
„Anyám, édes anyám, ne haggy el az útba,
Essék meg a szűved, ne haggy itt ingömőt!”
„Bizon itt hagylak én leányom tégődöt:
Mett léán hējibe léánt ad az isten,
De pénzöm hējibe ingyen nem ad isten.”

Mőnyön, tovább mőnyön sűrű fenyves erdőn,
A fűlhagyott uton, sűtét rőngetegőn;
Hát mintha hallaná lovak dobogását,
S csakhamar letűszi futkosó kűs fiát.
Futkosó kűs fia ijenképpen sira:
„Anyám, édes anyám, ne haggy el az utba,
Essék meg a szűved, ne haggy itt ingömőt!” —
„Bizon itt hagylak én, édes fiam tégűd:
Mett fia hējibe fut ad az isten,
De pénzöm hējibe ingyen nem ad isten.”

Mőnyön, tovább mőnyön sűrű fenyves erdőn,
Az elhagyott uton, sűtét rőngetegőn,

Mig éjuta végre egy szép tágas rétre,
 Hát egy bival tehen azon jödögel le,
 Az idei bornyát szarva között hozta,
 A tavaji bornyát maga után rítta.
 Ezt hogy megpillantá Budai Ilona,
 A földre borula, keservesön sira,
 Keservesön sira, kárhoztatá magát :
 Az oktalan álat nem hagyja el bornyát.
 Isteném, isteném, én édös isteném,
 Hát én lelkös lévén, hogy hágyám gyermekém.
 Aval visszafordult a nagy fenyves erdön,
 Az elhagyott uton, sütét röngetegün;
 Csakhamar elérte s oda nyujtá ujját,
 S lúni kezdé szépön az ő kicsi fiát;
 „Bizon nem mönyök én, mett nem vótál **anya**,
 Ha a löttél vóna, itt nem háttál vóna.“

Mönyön, tovább mönyön a nagy fenyves erdön,
 A földhagyott uton, sütét röngetegün;
 Csakhamar elérte s oda nyujtá ujját,
 S lúni kezdé szépön hajadon kús lányát.
 „Bizon nem mönyök én, mett nem vótál **anya**,
 Ha a löttél vóna, itt nem háttál vóna.“

Hogy ezt így hallotta, ijenképpen sira :
 Immán ojan vagyok, mind út mellett a fa;
 A ki ott emönyün, ágaimot rontsa,
 Ágaimot rontsa s a sárba tapossa.



588.

Mónár Mózsi k...huszár.

Séménfali nagy ütközet;
 Lehet éröl emléküzet.

Györfi János s Istán vala,
 Réa möntek egy huszárra,
 Réa möntek két fészévé,
 Hogy járzanak életévé.

Künn, benn ötöt mind kísérték,
Hogy valahogy éveszessék ;
De az isten nem öngette,
Hogy az ártatlan éveszne.

Nagy az isteni kegyelöm ;
Nálam vót a jó fegyveröm,
Csak frissen élékápám,
S mi benne vót, nekik adám...

Puskapor, gojóbis, fojtás,
A vót nekik az utitá's !
Má' nyugugyanak békévê,
Plutó, Drumó serögévê.

Varga János háza függye
Két Györfinek vérmezője,
Ne fêjön már sünki töllok,
Kibútt az ördög belöllok.

Mónár Mócsi k...h huszár,
Ki tizönnyócz évekbe jár ;
Akárkinek fíja vótál,
Azét ügyes embür vótál.



587.

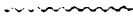
Ötözö versike.

Van e háznak rózsabokra,
Nyúják élte sok napokra,
Hogy virittson mind rózsaszál ;
Megöntözném : ennyiből áll
E küs kertész fárattsága,
Piross tojás a vátttsága.



Hintázó mondóka.

Egya
Kettő
Három
Négy
Öt
Hat
Hét
Nyócz
Kilencz
Tíz tíz tiszta víz,
Háromágu villa víz.
Aggyon néne vékát?
Minek azt a vékát?
Gyöngyöt mértünk vélle.
Minek azt a gyöngyöt?
Kertőt fonunk belölle.
Minek azt a kertőt?
Virágot ü'tetünk beléje.
Minek azt a virágot?
Legényüknek kalapjokba,
Leányoknak kebelökbe.
Uh! hajts' ki a nagyapám fején is túl.



II.

T Á N C Z S Z Ó K.

HÁROMSZÉKIEK.

Szót a tánczuak fiam!

Hozd el isten szombat estét,
A vasárnapot és esmét;
E két napon gyöngy életém,
A rózsámmal vigon élelem.

Rupa hallom a szomszédba
Mán fu a kalánétába,
Minya fia rá kontorál,
S a legénség vigon ugrál.

Párt választva legén-léán,
Reudbé indul a valahány,
Felkel a kedv a nótára,
Szót kap a táncz minden szájba.

Egyik mongya jó kedvibe,
Amin' ballag a középbe:
 Tizenhárom réczetojás;
 Enyim vagy te küls rokojás.
A második még azt mongya,
S forgat hogy poroz a szoknya:
 Bódogasszony aranlapi,
 Hézzád menyek rózsám lakni;
 Ha oda nem menyek lakni,
 Száraggyon meg az a lapi.
S elig a szót hogy bévégzi,
A harmadik megént kezdi:
 Háromszéken Gelenczén,
 Nekem es van egy réczém.
Beléhevültek a tánczba,
Már nem figyelnek egymásra,

Szót adnak egyre a táncznak,
Huzd rá czigány! így kiátnak:

Fényés csizma, pantoló,
Beléugrék egy nagy ló.
Káka termő sáros patak,
Hidd meg rózsám, hogy elhagylak!
Tágasságot nekünk es,
Ha kicsikék vagyunk es!
Aggy ékkicsi tágasságot,
Hocs csinájjak boloncságot!
Uczu lábam ne hibázz,
Ha nem deczkás es a ház!
Kicsi nekém ez a ház,
Majt kiugrom a padlást.
Férre töllem bubánat,
Buzát vágok, nem nádat.
Nekem asszony ojan kell,
Ha beteg es, kejjén fél.
Én istenem, ne haggy el,
Mett én sem maradok el.
Ördög vigye a vendéget,
Másnak vettem feleséget.
Ha elmenyek az erdőre,
Más fekszik a lepedőre.
Verjen meg az én teremtőm,
Nem valál igaz szeretőm.
Kiszáratt a flüge fástól,
Mevállunk rózsám egymástól.
Kapud előtt méjj árok,
Többet hézzád nem járok.
Jár' ki lábam, jár' ki most,
Nem poronesol senki most;
Az én lábam ugy kijárja,
Mind a Fodor kabolája.
Huz' ki czigán, ne csak félig,
Ne csipd, harapd el a végít.
S ha a czigán szuszszal birná,
A legénség most es rakná.
Kidőt a kalánétás es,
Nyakángat a kontorás es.

Én istenem, aggy estét,
 Hogy viraggyon meg esmét;
 Mett ha meg nem viradna,
 Szűvem ketté hasadna.

Rugg ki lábam, rugg' ki mos ,
 Édes borom segéjj most!

Aló lábam, kanyaroggy,
 Hargas inam le ne roggy.

Édes vót az anyám teje,
 Keserű a prófont bele.

Csukros székfű, havadi,
 Szeret ingem valaki;
 De ne kérgye akarki,
 Titkos az a valaki.

A sorkantyum taréja
 Szekfűből van kirakva,
 Ha szeretőm meglássa,
 Rózsával fut utánna.

Ha csak így van, ha csak így,
 A leánnak kicsit higgy.

Icczu kicsi, lóg a csicsi,
 Nekünk es kell egy-egy kicsi.

Nosza rajta legényék,
 Én es nekték segítették.

Édes kicsi kerekem,
 Fordujj egyet előttem.

Rezes villa, rezes kés;
 Jöszte kéncsem, tánczójj tés.

Ne haraguggy ne! ne! ne!
 Me pogácsa me! me! me!

Egyedül hagyott a világ,
 Egyedül busulok immág.

Teremtette kűs barnája,
 Be sok esőkot hinték rája,
 Kit káromra, kit hasznonira,
 Kit más ember buszujára.

Ne nézz rózsám a szemémbe,
 Meghalok szégyélletembe.

Ez az enyim, ezt nem hagyom,
 A ki kéri, megalkuszom.

Mon' meg nekem fürge Ferencz,
 Écczérre hány léánt szeretsz?
 Hogy megmongyam nem tehetém,
 Nem szólhatok, bérekettem.

Malomfalva, Szent-lélek,
 Böjtös czibrével élek.

Csókojjsza meg te Kati,
 Az isten megfizeti.

Elöl kurtul a rokoja,
 Hátul a földet karczolja.

Ésszevágom magamot,
 S kidobom az ablakon.

Bort iszom én, nem vizet,
 Feren' császár megfizet.

Hájh hájh rigó a kertémből!
 Ne pusztits ki mindénémből.

Más legén vót szeretőmnél,
 Fáj a szűvem könyökömnél.

Aggy é csókot hódvilágon,
Ugy sem adsz a másvilágon.

Ángyom asszon szép asszon,
Tédd a szégre, hadd asszon.

Vótam léán, vagyok es,
Attam csókot, adok es;
Écczér kértek, kecczér attam,
Be akarom, hogy megcsaltam.

Se nem kicsi, se nem nagy,
Éppen hézzám való vagy;
Igyenés vagy mind a nád,
Hézzám szabott vót apád.

Üssünk köcsönös cserét,
Ha találám az erét;
Találom es, met másként,
Tudom hogy látok nagy ként.

Fejér galamb, gellicze,
Enyim ez a kicsike.

Sárga rigó, köménmag,
Jaj be kevéj legén vagy.
Vékon czérna, kendérnag,
Jaj be kevéj léán vagy.

Kicsi léán bujába
Belébútt a burjánba.

Hosszu hajad farod éri,
S az én szemem azt késéri.

Gyönyörű kicsi virágom,
Ne irigyeld bódogságom,
Mett bódog csak addég vagyok,
A meddég hezzád járhatok.

Fog'sza meg, forgasd meg,
Téringesd meg, lógasd meg.

Nem számítottok égyebet,
Csak egy darab kinyeret.

Nem aluttam csak égy szikrát,
Eljádzottam az écczakát.

Kutya fikkom a ránczát,
Nem szeretém a tánczát.

Hopp édésém, gyócs ingésém,
Hletfün este melléd esém.

Ide nézz te katonára,
Ne a nainnyád kontyára.

A ki huszárt nem szeret,
Ménnyországba nem mehet,
Oda es csak a menyen bé,
A kit a huszár ereszt bé.

Ide vele, ha szeretsz,
Ha nem szeretsz, elmehetsz.

Felsüttött a bódvilág,
Jere hézzám gyöngyvirág.

Ha megharagítottok,
Ma kirugom a padlást.

Fejér füzfa, rakottya,
Meggzületett a fattya,
Majd nyakába akassza,
S a mezőre hordozza.

Fáj a szűvem, nem tagadom,
S a kiét fáj, nem láthatom.

UDVARHELYSZÉKIEK.

Kereszturfszékéből.

Ide lábam! ne tova,
Hátra van még a jóva.

Hajtsad bajtsad mindaddig,
Mig a szoknya langallik.

Nem kê neköm ez a világ,
Csak légy enyim te szép virág!

Sárga csidma, vörös nádrág,
Csak úgy szép, ha nem igön tág.

Van szeretöm szöke léán,
Nem piross, de nem halován.

A szüvemnek nagy a búja,
Te légy rózsám uruslója.

Oda van a szabaccságom,
Elárútam a vásáron.
Tiz léánt is ingyen birtam,
Éggyé' szabaccságom attam.

Hajh be nagy a Mihók feje!
De kicsid az agyveleje,
Mind hátul van az eleje.

Ugy meg vagyok keserődve,
Mind a jó gúzs tekerődve.

Édös kicsi karcsu bogom!
Dérékadot öllet fogom.

Nem kê neköm sönki búja,
Bár még az enyim se vóna.

Oh be rég nem láttalak,
 A mióta láttalak;
 Ha még écczö' látnálak,
 Minnyá kecczö' látnálak.

Komám asszon koppantó,
 Sógorasszon sótartó.

Ére fordítsd az árczádot,
 Hadd csókôjam meg a szádot.
 Én isteném add neköm,
 Be igazán szeretöm.

Ne beszél'jek rózsám veled,
 Csak lássalak, az is könnyebb.

Édös kéncsöm Kálára!
 Ne nőzz ojan hálá'ra.

Égyik lábam köröszhuri,
 Másik lábam timafali.

Házasodik a katlan,
 Vöszí a sok mosatlant.
 Czuki bocskor, ne suttogj,
 Lázár Bori ne pattogj.
 Mos' van kedvem, majt nem lössz,
 Feleségöm otthon lössz.

Ugyan bizon Ferenbá,
 Ha nem bánnyák kigyentök,
 Itt lötyögök, fityögök,
 Égyet kettőt köhintök.

Piros csisdma fejelés,
 Jaj be furcsa teremtés. Hip!
 Hocscsem veled tánczolnék,
 Inkább tökét büttülnék. Hip!
 Törökbüza csuszika,
 Vót szeretöm Zsuzsika. Hip!
 Nem kê neköm iskola,
 Dö'jön bé az ódala. Hip!

Csak écczö' láttam csudát,
Vénasszon bornyufogát. Hip!

Túl a vizön meg innét:
Tégöd a konty megillet.

Jártam écczö' nálatok,
Van szép vetött ágyatok.

Az én szüvem jaj hogy dobog!
Hogy ilyen szép léánt fogok.

Kérlek rózsám! igön szépen,
Ne felejts el bár a hétön.

Ne nözd hogy én vén vagyok,
Mett azér ifju vagyok.

Messze innét Epörjes,
Az én szüvem keserves.

Éget ingöm a szörmöd,
Rólam mégis é ne vödd.

Leánya van a mónárnak,
S most örölni többen járnak.

Fönn az ernyö, nincsen kas,
Mind êrugta a kakas.

Mind asz' mongyák, nagy hiba,
Hogy nem járok kondiba.

Közél hézzám, ne messze,
A ki bánnya nincs esze.

Édös rózsám! áhatnám,
Árnyékodba nyughatnám.

Piros rózsa, bisziók,
A leányok oh be jók!

Ha kijetök megöngednék,
Kettöt hármát büllentenék.

Szégén legén mire jutsz,
Mikô bába után futsz?

Hol a ruha kázimér,
Nincs az asztába kinyér.

Mennyi asszon, mennyi léán,
Mennyi vagyon maratt réám.

Iezu neki, ne hadd magad,
Mig az ördög é nem ragad.

Uczu kicsi, lóg a csicsi,
Ha nem vóna, nem is lógna.

Három bárán, két míóra,
Még sem adnak turót réja.

Tejet öttem, pujiszkát,
Azé' nőttem ekkorát.

Áká' mijen szenes töke,
Szöbb a barna mind a szöke.

Medöséri leányoknak
Lopótökkal harangoznak.

Cserép tángyér fákálán,
Csekefala Szönt-Ábrám.

Száraz köszvén nyavaja
Huzzon észze hajnára.

Új le mellém egy kiosiddég,
Szttvem bár addég nyugugyék.

Eczöt torma fokhagyma,
Ez a léán jóforma.

Ha ugy tudnál szítálni,
Mind a farod riczálni,
Többet érnél anyádnál,
Annál a vén kofánál.

Ugy szeretlek, majt megöszlek,
Megbücsüllek, ha évöszlek.

~~~~~  
Friss műnyecske Kurucz Özzsi,  
Embör lögyön, ki megörzi.

~~~~~  
Szeretöm én a bábámat,
De még inkább a házámot.

~~~~~  
Miét dünnyög az én játom?  
Szeretőjít tánczótatom.

~~~~~  
Édös hugom! most ideje,
Velem járni ne röstö'je.

~~~~~  
Sok a dolog, mind szorgos,  
Sok a gyermek, mind rongyos,  
Mind asz' mongya: kinyér kâ,  
Egész nap így telik ê.

~~~~~  
Asz' montad: hogy nincs szeretöd,
Pedig én is tudok kettöt.

~~~~~  
Férges ámahullomás;  
Ha ez êhagy, kapok mást.

~~~~~  
Hu vagy-ê még vaj elhagytál,
Mon' meg neköm szép virágszál!

~~~~~  
Á'j feleség, a hût mellé,  
Ne kóborôj annyi felé.

~~~~~  
E kûs fiu rendös fattyu,
Illik neki a sorkantyu.

~~~~~  
Járjad ficzkó! járjad frissen,  
Aló frissen mind a pislen.

~~~~~  
Hadd mönnyün hadd! ê ne hadd,
Ne ingadgyon az inad.

~~~~~  
A tá'sad is jobban forog,  
Ha az inad nem hutyorog.

Rug' ki! ne hadd magadot,  
Forgasd, forgasd párodot.

Tánczol a pap, jégesső léssz,  
S a szép buzám mind oda vesz.

Kicsi kutya! ne ugass,  
Hadd jö'jön a guzsajjas.

Tám azt hiszöd szép virág!  
Belölled ál a világ.

Hámba fogták a csitkót,  
El is rugott egy patkót.

Méj a tenger, azt jól tudom,  
De méjebb az én bánatom.

Kicsi járom, kűs ökör,  
Mos' fogják bé először,  
Még ma mindönt ésszetör.

Ez a léán sokat ér,  
Sem ösztövér sem kövér,  
Sem feteke, sem fejér.

Vizet iszom mos' még écczö',  
Ha bor nem lössz, úgy még kecczö'

Vaj ényeröm, vaj évesztöm,  
De ezt most é nem eresztöm.

Csöngő püngő sorkantyu :  
A pajtába nincs bornyu.  
Aranypüllös bokréta :  
A szűszékba nincs buza.

Ez a kicsi szügelet  
Megér sok más ezöret.

No kis legény ippaszkoggy!  
Kűs léánhoz ragaszkoggy.

Kurta lábu kűs fu!  
Járjad te is ujuju!!

Nem mőnyők én még haza,  
Mett a czigán jól huzza.

Tudom kihöz pártolál,  
Be sokáig biztatál!  
Mégis ugyan megcsálál,  
Már e bizon nem talál.

Fejér czérna gyapot rost,  
Szeretőmhöz mőnyők most.

Egy legén csak hézza nyút,  
S a kűs léány épírt.

Házassoggyl, ne válogass,  
Ne okoskoggy, ne halogass.  
Mán biz én nem válogatok,  
Tá'sat vőszők, mihent kapok.

Fordúj Kató velem szőmbe,  
Ha nem ű'sz is az ölömbe.

Ne strj ojan keservesőn,  
A gyűrtűdöt megkeresőm.

A szeretőm arany áma,  
Se nem szőke, se nem barna.  
Nincs hat ökröm, csak kettő,  
Ingöm ugy is szeret ő.

Édős kiesi göliczém!  
Hőtig tējéd vagyok én.

Nem türök több buszuságot,  
Tovább rugom a világot.

Ha nem hiszöd, hogy szeretlek,  
Hónap után megkéretlek.  
Késő innmán édős bátyám!  
Másnak igirt édősanyám.

A kalapom fé're vágom,  
Kikapok én a világon.

Ketten fonnak égy guzsajról,  
Émaratt vót még tavajról.

Van itt kiböz fogontozzam,  
Máshoz nem is ragaszkodom.

A gyűrűmöt hova tötted?  
Tálám bizony évesztötted!

Ezt a léánt ékéséröm,  
Mához égy hét meg is kéröm.

Mennyi léán mind szeretöm,  
Ojan az én természetöm.

Oh te kicsi kontyatlan!  
Mé' vagy ojan csintalan?

Nem kê neköm cziczoma,  
Vigye el aszt a csoma.

Sárga murok, zöd ugorka,  
Szökjünk mind a kecskebéka.

A léánka szótalan:  
Tejes kása sótalan.

Nynyjtópadon a mészáros,  
Megbusút a korcsomáros,  
Hogy nálá bort nem iszik most,  
Pedig csapon a hatvanos.

Ha csak szénből szeretnél,  
Jaj be nagyot vétenél!  
Ingömöt étemetnél.

Éfjak vagyunk s nem tehettük,  
Hogy a léánt ne szeressük.

**III.**

**TALÁLÓS - MESÉK.**





## HÁROMSZÉKIEK.

### I.

Karcsu termetű virágom!  
Tölled várom bódogságom.  
(Buzaszál.)

### II.

Mikor egészen elkészül,  
Egy kűs házikóba bétül,  
Nagyobb része mennybe szalad,  
Kűssebb része földön marad.  
(Dohány.)

### III.

Sok lába van az ótárnak,  
Mindennap réjta áldoznak.  
(Asztal.)

### IV.

Fenekem úgy szereti fenekedet,  
Hogy ugyan kívánva kíván tégedet.  
(Szék.)

### V.

A nagy méhkas sűrűn rajzik,  
Ha nap süti, mind elázik.  
(Havazás.)

### VI.

Mongya virág virágnak,  
Várja végit világnak,  
Két vén fának ledőtít,  
S a meghótnak felkötít.  
(Azaz: mongya szerető szeretejének, hogy  
várakozzék, míg bésététedik, s az üregek le-  
feküsznek s a tűz feléled a hamu alól.)

## VII.

Virág! várd végit a világnak, két vén  
fűnek ledőt, mikor az elevent a halott bétakarja,  
s az élő az érzéketlenre dől.

(Azaz: izeni Anis a szeretejének, hogy  
várja a napnak lementit, mikor apja anyja le-  
feküsznek, a tűzbelyen a hamu bétakarja a  
tűzet, s az égő gyertya hamva lekonnyad.)

## VIII.

Fogd a nyelit, nyomd a hegyit, +  
Ne irgalmazz neki semmit.

(Seprű)

## IX.

Elöl menyen fényeske,  
Után menyen fejrke  
Felbogozott farkával. (Tű s czérna.)

## X.

Ugy menyen, meg nem áll, +  
Födön fekszik, fel nem áll,  
Ágadzik, bogodzik, még sem leveledzik.  
(Folyóviz.)

## XI.

Nyirfa nyilalla,  
Cserfa csattana,  
Ezer madár megindula,  
Egynek szárnya szakada,  
S mind az ezer megállá.  
(Osztovatán ha a fonal elszakad.)

## XII.

Szemeddel látod, ráismersz, +  
De a bizon még sem ő;  
Jól tudod, hogy derék ember,  
Pedig semmirekellő.

(Kép.)

## XIII.

Küül veress, belől szőrös, +  
Fejibe pártá, hátuljába pácza.  
(Csipkegyűmölcs.)

XIV.

Izzattság csorgott sok ember homlokából,  
 Mig engem kívájtak az anyám hasából;  
 De hogy megszülettem, oj kedvessé lettem,  
 Hogy sok égő szüvet bolondommá tettem.

(Pénz.)

XV.

Azt kiáttsa egylábu:  
 Jere ki kétlábu;  
 Mett eszen meg néglábu.

(Káposzta, ember, ökör.)

XVI.

Réprécze, répiromba,  
 Tojik tizet, köt kilenczet,  
 Nevel negyvent.

(Fokhagyma.)

XVII.

Denden deszka, pereszlen koczka,  
 Hat ló hajtsa, hetedik havazza.

(Malom.)

XVIII.

A nainyám szoknyája,  
 Teméntelen sok főttya,  
 Még sincs egy ötös réjta.

(Kemencze.)

XIX.

Hód elejti, nap felkapja.

(Harmat.)

XX.

Künn es áll, benn es áll.

Vagy:

Künn es kukucsi, benn es kukucsi.

(Ablak.)

XXI.

Künn es dob, benn es dob.

(Ajtó.)

XXII.

Fejér egyház féllábon áll.

(Gomba.)

## XXIII.

Eszterhájba fél lepény.

(Fül.)

## XXIV.

Erdőn vágják, réten hizik. —

(Villa, gerebje.)

## XXV.

Dé királynak Dé leánya,  
Dé póczon ül, Dé himet varr,  
Dé béaranyozza.

(Méh.)

## XXVI.

Lábad között billentyű,  
A kezedbe perrentyű,  
Matika matika,  
A nagyapád szakálla,  
Balog addig tépegeted,  
Mig nem bírod a kezedet.

(Fonás)

## XXVII.

Menyen a medve, morrog a májja.

(Malom.)

## XXVIII.

Igyenes mind a nádszál,  
Magossabb a toronynál.

(Esőcsepp.)

## XXIX.

Engem, téged levágának,  
Engem reád akasztának,  
Én es élek, te es élsz,  
Könnyen magadénak téssz.

(Oltás.)

## XXX.

Vízi bubucsi,  
Kerti kukucsi,  
Mezei szöcske.

(Hal, káposzta, nyúl.)

## XXXI.

Húsból lettem, hús nem vagyok,  
Fejér földön tánczolgatok,

Urak előtt kedves vagyok,  
Sok hamisságot csinállok,  
De oka egynek sem vagyok.

(Író toll.)

## XXXII.

Kicsi házikónak két világos ablaka,  
Minden este bétáblázzák,  
Minden reggel kitáblázzák.

(Szemek.)

## XXXIII.

Négy édes-egy lakik egy kicsi kerek házikóba.

(Dió.)

## XXXIV.

Ugy öleli, ugy öleli,  
El sem tuggya eresztteni.

(Gyűrű.)

## XXXV.

Egy székej embertől kérdé a más: Téged  
hogyan híznak? — Nekem, felelé amaz, ojan  
nevem van, hogy egyik béviszi a házba a tü-  
zet s a másik kihozza. Hogy hijják tehát?

(Miháj György.)

## XXXVI.

Kétrét jobban elér, mind egyrét.

(Szorgalom.)

## XXXVII.

Kétrét vékonyabb, mind egyrét.

(Nyomorult állapot.)

## XXXVIII.

A ház eleibe kiült a guhormárton s on-  
nét igazgassa a bolondokat.

(Kocsis.)

## XXXIX.

Másfél fa — mia?

(Csép.)

## XL.

Az érzéketlen teremtes eleven piross szemek-  
kel hunyorgat.

(Csereesznye.)

## XLI.

Ó kas por este — mia?

(Vén halott.)

## XLII.

Erdön vágják s a falu bolongyait esszegyttti?

(Muzsika.)

## XLIII.

Erdön vágják, faluba nyeritt.

(Kendertiló.)

## XLIV.

Erdön átal vasvillás vi ézek járnak.

(Kecskenyáj.)

## XLV.

Erdön átal végvásznakot teregetnek.

(Ut, ösvény.)

## XLVI.

Erdön átal agyatlan kutyak ugatnak.

(Fejsze.)

## XLVII.

Ha egy nem elég, legyen kettő belölle.

(Házasság.)

## XLVIII.

Ojan leánkán van: ha mozgatom sir,  
ha nyugunni hagyom, hallgat. (Láncz.)

## XLIX.

Mejik seprű seper legtöbbet?

(Az asszonyok hosszú szoknyája.)

## L.

Nagy magatartással, nagy fennszóval  
perédikál a nagyszáju pap, s minden szóra  
gestál. Mia?

(Harang.)

## LI.

Ojan leánkám vala, hogy a lelke végig  
nyólt benne.

(Gyertya.)

## LII.

Ojan tyukom van, hogy a föld alá jár  
tojni.

(Pityóka.)

## LIII.

Éltibe fán függ,

Hóta után lop.

(Lopótők.)

## LIV.

Ne csufológyék kied velem ojan vég-  
hetetlen, mett bizon nállam nékttl semmire  
sem tudna menni.

(Tükörben saját képed.)

## LV.

Addig sirok, addig sirok, mig kedves  
szép angyalom letürli könnyeimet.

(Harmat.)

## LVI.

Tiz huz négyet.

(Tehénefejés.)

## LVII.

Ojan csidkóm van, a ki maga alól a  
ganyét kihánnya.

(Füru.)

## LVIII.

Mikor kel fel az ökör legelébb?

(Herélés után.)

## LIX.

Egy tágos fejr mezon sok feteke utat vernek.

(Írás.)

## LX.

Minél egésségesebb, annál nehezebben  
érzi magát, s minél inkább megfogyasszák  
egésségitől, annál könnyebben érzi magát.

(Boros hordó.)

## LXI.

Mire ég a gyertya?

(A végire.)

## LXII.

Két lik éssenéz. Mia?

(Cseberfűl.)

## LXIII.

Az ellenség a házamra jöve, a házam  
kiszökek az ellenség ablakán s én az ellen-  
ség markába maradék.

(Halász, viz, háló, hal.)

## LXIV.

Térpe zsidó mennybe néz.

(Káposzta.)

## LXV.

Ha tesznek hézza, fogy, ha vesznek be-  
lölle, nő. Mia?

## LXVI.

Mejlik föld terem legtöbb jó s rossz gytl-  
möcsöt?

(A fehér föld v. a papiros.)

## UDVARHELYSZÉKIEK.

Kereszturfszékéből.

## LXVII.

Virág! mon' meg virágnak,  
Várja végit világnak,  
A forgácsnak fő'sződésit,  
Két vén fának édölését,  
Mig az elevent a halott étakarja.

(Azaz: a szerető várja végit, míg a  
gyertya kialszik, a forgácsot felszedik, apja,  
anyja lefeküsznek s a tüzet bétakarja a  
hamu.)

## LXVIII.

Kerek mind az âma, ránczos mind a szoknya,  
A ki kitálá'ja egy gondolattyába,  
Mingyát egy pötákot nyomok a márkába.

(Hagyma.)

## LXIX.

Sem ajtaja, sem ablaka,  
Mégis ki s bé járnak réjta. ✧  
(Még csak az ablak- s ágyhely van meg.)

## LXX.

Négyen édösegyek vadnak zsidóságba,  
Ajtó ablak nélkül, csinátlan házba.

(Dió.)

## LXXI.

Egy veréb hordozza,  
Hat ökör nem birja,



Sok városba van meg,  
Csak Enyedön nincs meg.  
(A V betű.)

## LXXII.

Elöntém a mákomot,  
Âra kérém rákomot,  
Szöggye föl a mákomot,  
Ne kívánnya káromot.  
(Törvénykezés.)

## LXXIII.

Elöl mönyön médula,  
Keze lába korcsija,  
Ször maga, ször nádrága,  
Szilági bárson szakála.  
(Medve.)

## LXXIV.

Lud szántsa, embör hajtsa,  
Fejér a főggye, feteke a magja,  
Gondal vetik bé. Mia?  
(Írás.)

## LXXV.

A mig kicsi vótam, négy országot birtam,  
Hogy fő'neveköttem, földet borongattam,  
Hótom után pedig a tánczba ugrottam.  
(Bornyu: Birja kicsi korában az anyja  
négy csecsit; nagy korában boronál; ha meghal,  
bocskor vagy csizma lesz a bőriből s tánczol-  
nak vele.)

## LXXVI.

Högyön hó, gödörbe tó,  
Harminczke többé egy sincs jó.  
(„Az én hajam szűrke, az a hó; a szömöm  
mingyá mingyá megtelik könyvel, az a tó;  
harminczket fogam közül egy sem jó,“ —  
igy magyarázá Puczk Geczibá.)

## LXXVII.

Vas lajtorján fölhangék,  
Bőrszékömbe beszállék,  
Csontal vasat rágaték.  
(Kengyelvas, nyereg, zabola, lófog.)

## LXXXVIII.

A mig éltem, éltél, mind utánnam jártál,  
Hogy meghótál, megfogtál, mi hasznod van benne?

(Egy vadász sokáig kergetvén a havason egy madarat, a vadak megölték, esztendő múlva a madár a koponyájára szállván innya, megborította.)

## LXXXIX.

Utfélen pecsit les. Mia?

(Tövis.)

## LXXX.

Utfélen üstököt borongatnak.

(Patkánytúrás.)

## LXXXI.

Ojan léánkám van, hogy szösz a lelke?

(Gyertya.)

## LXXXII.

Erdőn átal arany gomojakot hajgálnak.

(Nap, hold, csillagok.)

## LXXXIII.

Kerti kukucsi,

Vizi bubucsi,

Mezei tacsókó.

(Tyuk, béka, nyul.)

## LXXXIV.

Árva bornyu, anyátlan,

Pusztá pajta, földetlen,

Három verébnek hat szöme,

Szenes csutak feteke.

(Abbiza.)

## LXXXV.

Fityög fityög, lóg lóg,

Alól szőrös várja.

(Makk, disznó.)

## LXXXVI.

A högyön való virág azt üzeni a mezőn  
valónak, hogy mikő találkozzanak? Ez azt  
üzeni vissza: Szőn-Miháj napján a fenyő-ágon,  
osztán a kendőrágon.

(Szőlővirág izen a buzavirágnak; találkoznak Szent-Mihály napján a fenyőágon, a kenderágon: mert az unitáriusok ekkor vesznek urvacsorát s az asztal fenyő-fa, az abrosz kenderből szőtt.)

## LXXXVII.

Háromszáz arató mit csinál egy nap legtöbbet?

(Lyukat a buzaszálon.)

## LXXXVIII.

Mejlik ennek a széjős e világnak a legelső feje?

(„Az ekefő, mett a csinál a császárnak is önni,“ Puczkok szerint.)

## LXXXIX.

Egy diszniónak tíz malaccza, mind a tíz szopik, még sincs egy is széjtől.

(Egy kerékbe tíz fentő, mindegyik szopja azt a kerékfejet, még sincs egy is közből, mert a mind szélytől van.)

## XC.

Mi az, a minek tíz lába s öt bocskora van?

(A kerékfő.)

## XCI.

Mejlik az a fa, a mejik fűfelé gyökerezik, s lefelé ágazzik?

(Az eszterháj.)

## XCII.

Mit csinál a gyertya?

(Hamvat.)

## XCIII.

Hát az karónak mikô van mind a két vége a földbe?

(Mikor a tetejibe fazakat húznak.)

## XCIV.

A vak mikô lát?

(Mikor álmat lát.)

## XCV.

Százból évősznek kétszázat, mégis a száz megmarad: mia?

(Száz kanzsa malacz vagy egyéb bakféle,  
a mit ki szoktak herélni.)

XCVI.

Fütlék zörgődömré, émünék zajgó-  
domba, elévöttem himecskét, vöttem velle ti-  
bódit, haza hoztam tibódit, töttem asztára,  
oda futa váramtűre, êkapá tibódit, fô'ká-  
pám hebehurgyát, úgy megvágám váramtűrét,  
hogy mingyá bédöle fitykalócsába. Mia?

(Szekér, vásár, pénz, hus, macska, vas-  
kalán, gócz alja.)

MAROSSZÉKIEK.

A Nyárad mellől.

XCVII.

Erdön vágják, réten hizott s falun száll.  
(Hegedű.)

XCVIII.

Mejik vóna nagyobb kár, ha elveszne:  
egy kádár, huszár, vaj határ?

(A kád ár lenne legnagyobb kár: mert  
husz ár annál kevesebb, hat ár pedig még  
kevesebb.)

CXIX.

Féllábu ficsor ezer juhot őriz.

(Mák.)

C.

Mejik könnyebben kipótolható: ha a  
mennyi menyecske, vaj a mennyi huszár,  
vaj a mennyi kutya mind elvesz?

(A leányokból menyecske lesz, a fiatalok-  
ból huszár; de a kutya semmiből sem lesz,  
tehát ez a legnagyobb kár.)

CI.

E világot átaléri,  
Mégis egy tyuk átalépi.

(Kérékvágás.)

CII.

Mi az? egyformán indul, egyszerre fut,  
mégis soha utól nem éri egymást.

(Kerék.)

CIII.

Hegyen ülő Demeternek  
Künn a lödörgője.

(Harang és ütője.)

CIV.

Hegyen menyen benderi,  
Hátán viszi kenderit;  
Ha nem szánám benderit,  
Meggyujtanám kenderit.

(Juh.)

CV.

Hova méssz te góga facsaros?  
Mit beszélsz te hegyi likatos?  
Mikor az én farkam tövig aranyos.

(A füst és kürtő.)

CVI.

Nekem van egy leányom, ha felötözte-  
tem, csuf, ha levetkeztetem, szép.

(Szemetes ház.)

CVII.

Szörös a tüve,  
Veress a hegye,  
Nyalánkok hasába való.

(Eper.)

CVIII.

Nekem van egy fiam:  
Ha felveszem sir,  
Ha leteszem, hallgat.

(Láncz.)

CIX.

Nekem van egy kádam: ha leesik a hi-  
juból, nincs a világon kádár, a ki összeze-  
rakja.

(Tojás.)

CX.

Kétláb ul háromlábbon,  
Csinál egylábat,

Bémenyen négyláb,  
 Elkapja egylábát,  
 Megharagszik kétláb,  
 Fel: apja háromlábát,  
 Ugy úti négylábhoz,  
 Mingyár elejti egylábát.

(A csizmadia a háromlábú széken varr  
 egy csizmát, bémenyen a kutya, elkapja a  
 csizmát, a csizmadia a székkal megüti a ku-  
 tyát.)

## CXI.

Kirájok, császárok ritkán látnak ojan-  
 Szántóvető ember eleget lát ojan-  
 (Szántóvető ember.)

## CXII.

Erdőn átal hógomojákat hűngörgetnek.  
 (Hold.)

## CXIII.

Nyárba kert likán kukucsol,  
 Télbe vízbe csubukol.  
 (Káposzta.)

## CXIV.

Ég föld nem vót,  
 Szegén tükmag hol vót?  
 (Isten markában.)

## CXV.

A két vége tél, a közepe nyár.  
 (Gerenda.)

## CXVI.

Nem csinájják, mégis lessz.  
 (Hasadás.)



**IV.**

# **NÉPSAJÁTSAÓK.**





## SZÓLÁSMÓDOK. KÖZMONDÁSOK.

Jöjjenek immán nállunk és! — Elmenytünk oda es. Tessék üjjön le. Tessék letelepedni. Tessék hejjet foglalni.

Hát ugyan bizon hogy van kjed? Kjedtől meg is halhattunk róna. Kjed azt sem tuggya: vagyunk-é a világon? Immán azt kezdetük vót gondolni, hogy elveszött egészen. Hogy es tudá megállani, hogy ojan sokáig hézzánk ne jöjjön? Tám ha gazdagabb emberek vónánk, többször es eljöne. Mű szegények vagyunk, de a szüvünk jó, ne vessen meg münköt. Mű sem szoktuk bántani az embert. — Még senkinek sem véttük el a kalapját.

Ne mennyen el kjed még! — Igen, de otthon megszidnak, azt monták kicsi ideig üjkek. — Ne mennyen el, no. Innét bizony egy kicsiddég nem menyen el. (Valamivel kénálni akarja s éppen készül vala rea.) Haggya el kjed, ne járjon semmi után, mett nekem bizon most semmi sem kívántatik, higgye meg! Én nem azért jöttem, hogy kénájjanak. Ha nem kénálnak, osztán annál hamarabb ide jövök. — Köszönöm igen szépen a jóakaratot. Aggya isten, hogy mű es mássát adhassuk. Ha az isten a házikot házunkhoz hozza, mű es megszógájjuk.

Egyél bátron, mind otthon. Egyél, ne ehezzél, mind otthon. Egyél; mett ha nem eszel es, meghalsz. Ha nem eszel, megbánod, mett ez ojjan jó, hogy!.. kakastéjjel süttük. — Ne húzza magát úgy tölle, mett bizon jó szüvel! Tám bizon nem es jó. Ne utájjá no! Mű csak ijennel élünk, s még es élünk. Csak azt tudunk adni, élévenni, a mi van. Egyébel nem szógálhatunk most egyhirtelenyibe. Ezt a kicsit bizon tudom, hogy még elveszi. Immán ezt a kicsit csak nem haggyuk itt. Hiszen úgy es ki eszi meg a maradékot? Együnk, hadd foggyon, úgy es mást ad az isten hejjibe. Jó emberünkötől nem sajnájjuk. Jobb emberemnek tudom, hogy nem adom. Kjed néktől istenucsegénémre mondom, jól sem esnék. Az isten fizesse meg, hogy ide jött, mett mán nekem es van kedvem

enni. Egyedül jól sem esik az embernek semmi. Az isten á'gya meg jószágáért, hogy nem vetette meg csekéj házunkot.

Ne köszönnye azt a kicsit. Ne köszönnye, mett nem érde-mes. Szerencsés jó egésségire kívánnjuk a keveset. Engedelmet kértünk a rövicsegről. Ha jobbkor tultuk vóna, hogy így lessz, többre készültünk vóna. Máczor egy szarkát küggyön előre, hogy tuggyunk hezza tartani. Ojan véltlenül lén ideérkezése. Engedelmet kértünk mindenekről. A többiről engedelmet kértünk. A többiről meg-követtyük.

Aggyon isten jó napot, jó estét, jó éczakát, j'egésséget min-denfelé, (mikor többekhez van intézve a köszöntés.) Az isten aggyon csendes, nyugodalmas jó éczakát, — a hónapi napra bódog fel-viradást.

Kejj fel, te g'üzü, ne bujj ugy abba a vánkosba. Nem látod, hogy a nap a hasadra süttött. Eddig a kóduš a harmadik falunál jár. Bezzeg este jó szűvel lefekszel. Most minnyát végig öntelek. — Ha három éczaka ésszeragadna, azt es kialunnád. Ha valaki meg-lássa, hogy ijen sokáig aluttál, mit mond röllad.

Fáj-e erőssen te? Hadd el, mett meggyógyul, mig férhez méssz, vaj: megházasodol. Annak az az urussága, hogy kösd bé tőröm-fűvel s jajlapival. Ne szészégj ojan erőssen, mett nem halsz meg belé. — Te, miért káronkodal? tám azt gondolod, hogy aval meg-gyavul? A bizon szép orvasság! ha az isten meghajja, soha mig a világ, meg nem gyavitt. — Egyél egy kicsit, édes pityém, mett ha nem, halálra hitvánkozol. — Soha örökké lehetetlen, hogy meggyó-gyujjon, ugy nem eszik. Ugy nem kell neki, mind a fának. Akar a fal ódalát kénáld, akar őt, mindegy. — O! szegény kicsi gyermek, ojan erőssen nyeg, mind egy nagy. Nagynak es sok vóna, akkora fájdalmat visel el. Tám csak az isten meggyógyítsa. Most mán egy kicsit éllegetik, istennek legyen hálá. Ugy elaszott szegény, hogy csak a csontya s a bőre. Egésszen oda lett, ugy elhitvány-kozott. Ugy szédeleg, mind a tavaszi légy. Minden lépésre egyet tántorodik. Ojan lett, mind az árnyék. Eppen a halál kapujától tért vissza. Kicsi hiba, kiépüli. Még annál jobb egésségire válik ezután. Nem mindegyik beteg hal meg. Még annál jobb, hogy a rossz ned-vesség kifűtta magát a testiből. Immán csak lehet reménségünk, hogy megmarad. Az isten megfordítsa. Bizunk isten után, hogy meg-marad. Ha az isten rea mérte, végig kell, hogy szenvedgye, vaj: húzza.

Miért nem jö hezzánk vaj ecczer? Hiszen mű sem vagyunk rosszabb emberek, mind más. Nállunk es eljöhetnének. Soha sem hittem vóna, hogy ojan rossz ember tuggy lenni, ha az egész világ mind mondotta vóna es. Más herré hiszem, hogy jobb szűvel elmenél. Csak úgy van biz a, hogy a szegény embert kertülni szokták. Látszik, hogy szegények vagyunk, mett nem kellünk. Más inkább kell mind mű.

Ne haraguggyék kjed ojan sokáig — ecczer ugy es csak meg kell békélni. Haragnak vége békesség. Én elig bihetem, hogy kjed ijen sokáig tudott vóna haragunni; csak magát tartogassa. Az isten es ugy haraguggyék reám, mind én kjedre. Haggya el immán eczzer azt a haragot, hiszem tám nem akarja a koporsóba vinni magával. Azt a hosszas haragot az a kicsiség nem érdemelte meg. — Aggya a kezit, bátya: hunczfut a ki haragszik! Miért es tud ojan sokáig haragunni.

Siess ma, te áncsori, ne ámojogj az úton! — Úgy — úgy, még mond-é no! elég idő száz esztendő, még elérkezem. Mi az isten gűttya beszélni valód van annyi? Kibeszélted-é magadat már eczzer, no? Jere ma no, mett mán meguntalak várni. Vége lessz-é ma no? Ezt az ördög sem győzi végig várni. Lépjél jobban! Egy kicsit sebéssebbre nem vehetnéd-e? Ma biz elaluszol az úton. Az isten megfizeti, ne lépjél ojan komóduson. Téged így az ördög es megűnna. Ne lépjél egy órára egyet.

Ne hazuggy te. Nem szégyelled-é hazudni? Úgy hazudsz mind a kicsi kutya, a mejik kűn csahol. Úgy, úgy, csak hazuggy. Elég hosszú vót mára. Ha még hazudsz, ma nem lessz este. Van-e még hátra valami? Még nem tudál-e kifogyni? Ma ki sem tudsz térni belölle! Tart-é még? Jól vetéd. Ugyan belé habarodtál. O! hogy az isten nyila tüssön meg, te Pista, mekkorákat tudsz hazudni. Ugy hazudsz, mindha könyvből olvasnád. No mett te es tudsz még valamit.

Miért vagy ojan rosszféle te? O be nincs lelkéd nekéd! — Ugyan bizon hol van a lelkéd? Te latorságnál (gonoszság, csintalanság) égyebet nem es tudsz. Nekéd még a numerusod sem vót jóféle. Ugy nem sajnájja az embért, mindha háboruba vóna. A sor-kától egész a nyaka csigájáig verte. Ugy megdöbölté, hogy szinte megölté. Mások vették ki a keziből. Ugyan bizon nem félsz-é az istentől? Ha veled ugy tennének, jól esnék-é? Vaj écczer más világról gondolkozol-é? Sémmit sem jut egyéb eszibe, csak a rosszfé-

leség. Ményén neki a vétéknek, mind a vak a köfalnak. Minden mondása egy véték. Véték nélkül nem és tudna semmit csinálni. Te egészen egy véték vagy, egy vétékből állasz. Valaha csináltál-e jót? Semmit sem irgalmaz neki. Ugy vágja, mind a sós halat. — Nincs annyi érzés benne, mind a fába.

Rakd úgy azt a szekeret, hogy a leányos ház felől hadd ájjon tgyesen. Az éjjel nem jó hejt járt, mett féldölt a szekere, — feneköstől félfordult, — mégakadt a tengéjje. Ugy jár a ki sokat jár guzsajasba. Féldölt s immán szégyélheti a tulsó sor. (Szereteje a tulsó soron lakik.) Azétt miétt és téssz virágot a kalapodba, ha csak annyinrk sem vagy embére. Ugy veti magát, hogy majt nem tom hova léssz belé, s ott van la! — Bánatnak indult a szekere. Egészen csára raktad azt a szekeret. Köszönd még, ha mégáll, mig haza méssz.

Férre vágta a sapkáját. Ne tédd ojan erőssen férre, mett tul felől leesik. Ojan férre tette, hogy a füle tartsa. Nekéd tám nyüves a füled. Próbáld immán másfelé cs. Ojan kevéj, hogy a kalapját sem tuggya igyenessen tenni. Osztán, ha köszönsz valakinek, megént úgy teszed-e vissza? Ugy áll a kalapja, mindha hat ökre vóna, — mindha ő vóna nem tudom ki, — mindha az egész falu az övé vóna, — mindha ő vóna goróf Csáki. Immán ne cs köszönny senkinek, mett kár megmozdítani. Szabad-e hézzád szóllani? Szabad-e nekéd köszönni? Ugyan biz az egészen te vagy-e? Né te né! Ó hogy a nyavaja rontsa ki törnyőjit, mind ágál — be ágál. Osztán hogy ne lönne jégesső. Osztán mongyad, hogy Péterbá! Me no! ehe! ihi! ühöm! ha ha ha, jaj jaj jaj! be czégér vagy écsém. Még a széme sem nyilt ki s mán tud a kevéjséghez. Bár csak az isten egy szük időt adna, be kevéj az ember.

Hát osztág mi bajod van velle! Igén hát! s osztán bánod-e? Ha bánod, tégy rólla! Ha nem szereted, szappanyozd meg. Legén! ugyan nem térhetsz el töllem! Hisz én nekéd semmit sem vétettem. Most métt tudál belém akadni. Melletted nem és lehet elmenni. Bár csak tudnál elhalgatni valamit szótétetlen. Hézzád közél sem lehet járni. Mit akadozsz annyit minden emberbe, te istennyila! Hm lel-kém, be nagy ur a kiráj!

Két virág között egy kóré. Két kóré között egy virág. Virág keni kóréra. Virág mongya kórénak. Haggya el, ne csufológyék. Azt kjed és csak mongya, de nem abba a hiszembe van.

Kjed egy kicsiddég hamissacska húgom! Róllam mongya-e? tám elvétette. Hamiss, a ki a hamissat megtüsméri. Jaj, haggya el, mett hova kell hamissabb magyar, mind kjed. Náladnál hamissabb sem kell. Hamiss magyarnak adsz te enni. Jól ismerik kjedet és. — Jól tuggya minden ember, kjed és mivel jár. Te tám azt gondolod, hogy csak te vagy az isten anygala. Ha kénálnak, te es elveszed. Nem vetsz te es kérésztét rea. Ojan jó szttel sullódik a legénhez, mind a macska a kutyához, vaj: mind a tanulatlan ló a kert ódalához. Este jár, mind a denevér. Te sem ma vótál legelőbbször guzsajásba. Te sem vagy mostani mákos. Vak veti világtalannak. Jól tuggya, mejik fán terem a szép léán. A mennyi léán, mind felfűznéd magadra. Ha a világon léán nem vóna, mit tudnál csinálni? vaj: egy órára meghalnál. Nyeritt a legények után. No mett ugyan hnyorittós szeme van az ebattának. A tud bézzég jól vágni az ember szemibe. Nem és tud úgy beszélni, hogy az egyik szemivel ne hnyorittson. Kjed ugyan csiklik, húgom. Ugyan csiklandós (igy is: csiklós) a vére. Jaj ne nyójjon a honyom alá, mett ugy csiklom, hogy! Ó hogy a tűz langja égje meg, mijeneket mond. Ugyan bizon, nem szégyelli-e a kutyától? ojanokat mond-é, no! Kjed az embért egésszen el es lolondítsa. Kejjén no! Ne izéjjen no, — nyughassék! Újjön szépen!

Bezzeg ugyan kevés az a legén, küjjel termesztí a fokbagymát a kerten. Téged mi lelt! Tám csijánra huggyoztál! Ojan kevés, hogy elig tud a lábán állani. Bezzeg ugyan van-é hányatos (vitézkötéses) harisnyája. Nagyot ért maga felől. Azt gondolja, hogy a hol el mennyen, minden léán, vaj: legén — belé szeret. Ojan kevés, hogy a lépésit es elig találja el. Ojan feszés, hogy! Jaj mien bégyéssen lépik, lelkém! Bézzég ugyan nagyra tartsa magát. Nem es áll szóba minden hitván gyalog emberrel. Fenn hordozza az arrát. Nem es lehet velle gyalog beszélni, ha lóhátra nem kerekédünk. Koszton kell, hogy az ember felnyójcsa hezza az estáncziát. Úgy fűjja magát, mind a varasbéka.

Jaj lelkem, s te ojan hatalmas vagy! Soha bizon. Né te, né! még ő es csinálja magát. Vigyázatok, mett minnyát felszippant az arrába. Ő sokat tud tenni, egy fertáj bor után a mást es bétuggya tenni. Egy krajcászár után a mást es eltuggya tenni, ha van. Jaj istenem, hogy féjünk tölle? — No hiszem bátya, ha kjed ojan hatalmas, próbájjasza meg, vegye tenyeribe a fűdet, s lódítsa túl a hó-

don! Nem kéne ojan el lenni! Ne idéj ojan erőssen, héj! mett akkor tojol meg, mikor nem es gondolod!

Ugy haragszik, mind a varasbéka. Felállott a haja, mind a vad disznyó sértéje. Ugy megmérgeződött, hogy egészen elkéült, elsárgult, elzöldült belé. Ugy meggyúlt, mind a tűz langja. Fémlik a szeme, mind a bakmacskának. Ojan véröss lett, mind a rák. Ojan lett, mindha leforrázták vóna. Egészen neki langosodott. Az ajakát és rágt a mérgibe. Ugy orditt haragjába, mind az oroszlán. Ha tükörbe néznél, megjednél magadtól, mikor haragszol. Egészen elváltozott belé. Egészen kiköt a képiből. Jaj be rusnyán forog a két szeme.

Ne sirj! ne rököjj! Ne merkejj. Haj, mind szepeg szegénke. Sirással meg nem élsz. Azt héába siratod, mett aval fel nem támasztod. Ne orditts, mindha nyúznák az ódaladot. Sirj egy kicsit sapkamba, vigyem haza kásamba. Ha mentire hagynák, addig sirna, mig meghalna. Sirással mit használsz? Az egész sirás nem egyéb mind méreg. Akkora méregből állasz, mind magad egészen. Ma kihasadsz mérgédbe. A gyermeknek sirással kell felnőni. Ott bizony hadd sirjon, nem hull arany könnye. — Ugy sir mind a kicsi gyermek. Ugy sir mind a záporessó. Ojan keservesén zokog, szegén, hogy! — Héába sirsz, mett azért nem szeret még inkább. Réggeltől fogva estig, estétől fogva réggelig mind egyet sirt. Zérgő díó magyaró, siró gyermeknek való. Sirj lelkem sirj, mett o! be szép; vaj: mett ma nem es sirtál eleget! Egészen kisirta a szemit. Kisirta már a ködökit es belé. Ojan szép, hogy még a sirás es szépen áll neki. A gyermek semmit se tud ugy, mind sirni. Sirással akarja meggyőzni a világot. Nem mondhasza senki, hogy jól meg nem siratta. O! be kételen sirás a! Ugy sir, mindha ölnék s még sem esik egy csepp könyve es. Ugy elfogódott, hogy sirni sem tudott. Siralmas életét él. Sirhatsz, mett van okod rea. Addig sirt, hogy árkot mosott az arczáján. Csak addig sirok, mig élek. Hadd el édes leányom, ne sirasd! — Nem anyám, csak halálíg. — Bömbölsz-e még, no, te bömbika? Vigyázz, nehogy elkaczagd magad... Sir vala, kaczag vala, s... sipol vala. Nagy embernek szégyen sirni. Nem szégyélléd-e sirni? Nem szégyélléd-e sirni, te vén kanyó! Immán nem vagy ölbe való gyermek.

A szakasztott világra éppen ojan, mind az apja. No mett téged apád, ha akarna sem tagadhatna meg. Nem mondhasza, hogy nem övé vagy. Ugy hasonlitt hézza, mindha a száján tüpte vóna ki. Ez a gyermek egészen az apja. Az apjához ütött. Látszik, hogy

igaz kamarán köt. No te apád köjke! No te apád valóságos kék széme.

Igyunk! szép szó; ha ihatunk úgy jó; vaj: ha fizettünk, nem jó. Ne szűrcsöjj annyt, te! Ne igyál annyt, mett mind kifoj belöled. Ugy tészén gyermekivel, mind az ördög a köjkeivel, énni eleget ad, de innya nem. Ne csak egyél, hanem igyál es. Igyunk egyet a káposztára. A ki a levesre iszik, hóta után kihurussa. Ha még nem iszom, pí-pom lessz — megpíposodom. Annyit ivutt, hogy locsog a hasába. Együnk, hogy ihassunk. Vessünk ágyat az italnak. Én ittam mán; kjed issza mán. Itallal meg nem élsz. Igyl, hogy rongyosoggyál. Az az ital, a mit ő éltibe elkött, egy hat kerekű malmot elhajtana huszonnégy óráig. Jól győzi, — feje sem fáj tölle. Csuda, hogy eddigelé meg nem ölte. Addig iszom, a mig élek, azután lássa más. A ki hátul marad, húzza bé az ajtót. Utójjára magát es egészen megissza. Átkozott dolog vót még az az ivás es!

Jere küsgyünk meg. — Eriggy te, törnyös. Haj, écsém, azt a gagyát elejtéd. Bajos nekéd azt a gagyát felkötni. — Hadd el magad. — Ne erőlkögg, mett megszakadsz. Szégén fejed! Hogy es nem no! A rég léssz. Attól ne féjj, hogy te engem a földhöz vágj. A nem ma léssz., s még hónap sem. Addig még egyél meg akkora puiszkat, a mekkorát mégéttél. Ha megfoglak, elolvadsz a kezem között. Ma úgy teritlek a födre, hogy úgy elnyólsz, mind a kecskebéka. Ma nem tudod, hogy szédéd fel magadot. Ugy a földhöz sujtak, hogy apád sem tud felszedni. Ma lepedőbe visznek haza. Csak a kezemét tészém réád, s elolvadsz — leromlassz. Csak egyet mozdulok, s alól vagy. Ojant fogok a dérékadon, hogy a bőröd mind felsírtül. Kaszát vetétt neki (a lábával.) Dérékből birkozni. Azt nem vetéd le, mett akarmerre fordítsd, talpon van.

Ugy megverte, majt megölte. Ugy megdöbölt, mind a lovat. Jaj mijen halálra, — vaj: tartozatlanul ütik azok az átkozottak egymást. Mit csinálsz te gyilkos, tám nem akarod egészen megölni. — A kereket ha mégkenik, jobban forog — vaj: könnyebbet ményen a szekér. Ma bidd meg, hogy megkenégetlek. Ugy üti, mind a cigány a vasat. Mégtette négyszégre. Mégtette magyarmiskáson.

Jól dógozik a hedegtüvel. Igazán, — vaj: istenésén rea tuggya tenni a körmit. Sir — sir a hedegtü a kezibe. Még a jajszótt es ki tuggya húzni réjta. A mejik kettő az ő hedegtüje után tánczol, éssze kell, hogy szerelmeséggyék. Csak jácczik a nyirettyüvel. — Écczérre végig nyomja a nyirettyüt. Nem es látod, hogy az úja mozogna, s még es úgy húzza, hogy ugyan omlik a nóta. Ha jó

izű mozsikát akarsz hallani, cigánt keress. Az isten a cigánt hedegűre teremtette vót. Mikor a hedegűszót meghajja, csiklik a vére belé. Jaj mijen mulactság vót ott, hajjátok-é, még kalánétás es vót. Még a kontorálásra sem áll rea a keze! — Ugy gágog, tikog a kalánéttya, mind mikor a lud meg akar nyuvadni.

Ugy tánczol, mind a lopta. Ugy forog, mind a pérészlen. — Kecczér es éssze tuggya ütni a bokáját. Kezivel, fejével, derékával két annyit tánczol, mind a lábával. Ugyan csűful lógassa magát. Ojan nehéz tánczu, mind a medve, vaj: mindegy köből buza. Szót a táncznak, fiaim! Mán most szeretém, mett tempóra vágják a tánczot. Ezek igazán kirakják. Vegyetek fejrénépet es héj! mett né, mind várják! — Ugy járja, mind a legén. De az a legént es ki tuggya vágni. Szorittások, csak járjátok, most a jova, ne haggyátok! No ezek isten igazába dógóznak. Ne járj csak a közepibe écsém, mett majd azt mongyák, hogy rossz tánczu vagy! Bezzeg jó vóna, ha úgy szeretnéd dógózni, mind tánczolni! Az a jó tánczu legén, ki a leánt ugy forgassa, hogy a szoknyája messze kirepül. Ha nincs ereje a legénnek, nem jól menyen a fordulás. Forditts réjta, ladd lobogjon a pántlikája. Hát tü elnézitek, hogy azok a leányok a padot melegítsék. Ébreggy, Pista, mett mingyátt elaluszol! Mikor én ojan legén vótam, bezzeg kijártam. Jaj istenem, mikor mű legények vótunk, akkor vótak igazi tánczok! Aggyátok meg a búcsületet a vidéki legényeknek! — Fárattság legények! (Nyugunni kell — szűnet) — Tánczot osztanak. (A következő nótára, vagy bizonyos legényeket jelelnék ki, hogy csak azok tánczoljanak, s azok kezire leányokat adnak; vagy pedig minden legénnek a leányt, a kivel tánczoljon, ki-jelelik. Ez osztást rendszerint olyan ügyes legény teszi, ki azt is tudja, ki kinek a szereteje, s ha lehet mindeniknek az övét osztja.)

Mongyuk jámbornak a gazdát. Mennyünk tovább egy házzal. Itt többet ne szemetejünk. Köszönnük meg a jó akaratot. (Bucsnznak.) — Jól megülök magunkot. Ma ki es kergetnek. Eddég meg es unhattak. Vajjon nállunk eddig micsinálnak? Nem vóna-é jó hazamenetelről gondolkozni. Jaj mind eltöt az idő; eddig otthon alunni kéne.

Ne izéjjen kjed! Újjön szépen. — Mit izél annyit! Nyughasék a bőribe! Újjön veszteg a fenekin! Maga ne mongy annyit! Szegény! csakugyan nem térhet el töllem! Szebbecskén nem lehetne-é?

Akasszák fel a ki kártyajátékba igasságot kíván.

Ne féjj, csak reszkess.



Ugy megrészegeedett vót, hogy a kert támasszának es azt monta:  
Jó reggelt aggyon isten kjednek!

Osztán vágd pofon, s még ő haragszik.

Amugy istenesen hezza vött a dologhoz.

A mihez én hezza teszem a kezemet, annak vaj suvadni, vaj szakadni kell.

Csid alá mámi! (Csufolódó mondat, mikor rossz lovagló makranczos lovon ül.) Ugy ecsém ugy, beszélj istenesen.

Hunczfut, a ki nem igaz ember.

Sohult sincs annyi nyomoruság, mind ezen a világon!

Azt bizon jobban es teszed, mindha káronkodnál. (Annak mondják, ki káromkodik.)

Ha haragszik, harapja a hasát; ha nem éri, nyójtja a nyakát.

Kárba menyen minden haragod.

Beszélj nagyobbban, hisz a füledtől nem hallik a sorkadig.

Apró szóval es megjárna a beszéd. Jaj fülem, mind megkondúla!

Éppen téged kértek rea! (Váratlan avatkozást jelent.)

Mikor a székej haszontalan kűs növéstű csépérég lovakot vásárolt, azt szokta tölle kérdeni a más: Hol vétted azokat a törnyököket — vaj: denevéreket, héj?

Ojan bolond vagy, ecsém, hogy ugyan ostoba vagy belé.

Téged ki hívott ide? (Alkalmatlan beléavatkozóznak.)

Jé! hol ess bé? Uram Jéminé, hol ess, hol csorog ojan erősen? (Nem várt beszédre, vaj észrevételre mondják.) — Más azt feleli rea: Ott, a hol likas a ház!

Egyik azt mondja: Aggy nekem egy huszast köcsön. Más azt feleli rá: Kettő nem kéne-é? (Nem akar adni.)

A kiről tudják, hogy valamit kérni jött, azt kérdik tőle: Mit hoztál? a ki feleli: Magamot! — Mire azt felelik: isten megadta hát!

Azt még a körmöddel es kívájnád a fődből! (Annak mondják, kinek valaki különös jóltévője hót meg.)

Vajjon hol vágták azt a gerendát? (Akkor mondják, ha valakinek száját az étel megégette, s könnyben lábbogó szemeit felfelé merengeti.)

Mikor a háromszéki székely tréfásan azt akarja kifejezni, hogy valakinek fia tanulatlan, azt mondja: Derék égy ember ez a kjed fia, bátya; hol tanittatna? tám biz' éppen Ugarhejjen? (Ugy jön, mintha mondaná: Udvarhelyen,) vagy: Tám a Kanczába? (ér-

tené a kantai növeldét.) Együtt is szokták mondani: Ugarhejjen a kanczába.

Hushagyót a székelý csonthagyónak is nevezi tréfásan, mintha mondaná: A hussát megeszlk, de csontya ott marad. Húshagyót oly napnak is tartják, mikor sem tlni, sem jární, sem élni, sem halni nem tud az ember, annyira bánik magával.

Mikor valaki valamely dologtól kímélgeti magát, s csak amugy vonítólag nyúl hozzá, így biztatja a más: Ne féjj tölle, döjj melléje; szorítsd, markold, nyójj feléje!

Indujj ma! mozdujj ma! halaggy ma! — Ma-é ma, na bizon ma megfordítlak! megfűremitlek! Annyit ne szokotálóggyál! még állasz-é, no? ne lépjél ojan sájára! rakjad a lábadot! hiszen .ám nem vagy a földhöz czúvekélve, vaj mi a gút! hány esztendőre mozdulsz meg? az isten megfizeti, ne légy ojan bihal!

Egyik mondja: eriggy hamar, mett e s e téged vár! — Mire feleli amaz: Mán bizon Brassó es vár (erösség, még es hejt áll.

Czigánytól kérdik: Nem adnád-é nekem azt a purdét dohánys zacskónak?

Nincs-é hazugság nélkül?

Az isten verje meg a káros embert.

Barátom! te nem igen bécsütletés embernek adsz enni.

Már biz a földnél alább tudom, hogy nem esém.

Minden ember egy halállal tartozik, s én es többel nem.

Ha meghalunk, nem kell takarodzó. Ha meghalsz, nem jajgatsz.

Száz szónak es egy a vége. Aritmétika nélkül es jól fel tuggya számítani. Nem véti el magát.

Addig készülsz, addig készüléz neki, hogy az áldott nap es le menyen az égről.

Tudod-é mit éttél?

Ma honnét kötél fel? Ma kötél fel? mett én tennap sektüttem vót le!

Jaj barátom, azt nem a te számodra főzték vót. Éppen bizon nálád nélkül semmi sem es lett vóna belölle.

Újjön le kjed nálunk, ha széket hozott. Hoztál-e széket? Hogy es nem az isten kedviétt! Ugy igazán! No bizon hát!

Ládd-é, be beteg vagy, s még sem nyegsz! meggyógyulsz-é hamar? Mikor utólér, sokáig tart-é? Kend bé a füled vásárával (fűlsárral) s meggyavul. Ha beteg vagy, fordujj bé s halgass.

Ugyan bizon mi léle, tám a hideg kiléle?

Ne üssön annyit a ménkö! Ne ~~urj~~jön annyit a nyavaja! — a betia.

Mit a gútot gircsáyáskodol annyit te, izgána?

Jól tudám, hogy éppen a lessz belőle! No meggondolám, tüz-es attá! Immán hogy csinálod hejre? Immán ki urusol meg?

A gérzsával megdsámbászta. (A mankóval megvertel!) Apám uram! ingem Pista egy fával úgy megütött, hogy!) Megtángálta.

Ne higgyék kjetek, mett nem ugy van!

Ugyan járek, a hol hálék.

A mind egy szikrányég tölled stült-é ki? soha bizon, lehetetlen! Azt mind te monád-e? Azt hol a pokolba hallottad? Azt tám mind egy szikrányég ma tanoltad!

Héjába szenetálódom, mett semmi sem lessz belőlle. Szenetálás nélkül es biz ésszetartunk. Nincs ojan ember, a ki őket cssze tudná szenetálni = tukmálni.

Ne sollasz immán anyit no. Hát még sollatsz-e? Ojan erőssen sollat, hogy nincs szltnete; mintha rabja vónék. Ma a mái istenadta nap nem tötötted egyébbel az időt, hanem csak sollatással = zsaratás, zaklatással.

Tisztaláskor van neki innapja = részeges.

Mejik nagyobb: tiszteletes uram-é, vaj: tisztelendő úr? Tisztalisztes uram.

Tisztelem, búcsülöm; de nem szeretem. Letisztelte magát. Neked majt szép tisztességet tesznek, megtisztelnek egy pár csengő pengő sorkantyuval (bilincs.) Megtisztellek egy pár poffal. Tiszteld apádót, de ingem ne!

Az az egész beszéd csak tódás = hazugság. Azt te tódítól tanoltad. Tódodom fódóm, kötöm, bogozom, méges csak tajkul marad.

Fenn karicsál s alatt tojik meg. Mijen nehezen tudál megtojni (nehezen fejezte ki magát.) Elég egy tyuknak ecczer egyet tojni, csak azt birhassa el. Te tám tojós vagy, hogy úgy bússz férre.

Mikor valaki a kérdésre így felel: tám így! tám úgy!.. azt szokták mondani: Ne támogasd annyit, hanem mond ki egyenesen! (Udvarhelyszéken: ilyenösen.)

A rossz hír szárnyon jár. A jó hirnek szeretik nyakát szakasztani. Ojan, a mijen a hire. Vesszen el a hire es! Vesztél vóna pokolba hireddel együtt.

Ossó veszedelmem; guzsaj ellenségem. Neked a guzsaj ugyan megbűdösödött, édesleányom. Fonny Pila, fonny! majtég egy szekérszöszött hoznak neked. Ojan fonó, hogy még a kert ódalát es mind felfonná.

Azt jobbkor es meg lemett vóna tenni. Aval mán elkéstél.

Ugyan sohajt a szán. (vászott szántút.)

Mejik göjét szoptad meg? (mocskosról.) Eriggy, mosd meg a disznylábakat, malaczlábakat! (mocsos kéz.)

Ne tégessen kjed ojan erőssen! lassabbacskán nem lehetne-é?

Vigyázzanak, mett szán jö! (akkor mondják, mikor valaki nagy garral van el.)

Hát azoknak a becsületes embereknek ugy kell mondani, hogy: ök? — Ugy biz én, mett ök még ökörnél es ökreibek.

Ócska csizma, vén harisnya, farboszontó kurta pundra.

Ha a lábam térdig vásik es, addig járok, mig végire jutok. Ha a lábamból az inat kiszednék es, megindulnék.

A nagyapád halála, térdig érő szakállá. A nainnyád halála, térdig érő szoknyája. (Ügyetlentül szólott a dologhoz.)

Annyit ne kolontoskoggy! Ó te Peti, legyen eszed immán ecczer.

Ne sirj, ne bögj ojan erőssen, te béka, mett a falu meghajja.

Akkorát rikótott, hogy a falu megkondult belé.

Akkorát ptrüsszentett, hogy a tizedik szomszédot es kitörte a nagynyavaja jedtibe.

Ne kiáts ojan erőssen, mett elhasad, a mi kicsi torkad van.

Nyomd ki ma écczér, no! (Mond ki, süsd ki, nyügd ki.)

Ne erölköggyék ojan erőssen, mett valahogy jár.

Legyen eszed, s éjj véllé. Esze van a magyarnak s él véllé.

Ne csináj egy dologból kettőt?

Tulok ökör, gyermek szóga, feleséges szóga, szuka kutya, bak macska, mónár leány feleség, út mellett való föld: a gazdát meg nem gazdagította.

Ha délczeg lovad van, legyen jó a hámszerszámod.

Béfogta tulkait, de addig tánczolhat mellettik, mig megtanította, mett latrocskák.

Annyit ne karicsojj, ne csirikojj! Vége lessz-e mán ecczer, no? Elég hoszszu vót ma egész estig no!

Az ő szájáért sem fontak vót. Látszik, hogy nem veszi pénzen a szót.

No! abból többet egy szót es ki ne végy! (Hallgass felőle.)

Mit nyesed annyit azt a bokrot? (unalmas ismétlés.)

Pokolban es vót ecczer lakodalom. Még te es lakodalmazhatsz.

Zöd furuja, (pálinkás korsó, vagy üveg.) Annyit ne furujájj!

Én annak az embernek kutyája sem szeretnék lenni. (Durva, rossz, fűsvény, gondatlan ember.)

Ojan rusnya idő van, hogy a ~~████~~ kutyát sem kéne a házból kihajtani.

Ne ásitts ojan nagyot, mett belé szöküm a szádba. Ma biz a füledig hasad. Mit pássadozsz annyit te!

Ugyancsak nem nyughatol egy hejbe. Mit vásódol annyit te, vásott fenekü? tám bizon nyü van a fenekedbe! Üjj szépen te, vágd le egy hejre a fenekedet! Ugyan nem nyughatol te még es!

Ó, hogy a rogya üsse meg! Ó, hogy a kö üsse meg! Ó, hogy a gút üsse meg! — Isten bocsássa meg, hogy azt találám mondani! Ó, hogy a jóféle pirikulics kapjon el. Vegyen apád hátára s fusson el velled! Egye meg apád a füledet tormával! Ó hogy az isten tegyen tovább! A medve kápsájjon meg! Akasszon fel a barassai hengér.

Bújj a lóba s ott légy, ott nem csip meg a légy. Bújj a lóba s két bőröd lessz.

A gyermek kenyeret kér az anyjától, cz nem akar adni, s azt mondja: A nem nyomja ki az ódaladot! Attól nem hasad ki a hasad, nem fokad ki a hurkad! Most es szájadba van az étel ize, s még es kéred-é? — Ha pedig anyjok akkor éppen haragszik, azt mondja: adok tülzes égi veres langgal égő menköves istenharagját!

Még a száján van a csecstéj a törnyösnek, s még es kaczerkodik.

Ne bolondujj meg, héj! Ne tld annyit az eszedet. Ne mennyen el az eszed egészen.

Szeretném meglátni, ki teszi oda a körmit, a hova én! (Bizakodó.)

A jég hátán es megbirkoznám velled!

Nyughassál te törnyő! = haszontalan.

Vessünk aczéllat, = cseréljünk.

Azt sem mongya: fél kalap! Azt sem mongya: cseréjjünk pipát?

Március hónap azt monnta vót, hogy ha tehetné, februáriust egészen a hasa alá gyurná; ismét: ha tehetné, a báránt az annya hasába megfagylalná.

Valamik hónapba r bett van, annak nem kell hinni, mindegyik szereti az ember bőrirel figurázni; — ijenek: szeptembertől egész áprilisig. Csak négy marad, a meiknek nevibe nincs r, a mik kedvezőbb: május, junius, julius, augustus.

Héj kutya, te vagy a beretvás. Jól tuggya a kutya lelkiivel, csak hallgat.

Ugy csorog az esső, mindha tötenék. Ugy omlik a záporesső, mindha kádból ontanák.

Ojan nedves, mind a nyirkas fa — mindha patakból huzták vóna ki.

A terhes asszony csak addég mennyen, míg a háza tetejét lássa.

Leveszem a gombodot, = levágom a fejedet.

Szegény, rongyos emberről azt mondják: Johos gazda! (Juhokon tetveket értenek.) Egyik azt kérdi tőle: Hol legelteti johait? Más azt feleli: vállabérczin.

Jól megdógozta, meggyomrozta, megtette, megpáholta, megsza-  
bogatta = megverte.

Mikor valaki ügyesen tánczol, azt mondják: Egyéb nincs a lábába, csak in; mindha daróton húznák.

Kurucz világ régen vót, még a hire es meghót.

Hova lett az ő sok pénze? — Abból sok még kurucz vizin es túl jár! = csapszékre is hordott helölle. (Kuruczviz — pálinka.)

Hadd el magad! (Kivánnád, de semmi sem lessz belőle.)

Hadd el immán magad te legén! Ne es igen vesd magad!

Még a hurkája es bogos. Te bogos hurkájú!

Kihez legyen szerencsém?... erre a más feleli: Hezzám!

Téged kinek hinak? Nekem.

Nincsen kutya Sz-Pálon, mind megették a nyáron. (Nagy marha szükibe kellett lenniük.)

Kicsi hiba, nem nagy baj. — A nem baj, csak jó szerencse. Kicsi hiba, kiéptüli.

Haza mit izensz? J'egésséget! mongyon j'egésséget az oda haza valóknak es.

Hát Déborkának (szereteje) valamit nem izensz-e? Vaj igen; egy tarisnya j'egésséget! vaj: egy tarisnya csókot!

Mikor valaki koppant az ajtón, ha tudják benn, hogy olyan ember az, kivel tréfálhatni, azt mondják: künn tágas, benn szoross! künn es eltér!

Káros bánkogyék. Káros embernek későn adsz tanácsot.

Ködökmetsző, békanyuzó, = rossz, hitvány, fanyeltű bicsok.

Ojan zsiros a sapkája, hogy egy kalákának lehetne káposztát főzni velle.

Aggyatok egy szeget s egy kalapácsot, hadd szegez-zük a fejibe Györgyöcskének a kalapját! (Gyermekeknek mondják, mikor a házban nem veszi le a kalapját.

Ne igen járj az arrom felé, héj! mett azt a kutya sem szereti.

Ne legyen ojan nagy eszed, mett széjjel hánnya a fejedet.

Ne gondolkozz ojan erőssen, mett megbolondulsz!

Ne asuszogj ojan erőssen, mindha zabot ettél vóna.

Ne sajnáld ojan erőssen, mett nem apádtól maratt.

Hálá istennek, hogy apám disznyót ilt.

Ne vájd annyit az arrodot, mett táska vállik belölle.

Eriggy te csámpás, csapás! (csipás.)

Ma bizon ha megharagitasz, ugy felruglak, hogy egy hétig érkezel le! vaj: a mig leérkezel, megehezel, megöszülsz.

Ma ugy pofon nyirlek, hogy egyik szemed kiltti a másikat! Pofon szellek. Pofon felejtlek.

Tegye bé az ajtót, mett kifut a madár. Fut ki a fazék; tedd bé az ajtót.

Mikor valaki mást megszid kurvának, tolvajnak stb., a más azt mondja: azt reám tedd, reám rakd, = reám bizonyítsd, mett ha nem, megbúsulod.

Hamiss az ember élve, de meghalva annál es hamissabb!... mett mással viteti magát.

Ojan derék ember, hogy kilencz pusztá faluba sines párja.

Nagyobb része a székelységnek az időt nem hónapról, napról, hanem bizonyos évszaki foglalatosságokról, vagy ünnepekről stb. méri, p. o. Aratáskor esztendeje, tavaszi szántás előtt két héttel, kapálás után, forgatás (keverés) táján, szénacsináláskor, juhnyírás után, szilvaaszaláskor, káposztavágáskor, meszeléskor stb. A cigány kérdeztetvén egy udvarhelyszéki vásárban: hány éves a csikója? azt felelte: Páfali (pálfalvi) zabaratáskor két esztendő lesz! (Pálfalva fennhely, és ott a zabaratás Szent-Mihály-nap táján szokott megessni!) A székely a változó napokhoz, innepekhez is megszegzi állításait, u. m. húshagyókor esztendeje lesz; plünköst első napjára virradólag éppen esztendő lesz a fiam. Továbbá: karácsonkor, karácson előtt három héttel, csonka héten múlt esztendeje; Szent-György-nap előtt két héttel, Szent-Márton napja után 5 nappal stb. Egy idegen ur hallván hasonló székely számításokat, monda: Hát immár miért nem mondják azt is: borjuhereléskor, czinege-fiazáskor, ugorka-sózáskor, pálinka-fűzéskor stb. esztendeje!

Ma ugy megszöktettek, hogy azt gondolod, minden hegyen, vögyön hat lakodalom, s a betedik a tiéd.

Ecce! mekkorát villámlék! akkor mondják, mikor valamely tárgy véletlenül tűnik fel.

Derék becsületes ember vót szegény! istenfélő, embergyűlölő, templomkerülő!

Jót kívánok bátya! az isten őrözze meg tüztől, víztől, dühtől, czenégétől, kártól, marhától, jó szerencsétől, két szeme világától, s végre a mennyeknek országától.

Ha fogad fáj, keress ezeket: feteke tyuk árnyékát, iromba kakas kotlását, egérszörű lóngrást, szőke tinótánczot, fakalán pengésit, pusztá malom zugását, fa hegyibe feluött fűvet, hódos kossó rikótást, s ó kemencze rivást; e kilenczféle szereket törd össze réz-mozsárba, minél apróbbra lehet, keverd belé avas kovászsba, s tedd a fogadra; ha használ, használ; ha nem használ, menny el Gyalakuta végibe, ott lakik a mészáros, Kurtali Geczi, kinek a bányát nem régibe ellopták, menny el Beszterczére, megtalálod azt a legzsirosabb mészáros insurgens tarsajjába; mind ezeket, u. m. Gyalakutát, Kurtali Geczit, a bányát, a tarsajt, a zsiros mészáros, Beszterczét s a Gyalakuta s Besztercze közt tett egész utazásodot, minden hezartartozóival együtt, tedd belé a czelnai sajtóba, sajtold ki nagyapáddal s nainnyáddal s a mej nihány csepp olaj azokból szívárog, kend fel a fájós fogadra; ha használ, használ; ha nem használ, hadd fájjon.

Ha fáj a füled: keress oroszánfülttyöt, két jó ésszemarokkal, lehuzott disznyó vinnyogásából egy lótot, fél porció reketes kalárinéthangot, huszár-agyargást fertáj fontot, franczia káronkodást félfontot, vénasszon prűnnyögést csak kilencz buzaszem nyomót; ezeket főzd össze másfél kupa tengerzugásba; mikor három ujjnyira lefőtt, terítsd ki a Zsiga pusztájára, hadd fujja a német szél; mikor ott félig meghülepedett, két gála ruha közt borítsd a fájós füledre; vaj hamar kiérlik, vaj eloszlik; ha még valami fennmaratt vóna, menny el pokol ajtajához, tedd füledet a kócs likára, ott van sirás, rivás s fogaknak csikorgatása, a mi fájdalmadot, ha belé rozsdásodott vóna es a füledbe, legbizonyosabban kitisztítsa.

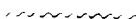
Ha szemed fáj: menny el minden viratt előtt a patakra, locsold addig szemedet, míg a hód feljö, s fojtást mongyad: csak a hejje maraggyon!

Ha szűved fáj: végy félfertáj bikabögést, egy garas árú kanca vinnyogást, félmarok bakkbüzt, huzd nyársra, süsd meg egy bökázó furu világánál, cresszd fel sodrott kakas-szóval, levit idd bé



kilencz éhomra, sétájj véle Debreczenig s három fertáj zödre meggyavul.

Ha lábad fáj: hídd éssze a hétfalusi hűtösséget, üjjetek bé Borbándra; fogadd meg muzsikásodnak Puntti Petit, Csócsó Csomit, Csillát, Patarót, Dudarót s Módika Jancsit; szállítsd oda Nyugott Márit kilenczed magával; tánczozj zsukhajnalig s mig a szemedet elpillantanád, meggyavul.



Mikor valaki alfeliből elüti a pap tyukját, azt mondják rá: Szépen szól! Innád szóló madár! Nem ihatnám! Köszönöm, de nem iszom! Azt tedd a fogadra! Tedd a fájós zápodra! Mit hullatod ojan gyakran! Szorítsdsza jobban, héj!

Mikor valaki unalmas vendég, s kivált ha gyermek, azt mondják neki: Haj Pista, haj! szalaggy, mett téged otthon kiátnak! nem hallod-e? — Hasonlag, mikor a faluba táncz van, a legénynek vagy leánynak, ki oda nagyon vágyott, de szülői nem bocsátották, boszontólag mondják: Haj, te, haj! mind kiátnak téged a tánczon.

Ha tartottad, tartsad! (bitangvetettnek mondják.)

Ugy a vak es lát, mind te. Nyisd ki jobban a szemedet! — Nézd meg jobban! Láss no! Ha szeme vóna, vak sem vóna. Szemed van, s még sem látsz-e, te vak? Mijen ok nélkül adott neked az isten szemet!

Kaczaghatsz, mett neked aggyák! Ne röhögj, min'ha zabbal kénálnának! Ugyan mi esék ojan jól, lelkem?

Oh lelkem, be szép vagy! (mikor valaki szégyentelentül viseli magát).

Bezzeg ugyan neki beretválkozott az üdö! Bécsi szappanyyal szappanyozták, s ánglius beretvával beretválták.

A székelyek a kalendáriumot, mióta „naptár“ magyaros nevet kapott, „naptár-kalendárium“-nak is nevezik.

A sirt a közrendű székelyek nagyobb része zsirnak mondja, mint: zsirkő; zsirjába tették; zsirgödör, megásták a zsirját; készen van a zsirja.

A halott fejéhez néhol követ, néhol fát tesznek emlékül; hol fa van, azt mondják: fejfa; hol kö van, némelyek így nevezik: köfejfa.

Hogy van kjed, bátyám uram? Élek én es még isten kegyelmességiből; csikorgok, nyikorgok, mind a fakó szekér (Csikban: szeker).

Nyomorgok istennek hála — azt teszi, hogy ámbár sok bajjal, de mégis él napról napra. Ez igen gyakori szólásmód akkor, a mikor két idegen falusi egymással találkozáskor, egymást kérdezik hogylétükről.

Menyek magamnak — azaz: időt töteni.

Mikor két egyén veszekedik, gyakran mondják: úgy megmoslak, hogy kalendáriom lessz a testedből, azaz, úgy összetöri a testét, hogy az időváltozást megérzi.

Én istenem! adj eszt, a kinek nincs.

Ha jó léssz, magadnak léssz jó.

Mikor téli fagyos éjen derült az ég, azt mondják egymásnak: Né te! mind vigyorognak, mien hegyes szemmel néznek a csillagok! — Ugyanakkor mondják: sir vaj jajgat a patkó alatt a hó — úgy recseg, ugyan vicsorog.

Mit szurod ojan elé az arrodot! Hátrább es megjárhat!

Hol csiklik az embernek egészszábrázattján leginkább, ha tolluval, vaj szalmahegygyel rajta babirkálnak? homlokán.

Egyik azt mongya: Jaj, mind fáj a fejem! — más azt mongya rea: Mett az azért fáj, hogy nyess! Ha fáj, buzasd ki! Majtég nem fáj, mikor megszárad! mikor megassz!

Száraggy meg, mind a haj! Ugy meghiztál mind a gerebje. Csak a csontya s a bőre. Ojan mind a kopogó fa. Ojan kövér, mind az agyag — mind a retek, — mind a gyűrott haj. — Kővéredő embernek tréfáson más azt mongya: A ki téged ma esztendeje látott, s most meglát, azt kérdi: Mi az oka, hogy úgy elfogytál?

Mekkora sajt esék le a póczról! (mikor valaki nagyot sohajt).

Eriggy hamar te! Én biz' egyet sem! No én tudom, hogy ma egyet sem! No én nem ma a lábammal!

Ma bizon ma úgy megsuvasztlak ódalba, hogy minnyátt Pílastusra vicsorodol! vaj: minnyátt letekerédél!

Vessünk mákot! (mikor mind elhallgatnak a beszélgetők).

Verjen meg a jégesső! Verjen meg a blüőd! Verjen meg a jó szerencse.

Benne annyit bizzál, mind a csutakba.

Tessék, csak meg ne essék!

Mongyad kicsidem: Istálom a kezit édes bácsi! (Kezet akar vele csókoltatni.)

Te elszegöttél-e Marczy? Én el; hát te? Én es el. Mit ígértnek? Nekem barátom, jó bért ígirték: hat ökörnek kötelit, kilencz vasvilla nyelit, száz forintnak pengésit, kilenczven köből földet, min-

den hétre hat napot, a hetedikkel megszerzik — azt es megengedik, hogy télbe nyárba járjak mezitláb; ha ennem kérek, haragusznak; ha nem eszem, dicsirnek — a poharat reám köszönik s maguk megiszszák.

Szerusz, ját! jót kívánok: aggyon isten neked 300 kalongya rozsot, 300 öl fát, s 300 kövér disznyót; a 300 kalongya rozsnak zsupja mind rothadgyon el alattad, a 300 öl fát mind viseld el mankónak, s a 300 kövér disznyónak hájját mind kenegesd fel köszvényes testedre!

Egyet mondok neked barátom! Az isten engedgye meg, hogy soha másféle emberrel ne legyen bajod, hanem prókátorral, pappal s hóhérral; a prókátor mongyon, mongyon, irjon, irjon s még se tuggyon megmenteni; a pap imádkoztasson reggeltől fogvást estefeléig legbuzgóbban; akkor pedig a hóhér akaszszon fel!

Ő sokat tud, tud egy fészekbe nyócz csókafiat.

Mit eszel? — Türot (turót).

Az ur ki czigánnya? mikor lettél ojan nagy ur? Nagy uraságot értél! Vajon immán reánk felaggyák-é az urbört? (urbért).

Vélle csak ugy vigyíts, hogy buját vallod. Mindörökké együtt vigyitnek = czimborálnak.

Ugy nyitástól elé s hátra, mind a vetöllő.

Olvassuk meg a gombodot. (Hetedik a fricska.)

Elé lehet venni a guzsajat, mett kijött a guzsajüllő fü = öszike. Dugjuk a csijánba a guzsajat, mett immán kinőtt a csiján.

Csak ne ojan gyakran, mett még sok üdö van hátra. Te mi csinálsz? gyakorlom magamot = iszom.

Gyertyavilághoz járnak (este társaságba fonni.)

Vonogassa magát, mind a régi nagy leány (ki ha hozzá nyultak, vagy öt valaki megfogta, azt szokta vala mondani: ájjon, tjjön, ne nyughassék; áhá, miét hagy békít!)

Csa daru! akkor mondják, mikor valaki elfordítja a beszéd értelmét, vagy elcságatja a dolgot. Ne cságass, héj! Csa hó mé!

Jó parasztebédkor van az idő, (délelőtt kilencz óratájt.) Jó szűvel lássuk a délebédre (tizenkét órakor). Csak tessék isten áldásából, mett mű mán megettük a délt. Mű ma mit együnk apám uram? Ebédre azt, délre egyebet, estére a maradékot. — Addég eljő ebéd, mig nagy tempóra felőtözöl.

Szerusz pajtás, hát hogy élsz? — Én bizon csak ugy, mind a hernyó a jég tetejin, vaj: mind a patkány a föld szinén, — vaj: vánszorgok, mind a hitván malom.

Te écsém, el tudnál járni abba dologba? — Én, bátya, még a magyar tánczot es el tudom járni. Né, né, mijen erőssen járák a sógorok a uémet dájcsot, de a magyart bezzeg most nem akarják járni.

Kicsi csupor hamar forr,  
A vén asszony puskapor.

Férre bajusz, mett csókot kapsz. Ez a pohár bajuszra jár.  
Férre bokor mindenkor,  
Kivátképpen ijenkor.

Egy becsületes székej ember szeretett papjától nagyon elérékenyedett hangon így bucsuzott el: Édes tiszteletes uram! én csak egy szegén tudatlan ember vagyok, nem tudok jól elbócsuzni, hanem a mennek földnek istene bócsuzzék el kiedtől!

Aggyon isten jégessőt, békasót (j'égességet, békességet).

Kik messze útra, bizonytalan időre búcsuznak egymástól, azt mondják: Aggya isten, hogy mácczor es lá'hassuk (láthassuk) j'égésébe. Aggya isten, hogy hallhassuk mindig jó hírit.

Jót kívánok ját! az isten aggyon s el se haggyon! (pohárköszöntés).

Aggyon isten kevés kárt,  
Sztüved szerént való párt.

(Pohárköszöntés ifjak közt.)

Jaj mind meg vagy verve écsém! te tám torokháboruba vótál! (részegecsnek mondják).

Úti Páké Barátost, (háromszéki faluk,) azt teszi: Egyik nem több mint a más.

Jaj mind nő ez a gyermek; most minnyátt nagy ember lessz belölle! — Más azt feleli rá: A nevendék felnős a veszendő elvesz.

No fiam, megnőttél emberül! Ha még nőssz, az isten markából es kinössz.

Hogy vág a világ, écsém? = hogy van állapotod? — Amúgy istenesen! jól, fáinul! vékony lére, silányul.

Elment képet csinált. Utat veszesztett.

Jobbra nézett, s balra vágott. Szembékötöcsdit játszott. (Figyelemcsalás).

Jól mongya biz azt. Mett azt ugyan jól es mongya. Mett az eppenségesen úgy es van, a hogy kjed mongya. — Igazán

mongya. — Igazán mondod-e? Igazán, hogy mongya, (tréfás hazudtolás.) Jaj te ne beszéjj az istenért! S az úgy van? Soha lehetetlen. Ne mongya! — Hány szó héjjával igaz? Mi maradhatna el belőlle? Nincs-e hazugság náktül? Abból mit lehetne kialkunni? Már az igaz, hogy nem igaz. Már az igaz, s való, hogy nem lát a vak ló. No hát, ha úgy van!

Ez a gyermek nem hasonlít egyiketekhez es, vajon mi lehet az oka? Valakit bizonyoson megcsudáltál vélle. — Vaj csudálás, vaj csinálás. De te könnyen megcsudalsz bizon akarkit. Mijen jó ménedék az a csudálás. Csudálásképpen történt. Az a csudálás nem egészen tiszta dolog.

Neki utól annyi, mind hától.

Bár csak én valahol könnyűszerrel száz forintot kapnék, megelégedném vélle, ha fele lógané vóna es.

Megérné az egész világot. Nem adnám a világért — vaj: a világ drága stürü kincsiétt. Megérne egy katlan pétákot. Megérne akkora aranyat, mind maga. Ojan drága jó föld, hogy megérne annyi pénzt, a mennyivel bé lehetne teríteni. Ezer forint sok pénz, de azétt sem adnám.

Ugy kiát, mind a zöd béka. Ne kiátts ugy, mett bédugul a fülem. Ojan erőssen csiápol, mind a csürke. Ne karicsájj annyit. Ma eleget kikiriltél. Hápog, mind a récze.

Ugy hirczel, mind a gojvás.

Ugy tipog, mind a pípos tyuk. Ugy rekedéz, mind télbe a varju. Ugy csikorog, mind az oláhfalvi kerék, — mind a csiki szekér — mind a deczkás szekér. Ugy csemcség, mind a malacz — vaj: mind a harcsa. Ugy bérekett, min'ha macska szöriről ivutt vóna, — vaj: mindha mézes pálinkát ivutt vóna az egész héten.

Ne töpdöss annyit te, mett azt a másvilágon a békák hátáról nyalod le. Ugy töpdös, mind a zsidó. Ne töpdöss, mind a zsidó, te zsidó! Ugy töpdöste szemközt, mind a macska a kutyát. Akkorákat töpik, hogy eltepsen a ház földin. Az én töpöm fejérbbe, vaj: meszszebb elnyólt, mind a te töpöd.

Ne szürcsöld a nyáladot, te disznyó! Ugy kironította a nagy nyavaja, hogy a nyálat es túrta belé. Szidd ki az arrodot az ajtó megí. Nyólik le a békáláb az arrod alatt. Nyald bé csak, mett nád-méz. Kiszitta az arrát a markába, teli szitta a markát, megnézte s ugy feldobta a gerendába, hogy ugyan oda tepsent.

Ugy szuszog, hogy ugyan harangoz az arra lika belé. Ne szuszogj ugy, mindha egy köböl pojvát ettél vóna. A bendőjiből szu-

szog. Ugy szuszogsz, minha a Czenkre másznál ki. (Czenk, Brassó feletti magas hegy).

Ha hezzád menyek, jó szülvel látsz-é? Jól látok biz én. — Ha reád bizom az éjre a lovamot, hozza látsz-é? Hosszan látok, mikor messze nézek.

Szépen ide hajnalodám (hajnalig maradt ott.) Hajnalra soha sem száll neki a kakas, vaj: hajnalra soha sem harangoznak (ő akkor mindég aluszik.) Előbb hadd jöjjön fel a hajnalcsillag s osztán virrad meg.

~~~~~

Halgassa a földi kutyákat = aluszik a földön.

Ne menny oda, a hol más nem járt.

Elég egy embernek egy hóhér.

Egy testről két bőrt nyúzni nem lehet.

A kicsi macska es pofon tuggya karmolni a nagy kutyát.

Kásának nem kell tollóját keresni.

A ki a bocskort meg nem búcsúlli, nem érdemel csizmát.

A gabona nem babona.

Ne áss méjjen, mett belétörik az ásód.

Ne szánts méjjen, mett belétörik az ekéd.

A kicsi nyul el tuggya fárasztani a nagy kutyát.

A gazda embernek két keze van: a föggye s a marhája.

Úsmeretlen embert ne végy fel a szekeredre.

Kinek mijen fejrevalója van, ojannal köszön.

Ne légy háj, mett elkap a kutya.

Kövére disznyó halálát sok chült has várja.

Addig kell hántani a hássat, a mig jól hámlik.

A pap es kényérétt perédikál.

Nem minden bokor alatt fekszik a nyul.

A lajtorjának nem csak egy két foga van.

Bécs nem minden embernek van egyaránsu távul.

Sánta ebnek messze Buda.

Ha vásznat akarsz vágni, legyen ollód.

Ha enni akarsz, legyen kalányod.

Ha nagyot akarsz falni, legyen ahoz való kalányod.

A kinek semmije sincsen, könnyen érzi magát.

~~~~~

Ugy tanál, mind a bodosi lokodalom; sem több, sem kevesebb — nem es kell több, elég es vót.

Hosszu, mind a Szent-Iván éneke.

Felhuzta az annya csizmáját. Az apjához tütött.

Ha lehetne, a Dunát es egy huzomba meginná.

Embere válogassa. Nem vagy ember rea.

Egyedül vásárolni, egyedül cserélni = lopni.

Te Miska, te ezt a lovat egyedül cserélted. Te egyedül es jól tudsz vásárolni.

Az a legény bizon életmagra kapa. (Életmag = selét, golyó.)

Annak a fejrénépnek ojan faggya van, hogy ugyan hejbe! = jó húsba van.

Ne csinájjon kjed faragott képet = ne tegye magát, ne vegye akkora tisztelettel, mett nem szükség.

Tecszik kjednek ökeme, (kénájja valamivel.) Ha akkor tetszett, mikor megvétted (nőül), most es csak tessék. — Hogy tetszik lenni? Nekem biz a legjobban tetszenék, de ha nem lehet, nem lehet.

Az isten az égbe, a törvény a könyvbe s Ferdinánd császár Bécsbe.

Székej szülte a magyart. A székej s magyar közt az a különbség, a mi az embernek a fia s onokája közt. Ha a világon székej nem lett vóna, magyar sem vóna. Köszönnye a magyar, hogy székejt ismer.

Egy székelj cséplő izlése szerint: legszebb muzsika a csép kopogása, a kulacs bugyogása s a káposzta rotyogása.

Egy menyegző alkalmával nemrégiben a kiadó gazda azt adá a völegénynek bölcs utasításul: Fiam! keresetlen fával soha se verd meg a feleségedet.

Ojan vendégséget csapott János-bá, hogy háromszor forrott bort es tett az asztalára.

Megaggya a móggyát, mind az angyalosi löherélő. (Háromszéken Angyaloson egy löherélő a herélendő csikót lehuzatván, herélni kezdé; azonban a lehuzók észrevevék, hogy a csikó meg van dögölve, s mondának amannak: Haggyon békét kjed, ne heréjje, mett meg van dögölve. Mire monda amaz: Biz én nem bánom, ha meg es, de ha ecczer ide hittak, meg kell adnom minden móggyát. Innen példabeszéd Há-romszéken: Megaggya a móggyát, mind az angyalosi löherélő.)

Lesuvadt, mind a papóczi pap a katétrával. (Háromszéken Pa-

pólczon a kurátor haragudott a papra, kit a pap, hogy engesztelje, vacsorára hivata szombaton este; de a kurátor, mikor a paphoz indult, megparancsolá szolgájának, hogy menjen el titkon a templomba, hogy a szónokszék lábát, melyet egy sugár faláb tartott, fűrészelje bé annyira, hogy csak egy kicsi tartsa — ezt a szolga meg is tevén. Másnap u. m. vasárnap reggel, felmene a pap a szónokszékbe, a kit könnyörgés alatt még a szónokszék megbíra, minthogy csendesen állott egy helyben, de prédikálás alatt, mint heves szónok, gestálui, mozogni, forogni, taposni kezde, s azonnal a szónokszék vele együtt lezuhanva; kiáltani kezdé: Jaj, jaj, ne hagyjanak, kedves hallgatóim! A kurátor, mint kötelesség szerint leghivebb tagja a gyűlekezetnek, oda futa, a papot felemelé s mint szédelgőt, karonfogva haza vezeté. Mely eset szülte ama példabeszédet: Lesuvadt, mind a papóczi pap a katétrával.)

Ujja között nézi a dógot. Teszi magát, pedig jól lát.

Annyi bünt rakott fel a lelkire, hogy ha a gát alá állana, sem mosná le hét esztendeig es.

Veti magát, mind a pótrás malacz a garasos madzagon.

Elejtette a szót — elárulta magát.

A nádszálon es görcsöt keres.

Annyit iszik, mind a lúd.

Ugy szttresöl, mind az ökör.

Ugy áll a hajad, mind a szénabugja.

Innap van a háznál, (a sértő beszédet ártatlanok hallgatják, vagy: a helytelen beszéllő nézzen körül s úgy beszéljen.)

Neked jól van dógod ecsém, mett meleg ember keblibe vagy. Ha még te es panaszkodsz, osztán ki jajgasson? Szegén fejed, beh rosszul van dógod, mind a bizó disznyónak.

Nyugugyunk meg rajta, mind a singfalviak az akasztófán. Ne sirasd, mindha meghót vóna.

Ugy szereti az ifiát,

Mind az ült a tyúkiat.

Aló vigon a köhidon! Aló vidra a köhidra!

Aggy egy csókot hitelbe. Hitelbe kapta a gyermekit. Hitel, a mi hitel, de a kész pénznek mindenütt van hitele.

A nyáron annyi hó lessz a mezőn, hogy soha sem vót több, (hó! hó daru, rendes!)

Neked azt izenték Bécsből, hogy mennyi oda, mett téged tesznek agár után harmadiknak.



Ijjuju! megdöglött már a vén ju,  
Nem kell neki több sarju, ju, ju!

Mikor történt? — Az éppen juhnyiréskor esztendeje.

Ha nem kapálunk, nem papálunk.

Nem úgy fiam! nem úgy, hanem ásáté, kapáté, úgy aztán megéllünk.

Könyökiből szereti = nem szereti. Könyökig váj a zacskóba = szegény.

Kiosi kutya, me tüdő! Palacsinta — lepedő.

Buda mellett pestis van (Pest is.) Hova a pestisbe lettél el te! Te, pestisnek való!

Ennye millangós, mijen pillangós! Ojan pillangóson ötözött, hogy majd elrepül. Még a gyűrűje es pillangós.

Né te, mijen kevés! még rojtos zacskója van! Kell es neked rojtos zacskó! né te, né, még a térgyéig fittyen le a rojtya! Ő azt azért tartsa, hogy a leányok szeme jobban kapjon rajta. — Félek ecsém, hogy jégesső lessz, ha te es úgy rojtoskodol. Hát te, Juczi, miért viselsz ojan rojtos karinczát? nézd meg a cigánnéket s azoknak es mind ojan van!



Székely férj így szólítja, nevezi nejét: Az asszony, Ez az asszony. Ez az én asszonyom. Ez a fejrénép. Ez az én fejrénépem. Feleség. Hallod-e héj! Jere bé, hallod-e? Eriggy, hallod-e? Hallod-e te, hó! Hallod-e te asszony! Jösztessze bé, feleség! Jere, Kati! Jösztessze, Anis! stb.

Anyjok hó! Anyjok te, hó! Hallod-e Kalári! Hallod-e táss (társ.) Az én tássam. Hadd beszéljek előbb a feleségemmel. Héj! feleség, feleség, beh nincs benned nyereség!

Háromszéken a férj neje felől így szól: Feleségem elment (kimarad elől „a<sup>u</sup>). Mikor megvéttem feleségemet, (mikor vele észszeköttem).

Az udvarhelyszéki s másutti férjek így: Az én feleségem elment. Az én feleségem jól tuggya, (kimondja az a, az én-t).

Székely nők férjeiket így nevezik, szólítják: Az enyim. Ez az enyim. Őkigyeme. Ezt es hívám, de nem jö. Nekem emondta. Ez adá. (férje.) Engemet mán sokszor megvert. Ennek inget csinállok. Ettől nincs nyugalom. Az ember. Ez az ember. Ez ember. Az én emberem. A gazda. Ez én gazdám. Gazduram. Apjok! Hallá-e?

Hajja-e? Jöjjönsze bé kjed! Uram. Ez uram. Uram ő kigyeme. Gazduram ő kigyeme. Jöjjön bé kjed. Kjed ehethék-e? Kjeddél elmennyek-e? Jöjjön bé ma eccez no!

Székely szülők gyermekeiket: Te gyermek! Hallod-e te fiu! Te köjök! Te legénke! Fin héj! Te hó, te legén, te! Te gyermekőcze, leánka, leán! Leán héj! Leánka héj, hó! Eriggy te gyermek! Legén hó!

Székely gyermekek szülőiket: Apa! Apám! Apó! Apóka! Apám uram! Édes apó! Hallá-e kjed apám uram! Édes apám! Édes apám uram! stb. Anya! (Néhol végít elnyújtva, lesz belőle anyaj.) Anyó! (Anyój.) Anyám! Anyóka! Anyám asszon! Édes anyám asszon! Édes anyó! Hallá-e édes anyó! stb.

Erdővidéki gyermekek neve: András, János, József, Sári, Débor stb., miután pedig házasságra léptek, valamint Udvarhelyszéken és Csikban is, így szólítják őket a nőtelenek s hajadonok: Andrásbá, Jancsibá, Józsi bá. Sári 'nén, Débor nén stb. Legyen a nőtelen 30 s a házasság 20 éves, mégis amaz ennek megadja a Józsi bát és Sári nén-t. Az udvarhelyszéki gyermek uri személyeknek is, mikor főképp felölők másnak beszél, így mondja: Ugron Antibá. Jakab Gergő' bá. Miháj Zsuzsikánén, Ugron Zsuzsikánén stb. (tiszteltül.)

Kereszturfszékekben ritkán van: János, Péter, György, Dániel, Miháj, — azok többnyire, ha már öregek is: Jancsi, Peti, Gyuri, Dani, Minya, Jancsibá, Petibá, stb. Ugyanott apának s nagyapának is keresztneveit összeveszik, s mind együtt fiura vagy leányra ruházzák, mit azután örökösen visel: p. o. Pál Peti Dani, — Varga György Samu Juliska, — Zsiga Gyuri Mária, — Pap Pista Juczi, — Benedek Mária Józsi stb. Eféle elnevezések miatt ott sok vezetéknevű úgy el is vész, hogy néhol azokról a harmad iz semmit sem tud; s olykor a ki ilyennek valódi nevét hivatalosan akarja tudni, nagyon meggyűl a baja vele. Ezért ott a vezetéknevek is többire keresztnevekből lesznek, p. o. Bálint András, Péter Pál, Pál Péter, Gyurika Józsi, Lőrincz Istán, sőt Zsuzsi Pista, Mária Jancsi, Klári János, Sára Ferkő, Boricza Pál, Ilonka Pista is elég van.

Székely gyermekek, mikor hintáznak, az, ki a hintán ül, azt mondja: egy előre, két kettőre, három hatra, hat kilenczre, tőtsd ki tízre, tizenegyre, hajtsd ki a nagyapád tornya tetejire. Ekkor azt a hajtó minden erejéből kihajtja.

Mikor a gyermekek sárral puskáznak, azt mondják: Kakuk Máté szójj nagyot, hónapután jónapot! Kuk kuk, akkorát szójjon, mind a nagyapám feje!

Egyik kérdi: micsinássz? másik feleli: két kicsi hegyes fát! ptrücsköt herélek, neked nem kellene-é belőlle?

Mikor futkározósdit játszanak, egyik mondja: Ipacsiga vas-karika! a ki engemet utól nem ér -(ekkor valamelyiknek hátát ki-méletesen megdöngeti) akkora gusája legyen, mind a nagyapám feje!... evel megfutamodik, s a többi utána. Ha bé nem éri senki, újból ő viszi ezen elsőégi szerepet, ha béérik, más, a ki béérte.

Mikor hunyósdit vagy buvósdit játszodnak, az, ki búni akar, azt mondja: Pthi, pthi! (pökdös markába) a ki utánnam lesködik, téjbe vajba szökjék ki a szeme!... ezzel elbúvik, mialatt a többi híven szemet hűny. Majd kiáltja: szabad! keresik, a ki megkapja, az buvik.

Tilinkacsinálást a székely így mondja: Jere Jancsika, duvasz-szunk furuját! hozd el a duvasztó kést es magaddal!

Mikor több gyermekek is együtt játszodnak, kettő közülök így beszél: Jere velem! Hova? Kemenczére. Hol kemencze? Viz elvitte. Hol viz? Ökör megitta. Hol ökör? Kölesbe. Hol köles? Madár meg-ette. Hol madár? Ágon, csöngön bogon; a ki egyet szöll, minnyát haza kergessük. Most mindnyájon hallgatnak, míg valamelyik elfe-lejti magát s szólni talál; kit rügtön nagy lármával hazáig kerget-nek, mondván: Feteke tyúk! s még néhány dúcztot is mérnek há-tára. Ott,vagy odább, viszont elkérdezi a fennebbieket kettő — vi-szont hallgatnak — valamelyik szól, haza kergetik. Néha oly hosz-szan nyúlik a játék, hogy 10—15-ön egymást haza kergetik, s végre az utolsó is haza ballag.

Gyermekmondások:

Hérmán, Hérmán!

Kövér disznyót kíván,

Nincsen kése, mivel vágja,

Csak a fogával rángassa.

Fára hága, faggyat rága. (Gyermekek egymást boszontó mon-dása.)

Ha kikapom a kapomot,  
Ugy megnyakom a csapodot,  
Hogy minnyátt kitakony a szotty.

Jakab pap kapuján hatvanhat vad vak bak galamb bogdán-  
csol (moudd hamar többször!)

Ecsém, ecsém bak Lukács,  
Ketten vétttnk egy bikát,  
Megülttettük a farát,  
Neked hányók a szarvát.

Az anya térden rázva kis gyermekét, ezt énekelgeti:

A macskának fejr lába,  
Azon menyünk Móduvába,  
Csengöt pengöt a nyakába,  
Vesszöt a gyermek farára.

A gyermek kéri apját: Apám uram, hozzon nekem vásárfiát!  
Hozok fiam, dali veresset, hoppi kéket, látatlan zödét. •

A székely asszony midün férje durvaságára panaszol, azt mondja: Az én uram azt sem mongya nekem: feleség! azt sem, hogy Ilonka, hanem egyet jó nagyot bödül: Te hó!

A havasalji asszony hajnalban így költögette leányát: Pezzsi hó! kejj fi, páczold meg e (a) hajadot, hüvejkeld még e kecskét s tojd ki e gytlekezetbe (csordába), hadd bámésszkoggyék ez isten főgygyn.

Egy székely vidéken régebbecske még így kérték a leányt a tánczba: Azétt jövének kjetekhez, hogy aggyák ide Katót, hogy vigyűk el a döczögtetőbe; ecczer kecczer megdöczögtessűk, harmadikszor haza lötyüfnityinkáztassuk. A.... falusi legény pedig így kéré a leányt annyától: Asszonyom! eressze el kied Sárít a szöktetőbe; eggyen ketten megszöktessűk, aval haza lödörittűk.

A ...falusi székely asszony elment a szomszédba s így adta elé kérésit: Komám asszony, aggya ide kjed a likját, vaj: aggyák ide keetek a likikot (sütökemencze,) hogy lükkentsek bé, mett az az enyimnek a száda elrom'ott.

A székely azt, hogy „nemsokára megszabadul terhétől“ csufondárosan így mondja: nemsokára megduvad. Mikor közel van a szülés ideje, azt mondja: omló félbe van, vaj: leomlott.

Egyik a másiknak a fülit játékból megfogja, húzza s kérdi: Nyúl-e vagy bőr? s ha ez azt feleli, nyúl! amaz még jobban húzza, mondván: ha nyúl, hadd nyújjék! ha pedig azt feleli: bőr! akkor azt mondja rá: ha bőr, hadd bőgjön! s azalatt kiméletlenül szorítja vagy facsarja; ha pedig azt feleli: a fülem! akkor nem bánik vele oly rútul.

Háromszéki neve a szeleknek: kastírttő szél, német szél = nyugoti szél; kastőtő szél = keleti szél, Nemere.

Falat kele nyelvemre, ha kele, ma kele, pthi! pthi! ragaggyon a királybiróné — — gire. (A végett mondják, hogy megmeneküljenek a nyelvkeléstől.

Es az esső, hull a dara,  
Ázik a szép leány fara:  
A hol ázik, ott takarja,  
A hol viszket, ott vakarja.

Küsasszon küs haszon, (a Küs-asszon-napkori vetés.)

Egyik kérdi: mia? Más, ki annak kérdésére keveset hajt, vagy a kérdés unalmára van, vagy nem akarja megmondani, azt feleli rá: Szalamia! Ezt így is mondják: Egyik kérdi: mia? Más rá: Miknek a fia! Kia? Kiknek a fia. Mintha mondaná: Ne legyen bajod velle.

Mikor lessz meg? Mikor a kakas kikiril. Hajnali harangszóra. Szent heverd el napján, vaj: heveder napján. Kabala fejéskor. Malom előtt való bétén. Mostansága két kedden. Mentől inkább várod, annál későbbre lessz meg; ha nem várod, minnyát meglessz.

Czuppá né! itt fáj né! (táncz közbe mondja a legény s a szűz vire tappint.)

A czinege télbe mind azt mondja: Künn esűcsű, künn esűcsű!

A szántóka madár vagy kontyos pacsirta téli hidegebb időkben azt mondja: Csiki szűr, csiki szűr!

A varjúnak mikor károg, azt mondják: Kár, hogy a fejed ott áll!

Mikor a kutya leves ételt eszik, vagy székelyesen kifejezve: la-esik, mind azt mongya: Hagyok, hagyok!

A malacz mikor fut haza a csordából, mind azt mondja: Ha nincs, ha nincs!

Mikor valakit erősen kiáltnak, vagy mikor a macska nyávog, azt mondják rá: Nyavaja!

## CSALÁDNEVEK.

Apor, Antos, Agh, Abod, Akácsos, Andrád, Andrási, Ambaris, Álbú, Ambrus, Andok, Antonya, Aczél, Albert, Apáti, Adorján, Ártító.

Benczö, Borbát, Barra, Biális, Boda, Benkő, Bakcsi, Eeczö, Baló, Bocskor, Borsos, Barna, Bardocz, Botos, Balla, Baricz, Baczó, Bonceza, Bakó, Bedő, Bottyán, Bocz, Bene, Benke, Bora, Bota, Bú, Bán, Berde, Bajkó, Beke, Boros, Barabás, Bustya, Butyka, Butak, Bagoly, Bodor, Boszorát, Bántó, Bartók, Bartos, Baka, Brók, Barók, Bartalis, Babos, Bajcsi, Bocs, Beeze, Bandi, Bultya, Becsek, Bodola, Ballók, Botár, Búzás, Bari, Benő, Bors, Bogács, Belle, Bezze, Burján, Barkó, Bicsak, Bege, Birthi, Basa, Blkös, Benceze, Biró, Bagi, Bobondi, Bala, Bernát, Babos, Bong, Bács, Boncez, Bomhér, Borbély, Bató, Barcsa, Bak, Buzogán, Baksa, Barta, Balika, Balázsi, Balog, Beteg, Biás, Bekő.

Csoma, Czerék, Czikó, Czakó, Csató, Csipkés, Csép, Csulak, Cso-  
bot, Cseke, Csenkér, Csiszér, Czondi, Csergő, Csedő, Csia, Csorja, Császá, Csutka, Csibi, Csüddör, Cseh, Csutak, Csomos, Czell, Csi-  
szár, Csata, Csipor, Czupor, Csorján, Csifó, Csala, Csere, Cserei, Csuma, Csog, Caécs, Csete, Czompó, Csukor.

Darkó, Dancs, Demes, Dömös, Dózsa, Danká, Dáné, Dánér, Du-  
rugy, Daczó, Dobos, Dakó, Damó, Darabont, Dulló, Dankó, Dezső, Domes, Darvas, Dánél, Dóczy, Diák, Dimén, Dóczé, Deák, Daniel, Danguj, Dali, Damokos, Dónát, Déé, Dicső.

Égető, Erdő, Endes, Egyed, Erős, Éltés, Éltető.

Firtos, Forró, Faragó, Fülöpös, Fogor, Furus, Fejes, Fodor, Foszto, Füzi, Ferencz, Frenkó, Fóris, Fejér, Finna, Fetés, Finta, Fő-  
rika, Fenyő, Faksa, Fődes, Fűrész, Fekete, Farkas, Fülöp.

Güncz, Gedő, Gyujtó, Gombos, Gyulai, Gál, Góra, Gazda, Gaz-  
dag, Goró, Gruzda, Gecze, Gálna, Gábos, Gvidó, Gyárfás, Götér, Györbíró, Györkovács, Györke, Gondos, Güresün, Gocsmán, Györ-  
pál, Gegő, Gencsi, Gidró, Guzrány, Gálfi, Gyönös, Gencsen, Geréd, Gelei, Geréb, Gábor.

Hamar, Henter, Hankó, Hatos, Hodor, Harkó, Hadnagy, He-  
gyi, Huszár, Halász, Hajós, Hegyeli, Hajnal, Horvát.

Imecs, Istók, Ivácson, Incze, Inczei, Imre, Iszlai, Istvánfi.

Jancsó, Jankó, Jakócs, Jó, Jázson, Jánó, Janó, Jakab, Jakabos, Jób, Jaksá, Jakó Jobbágy, Jenő, Józsa, János.

Kanyaró, Kandó, Kandal, Köllő, Kapeza, Kónya, Koronka, Koncz, Koneza, Költő, Köntés, Külne, Kese, Kajtár, Köllönte, Kerestely, Kala, Kajcsa, Kocs, Kólumbán, Kokolós, Kölce, Kosza, Kereső, Kövér, Király, Kispál, Koréh, Kotró, Kaján, Kozma, Kisan-tal, Kömény, Kelemen, Kasza, Koncsag, Kánya, Korpos, Kercsó, Kari, Keménies, Kós, Karda, Kils, Kacsó, Kósa, Kedves, Küagyörgy, Kovács, Kun, Kész, Kúti, Könese, Kelc, Keserű, Kodok, Keresztes, Kató, Koleza, Kanda, Kancsi, Kolez.

Lőfi, Léta, Lástyán, Lacz, Laczkó, Lénárt, Loki, Lőrinczi, Lázár.

Mikó, Molnos, Márok, Márkó, Márkos, Mátyus, Morgó, Márk, Mirese, Mike, Medgyes, Mátis, Mihács, Madarász, Major, Mezei, Madaras, Maczkos, Mihálykó, Máté, Mátéfi, Mikes, Major, Magyar, Marosi, Mihályi, Miklósi.

Nyakas, Nyeső, Nyerges, Nagy.

Orbók, Ország, Ólti, Osváld.

Ördög, Ökrös.

Pakot, Porzsolt, Potyó, Pilbát, Pócsa, Petke, Pitó, Pipos, Patkos, Pttinkösti, Pataró, Pető, Pénzes, Palkó, Pánczél, Pakó, Puskás, Portik, Pázsint, Pálfi, Péterfi, Piros.

Radó, Revács, Rakó, Rendi, Reznek, Róka, Rafaj, Ravasz, Rancz, Részeg, Répa, Rigó.

Sata, Sala, Solymár, Sebe, Serény, Szólga, Séra, Szacsva, Senye, Sebes, Szinte, Szenté, Széjjes, Solyom, Sós, Sűgár, Sanka, Száraz, Simén, Sűküsd, Szopos, Szép, Szalad, Sinka, Sikó, Sipós, Szabados, Sangó, Szalló, Szarka, Sandi, Silvester, Serester, Szőke, Sas, Silló, Santus, Szentcs, Szakáll, Sinda, Sepsi, Száva, Szenyes, Sűtő, Szekeres, Szász, Sárkány, Szeles, Szegeti, Sáska, Sánta, Sándor, Sonda, Szöcs, Szabó, Szakács, Simó, Sallos.

Tompa, Tuson, Tana, Tankó, Tar, Tegző, Tók, Turbák, Tőzsér, Tölgyes, Tanka, Tompos, Torkos, Torma, Takó, Tima, Tréfás, Tusa, Tóbi, Tekse, Tolvaj, Tőkés, Tatár, Tibáld, Tóásó, Tókos, Terebesi, Török, Tűzes, Tamási, Tánczos, Tancsi, Töldi, Túri, Takács, Timár.

Ugron, Ütő.

Zongor, Zudor, Zajzon, Zóltán, Zonda, Zsögön, Zsidó, Zsok, Zsakó, Zámbo.

Vajna, Vida, Váró, Vaska, Vargyas, Váz, Vajda, Vágó, Vári, Vékás, Vitályos, Volloncs, Veres, Vizi, Vitos, Vadász, Vagyas, Vészti, Vince, Vikáros, Vitkai, Villikó, Vas, Varga, Vitális, Végh.

## KÉRESZTNEVEK.

Ábel, — Ábrahám: Àbi, Ábri. — Ádám. — Ákos: Ákác. — Albert: Bercki. — Ambrus. — András: Andris, André, Andriská, Andaráska, Bandi, (Bandika bakacsika, fára huzott, nyugott béka. Gyermekék szokták mondani.) Antal: Anti, Antó, Antika, Antuska. — Áron.

Balázs. — Bálint: Baji, Bóji. — Benedek: Benke, Bencze, Benczi, Benő. — Benjámin: Béni. Bertalan. — Bóldizsár: Bódi.

Dániel: Dani, Danika, Danicza. Dávid: Dávidka. — Deme-ter. — Dénes: Déni, Dénike, Dénkó. Domokos: Damokos, Damokoska, Domi.

Elek. Ézsaiás. Farkas. — Ferencz: Feri, Ferkő, Ferike, Ferus, Feruska, Ferezi. (Ferembá.)

Gábor: Gábris, Gábi. Gáspár: Gáspi, Gáspárka. Gedeon: Gida. Gergely: Geczi, Gergő, Gerő. György: Gyuri, Gyurkacska, Györgyöske, Gyurka. (Diribdarab hurka, ne vagdald el Gyurka, most is igen kurta, usse meg a gutta.)

Ignác: Náci, Bigna. — Ilyés. — Imre: Imri, Imbre, Embre, Imbrus, Imbrike, Imbrétikus. István: Istán, Están, Estók, Estánka, Pisti, Pista, Pistuka, Pistacska, Pistucska. — Izák.

Jakab: Jakabka, Jákób, Jákó. János: Jánoska, Jancsi, Jancsika, Jankó, Janó. — Jérémiás: Jéri. — Jónás. — József: Józsi, Józsikó, Józsika, Jóska, Jóskaeska, Jóka, Józsep. — Józsiás.

Károly: Káruj, Kárujka. — Kelemen. Kerestély.

Lajos: Laji, Lajika, Lajoska, Lajkó. (Az én nevem Lajos: az én éltem bajos, az anyám kalácsa nem igen olajos.) László: Laczi, Laczkó, Lászlóska, Laczika. Lázár: Lazi. Lőrincz: Nörincz, Nörke. Lukács: Luki.

Manasses. — Márton: Marcki, Marczika. — Máté. — Mátyás: Matyi, Matyóka. — Menyhárt. — Mihály: Miska, Minya, Mihók, Miskaeska, Miskócz, Miskucz. (Miháj, Miháj itt ne hálj, ha itt halsz is, lábtól hálj.) Miklós: Miklóska, Mikli, Miklicske. — Móricz. — Mózsos: Mózsi, Mózi, Mózika, Mózsa, Móka, Mózeske, Mózsika, Móska. (Móska Móska mamóska.)

Pál: Pali, Palkó, Palicza, Pálocska, Palika. Péter: Peti, Petieske, Péterke, Püti.

Rafael: Rofaj, Rofajka, Rafi, Rafika.



Salamon: Sali. Sámuel: Samu, Samuka, Samel, Sámí, Muki. (Samuka sapka, tűzes menykő lapta.) Sándor: Sandi, Sandri, Sándorka. (Sándor vándor.) Sebestén. — Simón. Simónka.

Tamás: Tami, Tamika, Támás. Timotheus. Tóbiás: Tóbi. Zakariás: Zakari, Zákí, Zátyi. Zsigmond: Zsigis, Zsiga, Zsigacska, Zsigucza.

Venczel: Vincze.

~~~~~  
Adél: Etelke, Etelka. Ágnes: Ágnis, Ágniska. — Amália: Amáli, Ámálicska, Máli. Anna: Anis, Annók, Panna, Anikó, Aniska, Anikócska, Ancza. (Anikó, Anikó! kell-e kakas — mandikó?)

Berta: Bertacska, Bertuka. Borbára: Bori, Biri, Bábí, Borcsa, Boris, Boriska, Borika, Borka. (Borka, Borka, sós uborka. — Boricza nén hallá-e, a jó bort meginná-e?)

Débora: Déborka, Déboracska, Débor.

Emilia: Emma, Émi, Émike. Erzsébet: Erzsi, Perzsi, Erzik, Erzsócska, Pendzsi, Eliz, Lizi, Beta, Betuska, Liza, Lizsa, Ézsséb, Özsséb, Özsi, Pözsi, Pöndzsi, Erzsike, Ezzsike. Eszter: Ester, Esti, Eszti, Esztike. Éva: Évacska, Évi, Évicska, Évus, Évacska. (Évuska, Évuska, zsemlekása galuska.)

Flóra: Flóris, Flóríka, (Flórikánén!)

Hedvig: Viga. — Héléna: Helén, Helus, Héli.

Ida: Idaeska. Ilonka, Ilonkacska, Ilonez, Ilók, Iléza, Ilka, Linka, Lineza, Pila. (Fonj Pila fonj!)

Józéfa: Pepi, Pepus, Pepuska. Judit: Juczi, Juczika, Jutka. Juliánna: Juli, Julis, Juliska, Julia, Lula, Lulis, Julacska, Lulacska. (Juczika, Juczika, törökbuza csuszika.)

Károli: Lina, Lotti, Lotta, Sarolta. Katalin: Kati, Katicza, Katika, Katócska, Katinka, Tinka, Kata, Kató. (Könnyű Katót tánczba vinni.) Klára: Kali, Klári, Kalári, Kalára, Kalárka, Kaláricska. (Bágyi Baczó Kálára viszik Tordátfalára. — Klára vára mára vacsorára.) Krisztina: Kriska, Kiriska, Tini.

Laura: Lóri, Lóríka, Lóra. Lidia: Lidi, Lida, Lidis, Lidike, Lidiske. Ludovika: Ludócska.

Magdolna: Magda, Magdi. — Margit. — Mária: Máris, Mári, Márika, Mária, Mányi, Mária, Máris, Mánya, Mányika, Márikó, Marcsa. — Márta.

Rákai: Rákí, Rákis, Rákiska, Rákucza, Rákicza. (Rákí, Rákí, hej te Rákí! a szüvedet métt család ki?) Rebeca: Rebi, Rebus, Rebuska, Rebacska, Rózália: Rózsi, Róza, Rózsa, Rózsika. (Furus. Hétfaluban.)

Salomé. Sára: Sári, Sárka, Sárkó, Sáracska. Susánna: Zsuzsi, Zsuzsika, Zsuzsa, Zsuszka. (Zsuszka, Zsuszka, hosszú puska.) Terézia: Trézsi, Tercsi, Tercsa, Teréz, Trézsike, Trézsi. Zsófia: Zsófi, Zsófi, Zéfi. Véronika: Véri, Vérike.

GÚNYNEVEK.

Tephenyán Jutka, Dideri Peti, Báró Ténferi, Báró Hujki, Áncsordi, Báró Tudóvszki, Dorombiáta, Nyugott Mária, Lecsperdi, Áhi, Bagi, Bódi, Bódori, Döndics, Buksi, Kéreg Marcsi, Ibrányi, Bűszerzet, Bűállat, Garanczki, Csucsori, Bendő Pali, Csügbűg, Erguja, Kasziba, Öblics, Egyebugya, Segtőnk, Taknyászi, Dilló, Ankó, Csunda, Ugri, Táto, Meskő, Lábaviszi, Dömzsődi, Doncs, Döndi, Zsámbi, Sántikuczi, Bicskos, Éhenkórász, Bákó, Lipinka, Októ, Libbenes, Nagy-kabota, Begyes, Gugó, Csipándi, Kukucsi, Dömöske, Eszefitty, Fityfirity, Löttyőnfity, Durmonyás, Ipszilándi, Fanyari, Félhangu, Fonesika Jancsi, Baszuta, Maszuta, Pismota, Roszrűgy, Lóposz, Majszogi, Kurvándi, Palajbász Panna, Czéda, Gőnde, Gőndő, Görbicz, Lepén Pista, Takonpóc, Bogdáneci, Jomag, Miszimuszi, Czófra, Hántori, Kutyafog, Dérenduz, Dölmece, Duci, Kájzer, Lengődi, Zsobri, Másónkér, Kajtár, Kandics, Libár, Alamuszt, Szunyáta, Tató, Sunyi, Szunyi, Náprádi, Prádé Pista, Lődöri, Mordias, Hamu Jutka, Nyivászka, Habakuk, Kukuk Máté, Neszere, Nyevere, Pipa Laczi, Netentők, Bója, Tilibogyi, Sáspis, Tataló, Galabogyi, Perepács, Fanczilla, Tojmák, Tepelák, Botor, Bubos, Csafaros, Fanfarus, Nányó, Bujdosó Laczi, Pirimókos, Gágó, Malota Sári, Pincze Mária, Piko, Csaniga, Fa Jankó, Döghendi, Pökhendi, Csömbök, Csiricsári, Falu Kati, Uteza Kati, Faluháziné, Méregposz, Likházi, Ebházi, Sokházi, Semmiházi, Tettüházi, Sohonnai, Körmös Dani, Anyoli, Tató, Ábolygó, Tajak, Tatar, Gendeboja, Noderga, Agyatlan Ferkő, Szuka Rózi, Csajbutag, Bojókás, Ördögmatólla, Bufti, Sonkoj Ádám, Galina Mária, Pipis, Nyalifali, Tepetupa, Csompoti, Torhány, Bibeca, Borcsiszár, Tőpönke, Vaksipila, Zándori, Goklesz, Czafrangos, Lépcső Pista, Kapsi, Lépetlen, Bucsak, Ageb, Agkofa, Gamati, Dandalló, Móre, Vankuj, Gámbece, Góbé, Sóczé, Nagykorhantó, Hórihorgas, Töcsék, Tökös, Tokos, Tákos, Bibirka, Pofók, Peczkes, Ökröndi, Fosztos, Makuj, Fura Peti, Buburka, Mamuk, Kutak, Liphece, Lipicsán, Tonyhó,

Tonya, Lanyhó, Lurkó, Idilló, Burtokos, Lámpó, Izgána, Koszlobár, Kosztoráng, Totyi, Facsintos, Fudázó, Döblecz, Bambucz, Gógán Ferkő, Kotóka, Fonóka, Bódorgány, Katus, Katipila, Borbogár, Kupecz, Kutréjos, Kűszküptű, Nagy Gangos, Ákácziós, Csibi, Csutka, Varasgyék, Te Fataró, Szénabugja, Bonfordi, Lágy Málé, Tréfa Marczy, Bacsila, Kuku, Szemők, Baksi, Kurta, Puczok, Kuka, Papára, Lábaska, Pupu Jancsi, Kopoczi, Hárábili, Hánsipóka, Botoli, Bityika, Csata, Pipa Józsi, Bancsi Gyurka, Nyúli, Csontri Ferkő, Dudás Peti, Limba, Hokorás, Szöszke Panni, Pilli, Kánduj, Feneki, Jancsali, Bona, Rostás, Kokó, Csula, Pipike, Susuj, Vaszkari, Vaczkor, Munkanyánk, Szetyelán, Jobbsincs, Faggyas, Bumbi, Muka, Talpas, Hagymaszárdereku, Libikk, Csóró, Venczeru, Durhódos, Finánczka.



LÓ-NEVEK.

Sárkány, Vidám, Dajka, Luczi, Kedves, Bátor, Hajnal, Kakas, Fényes, Pompás, Bujdos, Bokros, Árpád, Agár, Maczkó, Piczkó, Piczi, Czigó, Galamb, Babos, Deres, Erős, Pirós, Sárga, Barna, Szárcsi, Szajha, Gondos, Dali, Dandár, Döndics, Apró, Aprits, Bandi, Susi, Miska, Pista, Holló, Bánat, Nyájas, Nyerges, Görbe, Görcsi, Gartos, Murga, Mundra, Pundra, Monyas, Vaszi, Ráró, Rózsa, Piros, Kártács, Szellő, Fácán, Fűrge, Sugár, Forgács, Szines, Fakó, Fejér. (Czu te fejér, taszitsd feleség. — Fejér lótól nem vesznek vámot. — Ha fejér lovat látott: ma nem ehezik meg.) Matring, Sinór, Spárga, Kengyel, Kucsori, Hutyori, Hoppo, Fules, Szarvas, Bánó, Sátán, Feszes, Földi, Finnyás, Fodros, Selyem, Bársony, Sáspi, Áspis, Ficzkó, Fricska, Friczi, Jeges, Tűzes, Szarka, Darvas, Szikra, Szikla, Szagló, Látó, Horkos, Plútó, Drumó, Brunczvik, Bezzeg, Peczek, Peczkes, Hódas, Csillag, Lámpás, Strimfi, Mámzel, Gyakor, Gyömbér, Bendeguez, Kurucz, Borsos, Bagdi, Bogdi, Pajtás, Szürke, Banka, Poczok, Pandur, Szemes, Serény, Langos, Lantos, Lapta, Laczkó, Beczkó, Pogány, Puzdri, Lankás, Csinos, Muszka, Hermán, Tatár, Jancsár, Jádzi, Virág, Kökörös, Jácint, Virgó, Vaskos, Lépes, Turcsi, Vágó, Percz, Pizsgás, Véres, Sima, Szorgos, Tapsi, Hirnyós, Sunyi, Zacsó, Juczi, Puczi, Tarka, Czipra, Csalfás, Hámfás,

Hátas, Hangos, Zsobri, Ducsi, Tolvaj, Préda, Táncczos, Sármánt, Sáfrán, Aczél, Pej, Mocskos, Szennyes, Fecske, Hattyu, Tündér, Lelkes, Dajmám, Jártas, Lajhár, Bűszke, Villám, Szekfü, Pázsint, Pöltra, Szárnyas, Virgonez, Vizsla, Hasznos, Drága, Repdes, Darab, Darázs, Fogas, Pusztá, Kengyel, Szálas, Vezér, Vitéz, Abrak, Aklyos, Begyes, Bálint, Párducz, Ádám, Szálka, Batiz, Bárány, Szelid, Markos, Bajusz, Becze, Barkó, Peták, Hangya, Buzdi, Tisza, Hóka, Kolbász, Kontár, Lüdércz, Testes, Setét, Karcsi, Rózsi, Csiklós, Siklós, Romlás, Mordáj, Tiszta, Villog, Világ, Szttyes, Villancs, Pillancs, Furcsa, Sikos, Tükör, Tartós, Támasz, Csaplár, Solyom, Hammas, Pereszlen, Poczkos, Hengér, Hörcsök, Patkán, Szippancs, Selét, Dobos, Fojtás, Hanzsi, Czérna, Csángó, Matuzsa, Kozák, Pipás, Tátos, Czinczár, Csucsi, Márczella, Ficsor, Tacsókó, Mérgecs, Duska, Csombos, Suszter, Szodé, Máró, Csaba, Fanni, Lizi.

ÖKRÖK, TEHENEK, BIVALOK NEVEI.

Binda, Daru, Rendes, Széjjes, Szennyes, Pajkos, Szilaj, Szőke, Fakó, Barna, Csákó, Czibók, Monyók, Szilos, Fejér, Gyenge, Hegyes, Szarvas, Csinos, Sugár, Bojt, Bojtos, Lombi, Lombos, Szttrke, Kesej, Kicsi, Karcsu, Kajla, Boján, Bogyán, Bömbös, Türkös, Rigó, Hattyu, Csóka, Bodor, Ficzkó, Szikra, Szeles, Csendes, Bandi, Virág, Róska, Anyjok, Sári, Zsuzsi, Dregán, Ropogán, Kati, Anis, Máris, Kalári, Viola, Juczi, Szemők, Pendzsi, Rózsi, Jámbor, Lassu, Margit, Leánka, Kondor, Vidám, Mozsár, Lombárd, Buta, Halkos, Marucza, Bicsán, Bolán.

BIKÁK, KOSOK, KANOK NEVEI.

Bancsi, Pista, Geczi, Miska. (Mennyi bika, mind Miska, mennyi rosztól mind Pista.) Kamzsi, Kamzsa, Becsi.

EBEK NEVEL.

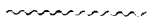
Kivagy, Mitlátsz, Mirászs, Mitviassz, Lásski, Siska, Becstület, Peták, Sajó, Tallér, Szamos, Maros, Tisza, Duna, Száva, Dráva, Zsobri, Betyár, Pajtás, Mérgecs, Tigris, Párducz, Bátor, Fogdmeg, Csipdmeg, Viszi, Hattyu, Sztürke, Kormi, Kormos, Trombás, Szellő, Farkas, Vigyázz, Gyöngyös, Ölves, Leves, Hangos, Lacs, Gajdos, Gondos, Szemes, Rinka, Hamar, Bözzi, Borzos, Torkos, Nebánts, Haddel, Hozdel, Után, Strázsa, Silbak, Sovány, Bátor, Medve, Fogas, Róka, Indujj, Kürtös, Gonosz, Ebredj, Tarka, Torma, Bolha, Pozdorja, Piczi, Ugass, Azsag, Zamáncz, Nemes, Czigány, Vajda, Urszé, Lupé, Csobán, Babos, Bandi, Hazudsz, Fülelj, Vidám, Vaszki, Vezér, Ugri, Kancsi, Szemfű, Szekfű, Fecske, Kesej, Tolvaj, Istán, Szörös, Csontos, Inas, Sárga, Sárkány, Préda, Prádé, Dúdos, Paréj, Pázsint, Lepény, Kontesz, Diána, Csuli, Lábas, Pisztrang, Paducz, Csuha, Kalapács, Seprű, Káva, Lüdércz, Tündér, Lombi, Villám, Abroncs, Tűzlang, Pokol, Örző, Piszli, Parizli, Sorkantyú, Csunya, Hazug, Hazi, Batiz, Mozók, Pendi, Pircsi, Prikulics, Pergő, Takos, Tyukász, Téjfel, Tojás, Lisztes, Blezój, Gribej, Merzák, Belán, Kurti, Bozlán, Dojbán, Fidri, Gölincze, Mardof, Kuribuj, Füllü, Mivelélsz, Kadócs, Szagló, Szappan, Bakós, Harcsa, Fűles, Kapsi, Faggyas, Kappan, Szappan, Kapocs, Gombi, Koresi, Pergát, Iskárlát, Burgus, Ketrán, Tubák, Koppancs, Keczenám, Tárzli, Czidri, Szikra, Rolló, Vadász, Bojgó, Czirmos.

MACSKA-NEVEK.

Czili, Czini, Czirezi, Mirók, Tarka, Sárga, Ordos, Gerezdi, Vadász, Pisti, Ugri, Kajti, Lesi, Egerész, Miczi, Minka, Mióka.

MEZŐ-, ERDŐ- S HEGYNEVEK.

Árcsó, Átal, Aranyód, Ásvárhegy, Aprógy, Árcsádfarka, Andaháza, Amsós, — Baknya, Borzog, Bereszeg, Brusztul, Baksa, Bagzos, Boczor (hegy), Barczos, Bargocza, (Hargita oldalában), Bityittó, Belál, Bóga, Beléd, Borba, Bordoló, Bógármező, Bálmány, Bálványos, Bodon, Bakonya, Baráta, Bajér, Bambér, Budabércze. — Cseherd, Csegej, Csombodóra, Csipelon, Csonkagyakra, Csahoj, Csendej, Czinkorkő, Czinigető, Cseje, Czegéd, Csunyásza, Csöcsönbtikk, Csombád, Csetemál, Czenk, Csencsed, Csongorza. — Danka, Datka, Dorma, Durzó, (hegy), Dandor, Doma, Döblön. — Ége, Ége-vesze, Émáj. — Firtos, (hegy), Ferde, Fuvas-tó, Feleltető, Farkasgyakor. — Görnyés, Gada, Gábirkó, Gallos, Gáda, Galat, Garda, Gyűrűsdő, Gönnye, Gyakormáj. — Halmék, Hendej, Hargita, (hegy), Hagymás észka, Herecz, Homlogy. — Járszállás, Jávoros. — Karjas, Kotros, Kotván, Keverég, Kalabucs, Kalanda, Keme, Kotormány, Kukucsló, Konezár, Karló, Karnis, Katring, Kotrán, Kakucs, Konoshegy, Kömöz. — Láz, Lucson, Ladorez, Lócz, Laborvögye, Laktető. — Morád, Monger, Mitács, Mikócsa, Málóda. — Nagy-gübecz, Nagy-tatár, Nemere-hegy. — Ótelve. — Öcsérd, Örkő. — Pötője, Pöszéte, Perzsés, Pufojka, Paczé, Piliske. — Ramocsa, Ropó, Ramacz, Rez, Rados, Rika, Röláb. — Semerős, Sziron, (magas köszirtes hegytető Orbaitól délre), Szencsed, Szenes-patak, Semély, Szotyó, Sokáll, Saramás, Sugordó, Sorompó, Szőcs, Sásloka, Semje. — Tabika, Tartód, Torna, Tekó, Tiadar, Talamér, Tarcsa, Tekse, Tókus, Tatárokutja. — Uronpatak, Urokfarka, Üllüd, Úzonloka, Üver, Ülméres. — Zállapos, Zára, Zsömötör, Zongota, Zata. — Vajcsa, Vizsász (erdő), Valkó, Váczmán, Vászoly (erdő helye), Vizelve, Vápmart, Vesszősponk.



V.

NÉPMESÉK.

HÁROMSZÉKIEK.

I.

Szép Palkó.

Vót écczér hetethét országon és túl egy szegény asszonnak egy fia, a ki réaszánta magát, hogy szógálni ménynyén. Azt mondá azétt az annyának: Tarisnyájjon fél ingémét anyám asszon, hadd ménnyek szógálni; több hasznom léssz benne, mindha az üdöt itt-hon ingyen tötöm! A fiut Palkónak hitták. Az annya feltarisnyálta, s ő elindult.

Estére béért egy erdőbe, a hol távulról valami szikra villáncsot látott, s annak tartott, gondolva, hogy ott valakinek lenni kell, s ott bátorságosan méghálhat. Sokaig mént arra felé, s méntől közelebb mént, a tüzet annál nagyobboknak látta. Szinte éfélre ért oda, s hát ott egy éktelen nagy óriás szundikált a tűznél! — Jó estét aggyon isten, apám uram! — Hozott isten fiu! mondá az óriás; köszönd, hogy apádnak szállitottál, mett ha nem, egészen bénylelek vala! hát te mi járásbeli ember vagy? Elindultam, azt feleli Palkó, hogy szógálatot keressek, s a jó szeréncse ide vete kjedhéz, apám uram! engeggye, hogy hájjak itt én és a tűznél, mett egyedül járok, s a hejjet nem üsmerem! — Jó szüvel, fiam, csak telepéggy még! azt mondá az óriás.

Palkó mégtelepédétt, vacsorált, s elaluttak. Réggel azt kérdi tölle az óriás: hova szándékoztál béállani szógálatra? Palkó azt felelte, hogy ha lehetne, igyenessen a kirájhoz szegődnék, mett úgy hallotta, hogy ott a cselédét igasságoson kifizetik. Héj! fiu, azt mongya az óriás, messze lakik a kiráj, az útravalód addig kecczér és elfogyna; hanem segittünk a dógon: üjj fél a vállamra, s az üstökömbe jól mégfogontozz! — Palkó féltült. — Hund bé a szemédét, mett ha nem, elszédülsz! Palkó behunta a szemit, s az óriás megindult, hegyről hegyre lépett, s mént délig. Délkor mégáll s azt mongya Palkónak: Nyisd ki a szemédét, mit látsz! Palkó végig nézett, a mig csak ellátott, s azt monta: Látok véghetetlen messze akkora fejérségét, mind egy csillag; mi az, apám uram? Az a kiráj féllegvára, felelé az óriás. Letültek, mind a ketten delet éttek; az óriás taris-

nyája kilencz bihalsbörből vót csinálva, abba tiz kényér, mindégvig egy köbölből stült, s tiz négyvenés, jó magyar borral teli; két kényeret s két négyvenést délebedre elkötött; Palkót és kénálá. — Délre é kicsit aluttak, s esmént vállára vette Palkót, számít behunyat, megindult, lépett hegýről hegýre; s délután 3 órakor azt monda: Nyisd ki a szemédét, mit látsz? Palkó azt mongya: Látom most és azt a fejérségét, de mán most épület-forma! No, csak hünd bé mégint a szemédét! mongya az óriás. Mént még egy óráig; akkor és még-nézette Palkóval, mit lát? Palkó most egy gyönyörű tündöklő várat látott, a mijent soha még álmába sem látott vót. Egy fertáj órára még ott lészünk, monda az óriás. Palkó még écczér behunta a számít, s egy fertáj óra múlva öt az óriás a kiráj udvarának a kapuja előtt letette, s azt monda: Én mán téged itt hagylak, mett siető útam van visszafelé; hanem akarmiféle szógálatra fogaggyanak még, vállalkozz örömet, viseld igasságoson magadot, légy hűségés cseléd; az isten visejje gondodot! — Palkó a jó akaratot szépen mégköszönte, s az óriás elmént.

Palkó szép fiu vót, s örömet megfogadták, előbb három hónapra pujkapásztornak, mett más üresség nem vót; de addig és attak neki másféle dógot, s ő ugy viselte magát, hogy három hónapra asztalinas lett belölle. Hogy inasnak jól felötözött, ugy nézett ki, mind egy szép virágszál.

Vót a kirájnak három leánya, a küssebbik szébb még a rózsánál s liliomnál és. E Palkót erőssen megszerette; Palkó azt vette és eszre, s naponként anyéra hézza bátródott, hogy szerelémbe habarottak.

A kirájné az áspis szemivel csakhamar megésmerte köztik a dógot, s mégmonta a kirájnak és. Jól van, monda a kiráj, eligazítottam a baját a hitván köjöknék, csak bizd réam, feleség!

Szégén Palkó, mi vár réad!

Eléhivassa Palkót a kiráj, s azt poroncsolja neki: Hallod-é, te csoró! ugy látom, ügyes legénnek adsz énni; azt poroncsolom én nekéd, hogy az éjjel azt a nagy erdöt az ablakommal szembe mind levágd, haza hord, fölhasogasd, s az udvaromon kaszajba rakd, mett ha nem, réggel a gombodot letüttetém! — Palkó ugy mégijett a beszédre, hogy a színiből és egészen kiköt, s azt monta: Jaj, uram kiráj, hisz azt embér nem tudná mégténni! — No, te semmiség, hát te még mersz az én szómra egyet vakkanni? takaroggy a témleczebe!

Bététeté a témleczbe, s úgy és méghagyá, hogy a mit poroncsolt, mégtégye, mett ha nem, feje nélkül marad.

De beh neki búsult Palkó a témleczbe! úgy sirt, mind a kiesi gyermek; hanem a kússebbik kirájléány egy titkos lappancson hizza bésajdult, s mégvigasztalta; adott neki egy rézcsapóju ostort, s azt monta: Efel ájj ki a kapu eleibe a dombra, rittyents velle hármát, s arra az ördögök eléjőnek, te poroncsojj nekik, s ők mégtészik! Palkót a lappancson kieresztette, s maga ott benn maratt, mig Palkó visszajő. Palkó kiállott a dombra, jót rittyentett hármát, s hát az ördögök jönnek elé mindenfelől, s kérdik tölle nagyszorgoson: mit poroncsolsz, te szép Palkó? Palkó azt mongya: Azt poroncsolom, hogy réggelig azt a nagy erdőt levágjátok, a kiráj udvarába behorgyátok, s mind kaszajba rakjátok! Aval bémént a témleczbe; egy darabég ott múltak ketten a kirájléánynyal, s az azután őt ott hatta.

Neki az ördögök az erdőnek, nyírni kezdik le; zúgott, rittyégett, recségétt; tövelhégygyel a nagy fákat haza vondozták, felapritották, a kiráj udvarán mind kaszajba rakták, s aval pokolba visszatakarottak; égy órára mind meglétt.

Réggel a kirájnak legelső gongya a vót, hogy az ablakon kinézzén az erdő felé, s hát csak a kopacz hejjit lássa! veti a szémit az udvarra, s meglássa a sok fát kaszajba. Félviteti Palkót a témleczből, s azt mongya: Látszik, hogy még és csak tudsz valamit, te legén; de most azt poroncsolom neked, hogy a jövő écczaka annak az erdőnek a hejjit egészen felszántsd, haricskával bévesd, megneveld, megérleld, learasd, kicsépeld, megöröld, s réggelre nekém főzz égy istenés haricska puiszkát belölle, mett máskülömben fejed nélkül maradsz! Aval őt visszakütte a témleczbe.

Szégén Palkó, be mégbúsult! mett mán ijen dógot még csak hirbe sem hallott; hogy tuggya azt ő véghézvinni? De a kedvesse este hizza ment a lappancson, Palkót úgy kapta, hogy zokogva sirt, s hogy a dógot mégértette, azt monta réa: Ne búsuj egyet és, édésém, me ez az arany ostor! eriggy, csattints velle hármát a dombon, s arra a mult éjjeli ördögök mind eléjőnek, esmént csattints hármát, arra a nyöstén ördögök és eléjőnek; mégint csattints hármát, s akkor még a sánta ördögök és, még a viselősök és mind elébúnak; mond még nekik, mit akarsz, s ők eligazittsák! Kiállott Palkó a dombra, rittyentett hármát amúgy igazit; osztán hármát s még és hármát ojant, hogy a füle ugyan cséngétt belé; s hát a sok ördög

úgy nyüzsgött előtte, mind a hangya; nagy, köjök, bak, nyöstén, sánta, viselős mind ott van akkora serégbe, hogy a széme nem lepte bé; nagyszorgoson kérdezték: mit poroncsolsz, te szép Palkó? mit poroncsolsz te szép Palkó? ha azt poroncsolod, hogy a csillagokat leszégytük, azt és mind a markodba rakjuk! Palkó mégporoncsolta nekik, a mit neki a kiráj poroncsolt vót, s visszament a a témleczbe, ott a kedvessivel szinte hajnalig szerelmeskedétt.

De miben dolog van, lelkém isteném, most a bérczén, az ódalon! úgy kiatoznak az ördögök, hogy egyik szót elig lehet érteni a másiktól: hójde! csá bé! böicz Miska! háicz Muszka! térj bé! fordulj még! no csak rajta! hadd suvaggyon az a munka! — Fél van már az egész hejség szántva, vetik a haricskát, kel, nő, érik, arasák, horgyák haza szekérrel, a hátikon s a hogy lehet, még tajigán és, cséplik vascséppel, viszik a malomba, örölik, szitájják; tüzet a kaszaj fának az udvaron, gyúl még, dorombol, akkorán világol, hogy a hetedik ország kirájának és a házába a pénzt még lehetne olvasni; elé pokolból a legéslegnagyobb érczkandért! fél a tűzre! belé a lisztet a fővő vízbe! fő, rotyog a haricska puiszka, levészik a tűzről kandérostól, Pulutónénak a lába közti nyomják, kezibe egy keverőt, de még istenést, addég keveri, göbödi, kavargassa a szapora friss kezivel, míg jó rittyégősön fél kezd a keverő után váladozni az üst ódaláról; mikor mégvan egésszen, nagyszuszogva jól észszekavargassa; a keverőt odanyójtja Pulutónak, a ki az egész munkán ott tisztartóskodott, s az arról a maradékot tüzes bicskájával levakargassa, s jóízűn bényalogassa; mán a nagy vizitett fakalánynyal Pulutóné a puiszkát éssze és hajtogatta, tapicskálgatta; még écczér úgy a tűzre visszatette, s mikor még süllent, a véghetetlen nagy haricska puiszkát az udvar közepire kiborították s a nagy kandérral pokolba hazafutottak.

Kinéz a kiráj réggel az ablakon, s hát az irgalmatlan nagy haricska puiszka nagy hekkésen ott ül az udvaron; teli vót telve velle a nagy udvar; akarhogy boszonkodott és, nem tutta megállani, hogy el ne kaczagja magát; azt poroncsolta, hogy jöjjön az egész város s a puiszkát onnét mind égy falásig eltakarítsák. De lett és osztán égy ojan puiszka hordás, a miben több soha sem vót, nem tom, még lessz-e valaha: ki kézbe, ki tarisnyába, ki abroszszal, ki zsákkal, még szekérrel és, kitől hogy lehetett, karinczába, pëndéjbe, s mindénképpen vitték mindénfelé; három órára a nagy állat nagy puiszka mind el vót hordva, még az oda sikállódott fenekit és fél-

vájták, s elvitték; otthon az egyik leszelt egy nagy lapos szeletet, mákot tört, ordát vett elé, réa tette s kétrétüleg kezibe csombojította; a másik bőrös disznyóhúst rántott, s aval kötötte el; a másik édes téjjel, aszalt szilvalével, körtelével, disznyó tépértüvel; vert téjjel, sóstéjjel, tehentéjjel, kecsketéjjel, aluttéjjel kalányozta fél; a másik feltúrózta, feltúrte, így malacgot csinált belőlle, s úgy ették még; a nagyobb házaknál még jó felés bihaltéjjel és használták, vaj pedig tálba, vaj rézlábasba józsirosan túrózták, úgy, hogy nem túros puiszka, hanem puiszkás túró lett belőlle; sok vót, a ki ojan soha sem étt vót, s most úgy lakott belőlle, hogy elig szuszogott el belé. A kiráj és felvitetett magának furustukra egy jó nagy darabot porczollán tángyéron, kihozatta a kamarából azt a nagy dézsát, a mejik teli vót ojan csíki túróval, mind a fain vaj, abból jó bővön feltúróztatta, melleje ült, s mind egy utósó falásig bévermélte, mégivutt réa három pohár piross ó bort, s azt monta, hogy: e mán az igazi istenés furustuk!

E meglén; a puiszka elfogyott. Hanem mán most a kiráj Palkót a témleczből félhivatta, s azt poroncsolta neki: No te sátán köjök, tölled sült-é ki, a mit tettél, vaj kitől? nem tom; hanem, van az én istálómba egy barna ménló, egy barna kancza, két szűrke kanczacsitkó, s egy pej kanczacsitkó: azokat hónap réggel rendre jártasd még, míg jól elfáradnak; ha ezt még nem tészéd, fejed a karóba hág! Palkó most nem búsult; füttyöldögelt, dúdolgatott jó kedvel a témleczbe, mett gondolta: lovat jártatni könnyű, nem első dógom. De másképpen vétte a dógot, hogy este a szereteje hézza lement a lappancson, s annak elbeszélte; mett az azt monta neki: Jaj lelkém, e még több a többinél, mett a többit az ördögök hejjétted eligazították, de mán igyenéssen nekéd kell mégténnéd; még pedig az a barna ménló apám léssz, a barna kancza anyám, a két szűrke csitkó a két néném, s a pej csitkó én magam; hanem mógygyát kapjuk ennek és: mikor az istálóajtóhoz méssz, úgy rugunk feléd, hogy elénés-elig léphetsz bé egyet, de te valamiszerént az ajtón belől lévő vasrúdat véd a kezedbe, aval jámboritsd még mindegyikét, s rendre jártasd még méntől jobban lehet; de ingém ne verj még, mett én könnyen megadom magamot! Adott neki a szereteje egy réz kantárt, a mit ő bégombolt a köntösse alá; s a szereteje alunni ment a hálózba, mett tutta, hogy hónap sok dóga léssz; méghatta Palkónak és, hogy magát jól kialugya.

Réggel a porkoláb Palkót két hajduval az istálóhoz kisírtette,

hogya lovakot jártassam még. Még távulról hallotta, miben horkolás, kapalódás, döngetés, nyerítés van az istállóba, hogy a hejj sijett el belé. Eleget próbálta, hogy a lábát az istalóajtón bétehesse, de anyi istenés lelke nem vót, hogy égyet lépjék bé; hanem a vasrúdat valahogy a kezibe vette. Fogott a barna ménlőhoz, s azt addég ütte, dőhölte, göbödte, míg kénjába lefékütt; vette a kantárt, s a fejibe vágta, kivezette, felpattant réa, s úgy eljártatta, hogy a hob szakatt le rőlla; visszavezette, s hejjire kötöte. Úgy csinált a barna kanczával és, de a még gonoszabbul viselte magát. A szürke csitkók még délezégebbeek vótak; az ereje a dögönyözésbe majt elfogyott. Utójára ment a pej csitkóhoz, de a világ kincsiétt és égyet nem ütött vóna réa, hanem szémszúrásból verte az állást, közfát, geréndát, hidlást; a csitkó magára lefekütt; arra mégszóllalt a tátos barna a kirájné, s azt monta a barna ménlónak: Ládd-é, hogy a pej csitkó vót az oka mindénnek! de várjatok még, eb a lelkéték, — kiáta utánnik, a mind vezette ki az istalóból, — léssz nekem és anyi eszém, mind nekték, mégtanítlak! hadd el csak, léánka, mett jól elkénosztatál mindégvigünköt a vasrúddal, de azétt nemsókára mégfizetsz!

Palkó erre szóra úgy elrémult, hogy a csitkót elig tutta kivezetni; de a csitkó azt monta: ne féjj, csak ménnytünk, méntől sietőbben, s ide vissza se gondojjunk, mett máskülömben jaj léssz nektünk! Elügettek a házához, onnét Palkóval pénzt, drágaságokat, s égyebet elvétetett. Nagygyorsonn elkalupérozott, s vitte Palkót a hátán.

Méntek délig, a hogy csak kisült hetethét országon kérésztül. Akkor a csitkó azt mongya Nézz vissza, mit látsz! Palkó visszánéz, s hát távulról reptül égy sas, a kinek a szájából a lang hét ölnyére szakad. Azt mongya a csitkó: Én a fejemén átalbucskázom, s léssz belöllem égy zséndülő kölesvetés, te és bukjal átal a fejedén s léssz belölled kölesörző; az a sas az apám, s ha tölled azt kérdi: nem láttál-é itt ijen s ijen útazókat? mongyad, hogy láttad akkor, mikor ezt a kölest ide vették! A csitkó átalbucskázott a fejin s létt belölle kölesvetés; átal Palkó és s belölle kölesörző létt. Oda ér a sas, kérdi az örzöt: Te fin, nem láttál-é itt nagyszorgoson elménni égy éfjat égy pej csitkón? Vaj láttam, felel az örző, akkor, mikor ezt a kölest ide vették, de azok eddig hol és járhatnak! Azoknak hát nem erre kellett jöni! azt mongya a sas; s a val visszaindult. — Otthon mégmonta a feleséginek, mivel járt. Felesége azt felelte réa: O! te sült bolond, hisz' az a köles éppeg a léányod vót, s a köles-

örzö Palkó! visszatakaroggy s hozd haza őket! — Palkóék féldél-
utánnig mentek; akkor azt mongya a csitkó: Nézz vissza, mit látsz!
Ujból látom a sast, felel Palkó, de most tizénnégy ölnyére szakad a
lang a szájából, ojan erőssen jő! Bukjunk átal a fejünkön, azt mongya
a csitkó, én lésezek bárán s te az én pásztorom; ha apám az utazókot
kérdi, mongyad: akkor láttad, mikor ingém bárányoztak! Átalbuk-
tak a fejikén. Oda ér a sas, kérdézősködik az utazóktól, s a pász-
tor azt feleli: Azok akkor mentek itt el, mikor ez a bárán lett! —
Esmént visszatért a kiráj; de felesége visszakergette, s azt monta:
Az a bárán a leányod vót, s a pásztor Palkó, te üress tökféjű! —
Palkóék még égyet jót halattak; écczér azt mongya a csitkó: Nézz
vissza, mit látsz? Palkó most és a sast látta, de úgy, hogy az
egésszen langba vót borulva. Átalbuktak a fejikén; a leánból lett
égy kápóna, s abba Palkóból égy réméte. Elérkezik a sas, kérdi
az utazókot, s a réméte azt mongya: Azok akkor mentek el itt,
mikor ezt a kápónát ide építették! — Harmacczor és visszamént a
sas; felesége pedég nagymérgélődve otthon marasztá, s azt mondá:
A kápóna leányod vót, s a réméte Palkó, te ostoba! de te ojan és
vagy, hogy veled mindént el lehet hitetni, te vén gyász! én menyék
mán utánnik, meglátom, hogy tudnak ingém megcsalni!

Elindult a kirájnő sójom képbe; Palkóék pedig csak halattak.
Nem sok üdő múlva azt mondja a csitkó: Nézz vissza, mit látsz? Látok
égy sójommadarat, felelé Palkó, a kinek a szájából hetvenhét sing-
nyére szakad a lang! Az az anyám, mongya a csitkó; most écczér
légy ügyes, Palkó! mett anyámnak hazugsággal nem szúrod ki a
szémit; csakhamar bukjunk átal a fejünkön, mett égy miczre itt
van; én égy téjtóvá válom, te pedig abba égy aranyréczvé; de jól
vigyázz, még ne tuggyon fogni, mett osztán vége nekünk! —
Hogy átalbuktak s elváltoztak, a sójom abba nyomba odaért; igye-
néssen a réczére csapott, mind a villámlás, s a réczének elénés elig
lén ideje a tó alá bűni. A sójom több versbe és megújította a réa-
csapást, úgy hogy egészen elfárat belé; de a récze mindénkor le-
bűtt a tó alá. Nagy méréggel átalbukkik a sójom a fejin s kirájnő
lessz belölle; követ széd s a réczét agyon akarja dobni; de a ré-
cze ezt és sokáig ügyesen elkerüli. Ebbe és megfárad a kirájnő,
s azt mongya: Látom, te átkozottak, hogy sémmire sem menyék
veleték! ma a szemtünk előtt hala még a másik két leányom, any-
nyéra bánál véllik a vasrúddal, te gyilkos! hanem én aval átkozlak

még tüdőköt, hogy egymásról úgy elfelejtkeztek, mindha soha sem esmerték volna! Aval a fején átalbukkott, szárnyára kerekedett s nagybúson elrepült hazafelé.

Amazok és visszaváltoztak, még pedég most Palkó s kirájlány lett belőlük. Azt mongya a léán: Többet nem jö utánnunksénki, csendésen utazhatunk; de hogy a két néném meghót, a nekünk nem rossz hír, mett mikor apám s anyám meghalnak, miénk léssz az ország édés Palkóm!

Igy halattak égy keveset, beszéltek a magik dögikot s nem sok időre égy város mellé juttak. Immán a nap haladott el; még vótak fáradva s leültek nyugunni; égy cséppét mind a ketten széndérettek, s mikor a nap le vót búva, félébrettek; nézték egymást, de nem esmerték; a mi addig vót, mind elfelejtették; elbámészkodva kérdezték egymástól: Te ki vagy? hát te ki vagy? de égyik sem tutta megmondani, hogy ő ki. Béméntek hiszem ketten a városba, de úgy, mind esmeretlenék; ott égyik a másiktól elszakattak. Palkó beszélgetett égy urasághoz inasnak a város innetső végén, a léán pedig farajnak másik részibe a városnak. Szinte esztendeig vótak szógálatba, hogy sém egymásról, sem együtt vót dögikről nem emlékeztek még.

Ecczér Palkó azt lássa álmába, hogy a barna ménló vonaglik s csakhamar még és hal. A faraj és éppen akkor azt álmoggya, hogy a barna kancza vonaglik, s csakhamar még és hal. Az álomból mind kettejüknek eszikebe jutott mindén, eszibe ök és egymásnak; de nem tutták, hogy ök mind a ketten abba a városba laknak. Az álomlátás napján Palkót a gazdájának urfija elkütte titkon égy szerelmes levéllel annak az uraságnak a kúsasszonyához, a kinél a faraj lakott. Elvitte Palkó a levelet, s odaatta a farajnak, hogy a kúsasszonnak aggya a kezibe. Akkor lássa még, hogy ki az a faraj; hisz az éppen az ő kedves lelke szereteje! most jut eszibe, hogy ő annak eddig és sokszor adott oda szerelmes levelekét-, a mikét az ő urfija annak a kúsasszonyához küldözött s velle még écczér mácczor lebelgett és; most tutta még, hogy kivel van találkozása. A faraj és a legelső pillantásra réaemlékezett Palkóra. Mégülelték egymást, sirtak örömikbe, hogy egymásra találtak; s elbeszéltek egymásnak, mit láttak azon éjjel álmikba.

A faraj az álomból kitalálta, hogy a múlt éjjel az apja és, az anyja és meghótak, az égykori barna ménló, s barna kancza. —

Ménnyünk, azt mongya a faraj, ménnyünk, nehogy a kirájságot más elöllumk elkapja! Mégégyeztek s hónaputánra határozták az elindulást. Azalatt másnap megérkezett a hivatalos tudósítás és, hogy a kiráj s kirájnő ténap écczaka éféltájba écczérre elhótak — éppen akkor, a mikor ök az álmat látták vót. Elindultak titkon s azon az úton, a meiken jöttek vót, égy nap hazaértek. Még a kiráj s kirájnő a nyujtó padon fektüttek, s az elveszéttnék gondolt léán maga siratta el ökök.

A léánt csakhamar beállították a kirájságba; ő pedig Palkót urának választotta, mégeskütt velle; s ha még nem hótak, máig és élnek nagy bódogságba.

II.

Az Igasság és Hamisság útazása.

Ezelőtt sok tudóvel, de éppen a napját nem tudom megmondani, az Igasság jól feltarisnyálva útnak indult, hogy bjárja a világot. Ment, ment hegyen völgyön, falun, városon keresztül; addig ment, mig előltalálta a Hamisságot. Jó napot földi! köszön az Igasság: Hova? meddig szándékozol? kérdi tőlle. Menyek, hogy bjárjam a világot; felel a Hamisság. Éppen jó! mond az Igasság, mett én es oda indultam; utazzunk hát együtt! Legyen! azt mongya a Hamisság; de tudod-é, hogy az utazóknak jó egyességbe kell élni? Oszszuk meg hát köttségünköt, s előbb köttsek el a tiédet. — Az Igasság a köttségit közre ereszté s együtt elkötötték. Mikor ez elfogyott, a Hamisságét es el kell vala együtt köteni; de az azt mondá az Igasságnak: Hadd szúrjam ki egyik szemedet, s úgy adok belőlle neked es! Nem vót szegénnek mit tenni, mett erőssen meg vót chülvé; kiszúratta egyik szemit, s úgy kapott enni valamit. Azután mikor a Hamisság az Igasságnak enni adott, előbb a másik szemit szúrta ki, azután az egyik karját vágta le, s még osztán a másikat. Mikor mind ezt velle megtette, úgy akart, hogy magától elhaggya. De az Igasság azon rimázkodott, hogy ne haggya el őt ijen gyámoltalan, hanem vezesse el legalább a közlebbi város kapujához, s ott haggya el, hadd éjjen meg kéregetésből. El is vezette a Ha-

misság, de nem a hova kívánta, hanem egy akasztófához. Csudálkozott az Igasság, hogy ő egy emberjárást sem veszzen eszre, s azt gondolta, hogy abból a városból az emberek mind kihótak. A mind így aggódott, meglepte az álom, s elalult. — Mikor felébredt, hallott a feje felett valami beszédet, s megértette, hogy azok ördögök. A legvénebb ördög azt mondá a többinek: Mongyátok el, mit hallottatok, mit csináltatok? Az egyik azt mondá: Én ma öltem meg egy tudós orvost, a ki kitalálta az orvasságot, a mivel meggyógyulhatnak azok, a kiket én nyomoréké tettem, megcsonkítottam, megvakítottam. — No te derék fiu vagy! mondá a vén ördög; de mi lehet az az orvasság? A csak anyiból áll, azt mondá a másik, hogy az éjjel ujhód pénteke éjjele lessz, akkor a bennák hingergőzzenek meg, s a vakok mosgyanak meg az éjjel hulló harmatba: a csonkák épekké lesznek, s a vakoknak szemik világa megjő. — E derék! mongya a vén ördög; hát tū micsináltatok? mit tuttok? kérdi a többit. Én, azt mongya egy másik, ma végeztem el egy munkámot: szonynyan akarom megölni a közél lévő kiráji város lakóssait! Mibe áll a te titkod? kérdi a vén ördög. Az azt felelé: Egy követ hejhez tettem a város napkeleti szegeletin három öl méjségre a források ereire, evel a víz megáll, egy csepp sem foj, s én bátron járhatok akarhol, mett ezt a titkomot senki sem tuggya kitalálni, s úgy lessz, a hogy én szándékozom! — Ezekre a beszédekre a szegén nyomorult Igasság jól figyelmezett. Még többet es beszélgettek az ördögök; de azt a szegény Igasság vaj nem értette, vaj nem tartozott az ő dógához, s azért rea sem figyelmezett a beszédjikre. Osztán az ördögök onét mind eltakarottak, mett immán a kakas szóllott hajnalra. —

Ekkor az Igasság gondolá, hogy megpróbájja az akkor éjjeli harmat erejit. A harmatos földön meghingerőzött, s hát örö mire karjai kiépültek! Még akkor inkább ügykezett magát mindenképpen megurcsolni; keresgélt mindenfelé, tapogatózott, s a mi burjánt csak kaphatott, arról a harmatot mind a szeme hejjiire dörgölte, s a mikor megvíratt, szerencsésen meglátta a világosságot. Hálákot adott az igasság isteninek, hogy őt, mind igazat, nem hatta el.

De mán az étlenség kényszerítette, hogy valamerre tekereggyék; sietett azért a közél lévő városba; éppen ide pedig azért is, hogy az ördögök éjjeli beszélgye annak a városnak víztelenségiről szóllott. Sietett mentől hamarébb segitteni a nyomorultakon. Nem sokára elérkezett a városhoz; s hát lássa, hogy minden ember gyászol. — Igyenessen menyen a kirájhoz, s megmongya, hogy mi okból ment

oda. Igen nagy öröme támadt a kirájnak, mett az Igasság elmonta neki, hogy a nép szonnyuságán hogy lehet segitteni, a hogy az ördögöt hallotta vót; s a hogy a kirájnak azt is elbeszélte, hogy hogy vakult vót meg, hogy csonkult meg, a kiráj neki egészen hitelt adott. Nagyszorgoson hát a forrást bédugó kőnek kiásásához fogtak; hamar ment a munka, s hamar elérték a követ. Mikor azt onnét kiemelték, a források erei megnyiltak; erőssen megörvendett a kiráj, s az egész népség, nagy vigsággal innapot tartottak. — A kiráj nem ereszté el az Igasságot, hanem magánál marasztá; úgy tartotta őt minden dologba, mind legbizadalmasabb emberit: nagy gazdagságba s bódogságba hejhezette.

Üdö telve a Hamisságnak es útravalója elfogyott; kéregetésből kezdett élegetni, de kevés háztól bódogult, s étlen szinte meghót. Ekkor rea talált utitársára, a ki most gazdag vót, az Igas. ságra, s tölle kért valamit. Az Igasság őt megesmerete, s azt monta neki, hogy ad neki egy darab kinyeret, ha haggya, hogy az egyik szemit kiszúrja. Ugy el vót ehezve a Hamisság, hogy rea kellett állani, mett máskülömben meghót vóna élhel. Az Igasság hát neki kiszúrta ma egyik szemit, hónap a másikat, azután rendre levágta mind a két karját, egyegy darab száraz kinyérétt; s ennek így es kellett lenni; mett a Hamisság mástól semmit sem kapott.

Mikormár sem szeme, sem keze nem vót, arra kérte az Igasságot, hogy vezesse el őt az alá az akasztófa alá, a mejik alá ő es vezette vót. Ezt az Igasság teljesítette, s a Hamisságot ott es hatta az akasztófánál. Az éjjel az ördögök megint oda mentek; de mikor a vénebb a többtől számba kérné, hogy mit csináltak? mit tudnak? az egyik azt találta fel, hogy előbb nézzenek széjjel, valaki nem halgassa-e beszélgyiket? mett a minap éjjel őket valaki meghalgatta, s azért talált rea a város a bédugott forrás erire. Ebbe minnyájon megegyeztek, a hejjet ésszevissza keresgéltek, s reataláltak a Hamisságra; mind ésszeszaggatták, hurkáját felmatóllálták, azután megégették s a porát a széllal elfútatták. De a pora es ojan ártalmas vót, hogy abból az egész világon mindentlve jutott; s ez az oka, hogy a hol csak ember van, ott hamisságnak lenni kell.



III.

A vadász királyfiak.

Egy kirájnak minden esze kedve a vadászat vót; s erre a fiait es úgy megtanította, hogy vadász királyfiaknak nevezték. Ezek az attyik országának hat havassát mind esszevadászták, a hetedik vót a feteke havas, ebbe es az attyiktól sokszor kéredztek vadászni, de soha sem engette meg.

Ecczer meghal a kiráj; s a fiak elig várhatták eltemetésit, az ország igazgatását az öreg vezérre hatták, magik pedig elmentek ilyenessen a feteke havasba vadászni. Több nap ott bojgottak, de még csak madarat sem láttak. Azt határozták, hogy vájjanak külön, s hárman mennyenek három felé a havasnak három nyilásán, hátha úgy több szerencséjük lenne! Abba es megegyeztek, hogy a mfk a nyilját haszontalanra el találja pattintani, azt pofozzák fel.

Elindultak. Ecczer a ktssebbik meglát egy repülő hollót, hogy a szájjába valami fényesset viszen; gondolja, hogy a valami drága portéka lehet, rea pattintsa a nyilat s hát egy aczél esik ki a holló szájjából, s maga a holló tovább repül. A nyil elpattanása meghallott az egész havasba; eléjött a két bátya s mikor lássák, hogy az eccsik egy haszontalan portékára lőtt, jól elpofozzák, s aval visszamennek a hejjikre.

Megint széjjelmentek. A ktssebbik meglátott egy sójom madarat egy köszikla tetejin; gondolja, hogy: e nem haszontalanság, ezért tám csak nem pofoznak fel; rea lö; de a nyilvessző a sójom lába alatt egy kiálló hegyess köszikladarabba megakad, a sójom tovább repül, s a kösziklából egy darab leesik a födre; nezi s hát valóságos kova! Bátyyai újból odajönek, s felpofozzák a haszontalan lövésért.

Elig távoznak el egymástól, a nap haladni kezd el, az idő alkonyodik; ő esmént cszreveszen egy mókust, hogy egy fa odvába éppen búvik be — gondolja: ennek ennivaló húsa van, hezza lö; de a mokus a fa odvába megmarad, s a nyilvessző egy nagy gombát talál, s abból lelt egy darabot — nezi s jó topló! Esmént jönnek a bátyyai s jól felpofozzák. — Ő ezt es elszenvette békeségesen.

Most immán nem távoztak el egymástól, mett setétlni akart,

hát mentek együtt. Ecczer egy nagy őz keresztül fut előttük, mind a hárman realőnek, s az elesik.

Mennek tovább, s béérnek egy szép rétbe egy forrás mellé; oda vót készítve egy réz vállu. Itt letelepettek, az őzet megnyitzták, megmosták; s csak a tűz héjjánossága vót, hogy jó vacsorát készíthessenek.

Lássátok-e, bátyáim? tti engem ma háromszor pofoztatok fel, hogy haszontalanra löttem; ha megengeditek, hogy én nektek azokat a pofokat visszaaggyam, tüzet csinálók!

A két bátya beléegyezett; de ő a pofozást clengette. Hanem azt monda nekik: Lássátok-e, a míg szülkségeitek nincs valamire, haszontalan dolognak tartjátok; né! most mekkora szülkségünk van az aczélra, kovára s toplóra.

Aval tüzet csinál; felhúznak nyássra egy őztagot, megsütik s egy árté vadászvacsora lessz belölle.

Vacsora után arról tanácskoznak, mejik vigyázzon az éjjel, mett vigyázás nélkül nem hálhatnak. Ugy határozták, hogy szerre örözzenek; de jól vigyázzon mindegyik, nehogy baj történnék, mett máskülömben az őrzőnek halál a fejin.

Első éjjel őrző lett a nagyobbik, s a két küssebb alutt. Telik mulik az üdö éfélig; s hát ecczer feteke gyász várossa felől, a feteke havas megül, jö egy háromfejű sárkán, úgy, hogy három singnyére szakad a lang a szájából!

Ez a sárkán lakott feteke gyász várossán túl feteke tóba, más két társával, az ötfejű s hétfejű sárkánnyal, s feteke gyász városának nagy ellenségei vótak. A sárkányok erre a forrásra szoktak járnin innya, mindég éfélikor; itt azétt nem lehetett járnin sem embernek, sem baromnak, mett a mitott kaptak ojanakor, mind megölték.

Hogy a sárkán eljött, s meglátta a kirájfiakot, réik rohant, hogy felfajja; de az őrző kirájfiu szembe állott velle, megölte s bévette egy közelebb lévő bokorba. A vér a tüzet úgy kiótotta, hogy elig maratt egy tüzés üszög; de abból az őrző reggelre jó tüzet durrasztott, amügy igazit.

Reggel esmént elindultak vadászni, s estére vissza. Akkor a közepső kirájfiu küzdött meg éfélikor az ötfejű sárkánnyal, s ő es megölte azt; de a vér a tüzet úgy kiótotta, hogy abból csak egy szeketlő szem maratt, a miből esmént tüzet csinálhatott.

De mán a harmadik éjjel a küssebbik kirájfiura a hétfejű sárkán jött; ő es azt hiszem meggyőzte s megölte, de anyi vére fojt,

hogy a tüzet merős-merőbe kiötotta. Csinált vóna most tüzet, de akkor vëtte észre, hogy a kova a zsebiből el vót esve.

Mit tegyen hát? Megindul, hogy valamerre szërtenézzen, s tüzet vigyázzon. Felhág egy nagy magoss fára, s hát lássa, hogy harmadnapí járó földre egy messze havasba valami tűz villáncsol. Arra felé indul; s a mind menyen, találkozik az éféllal; az elakart mellette surranni, de ő neki rikótott: Hó! megájj! várj meg engem ebbe hejbe, a meddég visszajövök! Az éfél nem akart megállani, de ő azt megkötte jó szíjjas hánccsuval egy vastag cserefához. — No! most tudom, hogy megvársz!

Menyen tovább; elig jut el négy öt órányi távolságra onnét, talájja a hajnalt. Kéri azt es, hogy várja vissza őt, de a sem akar; azt es hát megkötí. Ment, ment tovább; ő haladott, de az üdö maradott; így hát elérkezett oda, a hol a tüzet látta. Mikor oda ér, lássa, hogy huszonnégy erdei tolvaj egy kaszaj fából tüzet rakott, s mellette sütt egy ökröt. Nem mert oda menni, hanem a nyilvánzó végibe egy darab toplót tett, s azt a tűzön keresztül lötte. A topló meg es gyült szerencsésen; de mikor utánna indult vóna, a lába alatt a száraz lapi erőssen subogott, s erről őt észrevették, s megfogták. Némek a tolvajok közül az apja országából való vót, s az apjára haragutt es, úgy akartak hát, hogy őt megöjjék. Egyik azt monta: nyársajjuk fel! A másik azt, hogy fenekejjék bé egy hordóba, s úgy égessék meg. De a vezér azt monta rea: Ne öjjük meg azt a fiut, hanem vegyük magunkhoz, mett hasznunkra lehet! tuggyátok-e, hogy a feteke gyászvárosi kiráj leányait el akarjuk lopni, s az udvarát felpredálni; de a torony tetejin lévő vaskakas-tól nem térhetünk hezza, mett mihent közelítettünk, minnyátt kikiril, s arról az örzök észrevésznek? Vigyük magunkkal, lötessük le vëlle a vaskakast, mett jó lövő; s ha lelötte, eresszük el! Erre a tolvajok jó szüvel reaállottak, mett így több nyereséget láttak, mindha őt megölnék.

Elindultak hát, s elvitték a kirájfiut es. Mikor a feteke gyász várossa várától még távulocska vótak, a kirájfiut elől elkütték, hogy a mennyen anyira, hogy a vaskakast löhesse le.

Ő éppen a vár alá ment, s onnét a kakast lelötte. Ekkor a vezér azt mongya: No! már őt a vár fokára taszittsuk fel, ő münköt felhúz, túlfelől leereget; de a mig dógunkot igazittsuk, ő addég itt örz es; akkor adunk neki es valamit, s eleresszük.

De hamiss vót a kutya lelke a vezérnek es, mett úgy akart, hogy mikor mindent eligazítottak, a kirájfiut a tolvajoknak kezibe

aggya. Hanem ezt a kirájiu valami suttogásiból észrevette. Feltalálta magát; s mikor a tolvajokat a várfokról egyenként eregette bé, mindegyiknek a nyakát levágta, s fej nékült kütte bé a várba, a vezérrel együtt. Mikor látta, hogy már egyedül van, s nincs kitől féjjen, elment maga bé a kiráj palotájába; az első házba bált a kiráj, a másodikba a kirájnén, a harmadikba a három leány; a fejénél mindegyiknek gyertya égett; ezt ő mind a lábikhoz rakta. — Egyik sem es vette észre őt, csak a legkülsőbbik kirájlén. E felébrett s megjíett, mikor hálózata férfit látott. De mikor a kirájiu elbeszélte neki, hogy ő ki, hogy mikén ment keresztül; felköt, felötözött s a kirájiut egy ódálházba vezette, ott jól megvendégelte, jó szível látta, szeretetének fogatta, egy gyűrűt s egy ruhát adott neki jegybe.

Sietett el a kirájiu; szeretetjével elbócsuzott, elment a tolvajokhoz, azoknak orrik s fülik hegyit mind lecsipdeste, küsruhájába kötötte; kiment a várból; elment, tüzet vett; az éfélt s a hajnalt előtta; a szállásra ért s ott reggelre jó tüzet rakott, úgy hogy a vér egészen felszárat.

Virattkor feteke gyász várossába Veress vitéz mikor az örzököt vizsgálná, reaad a fejetlen tolvajokra, kap rajtik, s csonka fülikből s orrikból ő es jegyeket szed magának, jár a városon fel s alá, s nagykevéjen beszélli, hogy ő az igazi vitéz, mett ő az éjjel megölte a huszonnégy tolvajt, a kik feteke gyász várossát ojan rég jeszgetik.

Ezt az örömhirt a kiráj es hamar meghallotta, Veress vitézt magához hivatta, s megkérdezte. Ő megdicsekedett a kirájnén es, s a jegyeket es küsruhájából elémutatta.

A kiráj neki egészen hitelt adott, ojan erőssen örvendett a jó hírnek. Választást engedett neki, hogy leányai közül azt vegye meg, a mejik tetszik; s országából es részt ad neki.

Veress vitéz a dógot elhibázta, mett a kirájnén legkülsőbb leányát választotta, a ki az egész dógot tutta; s már a kirájiuval jegybe es vót. A kiráj megmonta a leánnak, hogy férhez akarja őt adni. A leány azt monta rea: Jól van atyám, csak hogy a kihez engem adni akarsz, érdemes ember legyen, s bizonyítsa meg, hogy városunknak valami nagy szógálatot tett!

A kiráj azt mongya: Ki tehetne s ki tehetett vóna nagyobb szógálatot városunknak, mind az az ember, a ki a huszonnégy tolvajt megölte?

A leány azt feleli: Igazad van atyám, a ki azt tette, én annak felesége leszek!

Ember légy leányom! jól teszed, hogy az én akaratomon jársz. Készűj lakadalmadra, mett reakattam arra az emberre, a ki városunkot a veszedelemtől megmentette!

A leány örömmel készült, mett a Veress vitéz dógáról semmit sem tudott. S csak akkor lássa, mit akarnak velle, mikor asztalt készítnék, papot hínak s hát a Veress vitéz áll elé völegénnek, a kit ő örökké úgy gyűlölt, hogy a szemivel sem nézhette.

Visszafut a házába, sirva borul a vánkosra. Jelen vótak már mind, a kik a vendégségbe meg vótak hiva; de ő nem jött elé. — Utánna ment az apja. Ennek ő elbeszélte, hogy a mult éjjel találkozott a legküssebb vadász kirájiúval; s kérte attyát, hogy kügygön egy követet a felhagyott rétbe, a hova a feteke többeli sárkányok a réz vállura innya szoktak járn; az ott mulató három ifjat hivassa meg a vendégségbe; s a mig azok el nem jönnek, addig őt a Veress vitézzel ésszekelni ne erőltesse: így eléményen a vendégek közü.

Az atya ezt megígérte, s a réz válluhoz szorgoson egy követet küdött. A leány es elment a gyülekezet közü. Fojt hát a vendégség isten igazába.

A követ elment a réz válluhoz; megbütt egy bokor megü a tisztás rét szélin; hallgatódzott, s megértette a kirájiak beszélgetéséből, hogy jó hejt jár; eleikbe állott, s a feteke gyászváros kirájiának nevibe meghitta ökö a legküssebbik kirájián lakadalmába.

Készek vótak erre a kirájiak; kivált a küssebbik, hogy hallotta, hogy az ő mátkáját akarják férhez adni, ha lehetett vóna, egy miczre ott termett vóna.

Mikor az udvarba béérkeztek a kirájiak, a Veress vitéz alatt meglódult a tizenkét vánkos, a mire az asztalfőnél ültették vót. — Mikor a legküssebb kirájiú az első garádicsra lépett, a Veress vitéz alól egy vánkos kiszökött; mindenik garádicslépésre alólla egy kiszökött; s mikor a házküszöbin léptek bé, akkor még a szék es kiszökött alólla, s ő a pad alá került.

A legküssebbik vadász kirájiú mind elbeszélte az egész történetet. Elbeszélte, hogy a nagyobbik bátya a háromfejtű sárkánt ölte meg, a küssebbik bátya az ötfejűt, ő pedig a hétfejtűt. Elbeszélte különösön, hogy járt az erdei tolvajokkal. Elbeszélte, hogy

hogy találkozott a kiráj leányával, hogy hogy ment keresztül mind-egyignek hálózán, s hogy cserélte meg a gyertyákat a fejiktől a lábikhoz. Elémutatta a jegybe kapott gyűrűt, s küsrühát. Elérakogatta az asztalra a tolvajoknak levágott orrik s fülik hegyit; azokat esszeméregette azokkal, a miket a Veress vitéz mutatott vót elé; jól kilátszott, mejik honnét való, hogy a Veress vitéz csak azután vagdalt belőlük, mikor már a kirájfiu azoknak a hegyit elszedegette vót. A kirájfiunak atta minden ember az igazat. A Veress vitézt hamislelkűnek itilték, a ki hunczfuttsággal akart bódogni; lófarkra kötték, a városnak minden ucczáján megvonczolták, azután négy darabba vágták, s a városnak négy szegeletire felszegezték.

A vadász kirájfiak pedig hárman elnyerték a feteke gyászvárosi kirájnak három leányát; a legküssebbik kirájfiu a legküssebbik leánynyal köt éssze, a kivel immán meg vótak egyezve, s ő lett az örökkös a feteke gyászvárossába. A más kettőé pedig lett az attyik országa.

Hónap legyenek a te vendégeid!

IV.

A rosz fonóleányból lett királyné.

Vót egy közönséges asszonnak egy leánya, a ki egyebet csak dőgozott, hanem fonni nem szerette. Ezért az anyja sokat czirmolta; s ecczer anyira es ment, hogy a guzsajjal kergetni es kezte. A hogy az út mellett futnak, egy kirájfiu ott ment el hintóba.

A leán szép vót; a kirájfiunak szemibe akatt, s megkérdezette az anyját, hogy miért kergeti?

Az anyja azt monta: Hogy ne kergetném, mikor minden fonni valómot, nagyhamar megfonta, s most még a kert fedelit es meg akarja fonni, hogy egyebet nem kap!

A kirájfiu azt felelte: Haggya el kjed asszonyom, ne üsse, ha-

nem aggya ide, hadd vigyem el magammal; adok én neki fonni-
valót, mett anyámnak elég van, ott a fonásba kedve telhetik!

Az asszony örömet odaatta a leányát; gondolta, hogy a mit
otthon restellett, idegen hejt szégyellet be es megszokja, s még csak-
ugyan lehet belőle jó fonó.

Elvitte a kirájiu a leánt haza, s bétette egy nagy magaziumba,
a mejik teli vót kenderrel; azt monta neki: ha ojan jó fonó léssz,
hogy egy hónapra mind megfonod, feleségemnek veszek!

A leán hogy a temhetetlen sok kendert megnézte, agút jeditbe
szinte megütte, mett az elég lett vóna egy egész falu leányának es
egész télre. Nem es csinált egyebet, hanem leült egy herré, s ott
csak búsult. Így töt el az üdö három hétig. Az alatt a ki neki enni
vitt, mindegyiket megkérdezte: mi ujság van? Mindegyig mondott
neki hol egyet, hol mást.

A harmadik hét végivel egy éjjen mikor erőssen búsulna,
ecczer csak eleibe lép egy félsinges ember másfélsinges szakállá-
val, s azt mongya: métt búsulsz te jó fonó szép leán?

A leán azt mongya rea: Éppen az a baj, hogy nem vagyok
jó fonó, s még es meghitték, hogy jó fonó vagyok; s ide es azért
zárattak bé.

Egyet se búsujj! mongya az ember, — segíték én a dőgon;
én ezt a sok fonót mind megfonom a jövő héten, ha te es felfoga-
dod, hogy eljössz velem, ha a nevemet ki nem találod, a mig a
fonást elvégzem.

Jó lessz biz a! mongya a leán; úgy el es menyek! Gondolta,
hogy így es csak oda menyen ki a dolog, hogy a fonástól meg-
szabadul.

A térpe ember elment aval dógára.

A negyedik héten egy ojan inas vitt enni a leánnak, a ki a
kirájiuval vadászni járt; ott elmaratt vót, s későn jött haza. Ettől
es azt kérdi a leán: mi ujság van? Az inas elbeszéli, hogy ő az
este mijen későn jött haza, s az erdün egy setét árokba látott egy
félsinges emberkét másfél singes szakállával, a ki egyik ágról a
másikra szökdösött, fonalat matóllált, s mind azt dúdolgatta:

„Az én nevem Táncki Vargaluska,

„Feleségem lessz jó fonó Zsuska.“

Tutta a leán, mit matóllál az az ember; de az inasnak azt
monta: Te csak képzelőttél a setétbe! — De azonba megjött a

kedve, mett tutta, hogy a fonnivaló megfonódik, tutta azt es, hogy őt az a kicsid emberke el nem viszi, mett mán tuggya a nevit es. Mikor hát este az ember a fonálnak harmad részit megfonva előhozta, s tölle azt kérdezte: no hát tudod-é a nevemet? a leán rea fogta, hogy: tám e lessz! tám a lessz! de az igazi nevit a világétt es meg nem említette vóna, nehogy a fonás félbeszakaggyon.

Másik este sem monta meg a nevit, mikor a fonót az emberke haza vitte.

Harmadik este, mikor a fonal mind készen vót, azt es a kicsid emberke haza vitte; de vitte magával a három kerekű tajigát es, hogy azon a leánt elvigye. De akkor a leán sem tréfált a beszéddel, hanem azt monta: Én úgy gondolom, hogy tégedet Táncki Vargaluskának hínak! Erre a kicsid emberke, mintha az arrát megtették vóna, úgy oda lett.

Mikor az egy hónap ki vót telve, utánna nézetett a kirájiu, hogy a leán a fonással készen van-é? s megvitték a hirt, hogy kész a fonal. A kiráj elcsudálkozott, hogy miféle dolog lehet, anynyit fonni ojan hirtelen? Elment, maga es megnézte, sok velle lévő urakkal s uri asszonyokkal; s erőssen elbámultak azon a temhetetlen sok szép fonalon; nem gyözék dicsérni a leánt, s érdemesnek itilték rea, hogy kirájné legyen az országra.

Más napra kelve megülték a lakadalmat, s a leánból kirájiné lett.

A nagy lakadalmi ebéd után jöttek a szegények, s azoknak a kiráj alamizsnát osztogatott. Leginkább szemibe akatt a kirájinak három félszeg kóbus: egyik vót egy vén asszon, a kinek szeme pillája úgy lefittyent, hogy az egész ábrázattját eltakarta; másik vót egy pittyett ajaku vén asszon, a kinek az ajaka szinte a térgyit verte; a harmadik vót egy lapos fenekű vén asszon, a kinek ojan lapos vót az ülete, mind egy kerek lapittó. Ezeket béhíttá, s elbeszélte vellik, hogy lettek ojan félszegek?

Az első azt monta: Én éfju koromba ojan fonó vótam, hogy az egész vidékbe sem vót párom; addig fontam, hogy úgy beléjöttem, hogy éjjel es mind fonnom kellett; a sok éjjészés mián a szemem pillája leszakatt, s a daktorok sem tutták herré gyavittani.

A második azt monta: Életembe addig s addig fontam, addig rágtam a sok szöszpüköt, hogy az ajakam úgy kilágyult, hogy a térgyemig lepittyett.

A harmadik azt monta: Addig ültem egy hejbe a guzsaj alatt, míg a fenekem ojan lapos lett, mind egy lapított.

Ezeknek a beszélőgyire azon ijett meg a kiráj, hogy az ő felesége es ojan erőss fonó, s megporoncsolta feleségének, hogy többet egyet se fonnyon.

Ennek a dolognak a hire elment mindenfelé a világon. Minden kiráji udvarba s minden városba a fejjérnépek megjettek, hogy úgy járnak, mind azok a félszegek; azért hát az orsót, guzsajat, matóllát mind ésszetörték, s a tűzre tették.

V.

Az irigy testvérek.

Ecczer vót egy kirájnak három leánya, azokat úgy hitták: Kevéjség, Kedvesség, Szűvesség. Szerette őket a kiráj mindegyiket, de Szűvességet, a legküssebbiket, leginkább, mett az az apjának legjobban tudott kedvibe járn. De Szűvességhez sok ügyes urfi es járt, a másik kettőhöz pedig senki az ürdög sem. Ezek azért rea mindenként irigykettek; meg es egyeztek benne, hogy őt valamiszerént odább állítsák.

Kikéredztek egy reggel attyiktól a mezőre, s onnét bémentek az erdőbe es. Örült Szűvesség a szép hejjenen való szabad járásnak; a másik kettő pedig annak, hogy most a madár kezikbe van.

Felszaratt a harmat; a két nagyobb karonfogódzva sétált, a küssebbik pillangók után futkosott, — cpret szedett, s gondolta, hogy abból apjának es viszen haza, — jól töt az ideje, énekelt, dúdolgatott, halgatta a szép madáréneklést; s ecczer azon vette észre magát, hogy egy rengeteg erdőbe vetődött. Mikor ott ijettibe nem tutta, mi tévös legyen, merre gondojjon, hát csak melléje sajdul a két nénye, s azt mongyák neki nagy-agyarogva: No! te gonoszleklü, mind örökké abba jártál, hogy atyánk csak tégedet szeressen, s hogy szerencsénket rontsd? készüjj, mett megetted kinyeredet! Szűvesség felfogta a két kezit, s imátkozva kérte, hogy ne bántsák; de azok levágták mind a két kezit, s csak úgy nem ülték meg, hogy felfogadta, hogy soha haza felé nem megyen: szép

drága köntössiből levetkeztették, valami rongyos avatékba öltöztették, elvitték az erdőnek legmagassabb pontjára, s onnét megmúttattak neki egy üsmeretlen vidéket, hogy mennyen arra felé s éjjen kódulásból.

Szűvességnék két karjából fojt a vér, szűve pedig kimondhatatlanul fájt, s még es csak egy legküssebb szóval sem átkozta meg nényeit; arra ment, a merre neki múttatták, s ecczer hát egy szép térségbe ért. Vót ott egy igen kedves szép kert, teli mindenféle jókor s későre érő gyümöcsfával; hálákot adott az istennek hogy ötöt ide vezérelte; bément oda, s meghúzta benne magát egy férrevaló hejjen. Nem vót keze, a mivel gyümöcsöt szeggyen, csak az alább ereszkedő ágakról élődött. Így töött el egy egész nyárt, senki sem vétte észre, hogy ott van. De ősz felé, mikor egyébféle gyümöcs mind el vót fogyva, csak a borszöllő vót még, a mivel élhetett; a megmosztolt gerezdekről a kertész észrevétte, hogy ott valakinek lenni kell: meglesté hát s megfogta.

A kert éppen egy kirájiúé vót, a ki abba az üdőt legjobb szűvel tööttte. A kertész nem akarta a dógot megmondani, mett sajnálta a szegén kezetlen leánt, s attól félt, hogy azt az ura valami nagygyal bünteti meg; útát akart hát neki adni. De történetesen akkor vette oda a kirájiút a véletlen, s azt kérdezte: Ki ez? — Uram, felséges kirájiú, én sem üsmerem jobban, mind te, itt kaptam a kerbe, s hogy kárt ne tegyen, útát akarék adni neki! — Azt mondá a kirájiú: Az én birtokomból neutasíts ki egy szerencsétlent! Ki vagy, te szerencsétlen leán? Eltalálád uram, felelé Szűvesség, mett igazán, hogy szerencsétlen vagyok, de nem vagyok rossz járásbeli; kódus vagyok, de kiráji vérből származtam; azért esém távul atyámtól, hogy engemet erőssen szeretett, azért lettem felszeggé, hogy miétt vótam neki jó gyermeke! — Enyiből áll az én dógom!

Azt mongya rea a kirájiú: Akarmijen szennyes, rongyos köntösbe vagy, még es kiüsmerszik belölled, hogy rosszféle nem lehetsz; szép kinézésed s érdemes beszéded azt bizonyítsa, hogy nem lehetsz valami alávaló származás! Jere utánnam, s a mit elvesztettél nállam azt mind feltalálod!

Uram, ebbe a csűf piszkos köntösbe hogy mennyek szeme eleibe? Kűggy ide nekem, a mibe ötözzem, s osztán oda menyek, a hova poroncsolod!

Jó! azt mongya a kirájiú, várakozz csak ebbe hejbe, s utánnad kűdök! Elment, kűdött neki egy farajtól jó bűzű mozsód vizet, drága

szép kőntőst, hintót. Szűvesség tisztára mozdott, egész jó mód-
dal felötözött, felült a hintóba, s mikor a kirájiu eleibe ment, mindha
nem es a lett vóna, a ki vót; akarmennyit szenvedett es, ojan szé-
pen nezett ki, mind egy Lukréczia, s a kirájiu úgy belésszerelme-
sedett, hogy ott hejbe meghatározta magába velle megeskünni. Meg
es eskütték, a lakadalmat fényesen, nagy vigszággal feltartották, s
együtt élő napjaik bódogul fojtak.

Szűvességnek a két nénnye hazaért az erdőből, kérdi az
attyk: hol van Szűvesség? Azok azt felcéltek: Hát nincs itthon?
hiszen mű azt tuttuk, hogy előttünk haza jött; mett addig futkáro-
zotta pillangók után, hogy töllünk elvetődött; mű eleget kerestük, kiátoz-
tuk, s hogy nem kaptuk, úgy jöttünk haza, nehogy oda setétegyünk!

Több nap keresteti a kiráj Szűvességet, de csak nem
kapják. Megharagszik bújába, s elkergeti a két nagyobb leányát,
hogy miért nem viselték jobb gongyát tesvériknek. Világul mentek
azok es; másfelé indultak hiszem, de történetből még es abba az
országba vetődtek, a hol Szűvesség kirájné lett; űsmeretlen
képbe egy kűs városkába húzták meg magikot.

Szűvesség immán meg es vót viselősdöve. Az alatt kiűttött
a háboru, s az urának háboruba kellett menni. A háboru sokáig
tartott, s Szűvesség ikret szült, két szép fiat; egyiknek a homlokán
az áldott napjegy vót, a másiknak az áldott hódjegy Nagy öröm-
mel irta meg azt a kirájné gondviselője a kirájnak, s a levelet egy
követűl elkűtte a táborba. A követnek azon a kűs városkán kellett
átalmenni, a hol a Szűvesség két irigy nénnye lakott; setét este
ért addig, s egyebűtt nem vót semmi világ mán akkor, csak azok-
nak az ablakába. Bément hát oda, szállást kért, s elmonta, mi já-
rásbeli. — Bezzeg jó szűvel attak szállást azok az irigy állatok! s
hogy a követ elalutt, a levelet tűsténtesen felszakasztották, elol-
vasták, elégették, s a hejjett a kirájnak egy mást irtak; abba azt
irták, hogy a kirájné két idomtalan csudaállatot szült, a mi inkább
hasonlított kutyaköjőkhöz, mind gyermekhez. — Reggel a követnek
enni s innya attak, s megkérték, hogy visszajövet es hézzik szá-
jjon, mett legjobb szűvel lássák. Igen jó neven vette a követ a szű-
ves biztatást, s megigirte, hogy hézzik száll, egyebűve suhuva.

Megérkezett a követ a kirájhoz, s odaatta a levelet. Be meg-
búsult, mikor elolvasta! hanem azért azt irta vissza: Feleségem
semminek sem oka; ha úgy esett, mit tehetek én es rólla? ne csi-
nájjanak neki legkűssebb rossz kedvet es!

A követ visszamenet es a küs városkába halt meg a két ápis nénőnél; azok most a kiráj levelit es elcsurgyálták, s a hejjett azt vakircsálták: Nem kell nekem sem gyermeke, sem annya; mig haza mennék, úgy eltisztítsátok udvaromból a bü állatokat, hogy semmi hirik porik se maraggyon!

Mikor ezt otthon elolvasták, a szegén kirájnét minden ember megsiratta; nem tutták kitalálni, miét haraghatik a kiráj. Nem vót mit tenni egyebet, hát a két gyönyörű fiat átalvetőbe tették, Szűvességnek a nyakába akasztották, s útnak eresztették.

Napokig étlen szonnyan ment a szegény ártatlan Szűvesség, mig egy kedves erdőbe ért, azon túl egy erdővögyön addig halaldott, mig mán a havasi fenyőfákat es a vögy fejinél látni kezdte. — Ott egy tiszta forrás akatt szemibe; erőss szonnyuságába neki hajolt, hogy igyék, de a siettség miatt hogy ihassék, a támaszkodást elhibázta, s belé bucskázott. Mikor a csonka kezivel akarna segitni magán, hogy kikejjen onnét, mekkora nagy öröme lett, hogy meglátta, hogy a forrásvitzől mind a két csonka keze merős-merőbe kiépllt! Sirt örömbé; ha kétszéges bujdosóba vót es, ura, attya s minden gyámol nélkül, két chező gyermekkel, a kietlen vad rengetegbe, még sem tudott búsulni, ojan jól esett, hogy épségit visszakaphatta.

Ott állott, nem tutta meghatározni, merre vegye úttját, nezdelt mindenfelé. Hát ecczer csak szemibe akad egy öreg ember, ki éppen jött feléje. Ki vagy? kérdi tőlle az öreg. — Ki vagyok én! így felel ő egyet nagyot sohajtra; én vagyok egy szerencsétlen szerencsés! Elmonta az öregnek, hogy ő miken ment keresztül; elmonta, hogy a keze épségit éppen most kapá vissza a forrásba. — Szegén jó leányom! mondá az öreg elkeseredve; s hát mű mind a ketten szerencsétlenek vagyunk? elég nekem, hogy élsz s megkaptalak! halgass meg csak! urad éppen velem háboruzott, az orszá-gomból kikergetett, s előlle budákolva ide kelle vetődnöm. Csak ide nem messze csináltunk egy meghitt cselédemmel egy kaibát, s velle ott lakom!

Az öreg hogy megpróbájja annak a forrásnak csudálatos gyógyító erejít, belé mártotta a csonka újját, met az a háboruba el vót löve; s mikor onnét kivétte, hát egészen hejreállott, minden legküssebb héjjánosság nélkül.

Mikor a háboru elvégződött, a Szűvesség ura hazaérve kérdezösködött a felesége után. Elmontak neki mindent, a hogy vót.

Ő igen erős nagy bűba vigyúlt. Felkeresésire útnak indult sokadmagával. Végre megtalálták, még pedig éppen édes atyáival s két gyönyörű fiával.

A kérdésre kikerekedett az es, hogy a követ a levelekkel hol szállott meg, s a levelek hogy csurgyálottak el. Kevéjséget s Kedvességet eléállították, s halálra ílték. De Szűvesség minden gonosságit sem számítva, ojan szűves vót hezzik, hogy nekik urától kegyelmet nyert; s azt es kieszközölte, hogy az édes attyik nekik megengedett. — Többet ebből a beszédből nincs mit halgassatok, met elmontam végedes végig, még egy szeketlő szemet sem hattam ki belőlle. A kikről beszéltem, azok hónap mind egy szakasztó szálíg legyenek a tú vendégeitek!

VI.

Rózsa vitéz.

Vót egy kirájnak három fia. Ellenség ütött az országra, azt elfoglalta, a kiráj es elesett. A kirájfiak jó vadászok vótak, s hárman három vadászebbel odébb állottak a veszedelem elől. Sokáig mentek, azt sem tutták, hova; végre egy legmagossabb havastetűn, a hol az út elágazott, meghatározták, hogy vájjanak el egymástól, s különkülön próbájjanak szerencsét.

Arra egyeztek, hogy a tetű pontyára egy magoss fa hegyibe állítsanak fel egy hosszú póznát, arra egy fejr kendőt; arra mindegyik jól ügyejjen, s mikor a kendőt véresnek lássa, indujjon testvérei után, mett akkor valamiknek veszedelme van.

A kűsebb, a kit Rózsának híttak, balfél indult, a másik kettő jobbfélé. Rózsa, mikor a hetedik havasba es bėjutott jó messze, meglátott egy szép kastéjt, s abba bétért, mind fáratt utazó, hogy ott meghájjon; megtelepedett egy házba.

Megnyilik este nagy dörömbözéssel a kastéj kapuja, s hát hét nagy óriás áll bé az udvarra, s onnét a házba! akkora vót mindegyik, mind egy nagy torony.

Rózsa ijettibe az ágy alá suhant; de az óriások mihent bé-

léptek, egyik azt monta: Czih! mijen Ádám-büz van itt! Megkeresték, Rózsát megkapták, esszeapritották, mind a torzsát, s az ablakon kibánták.

Reggel az óriások megint elmentek keresetre. A bokorból előmászott egy szép leánfejtű kégyó s a Rózsa testinek minden kicsi darabját esszeszette, szépen esszerakogatta, s mind monta: ez idevaló, ez idevaló, forrasztó fűvel megkenegette, s egy közel való forrásból élőhaló vizet hozott, aval meglocsolta. Rózsa ecczer csak talpra szűkött, s most hécczerte szebb s erősebb lett, mind azelőtt. Akkor a leánfejtű kégyó es a kégyóbőrből honyajjig kimaratt.

Rózsa hogy ojan erös lett, megbízta magát, s este nem bútt az ágy alá, hanem az óriásokat várta haza a kapuba. Azok megérkeztek, s kütték előre a szógáikat, hogy azt a bitvány Ádám-maradékot esszemorzsojják; de azok nem birták meg, magiknak az óriásoknak kellett, hogy őt esszeapritsák.

Más reggel megint a leánfejtű kégyó Rózsát életre hozta; ő maga pedig övig bútt ki a kégyóbőrből. Rózsa kecczerte erősebb lett most, mind külön egy darab óriás.

Akkor este es megülte őt a hét óriás; ő pedig a szógákat mind megülte, sok óriást es megsebezett.

Reggel csak magikra mentek el az óriások. A kégyó Rózsát most es feltámasztotta. Rózsa erősebb lett, mind a hét óriás együtt, s ojan szép, hogy a napra lehetett nezni, de rea nem. A leány es a kégyóbőrből egészen kikerekedett; be kedves szép teremtés vót!

Ekkor egymásnak dögikot, életiket elbeszéltek. Elbeszélte a leány, hogy ő es kirájvérből való; hogy az ő apját es az óriások ülték meg, s az országát elfoglalták; hogy az az ott való kastéj az ő apjáé vót, s onnétjáznak ki mindennap, hogy a népet saczojják; ő maga pedig egy jó kuruzsos dajkájának segítségével vátozott kégyóvá, s megesküött, hogy addig kégyóbőrbe marad, mig az óriásokon buszuját álhassa; de most jól lássa, hogy ha lerepedezett es rólta a kégyóbőr, czéjját érheti, mett Rózsa ojan eröss, hogy könnyen megfelelehet mind a hét óriásnak. Rajta hát, Rózsa, posztítsd el őket! nem leszek én es háládatlan.

Rózsa azt felelte: Kedves szép leány! te nekem életemet három izbe attad vissza, s hát én ne tartoznám-e neked azt meghálálni? legyen tiéd az életem, s egész magam!

Egymásnak hótig való szerelmet esküttek; s igen jóízűn töt el a nap egész estig.

Mikor este az óriások megérkeztek, Rózsa így szólt hezzik: Ugy-e bár, sok gazember, hogy háromszor ültetek meg? most azt mondom, hogy ma ezen a kapun egyiketek sem teszi bé a lábát, hiszitek-e? víjjunk meg! Azok nagy méreggel rea mentek, de most nem úgy lett, mind az előtt kecczer; rendre őket mind megölögette, akkor a kócsokot a zsebikből kezihez vette, a kastéjnak minden szegelikát esszematatta, s látta, hogy bátorságba lehetnek, mett mán övék a kastéj. Az éczaka csendesen töt el. Reggel a kastéj udváráról Rózsa elnéz a havastetőre a fejer kendő felé, s hát lássa, hogy az egésszen véres! Megbúsul, s mongya kedvessinek: Mennem kell, hogy a két bátyámat felkeressem, mett rosszul van dögik; várj vissza engem, mett ha őket feltalálom, minden bizonynyal visszajövök! Aval felkészült, kardot, nyilat, forrasztó fűvet s élőhaló vizet vett magához, s éppen arra hejre ment, a hol elváltak vót. Úttyába lött egy nyulat. Mikor odaért, onnét azon az úton indult el, merre bátyjai mentek vót. Talált egy kicsi házikót, az előtt egy fát; ott megállapodott, s hát a két bátya két vadászkutyája lánczal meg van kötve! azokat előggya, fűzet csinál, s a nyulat sütni kezdi. A mind sütné, hajja, hogy a fán valaki dideregve azt kiátazza: Jaj, mind fázom! Kiszóll s azt mongya rea: Ha fázol, jere bé, fűtözzél! Az azt mongya: Igen, de félek a kutyáktól! — Ne féjj, mett azok becsületes embert nem támadnak meg! Hiszem, mongya az a fáról, de még es me! vesd közikbe ezt a hajszálat, hadd büzőjjék meg azt előbb, s arról engem es megesmern-k! Veszi Rózsa a hajszálat, s a tűzbe veti. A fáról leszáll egy vén boszorkán, bemenyen, s fűtözik; felhúoz az es egy nyássra egy varasbékát, sütni kezdi. A mind sütné, mondaní kezdi Rózsának: Az az enyim, ez a tiéd! s aval vet feléje. Rózsa nem állhassa, kirántsa a kardot, hezza csap a boszorkánhoz, s hát a kard egy hasábfává válik!

Neki menyen a boszorkán, hogy megöjje Rózsát; azt mongya: No most vége neked es! testvéreidet es én öltem meg buszuból, azért, hogy hét óriás fiamot megölted! Rózsa neki uszittsa a kutyákat, s azok addig fogják, hogy vért cressztenek rajta; a vér a kardból lett hasábfára eseppen, s abból megént kard lessz; kapja azt Rózsa, s lecsapja velle a boszorkán balkarját; erre a boszorkán megmutassa neki, hova temette bátyjait; sójt még egyet Rózsa a karddal, s aval a boszorkán Pulutóhoz kötözött.

Rózsa kiássza bátyjait, azoknak esszedara olt testit esszerakta, forrasztó fűvel esszeforrasztotta, s élőhaló vízzel feltámasztotta. —

Azok mikor szemiket kinyitották, s Rózsát megpillantották, mind a ketten azt mondták: Jaj, be sokat alvám! Sokat bizon, azt mondá Rózsa, de ha én ide nem jövök vala, még többet alunnátok! — Elbeszéltek neki, hogy elválások után csakhamar meghallották, hogy az ellenség országikból eltávozott, s a mind visszafértek, úgy akartak, hogy egyik, a nagyobbik, haza mennyen, s igazgassa az országot, a másik pedig keresse fel Rózsát; befordultak a kűs házikóba, s a vén boszorkán ott úgy bánt vellik, mind a hogy Rózsával es akart vóna.

Rózsa es elbeszélte nekik, miken ment keresztül, s azt monta: Te, nagyobb bátyám, menny haza, üjj bé az apánk országába! Te pedig, kűssebb bátyám, jere velem, s igazgassuk ketten azt a nagy országot, mejikbe az óriások hatalmaskottak!

Itt elváltak, s mindegyik elment a maga hejjiire.

Rózsa feltalálta szép kedvessit, a ki már magát úgy elbúsulta vót utánna, hogy szinte megepett, de hogy Rózsa megérkezett, egészen felvidult. Az óriásoktól megmentett nagy országot kezikre vették; Rózsa s a kedves ~~esszekötek~~ esszekötek, nagy lakadalmat csináltak, eleget vendégeskettek, a menyasszont jól megtánczoltatták; s ha meg nem hótálnaig es élnek. Kerekeggyenek egy tojánhéjba, s hónap legyenek ~~a~~ jetek vendégei!

VII.

A deákot erővel királylá teszik.

Útra ment egy deák, s a mind a mezőbe ment, talált valami kipattogzott borsószemekre; gondolta, hogy azoknak hasznát veheti, mett ő szegén legény; hiszen az apja azt es tanácsolta vót neki, hogy a mi többet ér egy bolhánál, azt ha talájja, vegye fel. Felszette hát a borsót, s a zsebibe rakta.

Úttyába elestéledett egy kiráji városba, bjelentette magát a kirájnál, s útiköttséget kért, s az éjjelre szállást.

A deák jóforma legén vót, hejjesen beszélt, s ügyesen viselte magát. A kirájnénak e figyelmire esett, s mindhogy eladó leánya vót, úgy véllekedett, hogy hát ha ő kirájiú, s leánnézőbe jött, s csak

azét ötözött deáknak, hogy ne esmerjék meg! Ezt a gondolattját megmonta az urának, s a kiráj es hejjesnek vette. Ketten megegyeztek, hogy tuggyák ki, igazán kirájfiu-e? megmarasztották vaj két napra. Első éczakára nem igen pompás ágyat vettek neki, azért, hogy ha aval megleégszik, úgy csak deák, de ha nem, akkor kirájfiu.

Az ágyat megvették egy ódalházba, s egy bizadalmas emberit a kiráj annak az ablakára állította, hogy lesse meg a deákot, mit csinál. Megmutatták a deáknak az ágyat, s ő vetkezní kezd ott egyedül; de a mind vetkeznék, a borsó a zsebíből mind az ágyba hull alája; ő keresgélní kezdí, s egyenként esszeszedegetni; hajnal lett, míg essze tutta szedni.

A vigyázó nem látta, mivel dógozik a deák, de látta, hogy nem aluszík, hanem mind csak az ágyát igazgassa, s csak hajnalra alutt egy cseppecskét. Azt jelentette a kirájnak, hogy a szálló nem alutt, csak az ágyával bajlódott, úgy látszik, hogy nem afféle ágyhoz van szokva.

Felköt a deák, s reggeli ebéd alatt a kiráj megkérddette, hogy alutt? A deák azt monta: Egy kicsit nyughatatlanul, de annak es magam valék az oka! Ebből azt hűzták ki, hogy megbánta, niétt nem atta ki magát, hogy ahoz való jó ágyat vessék neki. Hitték, hogy kirájfiu, s ahozléve bántak vélle.

Más este esmént oda vettek ágyat, de kiráji módra. A deák, hogy a múlt éjjel nem alutt vót, mihentes a fejit letette, úgy elalutt, mind a tők, virattig meg sem mocczant. Most a borsóval nem kellett hogy haja legyen, mett azt a küsruhája szegibe kötöte vót, mikor az ágyból esszekereségelte. A vigyázó azt jelentette reggel, hogy az útzó végig jól alutt.

Csakugyan most mán meghitték, hogy a deák csak deák képet vett, de kirájfiu; rea fogták, hogy kirájfiu, s kirájfiunak szólitgatták.

A kiráj leánya jól járt utánna a deáknak, nem nagy dologba került, hogy magát vélle megszerettesse; s ketten esszekötek. — Álló esztendeje vót, hogy egytt élnek; akkor ököf felrakták, s útnak eresztették, hogy a deákkiráj es mutassa meg feleséginek a maga országát.

A deák még most ijett meg, hogy kuruczoson tanál jární. Szepegett, szepegett, de csak elszánta magát, hogy úgy legyen, a hogy jó. Mondá magába: Elindulok véllek, s ha nem egyéb, elszököm töllek, visz-

szamegyek a kolégyomba! A deákköntöst soha sem hatta el magától. — Elindulnak, s addig mennek, míg egy nagy erdőbe érnek; ott egy hejt a deák férre menyen, s egy méj árokba vetkeződni kezd, hogy a deák gúnyába ötözzék s elszökjék.

Éppen ott hevert egy hétfejű sárkán, s ez őt megszóllította: Ki vagy? mit keressz itt? mit akarsz? — A deák elbeszélte a sárkának az egész dógát, s azt es, hogy most éppen szökni akar el. — A sárkán azt monta rea: Nem szűkség elszökni; kár vóna! — csak fojtasd údadot, s a mind az erdőből kiérsz, meglátsz egy lúd-lábon forduló rézvárat, menny bé abba, s lakjál ott békével feleségestől, kutyástól, macskástól, addig, míg a vár mozogni s forogni kezd; de akkor osztán kotróggy onnét, met akkor én menyek oda haza, s ha benne kaplak, vége életednek.

Visszament hát a deák az úti társasághoz, s tovább útaztak, míg az erdőből kiérve a várat meglátta; oda mind bémentek, s megtelepettek, mind az övébe. Jól találták magikot két esztendőn keresztül, s maga es hinni kezdte, hogy ő mán igazán kiráj. — De hát ecczer a vár csak mozogni, forogni kezd nagy-gyorson! Megbúsul a deák, s kimenyen a vár éltre, ott sétál nagy-búson alá s fel. — Talál ott egy vén banyót, a ki azt kérdi tőlle: Mi bajod van, felséges kiráj? Hm! az a baj anyó, azt mongya a deák, hogy nem vagyok kiráj, de még es annak kell lennem! Elbeszéli egész dógát mostanig. A még nem baj, fiam! azt mongya a banyó; köszönd, hogy nem titkoltad el előllem dógodot! én a kuruzsos kirájné vagyok, a hétfejű sárkának legfélelmesebb ellensége, azért azt tanácsolom: igen hirtelen sültess egy cipót, egymásután hét sütéssel azt a cipót mindenkor legelőbb tétesd bé a kemenczébe, s legutójára vétesd ki; azt hónap ecczerre, mikor a hétfejű sárkán megérkezik, tétesd ki a várkapuba, s az a sárkának úgy megfelel, hogy a téged soha sem fog háborgatni, s a vár mindenestől neked marad!

A deák a cipót éppen úgy elkészíttette, s már éfél után egy óraker a cipó ki vót téve a várkapuba.

Mikor a nap bútt fel, a hétfejű sárkán a várkapura ment, de őt a cipó így szóllította meg: Hó! itt én vagyok az őrző, ide az én engedelmem nélkül nem bé! ha bé akarsz menni, előbb ki kell állanod azt, a mit én kiállottam!

Nekem ide csak bé kell mennem! azt mongya a sárkán; mi-csoda próbákat állottál ki hát?

A cipő elbeszélte, hogy őt, mikor mag vót, felásott földbe tarták, elrothatt, kiköt, felnőtt, sok hideget, meleget, essőt, havat kiállott, még es megtermett, levágták, esszekötözték, megcsépelték, esszemorzsalták, meggyurták; azután hétezer egymás után, mindannyiszor minden társainál előbb, a tűzes kemenczébe bévették. — Ha ezt mind így kiállod, akkor hiszem béeresztlek, de máskülömben ide nem bé!

A sárkán tudva, hogy mind azt ki nem álhassa, úgy neki haragutt, hogy mérgibe kiharatt, s így elpusztult.

A deák pedig az naptól fogva annak a várnak ura lett; apóssa s anyóssa halála után két országnak lett kirájja; s ha meg nem hót, ma es uralkodik.

Ha tudnám, hogy ijen szerencsésen járok, mind az a deák, én es a nál szentséges nap béállanék deáknak!

~~~~~

## VIII.

### A két gazdag ember gyermeke.

Lakott egy országnak két szegletibe messze egymástól két gazdag ember. Egyiknek fia lett, s a másiknak leánya. Mind a ketten meghítták egymást komának, s a keresztelőbe arra egyeztek, hogy a gyermekeiket esszeházasítsák.

Nöttek a gyermekek; de munka nékült s mind kényes becék. Hogy megnöttek, ökött essze es házasították.

Csakhamar meghót mind a kettőnek apja annya; ök magikra marattak, a világhoz nem értettek, a gazdasághoz semmit sem tuttak. A jobbagyok, zsellérek véllik azt csinálták, a mit akartak, főggyik mind megburjányosodott, a búzáskas mind megürült, s megkeztek szegényedni.

Ecczer a gazdának eszibe jut, hogy a vásárba kéne menni, met az apjától es úgy látta vót. Elindult vásárba, s elhajtotta a

még meglévő fiatal pár szép ökröt es. Uttyába találkozott egy laka dalommal, s annak úgy köszönt: Isten örözze kjeteket ijen szomorú változástól, s a megszorodottaknak aggyon vigasztalást! Ő ezt az apjától ecczer a halottas háznál így hallotta vót. Megharagusznak ezétt rea a lakadalmasok, mett ékkicsitt jó vérikbe vótak, s jól megezibájják; azt mongyák neki: mácczor ha ijen dógot látsz, tartsd fel a kalapodot a botod végibe, s örömdhe rikótozz!

Tovább menyen, s egy erdő széjibe találkozik valami mészárosokkal, a kik kövér disznyókat hajtottak; kapja a kalapját, feltartsa a bottya végibe, s rikótozni kezd. A disznyók megijednek, s mind bérugaszkodnak szerteszéjjel az erdőbe. A mészárosok őt jól elpáhojják, s azt mongyák: mácczor, ha ijen dógot látsz, mongyad: az isten ágya meg egy hejjiibe kettővel!

Tovább menyen, s lássa, hogy egy ember a függyt a csipkétől, burjántól tisztogassa, s köszön: Ágya meg isten kjedet bátya egy hejjiibe kettővel! Az ember, hogy mérgeződött es a sok gízgazra, [megcsipi őt, s jól elsupátója; akkor azt mongya neki: mácczor ha ijen dógot látsz, te es inkább segitts vaj egyet kitépni!

Más hejt találkozik két emberrel, a kik együtt tépelöttek; ő es oda menyen s tépászni kezdi hol egyiket, hol a másikat. Hagygyák azok egymást, s őt jól megtépik.

Igy ért el valami-letteképpen a vásárba. Ott széjjelnéz, s meglássa, hogy árulnak egy egészen fakó szekeret. Eszibe jut, hogy apja szekérrel járogatott erdőbe; kérdi attól, a ki árulta, hogy a két ökrétt nem adná-e neki a szekeret? (nem tutta, hogy ha cserél, azután a két ökröt nem aggyák vissza). Az ember előbb még megneheztelt rea, hogy az ő szekerivel miétt csúfolkodik; de csakugyan lássa, hogy az ökrös gazdánál nincsenek mind honn, s a cserét megcsinájják.

Az éfju gazdának szekere vót, s azt húzogatta elébb-elébb a vásárba; talált egy kovácsra, s aval a szekeret egy féjsziétt elcserélte. A féjszit egy fénkövel cserélte el.

Mindha a dógot legjobban eligazította vóna, haza felé indult. A falujához közél egy tóba meglátott egy sereg vadréczt, a fénkövet közikbe dobta, a fénkö belémerült a tóba s a vadréczék elreptültek mindegyig. Levetkezett, s csórén bément a tóba, hogy a fénkövet keresse meg; de addig az egyetmássát es a tó martyáról ellopták. Igy kellett haza menni a vásárból, mindeniből kivetkeztetve.

Felesége nem vót honn, mikor ő megérkezett. Ő az asztalfából egy sorkolat kenyeret vett, s aval lement a pinczébe. Mig a hordóhoz ment, hogy bort ereszszen, a kenyeret letette a pinczeküszöbre. Mikor a bort eresztené, visszanéz, s hát lássa, hogy a kutya a kenyerit éppen akkor kapja el. Utánna dobja a csapot, a csap elvesz, s a kutya a kenyérrel elfut — a bor pedig mind egy cseppedés cseppig elfoj. Vót a pinczébe egy zsák liszt; hogy felesége a borfojást észre ne vegye, azt mind reahintezte. Egy lúd ott kotolt, s e mig ő dógozott, őt sziszegte; ő azt gondolta, hogy az azt mongya, hogy őt a feleséginek béarujja; kecczer, háromszor megkérdezte: béarulsz-é? s arrafelé ment, de a lúd még jobban sziszegett; megfogta hát a nyakát, s jól a földhöz sójtotta, hogy a lúd ott maratt. Arra még jobban megijett; hogy herrehozza a hibát, a lúdat megmejesztette, a lisztes hibókába meghingerődzött, azután a tuluba, s úgy a fészekre ült kotolni.

Haza jö felesége, nyitva lássa a pinceajtót, s oda lemenyen. Ő a fészken ült, s sziszegett, mind a lúd. Eszreveszi felesége hogy ő; kap egy darab fát, s neki menyen, mongya: Uram Jézus, miféle állat, mett ütöm agyon! Ő a fészekről felszökik, s nagyijedve azt mongya: Ne bánts, édes feleségem, mett én vagyok! — Felesége számba kéri, mit vásárolt? Ő mindent úgy elmondott, a hogy vót. Felesége neki kiatta az útát, s azt monta: addég szemem eleibe ne kerülj, a mig a hibádot herre nem hozod! egy darab kinyeret s egy porció pálinkát a zsebibe tett, s aval útnak eresztette; azt kívánta: Jó útát, a hol sár nincs!

Útjába találta Krisztus urunkot, s azt monta neki: Nem eszem meg veled a kinyeremet, mett nem csináltál belöllem gazdag embert! Azután találta a halált; aval a kinyerit s a pálinkáját megosztotta, hogy őt nem vitte el; s komájának fogatta a halált. A halál azt mongya neki: Most láss csudát, koma! s bébútt a porziós évegbe. Ő az éveget bédugta. A halál kéredzett ki onnét, de ő azt monta neki: Igird meg, hogy gazdag embert csinálsz belöllem, s úgy kiereszlek! A halál meg es igirte. Megegyeztek, hogy ő legyen datkor (doctor); a kinek a halál a lábához áll, a nem hal meg, s az oiant akarmijen urussággal meggyavithassa; de a kinek a fejéhez áll, annak halál a fején. Evel egymástól elváltak.

A mti emberünk elér egy városba, a hol a kiráj leánya erőss beteg vót. A datkorok mindent elkövettek, de nem tutták megurusolni. Jelenti, hogy ő megurusojja, ha élnivaló; s ha nem, azt es



megmongya. Elment a beteghez, s hát lássa, hogy a halál a lábánál áll. Meggyújt egy kaszaj szénát, annak a hammából feredőt csinál, megferesztí benne a leánt, s a szépen meggyavul. A kiráj őt úgy megajándékozta, hogy nagy gazda ember lett belőle. Ott maradt lakni; feleségit magához vitette, s az uruslásból együtt úri módra éltek. — Ecczer ő es erőss beteg lett, s a komája a fejéhez állott, ő eleget kérte, hogy ájjon a lábához, de a komája azt felelte: én biz' egyet sem! Aval hát ő es elkötözött a más viágra.

## IX.

### Az aranyszörű bárány.

Ecczer vót egy szegény ember, s annak egy fia. Hogy a fiu akkorára nőtt, elkütte az apja szógálni. Ment, ment a fiu, kereste a hejjit magának s akatt egy emberhez, a ki őt megfogadta a juhok mellé. Másnap a gazdája neki a kezibe adott egy furuját, s elkütte a johokkal, hogy meglássa, jó lessz-e juhászturnak. A fiu egész naphosszat sem heveredett le, mind más lomha pakulárok, hanem a johokat téringette, furujált, s ment utánnik.

Vót a johok között egy aranyszörű báránka, s a, ha ő furujált, mindég tánczolt; azt ő úgy es megszerette, hogy feltette magába, nem kér a gazdájától más bért, csak azt a báránt.

Estére a johokat haza hajtotta; a gazda várta a kapuba, s mikor látta, hogy a johok mind megvadnak, s jól vadnak lakva, úgy meg vót elégtülve, hogy a fiuval szegőtségre indult. A fiu az aranyszörű báránt kérte; a gazda es a báránt erőssen szerette, de még es valami nagynehezen csak odaigirte, mett látta, hogy a fiu jó cseléd.

Eltöt az esztendő; a szóga végig jól viselte magát, s a bárány övé lett. Haza indult velle; s a mind menne, egy faluba eles-téledik, bészáll egy gazdához, a kinek egy leánya vót. Ez a leány

úgy megszerette az aranszörli báránkát, hogy feltette magába, hogy ellopja. Éfél körül meg es akarta tenni; de mikor a báránhoz nyúlt, hezza ragatt a szőrihez. Reggel felköt a legén, hogy elindujjon, s hát a leán a báránkához van ragadva! nem tutta onnét levenni, s a báránt sem hagyhatta el; így kellett hát elindulni, s a bárán a szőrin vitte a leánt.

Elig ért a szállásától a harmadik szomszédig, veszi a furuját, furujálni kezd, s arra a bárán es táncznak ered; tánczol a bárán, bárán szőrin a leán. Egy asszony a kapu sorkánál kinyeret vetett bé a kemenczébe; kinez, s lássa, hogy a leán tánczol a bárán szőrin; kifut a sütőlapáttal, s megriassza a leánt: menny haza, ne ügyetlenkeggy itt kűnn! De a leán csak tánczol. Hezza út a lapáttal: hát te még nem akarsz szót fogadni? De ugyan megessett neki es, mett a l pát a leán farára ragatt, s a lapát végire a sütő asszon. Öt es a bárán elvivé; s elmenének a templomig. Ott es a legény a furuját fűni kezdi: tánczol a bárán, bárán szőrin a leán, leán farán a lapát, lapát végin a sütő asszon.

A pap reggelre akkor jött a templomból; szidni kezdi ökö, hogy mennyenek haza, ne üzzék az esziket; de a szó nem használ. Fogja a pácáját, s jót üt a sütő asszon farára; de hogy elbámult, mikor lássa, hogy a pácza az asszon farához ragatt, s ő a pácza végéhez!

Evel a szép komédiával ment, ment a fiu addég, hogy estére egy kiráji városba érkezett. Ott a város végin bészállott egy öreg asszonhoz; megkérdezte attól: mi ujság van a városba? Az öreg asszon nagyszomorán elbeszéli, hogy a kiráj leánya erőssen beteg, semmi urusság sem használ neki; az urusok azt monták, hogy ha anyéra lehetne menni, hogy egyet kaczagjon, minnyát meggyavulna, de senki sem tutta még megkaczagtatni; a kiráj eppeg ma hirdette ki, hogy a ki a leányát megkaczagtassa, annak adná a leányát, s a kirájságot es velle megosztaná.

A bárányos legény elig várta reggelt, hogy szerencsét próbájjon. Reggel bejelenti magát, hogy a kirájleánt meg akarja kaczagtatni. Ezt a kiráj jó neven vette, s a leánt kiállította a tornácba. A legény a furuját megfuvintsa; tánczolni kezd a bárán, bárán szőrin a leán, leán farán a lapát, lapát végin a sütő asszon, asszon farán a pácza, pácza végin a pap. Erre nagy hahotával elkaczagja magát a kirájleán; s an-

nak még a báránka es úgy megürült, hogy magáról mindent lerázott, s egyesegyedül kezdett táncolni, tánczolt külön magára a leány es, a sültő asszony es, még a pap es.

A kiráj esszeeskettette leányát a juhásztorral; a papból udvari papot csinált, az asszonból udvari sültőnét, s a leánból a leánya mellé farajt. Tartott a lakadalom egyik befűtől a másik keddig, az egész országnak jó kedve vót; s ha a hédegűsőknek a hűrjik el nem szakatt vóna, tám még ma es mind tánczolnának.

## X.

### Az apám lakadalma.

Ecczer csak azon veszem eszre magamot, hogy hát apám házasodni akar, s anyámot meg akarja venni. — Azt mongya nekem apám: Eriggy a malomba, s örless a lakadalomra kenyérnek való! — Rajta szegén! kapom én nagyfirissen magamot, mind eme könnyű ficzkó, keresek egy átalvetőt, felviszek a híjjuba három tarisnyát, s megtötök kilencz surgyét ojan dálnoki búzával, mind a makk, s mind a kilenczet ecczerre vállamra billentem, s kiviszem a szekérre. Kivezetem az ökrököt, s bé akarom fogni, de hát egyik sem tanál a régi hejyre, fogom a csást hőcsból, a hőcsost csából s úgy jól tanál. Poróbálom a járompácztát, s hát nem tanál a hejyre; dugom egyik hejjett a lapát nyelit, másik hejjett a kötőrúdat, s úgy jól van a dolog.

Elmenyek a malomba, s mikor odaérek, megállitom az ökrököt, felütöm az ostor nyelit előttik a földbe, nehogy megindujjanak; magam pedég bémények a malomba, hadd híjjam a mónárt, hogy a búzát segittsen behordani.

Egyetlen egy leket sem kaptam benn a malomba. Nezek széjel az ágy alá, s a pest megí, s hát látom, hogy a zöd kanecsó nincs ott a szegen; abból megtuttam, hogy a malom oda van ep-

részni. Gondolom, hogy immán ha ennyibe van, szép békességesen haza várom; de eszembe jut, hogy nem igen szokása haza sietni, s a mig eléjö, én addég meg es öszülhetek, — osztág az ökröknek es bajosocska esztendőről esztendőre várakozni, mett nem es hoztam vót nekik, mit cnni aggyak. Utánna iramodom hát sebess kutyafuttába ki a bérczre, s hát ott szimatol a bokrok között! vágok egy istenes jó husángot, kosztolni kezdem két ódalba, a hogy csak töllem lehetett; még ecczer jól neki húzom a husángot, s a mig rea sójtottam vóna, hallom messzüről, hogy megzerdül oda bé a vögybe, s hát úgy öröl, ugyan zakatol: éppen az én buzámot járta.

Hogy a bérczről hamarébb leérjek a vögybe, neki fekvém, s béhingerödzém az ódalon; utánna a mennyi csutak: megkévánták töllem az üdötötést. Nekik nem lett belé semmi bajik; én es csak egy kicsiddég üttem belé az arromot egy lágy tehenganyéba, de nem mártottam fel onnét egésszen, még ott es elég maratt a hejjin; több baja lett annak a szegén fejr lónak, a mík ott eddegelt az ajjba, met a töllünk úgy megijett, hogy a lábára szoritott nyűggel egytt kifutott a világból, s még nem jött vissza ez napságig.

Hezza dörgölgetém az arromot a gyephez, mind a tyúk szokott, s elmenék, hadd lássam, az ökrök nem mentek-e el az álló hejjikről; s hát az én ostornyelem oda fogont a földbe, s akkora fa nőtt belölle, mind a barassai nagy torony; de anyi fiát kötöttek belé a seregéjek, hogy azoknak a csárrogásától a malomzúgás nem hallott. Bezzeg megörvendék neki; gondolám, hogy most fogok seregéjfiat eleget! Jól tuttam hágdosni, a hogy csak kellett: felhágok a fára, dugom a kezemet, s hát nem tér bé a likba, próbálok a fejemet, s hát jól bétér! teli szettem a kebelemet seregéjfiuval. Ki akartam búni a likból, de hát én nem térek ki; haza futok, elviszem a ródaló féjszit, s kivágom onnét magamot. De nem tuttam leszállani, met a fa vastagocska vót, s a fejem es szédült, hanem kiátottam a mónárnak, hogy vegyen le; a mónár azt gondolta, hogy az a bajom, hogy megehültem, s nekem a fiától mónárpogását küdött. De én a fiunak ojan erőss lüdméreggel montam meg, hogy nem efféle bajom van, hogy az ecczeribe elfutott, s hozott egy véka korpát, azt nekem egy koszt végén felnyútotta. Én kötelet sodorék belölle, oiant, hogy a malomkövet es fel lehetett vóna vélle akasztani; próbálám, leér-e a földig, de hát egyrét nem éri; fogom két-rét, s hát ojan jól leér, hogy még a földön meghajlik. Ereszkedn

kezek le rajta, de egy féreg ott fenn, a hol egy ághoz megköttem vót, elkeresztelte, s én kötelestől lecséppentem. De míg a földre érnék, addig a seregéjfiak a kebelembe megtolvasottak, szárnyikra kötek, s engem repíteni keztek. Mikor az Ót felett repültünk, valami asszonyok ott az Óton rongyát mostak, s kiátózni keztek felém: Mi a tüzes gútót csinál az a gyermek, hogy úgy tud repülni? ha leesik, eppen az Ótba szottyán, s beléhal! Láttam, hogy mind felém neznek, de a seregéjfiak csúrógásától nem tudtam tisztán kivenni, mit kiátanak; azt gondoltam, azt kiáttsak, hogy óggyam meg az ingem derekát. Én az ingem derekát kiszabadítottam a barisuyám szíjja alól; ahal a seregéjfiak ecezerre a kebelemből mind kiduvadának, nekem a mennyi szárnyam, mind elrepülte, s én az Ótnak köllösküzepibe belécsusbanék. Csusbanásommal az Ótat úgy kicsapám az árkából, hogy az egészen kiloccsant a hegy ajjáig; de mikor az árkába visszatakarodott egy kicsi héjjával, a mit egy gidófalvi szonnyu komondor lecselt fel belölle, annyi hal maratt klttnn utáuna, hogy a hejjet Mánástól Dobofig, s Árkostól Angyalosig mind ellepte, — még a Szépmezőt es egészen. No, ott vót hal elég! Tizenkét bihalszekér egy hétig mind örökké hordotta, soha meg nem szlnt, még sem tulta megkezdeni; oda mene egy csóré czi-gánpurdé Köröspatakról, mind felszedé a pendejjibe, s elvivé.

Eszenbe jut, hogy engem nem jáczodni klttek vót, hanem örölni; elindulok arrafelé, a hol az ökrök vótak, hadd lám, mi csinálnak? nem mentek-e el hejjikről? Sokáig mentem, úgy, hogy megfáratam belé. Látok a réten egy lovat, s reagondolom, hogy: ezen könnyen oda jutok, a hova kell. Utáuna indulok, de hát ő engem nem vár meg. Fogom a farkát, egyet fordittok rajta, s magammal szembe állítottam, s mondom neki amúgy mirgyilusoson: Hó! megájj, pityigangos! ne légy ojan jeszke! Megértette a jó szót, s megállott, mind a czüvek. Megnyergelém a szürkét, felülék a barnára, s úgy elmenék a sárgán, egy lötön ki, s egy hágón bé, hogy a föld es szakatt utánnam.

Egy hejt egy szöllő alatt menék el, s annak a kerittésin belől sok szép ért gyilműcs vót. Megállítottam a szürkét, leszállék a barnáról, s megkötém a sárgát a gyépuhöz; próbálám, hogy béhágjak, de nem tudék; megmarkolám a hajamot, s annálfogva belódítottam magamot. Rázni kezdem a szilvát, hull a dió, szedem a magyarót; s teli rakám a kebeletem.

Eröss meleg vót, meg vótam szonnyulva, hogy majt megepet-

tem. Látom, hogy ott nem messze vadnak valami aratók, s kérdelem: hol kapnék itt vizet valahol? Azok nekem megmutattak nem messze egy forrást. Oda menyek, de hát befagyott! eleget akartam a jeget a sorkammal vaj kövel bétörni, de nem lehetett, mett a jég lehetett egy araszos; hanem kapám a fejemről a koponyámat, s könnyen bétörém véle a jeget, vizet merítették véle s amúgy jót ivám.

Elmenék a gyepűhöz, hajamnál fogva kilódítottam magamot az útra; elődám a szürkét, felülék a barnára, s úgy elvágaték a sárgán egy lötön ki, s egy bágón bé, hogy ugyan lógott a hajam belé. Egy hejt találék két embert; mikor meghalattam vóna ökök, utánam azt kiáták: Te fiu, hova lett a fejed? Tapasztom a fenekem, s hát nincs ott a fejem! vissza én aval sebess kutyatroppba a forráshoz; de hát mit látok! az én koponyám magát nállam nélkül megunta, s neki csak annyi esze vót, hogy minekutánna ott felejtettem, magának sárból nyakat, kezét, derekat, lábat csinálgatott, s a jégen sikolándva kaptam meg. Én es meglehetősücskén tuttam sikolándani; eleget sikolándottam utánna, de ő jobban tudott, mind én, nem tuttam semmi letteképpen megfogni. Uram isten, mi tévös legyenek! meröbe megjettem, hogy fejem nélkül kell csakugyan maradnom. De eszembe juta valami, s mondám magamba: hadd el, koponya, ne vesd magad, mett engem nem vágsz ki! csakhamar sárból egy agarat csinálék, neki uszítottam a koponyának, s az egy miczre elfogá, s szépen előmbe hozá: én elvém, feltevém, menék a gyepűhöz, hajamnál fogva kilódítottam magamot; elődám a szürkét, felülék a barnára, s úgy elmenék a sárgán egy lötön ki, s egy bágón bé, mind a madár.

Mikor a malomig értem, ott veszem észre, hogy engemet apám otthon nem győzött várni, keresésemre indult, s hogy nem kapott, siratni kezdett nagy jajszóval: Jaj, lelkem fiam, hova lettél? jaj, jaj, miért es küdélek el csak magadra! jaj, lelkem fiam, most vége neked, valahol elpusztultál! — A mennyit engem apám életembe szidott, s korholt, soha sem littem vóna, hogy engemet úgy tuggyon sajnálni. Hogy láttam, mi baja van, még távurról hezza szólottam: Ne búsuíjon kjed egyet es, apám uram, mett itt vagyok! rossz féjszi nem vesz el!

Meghozta szegény apámnak a lelkit. A zsákokot a lisztel szekérre raktuk, haza mentünk, s az apám lakadalmát fáinoson meginnapoltuk. A menyasszony anyám vót, s a menyasszontánczot

legelőbb én jártam el vélle, s azután jött a szer másokra. Mikor a lakadalomnak vége lett, mások mind eltakarottak, s mű otthon maradtunk csak magunkra: s maig es élünk, ha meg nem hótunk!

Én még azután egy esztendőre lettem, met apámnak igazi törvényes fia vagyok; szépen feleseperettem, s ügyes legén lett belöllem.



## XI.

### A rest macska.

Egy legén megvett feleségül egy dologtalan gazdag leánt; még pedig azt fogadta, hogy soha sem veri meg.

Az éfjasszon soha sem dógozott, hanem csak járt házról házra zuvatolni, s egyéb hitván dógot követni. Nem es verte meg az ura ceczer es; hanem egy reggel, mikor dologra ment, a macskához így szóllott: Azt poroncsolom neked, te macska, hogy mig én oda leszek, te mindent dógozz, a mit kell, a házat szépen kitakarítsd, délre ételt készíts, s meg egy orsó fonalat es fonny; mett ha nem, mikor haza jövök, úgy megverlek, hogy megemlegeted!

A macska a túszejen szunyókálva végig hallgatta a beszédet. De az asszony azt gondolta magába, hogy: ez az én emberem megbolondult! s azt mondá: Kjed, uram, miét poroncsol ojanokot annak a macskának, hisz az azokhoz nem tud? — Tud, nem tud, nekem mindegy, feleség! azt mondá az ember, — nekem nincs más, kinek poroncsójak; de ha ő mind azt meg nem teszi, meglásd, úgy megverem, hogy sokétt fel nem kéne venni!

Aval elment dógára. Az asszon pedig biztatni kezdte a macskát: Dógozz, macska, mett ma megver uram! De a macska nem dógozott. Elment az asszon több házhoz, s mikor haza ment, a macska akkor es szunyókált, s a tűz es kialutt. Esment monta: Szítsd fel a tüzet, s dógozz, macska, mett ma megverődöl. De a macska nem dógozott.

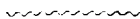
Haza jö a gazda, széjjel néz, s hát minden rosszul van. Elé-  
rántsa a macskát, felkötö a felesége hátára, s addig veri, míg a fe-  
lesége imátkozni kezd: Ne űsse többet azt a macskát; met a nem  
hibás, a nem tud azokhoz a dógokhoz! — Felfogadod-e hát, hogy  
hejjetta mindent véghez vissz? kéröi az ura. Véghezviszek még  
többet es, mind a mennyit kjed neki poroncsolt, csak ne űsse többet  
szegént! felelé az asszon.

Az éjfasszonka haza futott az annyához, elpanaszolta a dógot,  
s azt monta: Felfogadom, hogy a macska hejjetta minden dógot el-  
igazítottok, csak ne verje a hátamon ojan halálra. Hezza szóllott az  
apja es: Ha felfogadtad, tedd es meg; mett ha nem, a macska hó-  
nap es megverődik! S evel haza kütte az urához.

Másnap reggel es megporoncsolta a gazda a macskának, mit  
tegyen; de semmit sem tett meg most es. Azétt hát esmént meg-  
verte a felesége hátán. — Az éjfasszon akkor es haza futott pa-  
naszra, de az apja úgy visszakergette, hogy a lába sem érte  
a földet.

Harmadik reggel es elmonta a gazda a macskának a harma-  
dik poroncsolatot; de a macska nem tutta végig halgatni, úgy meg  
vót ijedve; nem es dógozott akkor es semmit. Hanem most min-  
dent eligazított hejjetta az éjfasszon; most nem felejtette el, hogy  
mit fogadott vót: tűzet tett, vizet hozott, ételt készített, sepregetett,  
s mindent tett, a mit kellett; mett sajnálta lelkiből azt a szegén  
macskát, hogy a mikor az ura veri, az ő hátába a körmit kényyába  
mind belé aggassa, — s osztán még a kétrétti ostornak es a vége  
a macskán túl az ő hátát es megjárkájja minden ütéssel. Mikor az  
ura haza jött, hát minden jól van! s mondogatta: Ne féjj macska,  
most nem bántlak! Az asszony örömmel terítette meg az asztalt, az  
ennivalót kicsinálta, elétette, s jól laktak jó kedvel.

Azután mindeennap úgy vót; a macska többször nem verődött  
meg, s az éjfasszonból ojan gazdasszon lett, hogy ugyan hejbe!





## XII.

**A Szerencse és Áldás.**

A Szerencse s Áldás együtt utaznak vala egy városba s megláták, hogy egy szegény ember egy csomó seprűt árul, de nem igen veszik. Azt mongya az Áldás: Megájjunk, hadd vegyem meg ezt a csomó seprűt egész átajjába attól a szegény embertől, legyen neki es vására szegénynek. Úgy es lessz: megveszi mind, még pedig haczoros árrát agya, hogy a szegény ember élékaphasson.

Mácczor esmét utaztak ők ketten a városba, hát lássák, hogy a szegény ember esmét seprűt árul. Azt mongya az Áldás: Megájjunk! hadd vegyem meg a seprűköt megint; meg es veszi, de tizszeres árrát agya.

Harmaczor mennek a városba, s lássák, hogy megint csak seprűt árul az ember. Most mán azt mongya a Szerencse: Megájj! hadd vegyem én meg most, mett te látom hejába vétted meg mán keeazer, mett látod-e, még csak azon szegény ember a seprűs, a mind ezelőtt vót. Megveszi a Szerencse a seprűköt, ő pedig csak azon az árrán fizette, ahogy más vette vóna meg, piaczi árron.

Mán most negyedezzer mennek a városba, hát lássák, hogy a seprűs jó négy ökörrel, vasas talpu szekérrel vitt bé egy csomó tiszta búzát a városba, s a hol az árult, azt mongya a Szerencse az Áldásnak: Látod-é az embert, a ki a seprűt árulgatta? te hejába vétted meg keeazer ojan magoss árron, én csak eezer vettem meg közönséges piaczi árrán a seprűköt s abbóla lett, a mit én tettem, hogy most már nem seprűt, hanem a mint látod, tiszta búzát árul itt az az ember, külömben otthon es jó gazdaságának kell lenni, a mind látszik.



# UDVARHELYSZÉKIEK.

*Kereszturfi-széki nyelvjárás szerint.*

## XIII.

### Mirkó királyfi.

Éceczű' vót, hô vót, hô nem vót egy kiráj, ennek vót három fia. A kiráj űrűlt három fiának, s évegezte mágába, hogy azókat jó móddal kitaníttassa, s osztán országoltassa, hogy maga után országának dè-rék örökösűköt hadhasson.

Ékü'dűtte tehát fiait a kolégyomba tanó'ni; azok egy darabég jól is forgóttak, de éceczű' csak félbe hátták a kolégyomot, s mind a hárman haza mőntek, s többet nem is mőntek vissza a kolégyomba. Ezőn a kiráj crőssen megboszonkodott, s étította fiait, hogy eleibe ne mőnnyenek, maga pedig bėhűzódott lakni a kiráji rezsidenczia napkeleti szábájába, a hô mindég az ablakba ű't, s nőzött napkeletre, min'ha onnét valamit várt vóna, s egyik szemivē mind-örökké sűrt, a másikkā pedig mind örökké kaczagott.

Éceczű', mikor a kirájfiak má' jókorára fű'nővekűttek, ésszetanakoznak, hogy megtuggyák a kiráj attyoktól: mi az oka annak, hogy mindég a napkeleti szábájába űl, s egyik szőme örökké sűr, a más pedig kaczag? Legelőbb is bėporóbá't a legűdűsebbik kirájfi, s kérdést tűtt a kirájhoz: Fű'ségűs kiráj atyám, én azé' jűtem, hogy megtuggyam: mi az oka annak, hogy fű'ségűs kiráj atyám egyik szűmivel örökké sűr, a mással pedig örökké kaczag, s örűkűsűn napkelet felé nűz? A kiráj megnűzte fiát tetűtű' fogva talpig s egyet sem szűlűtt, henem kapta a pallossát, a meik az ablak kűzi fű' vót támasztva, s űgy a fiához hajította, hogy a ház ajtajába markolatig műűnt belé; de a kirájfi kiugrott az ajtűn, s e szē-rént ēkerűlte a rēa mért csapást. — Mikor ez a más két tesvėri-

höz érkezött, azok kérdözték, hogy miben szöröncsévê járt? ő pedig azt mondá: Poróbájjátok meg től is, majt megtuggyátok.

Azután béporóbát a második kiráji, s az is csak ayal a szöröncsévê járt, a mivel a bátya; végre bémönt a harmadik kiráji is, a kit Mirkónak hittak, s ez is, mind a bátyai, jelentötte bemenetele okát, de a kiráj ennek sem felelt sömmit, henem a pallossát még mérgesebben kirántotta, s úgy dobta utánna, hogy a pallos a ház köfalába maroklatig haladott belé; — de Mirkó nem ugrott ki a szaba ajtaján, henem fêre ugrott a pallos elöl, s a pallost kihúzta a köfalból, s oda vitte kiráj áttáához s eleibe az asztára fektette. Ezt látván a kiráj megszólamlott, s azt monta Mirkó kirájfinak: No fiam, látom, hogy te valamivê több bücsületöt tudsz más két tesvérödnê, neköd hát megfelelök a kérdésödre: Neköm egyik szömöm azê sír mindörökkê, mett búsulok rétatok, hogy élheterlenök, nem urákodásra valök vattok, a másik szömöm pedig azê kaczag, mett neköm éfú koromba vót egy jó pájtásom, a Mezei vitéz, a kivel égyütt csátáztam, s ez igêrte neköm, hogy ha az ellenségit legyözheti, hézzám jö' lakni, hogy égyütt töttünk el öregségünk napjait, s azêr is ülöök örökkê a napkeleti ablakba, hogy áró' felöl várom öttöt; de a Mezei vitéznek, a ki a sejöm rétbe lakik, mindönnap annyi ellensége szokott támadni, mind a fűszál, s azt mindönnap égyedül kê' levágni; s a mig mindön ellensége ê nem fogy, addig nem jöhet hézzám. Evel Mirkó kiráji êhatta apja szabáját, s tesvéreihöz mönt, s megmonta nekik a kiráj beszéggýt.

Ésszetanakottak hát újbó', hogy kérezenek el apjoktó' szöröncse poróbá'ni. — Legelöbb is êmönt a legüdösebbik kiráji s jelentötte a kirájnál, hogy ő szöröncsét akar poróbá'ni, s a kiráj belé is égyezött, hogy mönnyün ê s poróbájjon égyet. — Az üdösebb kirájiu tehát bémönt a kiráji istálöba, onnét égy jó paripát kiválasztott, azt fönyergêtette, fö'tarಿಸnyá'tatott, s másnap útra indút. — Mikor egy álló esztendeig oda útazott vóna, ecczö' csak haza dobban, hozott a vállán égy réz hidlásocskát, s azt ledobta a kiráji rezsidenczia elcibe, bémönt a kirájhoz, s bëjelentötte, hogy ő hó járt s mit hozott. — A kiráj végig hágatta fia beszéggýt, s azt mondá: Haj fiam, mikor én ojan legén vótam, min' te, az az út neköm csak két órára való vót, a honnat te a réz hidlást êhoztad; gyönge vitéz vagy, nem lössz belölled gáliczkö, êmelhetsz. Evel a legüdösebb kiráji kimönt az apja szabájából. — Utánna bémönt a második kirájiu is, az is êkéredzött szöröncse poróbá'ni a kirájtö', s

a kiráj azt is eleresztötte; az is kiválasztott a kiráji istalóból egy jó paripát, azt főnyergötette, főtarisnyátatott, s útra indút. Esztendő műva ez is visszaérközött, hozott magával egy czlíst hidlásocskát, ledobta a kiráji rezsidenczia elcibe, s jelentötte a kirájnál magát, hogy hô vót s mit hozott. — Aj! azt mongya réa a kiráj, mikor én ojan fiatal vótam, min' te, a neköm csak három óra járás távóság vót; — gyöngye vitéz vagy fiam te is, belölled sem lössz sömmi. — Aval a második fiát is elutasította.

Végre bémönt Mirkó kirájfi is s ő is ékérédzött szöröncse poróba'ni, ötöt is ébocsátotta a kiráj, kimönt hát ő is a kiráji istalóba, hogy magának útravaló paripát válasszon, de egyet sem talál't ákánatosnak; henem émönt a kiráji ménösbe, hogy ott válasszon egyet maga alá, rendre vizsgá'ta a ménüst, de nem tutta éhá'tározni, hogy mejiköt válassza; ekkor egy vén banya, a ki ott tör-ténetésün jelün vót, kérdezé tölle, hogy mit akarna? — Mirkó kirájfi megmonta, hogy mi szándékkâ van, s hogy az útra magának paripát akar választani. — Hej uram, azt mondâ a vén banya, itt nem kapsz kívánságodhoz való lovat, henem megtanítlak én, hogy kaphatod föl azt: Mönny-ê kiráj átyádhoz, s kérd el azt a kürtyt, a mejikkel éfiu korába ésszekürtöltte az aranyszörli ménössit, azt a kürtöt füdd meg s az aranyszörli metös éeczü're megjelönik; de ne válaszd azok közül az aranyszörlicsköt; henem leghátú jö' egy borzos, horgaslabu kancza, âról is megüsméröd, hogy a mikor a kiráji vár kapuján béjü' a ménös, ő leghátú jö', s a várkapu osz-topját úgy megsújsa a farkává, hogy az egész vár megrezdül belé, azt válaszd ki magad alá, avâ poróba'j szöröncsét. — Mirkó kirájfi meg is fogadta a vén banya tanácsát, émönt a kirájhoz, s főszólitotta: Kiráj âpám, azé' jöttem, hogy aggya által neköm azt a kürtyt, a meikkel éfiu korába az aranyszörli ménössit éssze szokta vót kürtö'ni. A kiráj kérdé tölle: Ére tégöd ki tanított? de Mirkó kirájfi azt felelte, hogy sönki sem tanította. No édlös fiam, mondâ a kiráj, ha sönki sem tanított, s ezt magadtó' talál'tad föl, úgy okos embör vagy; ha pedig valaki tanított ére, úgy a neköd nem rossz akaród; megmondom tehát, hô találhatod föl azt a kürtöt, de azt eddig a rozsa is megötte. A hetedik pinczébe egy vaklikba bé van a vakolva, lásd meg, vödd ki s ha használhatod, használd. Mirkó kirájfi azonnal kömijest hozatott, émönt vélle a nevezött pinczébe, a vaklikat megtálá'ta s kibontotta, a kürtöt belölle kivötte s magával évitte. Ekkö kiállott a kiráji rezsidenczia tornánczába s megfuvin-

totta keletre, nyugotra, dé're s északra, s kevés üdövértatva hát ecező' hája, hogy az arany tótlantok úgy szólnak, hogy a város zúgott belé; hát jö'nek bé egymás után a kiráji vár kapuján a szöbb-né' szöbb s fainabb aranyszörű paripák; még messzről meglátta azt a borzos, horgaslábu tátost, a meik leghátú jött. — Uram isten, mikor ez a várkapuhoz érkezött, úgy megsújtotta annak oszlopját a farkává, hogy az egész kiráji rezsedenczia megrezdült belé.

Mihejt a ménös a kiráji udvaron megállapodott, mingyár émönt a borzos, horgaslábu tátoshoz, azt a többi közű kifogatta, a kiráji istállóba békötte, s jelentötte, hogy azért fogta ki a ménösbű, hogy szörűncse poróba'ni münnyön velle; de a tátos azt válaszóta: Jo' van uram kiráji! de előbb hát abrakojj ki jól, mett a nékü' bajos a hosszú utat kiálani. Micsoda abrakot kívánsz hát töllem? met a mi kiráj átyám birtokába van, abbó' jó szűvel adok, mondá a kiráji; de a tátos azt felelé: Jó, uram kiráji! de a lovat nem akkő szokták abrakóni, mikor indúnak velle, henem előre. — Már én most egyebet nem tudok tölmi, mondá a kiráji, henem a mi van, abból ezűttal jó szűvű szógálok. — No hát, hozz neköm ecező're egy köböl árpát, s tőtsd belé a vállumba! — Mirkó tejesitté a tátos kívánságát, a pedig a köböl árpát mind megötte; osztán hozatott egy köböl kölest, azt is megötte s azután mondá Mirkó kirájinak: No má' most hozz egy félvéka tűzes párászat s azt is tőtsd a vállumba, s mikor a tűzes párászat megötte vóna, hát ojan aranyszörű paripa vált belölle, mind egy hajnalesillag, s azt mondá tovább Mirkó kirájinak: No uram kiráji, mőnny é má' most a kirájhoz, s kérd é tölle azt a nyerögszört, a meikkel ingömöt fő'szokott vót nyergēni, mikor éfiukorába rétam járt. — Mirkó kiráji émönt az öreg kirájhoz, s kérte tölle a nyerget, de a kiráj azt mondá, hogy az eddig nem is használható, mett rég hogy a kocsiszenbe hanyódik, s eddig el is szakatt; de ha megkapja, lássa hasznájja. — Mirkó kiráji é'mönt a kocsiszenbe, a nyerget meg is tálá'ta ott, de a tyúkók, pujkák min' legazóták vót; azért mégis fő'vötte, s évitte a tátoshoz, hogy fő'nyergēje velle; de a tátos azt mondá, hogy egy kirájinak nem illik ijen takarítatlan szörszammá jární, mikor is a kiráji elindittá a nyerget, hogy kitakaríttassa, de a tátos azt mondá, tartsd csak ide előmbé. Mirkó oda tartá a nyerögszört, s a tátos csak réa fuvintott lehölletévē, s ecező'ribe ojan arannyas szörszám lēn belölle, hogy nem vót párja hét országba, s avá megnyerge'te Mirkó kiráji velle a tátost. Ez-

után azt mondá a tátos a kirájinak: No, édös gázdám, má' most esmég münny el ápádhoz s kérd el azt a pár pistáját, s azt a kargyát, a meikkel vitézködött akkó, mikó velem járt. — Mirkó kiráji ezeköt is megkérte az apjátó', de az öreg kiráj azt válaszolta, hogy azok mán érozásdásottak, haszonvehetetlenök löttek, de ha csakugyan szűksége van re'jok, lássa; megmutatá azokat a fogason, Mirkó kiráji pedig levötte a fogasró' s évitte magával a tátoshoz, a tátos azokat is maga elcibe tétette, s re'jok fűtt, s écczűrbe a legszöbb arannas kard s pistaj lött belöllök. Mirkó a kardot fűkötte, a pistajokat pedig a nyeregkapába tokba tötte. Mikó mind-ezek így készon vótak, kérdé a tátos: Hát édös gázdám, hō van immán a kántár? Mirkó kiráji hozta a kántárt is a kocsiszénből, a tátos ára is réa fűtt, s abból is a legszöbb arannas kántár lött. — Ekkó fűkántározta velle Mirkó a tátost, kivezette az istálóbó' s réa akart t'ni, de a tátos azt mondá: Várj csak édös gázdám, vezess ki a városbó', s csak ott űj réám. — Mirkó kiráji megfogadta a tátos szovát, kivezette a városból, ott a tátos megálott s Mirkó fölült réa.

Ekkor a tátos azt mondá: No édös gázdám, hogy vigyelek, úgy-e mind a sebös forgószél, vaj úgy mind a sebös gondolat? Mirkó pedig azt felelé: Lássad édös lovam, akarhogy vigy, csak ára ügyejj, hogy úgy vigy, hogy a sebös műnetelt én is meglábbalhasam. — Ekkor azt mondá a tátos: No hun' bé a szömdöt, s csippeszköggj belém jól. Mirkó béhunta a szömit, a tátos pedig megsirtült mind a forgószél, s kicsid üdö műva a földre toppantott a lábával, s mondá Mirkó kirájinak: Nyisd ki a szömdöt, mit látsz? Látok, azt mongya Mirkó kiráji, égy nagy fojót, s réta égy réz hidat. — No édös gázdám, azt mongya a tátos, ez az a híd, honnét a hid-pádlást a nagyobbik tesvéröd hazavitte! né hō van az üres hēje. Látom, mondá Mirkó kiráji, hát innet hova műnytünk? — Hun' bé csak a szömdöt, majt éviszlek én. Evé megin' megsirtült mind a sebös gondolat, s égynehán pillanat műva megint a földre toppantott, megálott, s monta Mirkónak: No nyis' ki a szömdöt, mit látsz? Látok, azt mongya Mirkó kiráji, égy nagy fojót, s réta égy ezüs' hidat. No édös gázdám, mondá a tátos, ez az a híd, meikről a hidpádlást a második tesvéröd hazavitte, né hō van az üres hēje. Látom, mondá Mirkó kiráji, de hát innet hova műnytünk? Hun' bé csak a szömdöt, monta a tátos, majt éviszlek én; avá megin' meg-

sírtl, mind a sebös villámlás, s égy pillantásra megint a földre toppantott, megálott, s mondá a kirájfinak: No nyis'ki a szömödöt mit látsz? Látok, azt mongya Mirkó kirájfi, egy véghetetlen széjös s méj fojóvizet, s rajta körösztül égy aranyhidat, a hid végén pedig inset s túl négy kegyetlen nagy oroszánt, itt má' hogy mõnyünk körösztü' Számba se vödd, mondá a tátos, eligazittom én, csak hun' bé a szömödöt. Mirkó kirájfi béhunta a szömit, a tátos pedig megsírtü't, s mind a sebös sojom madár, úgy körösztü' reptü't a hidon; kevés üdövárva esmé a földre toppantott, s azt monta a kirájfinak, hogy nyissa ki a szömit, s kérdötte, hogy mit lát? — Látok, azt mongya Mirkó kirájfi, égy véghetetlen magoss éveg kösziklát, ojan meredököt, mind a ház ódala. — Azt mongya réa a tátos: No édös gázdám ezen is ki köll mõnnünk. — Hiszöm a lehetetlenség, azt mongya a kirájfi; de a tátos biztatta Mirkót: Ne búst'j édös gázdám, mett még rétam vannak azok a patkók, a miket ápad ezelött hatszáz eszten-dövé gyémánt szögekké réam veretött vót, csak hun' bé a szömödöt, s fogontozz jól belém.

Most megugrotta magát a tátos, s égy pillantásra az éveg köszikla tetejin termött, ott esmé' megállott, toppantott, s azt monta a kirájfinak: Nyis' ki a szömödöt, mit látsz? Látok, azt mongya Mirkó kirájfi, ha hátra nözök, magam alatt valami fetekét, akkorát mind egy jó nagy tál. — No édös gázdám, az a föld kereksege; de hát magad előtt mit látsz? Látok, azt mongya Mirkó kirájfi, egy kesköny domboru éveg ösvent, s mellette inset s túl feneketlen méj ürességöt. — No édös gázdám, mondá a tátos, azon nekünk körösztü' kell mõnnünk, de az átalmonetel ojan kényös, hogy akar ére, akar tova csak legkülssebbet csuszamoggyék meg a láb, vége az életünknek, henem bizd csak réam magadot, hun' bé a szömödöt s csipeszköggy jól belém, majt eligazittom én. — Aval megsírtü't s égy pillantásra megín' megtoppantotta a földet, s mondá: Nyis' ki

szömödöt, mit látsz? — Látok, azt mongya Mirkó kirájfi, magamon hátul messze valami gyöngé világosságot, magam előtt pedig ojan vastag sötéttségöt, hogy ha az újomot földtartom a szömömböz, úgy sem látom. No édös gázdám, még ezen is körösztü' ké' mõnnünk, csak hun' bé a szömödöt, s csipeszköggy belém. Megsírtü't ujjolag s esmét toppintott: No nyis'ki a szömödöt, hát mos' mit látsz? — Látok, azt mongya Mirkó kirájfi, gyönyörü világosságot, égy szép havast, a havas közepibe égy sejöm rétet, a rét közepin égy fe-

teke valamit. No édös gázdám, ez a sejüm rét a Mezei vitéz réttye, az a feteke a közepibe, az ő feleke sejümbő' szőtt sátra; immán akar hun' bé a szömöd, akar ne, oda csak émönyünk. Aval Mirkó kiráji megsorkantyuzta a tátost, s éeczüribe odaérköztek a sátorhoz.

Mirkó leugrott 'a lováro', megakasztotta a sátorhoz a Mezei vitéz lova mellé s maga bémünt a sátorba; hát benn egy vitéz a sejüm gyepön hosszan fekütt s aluszik, de egy kard fölötte úgy vagdalkozik mindönfelé, hogy még csak a légy sem szállhatott réa. No, gondója magába Mirkó kiráji, „cz ugyan jó vitéz lehet, de attól most aluva megtudnám ölni, henem e nem vóna bücsület, hogy aluvó vitézt megö'jek, megvárom, hogy kêtün föl,“ aval kijött a sátorból, a lovát megkötte jól a sátor fájához a másik mellé, s osztán ő is hosszan nyúlt a sejüm föbe, s a kargyának poronsolá: „kard ki hüvejbü“, s a kard éppen úgy vagdalózdott fölötte is, mind a Mezei vitéz fölött, hogy a légy sem szállhatott réa.

Eeczür a Mezei vitéz megöbred, lássa, hogy az ő lova mellé egy más ló is van kötve, ébámul s azt mongya: Uram isten, mi dolog ez? hatszáz esztendeje, hogy itt az én lovam mellett más idegen lovat nem láttam, kié lehet ez? Fő'kê, kimönyün a sátorbó' s meglássa Mirkó kirájit, a sátoránál hogy aluszik, s a kargya hogy vagdalkozik fölötte. — No, azt mongya, e' még jó vitéz lehet, de ő sem ölt meg ingüm, mikor aluttam, neküm sem vóna illendő ööt most megölni. Ekkor a lábával az aluvó vitéz lábát megtaszította, az égybe megöbred, fölugrik; kérdi tölle a Mezei vitéz: Ki vagy, mi járásbeli vagy? Mirkó kiráji megmongya, hogy ő kinck a fia, s hogy mi járásbeli. — Isten hozott édös ücsém, mondáa Mezei vitéz, apád jó barátom, te is látom jó vitéz vagy, mind apád, de szükségüm is van réád, mett látod-e ezt a nagy sejüm rétet; e mindönnap megtelik ellenséggê, s azt neküm mindönnap le ké' vágnom,“ de má' most hogy te is itt vagy, nem sietök vellök, jere bé ögyünk, igyunk, hadd gyű'jenek meg jól, ketten csak ébánunk vellök hamar. Avá bémüntek a sátorba, üttek, ittak; de éeczü' hát az ellenség anyira szaporodott, hogy szinte elé értek a sátorig; ekkô talpra kap a Mezei vitéz: No talpra pájtás, mett most mingyár vége. Lóra pattannak mind a ketten, az ellenség közü ugratnak, s mind a ketten fő'kiátanak: „kard ki hüvejbü“, s a két kard egy pillanatra mind fejít vöszi az ellenségnek, úgy hogy elig lehetött a hót testtö' jární, utójára a hátújából tizenkét vitéz az ellenség közül megfutamodik,



a Mezei vitéz s Mirkó kiráji is utánnok, elérnek egy éveg kősziklaig, ott a tizenkét vitéz kinyargal, de Mirkó is utánnok vágat, hát a kőszikla tetején szép térség van, s lássa, hogy azon szaladnak a vitézök, de Mirkó kiráji is a tátossal utánnok ered, hát éczző csak oda lösznek a szép sima hëjön, min'ha a föld ényelte vóna, oda ugrat hát, a hõ látta hogy étüntek, hát ott egy lappancs van, s a lappancs alatt egy méj lik csigagárádicsá, de a tátos egészsz tartozatlanul igyenüst béugrat a likba, s hát az éppeg az alvilágba szögá't. Mirkó kiráji az alvilágba széjjel tekéntött, hát meglát egy fényös gyémánt kastéjt, mi az alvilágnak nap hëjett szögá't, s lássa, hogy a tizenkét vitéz ára tartanak, utánnok iramodik, s „kard ki hltvejből,” egy pillantatra mind a tizenkettőnek elüti a fejit, ekkor elé ugrat a kastéj mellé, hát abba ojan zörgés, csattogás van, ugyan döngött a hejség belé, leszál' a lováró', bémönyön a kastéjba, hát beun egy vén ördöngös szüle szö, s a dünget ojan erőssen, s a ház má' teli van esmét katonákkal, hát azokat az ördöngös szüle szövi, mikõ jobbra vette a vetöllöt, mindonkõ két húszár ugrott ki lovastól a vetöllöbõ', mikõ pedig bâra vette, mindonkõ két gyalog ugrott ki belölle fegyveröstõl. Aló éczzőribe „kard ki hltvejbõ',” leaprittsa a meglévõ katonákat, de az ördöngös esmét másokat szött; de gondója magába Mirkó kiráji, „igy én innét soha sem szabadúlok meg,” henem neki poronesol a kárgyának, s mind izzé porrá aprittsa az ördöngös szülét, s az osztovátát kihorgya az udvarra, ott egy kaszaj vót, ára réarakja, a kaszajt meggyüttse s ésszcégeti, de a mikõ legjobban égtek vóna, az ördöngös szülének kiugrik egy ódacsontikája, forogni kezd a porba s újból egy ördöngös szüle lössz belölle; esmét poronesol Mirkó kiráji a kárgyának, hogy aprittsa észsze, de az ördöngös szüle fű'szóllal: Hadd meg az életömöt Mirkó, mett jótétel hëjihe jót vársz; ha ingümöt éposztítasz, ki sem tudsz innét mönni, ihol adok neküd négy patkóbeli gyémántszögget, tödd ê, s hászna't vöszöd. Mirkó kiráji évöszi a patkószögkeket, s étöszi, de gondója magába: ha én ezt az ördöngüst élve hagyom, újra fölálitssa a szövöjít, s a Mezei vitéz soha az ellenségtõ' meg nem szabadúlhat. Újbó' poronesol hát a kárgyának, ésszcaprittsa az ördöngüst, a tüzbe hánnya s ésszcégeti, többet osztán nem támadott föl; az után a lovára üt, bëjárta az alvilágot, de suhutt egy élő lelköt sem kapott benne. Aval sorkantyuba vütte a tátost, odaugratott a kijáró csigagárádicsához, s egy pillantásra fű'jött a fű'sõ világra. Mikor el-

ékközött az éveg köszikla széjihöz, ott le akart szállani a lováró s megálitotta a tátost, de a tátos azt kérdezte: Te mit akarsz Mirkó kiráji! — Le akarok szállani, mett igön nagy a meredök, lóháton nem lehet itt bémönni. — Ugy édös gázdám itt maradsz, mett magadra ezön a meredökön soha bé nem jössz, henem maraggy csak rétám, csipeszköggyél a sörényömbe, s hun' bé a szömödöt, majt êviszlek én. Aval a tátos neki ereszködött az éveg kösziklának, s mind égy jó csákjás ficzkó úgy lecsákjázott a tetörő' s alatt talpra ugrott s mondotta Mirkó kirájinak: No má' kinyithatod a szömödöt. Mirkó kinyitotta a szömit, s látta, hogy a sejöm mezöbe vannak.

Megindútak a Mezei vitéz sátra felé, de a Mezei vitéz már azt hitte, hogy Mirkó el is posztút, écczö' csak meglássa, hogy mönyön, eleibe mönt hát Mirkó kirájinak nagy örömmel, ötöt bévezette a sátorába s megvendégö'te, s hogy nem vót maradéka, fölajánlotta neki a sejöm rétyit, s mindön kiráji birodalmát, de Mirkó azt válaszolá: Édös bátya, én immá' mindön ellenségödöt éposztítottam, attó' nem félhetsz, hogy a birodalmadot az ellenség éfoglája, henem azt kívánnám már tölled, hogy velem jöjj ê kiráji ápámhoz, ki régtö' fogva vár réád. Avâ lóra üttek, s elindútak az öreg kiráj birodáma felé, el is möntek szöröncsésön éppeg addig, hol az éveg kösziklán Mirkó kingratott vót, itt a Mezei vitéz megálapodik s azt mongya Mirkó kirájinak: No édös öcsém, én ennél tovább nem tudok mönni, met a lovam patkójából a gyémánt szögek rég kívástak s nem fog a lába. Mirkónak eszibe jut, hogy az ördögös neki gyémánt szögeket adott vót, s azt mongya: Sömmi se bústáj bátya, vannak nállam szögek, újhó' vasalom én a lovakot, s a szögeket elévöszi s a Mezei vitéz tátossát újra vasája a gyémánt szögekkel; avâ lóra ü'nek megint s min' jó két csákjás finak, úgy le sikolándnak az éveg kösziklán, s mind a sebös gondolat úgy hallattak haza felé.

Az öreg kiráj akkor is a keleti ablakba ü't, várta a Mezei vitézt, écczö' meglássa, hogy két lovas jö' feléje, elévöszi a perspektziáját, s megüsméri, hogy az ő régi jó pájtassa a Mezei vitéz jö' a fiával Mirkó kirájfiával, écczö'ribbe kiszalad, a tornánczró' leporoncsol a tisztartónaks tizenkét észtendös tulkot levágat, s a mig a Mezei vitéz Mirková megérköztek, má' kész vót a nagy eböd, s a hogy megérköztek, ökö't örömmê fogadta, megölégette s megcsókógatta, s mind a két szömvî kaczagott. Azután ebédhöz ü'tek, vigon

gtek s ittak. Ebéd alatt a Mezei vitéz ébeszélt a Mirkó vitéz dógait, s a többek között azt mongya a vén kirájnak: No pájtás, Mirkó fiadbó' még jobb vitéz lött, min' mű vótunk; ez immán dèrék fiu, ürülhetsz neki. — Azt mongya az öreg kiráj: No hiszöm csak meg-is kezdöttem vèlle elégödni, kivá't, hogy tégödöt is éhozott, de még sem hiszöm, hogy ő is a Kutyafejüvé meg merne mérközni. Mirkó kirájfi hágatta a beszélgetést, de nem szólott hézza, henem ebéd után a Mezei vitézt külön szolította, s megkérdezte, hogy ki az a Kutyafejü, s mēre felé lakik? A Mezei vitéz ébeszélte neki, hogy az északra lakik, de egy ojan vitéz, a mijen a nap alatt több egy sincsen.

Mirkó kirájfi egybe rendölést tött a készülődésre, fő'tarisnyá'tatott, s másnap a tátossal elindút a Kutyafejühöz, — szokás szè-rént fölüt' a tátosra, belé csipeszködött, s a szömit béhunta. — A tátos megsirült, s úgy röpüt', mind a sebös forgó'szél; ecczö' megál, megtoppantsa magát, s 'azt mongya Mirkó kirájfinak: Nyis' ki a szö-möd, mit látsz? — Látok, azt mongya a kirájfi, égy hat emeletös gyémánt kastéjt, de ojan fényöst, hogy a napra lehet nözni, de ára nem. — No itt lakik a Kutyafejü, azt mongya a tátos, ez az ő ki-ráji kastéjja. — Odaugrat Mirkó kirájfi éppe az ablak alá, s nagyot kiát: Kutyafejü! itthon vagy-e? gyere ki, mett számvetésöm van veled! A Kutyafejü maga nem vót hon, de otthon vót a léánya, egy ojan gyönyörü kiráji küsasszon, kinek párját nem lehetött vóna fő'-tálá'ni az egész föld kereksegin. — A mind ez az ablakba hímöt vart, s magoss élös hangot meghallotta, ojan mérgesön tekéntött ki az ablakon az ő gyönyörü égő feteke szömvivè', hogy azoknak sugárátó' Mirkó kirájfi a tátossal együtt écczüribeköbálványnya vá'toztak. Azomba gondókozni kezdött magába, hátha az az éfu uriembör valami ki-rájfi lehetött, s látóba münt hézza, s megbánta, hogy ojan hamá köbálványnya vá'toztatta ötöt, lesietött hát hézza, elévött égy arany vesszöt, kertü'ni kezdte a köbálvánt, verögetni kezdte az ódalát az aranyvesszővè, s hát csak pattogni kezd le rólja a kö s écczö' Mirkó kirájfi lovastól együtt elevenön áll elé belölle. Ekkó fő'kérte a küsasszon Mirkót: Ki vagy! s mi járásbeli vagy? s Mirkó meg-mongya, hogy kirájfi s látóul jött a Kutyafejü küsasszonyához. A küsasszon szö mire veti ugyan, hogy igön mérgesön kiátott föl az ablakba az apja után, de écczüribe belé is szeretött Mirkó kirájfi, ötöt fő'vezette a hatemeletös gyémánt kastéjba, s ott jó szüvè látta.

Asztal fölött azomba beszéd közbe kivallotta Mirkó kiráji, hogy ő biz' azé' jött ide, hogy a Kutyafejlű megmérkőzzék; de a Kutyafejlű leánya ére azt mondá, hogy azt ne tőgye, met ojan embőr egy sines a föld kereksegin, a kit az ő apja meg ne birna; de a mikó látta, hogy Mirkó nem mond le szándékáró', megsajná'ta őt, hogyha ki talál fogyni belőlle, megtanította tehát, hogy hogy győzhessön az ápján. — Mönny le, azt mondá, a kastéj hetedik pinczejibe, ott találasz egy hordót pöcsétületlen, abba tartsa apám az erejit; ihol adok egy palaczkot ezülsből, ezt tőtsd meg abból a hordóbó', de ne dugd bé a palaczkot, henem úgy ügyéj réa, hogy örökké a nyakadba lögyön akasztva dugatlan, s mikor az erőd lankadni kezd, akkó csak a küsűjod értesd belé, mindonkor ötezer embőr erejivé szaporodik az erőd; igyál is belőlle, mett mindön csüpp bor abból ötezer embőr erejivel ér fű'. — Mirkó kiráji megbágatta jól a tánácsot, az ezüs' palaczkot a nyákába akasztotta, s lemönt a pinczébe, réa akatt a nevezött borra, s abból előbb jól ivutt, osztán megtötötte belőlle a palaczkját, de gondóta magába, hogy c' má' neki elég, s hogy a Kutyafejlű ne hászná'hassa a bort, elöntötte mind egy csüppig; vót a pinczébe hat köböl búzaliszt, aval fölítatta úgy, hogy sümni nedvessége nem maratt; azután fű'mönt a küsasszonhoz s jelentötte, hogy ő má' készűn van s écczűsmind meg is köszönte útasittását, s fű'fogadta neki, hogy ennyi jószágáér' ő fogja vönni, s örök hűségűt eskűltt neki. — A szép kiráji küsasszon mindűnbe beléegyezűt, csak annyit kötűt ki, hogy ha Mirkó kiráji az ápját meggyűzné is, de életétű' ne fossza meg.

Azt kérűi Mirkó kiráji a szép kirájkűsasszonytű', hogy mikó lehet remélni, hogy az apja haza jűjűn, s mērű' felű'? mire a kirájkűsasszony azt felelte, hogy most a napnyuguti tartományaiba műnt, hogy azoknak székhéjeit megvizsgájja, de csakhamar hazakerkűzik, mett már éjűt a hazajűvetele tűdeje, de azt kűnnyűt elűre megtűdni, mē mikó negyven mé'fűdnyire van, akkor egy negyven mázsás buzugánnýát elűkűszűnűnek úgy haza dohja, hogy a hova lesik, a fűdbűl egybe forrás fokad. — Kiműntek hát Mirkó kiráji a kirájkűsasszonnyal a kiráji palota tornánczába, s várták a Kutyafejlű jűvetelit. Écczűr uram isten, megsűtétűdik a levűgű, hát egy negyven mázsás buzugánný úgy bűsuppan a kiráji vár udvarára, hogy a hűjirűl úgy fű'fostatott a viz, mind egy szivárván. — Mirkó kiráji egybe leszalatt a vár udvarára, hogy megporóbájja, meny-

nyire növekedött az ereje, fűkapja a buzugánt, megforgassa a feje fölött s úgy visszadobja, hogy éppen a Kutyafejű eleibe esött. A Kutyafejű lova megbotlott a buzugánba, mire a Kutyafejű megboszonkodott: Czo tovább, farkasok, kutyák megögyenek, neki riaszkodik a lónak a Kutyafejű, hatszáz esztendeje, hogy rétað járok, még eddig soha meg nem botlottái'; mi az oka, hogy mos' botlani kezdessz? — Jaj éðs gázdám, azt feleli a tátoð, otthon nagy baj van, mett valaki a buzugányodot, a kit bazu hajítottái', visszadobta s én abba botlottam meg. — Sömmi baj, mondái a Kutyafejű, még ezelött hatszáz esztendövé megláttam vót a'mamba, hogy Mirkó kirájjival ügyem lössz, ő van nállam, de mi ő neküm? a kicsid újjamba is tölb erö van, min' benne. — Avâ sebössen megiramodott, s otthon termött.

Mirkó kirájjí a vár udvarán várta a Kutyafejűt; mikor a Kutyafejű meglátta Mirkó kirájjít, ilyenössen hézza vágtatott, s azt mondái neki: No Mirkó, tudom, hogy ingüm vársz, immái' jelön vagyok, hogy akarod hát hogy megvíjjunk, karddal-é, vagy birokra? — Nem bánom akarhogy, a min' neköd tetszik, mondái Mirkó. — Poróbájjunk hát karddal egyelőre, mondái a Kutyafejű, leszálott a lováró', szömbé álottak, mind a kettö neki poronesola kargyának „kard ki hüvejbü'!“ s a két kard kiugrott a hüvejbü' s a vetélküðök feje fölött úgy ésszevagdákóztak, hogy a bëj esöngött belé, úgy okátták a szikrát az eröss vereköðésbe, hogy a földet a tilz ölepte, s nem lehetött miatta hejt megálaní. Ekkor a Kutyafejű azt mongya Mirkónak: Ne rontassuk éssze kargyainkot egymással, henem tögyük hüvejjükbe s poróbájjunk birokra; fé're tötték hát a kardokot, birkozni keztek. Éccözör a Kutyafejű dérekon kapja Mirkót, fülemeli s úgy vágja belé a földbe, hogy övig halatt abba. Mirkó megíjett, s hirtelen a küsüjjái a palaczkba értette, s ettöl úgy megerössöðött, hogy a földbü' kukra ugrott fű s neki futott a Kutyafejűnek s úgy vágta a földhöz, hogy az úgy öterült a földön, mind egy kecskebéka, avâ megfogta a haját, övonezolta a rezsedenczia háta megí, hol egy feneketlen tön egy aranyhid vót építve; a hídra fűhúzta, s a fejít a viz föli tartotta s a kargyának poronesót s onnét levágatta, hogy a feneketlen töba essék belé, s a testinek többi részít is utánna taszította.

A Kutyafejű léánya mindezt látta, erössen megboszonkodott Mirkó kirájjíra, s midön fömönt hézza, öfordította tölle ábrázattyát, szöba sem akart velle creszköðni; de Mirkó kirájjí megmägyarázta

hogy külföldben nem tehetett, mett ha életit meghatta volna a Kutya-fejűnek, akkor őt posztította volna el; henem azt monda, hogy a mind előre is hűségöt eskütt a kirájküsasszonnak, most is abb' a szóba van, s őt évöszi feleségül. Ére a kiráji küsasszony is meg-johászódott, s éhátaozták, hogy készű'jenek fő' s indűjanak a Mirkó kiráji országába, el is hozatták a lovakot, a Kutyafejű tátossát a szép kirájküsasszonnak, s fölű'tek a lovakra, de mikő meg akartak indűni, Mirkó kiráji erőssen bús vót, kérdözte a szép kirájküasszon: Te mée vagy ojan szomorú Mirkó? Hát én bizon csak azé', monda Mirkó, mett kívánok ugyan házamba mönni, de nehezen esik itt hadni ezt a pompás hatemeletös gyémánt kastéjt, meik az ápádé vót, mett a ml országunkba ijen nincsen. — Jaj kedvesöm, monda a küsasszony, a könnyű dolog, én ezt a kastéjt egy arany á'mává vá'toztatom mingyá', magam béülök a közepibe, te tödd bé az á'mát a zsebűdbe, s így haza vihetöd a kastéjt is ingűmöt is s otthon a hō tetszik újbó' visszavá'toztathatsz. — Evel a szép kiráji küasszon leugrott a lováról, azt átalatta Mirkónak, elévött egy gyémánt vesszőt, a gyémánt kastéjt kerű'ni kezdte, s ütögetni ódalba a gyémánt vesszővű, hát a kastéj csak húzódni kezd éssze, s addig húzódott küssebbre, a mig akkora lött, mind egy katona fakűpenyeg, akkő béugrott a küasszon a közepibe, s az egész ésszehúzódott egy arany á'mává; a gyémánt vessző pedig mellette maratt, ekkő Mirkó kiráji az arany á'mát fő'vötte, úgy a gyémánt vesszőt is, a zsebibe tötte, s avá lóra ű't, vezetékre vötte a Kutyafejű tátossát s szépon haza mönt.

Hogy hazaérközött Mirkó, s a lovakot éhejhűztette, bémönt a kiráji palotába, hol az öreg kirájt a Mezei vitézzé meglegűdve mulatva tálá'ta, jelentötte nekik, hogy ő a Kutyafejűt is legyözte, s éposztította, de az öreg kiráj s a Mezei vitéz kétékűttek benne. Mirkó kiráji tehat kartön fogta mind a kettűt, s azt monta: Jertök csak velem, szömmelláthatölag megbizonyítottam, hogy a Kutyafejűt legyöztem, mett nemcsak a hatemeletös gyémánt kastéjját, henem abba a gyönyörű szép leányát is éhoztam a gyözedelöm jelűl. Az öreg kiráj s a Mezei vitéz bāműtak a Mirkó beszélgyyin, s kétékűdve ugyan de megindűtak Mirkóval, a ki öket évezette a kiráji virágos kerbe; annak közepibe Mirkó kiráji kinűzött a gyémánt kastéj számára egy szép teres hejet, oda az aranyá'mát letötte, a gyémánt vesszővű kerű'ni s verűgetni kezdte ódalba, az arany áma húzódni, terjedni kezdött négyszűgre, nagyobbra nagyobbra mindaddig, mig

egy fáin hatemeletős gyémánt kastéj lőtt belőlle, ekkoresmét karonfogta az öreg kirájt s Mezei vitézt is, s a gyémánt garádicsokon fűvitte a kastéj szábaiba, ott pedig a világhírű szép kiráji kússaszony elejökbe mönt, őket jó szílvvel fogadta, s lett'tette, azután inasokot küldött, az öreg kiráj többi fiai s az udvar jelősebb embőrei után is; az ebédlő házba vót egy nagy kétfelé nyiló asztal, annak poroncsót s az asztal magató' megterült, réta külömbné' külömbféle dárága ételők, italok jelentek meg, s az ésszegyült vendégők vigon lakomáztak. — Az öreg kiráj pedig megelegődék végre fiává, Mirkónak átalatta a kirájságot s egész birodálmát, maga pedig a Mezei vitézzé csöndös magános életbe vonútak vissza s hosszason bódogul éltek, az ésszekőt kiráji pár szép magzatokat nemzöttek, s máig is mind élnek, ha meg nem hótak. — Hónap lögyenek a kegyelmötlök vendégei.



## XIV.

### A möndölecskék.

Écczű' hō vót, hō nem nem vót, hetethét országon, még azon is túl vót egy szegény özvegy asszony, annak vót három legén fia, de hogy szegények vótak, hát egynek mindég é kellett mōnni szógáni. Legelőbb is émönt a nagyobbik fiu, s a mikō mōnne mōnne hetethét országon, még azon is túl, talál egy öreg embört. Hogy hát talál egy öreg embört, e megszólittsa őtöt: Écsém uram, mi járásbali? azt feleli a fiu: Én édős ápám, szógáni indútam. Én pedig éppen szóga keresni! Ahajt megfogaggya a fiut a möndölecskék (juhok) mellé.

Röggé, mikō megindul vőlők, meghaggya az öreg, hogy azokot ne hajtsa, ne téröngesse, csak mōnnyün, möndögejjün mind utánok, met azok magokra is szép csöndösön ellegelecsnek.

Megindította a fiu a mündölecskéköt; legelőbb is érnek egy gyönyörűségös szép rétet, ő csak mönt, mündögélt utánnok, a mind meghatta vót neki az öreg embör; azután egy sebös fojóvizhöz érköznek, köröszttü' mőnnek réta a mündölecskék, de ő nem mert belé mőnni a nagy vízbe, henem ott kerü'te a vizet egész estig. Hogy ott kerü'te a vizet hát, a mündölecskék magoktó' visszajöttek, átal a vízön, ő pedig kapta magát, estére haza hajtotta. Azt kérdi tőlle az öreg embör: No édös fiam, beszéld é neköm, hō jártál a mündölecskékkal? — Én édös ápám csak möntem mündögéltem utánnok, hát azok möntek ésőben is egy nagy sijátsággra, onnét érköztek egy nagy sebös fojóvizhöz, azon a nagy vízön köröszttü' möntek, én pedig innet marattam, mett nem merem belémőnni a nagy vízbe! Hogy ezt ébeszéli a szögén fiu hát, azt mongya neki az öreg: No édös fiam, én tégödöt eleresztlek, mett látom, hogy nem szögá'ni való legén vagy. Ahajt szépon fizetés nélkül eleresztötte.

Émönyön biz ő nagyszomorán haza. Hogy haza mönyön hát, azt kérdi tőlle a más két tesvére: No édös bátyánk, hát mit szögála? Hm! mit szögátam? mönnyetök é tük is, megtuggyátok.

No jó' van! Émönyön a közbéső is szögálatot keresni, hát éppen ahoz a gázdához szegödik bé, ő is úgy jár mind a nagyobbik, s egy nagy sümöivél haza mönyön. Hogy haza mönyön hát, kérdi a küsőbbik tesvére: No hát édös bátyám! kied mit szögála? Hm! mit szögátam? mönny é, tés is megtudod.

No jó' van! Émönyön biz ő is, hogy poróbá'jon szöröncsét; a mikő mönne mönne, hát ő is éppen aval az öreggel talál'kozik, bészegödik hézza esztendőre a mündölecskék mellé, s az öreg meg-mongya neki is, hogy csak mind utánnok mönnyön, suhutt töllök é ne maraggyon.

Röggé fö'tarisnyál az öreg, a pájtábó' kiereszti a mündölecskéköt, megindúnak, a fiu is mind nyomró' nyomra mönyön utánnok; hát a mündölecskék legelőbb is érnek egy szép zöd sijátságot, köröszttü' mőnnek azon széplassan legelészve, s elérnek egy sebös fojóvizet, köröszttü' mőnnek azon is a mündölecskék, utánnok a legénke is belé mönyön; de mihejt belémőnyön a vízbe, écczöribe az a sebös víz úgy lesorvassza rőlla a gúnyát, húst, mindünt, hogy a mikő kiért a túsó martra, csupán a csontya s a bőre vót megmaradva. A hogy kiért a túsó martra hát, a mündölecskék visszafordúnak, ahajt csak fűni kez'nek réa, écczöribe még külömb teste lössz, mind a mije'n vót. Esmét megindúnak elől a mündölecskék, hát érnek



egy nagy rétet; de azon a rétön ojan nagy fű van, hogy kaszá'ni is lehetött vóna, mégis ott a márhák ojan soványok vótak, hogy a szél szinte éfűtta őket; onnat möntek a möndölecskék egy más rétre, hát ott úgy nincs mit ügyenek a márháknak mind a kopacz földön, mégis ojan kövérök, mind a gyurott háj; onnat möntek a möndölecskék egy nagy erdőbe, hát ott mindön fán ojan nagy keserves sirás rivás vagyon hogy! Nőzi, nőzi, hogy miféle nagy sirás lehet az? hát mindön ágon egy-egy csóré verébfu vagyon, ott sirnak rínak. Onnat is tovább möntek möndögéltek a möndölecskék, míg egy nagy kerti-  
höz juttak, hát kétfelől a kertön két kutya úgy marakodik, hogy a hob szakadva szakad a szájokból, még sem tuggyák egymást bántani. Tovább möntek a möndölecskék, míg egy nagy tóhoz értek, hát lássa, hogy egy asszonyembör a tóban egy kálánynyal valamit a vizből mind csak merőget, de még sem tuggya soha kimerni. — Onnat elébb möntek a möndölecskék, hogy elébb möntek, lássa, hogy egy patakba mijen szép tiszta kiristáj viz foj; ő hogy erőssen meg vót szonnyúlva, hát innya akart belőlle, de gondóta magába, hogy annak a főrása még sokkal szébb lehet; ő bizon émönyön a főrására, hát lássa, hogy egy döglött bűdös kutyanak a szájából buzog a viz, ahajt úgy megijett, hogy egy csöppöt sem iszik belőlle. Innet möntek a möndölecskék egy kerbe, de ez a kert ojan csuda szép vót, hogy annál szébbet emböri szöm még soha sem látott, külömbné' külömb virágok nyiltak benne, még is a möndölecskék egy virághoz sem nyultak, csak ötték a zöd fűvet. Hogy ötték a zöd fűvet hát, ő is letül egy szép virágos fának az árnyékába, hogy falatozzon egy kicsit, ecczö' csak lássa, hogy egy szép fejér galamb előtte repdös, ő bizon kapja magát, vót neki egy kicsi mordájja, hézza lö a galambhoz, egy tollát le is lövi, aval éfut a galamb, ő fő'vöszi a tollat, belé töszi a zsebibe.

Megindúnak azomba a möndölecskék haza felé; ő is utánnok mind mönt möndögélt, míg éppen haza érkeztek.

Hogy haza érkeztek hát, azt kérdi tölle az öreg embör: No fiam, hát jól jártak-e a möndölecskék? azt feleli a fu: Jól jártak bizon, mett neküm écczö' sem kellett térüngetnöm, csak éppen mönnöm utánnok. Hogy azt mongya, hát azt kérdi még az öreg embör: No fiam, beszéld el, hō jártál a möndölecskéekkel? Ahajt beszélni kezdi, hogy észöbben is möntek a möndölecskék egy szép zöd siáttságra, azután egy sebüs fojóvizön átmöntek, no csak mind ébeszéli, hogy ő hō járt, mēre járt vőlők. Hogy ébeszéli hát, azt

mongya az öreg: Édös fiam, ládd-é, az a gyönyörűségös szép zöd siátság, a hova legelőbb möntél a möndölecskékel, a te eddig való éfinságodot jelenti; a viz, a mejikön körösztü' möntél: a bün-mosó életvize; hogy rólád mind a gúnyádot, mind a húsodot lesorvasztotta, ez azt jelenti, hogy a te eddig való bűneidöt lemosta; hogy a túsó marton a möndölecské réád fűttak, s azután még sokkal frissebb testöd lén, ládd-é fiam, ez azt jelenti, hogy mivel a szönt hűt, az életvize, a lelködöt egésszen átaljártá s a te bűneidbő' kitértél, hát egéssz lelkedbe újraszűlettél; azok a möndölecské, a kik réád fűttak, az angyalok s a kegyös jó tanítók; azok a márhák, kik a kövér fűbe is soványok vótak, azt jelentik, hogy ezön a világon a fűsvényök nagy bőségbe vannak, de magoktól is sajná'ják az ételt; azok a más világon is nagy bőségbe lösznek, elég ételök, italok lössz, ösznek, isznak, de azé' mégis örökké ehők, szonnyak lösznek; azok a márhák, kik a kopacson is jól öttek, attól is jó kövérök vótak, azok azt jelentik, hogy a kik e világon a kicsiből is attak a szégénnek, a magok testököt sem sonyorgatták étlen, szonnyan, azok a más világon kicsi eledelből is jóézü falatot ösznek, soha sem ehöznek, nem szonnyulnak meg; hogy az erdön ojan keservesön sirtak a mádarfiak, e ládd-é édös fiam, azt jelenti, hogy a mej anyák ezön a világon nem körösztü'tetik meg gyermeküköt, henem úgy étemettetik, a más világon azok örökké sirnak, rínak; hogy két kutya egy kertön átal úgy marakodott, ez azt jelenti, hogy a kik ezön a világon az atyafiak közül úgy virrognak, pölleködnek a jószág fölött, a más világon is örökkéig veszeködnek, de soha éssze nem férhetnek; hogy egy tóba egy asszonyembőr ojan erőssen hálászott valamit egy kálánynyal, még sem tutta kifogni, ez azt jelenti, hogy a ki ezön a világon a téjbe vizet tö't, s úgy aggya é másnak, az a másvilágon fojvást egy tóba lössz, s ott egy kálánynyal örökké hálász, hogy valahogy a viz közül válassza ki a tejet, de soha sem tuggya; hogy egy szép tiszta patakot láttál, de abbó' nem ittál, henem a főrásra möntél, hol egy döglött kutyanak a szájábó' foj ki a viz, ládd-é édös fiam, az a szép tiszta patak vize jelenti a papok szép peredikáczioit, szönt imátságait, a kutya pedig, a kiből foj a szép viz, a papokot jelenti, a kik kegyös, böcs tanításokat tösznek, de magok nem tárták meg; a kert pedig, a mejikbe bémöntetök, az a ménnyország; a kik ezön a világon bün nélkül élnek, a más világon egy ojan szép kerbe mönnek.

De most azt kérdöm, édös fiam ! meg tudod-e bizonyítani, hogy te jártál abb' a kerbe is? A fiu csakhamar kivöszi a tarisnyájából a fejér galambtollat, od'aggya: nézze öreg átyám, ezt éppen ott löttem egy fejér galambból. Az öreg évöszi a galambtollat s azt mongya neki: Ládd-é, fiam, az a fejér galamb én vótam, én mindonkô vigyáztam réád, egész útdba fojvást mõntem utánnad, örökké szömmel tartottam, hogy mit cselekszöl? ládd-é, az Isten is így mõnyön titkon az embörrel, hogy láthassa, ki mit cselekszik; hogy te egy tollát kilötted a galambnak, az az én egyik újom, csak nõzd meg, hogy nincs itt; nõzi, hát oda van az öregnek a kicsi úja! ahajt csak oda tõszi az öreg a tollat, réa fü, hát écczöribe fáinul oda csinálódik.

De má' bétöt vót az esztendö, më — hogy szót égybe keverjek — akkô csak három nap vót egy esztendö. — Azt mongya az öreg a kûs szógának: No fiam, immá' bétöt az esztendö, hoccide a tarisnyát, aval elereszlek! de észöbben azt kérdöm tõlled: inkább a mennyországot választod-é, vaj pedig annyi aranyat, a mennyit ébirhatsz haza? A fiu azt feleli réa: Neki nem kell arany, csak hogy mennyországba mehessön. Az öreg écczöribe megtöt égy zsákot neki aranyval, fõtõszi a hátára, aval ébocsátotta.

A fiu pedig hogy a gazda ajándékát szépen megköszönte, fogja magát, émõnyön haza a zsák aranyval, de ojan hat ökrös gazda lõssz belölle, hogy az egész faluba, de még a vidékbe is csak égy láb sem vót hézza hasonló; feleségöt is kapott égy dèrèk jó léánt, ojan szépöt, mind égy virágszál; még a mái nap is él, ha meg nem hót. Hónap lõgyön a kietök vendégök.



## XV.

## Tündér Ezzséböt.

Écczö' hô vót, hô nem vót, hetethét országon, még azon is túl, égy szegény embör, vót ennek égy felesége s három gyermekök, de égtelen szegényök vótak. Écczör azt mongya a nagyobbik fiu: Anyám! süssön neköm égy hammas pogácsát, hadd mőnyek é szógá'ni; ahajt sűt az annya égy pogácsát, a fiu elindű, mőnyön mőnyön; mikö mőnne égy nagy havason körösztű, tálál égy ősz embört, köszön: Isten á'gya meg kiedöt öreg apó! Isten hozott fiam! mi járásbeli vagy? azt kérdi az ősz embör. — Én mőnyök szógá'ni; ha az isten velem lössz. — No hát jere hézzám, azt mongya neki az ősz embör, én neköd megfizetök.

Émönnek biz ök az ősz embör házához; másnap tllstént mőnnek szántani, de csak gyepöt szántottak, abba vették a magot; de hogy szót égybekeverjek, az ősz embör ígért vót neki égy véka búza vetést. Ételik két nap, azt mongya az ősz embör a harmadik nap viradólág: No fiam! már ma magadnak méssz szántani, készítsd elé az ekét, fog' bé az ökrököt, addig én égy véka búzát tötök föl. A legén bizon befogja az ökrököt, azalatt az ősz embör is kiviszi a véka búzát s fűtöszki az ekére; megindúnak, ékéséri az ősz embör éppen a falu végiig, ott azt mongya a legénnek: No fiam, látod-e tova ki azt a bokros hêjet, mőnny el oda, szánts magadnak annyi hêjet, a mennyit gondósz, hogy elég lössz égy véka búzának. Émőnyön biz a legén ki oda, meglássa a sok bokrot, czihert úgy megjied, hogy écczö're szűvit veszti, hogy azt ő hogy szántsa fű, mē csak a mig a bokrokat kivagdajja, este lössz; ő bizon fogja magát, észökik onnét haza; ott haggya az ekét, az ökrököt, azok pedig magoktól émönnek vissza zz ősz embörhöz; de hogy szavamba szó'jak, azok a gondolom ökrei vótak.

Hogy haza érközik a legén, az apja házához hát, kérdik a többi tesvérei: No hát mit szógá't? — Mit? mőnnyetök é tūs, maj' megtuggyátok. Csakhamar émőnyön a közbêső is; éppen mikor a havason mőnne, tálá'kozik az ősz embörrel, a ki écczörbe megfogaggya szógájának, ígér neki mind a másiknak égy véka búza vetést. Émönnek biz ök haza! de éppen úgy járt mind az ész báty

tya, ő is a harmadik nap, mikő magának ké' vala szántani, észörnyűlködött a nagy cziherős hejnek láttára, hogy azt embőri teremtes hogy szánthassa fő'; ő is émönt haza.

Hogy haza érkezött a közbéső legény is az apja házához, kérdi a külsőbbik testvére: mit szógála édös bátyám uram? — Mit szógátam? kēj ki abból a hammubó', mőnny ê, majt te is megtudod. De hogy szót ésszekeverjek, ez a legénke mindég a hammat örő'te a lába között, dög, penészös vót. Ő bizon fő'kel, kirázza a hammat magából, azt mongya: No anyám! süssön neküm is egy pogácsát, hogy ha poróbátak a többi testvéreim, hadd poróbáj'jak én is. Azt mongyák a többi testvérei: Oh te hammas fazék, hiszüm tégöd még puiszka önni sem fogadnak meg. De csak meg kéllött lönni az annyának, hogy neki is süssön valamit. Neki áll biz az annya, valami hitván korpábó' süt neki egy pogácsát, aval megindul szógáni. Mikő mőnne mőnne a rőngeteg havas közepin, táláj'a az ősz embőrt, köszön neki: Isten á'gya meg kiedőt öreg ápám uram! — Isten á'gyon meg fiam! hát hova indútál? — Én bizon szógáni, ha gázdát talál'nék. — No jó, met én is éppen szóga fogadni indútam; ahajt megfogaggya, igér neki egy véka búzávetést; émőnnek haza.

Mikő má' két nap szántottak vóna együtt, éktü'di a harmadik nap csak magára, hogy szántson; mig befogja a gyermekök az ökrököt, addig az öreg embőr is kivitte a vetni való búzát, fő'tötte az ekére. Vót a tőtésőn egy nagy kutya, a ki fojvást ott heverészött, de ekkő fő'köt, megindút elől, ugyancsak az ősz embőr is ékésérte a falu végüig, onnét megmutatta, hogy hova mőnnyőn szántani.

Kimőnyőn a gyermekök az ekével, hát lássa, hogy a sürtü bokor mián egy borozdát sem lehet szántani, gondókozik, hogy má' micsiná'jon? ő bizon fogja magát, elévőszí az élős szekőrczėjít, vágni kezdi ki a sok tüskét, bokrot, hát a kutya min' horgya egy rákásba; éecző' nőzi, hát már eleget vágott ki; ő bizon hézza kezd a szántáshoz, hát az a két ökör úgy hasította a gyepőt bokrostól együtt hogy! — elig fordul hármát, nőzi, gondo'ja magába: hiszüm most má' nem szántok többet, henem előbb bévetüm, hadd lám a magbó' hogy jut? éveti a magot, hát min' belé mőnyőn, többet nem kéll szántani; nagy örőmmel fő'kabalázza az ekét, éhajtsa haza. Mongyá az ősz embőr neki: No fiam! te már bétőtötted istennek hálá az esztendőt, isten hirivel ébocsátlak, mē már én sem fogadok több

szógát. De hogy szavam ne felejtsem, akkó három nap vót égy esztendő.

Émőnyön biz a legénke haza, kérdik a többi tesvérei: No héj! mit szógálál? — Hát ejiszöm, én is annyit szógátam min' kijetők!

Écczö' mikor egy esztendő étöt vóna, kimőnyön a mezőre búza látni, hát lássa, hogy égy vénasszony arat valami zsöngés búzát, émőnyön haza, mongya az ápjának: No ápám! tuggya mi? mőny-nyünk aratni. Azt kérdi az apja: De hova fiam? Hát ápám, a tavaji szógálatomér attak vót neköm égy véka búzavetést, az eddig megért, arassuk le. Émőnnék négyen: az apja, ő, meg a két bátya; mikor oda érnének, hát lássák, hogy ojan búza van, hogy a tövitő' fogvást mind végig föl aranyfökből ál', készön megérve, neki ál'nak négyen, mind égy szálíg learassák, lössz belölle három kalongya, huszonhat kévéjibe. Azt mongya az apja: No fiam! itt három kalongya van, tü is härman vattok tesvérököül, mig én haza mőnyök szekeret fogadni, jól örözzétök, hogy csak égy szálat is valami má-dár ê ne vigyön. Émőnyön az apjok haza, ök pedig härman a három kalongyának a tövibe ll'nek, úgy örzik; de a küssebbik leginkább féjtötte, min' sijáttját, mindégyre futott a bátyjaihoz, hogy ne szunyoggyanak, vigyázzanak a búzára. Écczö' mikor ökö't így kö-tögetné, visszatér a magájéhoz, hát lássa, hogy égy arany búzaszálat égy horokáj a földön húz elébb elébb, utánna szalad, hogy vögye el tölle, de mikö szinte szinte megfogta vóna, a horokáj elébb elébb szökött, s mindaddig csalogassa ötöt, mig éppen bécsája a röngeteg havas közepibe.

Écczör eszre vöszi magát a gyermek, hát lássa, hogy szürkütl bé, má' mēre mőnnyön, micsináj'on? gondökozik magába; visszamőnne a kalongyákhoz, de hogy fojvást a búzafejet vivö horokájt nözte, meg sem tősmérhette többé a hējet, a hol ējtö't; ő bizon gon-do'ja magába, fű'hág égy legmagossabb fára, onnat megnözi az egész világot; ügyel mindönfelé, écczö' meglássa a legmagossabb fát, fű'hág réa, nöz napkeletre, hát nem lát sőmmit, nöz dé're, hát nem lát sőmmit, nöz északra, hát messze messze, mind égy gyértyavilág akkora világosságot lát; ő bizon leszál' s megindul árafelé, mőnyön igyenőssen árkon, erdön, kösziqlán, cziherön körösztű', mig kiérközik égy nagy sijáttásra, hát ott a tűz, a mejiköt látott vót, de hát akkora kaszaj fa ég, hogy a langja szinte az eget érte, árafelé inđű, mikö közelitött a nagy tűzhöz, lássa, hogy égy embör kerekön fek-

szik tűz körül, a fejét a lábára tötte, bé van takarva szokmányynyal; gondókozik, vajon azon az embörön belől fektügyék-e vaj küjjel? mē ha küjjel fekszik, megfázik, ha belől fekszik, elég; fogja magát, belébuvík a szokmány újába, ott szépon elaluszik.

Rüggē, mikor a nap főjött, megöbred a nagy embör, nagyot ásitt, fő'kel a tűz mellől, kiesik hát a szokmán ujjából a gyermek a földre, nőzi az óriás, (mett hogy szavam ne felejtsem, a nem embör, hanem óriás vót,) megürül neki az óriás, tüstént fő'kapja a födről, az ölibe vöszi, éviszi bé a palotájába, még ott is a harmadik házba, s letöszi az ágyba, szépon bétakargassa, lábújhögyön kijő' onnét, nehogy megöbreggyön; écczű hája, hogy bizon megöbrett a gyermek, az ajtón azt kiáttsa bé neki: Ne fé'j, édös fiam! én az igaz, hogy nagy embör vagyok, de attól ápád hējett ápád, anyád hējett anyád löszök; aval bémönt a házba, hát a szögén gyermek úgy nöz az óriás szömibe, min'ha az eget nözné. Écczöríbe az óriás megkér-dözi, hogy hogy jutott ő ide? a gyermek ébeszélte az egész törté-netöt. Az óriás azt mongya neki: No édös kicsi fiam, a mit a szü-ved gondol, a szád ki tud mondani, mindönt bétötök neköd, csak éppen ne búsj! Csinyá'tatott neki külömbnél külömb gúnyákok, min-dönnap drága ételökkel tartotta; ez így vót, míg éppen húsz esz-tendös lött a gyermek. Écczö' szomorkodni kezd erőssen, kérdi az óriás apja: Hát édös fiam, mon' meg neköm, hogy mé' vagy ojan szomoru? hiszöm, a mit a szüved kigondolhat, a szád kimondhat, mindönt megcselekszöm, csak éppen mongyad, hogy mi bajod? Azt mongya a gyermek nagykesőre: Hát — hát — hát, édös apám, én azé' vagyok szomoru, mē már éjött az üdö, hogy megházasogy-gyam, itt a sincs, a kit évögyek. — Oh fiam, azon ne búsj söm-mit, ojan legénnek, min' te, csak akarni kell, minnyá' tálá'kozik elég abból az asszonyembör-félébö', még pedig a legszépibö', hogy válassz magadnak, a mijent csak a szüved leginkább szeret.

Ahajt kihíja a kapu elejibe, azt mongya neki: No, fiam! lá-tod-e tova bé azt a nagy fejrét? mönny el oda éppen álló délbe, bújj meg egy fa alá, oda mindön álló délbe megjelenik három szép tündér leány, ojan szépok, hogy! hogy a napra lehet nőzni, de azokra nem, galamb képbe jelennek meg, mikor a marthoz érnek, átalbuknak a fejkön, mingyá' leányok lösznek, levetköznek, a gú-nyákokot lerakják a martra, te ekkö mönny oda, kapd el azét, a mejiköt szüved leginkább szeret, fuss ide haza velle, de jól vigyázz

vissza ne nézz, akarhogy kiátsanak, mē ha vissza nézsz, hidd meg hogy elér, jól pofon vág, a gúnyát is évöszi tölled.

Emőnyön biz ő a tóhoz, s megbúvik egy tőgyfa alá; hát écczör úgy repül három fehér galamb a tó felé, hogy ugyan csatog a szárnyok, écczöribe a három galamb leszál a tó mártýára, belé mőnnnek főrődözni a tóba; de ő sem késik sokat a fa alatt, fut a tó mártýára, főkája a nagyobbiknak gunyáját, megfutamodik vélle; azomba eszrevőszí a tündér leány is, hogy viszik a gunyáját, kiszőkik a tóbó', megrugaszkodik utánna, s mind azt kiátsa, neki: Megáj szűvem szép szerelme, nőzz meg, mijen szép bőřm, mijen szép csicsőm van, én a tēd, te az enyim! Ahajt ő bizon visszanéz, écczöribe a tündérleány ēkapja tőlle a gúnyát, jól pofon tti, aval visszamőnt a tóba a tőbbihőz.

Megbúsul a szegény ēfiu, emőnyön bé az őriás āpjához, ēbeszéli, hogy hogy járt. Azt mongya az őriás apja: No ugy'é, megmondám, hogy vissza ne nézz, de ne busűj sőmmit, három az isten igaza, nekőd is háromsző kell poróbáni, még kettő hátra van; mőnny el hónap délbe is, csak hogy vissza ne nézz, osztán nehogy esmét annak vődd fől a gunyáját, a kinek még főrőtted, met akkor hidd meg, hogy bűt látsz!

Emőnyön biz ő másnap, még azt se várta, hogy dél lőgyőn, megbúvik a fa alá, hát écczör esmét jő'nek a galambok, ātalbuknak a fejkőn, lőssz belőllők három szép tündér leány, levetkőznek, a tó mártýára tőszik a gunyájokot, belé mőnnnek főrődözni a tóba, elég a hezza, hogy a gyermek a másodikkal is úgy járt, mind az ēsővel, most sem ālhatá meg, hogy vissza ne nőzzőn, mikor a gunyájáēr esdődő szép tündér leány kiátosztá neki: Megáj szűvem szép szerelme, nőzz meg, mijen szép bőřm, mijen szép csicsőm van! Visszanőzött, de meg is kapá esmét a tēnnapi pofot a tündér leántól, a mind ez a gunyáját tőlle nagy firissen ēragatta.

Ekkor is haza mőnyőn nagyszomorán az őriás āpjához, ēbeszéli, hogy ismét hogy járt. Azt mongya ēre az őriás: Áhá, ne busűj sőmmit ēdős fiam! három az isten igaza, még nekőd is ēgy hátra van, még hónap poróbássz ēgyet, csak vigyázz jól magadra, nehogy visszanēzz tőbbet.

Másnap elig várja, hogy a dél ējőjjőn, még meg sem várja, henem jókor bētil a tőgyfa alá; éccző' nagykēsőre hát ismét repűlnek a fehér galambok, a mind ātalbuknak a fejkőn, letőszik a gunyájokot a martra, ők magok belé mőnnnek a tóba; ő mingyár



oda fut, a legkússebbiknek ékapja ahajt a gunyáját, megfutamodik, de észreveszi a tündér leány, hogy viszik a gunyáját, kiszökik a többő, megsirtul utánna mind a sebős szél, eleget kiáltta: Megáj szüvem szép szerelme! né mijen szép fejr bőröm, mijen szép fejr csicsöm van: én a téjéd, te az enyim! ő még annál inkább futott, de écczör is vissza nem nözött.

Ahajt bémönyön az óriás ápjához, mongya neki, hogy már itt a köntös. — No fiam! ugy-é megmontam, hogy egy szikrát se bústűj, met a mit a szüved kigondol, a szád kimond, mindönt megcselekszöm.

Ecczör egy darab üdö múlva esmé' szomorkodni kezd erőssen; kérdi az óriás apja: Hát fiam! mi lölt esmét? mé' szomorkodol? Hát azér' édös ápm! mē hiszöm már a gúnya itt van, de e még nem elég a házasságra, ez itt lehet, de én micsiná'jak vélé? azt mongya az óriás: Áhá, ne busűj azon! eriggy, mőnny bé abba a kámárába, ott a padon találász egy diót, hozd ide. E'mönyön biz ő, kihozza a diót, ahajt az óriás szépon ketté válassza, kivőszí a belit, ésszefogja a gúnyát, (met hogy szavamba szó'jak, az a gúnya csak egy darabból á'lott,) belétőszí a dióhéjba, esmét ésszecsíná'ja jól, akkor azt mongya neki: No fiam! add ide a lájbidót, hogy ezt a zsebibe varjam belé, de vigyázz, hogy azt soha sönki ki ne bontsa, sem ápm, sem anyád, sem sönki ezön a világon, met ha azt valaki kibontsa, stralmas lössz az életöd, bujdosásra méssz; aval bévarta a zsebit, rēa atta.

Ezt mikor évégezte vóna, hát háják, hogy oda ktnt nagy zöngés, pöngés vagyon; azt mongya az óriás: Nézz ki az ablakon, mit látsz? kinéz biz ő, hát lássa, hogy az udvaron egy hat lovas hintóba egy szép leány til, körtülette külömbnél külömb farajok, féléjtárok. Azt mongya az óriás: Ládd-é, a Tündér Ézzséböt, a te szerelmősd.

Tüstént kimőnnek, levőszik Tündér Ézzsébötöt a hintóbó'. Tündér Ézzséböt pedig azt poronesőja a hintónak meg a lovaknak, hogy tüsténtőson ott lögyenek a honnét éjőttek. Écczör'e el is tñntek, nincs suhutt sőmmi.

Bémőnnek a házba; de az óriás ktñn marad, a porba mingyát ir papot, mestört, vendégőköt, hát pumba ott is vadnak, bémőnnek a házba, ésszeeskötik ökö, nagy lakadalmat csapnak, vót násznagy, vőféj, nagynyuszojó, kűsnyuszojó, egész három nap tartott a lakadalom, öttek, ittak, vigattak.

Hogy étöt a lakadalom, éltek együtt az éfiu házások csöndös

bódogságba; écczö' szomorkodni kezd esmét a fiu; kérdi az óriás: Hát édös fiam mé' szomorkodol esmé'? hiszöm, a mit a sztíved meggondol, a szád ktszól, mindönt megcselekszöm. — Haj édös apám! én hogy ne szomorkodnám? mé mü az igaz, hogy jól élünk, de hát vajon otthon az én édös apám, anyám, tesvéreim, ki tuggya, hogy élhetnek? szeretném haza mönni, hogy ökö't meglássam. Azt mongya az óriás: No fiam, én elereszlek, mönnyetek el haza, a te apádék éppen akkô tártsák harmacczor a tort érted, mikô hazaérkösztök, met ök a búzát hogy haza vitték, annak arany szömeiböl úgy égazdagottak, hogy a legnagyobb gázdák most a faluba; mindégik tesvéröd külön külön lakik, hat ökrös gázdák löttek, egéssz turma johok van.

Kimönyön az óriás, mingyár ir a porba lovakot, kocsit, legényökö't, farajt, föllü'nek a kocsiba az éfiak, de meghaggya a legénnek, hogy ha valami baja találna lönni, csak gondöjon égyet ebböl a lovakból, azon mingyár ide jöhet. Aval elútaznak.

Elérköznek écczö' haza, hát lássák, hogy az apja udvara végig van rakva asztalokkal, kürtülettök töméntelen sok embör ü'; de mégis ojan méj csöndösség van, hogy csak egy szót sem lehet hallani; leszálnak a kocsiröl a kapu előtt, bémönnnek az udvarra, hát találkoznak égy öreg embörrel, a ki éppen az apja vót, köszön neki, azt mongya: Aggyon isten jó napot, tekéntetös ur! Az öreg is köszön vissza: Isten ágya meg kjedöt is naccságos ur! Azt kérdi tovább az öregtöl: Ugyan bizon tekéntetes ur, mifele vendégség lehet ez, hogy itt csak ösznek, isznak, de nem szólnak egymáshoz égyget is, tor-é, vaj lakadalom? Azt feleli az öreg vissza: E bizon naccságos uram, tor, neköm három fiam vót, azok köztül égyik éveszött, most má' harmadikszo torozzuk. Hát ha eléjöne a fiok, megtismernék-é? Ére a szóra elészökik az annya, azt mongya: Meg bizon mü édös kedves nágyságos uram, met annak a bal hónya alatt égy jegy van! Ahajt csak fö'húzza az ingit, megmutassa a jegyöt, écczö're megtismerik, hogy az az ö fiok; rajta, mingyár a torbö' csinának nagy lakadalmot. A kocsinak, meg a lovaknak azt mongya, „oda mönnyetök, a honnét jöttetök,“ azok égybe étünnek; az apja hivat papot, hóhért, újra ésszeeskütteti ökö't. Vaj csinát vót az óriás lakadálot, vaj nem, de csinát az édös apja ojant, a mijenre soha sönki sem emléközött. Hogy fö'kének az asztaltö', mingyár a menyasszon tánczát kezdötték jární, legelőbb is a legügyesebb légén kezibe aggyák a menyasszont, de vaj tánczöt a légén vaj nem,

de tánczót a ményasszon úgy, hogy a lába sem érte a földet, mindön embőr, a ki a tánczba vót, csak a ményasszont nézte, egymásnak pustogták: no ijent soha téjes világeletökbe nem látott embőr; ezt meghája a ményasszon, ékezdögeli: Hm! vaj tánczolok most vaj nem, de tánczónék, ha valaki a leánkori gunyámot adná ide; mindönfelé pustogják: vajon a hol lehet? meghája ezt is a ményasszon, azt mongya nekik: a bizon lelkeim égy dióhéjba vagyon belévarva, az uram zsebibe, de azt soha sönki sem tuggya onnat kivönni. Elészökik az anyóssa, azt sugja: de ki tudom én vönni, met álombort adok a fiamnak, aval elaluszik; neki is ál', béaggya az álombort, aval ledöl az ágyra a fia, méjön elaluszik, az asszony is fogja magát, kibontsa a zsebit, kivüszí belölle a dióhéjat, odaaggya a mönyinek, a kibontsa mingyát, kivüszí a gúnyát belölle, fővüszí magára, ojant tánczol egyet benne, hogy vaj vót az ésű szép vaj nem, de szép vót ez ojan, a mijent még csak gondóni sem lehetött; azomba hogy a házba nagy meleg vót, ki vótak nyitva az ablakok, ahajt csak átalbukkik a fejin Tündér Ézszébüt, lössz belölle égy fejér galamb, kireptül az ablakon; vót az ablak alatt égy körtövefa, annak a tetejibe leszál', de úgy megbámul a nép, hogy! ahajt azt kiáltta le a fáról, hogy hozzák ki az urát, hogy szó'jon velle vaj két szót, de hogy még az álombor ereje nem mönt vót é, nem tuták fölúbreszteni, henem lepedőbe kivitték a fa alá, a galamb égy csöpp könnyit az árczájára ejtötte, aval fölúbredött; azt mongya neki a galamb: Hallo-dé szüvem szép szerelme! ha velem valaha talál'kozni akarsz, ingömöt feteke gyász országába Johara várossába keress. Aval szárnyára köt, éreptl't; az ura nüzött égy darabég utánna, de úgy megijett, hogy a szüve szarufája mingyá' letörött.

Má' most micsiná'jon? ő bizon ahajt fogja magát, ébücsuzik az egész háztó', megindul bujdosni; mikő kimönne a kapun, eszibe jut, hogy az óriás mit mondott vót, hogy a lovakból egyet gondó'jon, mingyár ott léssz; ezt elig gondóta ki, hát ott a lő készön főnyergelve, csak réa pattan, gondója magába, „az óriás kapujába lügyek,” azt még ki sem monta, hát ott van az óriás kapuja előtt; az óriás kimönyön eleibe, azt mongya neki: No édös fiam! ugy-é megmondám, hogy a diót ne add oda sönkinek? Azt feleli a szegén fiu nagyszomorán: Hát már édös ápám micsiná'jak? — Hát mit mondott Tündér Ézszébüt, a mikő tölled ébücsuzott? Azt mondotta, hogy ha velle még valaha talál'kozni akarok, keressem őtöt feteke gyász országába Johara várossába. Azt mongya az öreg óriás: Haj fiam!

soha még hirit sem hallottam, nem hogy te émehtnél oda valaha; henem új itt vesztet, éj velem a hogy lehet. De azt mongya a szegény éfu, hogy mindönképpen mönyön, míg csak a szömvél lát. No ha éméssz, van neköm még két tesvéröm: égy bátyám, égy ném; mesze! ehejt égy buzugánt adok a kezedbe, azt hárman tesvérektül nem tuttuk elosztani, azér nálam maratt, éröl megüsmernek, hogy én küttelek; mönny előbb a bátyámhoz, az a csuszó-mászó állatoknak a kirája, a ha tud neked valamit mondani; ahajt ir neki a porba égy három esztendős csitkót, réa föltü'teti, jól fő'tarisyál, aval az istennek ajállotta.

Mönyön mönyön hetethét országon, még azon is túl, mindadig jár, míg a csitkója úgy megvéntül, hogy a foga is mind el vót hulva, megérközik a csuszó-mászó állatoknak kirájához, bémönyön oda, köszön neki: Aggyon isten jó napot édös ápám! Azt mongya az öreg embör: Isten hozott fiam! hát mi járásbali vagy? azt feleli: Én mönyök feteke gyász országába Johara várossába, ha réa talál'nék. Azt kérdi az öreg: Hát te ki vagy? — Ahajt megmutassa a buzugánt; mingyá megüsméri, hogy kié a buzugán, azt mongya: Óh édös fiam! én annak a városnak soha még hirit sem hallottam; bár az este jöttél vóna ide, met akkor mindön állatok hézzám vótak köszönteni; de csak maraggy nálam, még röggel ésszehivom, ha neköd valamit tudnának mondani.

Röggé jókor fő'kel az öreg, kezibe vöszi a sipot, háromszó megfü'ja, hát égy pillantásba mennyi csuszó-mászó á'lat van a világon, mind elégyült, megkérdi töllök rendről rendre, hogy nem hallották-e hirit feteke gyász országának, Johara várossának? de mind azt felelték, hogy nem látták, hirit sem hallották.

Megbúsul a szegén legén, hogy már mitévös lögyön; ő bizon émönyön ki, hogy nyergéje meg a lovát, hát a vénségtől megdöglött. Csakugyan az öreg embör mingyá' mást ir a porba, esmét égy három esztendős csitkót, azt neki megnyergeli, fő'tarisyál, meg-mongya, hogy a tesvér nénnyt mēre keresse; aval útra indút.

Mönyön mönyön hetethét országon, még azon is túl, megérközik nagykesőre az óriásnak a nénnyhöz, köszön neki, az is fogaggya; azt kérdi tölle az öreg asszon: Hát mi járásbali vagy? azt feleli, hogy ő mönyön feteke gyász országába, Johara várossába; kérdi az öreg asszon: Hát fiam, ki küdött tégödöt hézzám? azt mongya: Nem üsméri ezt a buzugánt? Écczöríbe réa üsmer a buzugánról a bátyára, s azt mongya neki: Haj fiam! én hiszöm jó szűvel látlak, de nem tudlak útba igazittani, mer annak az ország-

nak soha még hirit sem hallottam; bár jössz vala ténnap, mer akko mind elégyültek vót az állatok; mégis, hogy a bátyám küdött hézám, még este ésszehivom ökö, ha valamit mondhatnának neköd.

Ahajt émönyön ki, béköti a lovát, de már ojan vén vót, hogy még csak egy foga sem vót, maga is úgy é vót köpörödve a vén-ség mián, mind egy szalonnabör, haja ojan vót, mind a hó.

Este azt mongya neki az öreg asszon: No fekügyy le ebb' ez ágyba! Ahajt lefekszik; réa tüsszön egy nehéz malomkövet, elév-szön egy ostort, kiál' az ajtó eleibe, akkorát csattant egyet, hogy ugyan megdördül, benn úgy megijed a szégén embör, hogy a malomkövet egy arasznyég is fölemelte; azt kiáltta bé neki az öreg asszon: Ne féj fiam! mett csak még kettöt csattantok; ahajt még csattant egyet ojant hogy! hogy vaj szólott az ész vaj nem, de ez ugyan szólott, hogy benn a szégén embör egy sinnyég is fölemelte a malomkövet, azt kiáltta ki az öreg asszonnak, hogy ha még egyet csattant, mingyár meg kell neki hâni; de ő azon még egyet csattant ojant hogy! hogy vaj szólott a két ész vaj nem, de ez ojant szólott, hogy a malomkövet a szégén embör éppen a padlóig fűrugta.

Ekkö bémönyön az öreg asszon, azt mongya neki: No már fű'kelhetsz, më többet nem csattantok. Ahajt fű'kel, ő pedig neki ál', megnyitssa az ablakot, az ajtót végig nyitva hagyja. Écczö' sötét kezd lönni, hát úgy jö'nek mindönféle álatok hogy! hogy a napnak világát évöttek; béerögeti ökö egyenként az ablakon, mind-egyiknek fölolvassa a nevét a katalogusbó', megkérdi, hogy nem tuggyák-é mëre vagyon feteke gyász-ország? hát egy se tuggya! ébocsássza ökö mind, bétöszzi az ajtót, ablakot.

Nagy búba csik a szégén embör, hogy már micsiná'jon? mëre lögyön el? Azt mongya neki az öreg asszon: már nincs micsiná'j égyebet, henem adok egy csitköt, fű'tarisnyálok, isten hirivel mönny vissza.

Mikor így beszélgetnének, hát kopogtat valaki az ablakon, azt kiáltta ki a vénasszon: ki kopogtat az ablakon? Egy másár azt kiáltta: én vagyok kedves fejedelem asszonyom! — Ahajt szidni kezdi, hogy mér jö' ijen késöre; de mégis béereszti, hogyha valamit tudna mondani; hát egy sánta horokáj; kérdi tölle: Hát mér jössz ijen késöre? azt feleli neki a horokáj, hogy azért jö' ijen késöre, më fáj a lába; azt kérdi az öreg asszon: Hát hô törték el a lábát? — Hát feteke gyász országába, Johara várossába! — Jó' van,

éppen te kéllesz nekünk! No azt poroncsolom, hogy ezt az embört mingyár vödd a hátadra, vidd el éppen abb' a városba; a horokáj fogatkozni kezdik, hogy ő nem mőnyön oda többet, hogy a más lábát is étörjék; de neki toppant az öreg asszon, kételen vót hogy szót fogaggyon.

Ahajt fölül a szégén embör, mē már a harmadik lova is megdöglött vót; émönnek hetethét országon, még azon is túl, érnek egy magos högyet, de ez ojan magos vót, hogy az eget érte. Azt mongya a horokáj neki: No hé, immán szá'j le, met itt nem tudunk körösztü' mőnni; azt kérdi a szégén embör: Hát te hō mőntél körösztü'? — Én egy likon. — No hát ott ingöm is vigy körösztü'! — De a horokáj fogadkozni kezd, hogy ő így nem, amugy nem viszi körösztü'. Megharagszik a szégén embör a horokájra, sorkantyuzni kezd, aval azt mongya neki: Eriggy, csak vigy, ne sokat viktalóggy, mē te loptad vót el az én kalongyámból az aranny búzaszálat! Mit tudott tőnni? a szégén horokájnak ē kellött vinni.

Megérköznek feteke gyász országába, megálnak éppen Johara várossába. Ahajt a horokájt ēbocsássa, maga pedig ilyenössen bémőnyön a palotába, a hol Tündér Èzzséböt lakott. Mikō bémönne a házba, hát ott til egy arannyas kanapén Tündér Èzzséböt, köszön neki, azt mongya: hogy ő azér jött, hogy mőnnyön vissza neki feleségül. Azt feleli Tündér Èzzséböt: Maj' bizon émőnyök hézzád feleségül, egy vén görbéhöz! adok önnöd, innod, aval isten hirivel mőnny vissza, a hol ējöttél. Megszomorodik ēre a szégén embör, hogy má' micsiná'jon, erőssen kezd sirni.

De alattomba Tündér Èzzséböt poroncsőja a farajoknak, hogy mőnnyenek tūstént, szöggyenek mindőnféle éfijittó fűvet, hozzanak éfijittó vizet, készittsenek azokból hamar fürödöt. Azonba esmét az öreghez fordul, hogy boszontsa s azt mongya neki: Hogy is kívánod, hogy egy ijen fiatal szép leánka egy csűf vén embörhöz mőnnyön feleségnek, csakhamar úgyél s igyál, aval indűj vissza, a honnét jöttél! A szégén embör szűve szinte meghasatt keservibe; de azomba azt mongya Tündér Èzzséböt: No édös régi kedvesöm, hogy ne mond, mijen háládatlan vagyok hézzád, hogy hézzám fárattál, ijen nagy útát töttél, hát meg is füröszelek.

Ahajt csak int a farajoknak, azok egybe megragaggyák, levetkőztetik, belé nyomják a kádba, hát egy pillantatra ojan éfiu lössz belőlle, hogy szásszó külömb min' mikor előbb éfiu vót. Mig itt fürödözik, hoznak a bótóbó külömbféle drága gunyákat, fölötöz-

tetik belé, béviszik Tündér Ézséböthöz, ahajt ésszeülelköznek, észszecsókolódnak, újra nagy lakadalmot csinálnak, újra megesküsznek, a lakadalom után hat lóval, hintóval megindúnak, éjőnek mind a ketten az óriáshoz lakni, az apjokhoz, a hō megcsufolódott vót, écczö' sem münnek. Az óriás nagy örömmel fogadta; még mái napig is élnek, ha meg nem hótak; hónap lögyenek a kigyelmötök vendégei.

## XVI.

### Halász Józsi.

Ecczö' vót égszégény embör, annak sömmije sem vót az ég alatt, csak a felesége s egy bódogtalan fia, Józsi. Mindörökké töreködött hogy tartsa ökö't, gondo'ta e'mönyön halászni, hogy abból a mit az isten rendöl, tartsa ökö't napról napra.

Meghalálozik mind a két öreg écczö're, s marad a bódogtalan fiu égyedü'. Béáll a kemőncze meg, soha onnat ki nem jö', míg az apját el nem temették, s az anyját. Eltemetik a két öregöt, s ott ül egész három nap a kemőncze megött. Eszibe jut écczör, a'j megmet ingömöt apám anyámmal égyütt halászásból tartott. Ő is fogja a hálót, e'mönyön halászni a gát alá. Úgy meghalász, hogy a tenyeriröl a bőr min' lemönyön. Soha még égyet se fogott. Asz' mongya utó'jára, „én még écczö' belétösözöm, de én többet soha sem.“ Belétöszi utósóbban, kifog égy aranyhalat. Még ott elgondo'ja magába, hogy haza jövet a földes urának aggya, hogy vajégy napot elöngeggyön érte. Haza érközik, levösözön egy tángyért. Kivöszi a tarisnyájából a halat, belétöszi a tángyérba. Kiszökik onnét, lössz belölle égy szép küsasszon. Asz' mongya a küsasszon: no én a tiéd, s te az enyim szüvem. Asz' kérdi éccö': Te Józsi, valahô van-é égy kicsi örökségötök? Asz' feleli az ura réa: Nekünk vót, asz'

mongya, de az apám szegén vót, s mind eladogatta. Henem asz' mongya: Tova látod-e aszt a nagy högyet? A még nem adódott el, hogy ojan högyön vót, nem kellett sönkínek. Asz' mongya a felesége: Sétá'junk ki, járjuk meg. Kiérköznek s megkertlik egészen a földet széjire, hosszára, borozdáró' borozdára. Mikő belől kertü'nek a be'ső borozdára, asz' mongya a felesége: Ú'jünk le szűvem a borozdára, égy kicsit nyugugyunk. Leü'nek oda, s letöszí az ura a fejit az ölibe a feleséginek. Elaluszik az ura. Szépön a ruhát töszí a feje alá. Kihúzza magát alólla, leereszti a fejit a födre, a ruhára. Az ura még akkor se übrett meg. Fűkel a felesége onnat, e'mönyön tovább. Vót neki égy nagy ostora, kinyujtsa az ostorát, ojant csattant égyet, hogy hetethét országon körösztüll hallott. A mennyi sárkán mind eléjü. Mit poroncsol fű'ségös asszonyom! Én asz' poronesolom: Ezt e he'jet lássátok-e itt? ide ojan kastéjt csina'jatok, hogy ojan a világon több ne lögyön, hogy a mi szűkség mindün meglögyön benne. Nyócz ökörnek istállója, abba nyócz ökör meglögyön, két legén mellette. Tu'só istállóba nyócz ló lögyön, két kocsis mellette. Hat asztag a csű'ker'be, tizenkét cséplő a csűrbe. Már az asszon megörvendött, hogy neki gazdasága van. Az istennek hálát ad, hogy neki már az isten megatta, a mit ígért. Elmönyök immá', uramot fű'kötöm. Bémönyön az urához. Hát még a borozdán aluszik. Kej fű' szűvem, lásd meg a cséplőköt, hogy dógoznak, a kocsisok hogy vakarnak. Mönny el az ökrökhöz is, nézd meg tiszták-e? Poroneso'j a bérösöknek, hogy dógozzanak. Mönnyitnk bé fiam a házba is. Lássuk meg, hogy mindön he'jin van-e. Poroneso'j az inasoknak, én poronesolok a szógálónak. Má' nekünk van miből é'jünk. Aggyunk hálát az istennek, asz' mongya a'ra az ura. Én e'mönyök feleség, földes uramhoz, meghivom ebédre plü'küst e'ső napjára. Asz' mongya a felesége, hogy: ne mönny el, kifoccz belöllem, ha meglát, beneni, asz' mongya: azt az asztalt megteritötöm, a mi szűkség réa töszöm. A szógáló itt marad. Én beállok a be'ső házba, hogy ingüm nehogy meglásson.

Béfogat az ura hat lovat hintó elejibe, fölül maga a hintóba, az inassa is elől. Megindulnak onnat ök haza. Bėjő'nek éppen a földes ura kapuja cleibe. Leszá'l a hintóból, bémönyön a kapun; három faragó faragott az életön. Köszön a három embörnek, s fogaggya a három embör is. De asz' mongya az égyik: Nézd meg mi lött Józsiból, mijen bódogtalan vót. Bémönyön a földes urához:



Jó napot naccságos urfi! — Isten á'gyon meg Józsi! Hát, asz' mongya, mi az ujság? — Meghínam pünküst első napjára ebédre, jó szűvel lát-nám. — El is műnyök Józsi. — Elbúcsuzik onnat, s e'műnyön haza. — Kiműnyön a naccságos urfi, asz' kérdi a három faragó, mit keres Józsi? Meghítt, asz' mongya, ebédre. El is igérköztem. El is ke'műnni, asz' mongya a faragó. Hallássza (hadd lássa) meg mijen gazda. Béfogat négy lovat pünküst első napján a kocsi elejibe. — Maga is föltül a kocsiba, az inassa elől. El is műnnek, oda érköz-nek. Megálnak a palota előtt. Egybe Józsi kifut. Jó napot köszön, a naccságos ur is fogaggya. Megfogják kartön egyik a mást, bésétá'-nak a palotára, asztal megi kerü'nek, letelepődnek. Ösznek, isznak ketten. Kérdi a naccságos ur hogy: hát Józsi hol a feleségöd? — Most műne ki bajára. — Szeretném meglátni. — Szömérmetös férfiak között, asz' monta, nem ül benn, hol férfiak vannak. — Múlatnak együtt, mikor eleget mulatoznának, fő'kelnek az asztaltól, pipára gyűjtnak, sétálnak a palotán. Asz' mongya a naccságos ur az inas-nak: Műnny el ki, fogass bé. Kifut az inas, mongya a kocsisoknak. Egybe is befognak, eléálnak a palota elejibe. Kijö'nek ketten Józsi-val a naccságos ur, még megfogja Józsi a karját a naccságos urfi-nak. Segétt, hogy föltű'jön a kocsiba. Elbúcsuzik. Mikor a kapuig műnne, visszanéz a naccságos urfi, s meglássa a Józsi feleségít az ablakba, úgy megszereti, hogy halá'ra betegődik. Haza műnyön a naccságos urfi onnat, béműnnek az udvarra, elig tuggya az inassa levönni a kocsiból, ojan beteg lött. Béviszi a palotára. Vess ágyat inas, me' vége az életűmnek. — Ágyat vet az inas, lefekteti a nacs-ságos urfit.

Rögge're kelnek. Oda műnyön a három faragó, faragni kez'-nek. Min' várják a naccságos urfit, de nem jö'. Asz' mongya az égyyik embör, „e'műnyök bé, meglátom, mi az oka, hogy nem jö' ki, mácczor még virattig kijött.“ Béműnyön, köszön: Jónapot aggyon is-ten naccságos urfi! De hát nem szól. Tá' beteg naccságos urfi. Én az, asz' mongya, me' Józsinak ojan felesége van, hogy ha magamé-nak nem tehetöm, égybe meghalok. Kiműnyön a faragó, s tana-kozni kez'nek égyütt. Asz' talá'ja az egyik, hogy van az ablak előtt égy nagy köoszlop s aszt hányassa el Józsi, a he'jit ültesse bé szöüllőfával, az a szöüllő érék is meg az écczaka, abból égy kupát az asztalára a naccságos úrnak tögyön föl rögge're, me' ha nem, kifoccz a feleségűdbö' Józsi! Asz' mongya az égyyik embör: Naca-

cságos uram, tanakottunk, gondo'tunk egyet, asz' mongya, ezt meg nem tuggya tűnni. Feleségit elnyerjük.

Egybe lóhátra a kocsis. E'mönyön Józsihoz. Jó napot köszön, Józsi is fogaggya. Hát mi az ujság? — Ide küdött a naccságos urfi, écczöribe jö'ön bé. — Eriggy csak, me' mönyök. — Egybe hat lovat fogatott hintó elejibe, fölül az inassával együtt. Béjő'nek, megá'nak a kapunál. Józsi leszáll, bémönyön. Jó napot köszön a naccságos urnak. Asz' mongya Józsi: Mé' hivat földes uram? Én azért, asz' mongya: Látod azt a köoszlopot az ablak alatt. Igün, asz' mongya. Azt az éjjel hánd el, annak a he'jit ültess bé szöllőfával, az a szöllő érék is meg, annak a leviből egy kupát tégy az asztalomra, met ha nem, kifoccz a feleségödbő'. Megbúsult Józsi, el se búcsuzik, még a kapun belől vót, onnat a hintóba szökött bánattyába. Térített kocsis haza felé! mönnyünk el még eeczür haza.

Haza érkeznek, leszáll Józsi a hintóból. — Hát mé' hivatott szüvem? azt kérdi a felesége. Hogy nem, azt mongya, még azt poroncsó'ja, hogy én a köoszlopot hánnyam el az ablak elől; még apám sem vót dógos embör, hát én immá' hogy fogjak hézza. Még azt monta, a he'jit is ü'tessem bé szöllőfával, az a szöllő érék is meg, annak a leviből egy kupát tügyek az asztalára, me' ha nem, kifogyok belölled. — Kússebb gondod is nagyobb lögyön mind az. Ögyé' s igyá', fekügyé' le, nyuguggyá'.

Estére kereködnék. Kimönyön a felesége Józsinak, hátra mönyön a csü'kerbe, kiereszti a nagy ostort, ojtant csattant egyet, hogy hetethét országon körösztü' hallott. Elé a mennyi sárkán: Mit poroncsol fő'ségös asszonyom? Én azt, azt mongya: Lássátok tova azt az udvart, a naccságos urét? Igün, azt mongyák. Mönnyetük el oda, van egy köoszlop az ablak alatt, azt hánnyátok el, annak a he'jit ültessétük bé szöllőfával, annak a leviből egy kupát tügyetük az asztalra, Mikor hajnalodik, a bor készűn van, vizik Józsihoz. Józsi fogja magát. „Nemáj fogat még lovat bé,“ gondo'ja magába, „igy hamarább mönyök min' lóval.“ Mégis késébbre mönt. Mikor viratt, oda érközik. Az ablakot kinyissa, suhutt se lát sönkit. Bétüszí az üvegöt az asztalra, az ablakot visszatöszí a maga he'jire. Esmön' szerte néz, akkor se lát sönkit, aval e'mönyön haza.

Écczür a naccságos ur megfordul az ágyába, mikor szépön viratt, hát az ablakon bé a világosság úgy megüti, hogy mingyá' visszaesik az ágyba, még hécczö' betegbb lössz. Bémönnek röggel a faragók újba. Azt mongya a nagyobbik faragó a középsőnek:

Eriggy, mőnny el, lásd meg, hogy kicsinyál, mi az oka, hogy nem akar kijő'ni? én átallom, ténnap is én vótam. Azt mongya a középső: meglátom én egybe. Bémőnyön, jó napot köszön a naccságos urfinak: Hát naccságos urfi még rosszabbul van? — Még hécz-czó' betegebb vagyok. Ezt is megtötte, soha a feleségit magaméva nem tehetöm. — Haggy' el naccságos úr, me' tanakozunk mti még hárman együtt. Kimőnyön a faragó a más kettőhöz, faragni kez'nek, tanakozni kez'nek. Azt mongya a nagyobbik: Te vagy a középső, én egyre tanítottam, te is tanítsd másra. Asz' mongya a középső: Én asz' gondo'tam magamba, hogy a kapu eleibe csiná'tasson egy ezüs' hidat Józsi, a hídnek a két végét különbnél külömb fákkal üttesse bé az écczaka, külömbnél külömb madarak csiriko'jának hajnalba. Eszt má' nem tösz meg. Kifogy a feleségibő' Józsi. Kimőnyön azomba a naccságos urfi. Asz' mondja a középső: No naccságos urfi! én is talál'tam egyet. Asz' talál'tam fő' magamba, hogy a kapu elejibe csiná'tasson egy ezüs' hidat, a két vége külömbnél külömb fával bé lögyön üt'etve, annak az ágán külömbnél külömb madarak csiriko'jának, me' ha nem, kifogy a feleségibő'.

Erre a naccságos ur a kocsist egybe eléhivassa, lóra üt'eti, elküdi Józsihoz, hogy hűja bé. Od'érközik a kocsis, jó napot köszön. Fogaggya Józsi, kérdi mi újság? — Ide küdött a naccságos urfi, hogy jő'jön bé. — Mon' meg, hogy bé fogok mőnni. — Józsi is kimőnyön, elékiáttsa a kocsist: Hat lovat hintó eleibe! Áltak a palota eleibe. Józsi is kimőnyön, fölül a hintóba, az inas elől. Eljő' bé a naccságos urfihoz, megál' a kapuba, leszál' a hintóból, bémőnyön. Jó napot fűdes uрам! Fogaggya a naccságos urfi a köszöntést. Asz' mongya Józsi: Megjelentem a poroncsolatra. — Egyéb-ként nem poroncsolok, csak béhivattalak, hogy a kapum elejibe ezüs' hidat csináj, a két végét különbnél külömb fával üt'essed bé, annak az ágán külömbnél külömb madarak csiriko'jának hajnalba, me' ha nem, kifoccz a feleségedbő'. Megbűsu'ja magát Józsi, e' se búcsuzik. Mikor a kapuig érközik, onnat a hintóba szűkik, mongya a kocsisnak: Fordu'j haza felé. Haza érköznek, megál' a palota-ajtó előtt, leszál' a hintóból, bémőnyön a palotába nagyszomorán. Kérdi a felesége: Hát te szttvem mé' vagy ojan szomorú? — Hogy ne vő-nék, mikor asz' monta, hogy én neki csináj'jak ezüs' hidat, külömbnél külömb fával üt'essem bé a két végét, annak az ágán külömbnél külömb madarak lögyenek, külömbnél külömbben csiriko'ja-

nak, me' ha nem, kifogyok belölled. Ne búsu'j szívem, asz' mongya. Ögyé' s igyá', fekügyé' le, nyuguggyá'.

Kimönyön a felesége a nagy ostorral a csü'kerbe, kinyújtja a nagy ostort, ojtant csattant égyet, hetethét országon köröszttü' hallott. A mennyi sárkán mind eléjött. Mit poroncsol fő'ségös asszonyom! Asz' poroncsolom, mönnyetök oda, a hol vótatok a mű'tkor, ahoz a naccságos urfihoz, csiná'jatok ezüs' hídát, külömbnél külömb fával ütessétök bé. Külömbnél külömb madarak csiriko'janak az ágán. — Ecczö're megindú'nak ök onnat, odaérköznek, kinek mi mestörsége van, fojtatni kezdik. Mikor szépön hajnallik, mindön készön van. De a madarak úgy csiriko'nak, hogy a falu fő'köt. Egy fülemile nászszájjal (nagy szájjal,) asz' mongya az urfnak: „A mit az isten másnak ad, ne kívánd el, a mit neköd ad, ér' meg aval.“ Ekkor megfordul az urfi, megha'ja a sok madárszót, fölül segre, kinöz az ablakon, az ezüs' hídának a világa úgy megtüti, hogy égy csöppöt se lát. Még hécczö' betegebb lössz.

Röggel a faragók e'mönnek oda, de ök a kapun nem tudnak bémönni, úgy elvöszí a szömököt a fényösség. Más életön kerü'nek bé. Faragni kez'nek. Asz' mongya a kússebbik a közepsőnek: Mönny bé, lásd meg a naccságos urfit, hogy mi az oka, hogy nem jö' ki. Bémönyön, jónapot köszön. Kérdi, hogy tá' rosszul van a naccságos urfi? Jaj, asz' mongya, még hécczö' betegebb vagyok. No immár eszt is megtötte, soha a feleségit Józsinak magaméva nem tehetöm. Asz' mongya a kússebbik faragó: Naccságos urfi! mit gondo'tam én az éjjel: én, asz' mongya, ojtant, hogy aszt má' tudom meg nem tuggya tönni. — Mit te faragó? — Én aszt, asz' mongya, hogy hja meg az Istent ebédre virágvasárnapjára. Eszt meg nem tuggya tönni, akkor kifogy a feleségiből. Asz' mongya a naccságos urfi a'ra: Ha magaménak tehetném a Józsi feleségit, mind a hármatoknak a jószágot od'adnám. Asz' mongya a nagyobbik faragó: Meg is nyerjük, mer eszt meg nem tuggya tönni.

Ecczö'ribe a naccságos urfi elékiáltta az inast: Mönny el te inas, hamarabb jársz, hidd el Józsit ide. El is mönyön az inas, jó napot köszön. Józsi is fogaggya, kérdi mi az újság? — Azé' küddött a naccságos urfi, hogy jelennyék meg. — Mon' meg, é fogok mönni. Ecczö'ribe Józsi is kimönyön, elékiáltta a kocsist, hat lovat fogat hintó eleibe. E'mönyön, megál' a kapuba, leszál' a hintóból. Bémönyön, jó napot köszön, a naccágas urfi is fogaggya. Megjelentem a poroncsolatra. — Nem poroncsolok, csak mondok. Asz' mondom,

hogy az Isten ő fő'ségít hídd meg ebédre virágvasárnapjára héz-zám, me' ha nem, kifoccz a feleségödbö'. De Jóska is hécezőr inkább megbúsul. E' se búcsozik. Kijő' a kapuba, onnat fő'szőkik a hintóba, mongya a kocsisnak: forduj haza felé. Haza érkeznek. Leszáll Jó-zsi a hintóból. Bémönyön a palotára. Aszt kérdi a felesége Józsi-tól: Hát mé' hívutt szűvem? Hát, asz' mongya, mé' hívutt? azér, asz' mongya, hogy én az Isten ő fő'ségít híjjam meg ebédre, me' ha nem, kifogyok belölled. Asz' mongya a felesége a kocsisnak: Hozd el a csitkót, az esztendőst, a rongyosabbat, a prics-nyerget tödd a hátára, az ezüs' kantárt a fejibe. Mongya az urának a fe-lesége: No új fő'. Fölül, e'búcsuzik.

Abból a hejből megszöki magát az esztendő csitkó nagyrongyo-son, ilyenössen az égbe... a mig fölérközött, a rongyosság min' le-hullott rólla. Az ajtóhoz érkeznek, az Isten ő fő'séginek, a csitkót kűjjel megkötik. Koppant az ajtón, megnyílik. Bémönyön a szegény embör. Köszön az Istennek. Szömpétör fogaggya. Aszt kérdi az Is-ten: Mé' jöttél te szegény embör? — Azé' jöttem, hogy az Istent híjjam meg ebédre a földre, urámhoz virágvasárnapjára. — Mon' meg szegény embör: El is mönyök. Egy földet vessön bé árpával ma, az az árpa érék is meg, annak a kinyeriből ögyem ebédöt. Egy tehen ma fojassa meg magát, bornyuzzék is meg, annak a bor-nyunak a husából ögyem ebédöt.

Ahajt elbúcsuzik Józsi. Lerepül onnat a rongyos csitkó; a min' jött lefelé Józsi, min' fővel jött, mind az istent kiátotta. Aszt kiáttsa Szömpétör: Erigy csak alább, me' talpra esöl. El jő' haza Józsi, de mikor hazaérközik, hát már a kertye végibe az árpa szé-pön málik, a teheny is omlólag van. No én, feleség, c'mönyök a földes uramhoz, átaladom a poronesolatot. El is mönyön.

Bémönyön a kapun, koppant az ajtón. Mikö belépnék, asz' mongya a naccságos ur: Ne is jöjj elébb. Asz' mongya Józsi: Nem is akarok. A mit reám bízál, megtöttem, a mit hattak, azt is meg-mondom. Osztág ingöm ne okozz. Az Isten ő fő'sége azt izente: Egy földet vess bé árpával, az az árpa érék is meg, annak a ke-nyeribö' hogy ögyék az Isten ő fő'sége. A teheny ma üzesse meg magát, bornyuzzék is meg, annak a bornyunak a husából hogy ögyék ebédöt az Isten ő fő'sége. Megbúsul a naccságos urfi. Asz' mongya Józsi: Ne busu'j földes uram! ingöm is eleget búsitottál. Búsu'j immá' tés is földes uram! Aval e'búcsuzik Józsi onnat, el is

mönyön haza. — A mikor ő hazaérközik, hát má' stül a kinyér. A teheny is megbornyuzzott. A bornyuhús rántódik.

Abba pillantatha az Isten ő fő'sége Szömpétörrel lejött az ég-bő'. Mönnek az uton a'ra az udvar felé a naccságos urfihoz. Mikor a kapuhoz érköznek, aszt kiáttsa a naccságos urfi: Mönnyetők, zárjátok bé a kaput, hogy ne jehessön bé. Asz' mongya a'ra az Isten ő fő'sége Szömpétörnek: Mönnytünk el innét vissza ahoz a szégény embörhöz, met ott ösztünk mül ebédöt. El is mönnek. Mikor a högyön möntek ki, azt mongya az Isten ő fő'sége: Nézz vissza Pétör, mit látsz? Visszanéz Szömpétör, hát lássa, hogy az egész udvar vizé válott. No, asz mongya Szömpétörnek az Isten ő fő'sége: Mönnytünk fő'jebb Pé-tör, me' nagy a högy, bajos haladni. Elérköznek Józsihoz. Józsi kifut ölelő karjával, búvik a földre, az Isten ő fő'séginek csóko'ja a tál-pát, megöleli, bévezeti, az asztal megi béüteti. Józsi is leül, s a felesége is. Szömpétör is. Ebéd fölött beszé'getni kez'nek. — Asz' mongya az Isten ő fő'sége Józsinak: Ezön a világon teritts asztalt a nyomorultaknak, a más világon neköd is teritnek. Én evel elbú-csuzom, tül pedig é'jetök örömmel, jó kedvel egymás között. Még máig is élnek, ha meg nem hótak. Lögyön a közönség vendége.

## XVII.

### Csihán királyurfi.

Ecczö' vót, hō nem vót, hetethét országon túl, még azon is túl, kidö't kemönczének bédö't ódalába egy jegönyefa, annak a jegönyefának vót 65 ága s azon mindön ágán 66 varju; a ki az én beszédömöt meg nem ha'gassa, vá'ja ki a szömit.

Vót egy ojan kevéj mónárlegén, hogyha tojásra lépött vóna, a sem törött vóna el. De szorgos vót a malom, örökké csak a sok lótás futás, jóllakott vót az ehözéssel is, ecczör azt mongya: Én istenem, vigy ki ebből a malomból! s vót annak a mónárlegénnek egy fúrujas egy fűrässe s egy

bárgya. Mőnyőn ő hetethét ország ellen körősztt', de úgy meghágassa az isten az ő beszédgyit, hogy ő subutt malmot nem talál magának. De addig jár, addig bojog, hogy itt a Gagy vize mellett Martonoson alól talál egy rőzsnycze malmot (épitetlen, pusztá malom,) még a csihán is bėnőtte vót, (úgy láttam min' most.) Épitőtte s addig épitőtte, a mig nem maratt egyebe, csak a harisnya koreza s a harisnya szíjja benne. Mikor fő'késztőtte vóna azt a malmot, várt vóna őllőt, de nem mőnt sőnki sem. Henem egy kirájnak vót 12 jágere, azoknak uram a kopói hajtottak egy rókát. Azt mongya a róka a mőnárnak: Dugj el ingőmöt valahova te mőnár, me' jótétel he'jibe jót várhatsz. — Uddeg te róka, hát én hova dugjalak el tégődőt, mikő látod, hogy csak a testőm s a lelkőm s a mi gőnya rétám. Azt mongya a róka: Te mőnár, úgy látom, hogy a vállu előtt egy rossz zsák van, vesd réám; mikor azok a kopók ide talá'nak jő'ni, a seprűvel hajtsd el rőllam. — Mikor már azok a vadászok oda érkőztek, kérdőzék: Te mőnár, nem látál-e egy rókát e're felé jő'ni? — De honnét láttam vóna, lássátok, hogy csak a testőm s a lelkőm van. Aval e'mőntek a vadászok is onnét.

Mikor a vadászok e'mőntek vóna, egy kős üdő mőlva hát azt mongya a róka: Te mőnár, köszőnőm nekőd ezt e barátságot, hogy te ingőmöt megtartottál, s az én életőmöt megmőntőtted eddig; jó szűvel megszőgálnám nekőd, a mivel tehetném, ugyan mon' meg, nem vóna-e kedved megházasodni? — Édős kicsi rókám, azt mongya a mőnár, ha én kapnék úgy feleségőt, hogy magától ide jő'ne, nem mondom, hogy meg nem házasodnám, de külőmben nem tudok kapni, met nem lehet nekőm guzsajasba mőnni, ijen anyasztt' metzittelen. E'bűcsuzik a szegén róka ahajt a mőnártól.

Nem telik egy fertáj óra, mőnyőn a róka vissza a mőnárhoz. Viszőn egy darab rezet a szájába. Mesze te mőnár, tödd el ezt a rezet, met ide hátrėbb hasznát vősződ. E'tőszí a mőnár. Mőnyőn esmėt a róka. Hogy e'mőnyőn, viszőn egy darab aranyat újra a szájába. Ezt is tödd el, met ide hátrėbb hasznát vősződ. Nem házasodnál-e meg? azt kėrdi megint a róka. Én biz' édős kicsi rókám, jószűvel házasodnám mindőn órába, met az életőm ott van. E'tűnik a róka esmėt aha'ról. Viszőn csakhamar a szájába egy darab gyémántot. No, azt mongya, te mőnár, nem kėrlek tőbbet, hogy házasoggyá', me' megházasitlak én tégődőt. Azt mongya a mőnárnak: Te mőnár, hocczide azt a darab rezet! kapja magát a róka, fogja a szájába, megindul hetethét ország ellen körősztt', mind addig

útazik, a még a Sármán kirájt fölhalá'ja. Bémönyön a Sármán kirájhoz s köszön: Aggyon isten jó napot, fő'ségös kiráj, Sármán kiráj! azt mongya a róka: Fő'ségös kiráj, életöm, halálom kezedbe; azt hallottam, hogy egy leányod van férhöz adó. Hát én követ vagyok, Csihán kirájurfi küdött ingömöt, hogy add neki a leányod feleségül. — Jó sztlvel od'adom, édös kicsi rókám! meg nem húzom, még adnám jobb sztlvel, ha látnám, kinek adom, de így se vonom meg. E'mát-kásittsa a róka azon este écczö're. Hogy e'mát-kásittsa hát, napot tösznek, azt, hogy mejik nap mönnyenek a leány után. Jó' van! e'bücsuzik a róka a Sármán kirájtól, e'viszi a jegygytírt a mónárlegénnek.

No te mónár, azt mongya a róka, te többet nem vagy mónár, me' te vagy Csihán kirájurfi. Henem ezön a nap s ezön az órán légy készön.

Azt mongya écczör a róka: Hócczide te Csihánkiráj urfi azt a darab aranyat, hogy vigyem a Sármán kiráj ő fő'séginek, ne gondo'ja, hogy te valami hitvány embör vagy.

Ahajt e'mönyön a róka esnét a Sármán kirájhoz, köszön: Aggyon isten jó napot fő'ségös kiráj atyám! Fő'ségös kiráj atyámnak külte Csihán kirájurfi ezt a darab aranyat, hogy köttön a lakadalomra apró pénzt, me' neki mind ijenök vadnak. Így gondo'-kozik a Sármán kiráj, „bizon talám nem adám rossz hejre a leányomot, met én kiráj vagyok, de neküm is ijen darab aranyaim uem hevernek.“ Evel a róka e'bücsuzik onnét. E'mönyön haza a Csihán kirájurfihoz.

No te Csihán kirájurfi, megérközém szöröncsésön. Hónap járj abba, hogy indú'junk. Megjelenik röggel a róka Csihán kirájurfi-nál: Készön vagy-é te Csihán kirájurfi! — Készön biz én, azt mongya, met én mindön pillantásba mehetök, rég el vagyok készülve. De megindu'nak hetethét ország ellen körösztti'. Miko' mönnének ehejt a rugonfali csere mellett, azt mongya a róka a Csihán kiráj urfinak: Te Csihán urfi, látod-é eme fényös kastéjt? — Hogy ne látnám édös kicsi rókám! — Abba van a te feleségöd, azt mongya. Mönnek mönnek, azt mongya a róka écczö': Te Csihán kirájurfi, ved le talám a mi réta d gunya van azt is. Rakjuk belé ehe're egy fa-uduba, égessük el azt is, hogy ne lögyön. — Azt bizon jól mondod, e se lössz s majt ijen sem. Azt mongya écczör a róka: Te Csihán kirájurfi, mönny belé a vízbe s fürögygyél meg amugy ügyesön. Azt mongya écczör a Csihán kirájurfi a rókának: no meg vagyok



förödve. Azt mongya neki a róka: új veszteg ehejt az erdőbe, hadd mönnyek én előre bé a kirájhoz.

Bémönyön a róka a Sármán kiráj palotájába. Jaj fő'ségös kiráj, életöm halálom kezedbe van. Megindultam Csihán kiráj urfival 3 tál(r)szekérrel, hat lóval, hintóval. Csihán kirájurfít elig tuttam anyaszült meztitlen kifogni a vízből. Esszezsapja a Sármán kiráj a kezit: Hol hattad a kedves vejemöt édös kicsirókám! — Itt s itt hattam fő'ségös kiráj az erdön. Ecczöribe a kiráj két lovat hintó eleibe fogat, ecczöribe a legénkori gúnyát elékeresi a kiráj, ecczöribe kiviszik a hintóba, fölülteti az inast, kocsist, a rókát melléje fainul. Mikor kimönnének az erdőre, leszál a róka a hintóból, az inas vő-szi a gúnyát a karjára, viszi a Csihán kirájurfíhoz; azt mongya az inasnak: No ötöztesd föl azt az urfít te inas! Fölötözik fainul Csihán kirájurfi. Fé're inti a róka: Júszte e're te Csihán kirájurfi. Nehogy te nözőgesd magadot abba gunyába, me' majt azt gondo'ja a kiráj, hogy neküd vaj külömb gúnyád vót, vaj ijen sem. Jó' van, fölötözik, de hogy fölötözött hát, beléű'nek a hintóba s mönnek haza a Sármán kirájhoz. Mikor megérköznek, a Sármán kiráj kapja az ölibe a vejít. Lögyön hálá az istennek, kedves vejemre lévendő, hogy megmarasztott az isten tégödöt abba' nagy vizekbe. Jó van! de ecczöribe papot, hóvért, megeskötik ökö't.

E'telik a nagy lakadalom. Ott ti'nek a Sármán kiráj udvarába egy hónapig, kettőig. Azt mongya ecczű' Csihán kirájurfinak a felesége: Édös kéncsöm, nem mönnénk-e el immán a tijédbe is? — Kimönyön Csihán kiráj urfi nagyszomorán az istáló felé a maga dögába, a minek igazittását má' tovább nem lehetött halasztani; de a róka ott hevert közel a ganédomb ódalába. Mikor ott mulatott vóna Csihán kirájurfi hát, a könyve sűrűn hullott a — nyirkos szalmára. Azt mongya a róka: Mi lölt Csihán kirájurfi! Elég lölt, azt mongya, met az édös feleségöm azt mondá édös kicsi rókám, hogy nem mönnénk-e el immán az enyimbe is. Azt mongya a róka: Készű'j te Csihán kirájurfi s mönnyünk. Bémönyön a feleségihöz: No édös feleségöm, készű'j, met ecczöribe indulunk. Egybe hat lovat, hintót elé a kiráj, három tál(r)szekeret kéncscsel, pénzzel megrakat, hadd szegénységöt ne érjenek. Azt mongya a róka Csihán kirájurfinak: No Csihán kirájurfi, a me're én mönyök, te is a'ra jöjj.

Megindulnak hetethét ország ellen köröszttől. A miko, mönnének, érnek egy ökörcsordát. Azt mongya a róka: Te pásztor, nehogy azt mondd, hogy a Vasfogu bábaé ez a csorda, hát azt, hogy

a Csihán kirájurfié, me' jándékokat fogsz kapni. Abba hejbe haggya a róka ökök s eltűnik. Oda lüssz a róka, ök abba hejbe megáltak, de a róka igyenössen fut a Vasfogu bábához: Aggyon isten jó napot, anyámasszon! — Isten hozott fiam, azt mongya, szöröncséd, hogy anyádnak szólittál, me' ma a máknál apróbb lött vóna csontod. — Jaj édös anyám, azt mongya, haggyuk el a haszontalanságot, azt mongya, me' jö' az az átkozott farancia. — Édös fiam, dugj el valahova. Tudott a róka égy feneketlen tót, elviszi a martyára. No édös öreg anyám, itt mosogassa a lábait, a meddig én visszajövök. Ott haggya a róka a Vasfogu bábát, mosogassa a lábát. Mőnyön a Csihán kirájurfi eleibe, hát még abba hejbe álnak, a hol elhatta vót, megkáromo'ja magát: ördög atta, mé' nem hajtál a'ra, me'le én mőnyök. Hajts már most utánnam. Ahajt beszálnak a nagy kastéjba, a Vasfogu bába élettyire. De ott má' mindön vagyon vót, a mi egy gazdának kellett. Nyugusznak; ott má' vót mindön; hát eszihe jut a kicsi rókának, hogy még a Vasfogu bába nincsen jó hejt. — Hallám édös fiam, hogy megérköztek a csöngös pöngös lovak, hát tégy el ingöm innét más he're. Hézza sullódik a róka s belébukkik a Vasfogu bába a tóba. Csihán kirájurfinak marada mindön vagyona. Elémőne a róka, azt mondá Csihán kiráj urfinak: Most bódog napra születtél vót, te Csihán kirájurfi, me' belétövélek a gazdaságba. Örömébe Csihán kiráj urfi lakadalmat hirdet esmé' azon a városón, hogy Bánczidától fogva Zsukhájnáig tál tángyér elég vót, de istenös embőr a ki egy csöpp levelet kaphatott.

Gondo'ja magába a róka, hogy ez után a lakadalom után tögye magát, hogy má' beteg lött, hadd lán, hogy látnak hézza a sok jótétel után. Ojan beteg lüssz a róka hogy! nyög, jajgat erősképpen. Mőnyön a panasz bé a Csihán kirájurfinak, hogy nem tudnak nyugunni a rókától. Azt mongya eeczö' Csihán kirájurfi: Fogjátok meg s vessétek ki a ganéra. Kivetik a ganéra a rókát.

Eeczö' kimőnyön Csihán kirájurfi dógát igazítani a ganédomb mögi. E'kezdögeli a róka: Te Csihán kirájurfi, vaj te csihánbó' lött mőnár! akarsz-e ojan gazda lőnni, a mijen vótál a csihán malomba? Ahajt szörnylképpen megijed a róka beszéggyire, szinte szinte megütte a gutta. Jaj édös kicsi rókám, nehogy te azt tödd velem, azt mongya, me' kiráji hütömre fogadom, aval az étellel itallal tartalak, a mivel én élök s mind legkedvesebb barátomat, jöltévömöt mindonko' megbűcsüllek, bűcsültetlek. Béviteti a rókát a

ganéről s aival az étellel itallal tartotta örökkéig a mivel ő élt, többet soha sem felejtkezött meg róla. Még máig is élnek, ha meg nem hótak, hónap lögyenek a kietők vendégök.



## XVIII.

### Megölő Istéfán.

Eccz' hol vót hol nem vót, hetethét országon, még azon is túl vót egy igün igün nagy gazda, aival átellenben esmét egy akkora gazda; az egyiknek vót egy fja, a másiknak egy leánya. A két jó gazda mingyát mingyát a kapu elejibe kiáltak, tanakoztak, hogy a két éfiat tügyék éssze, hogy mikor ök meghalnak, azok hadd lögyenek nagy gazdák. De az leán sümiképpen nem akarta szetretni a legént, a legén szerette a leánt. Ki akarták tagadni mindönből az apja, az annya, hogyha hézza nem mönyön ahoz a legénhöz, erőnek erejivel hézza kell hogy mönnyön. Mikor a templomba éssze akartak vóna eskünni, a mátkagyürlüt a leán a tamplom fögygyihöz hézza vágta a pap előtt. „No mesze ördög, vidd el ezt a mátkagyürlüt, ha vajégy magzatom lössz ettől az uramtól, azt is vidd el.“ Eléfut égy ördög, elkapja a mátkagyürlüt s elviszi. A pap hogy ezt meglátá, meghallá, nem akarta megeskötni. A két nagy gazda fü'gördüle a papra, hogy ha meg nem esköti, kinyere nélkül marad. Ennélfogva megesköte a pap.

Élnek ök égyütt a két éfiu, de nem szilvelték egymást. Mind a két nagy gazda meghal, marad a két éfiu a két nagy gazdaságba, hovatovább egyik a mást mind inkább megszerették. Terübe esik az asszon, lössz égy szép fijok; mihejt annyira nő, égybe az iskolába aggyák, de az iskolát mentől hamarébb úgy kitano'ja, hogy a

mesturnál szintén többet tudott; aggyák a kolégyomba, azt is nagyon kitano'ja, zúgatni kezdik, hogy mahónap papnak tőszik. Az apja akkor meghal. Ő a kolégyomból mindön este haza járogatott az anyyához, mindonko' sirva kapta az anyyát, csak kérdötte: Anyám, kied mé' sir? — Hadd el, fijam, ne kérdözd, met apádot siratom. — Hiszöm kied soha sem is szerette; mahónap papnak kiszólitnak ingüm. — De éppen fijam, azér sirok, miko' legjobban lönne dógod fijam, hogy elvisznek az ördögök, met a mikor az apáddal hütöt montam, a mátkagyűrüt a tamplom függyin elhajtottam, azt montam, hogy „mesze ördög, vidd el ezt a mátkagyűrüt, ha vajegy magzatom lössz ettől az uramtól, azt is vidd el;“ mahónap azon vöszöd eszre, hogy elragadtatódol, mind a mikor elszökék az ördög, elvivé a mátkagyűrüt. E're így szól a diák: Igaz-e a beszéd, édös anyám? — Az éppen igaz, édös fijam! — Mcgszökte magát éczöziribe, e'futott a paphoz a diák: — Tiszteletös körösztapám uram, igaz-e ez a beszéd, a mejiköt anyám mond? — Az édös köröszfijam szömöm előtt látva vót, fülem hallattýára. — Éeczöziribe tiszteletös körösztapám uram, aggyon szöntölt gyertyát, szöntölt vizet, tömént. — Hát aval te mit akarnál köröszfiam! — Én mönyök bé éppen pokolba, az után a mátkagyűrüt után, kontraktus után. — Ne mönny készőn a kezökbe köröszfiam, met úgy is e'visznek. Ő még annál inkább elhatározta magába, hogy indul pokolba.

Mönyön mönyön a diák hetethét országon köröszttül. Egy es-tére kelve neki fog egy nagy erdőnek, e'sütétödik, az utat is e'veszti; addig bojog, hogy réa kap ékkiesi házra, hát egy öreg asszony a házba. Jó estét édös öreg anyám! — Hozta a szöröncse édös fiam! mit tudsz te most ijen későn itt keresni? — Az útát e'vesztöttem, szálás kérni jöttem bé. — A szálás fiam, az istené, de ojan gyilkos pogán fiam van, háromszáz-hatvanhat lelköt már elposztított, most is oda van fosztogatni, most mingyát érközik haza s té-göd is mingyát megöl; csak mönny el s járv békével, velle ne talá'kozzál. — Én vaj öl meg vaj nem, de én ennél tovább nem mönyök. Az öreg asszon nem tud velle sömmire mönni; megmarad. Egy éfél után mönyön haza az öreg asszonnak a fia, nagyot kiát az ablak alatt: Lögyön készőn az étel anyám! té'dre állott úgy mönt bé a házba, met akkora vót, hogy nem tért bé másképpen. Elémönyön az asztalhoz, hogy ügyék, meglássa a diákot. Anyám, miféle szálló az? Az egy szegény útonjáró, fiam! elfáradott. — Hát önni adott-e anyám? — Nem at-tam, kéná'tam fiam, de nem kellett, met nagyon elfáradott vót. — Möny-

nyön köttse fű, hogy jő'ön ide, ügyek, met ha üszik is, ha nem is, megbánnya.

Mi a baj, öreg anyám? mond az öreg asszonnak a diák. — Ne kérdüzd sokáig, henem jere ügyél. — Oda mönyön a diák, önni kez'-nek. Azt mongya a vén asszon fia: No ügyél, met ha üszöl is megbánod, ha nem is, meg. A mig önnének, kérdi az öreg asszon fia: Te pajtás! hova indultál, hova czéloztál? — Én bé éppen pokolba, az ördögök közü. — Ugy vót a czélom, hogy agyon verjelek, de hogy azt mondod, hogy oda méssz, hézzád nem nyúlok, hogyha oda bé-méssz, tudd meg hogy neküm mijen ágyat vettek? — Mongya meg hát kied a nevit réköm hogy hijják? — Ingömöt Megölő Istéfán-nak. — Rögge're kelvén, jó furustokot ad Megölő Istéfán a diáknak, az útba belé igazittsa, hogy me're kellene mönni.

Mönyön a diák, s a mind pokol ajtajához közelodik, meggyujtsa a tümént, legyezni kezd a szöntölt vízzel, s meggyujtsa a szöntölt gyertyát, megérzik az ördögök azoknak az illattyát, kifutnak: Miféle á'lat vagy? ne jő'j, ne közelitts, me'most mingyár' itt hagyjuk pokolt. — Akarhova lönnétök, tuggyátok meg, mindöntt megkaplak. Ekkor s ekkor az anyám mátkagyürtljét elhoztátok a tamlom főgygyiről, ha azt vissza nem aggyátok, s kontraktust nem attok, akarhó megkaplak, hogy rétam keresküdestök ne lögyön. — Ne jöjj hát tovább, hát á'j meg ott, me' mingyá' megkerittsük.

Megfűnak egy sipot, eléfutnak az ördögök, de sokan, de nem kapják sömmiképpen a gyürtl, újabban megfűják a sipot, még kecczör többen futnak elé, harmacezor is megfűják, s még kecczör is többen futnak elé. Eeccz' későn jntva mönyön egy sánta. — Mér nem siet hamarabb? mijen nagy baj van, mégis a mátkagyürtlű sömmiképpen nem kapják! — kiáttás a nagyok. No mindegyikné' meg kell keresni, a mejikné' megtaláljuk, a Megölő Istéfán ágyába belé hajjtsuk. Azt kiáttsa a sánta ördög: Mintsábh ingöm a Megölő Istéfán ágyába hajjtsatok, inkább háromszáz mátkagyürtlű is elé-adok. Eléaggya a mátkagyürtlű s átalaggyák a falon köröszűl a diáknak kontraktusostól együtt, hogy soha többet hézza számot nem tartnak.

Egy estére megérközik Megölő Istéfánhoz a diák, akkor is oda Megölő Istéfán fosztogatni. Haza mönyön egy éfél után, meglássa a diákat: Ke'j föl pajtás, gyere ügyünk! te megjárád az útat? — Én meg. — Hát az én ágyamró' mit hallál? — Az mátkagyürtlű ide nem aggyák vala, ha a te ágyaddal meg nem jesztik

vala. — No az ugyan rossz ágy lehet, ha még az ürdögök is félnek tőle!

Rögge're kelnek, a diák megindul haza. Ecczör eszibe jut Megölő Istéfánnak, hogy meg kell vala ött szorittani, hogy ha magán segített, rétam is segített vóna. Megindul utánna a diáknak, de meglássa a diák, de megjed, hogy most ötöt is elposztítsa. De egyet kettőt lépik s mingyár' eléri a diákot Istéfán. Áj meg barátom! a hogy magadon segítettél, segitts rajtam is, hogy ne mőnynek abba a fene ágyba pokolba. — Hát kied a legelső embőrt bottal ütö-e meg, vaj késsel ölte meg? — Én késsel egyet sem öltem barátom, ~~met~~ én min' bottal vertem agyon. — Meg van-e az a bottya, a mivel a lege'ső embőrt agyon ütö? Mőnnyön vissza s hozza ide. Egyet kettőt lépett s haza lépett, a hijuból levőszí s elviszi a diákhoz, de hát a szű úgy megötte, hogy tövel se lehetne liknál égyebet szúrni. Kérdi a diák: Miféle fa vóna? — mongya Istéfán: Vadalmafa. — Hozza el hát csak velem tova a köszikla tetejiig. — A köszikla tetejin egy honcsokturásba belészurassa. No Istéfán bácsi, mőnnyön bé a köszikla alá, ott van egy csorgó, a csorgó mellé ájon té'dre s imátkozzék a szájával, térgyin ál'va addig horgya a vizet a'ra a botra, a mig kisarjazzik, akkor almát kezd terőmni, kied akkor attól a rossz ágytól meg fog mentődni.

Megölő Istéfán hordani kezdi a vizet a'ra a botra. No ő hadd horgya a vizet, a diák eljő' haza. Annál is inkább écczöríbe papnak kitőszik, hogy ő még poklot is meg merte járni. Ő a papságot viselte egy 25 esztendeig, akkő fő'szöntülték pápának. A pápaságot fojtatta sok ideig. Minthogy az pápának régi rendtartás szerént eljő az ideje, hogy az országát békertl'je, miko' végezte vóna bé úttját éppen azon a kösziklán, a mejikön a botot elültette, megá'lnak a köszikla tetejin, hogy egy kűs ideig szusszannyanak, hát az inas meglássa, hogy a köszikla tetejin egy törpe fán szép piros almák vadnak, így szól az inas: Ekszelencziás uram! ojan szép almákat látok, ha elbocsát, hogy szakasztanék egy párt. Eriggy, eriggy, még ha ojan szép, szakassz nekőm is egy párt. Akkorát kijátnak, hogy az inas majd elesik: Azt nem szabad másnak lesződni, csak a ki azt a fát oda ültette. Visszafut az inas nagy lelkeszakadva. Így szól a pápa: Hát nekőm hoztál-e? Én ekszelencziás uram! még magamnak sem, met akkorát kijátottak, hogy én majt elestem; azt mondá valaki, de én sönkit sem láttam, hogy a'ról nem szabad másnak szakasztani, csak a ki azt a fát oda ültette.

A pápa meggondolkozik, eszibe jut, hogy hohó! azt ő még legén korába ültettette oda. Ekkor a pápa a lovakot leereszteti, elmönnnek a kocsissal s az inassal hárman a piross almához. Szó-littsa a pápa: Megülő Istéfán hol vagy? egy száraz koponya hön-görődik elé. Itt vagyok ekszelencziás uram! testömnnek tagjai — mind elszotyogtak imitt amott, a míg a vizet hortam, mindön izöm porom szérte van hulva; de poroncsol a pápa, hogy min' gyű'jön éssze. Mind is eléfutnak egy csomóba rakásba. Akkor egy nagy patkányturást az inassal s a kocsissal széjjel vájata a pápa, po-roncsol a csontoknak, hogy mönnyenek bé abba gödörbe, mind is belé gyűltek, ésszehajtatta, bétakartatta szépön a legényökkal, egy misét szógátatott, a bünnyiből fölódózta. Akkor Megülő Istéfán a pokolbéli roszt ágytól megmentődött. A pápa elmönt vissza a hazá-jába, még máig is él, ha meg nem hót.

## XIX.

### A huszár és szolgáló.

Egy papné régön, még az ántivilágban, a tángyért, tálat, tejes fazakakot belérakta egy kosárba s elkütte a szógálótól, hogy mossa meg a patakon. A szógáló mosogatás közbe meglássa, hogy egy rák ahajt mász ki a vizből, s ő, ki még soha rákot nem látott vót, rea bávászkodik, egy kicsiddég fél is tölle. Azonba ott mönyön egy huszárkatona lóháton s kérdi tölle a szógáló: Ugyan bizon vitéz uram, mi az istencsudája az ahajt? A bizon hűgom: rák, azt feleli a ka-tona. — A szógáló megbátrodik, közelébb lépik a rákhoz, nőzni kezdi, azt mongya: A bizon mász. A bizon rák, mongya esmét a katona. A bizon mász, mongya nagy-nyessön a szógáló. A bizon rák, mongya harmacezor is a katona. Ugyan bizon vitéz uram, mi-féle lelökkal mondhassa azt, mikor én jól látom, hogy mász, mon-

gya a szógáló? De hát húgom asszon is miféle lélökkal mondhasa azt, mikor én jól látom, hogy rák? kérdi a katona. No én nem vagyok sem vak, sem bolond, én jól látom, hogy mász, azt mongya a szógáló. De biz én sem vagyok sem vak sem bolond, én jól látom, hogy rák, mongya a katona.

A szógáló megharagszik s a mennyi edény nálla vót, mind a ödhöz veri, hogy mind dirib-darabra törik s azt mongya nagy méröggel: Az isten ingöm éppen így posztittson el, ha nem mász. A katona leugrik a lováró', kirántsa a kargyát, elvágja a lova nyakát s azt mongya rea: Az isten öngeggye meg, hogy a hóhér éppen így vágja el a nyakamot, ha nem rák.

A katona elmönyön gyalog, a szógáló is haza mönyön az edény nélkül s kérdi tőlle a papné: Hát hō vadnak az edényök? A szógáló elbeszéli, hogy mi történt közte s a katona közt a mászsal s a rákkal. Hát te csak azért töttél ojan kárt neköm? azt mongya a papné. Oh asszonyom! hisz én nem is badhattam anynyiba, mikor én jól láttam, hogy: mász, még is az a gaz katona mind csak azt nyeste hogy: rák. A papné éppen kemönczét hevitött, sütni akart, még inkább megharagszik, kapja a százforintos új bundáját, belöki a kemönczébe s azt mongya: A tűz langja éppen így égjön meg ingömöt, ha mind a ketten bolondok nem vótatok.

Hát itt miféle pözszbüz van? azt kérdi kívülről bėjöve a pap, s megtuggya, hogy mi történt a rák és mász miatt, kapja a palástyát, ésszevagdajja azt egy féjszével a külszöbön s azt mongya: A hóhér éppen így vágjon éssze ingom, ha mind a hárman bolondok nem vótatok.

Oda érközik a mestör: a bornya bébogározott vót a pap udvarára, utánna jött vót, hogy haza hajtsa, az is megtuggya, hogy miféle dolog történt s miér, kap egy botot s úgy vágja föbe a maga bornyát az ajtó előtt, hogy mingyá' föfordul s megdöglik, s azt mongya rea: Az isten öngeggye meg, hogy a tűzes ménkö éppen így üssön agyon ingömöt, ha mind a négyen bolondok nem vótatok.

Érközik az eklézsia kurátora is, kérdözi, hogy mi történt ott s a mikor elbeszéllik neki, megharagszik, fökapja az eklézsia ládáját s úgy vágja a földhöz a ház közepibe, hogy a láda darabokra szakad, a drága abroszok, kendök széjjel omolnak a ház föggyin s azt mongya: az isten éppen így posztittson el ingöm ebbe az órába, ha mind az ötön bolondok nem vótatok.



Bétóppan azalatt az egyházfi is, meglátja az abroszokat s kendőket a földön, ésszecsapja a kezét s kérdi: Ugyan bizony hát e mi dolog? megmongyák neki is, hogy milyen dolog történt s mér is történt, s ő főkapja a födről az abroszokat, kendőket, dirib-dara bokra hasogassa mindegyig s azt mongya: Az ördög éppen így szaggasson el ingömöt, ha mind a liaton bolondok nem vótatok.

A hír e'terjett a történt dologról továbbig, a'ra ésszegyűl az eklézsia, fő'gyűjtsák a papi házat s azt mongyák: A tűz langja így égjön meg mlünköt mind a mennyin vagyunk, ha mind a heten bolondok nem vótatok.

## XX.

### Az ördög kilenoz kérdése.

Egy szegén legénnek kedve szottyant, hogy megházasodgyék, ki is pottyintá écczör az édös anyjának, hogy ő mibe töri az eszt. — Oh te sűmmirevaló élheterlen! tám bizony nekűd való a házasság, mongya fölarsanva az anyja, tűdd le magad a'ról, ne bolondtj meg, jobb lössz láss dógodhoz a he'jett. — Met anyám! én bizony megházasodom, azt mongya nagy-nyessőn a legén, immán ideje neköm is, hogy ne tűjek így. — No ide nem ményeeskét a házhoz, mongya az anyja, én főzők, sütők, mosok a háznál míg birom magamot, lám a szomszédba az a högyös ményeeske hogy bánik az anyóssával, hogy pocskondiázza, hogy böcsmé'li úccza szőrike mindönütt mindön igaz ok nélkül, ő maga úgy teli van hibával, mind a Dudas Jankóné veteményös kertye burjánnal, mégis aval mossa a száját, hogy az anyóssa a hibás, pedig tuggya az egész falu, hogy nem úgy van, velem is úgy bánhatna még a te feleségűd, no ide nem valami fürgetegös ményeeskét a házunkhoz, hogy zenebonát

csiná'jon a házná', velem ne is vikotálóggy, me' hidd meg, hogy ma porul jársz, ha csakugyan nem nyughatol.

A legénnek mindön kedve e'veszött, nagy szömöt meresztött az anyyára s azt monta nagy dérdurral: Anyám! annyt ne tereturá'jon, hisz immá' mind megházasultak a faluba a legényük, a kik velem egykoruk vótak, tám én következöm immán. — Neköm ne merögesd ojan rútul a szümödött, azt mongya esmé' nagy haragossan az anyya, nem tudom mifele gonosz lélok iszkitél, hogy úgy nem férsz a bőrdbe, jobb lössz, fogd meg a szád s hallgass. — Ingöm sömmi gonosz lélok nem iszkitél, azt mongya dunnyogva a legén, de ideje hogy megházasujjak én is. — A'ra esmét azt mongya az anyya: No ha csakugyan feleségöt akarsz hozni, lássad, vigyed akarhova a pokolba, de ide igaz hogy nem a mű házuinkhoz, inkább a nyakadot facsarnám ki, mintsem hogy azt megöngegyem. A legény apja belé sem kottyantadologba, nem, met a felesége poronsolt a házná'.

A szegén legén fő'duzmálta magát, kimönt nagy morgolódva a házbó', nem is mönt bé a vacsorára is, henem meghált az udorba egy kicsi poros szénán, de egész éjjel nem tudott alunni egy csüppöt is egész virattig, akkor fő'köt, elindult feleség után. Mündögelt immá' szomorán s teli buszuval, hogy az anyya ojan rútul bánt vélle, hogy szinte megötte kezit, lábát mérgibe azé', hogy ő meg akar házasodni.

Útazott immár égyesegyedül egy kicsi páczikóval s egy tres tarisnyával (met az anyya nem tött vót útravalót neki) mönt idegön, üsmeretlen he'jekön, hügyön, vögyön, sík mezőkön köröszttl', mindaddig, mig későre-hára egy fényös rézhídhöz érkezött. Ott megállott egy hejbe, csudá'kozott a hídon, de félt rea mönni. A mind ott áldogálna, hát meglássa őt egy fejer szakallu ösz öreg embör s azt mongya neki: No te szegén legén, mönny mönny, ne fë'j, de csak lábujhügyön mönny azon a hídon, me' külömben ott hagyod a fogadot, met azt ördög higgyának híjják, úgy mönny azon köröszttl', hogy meg se suttanyyon a csidmád réta, eddigelé kilenczven kilenczen veszte el itt, hogy nagy derenduczával s nem szép csöndösön möntek azon köröszttl', ott veszött ceczőr egy egész násznép is, szekeresöt', lovasöt', völegényestöt', mönyasszonyostól azé', hogy dörömbözve, dükretve nyargaltak azon a hídon köröszttl'. — A szegén legén félt előbb a'ra a hídra mönni, úgy félt, hogy még

ugyan rösztetött belé, de mindhogy azt a hídát suhutt másutt el nem lehetett kerülni, későre-hára megerőtötte magát, neki bátródott s szöröncsésőn köröszttü' mönt a rézhídon, éppen azonmódulag, a hogy az a fejér szakállu ősz öreg embör megtanította vót ütöt.

De a hídon túl elig haladott vót tiz vaj tizenkét lépésre, egy ördög csak kiugrott a híd alól s azt kiá'totta neki: Megá'j, megá'j szegén legén! ne fé'j, egy kicsi beszédöm van veled. A szegén legén megállott egy hejbe, de úgy megjíett, hogy még a lélökHzete is szinte megállott jettibe. Az ördög közelébb lépött hezza s azt monta neki: No te szegén legén! jól tudom, hogy te mi járásbeli vagy: tudom, hogy házasodni akarsz, azt is, hogy szegén vagy s hogy te ojan bücsületösön möntél köröszttül a hídamon, hogy nem háborítottál s neköm sümmi buszuságot nem okoztál, mind más útzók, én tégödöt megjutalmazlak azét, hogy mikor elhozod a feleségödöt, hadd lö-gyön mivel kiá'jad a lakadalmi vendégségöt. Mikor visszajö'tök a ményasszonynyal együtt, nehogy másfelé, hanem éppen itt mönnye-tök el, akkor megadom, a mit adni akarok. Most csak mönny ehe-ről indulva a kilenczedik faluig, azt a falut Jámportelepnek híják s ha eltalálnád veszteni az útát, csak !kérdözöskögygy mindöntöl a kit elől hátul találsz, hogy hō vagyon Jámportelep, rea igazitt valaki, abba a faluba éppen a vetéskapu sorkánál lakik ott a falu végén egy gazda embör, annak vagyon három leánya, kérd meg a leg-szöbbiköt, ha azt nem aggyák, más akarmejiköt.

A szegén legén elindult aha'ról s mind addig útzott, míg el-érte azt a Jámportelep nevű falut, ott bémönt ahoz a házhoz, hova az ördög igazította vót. A szegén legént jól fogadták a háznál, a leányok gyanították, hogy leánkérni mönt oda, forgolóttak, sörpötöl-tek, ratymattak, jól is tartották rátottával. A mind ott mulatott a legén, csak kisütte oztán, hogy ő biz azé' jött, hogy e'vönné va-lamejik leánt, ha adnák. De hát mejiköt vönnéd a három közül? kezdötte a leányoknak az apjok. A legén a legkülsőbbikre muta-tott, mindhogy a vót a legszöbb, s azt monta: Neköm éppen e kéne né! — Héj öcsém, mongya az apa, az asztagot nem a fenekin szok-ták megkezdeni, ha mingyát a leggazdagabb hörczög kérné, sem adnám a legkülsöbbit, míg a két nagyobb el nem kél. — Nem bá-nom hát ha a nagyobbbat aggyák is, ha adni akarják, mongya a le-gén. Az apa s anya odaigérte a lagnagyobbik leánt, tüstént papot is hívtak s meg is történt az eszeeskötés. Hogy az eskötés meg-

vót, ebédöltek együtt s a val útra indult az új házaspár. Mikor az ördög hídjához érkeztek, ojan szép csöndösön möntek azon körösz-tű', mind a völegén mönt vót az előtt egyedül. Akkô kiugrott az ördög a híd alól, nagyot kiátott: Hó! megá'jatok! hadd aggyam meg a mit megigértem vót. Azok hát megálottak, az ördög pedig kihajtott kilencz kövér disznyót a híd alól, s azt monta a völegénnek: No, én ezt a kilencz disznyót nektök adom, ölessétök le, az aprólékjok egy résziből á'játok ki a lakadalmi vacsorát, a kilencz szalonnát pedig aggassátok föl a hijuba s é'jetök abbó' takarékoson. De azt mondom én neköd te völegén! hogy mától számlálva mikô négy hét bételik, megfoglak tégöd keresni estéli tiz órákor s ha kilencz kérdésümrre meg nem tudsz felelni, elvesztöd a kilencz szalonnát s azon kívül még égyéb bajod is lössz; de nehogy akko'ra féltődbe elébb á'j hazól, met ha mingyát a tögör fenekibe rejtözöl, onnét is kivöszlek, tudd meg azt.

A völegénnek nagy szöget ütött a fejibe ez a beszéd, de mind a mellett ő a feleségivel magok eleibe vötték a kilencz kövér disznyót s hazahajtották, de nem az apai házhoz, met a völegénnek megmondotta vót az anyja, hogy oda ne vigyön feleségöt; henem a faluba kibéröltek egy tisztösségös házat a ményasszon pénzüből, bészálottak abba. Megölették aztán a kilencz kövér disznyót, kettőnek az aprólékjából kiálották a vedégségöt, a kilencz szalonnát pedig a hijuba fölakasztották s gazdasághoz fogtak.

Mikor a négy hét éppen bétöt az összekelés után, a völegén búsu'ni kezdött, erőssen nyughatatlankodott, hogy ha az ördög é talál jö'ni a kilencz kérdéssel s ő nem tud azokra megfelelni, majt rosszul fog lönni a dóga neki. Mig így vekkedözött, bémönt hez-zok egy rongyosnál rongyosabb kúdos forma idegön embör, szálást kért écczakára s attak is mingyá', jó vacsorát is attak neki, osztán az is befekü' a gócz alá, s a mind ott heverészött a hammuba, kérdötte a völegéntől, hogy miér ojan szomorü, mikor az új házások-nak többnyire jó kedvük szokott lönni. Neköm elég bajom van, mongya a völegény, nagy dógot süjtöttak a fejemhöz: met neköm ma kilencz kérdésre kē megfielelnöm; még is ha tudnám, hogy mik lösznek azok a kérdésök, úgy mind más vóna, nem búsulnék éppen úgy, de az a baj, hogy nem tudom, mik azok, félök, ha nem tudök megfelelni, rosszul lössz dógom. Azér egy mákszömnit se bú-su'j, azt mongya a kúdos a gócz alól, csak bizd reám az egészz dó-

got, te csak hallgass, egy szót se szó'j, met én mindön kérdésre megfelelők be'jted a te képödbe. E're fü' kezdött ucsuodni a völe-gén, lefekütt osztán az új feleséggel, de csak nem jött álom a sze-mökre, renyöttek, hogy vajjon mi lössz a dologbó'.

A mind ott feküttek, tova é'fele felé, kopogtatnak az ablakon, hát ott az ördög s békíát nagy dörgösön: Aluszol-e gazda? — Nem aluszom, feleli a kúdos a gócz alól a gazda hêjett. — Hát meröd-e biztatni magadot, hogy megfelelsz a kilencz kérdésre? kérdi ismét az ördög. — Meröm biztatni, mongya megint a kúdos. No hát azt kérdöm tölled ésöben is, mongya az ördög:

Mi van a világon a mi csak Egy?

A kúdos azt feleli: Egy Isten van az égbe, egy nap van az égön, egy feje van mindön embörnek.

Az ördög. Tudsz-e mondani valamit a Kettöre?

A kúdos: A kinek két ép látó szöme van, a szöröncsés em-bör, mindönt tisztán láthat a nap alatt.

Az ördög: Mit tudsz mondani neköm a Háromra?

A kúdos: A mejik házon három ablak van, az elég világos.

Az ördög: Hadd ha'jam mit mondassz a Négyre?

A kúdos: Négy kerék elég egy szekérbe, több nem is kell.

Az ördög: Hát valamit tudsz-e mondani az Ötre?

A kúdos: Öt kéztj elég egy kardnak a maroklattyára.

Az ördög: Mongy valamit immán a Hatra?

A kúdos: A kinek jó hat ökre van, szánthat, vethet, boronál-hat, erdölhet a más segittsege né'kül is.

Az ördög: Nem hiszem, hogy tudnál valamit mondani a Hétre?

A kúdos: A kinek hét leánya van, annak főhet a feje, mig rendre mind a hetet jó hêré fêrhöz adhassa.

Az ördög: Mongy valamit most a Nyóczra?

A kúdos: A kinek nyócz asztaga van a csü'kerbe, a nem szorul másra kinyér dógába.

Az ördög: Hát utójára mit mondassz a Kilenczre?

A kúdos: A kinek kilenczsalonnája van a hijjál'a, nem fut a szomszédba pörgölnivalóér'.

Az ördög ébámult a kész feleletön, mind azt hitte, hogy a gazda maga felelget neki, s azt mondotta hát: No légy magadnak, látom többet tudsz mind én s aval ellódult a honnét jött vót.

Az új gazda más nap röggel jól tartotta a kúdnst étellel itallal, a mellett adott neki sódort, disznólábat, még egyebet is, a mi lelke fölött vót, hogy őt kisegítötte a bajból. Ő maga pedig s a felesége addég ügyeközték, hogy rövid üdö alatt egy szép jószágot szörzöttek, a'ra házat építöttek. Az asszon sokat segítött az anyósán is, annak a szorult állapottyába, s ő még ma is süti a palacsintát, ha mind a kilencz szalonna ê nem fogyott.



**VI.**

**TÁJ SZÓTÁR.**

## **Rövidítések.**

H s z. : Háromszék.

U s z. : Udvarhelyszék.

Cs. : Csik.

K f s z. : Kereszturfszék.

H o m r d. : Homoród vidéke.

H é t f. : Hétfalu.

E r d v. : Erdővidéke.

M s z. : Marosszék.

A r s z. : Aranyosszék.

T á j s z. : Tájszótár (Budán 1838.)

M. ny. Szót. : Magyar nyelv Szótára. (Pesten 1862.)

V. ő. : Vesd össze.

L. : Lásd.

V. : vagy.

V mit, v kit : valamit, valakit.

K m. : Közmondás.

(Hol a táj nincs megnevezve, ott Hszék értendő.)





# A

**Abagos:** szörösen született gyermek, (ebagos) V. ö. agos, agosság. (Tájsz.)

**Abajdok:** valami izlés s arány nélküli nagy test vagy miv. Nagy abajdok ember; abajdokul rakott asztal. V. ö. abajdocz. (M. ny. Szót.)

**Abaskodni:** ágaskodni.

**Abbavéteni:** abbahagyni valamit zavar s ijedség mián.

**Acczide:** addsa ide; *hocczide:* hozdsza ide; *acczasza, acczaq:* add-sza.

**Addég:** addig. Addég s addég, hogy kifogyál belőlle.

**Ágalni-bogalni:** csürni csavarni. *Eldgalni-bogalni:* jobbra balra magyarázni a dolgot. (Uisz.)

**Ágál:** urat játszik, magát fitogtatja.

**Ágyalni:** agyba fejbe verni. *Megagyaltuk* a kizsupolt s aztán bötre felvert kénvéket.

**Ágyai:** ágyalni; a cséplők *dégytalak:* a cséplendő gabonát a csűrben oldal-félt összerakták.

**Ágylag v. agyon varni:** két szély vásznat összevarni. (Uisz.)

**Ágytörő:** mikor a leányt férjhez viszik az apai háztól, másnap a leányos házhoz tartozó rokonok a vőlegény házához mennek látogatóba, lakomába s e látogatást nevezik több helyt e kifejezéssel: *ágytörőbe* vagy *kárlátóba* mentek. (U.)

**Ahajjt, ehajt** (a helyen, e helyen): ott, itt. (Mondják Csab. s Uszéken s belévegyítik, ha kell. ha nem, a beszédbe.) *Aha'ról, ehe'ről, aha'ra v. aha're, ehe're.* **Áhi, ánkodl, ánkó:** tátott száju, hülye, ügyetlen.

**Ahozléve:** ahozképest.

**Aj:** hajb, jaji *Aj! megfogá dílt.* (Népd.)

**Ájang:** átal, szégyell, vonakodik. Ne ajangd égy dögözni; ajangom megmondani.

**Ájas:** fecskefarku; *djason:* fecskefarku'ag. (Uisz.)

**Áká'miko':** akármikor. (Uisz.)

**Alítt:** vél, sejt; Nem es alíttas: kevésbe venni.

**Alánféléz:** alá s fel jár, és: tétova beszél.

**Állat:** a szerfeletti nagyítást a székhely így fejezi ki: nagy állat nagy ember; nagy állat nagy fa.

**Álmottam:** ad, a: álomban, — odba, — ába.

**Ámmog:** ámolmog, lehzzel.

**Annyé:** annyi. *Annyég:* addig, odáig. *Annyég* nem mönyök el. (Uisz.)

**Ánkuczáskodik:** tácsog, bámészskodik. Te Ánkuczal! (Homr.)

**Áporkodik:** kakaskodik, ingerkedik. *Mit dporkodol annyit te!* (Uisz.)

**Aprítta:** takarodj innen!

**Ápró:** himlő. *Nagyapró:* hólyagos himlő; kicsidapró: veres v. kása himlő. *Megköte a nagyapró. Aprókötés,* vagy *aprókötes.*

**Áránsu, egyaránsu:** egyenlő. Olyan egyaránsuak, mintha ikrek vónának; egyaránsulag lépnek.

**Árnyék:** jelenti ezt is: fészér, szin. — *Taszid bé ezt a szekeret az árnyék alá. Mondják így is: árnyék aija.*

**Arr:** orr; *arrot:* orrot. *Arrolni:* orrolni. Ne kongorgasd: fintorgasd annyit az arrodot.

**Arrunnét v. arrunnól:** arról, arról felől. *Arrunt:* a tájt.

**Árté:** derék, pompás. *Árté vendégség.* Vessünk egy árté pipását.

**Aszat:** buza közti tövis neve. (Uisz.)

**Átal:** középárány; valaminek átajját venni; átköteni: áthordani; *átalfa:* kettős rúd keresztfája; — *átalabb:* rövidebb irányu — út; *átalkapu:* közkapu; *átalkelő:* átjáróhely; *átallag:* átlag. *Átaligyenest v. átaligyenesebe.*

**Attól még es:** de azért, mind a mellett is. Attól még es elmenyek. *Attódtól fogva:* attól fogva. Csikb.: ahattódtól fogva.

**Átalítt:** átsusztat, átmorul keresztül viszen.

**Ámlék:** diaszó aprólék. *Diaszó köcsög.*

**Ázótt:** (Hsz.), azó' és azér. (Uisz. és Hsz.): azért.

**Azonaránt:** azon irányban. *Azonfelé:* hasonfele.

## B

**Bá:** bátya, báty. *Ki fia vagy? Én az Izack Pista béd.* (Usz.)

**Babba, babbás:** szép, csinos. *Babbáson felőtözött a gyermek.*

**Babó:** szörével kifordított börbunda. (Usz.)

**Babukol:** búva dolgozik. *Fenn babukol: éjjel sen jár-kel.*

**Bádik:** bádóg.

**Baggat, aggat baggat:** megférczel valamit feltúl.

**Bajnok:** jelenti ezt is: *alkalmatlan.* Ne légy ojan bajnok.

**Bajossan:** aligha. *Abból bajossan lesz valami.*

**Bakarász:** kapkodva, v. akadozva beszél.

**Bakonta:** faeregető bakeszán, v. talpszán. (Hétf.)

**Bakós** (Hsz.): *mamós.* (Usz.): rémkép.

**Baksa:** egy éves berbócs.

**Bakai, buksi, vaksi:** értetlen, rosszul kezelő.

**Balán:** szőke szőrü juh. (Hsz.)

**Balkán:** balog. *Balogol:* balog út; balog hajtásnyára: a meddig balog kézzel hajthatni el.

**Bánatmalom:** oly malom, melynek ritkán van őrlője, vagy vize nincs.

**Bándogalni:** bánkodni rajta időnként.

**Bángó:** bankó, bankóta.

**Banyalitt:** összehány-vet, térczel. V. ő. vanyalitt.

**Bargó:** maszкура. (Homr.)

**Bárka:** gát, töltés. (Usz.)

**Bédér:** igen szeres v. igen serített fonal. *Benderíteni:* seríteni.

**Béczélni, v. becézettetni:** kényeztetni. Kényes bécze. (Hsz.) *Böczélni.* (Usz.)

**Béféledzik** — a téj.

**Bégyézi magát:** oda biggyeszi őt nem illő helyre. *Félbégyzi magát.*

**Békölet:** közbeilleszt. *Jól kövületi a dógot:* úgy menyen el rajta, hogy nem ejt hibát egyfelől is.

**Belétőjked:** beléakad, beléköt. *Most miért tudsz belém tőjkedni?*

**Bélice, bölice:** tiszta fehér bárány, melynek a szeme körül nincs meg a szokott fekete gyűrűkarika. Édes kicsi belice báránkám!

**Barabuj:** baraboly. (Erdv.)

**Bérrég:** a juh mikor fogad. A johok

mégbérrégtek. Bérgessétek meg azt a juhot a berbécsevel.

**Bérréget:** megbolygat, p. o. a száradni kezdett szénát villahegygyel megbolygatják — megberzegetik. *Bezget.* (Erdv.): megberzegetik a szénát; *bezditte azon a szénán.*

**Bérróka, bérréze:** a barázdában aprón maradt kender.

**Bésajdul:** béserül.

**Bétácsol:** elnémit. *Letácsolni vkit.*

**Bétia:** nagynyavalya; *törjön ki a betia!*

**Bétossza tani:** helytelenül bévetni. *Bétosszan:* helytelenül bétántorodik. (Hsz.)

**Bétosz:** bétaszit. (Cs.)

**Bévermél:** p. o. a sok ételt. Mind egy falásig bévermelte a turós puizskát.

**Bibirkálni:** matatgatni. Be bibirka ember vagy!

**Bicski:** kis bicsok; *bicska:* nagyobb bicsok; *kicsike bicski:* tollkés. Te istennek fanyellú bicskája: semmirekellő ember. *Bicskás:* vad magavetű; *bicskos:* fahéjázó peczkes legény.

**Bien, bizen, bon:** bizony. Én bien nem montam. (Homr.)

**Bilinkél:** billegve jár; *billent:* fordul — a tánczban. Kettőt hármát billentenék. (Usz.) *Billent a sánta.*

**Bimbolózás:** összebonyolódás, összeveszés.

**Bincs:** pinty. Ugy elrepül tollunk az élet, mind a bincs.

**Bincsolódik:** midőn két verekedő öltre menve összefogontozik, v. mikor a fonalszálak a szövőn összetévednek. *Bélbincsalakodni:* belécsippszekdni.

**Bíralkodik:** bír. Sok mindennel bíralkodik. (Usz.)

**Bírik:** jut. *Beabírik a jószág. Elbírik keziről a jus.*

**Bizsiók:** kerti növény. Virága olyan, mint a fejtér izsópe, levele szennyes sőtétöld, illatja erős, — nem kellemetlen. *Bizsióknak es megjár, olyan szép,* azaz nem igen szép.

**Bizget:** bizgat, bolygat. Ne bizgesd azt a dógot.

**Bizgentyű:** valamit mozgató eszköz, p. o. zongora pallócskák, óra indó, stb.

**Bitos, bitonyás:** fájós láb, nyavalygós, gölöhös.

**Bócsuzni:** búcsuzni.

**Bodócs:** apró boggyó, és: tinó. (Uesz.)  
 Bodócsozni: bimbózni

**Bodoru:** egyetlen; kedves. *Csak egy bodoru forintom van. Csak egy bodoru lednyunk van;* egy pár bodoru alma mellett ezen a fán.

**Bogonyavéri:** denevér. (Toroczkon.)

**Bogarica:** bogárszaru tinó v. más marha.

**Bojdit:** bolydit = felbolygat. *Bojdulás:* fölháborodás. — *Bolygatagság:* önkénytelen szétjárás. *Bója:* balga.

**Bokig:** bokáig — érő víz. (Bok: használatban.)

**Bong:** gomb. (Cs.)

**Bonger:** apró vad fákkal sűrűn benőtt lely. (Uesz.)

**Boritto ik:** neki borítottott: változásra hajlik az idő.

**Boritott székér:** egész boritéku; *kóboros székér:* oldalt két leleplezhető ablakkal.

**Borshimes:** szöttes neme, melyből a szókely közasszonyok asztalnemtűkészítenek.

**Boss-tartó:** borstartó; ojan mérges, mind a bossstartó. *Bossos csuka:* fagyókerü növény. (Hsz.) *Bosszóm Jankó.* (Uesz.)

**Bótani:** boltozni: bótás: boltozat.

**Bótás:** tévelyeg, botorkáz, botlik; belébotáztam valamibe: önkénytelenül belébotlottam, v. beléavattam magamat.

**Bothál:** összeviesza bányvet.

**Botog:** dologtalanul jár el és hátra. (Uesz.)

**Bőcsü:** bőlcse; fektessd a bőcsübe. (Hsz.)  
*Bőcsü:* (Uesz.)

**Bőkent:** pálczát, botot ellődít, mi két bőten = bütüin bakkadozva tovább fut.

**Bőncölget:** csömbölget, csombolygat.

**Bucsalódlók:** buslakodik. *Ő ojan bucsalódló-féle.*

**Bucakázik:** felbucakázik v. buczkándik: bukik által. *Bucakát vet a gyermek:* a fején átbukik. *Megbucakáztam.*

**Boдрёjos:** boдрos — főkött.

**Buff!** mikor valami puffan. Ugy leesett, hogy ugyan megbuffant. *Bufog a sertés,* — a viz a fazékban: pufogva forr. *Vastagon bu fog a bő forrásvíz. Megbuffantlak:* hasba ütlek.

**Bugja:** boglya. *Felbuglyázni a szénát.*

**Bukkik:** bukkik; *bukkani, lebukkani.* (U.)

**Burran:** felberran: röppen — madár, fogly. k csoportja.

**Burrog v. burankozik:** dong — cserebogár.

**Burus v. burkos v. buros:** ágas bogar, terebélyes.

**Bugojék:** kis buglya, és: buvó zugoly.

**Buszú:** boszu; buszuszkodni: boszut úzni.

*Világ buszujára:* mávok daczára.

**Butuk:** hordozható lábkaloda. (Uesz.)

**Butyikó v. butikó:** b tikó, bütyök; *ndibutikó:* kibotosodó káka. A butyikós fele a pácának, a dolognak: nehéz oldala.

**Buzugán:** buzogány. (Uesz.)

**Bü:** gamat, takarítatlan. *Bünel is büvebb;* büszerzet; büszemély; *elbüvölle:* megmocskolta — magát; *büvölködik:* mocskolódik, ocsmány dolgot kezel.

**Büdü:** büdös hely, fogda; *büdübe:* veszedelembe — vinni v. lefogni.

**Bükfőjes:** konok, makacs.

**Bütü:** bütü és: böte v. büte valaminek. *Megbütüzni a végít. Bütüs végü.*

## C

**Cálgat:** balról jobb felé hajtja a barmot, és: *cálgassa a dögöt* — másfelé fordítja a beszéd értelmét. *Ne cálgass hé! Csá hó!*

**Cajpota v. csajpoti:** semmit számba nem vevő; féleszü. *Cajpotiság.* Ekkora csajpotiságot v. csajpotáságot az ember ne es lással. *Vesd ő. Csajbutag.* (Tájszót.)

**Csalámbor:** kószál, tekereg. (Uesz.)

**Csali:** csalfa.

**Csandargat:** keveri a vizet valamely edényben; a *keverést:* forrázást v. malátát a kádban; *csandarított:* tésztát dagaszt.

**Csángat:** lármásan harangoz, csenget. *Bécsángatták:* elvégezték a harangozást. *Ne csángassatok annyit, te!*

**Csángó:** pálinka tisztításakor az üst fe-

nekén maradtott részt nevezik így több helyt. (Uesz.)

**Csapi:** hízeglő, ide s tova hajlongó.

**Csármálni:** lármázni. (Uesz.) *Ne csármájj annyit.*

**Csata:** éji őrízet és: csorda. *Jó csata ménesem, jó esztana juhom.* (Népd.) *Csata:* kiháló csordaőr. (Uesz.)

**Csatt:** csat. *Csattolni.*

**Csavara:** zavar, vizsongás.

**Cséméllik:** csömörlik. *Megcséméltem.*

**Csémpe:** kályha.

**Csengér, csöngör:** sűrű bokros hely. (Uesz.)

**Csengető:** nagybbszerű vas kolomp. *csengetyű:* kisebbszerű rézharang; *pergő:* kisebbszerű vas v. réz kolomp.

**Csepész:** főköltő. A szegény leánynak bű szállott a fejére, s nyomorúság az ölibe, azaz: *csepsz és bilang*.

**Cseppdős v. csepérő** — csepp: alig egy csepp, végcsepp. Mind egy cseppdős cseppig megitta. *Egy leccseppel sem.* (Hsz.) **Csöpörő csöppig:** egy utolsó cseppig. (Uzs.)

**Cseréce:** apró barmok állán v. nyakán függőlegesen kinőtt vékony húsdarab. **Csereburung:** cserebogár.

**Cseréke v. cserőke:** ágasbogas fa latorja helyett. (Uzs.)

**Cserény:** kemenczék belső oldalán kőből v. téglából rakott fal, melyre a kályhákak ragasztják. (Uzs.)

**Cseres malacz:** házba betanult, v. gazda, gazdasszony után tanult malacz.

**Cserpenyő:** serpenyő. (Hsz.) **Csörpenyő.** (Uzs.)

**Csete:** lakoma, (ritkábban használt.) (Uzs.)

**Csala:** pajzán, jó kedvű; fiatal marháról v. gyerkőczéről is mondják.

**Csalados:** ijedezve kiáltoz.

**Csibbődni:** csipedni, csipkedni. (Uzs.)

**Csics:** csics. **Csicséréz:** pajzánkodva fogdossa a fu a leánykát.

**Csid:** csikó hajtás szava. *Csid ide ne!* ne dacoskodj! *Csid alá mámi:* kötődés a rossz lovaglólval, v. bár elvetné!

**Csidma:** csizma. (Uzs.)

**Csig-big,** csüg-bog, v. csög-bog: elkorhadt, eléhezett apró baromról mondják, de igen törpe, púpos, horgaslabu emberről is. (Uzs.)

**Csiján,** csihán: csaján. Dugjuk a csijánba a guzsejat, met immán kijött a csihán. (Km.)

**Csikla:** sikla, csukló.

**Csiklik:** csuklik.

**Csillámpol,** csillámpozik: káprázik a szem, v. pialog alig a tűz.

**Csingolázik:** csingál, csingasekodik, lo-gáutozik, valamiről függ, kalimpáz.

**Csipe-csopa:** apránként. (Uzs.)

**Csiperkédik:** csimpszekedik, csipekédik. Ne csiperkedj reám!

**Csipe:** minden fán v. fűvön termő tövis. (Hsz.) **Csüpeke:** (Uzs.) **Csipnye-bokor:** csipebokor. (Homr.)

**Csipur:** csupor. *Éltörött a csipur:* el-petyeredett.

**Csürikol:** csüripel.

**Csóbány:** nagy juhászkutya. Így hívják a sóvizet átalagot v. dobonkát is. (Tsm.)

**Csókanzemű:** kékszemű barna ember, v. ló.

**Csoma:** gyakran hallani: *hogy a csoma vigyen el;* (tán pestis.)

**Csombogog:** valaki körül surlódva vagy tapogatózva jár kel. Vidd el a gyermeket, *ne csombogogjon körültem.* Elcsombogog a többi között: megél ő is valahogy. *Jól csombogognak:* tisztességesen élnek. (Uzs.)

**Csongojitt:** csombolyit. (Cs.)

**Csontika:** csontocska. Minden csontikáját csaszézergetem.

**Csontorag fa:** megcsontkitott, töredesett águ élőfa; *csontorag ló:* bēna ló; *csontorag fog.*

**Csóó:** nevendék fia.

**Csoronka:** vízcsergő; *csoronkál:* vékonyan csorog. Ma egy *csorinkát* sem ittam.

**Csorrintani.**

**Csorotos csóre v. csurutos csurdé:** mérös mezittelen. (Uzs.)

**Csorszog:** csoszog.

**Csög:** bog, him szarvasmarha nemisése.

**Csörik:** törpén marad — ember, nővény; innen *csöki v. csökevény:* törpe, pulya; *megcsökölt:* pulyán maradt.

**Csöllen, csörölni:** fonált csökre tekerni és: tág torokkal inni.

**Csöntörge, csönkö:** erdőn levágott fának a földből kiálló csutkjaja.

**Csörge v. csérge:** pokrócz.

**Csübbant:** követ dobál a folyó mélyébe; csübbot üt úszva. *Csübbol, csübbol:* úszás közt a vizet kézzel és lábbal csapja.

**Csucsorka v. csücsörke:** a korsón kihagyasodó ajak. *Csucsorkás* korsó, lábas, csupor.

**Csug:** sug; *csugdos:* sugdos. (Cs. és Homr.)

**Csukorék:** p. o. alma, mogoró. (Uzs.)

**Csurgyál, csurdál, csungál:** csen, sik-kaszt.

**Csuri:** csunka. Csuri bicsek, réz a nyele, cifra dáma, nincs eleje. (Táncszó.) Milyen *csuri* vagy: kinek a haját a bőrtől leányiták. *Csurimuri:* hitvány, haszontalan.

**Csuzsa:** háncsu; *törökbuza csuszaja:* hántott lapja; *csuszika.* (Uzs.)

**Csutika,** csutka: alma, körte, törökbuza, stb. csutika. *Csuga:* a miben a makk terem, *csukának* is mondják Udvarhelyszéken néhol.

**Csücsörödik, csucsorodik:** kidomborodik p. o. az ajak.

**Csüngelőség:** hintáz. *Csüinge-lüinge* — növény.

**Csüpf:** csepű. (Uzs.)

Csürkészni: kurkászni, keresgélni. (Uss.)  
Csürrent: vadra rivall, durrant.  
Csütört, esétért, esétér: eszköz készítésre hasogatott s száradni tett fa; fa dereka; megmérni a fa csületjét: vas-tagságát.

Czápa: kis czáp. (Uss.)  
Csallang: orsóra sodorított gyapott.  
Czárnok: levagdalt s helyt az erdőn száradásnak indult s háton is hazahordható vékonyabb ágak. (Uss.)  
Csécszopó: csécszopó.

Csömpöl-asszony: nászruhákat vivő székér felügyelője.

Csöpök: alig egy arasznyi magas száru csizma, melynek oldalait szíjjal fűzik.

Czihas: zaklat, kerget. *Elczihasol* az üllő a tyukokat. Ne *czihasd* annyit e kutyát, hadd egyék vagy nyugugyék.

Czihas: a ki a lólopásban segéd; de nem az orgasda. (Uss.)

Czilingés, szálingés v. szilingés: egyenként jön elé.

Cziréz: hadonás.

Czom: czomb.

Czomporkert: falvak végein az úgynevezett vetéskapu — tanorkapu mellett kétfelőlről való kertelés. (Uss.)

Czorhol: húz — von. Eleget czorholt minket. (Msz.)

Czuczorás: czibál, megrángat, megfogdos. Jól megczuczorázta a gazdasszony a szógálóját.

Czömpőj: levágott magas fáknak székérre rakható része. (Uss.)

## D

Dajbas: vastag kövér, dajna. (Torocz.)

Dandáros: dándíroz. (Uss.)

Darék, darak, derék: derék, ügyes, (Kiss.)

Darvas: kitűnő nagy-szarvu-ökör. (Uss.)

Débég: dörög. (Uss. felvid.)

Degedős: a mi könnyen deged = dagad, puffad; *degedj meg*: gebedj meg; *degeszt*: puffaszt.

Dékret v. dökret: mörgöt, zakatol. — Nagy *dökretessel* mőnyön az üres hordót vivő szekér. (Uss.)

Döllő v. döllő szántó az, melynek oldalára véggel több szántók mennek. — *Döllő föld*.

Dérék-ut: töltött út.

Dérendőzia; náaszt kísérő lármás teke-tóriák; *derenducázik*: nagy zörgéssel menyen — a rozg faközsekérrel. *Ugyan derenducáziknak*. Derenducza.

Dérőlni: délelni. (Uss.) *Dérelni*. (Erd.)

Dészű: derékra csatolt széles szíj-jerszőny, tűsző, gyűsző.

Díske, dűske: egy éves bárány, ifju juh. Szép *dűszkéje* = neje van.

Dobigál: hajgál, lódigál. *Dobigáldódn*.

Dobondál: reávesz, reábeszél.

Dók: gyapotfonó kerék felálló, választékos crra, melybe illesztik a fonó vasorsót.

Dollik: torlik, terjed emelkedőleg; *ki-dollik*: kiárad, kitorlik. Leginkább: *jég-dollás*.

Dorgó: légeresztes cső a hamuszir főzésnél.

Dorhol: hengerel, mangorol.

Dorol: Jong; és: megtámad. Dorolják v. dongják a legyek a tejes fazekat s a méhek, dongók a virágokat. (Uss.)

Dorancs v. darancs v. garancs: göröngy, gaj.

Döböcsköl: megnyomogat, töcsköl. A bihal a térdivel megdöböcsköli az embert.

Döblocs: eütő-tök.

Dögletni: restelni. Dögletli a munkát.

Döhöl: ver, üt. — Jól megdöhöllek.

Dőjt, dőt: dönt, fektet, p. o. csürben a csépelni való kővéket; innen: *dőtés* = egy egyszeri letétele 20—30 kéve rozs vagy búzának. *Eldőjtötte a macska a tejet* = elejtette a becsületet.

Döléndés: dölöngöz, dölöngel; *döllög*: dölöngölve jár; *döllent*: félrebillent. — *Dölleszki*: oly ember, ki a hasát kidöllesztve szokott járni.

Dömészödi: köpezős ember, hasók, döndi, döndics.

Döndit: buffant, döngöt; *feldöndit*: lebuktat, hogy döng belé; *döng*: hátbuff, ducz.

Döröcskölő v. dűröcskölő: ványoló.

Dörököl: döböcsköl, meggyúr. *Elveszett a mőndrok dörökölő pőcsője*: lágyan töltik a szákot.

Dőszambás, megdőszambás: megver, megérintget.

**Dudorodik:** kedve jő, neki kerekedik.  
*Jó kedve dudorodott.*

**Duga v. dugaj:** kis gát, árköltés.

**Dugocsolni:** ide s tova eldugocsolta: elrejtette.

**Duhad v. duvad:** a hó a házról.

**Duláb:** négy öt vas:ag szál fenyőfából készült tutaj. (Msz.)

**Dunás:** megduntatás = feldngás; *fel-dunják a vizet a gáttal; felduntatta a jég a vizet.* (Usz.)

**Dungó:** dongó; *dungóvir lg:* tüdő-fű.

**Durga:** durva lepedő forma, melyet

többnyire buza szárazszáni használnak. (Usz.)

**Durhódos:** magát az eszelősségig meg durált, mikacs. (Cs.)

**Duvatag v. duvadék:** tapaszthulladék, nagy szuivat.

**Duzmálódik:** duzzaszkodik, mérgeződik, duzzog. (Usz.)

**Düheres:** düher, vén ló.

**Dühü:** düh; *dühübogár:* májusi hosszú, fekete, lágy testű bogár, szárnyatlan mászó.

## E

**Ebbed, elebbed:** ellankad; elvetemül a seb.  
**Ebéd:** reggeli. *Parasztébéd:* késő reggelizés. *Délebéd:* rendes 12 órai ebéd. *Vizik a delet.*

**Ebsömereg:** borsömereg — arczon, karon, nyakon.

**Eccsérés-eccséríbe:** rögtön. (Hsz.) *Eccő:* egyszer. — *Eccös-mind:* egyszeremind (Kfsz.)

**Édeség:** egy vér vele, egy testvér; *édesegy két ország; édesegy két szlo.* Mű ketten édesegyek vagyunk. Az ő apja az én apámmal édesegy vót. *Édi v. édike:* édesem (gyermekszó), *édesel, megédesel:* megcsókol; *édes meg leltem apókat.*

**Éfélíkor:** éjfélkor.

**Éfu:** ifu, innen: éfiattam, ad, a, — ifju koromba stb.

**Égedelém:** erős boszuság, méreg, szenvedés, szorongató helyzet. (Hsz.) *Égedelém.* Hol az égedelőmbé v. isten haragjába vótál? (Usz.)

**Eghetetlen:** átkellen, szörnyű.

**Egy:** rendes jelentésén kívül: mint-egy. *Egy éfélíkor lehetett.* (Kfsz.)

**Egy almuak:** együtt nevedők, p. borjuk, csikók, malaczkok.

**Egyébha:** egyébként ha, csak ha; p. o. nem akar segíteni, egyébha megfizessük.

**Egyet sem:** e kifejezés gyakori Háromszéken, kivált ha vonakodnak valamit tenni: *én biz egyet sem tánczolok; egyet sem menyek többet guszajamba.*

**Egyikamásul:** egyformán, egyik úgy mint a másik; az alkuban a gyengébb csikket fedesi a jobb csikk.

**Egyivel-mással, v. egymással:** egymásra.

**Éhenkórász:** éhenbolygó.

**Éiasóm:** elhiszem. (Usz.)

**Éjhált:** éjt állott — viz. *Igyék éjhált vizet. Kenje az éjhált nyáldóval, s meggyavul. Éjjészés:* éjjeli virasztás. *Éjnaponta:* éjjel és nappalonként.

**Éjtagató:** megkülsőnböztetéssel a stíri szítától. Vedd elé az ejtegetőt, s ejts egy kicsi törökbuzalisztt!

**Éktelen:** minden a mi rendkívüli, ha szép volna is. — *Éktelen szép, éktelen nagy.*

**Elajangol:** elresterl vmit félelem — v. szeméremből.

**Elárvásodott:** árva kinézésűvé lett.

**Elbáll:** elpalástol, elcsinál valamit.

**Elcaillent:** egy vágással vmit lenyír.

**Elintéken:** eleinteni napokban. — Az eleinteken — a közelebbi napokban nálunk járatok.

**Elélükken:** véletlenül előáll.

**Élemész:** élénk, életre való.

**Elered:** elterjed a seb; elered a víz a töltésből.

**Éless:** élesztős keverék.

**Elészállingorni:** egyenkint jöni elő, mint a csorda, majorság, stb.

**Elészérkétél:** elékerségél.

**Élet:** udvar; innen: *életartás és rakott élet; jó életartó:* jó gazda. *Élet-szer:* mindenféle gazdasági épület és eszköz.

**Elfélégél:** felibe mond el. Csak elfélegeli a beszédet.

**Elfiocsent:** elhibáz — nyelvével.

**Elfiutart:** elfut, félretol.

**Elfogatkoz:** elfoglalódik dologban.

**Elfidül:** eldül, elbitolyodik. (Cs.)

**Egyiről:** gyéribben rak, szélyeast.

**Elig:** alig. *Elignebe:* eligeccse; *eliges ondy:* csak alig. Elenés elig.

**El** is **al:** p. o. elmönt. Így: föl is föl-mönt. (Kfsz.)

**Eljárt:** hrvénült leányról mondják, kihez régebben jártak a legények: *lejárta*.

**Elkanyvadt:** betegség miatt elérőtlenült, legörbült ember. (Usz.)

**Elkalapol:** elsiet — vmit.

**Elkéccsint:** elcsappint. *Elkéccsen:* elcsik vmitől, kimarad a sorból. *Attól elkéccsenél:* nem lett részed belőle.

**Elkérsztél:** elgátol, elakaszt — vkit tervében.

**Elkérsztés:** megindítja az építendő faházat.

**Elkesdegel:** p. o. verni, szidni. *Még elkesdegeli:* még azt kezdi mondani, hogy stb.

**Elkotródt:** a kerék torka, ha vásás által megtárgult; és: elment, elillant, elvarrott.

**Elkópik** — a hús, mikor a sültében igen megassz.

**Elleget:** eddegél. (Hsz.) Öllöget. (Kfsz.)

**Ellegyint:** ellendit; ellődít.

**Elmagol:** maggal bővet. Elmagolta a földet.

**Elnapos:** napot tölt liába. Isten tudja meddig elnapoz.

**Elnyarad:** elernyed, elárnyad. (Tczkó.)

**Elődall, elődarol:** félre megy, félre vonul, elvonul.

**Elrejténi:** elájulni.

**Elrekkén, elrokkán:** elszenderül, és: félrokkán, dül.

**Elripi:** p. o. elmondani a beszédet derékül. Jó elripte = kivágta — a tanczot.

**Elrített, elsrített:** elcsen, ellop. *Elsrít:* elmegy nagy friusen, hirtelen oda lesz.

**Elsurrint, elsubint:** ellop, elsikkaszt.

**Elszálingolni:** kender v. lencsálakat roz kezelés által szétzilálni.

**Elszélelni:** széllal lobbal csinálni vmit.

**Elszikkitt:** elhúsz — más jószágát; szántáskor a szomszéd földjét.

**Eltanál:** elszakik — más helyre. Más szeretőhöz tanúlt. Töllem eltanúlt.

**Eltanýtt:** eltanit.

**Elvart:** elosan = valamely baj elöl elsuban, megszökik.

**Elvederéni v. elhedaréni:** elhányódni vetődni.

**Elvetekédzik:** elmérgesedik, elebbed — a seb.

**Ember:** az én emberem = uram, férjem.

**Embörnyi ember:** derék ember. (Kfsz.)

**Emönyön:** elmenyen. (Kfsz.)

**Endelédik:** elenyedik; *elendeledett:* elgyengült és v. hideg miatt; felendeledtem: belsőm felháborodott. *Endellős:* éhelyitős, rosszízű édes.

**Enyett:** ért, által; *enyettem*, cd, e. —

Enyette kaptam meg e hivatalt. Enyeted = éretted türtem. (Usz.)

**Épéssel:** némi aprólékos munkával foglalkozik, pepecsol.

**Éppen, éppen, éppog, éppeng:** éppen.

**Éppenes** éppen.

**Épség:** épület; derék épséget csináltak. Elkorult, elavult, elcsondult épség.

**Érdég:** ördög (Homr.)

**Éredés:** gyuladás. (Usz.)

**Érént:** iránt.

**Ereszkédet:** csermely v. ér.

**Ereszteti:** e szónak igen sok értelme van. *Elereszt:* ni a dolgokat, vagy a foglyot: elszabadítani, elbocsátani. *Ereszt* a méh: rajzik. Egyet vagy kettőt *eresztik*: minthogy öltönyöm feszeg, vagy melegem van, egy vagy két gombomat kigombolom. *Ereszt*, pl. az alfeléből. *Megereszteti:* a lovat a hámból étetésre a gyeprer kiereszteti. *Elereszttem* a véredet. *Béereszteti* a házba valakit. *Felereszteti* — a czibrét *Nekiereszteti* az agarat a nyúl-nak, vagy a tábornak az ellenségnek. *Eleresztette* a fülit: kedve elveszett. Jore te, *ereszsz* egyet ezen az osztóvátán: fordítani a fordító- vagy feszítőfával. Elöl *eresztetek*: bocsátlak, hogy menj elől, vagy: nem bánom, légy előbb mint én. *Megereszteti* a seritendő fonalat; megtágitni a búrta a fonókeréken; a vésés lynkát tágitani, vagy a belé illesztendő fa csapjából lefaragni, hogy jobban beléilljék. *Leereszteti*: vmit a kútba, vízbe, gödörbe bocsátani. *Ne eresz:* ne bocsásd, hogy elfusson, hogy tovább menjen, hogy harapozzék, hogy közeledjék, hogy áthágjon, hogy felhágjon, vagy hogy leszálljon, hogy siessen, hogy rendetlenkedjék. *Magára ereszteti*: szabad útát engedni, kényére hagyni. *Magamra ereszttem*: az ellenséget, kutyát, roz embert magamra bátorítottam engedékenységgemmel; ha a tetűt a lábadra eresztet, felmás a fejedre, (ha akoldusnak magadon egy kevés hatalmat engedsz, egészen elhatalmasul rajtad.) *Megereszt* — a kovács lágyra a kemény vasat; a beretvás megereszteti a beretva butult élet, stb.

**Ergője, erbuja:** ingerlékeny, eszelős, veszekedő. (Usz.) *Ergője*. (Hsz.)

**Értet:** erősen; erősképpen.

**Errűnnét**, v. **errűnnét** v. **errűnnöl**: erről felől, v. erről; **errűnt**: e tájt.

**Értémbé**, **értédbé**, **értibe**: az én, te, ő, általunk megért időben.

**Értire** ad: értésire ad.

**Ervendőz**: örvendez. (Homrd.)

**Esődik**: vágyódik, pl a légy esdi a mézet. Ugy esődik érte, hogy — —

**Esedésik**: hulladoz a földre — az ember, a hó. (Usz.)

**Éskola**: iskola.

**Esmég**, **esméng**, **esmé'**, **esmét**, **esment**: ismét. (Usz. és Hsz.)

**Eszeni**: eszözni; **ess**: eső esik; sokat esett. **Eletezett** az idő: esső lett.

**Estendőn**: este felé. (Usz.): **estelős estig**: egész estig.

**Esz**: ész. Adjon isten eszt. **Esztok**: koponya. Nem sok van az esztokban.

**Esződik** v. **esződik** v. **eszénkedik**: eszmél, vmit eszébe veszen, p. o. későre eszénkedem; **feleszénkedni**: felocsudni — **Eszefitty**: feledékeny.

**Észtán**: osztán, osztán. (Usz.)

**Éstőlódik**: eped, mérgelődik, töprenkedik.

**Ésténtök**, **néténtök**: ügyetlen.

**Étő**: étető, mérgező éték; **étai**: étetni, megmérgezni. **Étőt adott né neki**.

**És**: iz; **esilva-és**, **alma-ész**, **körte-ész**.

**Ésribe**: izibe. (Kfsz.)

**Eszént**: ezennel és ezenszerint.

**Éveg**: üveg. **Éveges**: házaló üvegarúló. Évegablakot csináltassanak! (kiáltja az utcán.) **Évegbót** — bolt. Eleget árulnak az évegbótba.

## F

**Facsaros** v. **csafaros**: csalárd, álnok. Csafaros lelkű.

**Facintós**: horgas, egymást surló lábú; helyielen magaviseletű.

**Fakócsa**: farkószékér. Htf.)

**Falángérosik**: csékász. Elfalángérozta az időt.

**Falat**: nyelv v. inykelés. **Fulalka**.

**Fallik**: farlik, oldalóg, pl. a szán v. szekér oldalos helyen. **Fallós hejji**.

**Fancsalog**: elé s hátrajár, tekereg. (Usz.)

**Fanczog**: fanyarán, fanyorán szól.

**Fanyalog**: immel ámmal tesz valamit; **fanyalgás**: kedvetlenség; **fanyari**: rozsz kedvű; **fanyolgat**: fanyarán nyeleget; **fanyalgás**: nyavalygós, beteges.

**Fartatós**: dülös út, hely.

**Fassáng**: fársáng, és: czégéres öltözet; **fassángos**: álarcsos. (Usz.)

**Féjjel**: feljül. (Hsz.) Féjél. (Kfsz.)

**Féjődik**: mindég anyján **fejődik** a gyermek — anyján sürgőződve alkalmatlanodik, **nyáskálódik**.

**Féjteni**: féltetni. Féjti mástól az urát.

**Félbeszérbe**: féligmeddig.

**Félbinget**: felbujt. Felbizgette az eszt. Azt a dögöt minek bizgeted annyit? nem halgatsz-e véle?

**Felbugjás**: buglyába rak. **Felbugjázta** a leányát — minden cziczomát tulságig ráarakott.

**Feldurálni** magát: duzmálni, az orrát feldusni. Neki durálta magát.

**Felelve**: jótállva, nyilvánugy. **Felelve**, hogy úgy van. **Felelve** adom.

**Félénk**: miénkféle. Ugy-e te is félénk vagy? = hozzánk tartozó. (Hsz.) **Fédk** (Cs.) Ez a mű félénkünk — felekesetünk, — pártunkbeli.

**Felcsén** v. **felecsag**: félénként. **Félcsén** v. **félésleg**: félőselegesen.

**Felcsüdni**, **félcsünködni**, **mégcsüdni**, **ki-csüdni**: felecszmélni, észre jöni, felébredni.

**Félgördül**, **félhérre** — disznó, és: **felszűdül** több egy ellen.

**Félihangu**: hóbortos, félészű; **hangosnak** is mondják.

**Félihuppad**: felpuffad; lehuppad.

**Félihutyorodik**: felhúzódik, felhomorodik. **Elhutyorodik**: erőtlen ina meghajlik, a hosszú vékony vessző elhajlik. — **Hutyorog** a gyenge testű legény a teleszak alatt, a gyengemarha a nehéz teher alatt.

**Féllecselni**: felhabcsolni.

**Fellendén** v. **fellendin**: felssinleg.

**Félni**: ne félj senkinek — senkitől (tréfásan.)

**Félpusant**: hirtelen meghalt; néha: hirtelen haragra lobbant.

**Felpusdarásdni**, **felpusdarázni**: felbosszankodni.

**Félrebben**: felszerken hirtelen, félránkodik.

**Féliántulag**: csapongóan, rémsűt; mondják így is: **kétasántulag**.



**Féményén:** fölmenyen. (Usz. felvid.)  
**Feneket:** fenekestől; feneket felfordult.  
**Fenye:** fene: menjen a fenyébe. Be fenye módon jár. *Fenyesség:* bökkenő (Csikb.)

**Fényel g:** ügyetlenül enyeleg.

**Féreg:** egér. Hogy a féreg rája le a füledet. Jelenti a farkast is. *Toportyán féreg:* medve.

**Féretlen v. férhetetlen:** nyughatatlan és illetlen.

**Férhess v. nyughass:** hagyj békét. Nem férhatsz el töllem? Férhess el töllem?

**Féringszik:** tolakodik — helyért.

**Férkeszik:** helyet enged, szorul. *Férkeszetek fazakak,* hadd térjen a csupor es.

**Férmelődik v. fűrmelődik:** fészkelődik.

**Férds:** tágas.

**Fesztélj:** a tehénből bornyuzás után két vagy három napi romlott kifejeetlen tej.

**Féssz, fésszi, fésszi:** fejsze.

**Févaj:** főalj, párna, vánkös. (Torocz.)  
*(Fival — Göcsejben.)* L. M. Nyelvészet.

**Fias:** fiastyúk csilagzat. (Hsz.) hetevény. Cs. és Usz.)

**Fifaló:** felfaló. (Usz. felvidéken néhol.)

**Filingénik:** fityegve száll.

**Finak:** siheder.

**Finosálék v. fiasinka:** szakadék v. hulladék rész.

**Fintoros — poasztó,** a melynek széle ványolás után bővebben marad mint közepe s egyenetlenné lett. (Usz.)

**Finylődik:** bonyolódik.

**Finnyál:** finnyásan megvet, fitymál.

**Finyorán:** kényesen. Ne egyél olyan finyorán! Mit finyorogsz te?

**Firkó:** csepű. Lenűrkő.

**Firkol:** az eb — farkát csóválja — kandargatja, csandargatja. *Firkoló ember* — hízolgó.

**Firias, firikó:** fejár, derékig érő váson ujjas a nőknél; ily ujjasok még: *kurti, koczogány.*

**Firógond:** kiszabott munka.

**Fitet:** keresgél. Mit fitesz itt?

**Fog:** kezd. Mit fogsz beszélni? = mit kezdess beszélni? v. mit beszélsz?

**Fogatoszik:** a gyökér a földbe, a de-

néverek egymásba, a fászhágó az ághoz, a paszuly ina a karóhoz.

**Fojtást:** folyvást. Ma fojtást egyet ettél.

**Fojtó:** pálinkafűzőskor a katlaiban befojtott rövid égő fa. (Hsz.) *Csűrök.* (Cs.)

**Fokhagymáson:** büszkén — viseli magát; fohagymáson lépik. Fokhagymát ett: büszkékedik. Küjjel ültette a korten a fohagymát. Küjjel köt a korten a fohagyma.

**Fokhéggyén:** végen, szőlen állni, honnan könnyen leesik: p. o. pohár az asztal szőlin; kecske a szirt élin.

**Fonája v. fonákja:** visszája ingnek vásszonnak stb. Fonájával kifordítani; az inget fonájára vetted.

**Fonolódik v. finylődik:** bonyolódik. Eszelefnyelődtek a lovak a hamba.

**Forcsok:** farcsik.

**Fordított v. fonák ember:** álnok, ravasz. (Usz.)

**Forramat:** előfolyam, folyam eredete.

**Forrózni:** pálinkának valót békeverni.

**Forrózda:** keverés, maláta.

**Fosztika v. foncaika:** foncz, foszlék; — *fosztos* = rongyos.

**Fostoros:** lucskos. *Fostarangos.*

**Förgetegös:** belond.

**Förödik:** fürdik. (Usz.) feredik. (Hsz.)

**Fővelkedik:** főni kezd, hévtől buzogni kezd; *fővül.* (Htf.) *felfővelkedett:* fővő meleg lett.

**Fudázó, futri:** szoleskedő, hóbörgő. (Hsz.)

**Fudázo.** (Usz.) Futri Kati.

**Fuvalkodik:** szikkad. Mig a föld színe egy kicsit nem fuvalkodik, haszontalan a szántás. E tisztességesen *megfuvalkodott.*

**Füdül:** bódul.

**Fűnőte v. fűnötés:** fűvel benőtt hely.

**Füremédni, megfüremédni:** frissen megindulni, megelevenedni. *Megfüremélni* vmit.

**Fürmöl v. resztél:** vakircsál — késsel.

**Füstös szalma-lé:** ser. Német bornak is mondják.

**Füventüte:** zsenge korában. *Hetedfüre* ment: hetedik évben jár a marha; tréfásan eszéről is mondják 30-ad füre ment gyermek.

**Füvény:** fűvény.

## G

**Gabógyás:** okoskodni akaró, de arra semmi képességgel nem bíró ember.

**Gagymatol:** az ételkészítésben csél és izlés ellenesen s unalmasan jár el. Innen: *gagymati, gagymóta, gagymótás.*

**Galagógyi, galebógyi, giligógyi:** nehéz felfogásu, félszerű forma ember.

**Gámor:** gyenge kerítés. Egy kűs gámort vanyalttók. (Usz.)

**Ganár:** gunár. (Usz.) *ganarci* (Hsz.)

**Ganges:** büszke, negédes járásu, — ki-vált asszonyember.

**Ganyé:** gané, trágya. Megganyéztuk a földet.

**Garangy, garanos, gerénes, görőnce, doronca, gaj, gajd:** göröngy. *Gajos föld, asántó;* görőnceős, gerenceses, görőnceős, garangyos, doroncosos út, őveny.

**Garnasol:** doroncsol.

**Gartat, férre gartat:** fartatva jár, hol fél oldalra, hol keresztül az úton, — büszkén körül oldalol, (mint a kakas a tyúk körül); *belégartat:* ügyetlenül belekezd valamibe, hivatlannal, v. váratlanul résztvesz, mint mondják, beléüti az orrát. . . .

**Gasmota, galás, gesemuza, gammalék:** folyók partjain tömegbe verődött sok holmi.

**Gásolat:** gázoltat — vetést marhával.

**Gásolat:** folyón lóval, szekérrel átmegy.

**Gásol:** folyón átjáró hely, hol a víz csekélyebb.

**Gaszó:** cserebogár. (Hsz.) *Gorza v. gozsa* (Usz.)

**Gebbenes:** lomtestű, lomha.

**Géber:** a házfedélnek deszkából alkotott бүтүje. *Géberfal:* tűzfal.

**Géra v. gére:** a kiforrott sóaviznek hőfejár kemény tömeggé lett átalakulása. (Uss.)

**Gérezd:** rendes értelmén kívül: a fa-épületek szegletrakása.

**Gérjefta:** villám érintése miatt lábán kiszáradt fa. (Uss.)

**Gérnye:** gerincz, girincz.

**Gérza:** mankó (Uss.) sántabot.

**Gimiz-gamas:** a legaljasabb emberről mondják.

**Gindár, csingár, csingárdi:** elhitványult. Gindár ember, gindár v. csingár marha.

**Gira:** marka (pénznem) és lelki ajándék. Girát osztó Mindenható.

**Görbincses:** görőcsös: girbincs ember.

**Gírosáva:** zavar, izetlenkedés; *gírőcsődöködik:* izgágáskodik k.

**Gírókus v. feleser:** chyrurgus. (Homr.)

**Góbéta:** bölbita.

**Góbé:** miveletlen ember, természetes ártatlansággal.

**Gócz, góg:** tűzhely; góczalja (Uss.) pestalja (Hsz.) — a kemence hátulso feléni üllőhely. Ülj bé a góbba, gócz alá, Góab (Csángó.) — *Góczaló:* kemenczét a szegletén tartó fa v. kőoszlop forma.

**Gógány:** vesszőből font s agyaggal

megsikált házi tüzelő kemence a szegő-nyebb osztályuaknál. (Uss.)

**Gokless:** nagyügyetlen.

**Gomolyog:** émeleg, háborog — a belső része. Hurka gomolygás: gyomor émelegés. A hagyma jó étel hurka gomolygástól.

**Gondolom ökrei:** tündér ökrei (népmeseben. Uss.)

**Görincsa:** hosszú vékony növényű, czin-gárdi.

**Gönya:** 1 gíetöbbsen harapodzó fene. (Uss. és Erdőv.)

**Göbbedéz:** merüldöz; *göbbent:* bemerít vmit, a mi göbbögő hanggal merül el; *elgöbben:* elmerül. *Göblenes:* flakó; *göbléz:* öblösít.

**Göbe, göbő:** útakon sárral vízzel telt gödröcske, — folyó hirtelen mélysége.

**Göbecz:** lükkenős gödör a kis patakokon, melyet vízmerítő helyül készítenek. L. Kőpecz.

**Göböd, meggöböd:** üt, sujt, megrak; *egy darab fával* jól meggöbödítették.

**Gödrőcsős:** sok gödrös.

**Göje v. gönne:** emediszno.

**Gölöhös:** aszkór- vagy más nyavalyában folyvást sinlődvő köhécsező ember. (Uss.)

**Görözdöl v. gürözdöl:** surlódik, midőn az eke földszint erős földhöz karczolódik. Innen: *görözdölő* hangu, énekű ember.

**Göte:** vízbe torhadt fa; *gölds:* torha nyiroktól; innen *gölös:* náthában sinylő.

**Gözsörög, güzsörög, guszorog, görnye-döz** — hasfájás miatt; *güzsörít v. guszorít:* összezsavarít: összelűz, pl. a görce.

**Gözsörtös:** csög-bogos, facsaros fa.

**Gránicza v. daránicza:** bükk- v. cser-fazsindely, fatégla.

**Guba:** buga, golyó, p. o. a szemed gn-bája.

**Gucsmi:** konty.

**Gudu:** kis tyúk = tömlőcz.

**Gugyi:** pálinka utólja.

**Gujáz:** cziglész. *Gujázik:* dagad, csomósodik; *felgujázott a fejem:* feldagadt — ütés miatt; akkorát gujázott, mint a kukacom.

**Gunyaszt:** szunyókál, lüktet egyet egyet a fejével = *gyökönt*.

**Gurdanos, gurdéj:** kövér helyeken nőtt sokféle haszontalan pukkantó, laboda, bürök s több efféle növények összege.

**Guvad:** duvad; guvadtt szemű béka.

**Guszaj:** rokka. *Guszajüllősfü, guszajvirág:* (Hsz.) — Mészéken: *kakasman-*

dikó): őszike. Elő lehet venni a guzsajat, met kijött a guzsajüllőfü.

**Guzsálás:** megfacsart vesszővel kötés; elcsigázás. **Guzslódik:** sok bajjal nyomkodik, csigázódik; elguzsolt marha.

**Gübü:** gamatlé, moslék; és köpülőfa; innen **gübülni:** köpülni. Háromszéki értelemben: mucakos, gamat. Te gübü! Mit gübüledöl annyit. **Gübüfa,** gübülöfa: halászó rúd a halak hálóbá hajtására.

**Gyaka:** a szekér oldalát tartó löcs felnyúló hoszu vége, mely a kévét megfogja; asztagkarimába szurdalt fedéstartó apró hegyes fák; asztag és csűr hegyébe állított hegyes rúdak. **Gyakázni, meggyakázni, felgyakázni.**

**Gyakor szita:** sűrű szita.

**Gyakroszni:** sűrűn rakni.

**Gyámbál:** tépdés, gyömötöl.

**Gyámol:** nyomtat, helyében erősít.

**Gyanántam, — ad, — a:** helyettem, — ed, — e. (Személytévésztes.) **Gyondalom ölelte meg:** mintha én volnék, a kit gondolt.

**Gyípol:** letepel, a földre terít, tép, és: fedd, gyaláz: (Cs.)

**Gyaval:** javul, gyógyul; **gyavit:** gyógyít.

**Gyépél:** gyepen legel.

**Gylak:** dagasztos nyavalya szarvas-marhák lábán.

**Gyiresz:** gyér növésű erdő; **gyirölmi:** nitkitani, szertébb rakni. (Usz.)

**Gyomatag:** gyomótás, gyomnötte hely. **Gyöntölődni, gyöntölőgni:** fejét törni vmin. (Usz.)

**Gyűkér:** gyökér. *A szemed gyűkere!* = te ügyetlen!

**Gyűtteni:** gyűjteni, takarni. — Széragyűttök.

## H

**Ha:** hanem. *Nem Péter vót, ha' Pál.* (Usz. néhol.)

**Habares** ember: tisztátalan, eszelős. — **Habaricza:** csinálatlan útakon híg, vízzel elegy bűdös sár. *Habucskol* — a vízben. (Usz.)

**Hadaritt:** kever. **Hadarítad** meg azt a pálínt! (Usz.)

**Hadni:** hagyni; **hadhassam** v. **hathassam.**

**Hagyakodik:** igazítandókat tűz ki.

**Hagyati:** halogatódzó. **Hagyati** módra menyen a te dolgod. **Hagyatiskodni.**

**Hajdonfejt:** hajdonfövel.

**Hajk** v. **halk:** forgács, mely rovásból pattan ki; rovaték. *Kettős halkkal vágni:* kétfelől bevágott halkkal, melyet után fessitnek. *Hajkol* v. *halkol:* rovatékosan vágja le a fát. *Hajok:* a ki nagy élőta levágásához fogott, arról mondják: igen nagy v. igen kicsi hajkot vett. *Hajokra* dolgozik: a ki késedelmesen visz végte valamit.

**Hallint:** fülhegygyel hall.

**Halovány** föld: tippadt, elázott szántó.

**Hamá:** hamar. *Hamá nol* (Usz.)

**Háncsu:** lehántott fahéj.

**Handász:** hányvet, hadonáz.

**Handrikál:** hadrál, hevesen veszekedik.

**Hangos,** féhangu: hóboritos, féleszü.

**Hányadik** a te házad az enyimtől?

**Harmadik** azaz: az enyim mellett kezdve a számlálást, **Hányadik** a te házad az

**enyimhez?** Negyedik, azaz, az enyim mellett kezdve a számlálást.

**Hányasdiba jár?** hányas fogattal; **hányadán cséplenek?** = hányadik véka a cséplőké?

**Hánytori,** hányiveti: hánytorgató, magavető.

**Hájlad:** meghajlad, pl. a faedény a ny. ényen.

**Hanyotág:** hanyatt.

**Hapsa,** hopsa: szer, rész; midőn a marhát nem fontra, hanem részletekbe vágják ki, vagy több részvényesnek, kik szerbe állottak — ez esetben mondják: *Hopsába vágják ki.* *Hopsába sem jutott.*

**Harák:** hákk, turha: phlegma.

**Hárám:** könnyűszerűleg csinált gyepe v. kert; innen: *béhárámolai.*

**Harang** monya: harang útje.

**Harél:** cseveg, mindent összebeszél. — Sokat ne haréj! (Usz.)

**Hárintosák,** hárintokzik: félrekapkódja magát ütés, fogás előtt.

**Harizsál:** harázsol, asótheadargat. *Ugy kiharizsáldad-e azt a tüzet?*

**Hárogat:** hárintgat, félretologat.

**Hasas:** terhes, viselő. *Falu végén hasas leány írós vaját kíván.* (Vajverés melletti mondóka.)

**Haskó:** pókhasu, göndő, (gunynév.) **Haslag:** hasán; *haslag dől:* hasal.

**Hatagos:** fakadékos = a háta,

**Hátal,** meghátal: meghuángol, doronggal elver, megkosztol vkit.

**Hatlat:** szelésekdede dolgozik.

**Hatol:** jól, gyorsan balad. *Valahogy elhatolunk:* eljutunk, elvergődünk, elevedsünk.

**Hától:** hátul.

**Havadi:** tavaszi virág: nárcissz.

**Hédérég:** hányódik-vetődik — vmely házi eszköz.

**Héj:** megszólító, úgy is mondják: *hécske. Úgy biza hécske.*

**Hejj:** hej. (H.) Héj. (Kfsz.) Hejjés, hējös.

**Hejbe:** helybe, dcrekasan. Úgy megforgatták, hogy — ugyan hejbe!

**Héjja:** hia v. hijja; *héjjános:* hiányos. *Annak még sok héjja v. héjjánossága van;* azonban: héába.

**Héjja,** héju: héj.

**Hekre,** hekkésen: gögösen. (Hek: főnévül használatlan,) nagy hekre: nagy zajra, nagy puffra. Ojan hekre tartja magát, mind egy faragott pipa.

**Hendebitélai:** a gyermek hánykolódva összegyurta = összehendebitélte az ágy-neműket. (Uss.)

**Henem:** hanem; heneha: haneha. (Uss.)

**Hengér:** hóhér, és: lator, másokat nyugtalanító ember; meghengérelni: megkínozni.

**Héppég:** lassan jár.

**Heppen,** leheppen: leesik. Csak lehepenti magát = leül heverni — a tunya munkás.

**Hérgél:** harizsál. Kihergelte a tüzet, és: izgat, ingerel.

**Hérborz:** pusduri, hirtelen felpattanó ember.

**Hés:** hess el, hess ki! a Hszékiek szokták használni a többesben is: *hesemek el! hesselek el!*

**Hetal** haval: az időt eltölti ok nélkül valami járásban. *Se heta se hava a dógodnak. Elhetelemi.*

**Hetfü** = hétfe.

**Hezetél:** helyt álló testnek vagy állatnak nyughatatlan, játézi, zajos mozgásáról mondják. A kisgyermek kezivel lábával, nyelvvel hezetel a bölcsőben, a lúd a ketrecben. stb. *Menj tova gyermek, ne hezetelj körülettem.* Hezeti: szelcskedő.

**Hibbad:** lapped, lelohad. (Csak felfúvódott sárról mondják.)

**Hibók:** pocsolva, híg sár. *Hiboncsás, hibarczos, hibókda:* ingoványos vizes hely.

**Hijó:** hajó. (Uss.)

**Him-hám:** im ám v. himesés-hámozás.

**Hink-hánk:** akármilyen, hányt vetett, léha. *Hink-hánk* ember, dolog, gondolat.

**Hirpítél:** hirczel, nehezen lélekzel. (U.)

**Hó:** megszólításnál, Usszen egyik kiáltja:

Pista hó! apa hó! ez feleli: hó!

Hszéken így felelek: he!

**Hobban,** lehobban: leesik, lehuppan, leaupran valahonnét.

**Hobpipa v. hoppipa:** habpipa. Úgy ül ott, mind egy hoppipa.

**Hószeli:** jobbfelöli — *csabéli:* balfelöli — ökör.

**Hoypad v. toypad:** gyengén horpad; innen: *hoypacos,* hoypadtas, toypadásos.

**Homp:** gyp, hant. *Felhompol:* felhantol.

**Honesokturás:** a vakondok által felhánt csomó föld. Az ördög is megúnja örökké egy honcsokon ülni. (Km.)

**Hopocsál:** térdin v. kezín a kis gyermeket alá s fel hintáztatja.

**Horgászódik:** tudakozódik. (Uss.)

**Horokáj:** harkály.

**Hoszu** kutya: agár.

**Hőbörös:** bibircsós.

**Höresög:** (Uss.) hérczeg. (Hsz.): herczeg.

**Huporos,** huporcso: holsok apró dombocskák vannak egymás végtibe.

**Hunyor** a szömjé (L. 261. Népda.) Itt kétségkül a székely nép *hunyor* nevű virága értődik, mely pirosó virágokkal és száakkal s e mellett fekete pettyes zöld levelekkel lévén ellátva, a *barna pirossal* ábrázolja. Bővibe van a vidéken. (Uss.)

**Hurbolni:** elviselni, elnyöni. *Hurboldni:* fáradozni, magát kinozni valamely dologgal.

**Húros,** hurbancs, gurbancs: félig öltözött, lusta, tongyó. *Húros* fejeérnép. Hurbancs módra öltözik. Gurbancsosan jár.

**Hurutni:** köhögni. Ne huruss annyit!

**Husztaj v. hujstaj:** farkas. (Hétf.)

**Huzalkodni:** veszekedni.

**Hutyanni,** meghutyanni: vékonyodni, őssezesni.

**Hutyoró:** vessző. Törj vesszőt hutyorónak; *hutyoll v. hutyorol:* megapnprál.

**Hülaajtó:** a pitvarajtón egy külső ajtó lécből csinálva — a *hüll* szótól, mint-hogy a szél szabadon járhat rajta át. (Homr.) *Levélajtó.* (Hsz.)

## I

**Ideig-hátig:** bizonyos idő — kevés időig.  
**Időre-hára** csak meglesz.

**Idilló:** ügyetlen. (Uss.)

**Időjutva:** ha idő jut rá: idő tanálva: ha idő úgy találkozik.

**Igazba:** igazában. *Igaziba bírull.*

**Igón-ügy:** többnyire ügy.

**Igyenőssen:** (Uss.) Igyenészen. (Hsz.)

**Ik, ikzeg:** ék, ékszeg: *megikelni.* Nehol a marha lábába verni szokott jégszeget is *ikszegnek* mondják.

**Ikránik** v. *ikrándik:* undorodik valamely eledeltől, irritzik.

**Iláronik:** dárídóz, múlatozik.

**Illaszt:** szalaszt; *kiillaszt:* kiszöktet; *illog:* bolyog bujkálva. *Illasztani* p. o. ntána vminek.

**Illint:** koppint, köppöget. *Illogat:* idogál.

**Imelyég:** émelység.

**Imétten:** émett, imett, ébren, eszmélten; *imellem,* — ed, — e; ellenkezője: álmostam, — ad, — a

**Immá, immán, immág, immáng:** immár.

**Imakám:** kis fiam. (Uss.)

**Ingerésg:** harag; *ingeri:* ingerkedő.

**Innap:** innep; innapolni.

**Innye:** ennye.

**Int:** raggal gyakran élnek Hszéken kicsinyítve: *dobint, hivint, kőhint, húzint.* **Ippaszodik:** kivergődni, elemcenni iparkodik.

**Irbontalan nagy:** idomtalan.

**Iromba:** az aprón tarkás v. fejér és kékes tolluval vegyített, úgynevezett kendermagos tyúkról mondják.

**Iromjáró:** iromba járó ló, mely gyorsan léptet.

**Irrant:** — sikkaaszt el hirtelen.

**Istentet:** istent emleget. **Istenkédik:** könyörög mint az Istennek.

**Istennébe:** istennevébe, t. i. pufra, ingyen dolgozik.

**Iszánkodik:** (Hsz.) sikolándik. (Uss.): csicsontkázik, csicsinkázik. *Megiszamodós.* **Mennyünk az iszánkodóra** v. jégre.

**Iszkítél:** eszkétél: isgat, ingerel. (Erdv.)

**Iszkola, gránicza:** búkkfa zsindeley.

**Itél, itélet:** itél, itélet.

**Ittégyn:** itt, itten. (Uss. felvid.)

**Isgába:** isgága.

**Isomba, egy isomba, egy isromba:** egy vágásban p. o. ketté vágni fát, vagy egyebet.

**Istet, megistet:** megpüsszöglet a portubák, légvonal, stb. *Isteti:* püsszöghetnék.

## J

**Jára-futa:** lótás-futás. **Járifuti:** futkosó. **Járkotál:** siítel.

**Járós:** gussajasaba járó legény; az ő járdása: az ő szereteje.

**Jártas-kötés:** jártköt: a ki sokat jártkelt. *Jártas kötes legény.*

**Játoz:** druszáz, e főnévtől *ját* = drusza, pajtás. (Jád: Hétf.)

**Javátolni:** javallani, ajánlani, rábiztatni.

**Jehetők:** jöhetnek; *jehessön.* (Uss.)

**Jérke:** egy éves kecske.

**Jeske:** ijedős; jeszke ló. *Jettedg:* ijetség; *jedni:* ijedni.

**Jehászodni, megjehászodni:** kiengesztelődni, megcsendesedni.

**Johok:** a juh szónak többese. *Adj enni a johoknak.*

**Jókarat:** mikor a legény leányt oszt a másinak a táncban, azt mondja *jókaratnak.*

**Jókora:** sem nagy, sem kicsi. **Diókora, öklömhora** — dió, öklöm nagysága.

**Jóllakástól való:** csak arra való, hogy jóllakhassék tőle vki.

**Jósserint:** jósszerűleg, jórendin, alkalmasint.

**Juttig való:** elegendő, mindenkinek réss juthat belőle.

## K

**Kabala:** mikor a matollaló vétegeből azon egy nyomban kétzer veti a fonalszálat, mondják: *kabaldi vetett. Kabala* jelent Ussáken mindenféle lovat is. *Kabala* = ekekabala. Csikban: *kételen csuszó*.

**Kacsula:** játék a gyermekeknel: egy t. i. állva lábai elé veti sapkáját, a több társak akarják azt előle elrugni, ő gondosan igyekszik azt lábával megakadályozni s a ki elrughatja, némi előnyvel bír. (Ussz.)

**Kahaj:** az a fa, melyre a házi kemenczék cserépkályháját alapítják. Tedd a kahajra, a kahojfára. (Ussz.)

**Kajács, kajcaa:** horgas lábú, kajcsa.

**Kajt:** kajtárkodik, kajtáról, kajtat. Ne kajtass annyit! Oh mit kajtassz te kajti!

**Kákní:** tátni a száját. (Toroczko.)

**Kákvirág:** havadi, narciss. Fejér havadi, sárg v. sárga havadi. Czukros kákvirág.

**Kálák:** lopott marhának megtérítésiért előre adott pénz. (Ussz.)

**Kalári:** kontyartó lapos hosszukó ön v. vas.

**Kalonyái:** rakosgat, papusál. Napestig csak a lábát kalonyálgassa — egymásra papusálja.

**Kam:** kan. Erédj, rekeszd bé a kamot; kiherélték a kamokot.

**Kancsi:** kancsal. *Kancsiini*.

**Kándász:** kondás. (Ussz.)

**Kankó:** akárminemű fa, vas horog v. kapocs, és: mankó.

**Kansza:** egy éves kandiasszó. (Ussz.)

**Kánya orru:** horgas hegyes orru.

**Kanyvadás:** a virág dör v. forráság után. Mondják így is: *konyvad, lekonyvad, kányvad, kányvad*.

**Kapdál:** vmi után v. vmin.

**Kápóna:** kápolna. (Ussz.)

**Kápsál, kápsálódik:** vakaródik; a medve megkápsálta; minek kápsálólol anyait, te?!

**Kapogtat:** csattogtat.

**Kapuszábó:** kapufőlfá. — A kapuszábtól vett búcut.

**Karamitt:** kört csinál. *Jót karamított belőle* — levágott. *Karamodik:* kanyarodik — part.

**Karé;** karaj, és: rozsalj; *karél:* rostál; *karén v. karéba:* félkördeden, kerekítőleg — rakni.

**Karik'a:** karika — lábú.

**Karingó v. keringő:** örvény. *Karingóbbó v. kerembábo:* gyerekjáték, midőn valami körül forog.

**Karjos:** karoszek.

**Karméntő, karmantyu** — aratóknál.

**Karuj:** karvaj.

**Kasmat v. kasnota:** mindenféle hánytetett portéka, mi ha érintik, zajt csinál, innen: *kasmatlás, kasmatolni:* zakatolni.

**Kaszaj:** hazal. *Kaszaj széna v. fa.*

**Kaszoró:** koszoru. (Tczko.)

**Katrat:** valami aprólékaágot keres s szedget össze. *Katrasa* tüsgyujtanivalót.

**Katyó:** fött szilva; katyós, megkatyósodott: ellágyult.

**Kauzesol:** a meglánczolt ebről mondják, mikor békétlenül ugat magában.

**Kebeles:** torkos, nagyibató. (Cs.)

**Keccer:** kétszer. (Hsz.) *Keccsor v. keccsor.* (Kiss.)

**Kecskebukka:** kecskekóra, (Erdv. kecskebucsa.)

**Kécségtet:** a lovat szájcsattogtatással hajtja; kecsge: perczeg — az óra. *Kecczen, lekecczen:* gúnyosan mondják a gügösről, hányavetiről, ha lóról v. hivatali polczáról is lepottyan.

**Kelevész:** épületszavazáskor egy rúdnak felső végére kötelet kötnek s azt a felállítandó szarufák kakasüllőjére ráköltik, s rendre azon köteles rúd segélyével állítják fel a szarufákat — azon köteles rudat kelevésznek nevezik. (Hsz.) *Serkény.* (Ussz.)

**Kellőködik:** magakelletőleg bánik, viseli magát.

**Kenos:** kenőcs. (Cs.)

**Kéntérfalaz v. kontórfalaz:** fog ide is tova is fortályoskodik.

**Kényszeri:** kénytelenkedő. *Be kényszeri mődra* menyen a te dögöd.

**Képes,** p. o. nem képes: nem lehet. (Kolozsvárt: nem képevo.) *Ugyan hogy képes est tenned? ha képes, tedd meg* — ha lehet, tedd meg.

**K'pészkedik, v. gebbeszkedik:** rémesen rámereszkedik, mint egy fakép.

**Képní:** képpedni. *Képség:* csoda; *megfogta a képség:* csoda fogta; *elképtem rajta:* elhültem rajta; *képlet:* bámit,

ijeszt; *képtibe*: képpedtibe — eláll szemé szája. *Elképpenni*: elbámulni.

• *Képzeliódik*: Nekem úgy képzeliódik: nekem úgy tetszik.

*Kerek* egész Hazéken v. Uszéken nincs párja. De nem szokták mondani: Kerek egész Csikba v. Mszéken. Ezt Csikról így mondanák ki: Csik országába nincs párja.

*Kérczel*: rágesál, p. o. egér.

*Karinbógánik*: körte kalimpál, karinbógzik.

*Kérincsel*: kéreget.

*Keröng*: kering. (Usz.)

*Kérőre* szólni: mikor a marha kérőtrág és ezért szól a csengető rajta saját-ságos hangon.

*Késleg*: p. o. hajtani a marhát annyit tesszen, mint tereh nélkül szabadon v. kötéllel összekötve, vagy járomban, de tereh nélkül hajtani. (*Kévenn*: szabadon, nyugodt nélkül. Ormánási szó. L. Tájsz.)

*Kés szaka*: a késnek a nyelv és él-lapja közti nyukrovtátka; innen: *szaka* — a kerék és a bronce. *Szakt vetett a kerék*; az a bronce szakaja.

*Késén*: későn. *Késébben*.

*Kételenkedik*: kénytelen kelletlen módon cselekszik. *Kételenségen tartja*: kénytelen vagyok vele.

*Kett* ivágni: ketté vágni. (Usz.)

*Kevesség*: kevéssé; *kicsiddég*: kicsi ideig; *töblég*: több ideig.

*Kesdik*: kezd. Ő fogadkozni kezdik. (Usz. néhol.)

*Késügyön* v. kezeügyibe: készenkapatolag — tartani vkit. *Készenkösön*: közősen, több kéz között.

*Kibekkedés*: utálság. irózat. *Kibekkedés* nézni is. *Kibekkedem* miatt.

*Kicsidélmi*: kicsinek tartani.

*Kicsinnébe*: kicsinbe, kevés híján — múlt, hogy —

*Kicsők*: a gyermekek egymást kicsőkik: kiütik a likból a láncszemezésnél.

*Kidülleszt*: kidüleszt.

*Kifoggat*: kipuha ol, kikémlel.

*Kihérgel*: kitúr.

*Kiközet*: közből kihagy.

*Kilakni*: kilaknak a gyermekei — másutt szolgálnak.

*Kiménésrült*: kidüledt — szeme.

*Kimil*: kimél. (Hsz.) kémél. (Usz. és Cs.)

*Kirlán*: éves bárány. (Msz.), *mióra* (Usz.)

*Kirreg*: a tojásan ülő tyúk.

*Kiasi*: kocsonyaforma étel neve, zab-tocból, kovászszal megkeletve úgy főzik, mint a kását s téjjel v. saivalével

Vadrózsák.

eszik, — csak nyelni kell, de megrágni nem szokás.

*Klarinléli*, kieszinli: kiüfűgyeli — magát belőle.

*Kiváskolódik*: kívánszorong, kássalódik — az ágyból.

*Kivilágra ojan*: éppen olyan.

*Kóca*: kulcs; *kócsár*: kulcsár. *Kócsollik*: keményen csukódik össze; *kócsos*: kemény csugája — dióbél.

*Koczogány*: derékig erős ujjas sekeposztóból a közrendűeknél. (Usz.)

*Kodágni*: p. o. a tyúk.

*Kodoz*: éhezve jár szét v. ül; *kodonik*: szenved éhségtől. Egyél, hogy ne kodozz, mind otthon! Elkodohozott. (Usz.)

*Kohéngatni*: *kohén* szóval csafolni, mikor valakit szeméremstört működésen kapnak, v. ha elbuvik egyik gyerek s a más megkapja, lekohéngatja e szóval. — *Kuhit* mondani: megvetőleg elhagyni vkit, lemondani róla. (Usz.)

*Kók*: botyikó; *kókos pécza*: a végin, hol fogják, csont vagy réz botyikós. (U.)

*Kellát lábu*: horgas lábu.

*Konássodik*, megkonásszik: csendese-dik, magában megjő.

*Koncsol*: türköl — gyermek a tojással.

*Kondorikó*: kondor szál — a futó növényen.

*Konkorgat*: fintorgat. Ne konkorgasd az arrodot!

*Konkorodik*, koncorog: — kigyó; szalonnabőr a tűzben.

*Konnyaszt*: nyakon üt. Ma jól megkonnyasztlak!

*Koppasemmi*: nagysemmi. Mit kaptál? Koppasemmit! Hoztál-e vmit? Igen koppasemmit!

*Kopocskál*: kopácsol.

*Kopogó fejemre*: egyesegyedül — vagyon.

*Korcsa*: kis szánkó, korcsolya. Korcsázni.

*Kóró*: kóró.

*Korhadék*: száraz takarmány-roncsos-lék.

*Korhantó*: semmirekellő.

*Korított*: kiadod sajt.

*Korkojó*: feleszű, csodatermesztű.

*Korlát*: deszkakerítés (Msz.) — istfa (Usz.)

*Kosár*: e szót a hezéli ember e három szóval mondja ki: *kas*, *kasár*, *kasornya*, még pedig mindig megkülönböztetett értelemmel. *Kas*: így nevezi a törökbuzás kast, polyvahordó kast, búzatartó kast. *Kasár*: az a kerítés, melyben az csate-

nás juhok, vagy más nyájak, makkoló sertések erdőn v. mezőn éjjeli szállásra megrekesztvék. *Kasáznak* nevezik azt a kerítést is, melybe a határon prédáló marhát elzárják. *Megkasározni* a földet annyit tesz, mint rajta a nyáját trágyázás végett meghálatni. *Megforgatni* a kasárt azt teszi, hogy azt a megtrágyázandó földön tovább helyezik, a mint következik. *Kasornya*: e szóval mondják ki a virágtartó, élelemhordozó, gyümölcs-tartó, strimfikőtű, s bármely másféle kisebbzerű kasokat.

*Kedzs*: több éves berbéc. (Uss.)

*Kosnik*: kopik, vásik; koszlát, kosztat: hámlat.

*Koszlóbar*: kisbecsű, alávaló ember.

*Kosmos*: koszos, varas, piszkos.

*Kosztolai*: kosztal v. karóval verni — a gyümölcsöt a fáról. *Kosztorang*: tulságos magas növéssű, arányos izmok nélkül.

*Kotymány*: sároshely utakon.

*Kótya*: egy hosszú fásca, melyet a játézó legénkéek négyesben szoktak ütni botokkal; *kótyászni*. (Uss.) *Kotyka*: lapda; *kotykázni*: lapdázni; *kótyázás*. (Tkón.)

*Kotyogós*: ittas, jó félbe van.

*Kotyós*: igen elért szilváról mondják.

*Köblös*: gomba neme, mely a gabona közt terem, akkora mint egy nagy egér füle, némelykor teli apró maggal, mely elein veres, később megbarnul. Az aratók abból jövőndőlnek meg a gabona eresztőségét, ha t. i. sok mag vagy kevés van benne. (Uss.)

*Kőgyös* v. *kigyös* v. *kegyös*: kegyes, és: szép, szerény; (Uss.) *kégyes* (Hsz.)

*Köllös-közepe*: éppen a közepe.

*Kön*, *megkön*: elérik. *Megkönt* a szilva: megránczosodott. (Cs.)

*Könnyedén* v. *könnyedén* v. *könnyűszölleg*. (Uss.)

*Könyöklő*: a hol a marháknak a csűr-ből keresztül enni adnak. (Uss.)

*Köpecs*: göbecs, tócsa, (Hétf.) és: egy

erdővidéki falu, honnan a köszó: Baj van Köpeczen — meggyült a bajunk.

*Köporódik*: töporódik.

*Körmönködik*: kapaszkodik. *Körmös* legény: jó fogd meg legény.

*Köröpöl*: körüljár, repdes, p. o. mikor a fára szállt ült szarkák s varjak körülrepdesik cseregve, kárógva — szokták mondani: *ugyan köröplik* a varjak. *Kő öpöli* a leányt a legény: jár körül, víjja.

*Köteleskodik*: igérkezik.

*Kötes*: czikás, csirás — gabona.

*Köttség*: általában minden, a mivel a kenyeret v. pulizkát enni szokták.

*Közi*: közé. *Közből*: pl. baj van még közből — nehézség van még a dologban.

*Köklüplődik*: házeártosan, izgágásan veszekedik.

*Kölet*: közbe ejt, közbehagy; *köletőleg*: közbefogólag. *Jól kölesed* azt az árkot, nehogy a kerék beléessék.

*Közöst*: közösen; *közöst* birtokolva; *közöst* igazítsuk: együtt hajtunk végre.

*Kacskaringós*: cikornyás, kacskaringós.

*Kuhar*: természetlen omladványos hely. (Mez.)

*Kukujm*: áfonya.

*Kuréz*: tréfál. Ne kurézz héj!

*Kurittyol*: éjenkint az utcán kurjongat.

*Kuvad*: guvad, p. o. a fa kérge, midőn lehámlik. *Kuvadós* a szárazon szántott föld.

*Küjfel*, *kült*, *küvül*, *kivült* — kívül, küli, kívülről; *küjjebb*: kiebb; *künnebb*: kinnebb; *künnét*, *küvünnét*, *küjjelről*, stb.

*Kürül*: körül; *kürülbé*: körülbelől, mintegy.

*Külü*: nagy só- és máktörő famossár. *Zöld küli*: zöld harkály.

*Küsdbe menni*: birkozni, birokba menni.

*Küsdög*, *küsdég*, *küsded*: kiaded. *Küruha*: zsebkeszkcűz.

*Küselesz*: kisélesz = élesztős keverék.

## L

*Lábánvaló* v. *lábos*: — vetés, termés, mely még nincs learatva, lekaszálna. — *Lábka*: lábecső, faláb; *lábkásní*: falábon jární. — *Lábint* v. *lábbint*: lábával nyomint.

*Lacsik*: mikor a macska, kutya iszik v. leves ételt eszik, a székelé est úgy

mondja: a macska lacsik, a kutya lacsik. *Lacsní*.

*Lagymatag*, *lagymatóg*: lenge, félmeleg, és: lágy — ember.

*Laj*: szilipen aluli hely, v. lesuhanó víz deszkából készült árka, malomnál — a malomkerék felett.



**Lajtol:** a hegyre nagy bajjal kilajtol. (Uesz.)

**Lak:** alak, buba értelemben. *Édes lakom!* szép kicsi lakocskáim!

**Lámpó:** lágy puha, lomha.

**Lámasa v. lámszag:** *hadd lám* = hadd lássam! *Ládsza.*

**Lándég:** ládd-e? (Uesz. és Erdv. néhol.)

**Lángalló:** palacsinta — kenyértésztából; mintha mondaná: langon sült sütemény.

**Lanyhó, lajhó:** lágy, puha ember v. marha. Be lanyhó ember vagy!

**Lapi:** lapu, akárminemű fa v. vete-ménylevél. *Lipilapi:* igen gyér levelű káposztásfőről mondják.

**Láhatom:** láthatom. Láhasunk.

**Lapótya:** vastag palacsinta.

**Lás:** nagy fennsik.

**Leoskedni:** locsolni, sáros vízzel precz-kelni.

**Leb:** a láng éle v. teteje. (Uesz.)

**Lebbedéz:** lebked. Jó izün lebbedez a szél.

**Lebelég:** szellőzi magát, restelkedik.

**Lebénkél, libonkál, libinkél:** lebeg p. o. víz színén.

**Lecs:** elfőtt ázalék; *lecsakáposzta:* lecsokáposzta. *Lecsi, lecsificsi, lecsperdi.*

**Lecselő:** a kovácsoknál; a kürtőskalács sütésnél.

**Lecsikkent:** lecsippent, leszegint.

**Lecsirmolni:** legyalázni, legazolni.

**Lederes:** gamat étel.

**Ledusni:** leleppenteni — ajakát.

**Legéntem, ed e. Ledntam, ad, a:** le-gény, leány koromb. *Legéntembe.*

**Legén!** erőssen megházasodám: bizony rossz házasságot tévék. (Uesz.)

**Legyáfol:** legyaláz, ledifiauvál.

**Lekajladt** — a kedve: lekonyadt. (Uesz.)

**Lekeremitt:** kereken leszeg.

**Lélekdobáló:** kenyér; *lélekhajgató:* galuska; *szájbosszontó:* pálinka, (tréfásan.)

**Lehbenteni:** lelebbenteni — szél a kalapot az ember fejéből.

**Lénga:** légymeleg, langyos — víz. —

**Léngedik:** lengüül, langyul, lengésedik.

**Léngeteg:** megernyedti, elviselt, szaka-dásnak indult, p. o. ing.

**Lengyén:** sárga oláhvirág. Olyan sárga, mind a *sárig lengyén.*

**Lepes:** leppentyű, és: pittyedt ajak, meg: pofonlepcsentes. Ugy vágta poion, hogy ugyan meglepscent. Lepcsés: lusta öltözei v. sok beszédű. Lepés: sárral, hóval elegyített hígág. Lepényés: lus-tán, leppesen.

**Léposül:** gazdagodik.

**Leppenes v. leppégő:** késedesze, szag-gatva beszélő ember.

**Leptibe:** halkan, lassan, nem szeles-kedve.

**Lesdi v. leai:** olálkodó; leaskódi em-ber.

**Lesunnyaastani:** letartani, leereszteni fejét v. farkát; leginkább fület a macaka, a kutya, ló.

**Lésza:** a vékony vesszőből font aze-kérkaat és a majorházaknál a juhok aka-körüli, tovább vihető kertelést neve-zik így. (Uesz.)

**Leszelnéni:** lefölnözi, letisztítani — mé-zet, és: lebárdolni.

**Letépelni:** levetni, letiporni a földre.

**Leterítetténi:** földre lefekünni, valamit maga alá teregetve, s a nélkül is.

**Lészeréni:** lézengeni.

**Leszél:** lehszel = tunyán hever.

**Levesz:** lesenyved — tag. *Leveszett* a kis gyermek honyalja v. ágyéka.

**Libár:** izomtalan, gyenge termetű. (U.)

**Libbenes:** egyik lába kurtább. *Libbent,* libiczel: sántáról mondják. *Libbents* erre felé.

**Lieskol:** lucskol; *licskos:* lucskos.

**Liklik:** csiklik, (tréfásan.)

**Liphecz, libhecz:** ügyetlen.

**Lipcsán:** gyáva, rossz testállásu.

**Lipinka v. liponka:** libegő hinta, és: libbeg' v. sántító ember. *Lipinka Péter.*

**Lóbíta:** lógó mi, fityegő.

**Loesadék:** rossz, híg étel. *Loesadékkal* is kielégíti.

**Lódigálni, dobogálni v. hanyigálni:** do-gálni.

**Lófiu:** csidkó. *Lótok:* hám. (Cs.)

**Lógározni:** tétova járkálni.

**Lóginyázik, lókonyázik:** azon egy he-lyen ide s tova mozog, p. o. a *sasfa* a földben, az ág, növény, kóró, stb.

**Lok:** két hegy közötti keskeny tér.

**Lombi:** lombos szőrű. Innen az ökö-r nevezet: Csá lombi! — Lom, lomos, lom-atlan: szőrborítékos, szőrboríték-talan.

**Lopacsolni:** lopdosni. *Lopicskálni,* lo-pocsakolni, lopacsakolni.

**Lóposz v. lóposzogó:** puhatag, püfeteg = almanagyságu, gombaidomu fejér nő-vény kaszállókon s erdőben, mely meg-érvén idővel füstölő szürkés fekete ha-muforma por jó ki belőle, ha gázolják.

**Lepta:** labda; *leptádni.*

**Lök:** likas térség magas helyen. (Uesz.)

**Lötő v. löjtő:** lejtő.

**Löttyke, lötyögős:** a mi felolvadt; **löttykölni:** hirtre keverni; **löttyed:** meghígnl.

**Löttyönfitty:** hitvány, gyáva. **Löttyög** füttyög. (Ussz.)

**Ludbűri:** bibircsós bűri.

**Lükkenő:** útgödör.

**Lükütölni:** mikor a gyermek magát a földön ülve lógatja, mire neki azt szokták mondani: lüküt, lüküt jó mozsár!

# M

**Macakálódik:** nyögölődik, ügyetlenül, ferdén tesz vmit.

**Mácsuk:** mákos csik, nagypénteki étel sodrott té-ztából. (Ussz.)

**Maga:** ugyan, de ugyan, no. **Maga miért?** — ugyan miért? **Maga** ne dolgozzál! **Maga** bizon; no bizon

**Magabavaló:** magányszerelő, és: magán, különlevő.

**Magamazin:** magamszínű v. színemféle: oly színtű, mint én.

**Magyaró:** mogyoró.

**Mái:** mai. A mái szentséges nap.

**Majt, majteg:** majd, majdég.

**Makuj:** makacs, akaratos, szóra ne ne vehető, makranczos.

**Makverő:** vakmerő.

**Málász:** árviz összehordta v. a vizszínen összeverődött mindenféle apróság. (Kfesz.)

**Maláta:** az eczetnek megtört vadalma elvetni való része. (Ussz.)

**Mállik** — akármí, a mi zsendül. **Mállik** a szilva, zab, törökbuza, cseresznye.

**Mamós:** mumus, rénkép. **Magnar mamós!** (gyermekeknek mondják) = ne nyulj, v. ne menj oda!

**Mamuszkol, majkol, mamókál:** nagylassan, majszogva csinál vmit.

**Mán, máng, má':** már.

**Mányi:** másikanyó = nagyanyó. (Hétf.)

**Mápo v. mák:** másikapó = nagyapó. (Hétf.)

**Marin, nagy marin:** tályog — fültön, nyakszirtzen v. egybűtt keletkező nagy csomó, kelés.

**Marul:** marjul: *Kimarult a karja.*

**Másodolni:** ismételni.

**Maszok:** apró szőrportéka, a mi a gypajunéműből kiszotyog. (Ussz.)

**Masztol, maszatol, mosztol:** mocskol, összeztűz, morzsol, apróra őröl. **Masztos:** mocskos.

**Masztuta:** a ki gyáván s hosszason pipizál = dolgozik vmit. **Masztai, masztogó.**

**Matarász, matikál, matrizsál:** keresgél — kézzel.

**Maslag:** rongyos csapű öltöny. (Ussz.)

**Maszár:** mozsár. (Ussz.)

**Me, mesze:** ne, nesze! **Meszték, metek:** neszték.

**Méczkendár:** metzenseifer.

**Megbogárosni:** futosni. (Hétf.)

**Megbűzlögel:** téltul megbűzlöget. A marha a kóstit csak megbűzlögei s ott hagyja.

**Megcsámporodik:** savanyúság által megromlik.

**Megcsukorgatni:** megsugorgatni.

**Megernyesedik:** megszikul — az út. (Homr.)

**Megesétt szílvibe** = megszorodott. Szíve megesett rajta = megsajnálta.

**Megesselni:** megészlelni, felfogni.

**Megcséppenteni:** megfejteni a tehenet mikor kicsi tejet ad.

**Meggyakárosni:** sűrűn tüzelni — lábát a tánczban.

**Meghitvánkozni:** megsoványodni.

**Meghódlik** a gyermek: azt tartják, hogyba a kis szopó gyermek a holdba néz, lassikulást kap, elfogy és elszárgul.

**Mégi:** megé. Bőbűtt a pest megí.

**Megintlen, megéintlen:** vizont, megint.

**Megkörmöszik** — a sár, mikor fagyni kezd.

**Megmejjed:** elpusztul; *kimejjed* mindeniből.

**Megmírgilusodott:** rossz kedve van, megbikacsolta magát.

**Megmurrani:** megbűsül; megmurranta magát a szél.

**Megnégyni:** vkit észrevehetőképpen megverni.

**Megoklok:** jótállok. (Ussz.)

**Megöböd:** feléböd. (Ussz.)

**Megrásta** a ló = az idő, a nyomorúság, az öregség.

**Megrékken:** rogyva rándul v. ütődik.

**Megrőkönnyödik** — a fa, midőn az állásban megromlik, megfő.

**Megürül:** neki iramodik. *Megürül,* mint a forgósál.

**Megruvasztani:** erősen megütni akármivel.

**Megsűllen:** a tűzre visszatett pulisaka, kása.

**Megszabni:** diszarányossá tenni, p. o. az oszlop megszabja az épületet; a magyar köntös megszabja az ember testét, v. dalibbá teszi.

**Megszönten:** megsejteni. (Ussz.) megszönten. (Hsz.)

**Megtepsenni:** elnyúlai.

**Megvénni:** a disznóknak a szakáját, tyuknak a pipját; meg: *enni* az égő épületet = megmenteni. *Megvélte nőül* = elvette. *Megvélte a félszit* = félelmessé tette magát előtte.

**Méhejt v. méhejt:** mely helyen, hol? **Méhéré:** mely helyre. (Ussz.)

**Méjjéket:** egy vcnalban — mentem vele. (Ussz.)

**Ménoséredik:** p. o. ha az iszákos szeme a sok szeszies ital miatt elvérmesült s elrútult, mondják: *kiménscseredett a szeme*. — Így az elkényesült anyák gyermekéről, a ki ha kedvét be nem töltik, mindjárt mérgesen sir, a száját elvonva rút kámpet csinál, szokták mondani: *Ha valami nem tetszik neki, mingyárt elménscseredik*.

**Ménés:** van, ki egyetlen rossz lováról is mondja: *az én ménesem*. (Hsz.)

**Ménkő:** mennykő. (Ussz.)

**Merénke:** merítő sétár.

**Merénkédik:** kételkedve kő-zül ugrani át — az árkot.

**Merét,** merőt: merően v. merőhen, mereiben, folyton. **Merős** — mereibe: egészen.

**Merkél:** duzzog magában.

**Merrünt:** mi tájt, hol? *Merrünnel:* honnan, merről felől?

**Measzüve,** measzüvé: measzíre.

**Mét,** mett: mert (Hsz.) mer v. mē. (Ussz.)

**Métt,** miétt: mért, miért. (Hsz.) mé', mér v. miér? (Ussz.)

**Métó:** métely. **Métős:** mételyes. (Ussz.)

**Méze:** mézga: mézgéllik: mézgát ereszt némely fa tavaszkor.

**Micz:** percz. Egy miczre megvan, csak fogjunksa hezsa! Nem kell neki több egy micznél.

**Mihent,** mihentésén, mientés mient: mihelyt.

**Mihót:** mióta.

**Mik v. meik v. mik:** melyik, mely. Valamik, valameik.

**Mijes:** műves, p. o. kömijes. *Te mijes vagy ebbe dologba:* részes; mijesnap v. miesnap.

**Mikó** = mikor. **Mikó** műnyünk el? (Ussz.)

**Millér:** szónak kiégetés végett összerakott facsomó. (Ussz.)

**Mimélég,** bibélég = nebeleg.

**Mindnélétteképpen:** mindenképen.

**Mindonkő:** mindenkor. (Ussz.)

**Mintsebb,** mintsebb: mintsem. (Ussz.)

**Mióra v. millóra:** díszke v. díszke = előhasu juh, egy éves bárány.

**Minyát,** minnyát, minnyá, mingyá, mingyát: mindjárt. **Minténés** minnyát (Hsz.) minnyájtuson (Hétf.)

**Mióka,** miuka: kis macskátszólító nevezet.

**Mirgyilusos** = mérges.

**Módotlan:** tehetetlen, szegény; **módulatag:** módon, p. o. jó módulatag építeni. — **Azonmódulatag:** azonmódon, úgy.

**Mohodt:** mohult.

**Monyas,** monyi: ménlő.

**Mordáj** ember: erős, bátor, haragos ember **Mordás** v. morgyás: mord, iszonyu.

**Morgó:** a M.-Vásárhely melletti Maros vizágak összasszakadása.

**Mormojál:** duzzog, morrog.

**Morzsika,** morzsinka: morzsácska, morzsalék. (Hsz.) **Mozszácska.** (Kfsz.)

**Moskotár,** mocskotár: muskatáj — szilva, szőlő, stb.

**Mosztolék v. mosztalék,** moszt: morzsalók; elhányt héja s rothadt darabjai a gyümölcsnek; **egér mosztolék:** egér által apróra őrölt gabona v. kenyér aprólék.

**Möndöle,** möndölecske: a juh mesebeli neve. (Ussz.)

**Mönyön:** menyen. **Mönj** el te! **Hát** még nem möntél el? (Ussz.)

**Mucskorodik:** melléje mucskorodott: lapult, vonult, helyezkedett. **Hezsa** mucskorodtam.

**Muha:** muha: *muhasodott:* mohosult.

**Mumák:** szótlán, buta hallgatag.

**Murragatni v. murrogatni:** mikor a követ hengergöleg dobják el az úton és **murrog v. durrug.** **Murrog:** a szél, elhajtott karika, kő stb. **Murrogató:** durrogató.

**Muszakotol:** elmorzsal, megzúz. **Elmuszakotolja** a gyerek a kezibe adott kenyeret.

**Musztika:** lépsalak — sajtol.

**Muszuj:** fersing. Torozkó.)

**Mutuj:** szótlán, miveletlen durva — gyermek.

**Muzsda:** a szántók s kaszálók közti füves barázda (Cs.) mézsda. (Hsz.)

## N

**Nagyt** 'alt = ereje fölötti munkához fogott valaki.

**Nainnya**: nagyanya. A nainnyád halála; nainnyád térgye. Akkor mondják, ha valaki rosszul találva a tárgyat, szól a beszédbe.

**Nálunk felé**: hozzánk felé. Nálunk felé jö az ellenség. Jere nálunk!

**Nanás**: a ki legénynek leányt, leánynak legényt szerez közbenjárása által. (U.)

**Napnyugati**: napnyugoti. (Uz.)

**Nászolódik, nászenuszálódik**: szedi össze magát s holmiját, készülődik.

**Né**: nil — *Né! né te né!* = ime. Felkiáltó szócseka figyelem keltés végett.

**Nebéleg**: lebeleg, hasztalankodik.

**Neki-illőgetni**: módosan neki helyhez-tetni — magát.

**Neki türozik**: neki türozkik.

**Néma**: persely. (Tkón.)

**Nemáj** v. mit máj: miért? Nemáj vesztőgetöm rea a szót, v. mit máj vesztőgetöm stb. (Uz.)

**Neszere**: szeles, futó eszü; *neszet, neszelt*, neszlet: zajt csinál.

**Neszüdik, neszitt**: indulatosan vágyik rá; *neki neszített*: vágyat kapott rá.

**Nétántók**: ügyetlen, együgyü.

**Netet**: széleskedve összehavarni vmit, ide s tova kapkod. — Ne netess te neszere! Te neszeti!

**Netez**: tétováz, kapkod, néz szertesztét. Mit netezsz annyit te?

**Nevetlen ujj**: nevenédék ujj.

**Ni, nitt, nul, nül**: hoz, hez, nál, nél, tól, től — lakhelyre vonatkozólag: Pálni, Pálnitt, Páléknul, Eszteréknül. *Menyek a bíróni, a bíróékni, a bírónul jövők.*

**Nihány**: nehány.

**Níma**: néma.

**Nímet**: német. *Nímet szél*: nyugoti szél.

**Nörincz**: Lörincz.

**Nunta**: menyegző. (Hétf.)

**Nünyögni** v. nyünyögni: ünnyögni v. ümmögni.

**Nyabálódik, nyebelég, lebelég**: ügyetlenkedik.

**Nyakal**: nyakba ver = nyaklevest ad neki; és: kaszálas közben a fünek csak hegyit szeldeli a rozsz kaszás.

**Nyak csigája**: nyak csigolyája.

**Nyakintani**: bicacszenteni; *nyakingat*: gyökinget; *nyakángatni*: vonakodást je-

lenten. Te mit nyakángatsz annyit! tám nem akarez jó'ni?!

**Nyálasó**: mivel az asszonyok fonóban egymást kínálják: pityóka, főtt török-buza, alma stb.

**Nyányó**, nyaviczka, nyámi: ügyetlen, gyáva.

**Nyáskálódik, nyáskál, nyáskotol**: nyü-gölődik, hágdos, peczelődik, póczikálódik.

**Nyég** = nyög. Nyégődözni. Mond ki mán egyszer no! ne nyégődözz anynyit véle!

**Nyelventyü**: a szántásnál a két első ökor tésoláját feltoldó v. összekötő eszköz v. peszlek.

**Nyess**: nyera.

**Nyevere**: minden lébe kálán; kényes, gyáva. **Nyeverég**: nyavalyog.

**Nyífatol**: nyafog, nyifog.

**Nyg**, — nyég, — nig, — nég; *nyira, néra*, — nyére; p. o. hajtásnyig, — nyég, — nyira v. hajtásnyéra; egy méföldnég, — nyére v. nyire stb.

**Nyílamat**: nyílat, p. o. hegyé.

**Nyílamodik**: nyulamodik, p. o. előre; a ló elenyílamlott v. nyílamodott.

**Nyílong**: nyílong.

**Nyílvá**, nyílván: bizonyosan.

**Nyírángos**: nyirkos — út.

**Nyíszitél, nyíszkítél, nyíszöl**: reszelget v. metsz vmit rozsz késsel.

**Nyíszcrog**: nyikorog, nyakorog, nyekerreg. p. o. az ajó, (ritkán: *csekerög* Uz.)

**Nyivászka**: éhietetlen, vannyogó — inkább leánykáról.

**Nyúl**: nyúl; *nyújt*: nyújt; *nyúlik*: nyúlik. *Nyúlik a nyaka belé* = sok gond s költségbe kerül. *Nyúlás*: nyulás. Egy *nyúldst* szólt már az osztovátán: egy részt. Ez a nyústól a csigáig hátranyúló darab, melyet ezétszednek és két pálczával elkülönítnek, hogy a fonál össze ne sodródjék, mit egy *nyúldnak* neveznek. *Nyúltani*: nyújtani.

**Nyomodni**: nyomkodni.

**Nyosztolni**, nyosztani: nyazgálni, tépdelve nyúzni; *nyosztika*: nyosztalék = rosszul vágott hús v. bőr.

**Nyuganni**: nyugodni; *nyuguszom*; *nyugszom*. (Uz.)

**Nyújtó:** a szekér derekát összetartó hosszú farész.

**Nyúláns:** lassan dolgozik.

**Nyúsgatag:** helyt nem ül, mint a nyúl.

**Nyúskötől, nyúskötől,** nyústól: sifitel, nyugtalanul hánykolódik.

**Nyúszóleány:** nász v. nyoszolyóleány; **nyúszipogácsa:** lakadalmi pogácsa. (Hsz.) **Nyaszaró jány.** (Thón.)

**Nyüvestén:** nyüstény.

# O Ö

**Ócsa:** olcsó. (Hsz.) **Ócsó.** (Uzs.)

**Ódalá:** oda le.

**Ódalbahó:** farkas. Hujzad ki a vögyből a fát, ha megettéd a polyvát, hogy egyen meg az **ódalbahó.** (Hétf.)

**Ódacosasintani:** hebehurgyamódon odaadni.

**Ódallagos:** ódaltos, ódalsó; ódallani, ódarolni v. ódarlani: oldalt járni; ódallós: fartató út; ódaltag v. ódalt = oldaloslag.

**Ódaülni:** kimaradni.

**Ódik:** oldódzik; **megódott** — a szíjju.

**Ódor:** udor = csürben buza v. széna-tartó hely, szakasz, földtől fel a kcszofúg.

**Ódvarhely:** Udvarhely. (Homr.)

**Ókrándani:** ikrándani = irtózni, hőkenni. **Megekrándott.**

**Óktó:** oktondi. Nagy októ vagy te!

**Óllóba venni:** az építésnél az összekötött szarufákat szokták inkább óllóba venni, azaz: hosszú rudakra kötött kötéssel átkapcsolva emelni és fenntartani. (U.)

**Ómlólag van:** terhes.

**Óntok v. ütő:** mit a mejjébe belésszűnek vagy öltnék. **Lábbogó:** mikor a mejjék egy része megfityten; **megjárdó:** a mejjéknek az a része, melyet nem fogtak be a bordába, nyüstbe. (Uzs.)

**Óntorász:** az oly kakascsirkét nevezik így, melyben a nemi ösztön későre fejlődik; átvitt értelemben legénnyről is mondják. (Uzs.)

**Órmó:** bőrcnek kelése, felcsattanása. — **Órmós:** hoporjas. Felormódzott. **Órmójodik:** görzödölődik, horzsolódik.

**Órtóás, ortvány, ortovány, irtovány:** felszántott bokros erdő hely v. gyepl.

**Órtogatni:** haragot mutatni. **Órtolni** vkire: boszút forralni. (Uzs.)

**Órt v. ert:** ezzel csak rákot számlálnak; egy ert rák: 25 rák.

**Órvas, orvasság:** orvos, orvosság.

**Ósó v. ósó:** orsó. (Uzs.)

**Ószitt:** uszít.

**Ósztág, osztáng, osztóg, osztág:** osztán. (H. és U.) **Ószjtán, ojsztántoson.** (Hétf.) **Ótó:** turó beoltásra való szárított báránygyomor.

**Ótogyon, ittégyn:** ott, itt, azon v. ezen a helyen. (Uzs.)

**Öbred;** (Kfsz.), **ébred** (Homr.): ebred, ébred és ebred. (Hsz.)

**Öcsém, écsém és écsém** (vegyesen használják Kfszéken); **écsém.** Hszéken.

**Ödöng:** düllöngözve megy az úton — az elhízott ember.

**Ökjeme. Szélgény ökjeme:** ezt akkor szokták mondani, mikor vki értelmén, erején vagy tehetségén feljül feszül, feszeng; mikor nagyot akar, mire nem képes; mikor olyat kíván, mire nem tartják érdemesnek.

**Ököröcsata:** ökörcs rda. (Homr.)

**Ökröndi:** buta, bárdolatlan, durva ember.

**Önged:** enged. Öngedetlen. (Kfsz.)

**Örkfal:** a falnak a mező felőli védkertje, és a vetésmezőt az erdőtől elválasztó éanczhányás.

**Örszni:** őrizni.

**Összedollik, ésszedollik:** összetorhad, összedohollik.

**Összeöklöm, ésszeöklöm:** két öklöm együtt; **ésszemarok:** a két markom együtt. Akkora mind az **ésszeöklöm** vagy mind a két **ésszemarok.**

**Összesollik, ésszesollik:** összetorhad, összesenyved; **ésszesollik-follik:** össseforr, összetekeződik, összeáll.

**Összesunyja:** összehuzzá, kucsorítja — magát v. egyebet.

**Összevétai v. ésszevétai:** összetéveszteti.

**Ösvény:** ösvény.

**Ösöfa:** vízben keménynyé avult fekete fa.

## P

**Pács:** a meghélt kendernek a csepünél és szősznél valamennyivel finomabb részecskéje. *Megpáczolni:* ecsetelni.

**Packona:** patkocsa.

**Pad, padláda:** hosszú keskeny láda, mi egyszerűs mind ülőhelyül is, fejjénemük társául is szolgál.

**Padmój, padmaj:** pandal. *Padmójt* és a viz a mart alá. A sírnak padmója.

**Pajmog, pnsmog, pustog:** magában evődik, kárpálódik, mondogat. *Pustog* a fülbe: sugdos.

**Palánt:** a székel asszonyok palánt alatt csupán káposzta palántot érnek; másnemű palántuál kimondják: *hagyma-palánt, répapalánt*. A nagy palánt kész káposzta, a nagy leány kész gazdaszszony. (Km.)

**Pálha:** a mit az ingnek a bonya alá varnak fel. (Uesz.)

**Paliosinta:** előhaj választék leányoknál.

**Palinkára v. palinkóra:** szélnek eresztve, állengősen venni vállára a zekét. — *Palinkózik*, palangozik, palankál v. palangol: lebeg a szélén.

**Pallag:** parlag. Pallagon sült pogácsa.

**Parázsa v. parázsa:** parázs, zsarátnak.

**Paré:** játszótér; ki a paréra! = parlagtérré.

**Pasmag:** a kártyázó ifjúságnál egy hasogatott végű feryő lapocska, melylyel egymás tenyerébe ütnek játék közben (Uesz.)

**Pássadoni:** henyén ásitozni. Csak ne legyen olyan nagy kedved a pássadásra! indulj immán écczér dögödra!

**Pataró, sataró:** oly him állat, férfi, kakas stb, melynek szűletés szerint nemző ereje nincs. (Msz.)

**Pészék:** nyelve, hegye vminek, u. m. szíjcsatnak. Pészék: hegyez.

**Pészkelődik:** erőlködik valamire ereje s ideje felett; *pészkolódik*, nyáskál.

**Pedig-hogy:** jó — hogy! — (nem remélt sikernél.)

**Péjp:** sejp.

**Pélénke:** pehely, pihe. (Hsz.) Pölönke, v. pilinke. (Uesz.) *Pülénkés* v. pilinkél v. pilingel = szállingol — a hópehely.

**Pembadex:** ingyen él, lojja a drága időt a diványon. (Cs.)

**Pölleni:** perloni. (Hsz.) Pölleni. (Uesz.)

**Pendő:** kondor, pödrott; penderjeges:

összefopodótt kondor szálainál fogva a felfolyó növény; *penderke* v. pendergő: kondor szál.

**Péndikés:** inges = gyermek.

**Penég, penét, penyét, penyég:** pedig. (Homr.)

**Penető v. penete:** ölni hosszú, pácza vastagságu rudacska, csomóba kötött szálmával végén, melylyel a kenyérsütő nők, — miután vonóval és aszaggal félrevonták a kemenczebeli tüzet, — előbb vízbe mártván, megseprik a kemence fenekét.

**Penyész:** penyész. (Uesz.)

**Pepe, papa:** kenyérkalács. A kenyérből az idén pepe lesz: akkor mondják, mikor gyenge termés mutatkozik = becses lesz.

**Pepecsöl:** pepecsel, apróskodik. (Uesz.)

**Perémonda:** útravaló.

**Perepács v. gyakrabban: parapács:** frias beszédű. (Hsz.) *Parápács* — gyermek. (Uesz.) *Perepáty.* (Kolozv.)

**Pérme, pérmete, pérmeteg:** innen permézik v. permetézik. *Permeg:* permedez — a hódara.

**Pérmeasteni v. forolintani p. o. tejet:** gerjeszteni — tüzet. *Permez-tüz:* elevenkedő tűz, melyet mezőn aluvóba hagytak.

**Peszeder:** fakadoz — viz. *Peszéreg:* forrad — bizsergeve.

**Péstalódik, péstálódik v. péstálgat:** mikor valakit valami sért, de nem mondja ki egyenesen, csak példálózva, hogy mi az, úgy mindazáltal, hogy lehessen érteni. (Uesz.) Péstőlódzik. (Hsz.)

**Pestfenék:** hely, hol szerelmesek, ivók, kártyások szoktak találkozni. Minden hivány ember nálad tartja a *pestfeneket*: nálad találja magát.

**Pésdörjézdik.** Szemibe pezderjézdett az esed.

**Pézsabüz:** perzsabüz = büdös szaga égő szőrfélének.

**Pikákos:** kényes, válogatós. *Pikó:* bohó.

**Pikkenni:** repedni = fel.

**Pila:** ügyetlen, félszü — leány.

**Pillasznyák:** élhétetlen gyenge gyermek.

**Pill:** pillanat. Egy *pillba*: pillanatba.

Egy *pirra*: *pillra* = pillanat.

**Pillámlik:** gyengén villámlik. *Pillamodik:* pitymallik.

**Pillanos:** pillangó. (Uesz.)

**Pilled:** pelyhed — le, szét. *Pill:* pehely.

**Pimpós** = a kenyér, mikor az hosszas tartás után megpenészülvén, mintegy szőszlorma alakúvá lesz rajta a penész; mondják így is: megpillisznyedett.

**Pimpózik**: pelyhezik, gypszik, — a virághullt bimbó, p. o. a barkáé, a csipkeburjáné.

**Pintóka**: félfertály fele, egy porció.

**Pintyerál**: szerfelett vékony fonalat fon.

**Pipál**: hintálja p. o. orrát a ló.

**Pipós**: finnyás, kényes. (Usz.)

**Pipizál**: pepecsel. *Pipizkál*: piszkál.

**Pirimókos**: magát tulságosan cziczomázó, magáról szépet képzelő. Né te, be pirimókoson ül ott!

**Pirinkó** v. **piránkó**: igen kicsid, paránkó. *Pirinke hó*: dara hó; *pire, pirike* v. *pielen*: kis csirke. *Piri! piri!* v. *pirike! pirike!* = így hívják elő a csirkéket, tyukokat Hszéken.

**Piriznyédik** v. **pilisznyédik** penészedik.

**Pisajog**: mosolyog. *Pisajog mind a vadalma*. Milyen szép pisajogása van. Uszék havasajján azt teszi: *vitlámlik*.

**Pisszonyodni**: piszkosodni, penészedni, rozsdásodni. Ez a szilva *meppisszonyodott*.

**Piszkota**: piszkáló munka; és: *pisz-mogó* — ember.

**Pisztiricz**: kedves izüi gombafaj.

**Pitiskál**: más dolgában gáncoskodik; némi apró kézi munkával foglalkozóról is mondják.

**Pityögtet** v. **tojt** v. **tojtat**: kényeztet — gyermeket. (Usz.)

**Pocskondítás**: pocskol, pacsol, piszkol, legyaláz. *Pocskos*: szennyes, piszkos, luscós.

**Pocskálódik**: pocskolódik.

**Pocszita**, **pucszita**, **radina**: gyermekágyas nőnek vitt ételleli látogatás. Te hova méssz? *En radindba!* (Hsz.) v. *pucszitába*. (Usz.)

**Poczkos**: potrohos, nagyhasu.

**Poczkol**: hasítószeg-forma, fejsze alakú, lapos hegyű fásaka.

**Pogánbors**: törökbor.

**Póka**: póla, pólya; *bépökálni* — a gyermeket.

**Ponk** (Usz.) *Pánk*. (Hsz.): pók. *Pánk-háló*. *Pánk* magára nem igen dívik, csak pók. *Megmásta* a *pánk* = tőrőbe esett.

**Polosnak**: tojás, mit a tojó tyúk alatt hagyunk, hogy fészektől el ne szokjék.

**Pomhadni**: dagadni, p. o. ló lába.

**Ponkostor**: az osztótának hátulso hársajójához kötött (L. Tájsz.) pálczaforma gombölyөг fa, melyhez a leszövedő melyfékon végét szökták kötni. (Usz.)

Vadrózsák.

**Pónyálni**, **bonyálni**: p. o. kerten esett rést csak gyengén fonni bé veszővel s ágboggal; *felpónyálni*: p. o. szakadozott bocskort rossz madzaggal felkötni szűk ségből. (Usz.)

**Ponyoró** v. **poronyó**: porhonyó.

**Porzellán**: porcellán.

**Porgolátkapu**: vetéskapu a falvak végein, sok helyen *tanórkapunak* is mondják.

**Porka** hó: egy-két ujnyi hó, melyen — midőn ujon esett, czélszerűbb a vadászat. Innen *porkászni*: porkán v. friss honyomon vadászni.

**Pornyálni**: legeltetni a juhokkal esti időben; kopár oldalon szedgetni.

**Poroncol**: parancsol.

**Porongy**: a folyók melletti fűzfa forma vesszős bokor, melynek vékony szálaiból apró kézi kosarakat kötnek. (Usz.)

**Posz** v. **peheteg**: gombanem.

**Poszátolni**: sokfelé osztani. (Usz.)

**Posztitni**: posztítani. *Posztia*: pusztia. Menj posztíába! menj akárhova! A posztia verjen le. Hasonló ehhez: elment *Mén-tovább*: pokolba.

**Potyor**: toplicza = oly híg sár, mely — ha rá toppintunk, csizmánkra szökik fel. (Usz.)

**Pőszlek** v. **pőszlek**: gazdasági mű eszlőzdarabjai, p. o. szekér v. osztováta pőszlekei. Be hitvány *ekepőszlekei* vannak! Te hitvány pőszlek! (Usz.)

**Pőtörke** v. **pétörke**: a szarufának az a beróvottan kivékonyított vége, melyet a koszorufának számára véselt lyukába állítanak.

**Pőzme** v. **pézme**: apró száraz ágak. Katrass egy kűs pőzmét össze! (U. és Maz.)

**Prozamtál**: feleslegleg vonogatja magát teljesíteni a parancsot.

**Prűnnyög**: a tehénről mondják, midőn bornya után s a bornyúról, midőn anyja után esd; mondják gyermekről is.

**Puczik** v. **puczk**: pucok.

**Pufra**: ingyen, istennébe (nevébe). De én neked nem adok csak úgy *pufra*, hallod-e?

**Puja**: gyermek. (Usz. ritkán.)

**Pumba**: pontba, tüstént. (Uss.)

**Purcan**: lepurcan: magas helyről leesik. *Lecseppen, lepottyan*.

**Putypurty**: fűrj, pitypalaty.

**Pücsi**: borjú. Me pücsi, me!

**Pülü**: pele = egy állat neme, mely a bükmakkon nagyon elszaporodik, elhisik, s husát és zsírját meg szokták enni, (myoxus glis.) *Pülézni*: pelét fogdosni. (Uss.)

## R

**Rács:** ostornyel nagyságu fűcska, melynek egyik végére szagos húst kötve, folyóba bocsáják s erre a vaczkokból kibútt rákok a húst csipkedve megfogatnak. (Uisz.)

**Rácskotol:** rácskál: rácsnál.

**Ragymatol,** ragynat, ratymat: ügyetlenül rakosgat. Ne ragymass annyit te!

**Rajtója:** lajtortja, létra. (Uisz.)

**Rakodás:** rakodás, pakolás, helyzetetés. **Rakogatás.** **Rakolódás.**

**Ráknodik:** ráng, rándul. Ne ijegess, mert úgy megráknodom belé, hogy elesem.

**Rákor:** elfojtott harag, (csinemin-tye.)

**Ráknorodik:** borzad — rossz falattól.

**Rapason,** rapcsont: rapcsen.

**Rátotta:** laposan süített pánkó. A mi tojásból készül: *tojás rátott*.

**Réa:** reá v. rá; réik: (Hsz.) réok (Uisz.) = reájok. — *Riám,* riád, ria, riánk, riátok, riok. (Cs.)

**Réatánálni:** rászokni.

**Réabírik:** renjut birtokul.

**Réahuzintani,** reanyirinteni: rávágintani.

**Reamereszkedik:** rágebbeszkedik, ráképped, ráképeszkedik.

**Reaneszűdik:** rávágik — ingerülten.

**Réanyűgülni:** rákötni magát nyűgne, bajnak; rászegődik, rányűgíti magát.

**Réaszamlélni:** ráimerni — figyelemmel.

**Rébédőzni:** ijedezni. (Uisz.)

**Rébénzés:** jeszke, ijedős.

**Rébérnye:** a százados élőfárról mondják, mely régisége miatt megdvasulván, csak külkérgői maradtak; *nagy rébérnye* fa.

**Rébzeni:** sejteti — rémlüleg; *rébzet:* révézet, rémlet.

**Recedenze:** csipkeidomu cziczoma nők-nél a leányoknál. (Uisz.)

**Reges:** énekes — egyházi s népünne-pélyek alkalmával. Régi szó; itt-ott Udvart-helyszéken ma is hallható. Eljöttek a *regesek* énekes fiuk, legények

**Rejtőke:** rejtékhő.

**Rekedés:** rekedt hangu.

**Renyeködni,** renyődni: tűnődve aggódni valami rossz miatt; *renyődi:* töprengő. (U.)

**Repdénész** v. repesgél: röpdös; *Repin-getni* — madárfit.

**Repösöl:** repes. Repösölt a szive; s a kisgyermek, mikor azanyja felé terjeszti ki kis kezeit, és emelgeti magát. (Uisz.)

**Repesdni,** lerepesdni: henyé módon ülni. **Rosta:** rosta. (Uisz.)

**Rétam,** rélad, réta: rajtam, — ad, = a, rétek. (Uisz.) rétik (Homr.) = rajtok.

**Retesert** mondott v. vetett a puská: nem sült el.

**Retyesz:** nem magas, nem is karcsu, sovány, hanem tömört tagokkal alkotott; *retyesz* gyermek, nő, marha.

**Révésztes:** csunya, illetlen magaviseletű; *révész:* utálság. (Uisz.)

**Rezelni:** hazudni. Félek rajta, hogy csak *rezel*.

**Rezes:** a pálinka legejeje.

**Ricsálni:** tépni — ránczikálui — a haját valakinek *Ricárdja* a *farát* — a szolgáló mikor szitál. (Uisz.)

**Ribancz:** rongy. Ribanczos. Menj a ribanczba. Ribrongyos.

**Riggat:** rikat, böget. A népet meg-riggatja p. o. a pap érzékeny beszédével.

**Rigófüty:** a reszelt tészta-ban lévő darabka, melyet a nők ujjokkal a reszelő baloldalához nyomitva formálnak.

**Rigójas** v. rigója-bolond: nyugtalan ház-sártos férfi, s kivált nő; ijedős és nehezen szoktatható barmokról is mondják. (Uisz.)

**Rimog:** rimázkodólag sír.

**Ríp,** siritt: nyomit, hatalmasan folytát, erősen rajta van. Jól rípi. Rípjed, ne hadd! Ma jól pofon ríppentelek: csaplak, ríttyn-elek. *Rípi* vagy ropja a tánczot, a ki ügyesen tánczol.

**Ríppados:** időtlenül lármáz, visitva sikoltoz. (Uisz.)

**Rieszenteni:** sebesen elszelni.

**Rityi:** leány v. tyúk = olyant értenek a'atta, minek lábakurta s vastag teste van, v. a mint mondani szokták: testibe habarodott. (Uisz.) *Rityi,* *ricád.* (Hsz.)

**Rityolódó,** rityálódó: gáncsoskodó.

**Ritty:** ostorcsattanás; *rittyeg:* csattog; *rittyenteni:* ostorral uagyt csattintani, pofon rittyenteni kézzel. Rittyegtetni magát: tánczolni egy helyben lógatja magát.

**Risámolni:** ha valaki hirtelen megijed némi nem vélt okból s mintegy borzadás futja el tagjait, mondják: *megrisámodott*.



**Megrizámodtak** a lovak: hirtelen megijedtek.

**Rivulni**: ríni. Annyit ne rivujj te!  
**Rióka**: síró gyerek.

**Robog**: zuhanva dörög. Robogós: zuhanós.

**Rocskol**, **röcsköl** v. **rücsköl**: összegyűrni papiroskötést stb. **röcskölödni**: gyúródni, ettől: **röcsök**: redő, rögecs, innen: **röcsköl** kivenni.

**Ródalni**: rovólag vagdalni; így rearódalni: ráverni. **Ródaló** fésze.

**Rogy**: gát robogója alatti mélység, p. o. a rogyban fereszteni a lovakat. (Marosvásárhely.)

**Rogya**: ragya; (Hsz. és Usz.) **rotya**. (Cs.) **Rogyog**: ragyog.

**Rokkan**: összecsébb ereszkedik. Megrokkant a szénabugja, az asztag. **Ugy elrokkantam tót**: álomba merültem volt.

**Rókon**: rokon. Az én rókonom.

**Róllam**, — ad, — a, **róllik**. (Hsz.) **rióllik**. (Cs.)

**Romásni**: földbehajtott játszaui — kurta hegyes gyakával.

**Rongya**: minden mosónemű általában, még a ma készült fejrőnemű is; **rongyás**: fejrőnemű áruló.

**Rostika**: rongy, foszladék. **Rostollik**, **rostikázik**: foszladozik.

**Roszügy**: rosز gyerek.

**Rököl**: sir, nem szippogva, hanem szünetesen bögve. Annyit ne rököjj!

**Rökönyödik**: rothadásosan eltorzul a fa, fadény, stb.

**Röstölő** v. **porsóló**: egyfűlű csészecske.

**Röv**, **rövebb**: rövid, rövidebb. (Cs. és Usz. havasaján.)

**Ruhavásár**, **czérnavásár** v. **leányvásár**: mikor a sokadalmi napok közé vasárnap esik.

**Rösnyicze malom**: kézi malom, és: kásátörő malom; pusztá építetlen malmot is mondanak így. — Oláh eredetű szó. (Usz.)

**Rühölődni**: surlódni, fészkelődni, nyugtalanul valakin csüngen. Még rühölődhetnél-e?

## S

**Sájára** — lépni, dolgozni: későre lassan.

**Sajdul**: sirül alattomban. Mellém sajduła.

**Salapi**, **salapoló**: vmibe nagy sürgölődve járó, vmit megnyugvás nélkül untalan üző.

**Sandalogni**: halk s lassu léptekkel v. sunnyogva menni az úton. (Usz.) **Sandarolni**. (Hsz.)

**Sánta-arasz**: előarasz.

**Sántos**: csengetyű v. öntött pergő. (Usz. felvidéken.)

**Sarangos**: sarjangos, jövőses — fatörzs.

**Sároxi**: vékony, sovány mint az agár.

**Sárig** v. **sárog**: sárga.

**Sallat** v. **sollat**: kényszerítve vallat, nyilatkozatra erőt; zsarlat. Ne sollass annyit!

**Sármántyú**: sármánkó.

**Sarvalás**: összezeresztése részletesen két deszka szélének. Sarvalatlan maradt.

**Sarvalt**: gyalult — káposzta.

**Sáspis**, **sáspi** — **áspis**. Te sáspis te remtés!

**Sasulni**, **sasuladni**: elebbedni, lankadni.

**Sátoros-kert**: előbb tövissel, azután fel-

jül szalmával fődött, vesszéből font kert. (Usz.) **Lészás kert**. (Maz.)

**Savanyó**: savanyu.

**Savószemű**: igen világos — kékeszemű. (Usz.)

**Sebégni**: sebesen beszélni.

**Sebést**, **sebtén** v. **sebtibe**: sebesen.

**Sejmék**: ingoványos, mocsáros hely, hová nem közeledhetni veszély nélkül.

(Usz.)

**Sékora** huzni: kérdőre vonni.

**Sélet**: serét, srét.

**Séméredik**: kékül — bőr, koszosulva, élesülve lesirul.

**Sémmilletteképpen**: semmiképen.

**Sémmínébe**: semmikép — se jó. (Usz.)

**Sérditni**: megserényíteni; ma bizony megserdítlek, ha még álmolyogsz.

**Serége**: seregély; **seregék**: seregélyek, stb.

**Sérés** v. **sérius**: szerzett, sertültes — fonal.

**Sérkeleves**: zsemlekása leves.

**Sérpétél**: szorgolódik, ratymat. **Sérpétél**, **szerpétél**.

**Sérmitk** v. **sebszik** — fül, sértődik, sértődik. (Hsz.) **Sérszik**: fáj (Hétf.)

**Sérnik:** sert kap, sérülődik — czérna.  
**Sétár:** sajtár.  
**Sied** v. **sijed:** sülyed. Siedj el! (átközölés.) Siedjek el ebbe helybe, ha nem úgy van!

**Siffenteni:** csisszenteni — lábával.  
**Sifletni:** elé a hátra vletetni.  
**Sijanni:** sirni, viaitni; *sianca:* riadva.  
**Siját** v. **seját:** saját. (Usz.)  
**Sijátság:** erdőtlen sima föld, rónaság. (Usz.)

**Sikajos:** sikos — út.  
**Sikált** v. **sikál:** simit — tapasztáskor.  
**Sikkan:** csuszszan.

**Sikkattyu:** egy kis gép az osztóvátában, a melybe helyezett csigákba a nyüstöt tartó köteleceket akasztják. (Usz.)

**Sikla:** ló csuklója. Körme siklója: a csukló feletti két kis körme az állatnak.  
**Sikótyu:** az ekeágas orrát a tézsolával összefoglaló, két végén szeggel ellátott két darabka fa. (Usz.)

**Silák:** gyengén pislogó tűz.  
**Siláp:** villáncs. **Silápol:** villáncsol v. csak csillámpol, csillámlík. (Usz.)

**Simojodik:** simul: simulódik — hozzá.  
**Simojogni** v. **somojogni** v. **sompojogni:** hízkelve járni körül.

**Simulni:** takarodni. Simulj innen!  
**Sinkópál:** sompordál, lizeleg.  
**Sinnyedeg:** senyedeg: rüh. Megsinnyedegesedett.

**Sipitt:** sipánkodik, panaszol, p. o. a sugori fukar.

**Siránk:** siró — gyermek v. öreg.  
**Siringélni** v. **siringeni** v. **siringőzni:** forogni, örvényzeni. **Siringelni:** keríngetni. **Siringő** v. **sirittő:** vízforgó, keríngő, örvény.

**Siringézik** v. **surungozik:** surrog — el a füle mellett.

**Siritt** v. **seritt:** sürög, forgolódik. **Sirited Jankó!** Siritsd azt az ekét. Ugy megsiritlek egy fával.

**Sirülködik** v. **sirülközik:** osonkodik, surankodik — el, ki; innen: **körülstrülködni:** körülötte sürögni — simánkodva.

**Sisérég:** p. o. a vasas kerék esős időben apró kövecses fővénnyel töltött úton mentében.

**Sivadoz:** riadoz, rippadoz.  
**Sivat:** sivitozás. **Sivol,** zsihol: zsanál, cseveg. A verekék összegyűlve sivolnak v. zsiholnak.

**Sod:** kemenceze. Tedd a **sodba:** a kemenceze alá. **Sodláb:** kemenczeláb. **Sodódal:** tűzhely oldala, hol a tűz ég. Olyan feteke, mind a sodódal. (Közm.)

**Sodros:** pödrött, sodrottos; és: sodros.

**Sodróz:** sodró erejű.

**Sóe:** sógor, sú. (Csángó.)

**Sohajt:** schol. (Cs.) **Sohult.** (Hsz.) **Suhult.** (Kfsz.)

**Sójtani:** ütni, sulytani. **Sójtós:** sulyos ütési.

**Sokadozni:** zsanálni. Ne sokadozzatok annyit, hallgassatok!

**Sokaszó** v. **sokszó:** sokszor. (Usz.)

**Sollani** follani: akárhogy összeforni, rosszul forni — törött csont, v. letört oltvány.

**Solló:** sarló.

**Sompordi:** nagy-kunyorálva, sompolyogva kéregető. Addig **sompordált** rajtam, hogy csak odaadám.

**Sonyorog:** sanyarog; **sonyoru:** sanyaru; **sonyorán.**

**Soros pálinka:** erős pálinka, mert csak az ilyennek van **sora**, azaz: a pohárban felmenő gyöngye.

**Sork:** sark. **Sorkantyú.** **Sorkolat** kenyér v. sajt: sarokról kerekítve szelt darab.

**Sorzik,** sorodzik: gyöngyözik, a szeszes ligadók.

**Sósdi:** sóska. Lósódi.

**Sovájos** v. **suvasdó** — homokoldal, iszap, stb.

**Sovállik:** fejlődik, sovárlódik — mogyoró v. dió a tokjából. Sovájunk diót.

**Suditni,** megsuditni: megajdítani. Mikor valaki fejszével vagy bottal az ütést nem találja s az kezét megrugja, megajdítja: ezt az Udvarhelyszéki így mondja: **megsuditja**, a Hszéki **megsujtja**.

**Súgó:** hol az egy bizonyos távolságig mélyebb s lassabban folyó víz oly helyre ér, hol a kövek szinte kitűnnek a fenékről s átgázolhatni lábbal; vízzubatang, vízsekély. Menj keresztiül a súgón.

**Suharez:** sovány, halmokon levő megkórósult parlag; asszu roncsolékos pusztas erdei hely.

**Suhogó** v. **súgó:** jelent kopasz v. elkönyöztetett dolgot. Tiszta csupa **suhogó** vízzel él; **súgó** v. **suhogó** szalma — v. kóróval, = kóróval tartja a marhát.

**Suhonzár:** karesu, magas természetű ifju. (Usz.)

**Suj:** súly. A súj egyen meg!

**Sujlik:** súlylik = nehezedik.

**Sullódik:** surlódik. Hezza sullódott.

**Sunyni:** magát meghúzni, lelapulni. A nyúl megsunyta magát.

**Sunyász**; alattomos, sunnyi. Sunnyasz-kodni.

**Supákolni**: páholni.

**Supál**: megver, megkefél. Supátol.

**Supogató**: cséplő.

**Surdó** v. **surgyó**: derekaly helye't használt szalmazsák; *durza*. (Usz.)

**Surintani**: sikkasztani. Egy forintom vót s azt is elsurintotta.

**Surran-furran**: illan-villan, lókusz-pókusz módra.

**Suttanni**: suhanni, sudámlani. Meg se suttart a csizmája, úgy ment át a hidon.

**Sutba**: kemenzce alja. Bujj bé a sutuba v. sutba. (Homr.) Hszéken a *pest alá*. Uszéken: a *gócz alá*.

**Suvadj meg**: gebedj, dögölj meg. *Suvadjon*: egymásra menjen; pl: hadd suvadjon az a munka.

**Suválni**: diót zöld héjából kibontani. (Homr.)

**Suvaastani**: súlytani — főbe.

**Süfite**: sok készülődés, kefélődés. *Süfütölni* v. *sifíteni*: surolni, kefélteni, cseszegni.

**Süllen**, megsüllen: a tűzhöz visszatett megkevert puliszka. *Süllenteni*: szelet eresztetni — hang nélkül. Deák südő süllentő, (gunymondat a tanulókra). *Süllög*: süledez, p. o. a viz, mikor a forrás előtt némi sírás forma hangot ad az üstben.

**Sütrükködik**: férkezik. (Cs.)

**Sütkölödni** v. sütkörészni: sütni untalan.

**Sütkörélni**: verőfényen süttetni magát.

**Süsüte**: süsögés — susogás.

## SZ

**Szacekálni** v. szakicsálni: szétaprálni. Szacekába váglak!

**Szád**: nyilat, p. o. fazék, barlang, hiu, kemenzce száda.

**Szádokfa**; hársfa, melynek héjából tavasszal kürtöt csinálnak.

**Sza, sze**, p. o. *fussza, teddse. Szag, szeg* = fuszag, ritkábban.

**Szaggatni**: halálózásokor harangozni külön-külön a harangokkal.

**Szaj**: vékony jég, első fagy a vizen. *Szajlik*: heged a fagyni kezdő viz. *Bé-szajzik*: béggedzik vékonyan.

**Szájbeli** — ökörne mondják sok helyen a hojssázt.

**Szájka**: szájas, tátott száju.

**Szaka**: kerék falából, abroncs rovásból kitört darabka. Szakát vetett kerék v. abroncs. Szakája lett a disznónak — az inye szélén, ajakán.

**Szakadat**: szünet, p. o. nincs szakadatja. Szünetszakadatlan itt regnál rajtam ez a gyermek.

**Szakadók**: legkarcsubb hosszú darászfaj. Megmarta a szakadék.

**Szakadkokik**: fáradtság v. betegeskedés által elgyengül, fogyogat.

**Szakáj** v. **saka**: rovaték az abroncson. Vági szakát neki.

**Szálka**: elvékonyult. Be szálka tested van. Ugyan szálka ember.

**Szalvalni**: szalulni, hornyolni.

**Szállalódik**: késlelődvé — dolgozik.

**Szánasság**: szánvaló járás, kereskedés, mint: szekeresség. Elment szánasságra. (Usz. felv)

**Száríka**: babó, suba.

**Szármalódik**: származik. Nem rég szármalódott falunkba, mondják az ujonnan települtől. (Usz.)

**Szedett** — védett: rendetlenül szerzett.

**Szedő**: áruszedő — nyereszkezős végett. Rongyszedő.

**Szegeje**: zugoly, kis kamara.

**Szeget**: szigot, vízkanyarodásnál v. határszélénél való térszeglet.

**Szegrejáró**: kikapó, kicsapongó. A gazda *szegrejárócska*: korhely. Az aszszony *szegrejáró* v. jó tánczu: férjén kívül más ember fián is kapó.

**Szejke**: nehéz ital, büdös forrás-víz. **Szejkes** — hely v. víz: salétromos, tim-sós forrás.

**Szekéllő-esem**: p. o. egy szekéllő szemet sem hagyott.

**Székláb**: lugzóláb, lugzó cseber kecs-kéje.

**Széjes** v. **széjjes**: széles. *Széjjeheosztal-jába*: széle mentire végig.

**Szeléndök** v. szöléndök: szilindek (U.)

**Szellengél**: lebeg.

**Szellődik**: szellőződik.

**Szemecseálni**: szemet ellegezni — malacz; és ember is a főtt bab, borsó stb. szemeket.

**Szemercseség**: szemercses, szemergősszemlekes, fővényszemekkel eltelt, béra-

kott tárgy, u. m. fénkő, fővenykő, több-nemű ércsanyakő.

**Széméreseli:** szemerkél, szemenként szedget v. válogatva eszik. (Hsz.) Szömörkél. (Usz.)

**Szémérégni:** buzogni — felgyöngyözve, pl. borviz v. szejke.

**Szémérike v. szémérkefenyő** = bors-fenyő. **Szémérketuró:** fenyőmagos turó.

**Szemet:** szemét. Szemet-ember.

**Szémleltire:** mintha szemlélné. Szemléltire közeledett hezsa: mintha ismerné.

**Szémők:** nagyszemű, fekete szemhéju. **Szémők:** szarvasmarha neve.

**Szémuncza:** elment minden szemunczástól = úgy elment, hogy egy magva sem maradt. (Usz.) (Oláh származású szó.) **Szelemuncza.** (Hsz.)

**Szén v. szény:** szín. Halálszényt vátott. (Usz.)

**Szén-aszpora fonás:** a falusi leányoknál így menyen végbe: Ha egy házba ösz-szegyülve több fonóleány van, kivessznek a tűzből egy izzótűzet, s teszik a tűz cleibe. Elkezdí a legidősebb leány, nyíjt egyet, s rendre mindegyik; ezután esmét az idősb kettőt s rendre mindegyik s így tovább hármat, négyet stb. s a melyik leány nyújtása alatt az izzó szén elhalt, annak büntetésül a szeretejét ki kell kiáltani, a kisebbeknek pedig a szék alatt átalbúni.

**Szénétálni, esszeszenetálni:** tukmálni.

**Szénteni, megszénteni:** megsejteni. — **Még-zéntettem:** megsejtettem a dolog tihát. Megszéntette a tolvaj, hogy nyomozódni kezdtek utána.

**Szépögetni:** pl. sertést megszépögetni — meghizlalni. (Usz.)

**Szép-aszerént v. jó-aszerént:** szép szerével.

**Széplet:** matat portékk közt, zeklet, szeleskedik.

**Szerétén-széjjel v. szertéden-szerie:** szerteszét. (Hsz.) Szerétén-széjjel. (Usz.) Szerítibe: szanaszét.

**Szeribe futó:** bika alá való. (Usz.)

**Szerítteve:** szeritejtve.

**Szernyű:** szörnyű.

**Széaszólódik:** gerjedez.

**Széaspételni v. szépételni, v. széaspételődni:** rakogatni — motyókat, nagy készlődéssel tenni vmit.

**Szétém, v. uszékiesen:** szétöm: inorasa, szemer. Egy szétémnyi sár, por.

**Szidd ki az arrodot:** fúdd ki. —

**Szilgonyos:** szikányos, zakkás szélű — kenyer, mely bele és fenéke között nyomult, tippant, vagy szalonnásan sült.

**Szik:** szék, pl. tojás *szikja*; a káposzta szikját inkább *szikának* nevezik, az oldalszikákat *czirának* hívják.

**Szilakolni:** aprálni — szét szilakba vagdalni; *szilánkodik v. szilankozik:* aprul, vékonyul — el. *Sziláncsolni v. sziláncolni:* szétosztani szilokba.

**Szilánkos:** szijas — fa.

**Szilányodni:** vékonyodni, silányodni,

**Szilimány, szilimák:** szikár, hitvány, vékony; élbetetlen.

**Szilony:** hasogatott apró porongy vesző, mivel az abroncsot összekötik. (Usz.)

**Szimirkál:** matat, keresgél, pl. a tyúk a személdombon.

**Szimmantani:** büzőlinteni. Egyet rajta *szimmantott. Szimmantom*, hát olyan bűdös, hogy —

**Szinajj v. szín:** kocsiszín, fészker, árnyék, árnyéka'ja.

**Szinkócsi:** ibolya.

**Szinteg, szintég:** szinte.

**Szinül:** színleg, ürügyösen — tenni; és: *szénire* (szényire v. szénire) nem fonákul öltetni.

**Szinültig, szinyártig:** ezinig tele — tölteni. (Usz.)

**Szip:** szív, mar. *A gandr* — himlűd — megszíp.

**Szipirtyó:** elaggott vén, szipa. (Usz.)

**Sziringozik:** preczelődik, parisztozik — víz lezuhanáskor.

**Szirkotálni:** bizgatni, bolygatni — tüzet. **Sziváj, szikáj:** szívós, ragadó.

**Szivalkodik:** szikkad, keményülni kezd — a sár.

**Szódara** — szófia beszéd: találmány, költő: gyártott hírbeszéd.

**Szodó:** mohón evő, kapsi, kapdáncai. Ugyan nagy szodéssággal vagy el. — Ne egyél oly szodén v. szodé módra. Szodéskodik fejrénép körül.

**Szokatlankodik:** tapasztalatlankodik, fértlenkedik, vadaskodik.

**Szokotál:** számít. *Felzokotálom*, mennyi kell érte.

**Szomeján:** panaszhangon, szomorán.

**Szonnyadni:** konnyadni — fű szárazságkor.

**Szonnyalni, szonnyu:** szomjálni, szomju. *Szonnyan* vótam egész nap.

**Szopacsal:** szopogál.

**Szorogni:** vmivel sietni.

**Szorong:** szorító fa. (Usz.)

**Szortyos:** szipókás, szipogó, taknyos.

**Szöm:** szem. Mind egy *szömlő-szömig v. szömlő-szömig* megőzi a cserőnyét. *Szömlő'-szömbe:* szemtől-szembe. (Kfesz.)

**Szömérem-szó:** szemérmetsértő szó. (U)

**Szönye:** hamuszín szürű bárány, mely sem fekete sem fehér.

**Szörös füge:** egres, köszméte.

**Szörre-szörre:** felváltólag. (Usz.)

**Szöspök:** a fonó asszonyok — hogy nyálok gyűljen, egy kevés összecsomolyított szörszálat a szájokban csomolygatnak.

**Szulák:** fű neve, és: fulánk. A *méh* a kezembe eresztette a szulákját.

**Szulfű:** fű, melylyel sötét — vöröset festenek.

**Szunyál:** szunnyákol. *Szunyi:* aluszékony, szunyáta, szunyita.

**Szupujkó v. szupujkó:** tojásladon hegyesülő, karcsúan elvékonyuló. *Szupujkó batúkját vet.*

**Szurata:** leány-ját v. drucza. (Uszéken ritkán.)

**Szusma, szuszmota, szuszimuszi:** alu-

székony munka, mely közben a munkás, mint álom közben — szuszmotol, szuszmotolódik. Ne szuszmotálj!

**Szöszmet v. szöszmöte:** giz-gaz fonál, v. szösz hulladék. *Szöszmötölődik:* álmosan alig kél fel, alig halad dolgával.

**Szötemény:** szövet, kelme.

**Szöttes:** szöttnemű, házsírozott. *Szötül:* szövdök — le. (Hétf.)

**Szürkőnyet v. alkonyat:** szürkület.

**Szürmölni v. szürceölni.**

**Szürönkél:** vékonyan csorog, csoronkál, csoronkúzik, vékonyan szűröget.

**Szürü:** szérü.

**Szűszögni:** szívárkózni szűszöngő hanggal.

**Szűvall:** szeret. Soha sem tudám azt az embert *szűvelleni*. *Szűvellés:* bátortalankodás; ellenében: *szűnyérés*.

## T

**Tacakó:** porouty, kölyök.

**Tásó, tátombák:** tátott száju, együgyű.

**Tásoz;** szájátva bámészkodik, ámulog.

**Tagbaszakadt:** teljes idomos természetű.

**Táhát:** téhát. (Usz.)

**Tajak, tajk:** hitvány, tatar, tojmák, elromlott, elitult-fitult. *Megtajkolni,* megtatarozni: valaminek hiányait kiigazítani. Eltajkult a kézmű — eszköz. Ne fogd azt a lapátot olyan tajk módra!

**Tajdok:** hitvány, tatar.

**Tákos:** ták-ember, haszontalan, erélytelen — a *ták*-ról vére, mely jelent csizma- v. bocskortalpbelést, szakadt bőrdarabot. Nem leszek senki *tákja*. *Tákzer:* tatar portéka.

**Takulni:** takarodni — el, szem elől; innen: *taku'j!*: lódnij, takarodj!

**Talabor:** kis vállu-forma fa, melyet kerékkötő láncz helyett lejtőkön a kerék fala alá helybeznek, hogy megkíméljék azt a korábbi elváasztól.

**Tálas:** pohárezék, edénytartó.

**Támbálódik, támbáskodik:** kaparzkodik, hogy felálljon, nagy nehezen tesz vmit. Feltámbáskodott a beteg.

**Táplom, taplom, teplom, támpolony:** templom. Menyek a támpolomba. (Usz. Hétf.)

**Tanál:** pászol. Jól tanál neki. Jól egybetanálnak. Jelenti ezt is: megtörténhetik: el tanálja veszteni.

**Tanól:** tanul. Tandó gyermek.

**Tanórkapu:** vetéskapu a falvak végén; mondják *porgolóc-kapunak* is.

**Tantalogni, tantogni:** méltázva, bandalogva járkalni. *Tantali:* méltázva magát — felejtő.

**Tanyitt:** tanít.

**Tapota:** elé s hátra járás-kelés — házbán. Tapotálni.

**Tapai füles:** így nevezik némelyek a nyulat Csikban.

**Taraczk:** vassalak. (Thón.)

**Taré:** taraj. Kakastaré.

**Tarhutt:** torhadt — széna.

**Tariskó:** kis tarianya.

**Tartozatlanul:** tartózkodás nélkül. Ha megharagítasz, tartozatlanul agyentűlek!

**Tás:** társ.

**Tataló:** teljes ügyefogyott.

**Tatar ember:** a kinek kezén minden elromlik, v. a ki ferde bánásu, rozserköcsű. *Tatar szerzem:* rozserkőz.

**Tátó, tátondi:** tátogó, gyáva, táté, tácsó.

**Tavaszfölt:** tavasz táján.

**Távórol:** távolról. (Usz.)

**Té:** táj; *tehút:* téjkút; *verté:* vert táj.

**Téboju:** tébolygó, tébolyodott.

**Tehen:** tehény.

**Tejasleg:** teljességgel.

**Tekerés:** tekervénys — beszédű, lelkű. Tekerés — facsaros.

**Tekervény:** madár neme. (Usz. és Hsz.)

**Teli:** teletölt. *Teli van suvadt magya-*

*róval* : büszke semmire. (Km.) Telenes-teli : csordultig.

Télléget : téldégl, s így : *ellegel, vellegel*.

Téltul : imigy-amugy, imitt-amott. *Téltulozni* : téltul tenni — imigy-amugy.

Temhetetlen : teméntelen. Temhetetlen sok marhája van.

Témlecz : tömlőcz, (Hsz.) *Tömlecz*. (Usz.)

Temonda : költött hír, hazugságnak előbbadása, s előbbadója; innen : *temondalni*. Temondafészek : pletyka.

Témpa, tépse : törpe.

Tempó, timpó : fogás.

Témfereg : féntereg.

Teped : vmibe beléragad, — belémarad, tapad.

Tépeg : ugy mozog, hogy a dolgának nincs láttatja. Tipég-topog, mind a tejó része.

Tépelák : ügyetlen, rosznövési, és : kapcsabocskor. Látszik, hogy tavaszodik, met az úton elhánták a tepelákat.

Tépelődni : forgódni.

Tepesz : tapasz. Annyi a virág ezen a fán, mind a tepesz. (Usz.)

Tepe-tupa : ügyetlen járásu.

Tepesdni : tepesdni, szétnyulni. *Tepesen* : ugy eltepsent, mind a béka.

Tépelődik : Ugyan tepszelődik = szorgosan rakja magára öltönyeit.

Térdépél, térdépél v. térgyépél : térdel.

Téréfa : tréfa. (Kfáz.)

Tereperél, tereturál : értelem nélkül mindent összezessél.

Terítették : terjegeti magát; innen : leterítették : földre heveredik.

Téröngöt : téregot. (Kfáz.)

Térül-férül : térül-fordul.

Testkötése testalkat; innen : *jó köléni teste vagyon. Jó köléni marha.*

Tetén : agyba — ütni. Ma tetén sujtak.

Tetés véka. Tétéz = tetézett vékát kapnak a cséplők.

Tetés-teteje : éppen a tetés-tetejibe állott.

Tibéjedik v. tébojodik, tibéjég : bódul — tyák stb.

Tidó : mécses, egy száraz vékony meggyújtott nyírfából v. posztorjából. (Erdv.)

Tilibógyi : ügyetlen, féleszü.

Timény : tömjén.

Tinacsnai : tincsenként szedgetni; kenderet tincselni. (Hsz.) *Tinacsnalni* : sanyarón dolgozni. (Usz.)

Tinacsfő : kis hasáb föld.

Tinó-binó : apró marha.

Tinótarty : gomba neve.

Tiponyó, tipos, tippadt : tippanós, téss-

tádad, pl. a kenyér, ha nincs tökéletesen megsülve s kevésbé ragadósan, csirizesen marad; mondják a sárról is. Tiponyodik : téstázásul.

Tiria : terjék, mákony. A gyermek ha nem alszik, adj neki tiriát!

Tó : tova. Állj tó, menj tó. (Tkó.)

Tojadék : vizturadék, zákány csomag.

Tojni : tolni, taszítani.

Tollásni, megtollászni : megtépni, megverni.

Tolló : tarló; *tollózni* : tarlózni, bön-  
gésni.

Tongyó, tonyhó : tunya, rest, hanyag fejrénp.

Tonya : kis kövér fejrénp, és : tócsa, álló viz. (Erdv.)

Topicakál v. tapicakál — sárban v. szárazon is.

Topol, topoczol : tapos, potyol.

Topócsos v. topótyos : tapadozott.

Topp : egy toppot sem menyek = egy tapódtat sem.

Torbékol, toborékol : bugyborékol — pike a vízben.

Torha, torhonyó v. torhány : torhardt; *torhány ember* : tunya. Torha fa : lágy anyagu.

Tornács : tornács. (Usz.)

Torty : buggyanós része a bőre szabott ruhának; *tortyos* nadrág. *Ellortyosodott* = elhagyta, elhanyagolta magát.

*Tortyan* : buggyan — vízbe göbbögöttetett vásszon. *Tortyollik* : bugyoglik; *tortyong* : tátong — örvény. Tirttyeg-tortyog, mint a vén ember; torty ember.

Tót-lant : pléhtől való bolti kolomp a marhák nyakán. (Usz.)

Tót-répa : árticsóka, csicsóka répa. (Msz.)

Tovennat, tovonnet : tova onnet. *Tova* : mintegy, körülbelül. Tova husz-huszonötöt kapott a fenekire.

Trókie : pereszlen.

Tudnivalót : tudnivalóképpen.

Tujátul : tulján v. kellett feljül. (Usz.)

Tulu : tollu. *Tolo* : nem jár, hanem jár : tolvat, tolvás, eltolvasodott. Tolvat fosztottam = tollut téptem.

Tunya neki : kitelik tőle v. könnyű neki, számba sem veszi, nem is alítja. *Tunya* a nagy gazdának nagy asztagot rakni.

Turzik v. turoodik — a seb. Megturoodott a ló háta, mert talán sokan ülték, s a közmondás szerint : *közös lónak turoos a háta*.

Tusakolni, v. tusolni — fegyvertussal, *tuskolni*.

**Tusz:** zuvat, vita, és: hasonmása valaminek. *Tuszát* fizetem; *viassatusz* -olom. *Tuszolni:* zuvatolni, tudakozódni, pletykálni. Mondják még: *tuszogatni*. — Mind azt tuszogatják, hogy —

**Többég:** többé.

**Többesleg:** a mi nincs egyesleg.

**Többínnét,** többüve, többünt: több helyről, több helyre, több helyt.

**Töcsök v. tökencs:** törpe, csökevényes — ember.

**Töcsköl:** döböcsköl.

**Töérő:** tűnyi értékű, pl. egy tüért se lopott.

**Tökéd:** akad, furódik — hegyével belé; innen: *tökesz;* tökedez. Belétökédni: kőtőlődni vkibe.

**Tökai:** tökfűlkő, buksi.

**Töleg:** tövinél fogva, alaposan.

**Tömés:** folyóvíz által a partjain álló élőfák gyökerei közé gyuródott ágbogak alatti mélység. A tömésben lakik a hal.

**Tömhöl v. dömhöl v. dömszöl:** töm, gyúr.

**Töngör:** teuger. (Usz.)

**Töngörög:** höngörög, gurul. (Usz.)

**Töngűj:** tengely. (Usz.)

**Töp:** köp. Letöpte.

**Töpöri:** összeszáradt testű.

**Töpröndi:** töprenkedő. (Usz.)

**Törmelék:** gabona-roncsalék, törek.

**Törmölni:** morzsolni, eddegélni. Törmölék: uti pogácsa.

**Törnyös:** tuross fejű, és: semmirekellő.

**Törzselék:** izék, száraz aprólék. (L. törmelék.)

**Tőaleg v. tövesleg:** tövestül, tövével.

**Tösténtésen:** a tösténtnek legrögtönibb értelme.

**Tösül v. töson:** tövével együtt; tös-töböl: merő-tövestől, egész töviből.

**Töt mult:** pl. azóta, bizonyos időköz után a tárgy elhallgatott, bizonyos ideig nem lendült. Azóta *töt-mult* az idő, s *egyszer* aztán —

**Tözölni:** tüdzelni.

**Töveszteni:** tövéből kifeszíteni.

**Tövös:** répa. (Homr.)

**Tügyes:** a fejsze és hasítószeg éliről mondják, mikor hirtelen összeköszörülük v. faragják s e miatt az élin feljül mintegy martja marad, — mondják a tü éliről is. (Usz.)

**Tündörögni:** villogni.

**Tür mellé!:** a mely *ökör* nem türi, hogy a szarvát megfogják, hanem önkényt a járom mellé áll, annak szokták mondani, mikor be akarják fogni; = átvitt értelemben a *háborgó házasoknak* is. (Usz.)

**Tüs:** tövis, tüske. (Tkó.)

**Tüszaj:** tüzhely. (Usz.)

## U

**Ucsu:** ocsú, gabona alja.

**Ucsuodik:** ócsudik.

**Uddég:** ugy de. *Uddég* hát az igaz?

**Udor,** odor: csürben buza és takarmány tartó hely földtől fel a koszorúfáig. Ha istálló van a csűr alatt, az a feletti fedélüreg neve: pajta-fele.

**Ugri:** sürgő kis ember.

**Ugyancsak?** ugy van-e hát?

**Ugyanvalóst:** ugyan valójában, még inkább; pl. ha valaki, *ő ugyanvalóst* kitett magáért.

**Ungat:** érthetlentül nyünnyög magában s nem felel tisztán a kérdésre. (Usz.)

**Unyan:** ugyan; *innyen:* ilyen. (Tkó.)

**Unszolkodik:** kénytelenkedik.

**Unszolog v. unszorog:** kénszereg.

**Urusság:** orvoság. *Urusember:* orvos. *Marhaurussos,* dühüurussos.

**Uddi!** = osonj, fuss!

**Utaján,** legutaján: utól, legutól.

**Uterabüti:** utczavég.

**Utkelő:** az a hely, melyre út nyílik. *Nagyút-dalkelőbe:* azon időek lábán, melyeket az országút derékba metaz.

**Utosat:** utcsap; pl. az a fogadó épen *utcsatjába* esik. (Homr.)

**Utosasörbe:** házsorba az utczán végig.

**Utókelet:** utóárú, vásár utolja.

**Utósdet:** utóján sze'tett gyümölcs.

**Utözni:** utóljára hagyni — ütést v. vitelt a kártyában.

**Ut válamatja:** választút torkolatja; az a tájék, hol az út elágaz.

**Uszkál,** uszkál: kéreget, az embernek nyakán van = *regnál:* csügány — alamiznásért, gyermek a szülőinél vmiért alkalmatlanodik. Annyit ne uszkálj! Rajtam ne regnálj.

**Üdö:** jelent esztendőt is, mint: *eszlött;*

*két üdövel. As üdön:* az idén — ebben az évben.

*Ülemér:* megült méreg állatok tölgye dagadásában. *Ülemérés juh.*

*Üvecs:* két éves fekete bárány. (Cs.) *Kirlán.* (Hsz.)

*Üs:* bűz, illat. *Üzölni, megüzölni:* virágot megszagolni. *Üzöldsse meg!* Jó üzű a rózsza.

*Üzi az eszít:* fitogtatja, — ügyetlenkedik.

## V

*Vacsokolni v. vacskotolni:* összenyomni — pocsolni a leves gyümölcsöt.

*Vacsokodni v. viczkádozni;* így is: vaczkondani, viczkándani.

*Vaczogni:* p. o. a tyukok, ha róka v. görény zaklatja, és mikor a gyermeket vki csiklandvaj kacagtatja, olykor így intik: ne vaczogtaed azt a gyermeket.

*Vadaaskodik:* sokatlankodik.

*Vadka:* haszontalan maradék a pálinka nagyoláskor.

*Vadolni:* utána járni. Ezt a leányt nem igen vadolják a legények (Usz.)

*Vaegy, vnjegy:* vagy-egy, néhány; *vaj eczer:* néha. Ne részegeskedj örökké, vajegyszer a víz és megjárna. *Vajhogy:* akárhogy; *vajmint:* akármin.

*Vajnok, vajnok:* vakszeme embernek. Dörzsöld meg itt a vajnokomot.

*Vakhoncsok:* vakondok, és: vakondok turása.

*Vakisa:* fekete szemkörü fejér juh; innen mondják *vakisa* szeműnek a kecske, bika, ökör, tehén, sőt nagy fekete szemű, szemöldökű, de fejér bőrű embert is. Szemök.

*Vakjos:* rövid látó, vaksi. *Vakripila:* ügyetlen, ki jó szemmel is r sznl lát.

*Vállakörös:* széles vállu, vállas. *Vállsok:* vállahegyrén, válltön — ütni. *Vállintani:* vállat vonítani, és: vállal emelinteni.

*Vánzori:* beteges.

*Vanyalítani:* hirtelen készíteni vmit, pl. ha egy szegényebb gazda némi dídbáb kertelést készített, mondják: *vanyalított*. Így a gazdasszonyok is mondják: egy kűs vacsorát vanyalított. (Usz.)

*Vanyiga:* gyáva, gyenge, mint a vanyige.

*Vápakotyás v. vápahupás:* hol dombor, hol gödrös változatosságu — helyek; *Hd-pahups is.*

*Varissálni, harissálni, habargatni:* tüzet szeszítéval megvárdozni, hogy jobban égjen; *elhabargatni.*

*Vasaló:* téglázó rés; szabók téglázó vasa.

*Vaska, vaskó, vaska-kés:* nyeletlen kés. *Póndi kés is.*

*Vasmag v. vasmat v. vasmati:* erős köpczös. — *Vaskár is.*

*Vasszar:* vas-salak.

*Vasszór:* va-nemű.

*Vassok:* jelenti az állatok tanyáját, fekvő, buvó helyét, kutyák hálóhelyét, (vaszkot vájt: ázott magának a szalma tövibe,) a puskavessző helyét, a híd-lás-gerenda odrát (fáncz), mibe a hídlás-fák végei belefeküsznek; szekérben lajtorja áll fekvése helyét a párnafán; valamely szerelmes v. gonosztevő tartózkodási v. mulató helyét, szállását; innen: *vaszkába* siet, *beldialál* (illik) a *vaszkába*, *jól találja vaszkán magát*. A nyulat *vaszkán* löni. *Vaszkolni:* vaszkán igazítani — sertés.

*Vaszora:* tehénnek remirésze.

*Vátahota:* zuvat, szófia beszéd; és: kétes, bizonytalan. *Vdtahota dolog:* kétséges eredményű.

*Vátig v. váltig:* alkalmasint, jórészt, csaknem, szintén. *Vdtig olyan:* nem éppen, de kevés híján akkora és olyan valami. (Usz.)

*Vát, vált,* és: hajlékony, pl. *jól vdt* a hangja; nem *vát* a hangja: félhangon énekel; és: zevátnak: egy hangon énekelnek — és: összebeszélnek, egy huron pendülnek.

*Vátott:* szinehagyott, elszigorodott. Mi-lyen vátott vagy!

*Vé, vóm, véd:* vevé, vevém, veréd; *vök:* vevők; *véték:* vevétek. Így: té, tém, téd, tök, téték, ték: tevém, tevéd, tevé, tevők sat. *Ténk:* tevénk stb.

*Végéalog:* vég számra. *Végeszakadatlan:* pl. mind tart végeszakadatlan, azaz: soha nem szakad vége. *Végeszakadtál v. végeszakadtán:* végeztén.

*Végrejárás:* nyomozás; a végirejárás végrejtás.

*Végyéakedik:* közlekedik, társalkodik — hozzá nem valókkal.



**Vekkedés:** félve tart vmitől; erősen vágyik mely birtok után.

**Vekkenni:** úgy leesett, hogy ugyan megvekkent.

**Vencsen v. venceserlő:** malomkerék módjára forduló, fonáttekerő kisdép.

**Vendégláb:** lábpótló. *Vendégségfa*, torfia: nyálánságul hozott édfalat.

**Venike:** vonyige.

**Véra:** gyulladás a szarvasmarha és juh valamely tagján. (Usz.)

**Verítették:** verejtezük, veritékezik.

**Vertő:** vert tej, vajavett savanyu tej.

**Veselkedni, veséjkegni:** erőlködni.

**Vesd el magad:** nosza szaladj, iramodj! Ugy fuss, mind az elvetett karika.

**Vesdi, vess, v. vers:** verseny; pl. vesdit, vesdibe v. verset futni vkivel.

**Vessegetés:** hessegetés. Érti a lud a vessegetést. (Km.)

**Vész:** romba fekvő erdő, cziheres-bozotos hely: innen; *vészfa v. feküfa*; így: málnavész.

**Vesselés:** csapógát kötés apró vesszők s szövekekből, v. valamely birtok megvédelésül a folyó mosása ellen.

**Vessődi:** türetlenkedő.

**Vesztég v. vesztég:** Úlj *vesztég*. (Usz.)

**Vesztig, vesztire** erőlködni; vesztin v. vesztibe indul, jár. *Vesztibe kerestük:* mintha elveszett volna.

**Vetekedés;** elvetekedett — a seb; elvetemült — ember; elháromlott — marha, portéka.

**Vétni:** tévesztetni, felejtetni. *Véti a tréfdt:* nem fogja a tréfalózás.

**Vetődségés;** hányt-vetett sorsu, hányódó vetődő.

**Vétt-ár:** vét-ár; pl. vett árán adni.

**Vicsosan:** marjul, csikkan.

**Vigatni:** kedvre élesztetni — fel, pl. játékra vigatni vkit.

**Vigyitt:** vegyitt = társolog, együtt mulat (férfi és nő). *Nem akarok veled vigyitni. Vigyül:* vegyül. (Cs.)

**Vihorogni, vihogni:** nevetőleg agyarogni, virrogni.

**Vikota:** szóvita. (Homr.) *Ne vikotlód-*

*jatok.* Nem kell olyan nagy vikotát csinálni abból a dologból! A házasság felek egymással vikotálnak.

**Világló:** égő mécs, forgács gyertya; ha valamit keresnek, szét- v. kinéznek, pozdorját: *világlót* gynylnak.

**Villáncs:** éji őrtűz; gyenge tűz; *viláncsol* — a tűz- v. gyertyavilág: fel-fellobban.

**Villőget:** (Usz.) Villéget. (Hsz.) Viddeget.

**Vin:** vén; vinyebb: vénebb. (Arsz.)

**Virgat:** gyermeket ríkat, bosszont. Miért virgatád meg?

**Virgő:** két fél közti peres hely, melyet mindkét fél magáénak tart. (Usz.)

**Virhuzik:** bőszül. *Virran:* bősszenreá. A sertés — mikor a kést érezte — nagyot virrant.

**Virres:** pálinka tisztáláskor az üst fenekén való maradék; úgy márczius vége felé furdalás által kifacsart édes leve a nyírfaának.

**Virikkelni:** virasztani. *Fenvirikkelni* — éjjel.

**Virjad v. virnyad:** virad.

**Virnyó v. viakó:** hurubánál s kalibánál valamivel elébb való s közönséges lakóhelynél csekélyebb házikó. (Usz.)

**Virrogás:** viszongás, zajos élbeállás.

**Viaszkolódik vagy vaszkolódik:** fészkelődik.

**Viaszkota:** szeméthyely, elhevert szemét; így: *vaszkota* ugyanaz értelmű.

**Vissáros:** visszás, tekeres, facsaros, pl. *visszáros* fa, mely nehezen és nem egyenesen hasad. (Usz.)

**Visszálni:** újra eljáratni — beretrával. *Visszdnoz:* viszonzoz.

**Viasztér:** elsilányult képű.

**Vityálódni, vikotálni:** érczes szóváltásokba vegyülni, kötődve vitázni; legénkedni. *Ne vityálódj velem.*

**Vonittóra, vonittósan:** nem bogra, hanem egy vonittással oldhatólag — kötni.

**Vos:** vas; *vosol:* vasal. (Arsz.)

**Völé:** vőfély.

**Vüselni:** viselni. (Usz.)

## Z

**Zabócás:** vizeel megforrasztott zabliszt, miből a kiaszi készül. (Urz.)

**Záhol:** űz, kerget; elszálolta a farkas a juhnyáját.

**Zajlik:** jeged, fagyni kezd a víz.

**Zakota:** sok mindenféle rendetlenül összehányt butor egy háznál. *Zakotolni:* a butorokat s más eszközöket hányásve-

téssel döntögetve zajt, zörejt csinálni. A kamara teli van zakotával. Innen: **zakota ember**: ki mindig láb alatt van.

**Zakotás**: haszéki nagyon használt nyári étel, disznóbússal főzve, sok saláta, tárkony, petrezselem, hagymaszár — és kevés csomborddal, tojással és tejföllel feleresztve.

**Zándori, zándor ember** = minden semmiséggért ingerkedő, czivódó, háborgó. — **Zándorodik**: haragra lobban, mordul. **Összezándorodtak**: összevesztek. **Zándorog**: háborgo, veszekedik.

**Zángor**: mészárszék. (Hétf.)

**Zavara**: kertcsinálásra használt nagy hasábfák. (Usz.)

**Zelletség** v. zelhetség: nemzetség, atyafiság, hozzátartozók.

**Zene-zuna, zenge-zunga**: zaj, szózaj. **Zengezundától**: minden portékkástól.

**Zérég**: zörög. Mégzérgetem a csontodat.

**Zig-zug** v. zege-zuga: szik-szák, és: sok hanyódó portéka, szakszina.

**Zinár**: romlott erkölcsű, rossz ember. A gonoszság legfőbb mértékét fejezik ki pedig **Uzácék**en midőn vkinek ezt mondják: *átal-hald!*!: a rosztan megatalkodott, más embert mintegy átszerező, gyilkoló szemmel néző, s ördögi gyűlölettel tekintő.)\*

**Zivar**: zivatar. (Usz.)

**Zoána, zuána, zubána, ziána**: a fagygyáért, zsirjáért kifőzött kövér kecskének megmaradt húsrésze. **Zuhnds hús**. Ményék a ziánára: kifőző helyre.

**Zúgat**: rebesget — hirt. Erőssen zúgatják, hogy síb.

**Zuhota**: hurutás, náthahurut.

**Zunnog; zsbongva dong** — a méhek háborgatójok körül, a kézből elhajtott hengergő lapos kő, vagy ostorhegybe — csapóra — köve elhajtott kő.

**Zuvol, zuvatol**: pletykál, szót hajt, zúgat hirt. **Zuvat**: utcazár, pletyka.

**Zurbolni, zurubolni, zubarolni**: zavarni, gubálni — vizet.

**Zúzolni** összehuzolni, fnyelni; innen: **összezúzolódik**.

**Zökken, zokkan**: megrokkann, v. **roku!** = lejjebb száll, még pedig esve. **Zökötés**: zökögös — út.

**Zöld küli**: harkáj neme.

**Zürmöl**: szelesen havaz.

**Zsába** v. pip: szárnyasok nyelvbaja.

**Zsábojogni**: nyavalyogni.

**Zsámha**: sánta; *zsámbikdl* sántál; *zsámbás* v. csámpás: beteges; *zsámbálódik*: nyugtalanodik — fájdalom közt.

**Zsanál**: sok ember, főleg nők, gyermekek **összegyűlve** s egy más szavára sem ügyelve, zajongva csevegnek, beszélnek.

**Zséje**: három, négy darab deszkából v. tutajgerendából készült híd.

**Zsejp**: bant, homp; innen: **zsejpélni**: hantolni, hompolni. (Hétf.)

**Zséréb** v. pászma a felmatolált fonalban = 20 ige, minden ige 3 szál, tehát egy **zsereh fonál** 60 szál.

**Zsibog, zsbég, zsibejég**: sajog — az ütés helye, fájós seb.

**Zsillamat**: zsirféle. (Hsz.)

**Zsitár**: határpásztor. (Kfsz.)

**Zsömök**: v. zomok v. **zsémök**: zömök.

**Zsúpol**: a kővékből csak félig csépel ki a szemet.

\*) E különös alkotású mellékszó igazi értelmét csak most ismervén meg, nem éppen a maga helyére, ide szúrtam be

## JEGYZETEK.

### I. Balladák, dalok és rokonneműek.

1) **Udvarhelyszékiek.** Ehelyt vétségből maradt el a szorosabb meghatározás: a kereszturfiszéki nyelvjárás szerint, mely fuszékéből a nagy terjű anyaszéknek gyűlt össze a népdalok legnagyobb része s e fuszékben főleg a Fejér-Nyikó mellékéről, melyről Tiboldi, a mi öreg székely költőnk, az 534. dalban énekl:

Szép a Nyikó s a vidéke,  
Jámbor székely szabad népc;  
Szébb ott még a füzfa-ág is,  
Mint másutt a gyöngyvirág is, —

s hol e sajátságos nyelvjárásnak, ha szabad ügymondani, legtisztább atticismusa hallható. E fuszék határán kívül nem igen számos helységben divik még teljes következetességgel ez a hangejtés, s már itt is akadni falvakra, hová a háromszéki nyelvjárás egyegy sajátsága a betűk kiejtésében, sőt különös szók használásában is mintegy betolakodott. Udvarhelyszék Havasalja, a Sósvidék s Homoród melléke e fuszék tájszólásától már nagyban térnek el.

A hangejtést illetőleg meg kell jegyeznem, hogy az úgynevezett hang-attractio vagy hangzó-hasonulás jegye: a tompa ék az elsőbb ıvekbeli dalokban nincs alkalmazva, ily szóknál p. o. Kátát, á pá m, szègény; csak a nyomtatás folyamában az 51. dalon kezdve fogtam e jegynek felrakásához a hang-vonzatos szókban e hangejtési sajátság teljesebb feltüntetése végett. Így főleg szók végén az l és r betű elhagyása is ritkábban fordul elő az elsőbb ıvekben, ily szókban p. o. házából, kedvessivel, ígyál, eeczör, keeczör, már, mer, mingyár, miket a még nem iskolázott köznép kivált mássalhangzók előtt így ejt ki: házáb', kedvessivè, ígyá', eeczö', keeczö', má', mè, mingyá'. — Az ilyen hangzók terpedtségének jelölésére a ^ födeles vagy kettős éket szokás használni, mit az ékezett és pontozott hangzókknál nyomdai nehézség, sokszor éppen ama jegynek elfogyta miatt nem lehetvén alkalmazni, ily esetekben a hiányjellel kelle pótolnom, mely ennélfogva az elötte levő hangzónak terpedtségét jelenti szintugy, mint a nem ékezett hangzók feletti kettős ^ jegy. A' hiányjel felrakása is,

legtöbbször sajtóvétségéből, kivált az elsőbb iven elmaradt, ily szokban pl. sétáni e helyett: sétá'ni; megtalá'ta = megtalá'la'ta; csinátattak = csiná'tattak; tálájon = tálá'jon; üdözönk = ü'dözönk; készűj = kész'űj; mé = mé'; éjön é'jön = (éljön); áj,szaj = á'j, szá'j (állj, szállj); ágyon = á'gyon (áldjon); jöne, (hol a székely nép mindig rövid, egy kissé terpesztett ö-t szokott ejteni) = jö'ne. stb. — Itt ott a pontos jegynek az éles ékjegyhez nagyon hasonlító alakja miatt is történt vétség, mint: fő' e helyett: fő', (föl), vagy az ékezetlen hangzókrol maradt el a kettős jegy, mint: fűj a e helyett: fűj a; nappa', e helyett: nappâ. stb.

- 1—4. \*) Kádár Katát két változatban mutatom be az irodalomnak s olvasó közönségnek; az első Kata nézetem szerint még a rendkívül mozgalmas s a vallási költészetre nézt is oly termékeny XVI-dik évszáz végén vagy a következő évszáz első felében termett „kápóna-virág“ lehet, mely korba jörendin Bátori Bódizsár is tehető, mely történelmi nevet azonbanmclegibe, mint közszájon forgót, az ezt viselő föurra való gondolás nélkül, csak úgy kapta fel a népdalnok s alkalmazta valamely megtörtént való eseményre. E balladákat legalább a hang, a forma és sok egyes vonás azonegy korszak terményeül tüntetik föl. — A második Kata egyik később korbelt változata az elsőnek, szép „rozmarint szál“ szintén a magyar népköltés kertjéből. Egy harmadik variánsnak is nyomában vagyok, mely néhány verstüredékből ítélve, legalább részletekben különbözni fog e két közlöttöl. Az első még a forradalom előtt több évvel volt leírva egy fejjér-nyikói jámbor székely atyafi szája után, de egypár hézagosa verse miatt, mit csak későbbi időben sikerült kiegészítnem, mostanig nem jöhetett ki. Fiatalabb Kádár Katánkat Gálfi Sándor barátom födözte fel, a kinek költői finom érzéke s művelt izlésénél fogva az ily rejtőzködni szerető szépek kegyéhez juthatni különös szerencséje van. — Bátori Bódizsár és Bodrogi Ferenczné, a moldovai utazásáról ismert Ürmösi Sándor ur fürge kutatásának köszönhetők, a ki többnemű közleményeivel járult e vállalathoz. Ez utóbb említett balladának több változatát még eddig minden fürkészésem után sem birtam előkeríteni, csak annyit tudok hallomás után, hogy Bodrogi Ferenczénének tragicus színhelye Marosszék egyik helysége lett volna. Most hát e székből puhatolódom valamely variáns után, mely „a szegén rab asszon“ s „a nagyságos asszon“ közötti viszonynak homályos voltát egy kissé tisztábbra hozná.

4. dálnak kezdetét így hallám a napokban egy besorozott székely legénytöl:

Szá'j le mádár, szá'j le s vidd ê levelemöt,  
S kerítad a kezembe régi szeretőmöt;

\*) A kezdő számok a dalok számait jelzik.

Régi szeretőmér' mit nem cseleködném!  
Töngör sürtő hobját kálánnyal kimerném.

Égön mennyi csillag, ha mind diák vóna,  
S Küküllő kövecscse kalamáris vóna,  
S mezőknek fűszála mind papiros vóna,  
S töngör sürtő hobja mind ténta-léj vóna;  
Még is panaszimot le nem írná soha,  
Búmot, bánatomot, stb.

E daléval rokon hangulat vonul át az Erdélyi János Népköltési Gyűjteménye I. kötetében álló Csángó dalon, mely így kezdődik:

Gyenge ifucska kin törli szemeit,  
Kitől küldené el ő is a levelit,  
Rigótól küldené stb.

V. ö. a 433. dalt is ugyanott.

6. dalban a székelység újabb korbeli egyik nagy baja bűja van kifejezve: az udvarhelyszékiben ott „viszik a sok magyar fiat,” a háromszékiben (l. 371.) „viszik a székelység szikját; a marosszéki székejnek is (414.) „keservesen szól a harang, mer a rózsáját most sorozzák.
7. dálnak: Jere hézzám vaesorára, változatát l. Erd. III. köt. 55.: Hogy mehetnék én tehozzád, én édes szerelmem!
10. dálnak változata részben a 420. hol nem két, de három szeretője van a szegény legénynek, s ha egytől búcsuzik, kettő haragszik, azért oly nyugtalan szíve. L. Erd. II. 108. -- A 6. versszaknál úgy tetszik más dal indul meg.
12. dal 17. sorában helyesebben: mazlagot kell olvasni, mi rongyos csöptü-öltönyt jelent.
13. dálnak egy nemrég kapott változata így hangzik:

Hújatok levelek, takarjatok ingöm,  
Mer az édös anyám sirva keres ingöm;  
Mer én azt nem tudom, hō lössz a hálálom:  
Erdön-é vaj mezőn, vaj idegön fődön.  
Ingadozó nádszál, hézzám nem hajlottál,  
Bár ahoz légy igaz, a kit választottál.

A két utolsó versszak változatát lásd a 388. dal 5. és 6. szakában, az első szakét Erd. I. 11.,

15. 18., 19., 30. dalok változatait l. Erd. II. 541.; I. 99.; II. 154.; I. 280.; II. 215.
24. tanácsolja, milyen legényt lehet szeretni? barnát; a 312. milyen leányt? barnát. Erd. III. 180. se barnát se szökét nem tanácsol, hanem azt, hogy a „széphez hűséges légy!”
38. dal első szakának változatát l. Kecskeméti Cs. Dániel I. Dal-fűzerkéje 55. danájában, mely szerint „Kispatakon található az a bánatot ürlő malom,” nem Tordátfalván.

45. E 9 versszakból álló gunyoros verszetnek csak két első sorát hozta Erd. I. 315. dala ezekben:

Pázsitos udvaron lakik a szegénység,

Üres kamarába beszorul a szükség.

A napokban 22 versszakból álló variánsa került kezemre „egy régi paprikás vers“ czime alatt, mit később szándékom kiadni; elég legyen most annak correct szövege után némi javításokat tennem: az 1. versszakban:

Pázsintos udvaron lakik a szegénység.

Ott a kamarába beszorult a szükség.

Ennek utitársa a nincsen s az éhség,

Ritkán telik ott ki az uri vendégség.

Az 5. versszakban: Dagasztván nem meri feltűrni az ingit.

A 7-dik versszakban:

Abban a faluban, ha van sok korcsoma,

Ki melyik mi ézü a mely asszony tudja stb.

50. dalnak: Jaj be szennyes a kendője, csak első szakát látni Erd. I. 129. és II. 530.

52. Az ét met én székűj vagyok — jórendin a korból való, midőn még törökkel tatárral volt vesződsége a székely-magyaroknak. Igaz, atillai vérnek mondja magát e dalban az erőteljes székely nemzeti öntudat. Mily mérhetlen becsü volna egy ilyen atillai vérséget zengő dal-török, ha nem is vitéz pogány korunkból, legalább a „Latiatuk felelm zum-tukvel mik vogymuk“ korából. De félre ily vakmerész pogán kívánatokkal! Elég lesz az is szerényebb keresztény vágyainkhoz képest, habár a később korbeli balladák számát a Gyulai Pál ur által ohajtott 30-ig egyesített székely erőnkkel képesek leszünk felvinni.

56. dalban: Udvarhelyszék olyan szék, némi negédes önérzettel felleng a „bugyogót“ megvető s csak „nemzeti öltözetet“ viselő „székűj-magyar.“ E dal már kétségen kívül a német bugyogóval megismerkedett korból való lesz.

59. dalban a fuszujka szára futott fel a fára. Erd. II. 112. dalában a kukoricza szára fut fel, mely pedig nem futó növény, mint a pászulyok egy része.

60. dal: Verd meg isten azt a sziltvet, első szakát I. Erd. II. 97. és III. 117.

62. 412. dal egymásnak változata. — Erd. I. 418. csángó dalának csupán ez egyetlen sora egyezik a miénkkel: A pünköszi rózsza kihajlott az útra. A 62. dal harmad szaka szintén variánsa a 422. csángó dal negyed szakának: A z esső isz esik, küpenyem ázik.

73. dalban „írott páczákot s ossójára szép karikákat vár szeretetjével a lány. Az ónból öntött s középbén meglikasztott karikába dugják belé az orsó végét, hogy könnyebben lehessen forgatni. A páczaírás közönséges szokás: ta-

vaszszal fahámláskor a mogyorófát meghántják, szép feketére megsűttik s azután betűformákat írnak vagy rónak reá. Nem emlékeztet-e e szokás némileg az annyit vitatott ősi szittyai vagy hun-székely írásra?

93. dal másod szakának változatát: Megválogatnám a legént, Mind a vásárban az edént, l. ugyancsak Erdélyből közölve Erd. III. 172. dala harmad szakában. A 97. dálnak: Ne szeress, ne szeress, szintén különböző variánsait l. Erd. II. köt.
99. Addig ültem a tűzhêjön, és 424. Hetfün reggel lugzót raktam — egymásnak változata.
114. harmad szaka az eke kormányáról szól s az igazi szöveg így áll:  
De látom a kormány (az ekekormány t. i.) hibás,  
Nem jó fából készült, visszás.
123. Édös kéncsöm szép galambom — megszólítás szokásban tisztesebb leányokkal szembe, mint a meghittség s illem szava; a hamisaknak így is mondják:  
Édös kéncsöm, karcsu bogom,  
Dérékadat öllel fogom.
124. Erd. III. 178. dalával pár sorban egyezőleg azon tünődik: kit kelljen elvenni a szegény legény büfejének.
143. Hazám! hazám! édös hazám! — egyezik csaknem minden sorban Erd. III. 137. dalával, mely szintén székely földről volt közölve, annyi különbséggel, hogy a mi székely fiunk „lágynyeret“ kíván „zsemlyebél“ helyett.
152. másod versszakán kezdve: Szerelöm, szerelöm, átkozott szerelöm! változata Erd. II. 28. dalának a diófán kívül, mely egyébiránt e Gyűjteményben is több ízben fordul elő, s méltán gyaníthatjuk azt a magyar mythologia szentfájának a székely nép zádokfája mellett.
201. Ugy meg vagyok búval rakva,  
Mind a telekfali makkfa,  
Azon is csak egy van rajta,  
Mégis meghajlott alatta. Meghajlott, mert az az egy makk rendkívül nagy lehetett, mint a szerelmes ifju nagy bújá. V. ő. Erd. I. 242. dala tett jegyzetet.
233. Azon kéröm a birót: változata Erd. III. 205. dalának: Mond meg rajkó birónak.
234. Gúnyvers. Alig van falu, melynek ily gúnyos elnevezése nem volna. Több efféle vers jött még kezünkbe, a melyek nagy részint más változathan adják a gúnyneveket, mik régebb időben származva, a legtisztább erkölcsű falvakkal is, mint Szent-Mihály, Tarcsafalva, Tordátfalva, Martonos, Csekefalva stb. csúfolkodni nem átalják. Egy variánsunk így adja:

Göröcsös Nagy-Galanfala,  
Disznótekeres Miklósfala,

Tarcsafala rea tartsa,  
 Fé're rakott Énlaka,  
 Pócson ülő Pá'fala,  
 Felsőzáju Décsfala,  
 Bikafali kur.... sok,  
 A bögözi pompások,  
 Martonosi pipások,  
 Lövétei dankosok, stb.

235. Az X-fali éfiu-legénység nagy megfutása, és 236. Az agyonvert sárga (vagy másként kabala) búcsuztatója közölvék itten mint a népelme, igaz hogy kissé civilizált népelme, ujabbkori productiói, mert aligha „ezer hétszáz negyvenkettő” volt az a „nem jóra való” esztendő.
237. 238. dalokat adtam mint közölték velem a „fé'vidékies” vagy havasalji hangejtés szerint.
239. dallal kezdődnek a Homoród-környékiek, hol a keresztfiszéki hangejtés már a háromszékivel érintkezik; is helyett es az uralkodó, a közép é is kezd szerepelni a székely falvakban még nagyban divatozó ő mellett, s az l betűnek oly gyakor elttinése a hangzók terpedésével megszűnik. 240. dal változatait hozzák Kecskeméti Dalf. III. 52. Erd. I. 167. s II 99., mikből a búsdal töredékes volta kiegészíthető. E vidékről közlöm négy Sándor: Péterfi, Darkó, Jakab és Nagy Sándor urak.
241. 242. 243. Szomorú nóták a közelmúltból, melyeknek egy-egy versszaka szintoly irgalmatlanul össze van rontva, mint az Ábelek teste, kik méltó boszuért a nagy egekre apellálnak. A két utóbbi nóta s a 245. egy iskolában soha nem tanult szolgalegény munkája. A 244. Nóta egy gyilkosságról a Rikában egy öreg székely ember műve, ki minden halálesetet s más történet dolgot is meg szokott énekelni. Búcsuztató versei egész nagy gyűjteményt tesznek az itt közlőthöz hasonló modorban írva.
246. Nóta Balog Józsiáról. E nagyon elterjedt nótának egy nemrég kapott változata szerint a harmad versszak két utóbbi sora így van:

Születésemnek örültél,  
 Kénos halálra neveltél.

- A 6. és 7. versszak így hangzik:  
 Egész főrend megengede,  
 Csak obester nem engede,  
 Neki es van négy gyermeke,  
 Az es eljuthat ezekre.  
 Szilvafák alatt fektettem,  
 Három medvével küszköttem,  
 Akkor megláttam halálom,  
 Barátiimtól elválásom.



Három papnak könyörgése  
Nem hallék fel az egekbe,  
Letörött a csűröm szarva,  
Rettenetös halálomra.

247. 360. egymásnak változata, „a vén leány méltó bűjáról.”
248. dal kezd meg a Házasító vagy a mint még nevezni szokták, Eladó dalokat, számszerint 18-at a Fejér-Nyikó környékéről. Már az ily társas dalok nagy száma, melyek ha nem mind e vidéken termettek is, de itten oly általános kedvességben vannak, azoknak ártatlanul dévaj kedélyessége, könnyű dalamossága s a rajtok feltűnő régies szín arról tanuskodnak, hogy e népnél a költői fogékonyság, az összetartó családiaság érzése s az ősi hagyományok iránti kegyeletesség még virágzásba van. Azonban ily színű családi társas dalok a többi székely tájakon sem hiányzanak, mint ezt az Erd. II. kötetében a székelyföldről közölt 526. 527. dalok mutatják, melyek igen hasonlóak a miénkhez, s az első éppen a 263. dalunknak változata. Éneklük pedig e dalokat nem csak a fonókban, de az aratókban, kapálókban, úton útfélen, szóval, mikor kedvök és idejük van rá. Valamint a balladákat, úgy az eladó nótákat is dallammal mondják, a játékos verseket pedig, mint pl. Kakas adjon jó napot stb. Kapitány uram küldeték stb. csak szavalják, és pedig nemcsak fonókban, hanem vasárnap délutánkénti összejöveteleknél s más időöltésekre kedvező órákon is. Az ily énekek, játékos versek, találós mesék stb. a téli hosszú estéken pedig a népmesék pótolják falun a színművek s operák helyét.
255. lásd Erd. I. 417. Csángó dalát: Az én édesemnek dombon ülő háza.
256. dalnak több variánsában a harmadik versszak így áll:  
Patkóltatom paripámot,  
Mönyök hozba rajta.  
Talán valami nászt jelent ez szó, a „hoz, hozás” szótól. Általában több gyűjtött dalaink vannak, melyekben ily érthetlenségek fordulnak elő, s a közölhetés végett még variánsokat hajhászunk. Így egy házassító nótánk ekkép kezdődik:  
Oh te ékes Diánna, Deusnak királynéja,  
Ékesimnek, vitézimnek istenasszonya.
261. Hunyor a szöméje. Itt kétségkül az a virág értődik, melyet a székely hunyornak nevez, mely pirosló virágokkal és szárazakkal s e mellett fekete pettyes zöld levelekkel levén el látva, a barna pirossat ábrázolja. Bővibe van a vidéken.
262. dalnak egy kezünknel levő változatában így áll a harmadik versszak:

Hajh köszálon fő'termött  
Zajgó liliomszál!

Sajgónak kell lenni jórendin, mint van Erdélyinél a sz.

László énekében: Képed fénylik, mint nap, salyog, mint arany, azaz, ragyog. Salyog a liliomszál is, mert a lilim-nak van valami fényes ragyogó színe, s a nép száján könnyen válhatott zajgóvá, kivált ha e dal a Csángóktól jött közinkbe, kik az s helyett sok szóban sz-szel élnek. Van egy eladó vagy házassító nótánk, melynek a végén szóról szóra ez áll:

Kőfalon felfutó zergő liliomszál,

Annak tetejibe két szép rosmarinszál.

Ezt a természetből megmagyarázni nem lehet, hanem ábránd-nak kell venni. Az első sornak: Hajh fürgecském, fürgecském! Erdélyi I. 409. dala 5. versszakában ily különbözö értelmű változata van:

Hej fürjecske, fürjecske,

Gyöngye a te állad,

Életed is kesereg,

Mint a szegény árva.

A mi „fürgecskénken“ olyan kicsi, csinos ifjucska, leánka érthető.

268. Pörka havak hulladoznak, vagy egy variáns szerint: esedeznek. Ez ó-székely népdalnak egyedüli fészke jelenleg egy Sz.-Udvarhely közelében fekvő helység Kénos, mely nevét a közhiedelem szerint onnan vette, hogy az Udvarhelyen és Lokodon v. a lokodi várban lakott rabonbánok ott szokták volt kénóztatni a büntetéseket. Évek óta folytatott kutatásim által sem juthattam annak legkisebb nyomára is, hogy e népdalt s a vele járó népszokást egyebütt az egész székely országban ismernék. Különös, hogy éppen a székely nemzet központjához oly közel fekvő helységben maradt fenn némi emléke egy népszokásnak, a regelésnek, mely mint a Magyar Nyelvészet V. évfolyamában Torkos Sándor ur által felhozott s Zalában ma is divatban lévő regelés mutatja, egykor nagyon el lehetett terjedve, s különös szertartásokkal, cselekvényekkel volt összekötve. A XVI-dik század közepe táján még nagyban divott e regelés, mint erről tanuskodik Heltai Gáspárnak egy Kolozsvártt 1552-ben kiadott s „az igaz nemes férfinak Kendi Antalnak ajánlott ily című könyve: A részegségnek és tobzódásnak veszedelmes voltáról való dialogus, melyben ime sorok fordulnak elő: „A mi Urunk Jézus Krisztusnak születésének napja után következik az ördögnek nagy ünnepe a regelő hét, ottan a fársáng.“ Ismét: „A sok duska itálnak, a sok regelésnek nincsen semmi vége.“ S figyelemre méltó, hogy valamint Zalában, ugy Kénoson is jelenleg karácson másod napján szerepelnek a regések, mely időre aztán csakhamar következik a Heltai ördögnek szentelt nagy regelő hete, a fársáng. Ebből a világi elemből jókora adag is van elhintve kivált a kénosi népszokáson, melyben a családias naivság legvégül tetőpontját éri el, míg a za-

lai reges szokáson és mondókán ó-keresztényi színezet vonul végig.

A kénosi reges népszokásról egyik gyűjtő társam ezt írja: „Midőn uj pár kel össze vagy idegen pár települ e helységbe, ezzel a régi énekkel tisztelik meg karácson másod napján reggel, a mit regelésnek neveznek; e végre előbb az idősebbek, azután a középkorúak, későbbben az ifjak nagyobb számmal elmennek az illető pár udvarára, hol énekelni kezdik: *Porka havak esedeznek stb.* egész a verssorig, hol a gyermek jelenti szülőinek, hogy „eljöttek a regesek. Ekkor a házajtóhoz menve tovább éneklük: *Régi törvény nagy rött ökrör*, Annak fele regeseké stb. mind végig.

A helybeli lelkész Jakab Sándor ur pedig, kit e népszokás bővebb nyomozására fölkertem, így ír: „E népdalban a főgondolat, miből az egész kifoly, a rött ökrör, a mi nem egyéb, mint a bőség szarvának érzékitése egy fából kifaragott ökrörben, mely kétségkívül meg is lehetett veresre festve, vagy ha nem volt is festve, de a hosszan hátára aggatott sok kolbász és sült pecsenye igen könnyen kölcsönözhetette neki a veres színt. Ezt az ökröt, mint a szájhagyomány tartja, az uj házaspár házához karácson első napján estve beállították, melynek a szarvát az uj házasságátta sült perecczel, olyan formával mint a toroczkoí somodi nevű kalács, s ez a perecz ma is ilyen; a fülibe pénz téve, a farkára seres korsó kötve, (az ugynevezett magyar sert főzik még ma is minden tehetős székely családnál, és főzés után komlóval élesztik, a mi elég jó zamatu ital; ma ennek helyét inkább égettbor pótolja), a ködöke úgy volt fából alkotva, hogy benne a komló megállhatott, a fara hasonló módon, hogy a mogyorót tartalmazhatta, s a mint a regesek ezt énekükben érintik, az uj házasság pár azzal a sorral szedegette le a rött ökröről s adta át a regeseknek. A régi törvény semmi nem egyéb, mint ősrégi szokás, gyakorlat, mi az uj házasságokat illetőleg megtisztelő ugyan, de némi erkölcsi kényszerrel van párosítva, mert fiatal házasságok és legények mintegy banderium, úgy rohanják meg a megtisztelés tárgyául kitéüzött uj párt, s mig sült perecczel s pálinkával jól el nem látják, addig házától bajjal távoznak. Ennyit tudhattam meg e népdal s a vele járó népszokás értelméről s ennél többet róla a nyolczvan éves öregek sem tudnak mondani.“

Megleپő hasonlat látszik a székely reges ének s a Zalából közlött s ott szintén maiglan énekelni szokott palócz regös darab közt. A székely énekben előforduló: *Régi törvény nagy rött ökrör*, és: *De hó reme róma*, a Torkos Sándor által közlött palócz szövegben így hangzik: *Riétöki régi törvény*, *Hej regüő rejtem*, vagy egy azután talált variáns szrient: *Röjtköm régi törvény*, *Hej regö*

rejttem; a Tudományos Gyűjtemény 1838-ki évfolyamában Pländer által közlött szövegben pedig így: Rök ökör régi törvény, Haj regő rajtunk. Immára Pländer szeréni szöveg sa székely ének egyiránt említvén az ökör szót, valószínű, hogy a Torkos közlötté variánsbau előforduló röjtököm szó alatt is ugyanaz fog lappangani inkább, mint az általa gondolt röjtöki, mintha t. i. a régi törvény a beszéllőnek, a regésnek „röjtöke” — titka volna, — csak hogy a sokszázados használat alatt elkopott a szó, valamint ez a refrain: Hej regűő rejttem, mely Zalában is már különböző változatban fordul elő, az oly távol eső székely földön könnyen romolhatott át ezekbe a ropogós hangu, de érthetetlen szavakba: De hó reme róma. Egyébiránt az ily érthetetlen refraineinek használata kivált a vigabbszerű versekben nem szokatlan, s a régi költeményekben mintha a rimek hiányát pótolnák.

További hasonlat tűnik elő a székely és palócz rege között még ezekben: A székely népdal első sorai: Porka havak hulladoznak, Nyulak rókák játszadoznak, téli havas tájt állítanak képzeletünk elé; a palócz dal eleje szintén ily képet láttat: Meggyűttek sz. István szolgálái hideg havas országból; ott: Ágyba fekszik jámbor gazda, itt: Ágyba fekszik a mi gazdánk; itt mint ott sok mindenféle jót kívánnak gazdának, gazdasszonynak a regesek, s aztán követelik a maguk részét, — a székelyek: Annak fele regeseké, s a palóczok szintén: Fele szegény regösöké. Ennyit a felölőbb hasonlatról.

Népdalunk egyik sorának: Közöl fekszik páris gyermek, más változatai: páros gyermek, és: fodor gyermek. Ez a páris szó vagy piros pozsgást jelenthet, mint egyik variáns-közlőm magyarázza, vagy párost, mely szónak a páris szintoly változata, mint a hamosnak hamis, mely utóbbi mostan közhasználatban van. Egy másik sornak: Belől fekszik gyenge högye, két változata van nálam: az egyik szerint: kívül fekszik felesége, a másik szerint: Belől fekszik gyenge vögye, mi a högy vagy hölgy ó-székely-magyar szónak csak rosszul ejtése, vagy a v ajakhangnak a h-vali könnyed fölcseréléséből keletkezhett. — Végre egy variánsunk szerint e versszakhoz: Hátán átal hatvan kolbász, hozzá van téve e versszak: Hátán hosszan sült pecsenye, ami csak némely telhetetlen reges pleonasztikus toldalékanak látszik lenni stb.

269. A tréfás juhász változatát l. 485.

270. Julia szép leány — a Fejér-Nyikó mellékiról jött Kolozsvár-ra, s szépsége már Pesten is méltányolva lön Gyulai Pál ur által a Szépirodalmi Figyelőben; de voltaképen emenneyleg bájos szütnék legutóbbi rejtékhelye a Sóvidéken a fördőjéről híres Korond volt, egy erősen buzgó s áhitatos katolikns s unita-

- rins székely falu, s egy onnan jött közrendű székely ember szája után van lejegyezve. Az 5., 6., 7., és 9. sorok változatait l. a 318. töredék-dalban a háromszéki népdalok közt.
290. Ki népei vagytok? székelyföldi változata az Erdélyi J. által (Népdalok és Mondák I. köt. 405—8.) közlött Gyermekjátékoknak, melyek száz meg száz alakban létezhetnek a két egy magyar haza különböző vidékein.

- ~~~~~
- 2) **Háromszékiek és Erdővidékiek.** 292 – 330. Az utóbbi terület népnyelve szintén a háromszéki nyelvjárás mintakörébe esvén, csak némi nem jelentékeny eltéréssel a távolabb eső helységeken: egytűvé fogtam a két vidék közleményeit. Egyébiránt megjegyzem, hogy tulajdonképpen Háromszéknek csak egyik székiből Sepsiből vannak az itt közlött dalok s Erdővidéknek is csak Sepszhez közelebb eső egy pár helységéből, hol majd az utolsó hang- és szóejtésig egy a beszédmód a sepsiszékieivel. Sepsz s a másik két szék beszéde közt nincs semmi szembeötlőbb különbség, inkább csak a Csik felé eső helységeken egypár szóejtési s több tájszöbeli eltérés.
292. ballada a nagy híres tolvajról vagy egy variánsunk szerint a híres tolvajról s még egy pár olyas töredék mint a 293. Forró Julis s 318. Ahol kerekedik egy kerek dombocská, mely némi rokonhangokban a szép Juliára emlékeztet: biztató jelül szolgálhatnak arra, hogy e kies tájakról sem vészett ki még a népköltés minden termés aranyja, s az ottani népre súlyosodott sok idegen próza alatt nem lett ugyszólva „vátottá“ a népi érzés és felfogás költőisége. A fennebb említett ballada még két udvarhelyszéki s egy háromszéki variánsban van meg kezűnkél; eredeti honja, Gálfi S. szerint Csikországa lesz, hol tehát nyomába kell akadnunk a nemes vad tökéletesebb példányának, mire e tájéki t. gyűjtőimet: Kiss Mihály, Barabás Sándor, Kriza Sándor, Gálfalvi István urakat s más hazafitársaimat is szíves bizalommal fölkérem.

A dalok minden változatait, miket Keeskeméti Cs. Dal-fűzérkéje, Katona Antal Népkönyve s Erdélyi János Gyűjteménye közölnek, helyszűke miatt egyenként nem jelölhetem ki s a miéinkkel való egybevetést a nyájas olvasóra vagy inkább a komoly szakértőre kell hagynom. Keeskeméti mintegy 8 variáns hoz, melyekben nagy a szövegel-térés, s tán az a népies zamat sem mindentűt található, mely székely druszáiknak legalább egy részén ízlelhető. Katona Antal Népkönyve szintén több variáns közöl Erdélyi Népdalok czime alatt több vidékről közölve, a melyek tölem háromszékiek gyanánt közölvék, mely czim azonban csak annyit jelenthet, hogy ama népdalok Háromszéken vannak gyűjtve, nem pedig hogy mind éppen azon a földön termettek volna, mert

azoknak csak is egy részök lehet a háromszéki népkedély eredeti terménye. — Erdélyi J. Gyűjteményében még több a variáns, de inkább csak egyes versszakok, daltöredékek mint egész dalokra nézve, melyek közül alig egynéhány mondható teljesebb változatnak; ilyenek: Amott egy virágos kertben; készülj szép magyar nemesség (nálunk szép nemes székelység); Ki mit szeret, ha nem szép is, kedves az annak; Nincsen nálunk olyan asszony; Mikor masirozunk kapitány uram! (a miénkben hármas ram ram ram-mal megtoldva, mi a székely szövegnek valami ropogós dallamára mutat); Haragszom én az oly szóra, s ezekben is egész versszakok ütnek el s csapongnak félre magyarhoni ikertestvéröktől, mint a most jelöltek közül a 3-dik és 6-dik dalban. Vannak, a mikben csak az első sor talál össze, mintha csak mottoul lenne odabiggyesztve, mint: Hej páva, hej páva, császárné pávája, a székej páva a második sorban egészen más madárrá van változva; ilyen: Túl a vizön Tótországban, (Erdélyinél: Túl a hegyen) mely rögtön másfelé tér a magyarhoni Tótországtól, s kálvénista rózsát s kereszturi szitakérget és sok egyebet megforgatva halad el. Vannak, a mikben csupán az első versszak vagy közbe-közbe egyikét sor talál össze, mint: Nem jöttem volna én ide; Ne menj rózsám a tollóra, (hol már a negyedik sorban az Erdélyié: Ki süt nekem jó kenyeret; a Vadrózsáké: Ki köti bé a sebedet); Virágos rét füves halom; A toronyra szállott asas (a Vadrózsákban: Kutágasra stb.) Vannak végtére dalsorok, melyek mint megannyi közmondásai a néperzésnek, minden dalgyűjteményben s e miénkben is többször előfordulnak; mint: Meg kell a búzának érni; Minden madárkának szabad ágra szállni stb. Egyegy vers gondolatja mily különböző vonalban cikáz ikertársában! p. o. Erdélyinél:

A te szemed olyan kerek,  
A mennyit lát, annyi szeret;  
De az enyém olyan igaz,  
Száz közül is téged választ.

A Vadrózsákban:

Az én szemem olyan kerek,  
A hányat lát, annyi szeret;  
De a szítvem olyan igaz,  
Ezer közül egyet választ.

334. Csillag sem szeretnék az égen lenni: Petőfinek a népelet mélyéig ható befolyásáról tesz tanúságot.

340. 344. az újabb kornak két súlyos baját érintik: a palaglafost (paragrafust) és a kerolint (krinolint). S a dalnok szerint:

Ez a világ jobb volna, Ha kerolin nem volna. Jobb volna talán sok tekintetben az első nélkül is.

- 373—380. Sidradradrám, sidradrám. Ej huj dunnám alá. Dedalom' alédalom! Ieza cza! Csilláárom haj! Kapitány uram, ram ram ram! S trállállám s trállállám jajj! — e vig dalokat vettük Udvarhelyszékről is, mi arra mutat, hogy a székely embernek sok bújja mellett is hébehóba nagy kedve dudorodik, s erősen hiszi, hogy ámbár:

Kiszáradt a diófa,  
Nem jáczodunk alatta:  
Majt kiujjul tavaszra,  
Jáczothatmnk alatta.

- 3) 381—447. **Marosszékiek.** E székből nagyfrissibegyűjték össze néhány dalt, a mikor Gyűjteményem mármár sajtó alá menendő vala. E csukorék dalból is képzelhető, mily sokat szedhetni össze hosszasabb idő alatt s többek közrehatásával, ebben az ügyes tánczosokról különben oly híres széekben. E nagy terjtű székek dalait a benne divó tájszólásokhoz képest három osztályba sorozám. I. osztályban állnak a Nyárad mellékiek, hol a népbeszéd már a miveltebbek s a közirodalom nyelvével különbözö sajátságot nem oly sokat mutat fel, ámbár e vidéken is akadni itt-ott a népnél a szomszéd vidékek tájszólásának jelenségre, de jelen közleményemnél nem lehet azokat tekintetbe vennem, elégnek tartám ezuttal, hogy rajtok némi sajátságos székely íz legyen érezhető. II. osztályban jönnek a Sóvidékről közlöttek, mely Udvarhelyszék szomszédjában esvén, annak északi része tájszólásának érzi hatását. Itt szintén csak a székely nyelv némely főbb sajátságát vehettem szemügyre, a mennyiben jelenleg itt lakó azon vidékbeli barátimtól vehettem némi okulást, s e részben nagy köszönettel tartozom Nagy Lajos, Szet-mártoni Sámuel, s Győrfi Sándor gyűjtőtársaim mellett tisztelt barátom Dózsa D. urnak, a ki mivelte izlést s vele költőileg is annyira édesegy nejjével együtt egypár hét alatt képessé tőnek arra, hogy marosszéki népdalokat ily számmal már ezuttal is adhassak. III. osztályban a Mezőségéről hozok két dalt, mutatványaul az ottani tájszólásnak, mely a határos megye hangejtését a lehetőségig híven tükrözi vissza.

381. **Barcsait,** e jeles ó-székely balladát Nagy Lajos tanár, ömaga is népdalköltő, irtale egy székely legény szája után, a ki tán maga egyedül birta még ez irodalmi kincstünket, mintegy utolsó Sybilla-könyvet, mert leggondosabb kutatásink által se juthattunk több példánynak nyomába. Előbb a „Vadrózsák“ számára volt átadva, időközben a Kolozsvári Lapban látott világot, honnan Erdélyi János ur átvette s irodalmilag méltán nyolta a Szépirodalmi Közlönyben.

A 11-dik sorban az érthetlen „vántoros“ szót így igazítottam ki „vont arany“, a mit valószínűnek is kell találnunk, hogy ha a sor szövegét, melyben ama szó előfordul, Batori Bódizsár hason szavakból álló sorával összevetjük:

382. dal: Huszár vagyok: Erd. III. 232. dalának változata. — Ilyenek még 396. 397. 426. míg a többinek csak egyegy versszaka talál össze az Erdélyiével, mint 395., 416.' 442., 446. Feltűnök: 407., mely a közelmúlt csaták napjaiban keletkezett, s 405. és 438., mikben a honvagy fájdalma sohajt a haza ékes hegyei felé, mert, ugymond:

„Minden mit hallok, rusnya szó,  
Nem székel embernek való.

Vegyesek czime alatt: 448—583. mint a melyek nem bizonyos vidékről gyűjtve, három osztályban jönnek.

I. A néptől, amelyeknek egész formája, hangja, minden fordulata rámutat népi eredetére, vagy hogy nem iskolát-szenvedett elme forrásából buzogtak fel. Itt együtt vannak mind azok a dalok, miket egész Erdélyből kaptam, s a miket nagyrészt magam és mások régi gyűjteményiből kiválogattam, bár lehetnek közöttük olyak is, melyek Magyarhonból származtak be hozzánk, de itt sok ajkon fordulván meg, némi sajátos változatot mentek keresztül, mint ez többi közt 451., 458., 481., 482. dalokban látszik, melyeknek változatai Erdélyinél is megvannak. — 480. Kendert vettettem felibe gúnyversben érthetetlen a refrain: Pánczél pillangéire, Rozsaminé stb. Tán csupa mókázó szavak. Fejtse meg a ki tudja, míg a nemzedék, mely e vers dallamát, mint hallom, még Udvarhelyszéken tudja, a dallammal együtt elenyésznek. 483. egy változatát kapám meg a napokban, hol a refrain így hangzik:

Oh ég, oh ég! oh én szegény

Csalatott férj vagyok én,

Mint más sokak is még.

S a második versszak, mely a miénkben hiányzik, imez:

Amint a tornácba lépek, kiterítve látom

Egy néhány fejr köpenyeg, egy kettő három.

Kedves feleségem! mondék. „Mi baj no angyalom!“

Mit keres e sok köpenyeg, azt meg nem foghatom.

„No lássa az ember az oktondit, hol itt a köpenyeg?“

Ágyterítők, szárítani raktam ki azokat.“

Ágyterítők, veres gallérral?

Oh ég, oh ég, stb.

II. Ismeretlen szerzőktől. E czim alá soroztam a dalokat, miket már nyilván iskola-falhoz surlódott, poesist, retorikát is tanult fejek szültek, de egyidőben mivel körökben énekelve s népszerűtlenké válva, a nép közé is lehatottak s olykor



még ma is hallhatók. Egy részt saját cantualisomból szedtem ki, a melyet gyermekkori derék tanítóm, a most is életben levő t. Sebes Pál ur „Szívet gyönyörködtető világi énekek“ czime alatt minden tanítványival szokott volt egybefűzetni s dallamaikat hétanítani, melyek közé az 514. Exameni ének is tartozik; néhányat közlékeny szellemű régiségbuvárunk Mike Sándor ur gyűjteményéből voltam szerencsés kigazithatni. Közlendőknek hívém e dalokat csak az okból is, hogy köztük több szép dalt az enyészet torkától megmentsek, miket nyomtatásban közölve én legalább eddig nem láttam. Több van kivált az érzékeny hangnak között, minő pl. Csendes estve, melynek setét Pitvarit a hallgatás — miket bizonyos Málnásinak tulajdonitnak, a ki valamely vétsége miatt a jelen század második évtizedében börtönbe jutott volt, s onnan sirta ki epedő s szívszaggató bús énekeit melyeket az akkori tanuló ifjuság nagy hévvel kapott fel, hogy aztán egész országszerte dalolják. Egy másik: 495. Búval dertül én reggelem, valóságos népdallá vált, mely ma is a nép száján forog s néhány versszaka minden gyűjteményben előfordul. Szerzőjéről ugyancsak egy a jelen század másod évtizedében élt, szépségéről híres, de éppen ezért szerencsétlenné lett urhölgyet — (B. Károlinát) állitnak, a kinek szerelmiért egy jó házból való egyén nögyilkosság nehéz gyanujába esve holtigvaló fogságra lön ítélve. — 522. Wesselényi nótája. A nagy hazafi szép lelkének emlékvirága. 523., 524., 525. Szombatos énekek. A két első a maiglan mintegy 38 székely családból álló szombatosok énekeskönyvéből választva, mely köztük több kézirati példányban léteznek; a harmadikot a kolozsvári unitar. collegium könyvtárában levő példányból irtam ki, a melynek correct szövege után igazítam ki ama két első ének sok részben hibás szövegét is. — Ez énekek szerzője akár a híres szombatos-főnök Péchy Simon volt legyen, akár, a mint okom van hinni, Bogáti Fazakas Miklós, a kinek neve a mi példányunk czimlapján szerzőtl van megnevezve, s kinek nem annyira fordított, mint ujra átdolgozott sz. Dávid-féle zsoltárait a szombatosok is használták: fölveendőnek láttam Gyűjteményembe, mint a multból leszállott egyházi terményeit annak a fuszéknek, a melynek költői fogékonyságu népénél a multból világi dalok, halladák is nem csekély számmal maradtak fenn, emlékei nyilván a hitujítási mozgalmak következtében magasb lendületet vett szellemi népeletnek.

III. Iróktól. E czim alatt közlök néhányat a népdal-féle költeményekből, miket erdélyi írók nyomtatva lévő műveiből összegyűjteni módom s juthatásom volt. Ha időm s körülményeim engedik, e füzért talán még teljesebbé is tehetem vala. De mindenesetre tervemen kívül vala oly, másként jeles költeménye-

ket fölvennem, a melyeknek bár tárgyak népszerű, de hangjok nem tisztán népdalszerű vagy csak részben az. Czelóm volt ezzel mintegy kised kiállítás rendezni azokból az egy-szerű virágokból, miket a népköltés terén erdélyi s különösen székely földön született vagy lakott íróink is előhoztak s elé-tüntetni némileg, mily hatással volt ez írók elmeműveire a nép- és honélettel való érintkezés. Figyelemreméltó, hogy fel-mutatott íróink közül néhányan majdnem kizárólag a népköl-tés terén működtek, mint: Szász József, Tiboldi István, Gálfi Sándor, Szentiváni Mihály és Kriza János.

426. 527. Szász Józseftől.

528—534. Tiboldi Istvántól.

535. Gáspár Jánostól.

537. 538. Gynlai Páltól.

539—542. Gálfi Sándortól. + 549-5 Dózsa D. tól

546. 547. Hori Farkastól.

548. 549. Dózsa Lottitól.

550. 551. Szász Károlytól.

552. 553. Zajzoni Istvántól.

536. 554—562. Szentiváni Mihálytól.

563. 582. Kriza Jánostól.

Ezek közül Szász József, Szentiváni és Zajzoni mind ifjúkoruk legszebb s reményteljesebb virágjában haltak el, méltók, hogy válogatott műveik a Gynlai Pál ur javasolta mód szerint összegyűjtve s kiadva örökítve lennének. Dózsa L. nővére Dózsa D. jeles költőnknek, a kedély költőiségében is vele édesegy. A legutól említettnek, K. J.-nak, népdalai itt egy csomóban csaknem mind együtt advák. Bocsanat neki e nagy térfoglalásért; ngylátszik, nagyon is kívánt élni a szerkesztői joggal és szabadsággal s azt hitte, hogy „tőle senki e jogát el nem veszi.”

584—585. Kömives Kelemenné és Budai Ilona még elég jókor érkezének meg, hogy az első asztalnak legvégén helyet kap-hassanak. De ők is elmondhatják váltig az egyszeri háziurral: ott az első hely, a hová én ülök. — Erdélyi J. Gyűjteménye III. kötetében csak ennyi töredék áll az elsőnek:

Ugy rakják, úgy rakják magas Déva várát,

Tizenkét kömives, tizenkét kömives,

A mit délig raknak, délután mind lehull.

A monda csakugyan, mint ez a mi költeményünkben tökélete-sen ki van dolgozva, él a magyarhoni népnél is, s a töredék-ből ítélve, valamely variánsnak ott is létezni kell vagy nem-régen még létezni kellett.

586. Mónár Mózsai K.... huszár. Közölve mutatványul, mily mo-dorban kap fel a falusi muzsa egyegy eseményt napjainkban is, hogy szájról szájra adja dalképpen. Siménfalván történt

1849-ben e „nagy ütközet“ három személy közt s a Vadrózsákban „lehet erről emléközet.“

## II. Tánczszók.

A székely népnél a tánczközbeni verselés eleitől fogva divatjába volt, s nem egy anya és apa a tánczos legénység sorába legelőször kilépő fiacskájához szól biztatólag: „Mondj fiam tés is valamit a táncznak!“ míg egy-egy élteőbb korn férfi is az „éfiúság“ táncz-ropó seregébe bállván nógatja s zaklatja a szótlan munkában izzadókat: „Szót fiak a táncznak!“ Szót is adnak mindegyre a táncznak, s ha egyszer beléhevültek, ömlik a tánczszó, mint a „Tánczszók“ első két lapján olvasható, sziporkáznak közbe közbe költői eszmeszikrák is a népdal-töredékekben, mik szintén fordulnak elő a „Tánczszók“ közt s miknek egy részét a „Népdalok“ osztályában láthatni a kurtább versek közt. Ilyszerű népdal-formákat, régi énekecskéket gyakran dalolnak is többen egyszerre, kivált a mikor ugynevezett lassu cigány nótára tánczolnak.

Gunyversekre is akadni itt-ott a tánczmondókák közt. Egyegy helységben nagyba divatozik kivált a fiatalság közt a tréfás elménczkedés, gunyolódás, vityálódás. Ha olyas együgyűség-, réhaság- könnyelműségből történt botlás, apró csején-csalás, tilos szerelmi kalandoskodás napfényre találtak jöni, legottan találkozik egyén, csak az otthon, a kapuzábén belől tanultak közül is, ki az ily eseteket rimes mondatokba szedve olyas pasquill alakban terjeszti el a nép között. Az ilyesmik aztán vasárnapi szünórákban s tánczolás közben is kapva kapott csemege gyanánt vannak az ifjuságnak, mint szintén egyébféle apró verselések is. Ilyen bizonyos esetre célzó gunyversek a „Tánczszók“ közt:

Szegény legény mire jutsz,  
Mikor bába után futsz?  
Friss műnyecske Kurucz Özzsi,  
Embör lögyön, ki megörzi.  
Csöngő pöngő sorkantyú,  
Nincs a pájtába bornyu!

A vasárnap délutáni s menyegzői tánczvigalmak mellett még főleg a fonók szolgálnak gazdag forrásul ilyes tánczmondóka-féle verseknek. Szokásba van ugyan is, hogy a mezei munkák megszüntével késő ősszel több fiatal nők és leányok kibérelnek egy-egy tágasabb házat a faluban, odagyulnek össze fonni estvéli órákon, a mi tart körülbelül egy-két hónapig. Az ily fonógyűlésekben majd minden leány szereteje el-el szokott menni természetesen. Ott a leányok néha külön,

néha a legényekkel együtt énekelnek rövid dalokat, világi énekeket, s közbe zsoltárokat is. Az ifiak olykor tréfát úznak egymással, vagy pedig amolyan táncz közben is mondani szokott versekhez hasonlókat mondanak elé, vagy pedig tündéregék elbeszéléssel, találós mesék s elmés kérdések föltevésével töltik az esti órákat. Ime a városiak színházi időtöltéseit pótló mulatsága a falusi egyszerű népnek! Ezenkívül az arató kalákákban is, melyek rendszerint vig hegedűszo mellett szoktak végbemenni, úgy az egyes arattató gazdák cselédjei, fiatalabb napszamosai közt is hallani gyakran vagy magoktól kigondolt, vagy mástól hallott ilyenmí verseléseket, ha félszegül is. Még a borozás, pálinkázás közben is az ifjak olykor egymással versenyezve mondogálnak ilyen versformákat jó kedvökben borról, leányról s egyébfelét is. Ujabb időkben, mióta a politika, a jó és gonosz tudásának s termésének e bujantenyésző fája, annyi keserű, rosziú gyümölcsöt hullat mindennévé, a tánczvigalmak is ritkábbak s nem oly zajos-élénkek; de különös, hogy az ujabbkori tánczszókban többször tűnik elő a haza szent neve is, s nemritkán hallani most efféle tánczverseket:

Szeretöm én a babámot,  
De még inkább a hazámot.

Álljon itt végül Tiboldi István urnak hozzánk küldött leveléből néhány sor, mely a nemrég mult vidorabbszerű tánczvilágot tartja szemelött. „Mikor vidékünkön — írja az öreg székel bardus — kivált a kisebb falukban táncz vigalom esik, abban megjelentek nemcsak az ifulegények és leányok, hanem az ifjabb házások, az öregebbek is, meg a gazda s szolgálégény is. Van ott egy főbb, ki elrendezi a tánczot, társakat oszt, leányokat, ifju nőket, egyszer a legénységnek, másszor a házásoknak, másszor a más faluból jött legényeknek. Sokszor a legény maga választ tánczoló leány társat magának, kihez legnagyobb a hajlandósága, kit leginkább szeret, kit a multság végéig is nehezen enged oda másnak, őrzi féltésből is. — Minden osztálybeli tánczos rendszerént három három nótát jár el egymásután, melyeknek többnyire ketteje magyar, a más lassu cigánynóta. Ha tágasabb a tánczoló szoba, legények, házások több számmal felállnak egyszerre tánczolni. Sok van, ki ilyenkor a tánczot jártában mondogat apró versecskéket szenvedélyesen, ha szinte csonkabonkán is.

Még ez órában is jól emlékezem arra, hogy midőn kis-koromban tánczvigalomban valék falunkban (Sz.-Miklóson), el-eljőve oda a szomszéd M. faluból tíz vagy tizenkét az időben híres tánczu legény is, mind hosszú báránnyal sapkával, egyet kettőt kivéve mind sarkantyus csizmával. Ezek tánczoltak aztán párosan is, ki leánynyal, ki ifju nővel. Egy-egy nótát eljártak csak úgy magokra társ nélkül is verve össze sarkan-

tyujokat, közbeközbe mondogatva rövid szerelmi versecskéket is. Volt csengés pengés, bongás. Kitettek magokért istenigazában. E tánczosok közül (56 év után) három ma is jó erőben él a szomszéd faluban. Jól mondotta volt jeles költőnk Bersenyi:

Ember az, a ki magyar tánczhoz jól terme, örüljön!

Férfierő s lelkes szikra feszíti erét.

Volt helyel-hellyel olyan legény is az időben, a ki feltallér nagyságu duplázott aczélsarkantyú taréjjal jelent meg a tánczvigalomban, hogy annál nagyobb csengést pengést idézhessen elé.<sup>4</sup>

### III. Találós mesék.

Közölve vannak a gyermekreg hang- és alakban, mint a nép előadja s lehetőségig az illető székek tájzólása szerint. — Van közöttük, mi Gáspár, Merényi, Arany László stb. könyveikben is meg volt már jelenve, de némi szó- s kifejezésbeli különbséggel; azért nem véltem kihagyandóknak az olyasokat is, hogy ekként többen közölve azonegy találós mesét, valamelyikünk hozhassa végre igazi naiv alakjában, a mint a népi elméből származott, s tán érdekes némileg az is, ha ugyanazon néptalányokat, a külön vidékek sajátos színű s szabású köntösében láthatjuk megjelenni. S ezáltal legyen indokolva, hogy egypárt csak kisség eltérő változatban is közöltem.

### IV. Népsajátságok.

E mérhetlen czimnek ezuttal csak kicsi mértékben felelhetünk meg, részint helyszülke, részint a közleni kívánt nyelvsajátságok: Szólásmódok s Közmondások bősége miatt, a melyekből egypár maroknyit fel akaránk mutatni a háromszéki nyelvsajátságok nagyobb mérvbeni megismertetése végett. Egyébiránt e kincsnek nagy részével, jelesen a közmondásokkal a többi szék, sőt az egész erdélyi magyarság él, csekély szó- s kifejezésbeli változattal, s épp e változat tisztábban lehető kiszínelése végett kívántam egyegy vidék közmondásait itt-ott sajátos szólamokkal élenkitett beszédalakban adni elő. — Apró népszokások, furcsaságok s gyermekjátékok is fordulnak elő inkább a kifejezésbeli sajátság tekintetéből. — Egy füst alatt közlök Ember-, Állat- s Helyneveket is, azok közül, amik a székely népnél enapság szerint szokásban vannak. A Családneveknek csak egy részét közlöm, a mennyit egyhirtelenébe módom volt ősz-

szegytüntetni; nem kevés maradhatott el a legtösgyökeresebbek közül is, ellenben adva több olyan, mely tulajdon-névtől vette származását, de közlék az ilyesekből is, mint nagyon elterjedt ősi családok neveiből. Van néhány idegen eredetű családnév is a legősibb székelyek között, mint: Ráduj, Konrád, Gothárd, stb. de rendkívül csekély számmal. Keresztneveket a székely népnél szokottabb alakjaikban igyekeztem közölni; egy részük természetesen kevésbé van elterjedve, egynéhány az újabban divók közül is fel van véve, a melyek inkább előkelőbbeknél kezdtek divatba jöni. Gyulák, Bélák, Gézák, a közrendűeknél is születgetnek most, de sokkal gyérebben, mint a miveltebb osztályuaknál. A Gunynevek száma székelyeinknél is eléggé jelentékeny, s az avulók mellé folyvást sorakoznak szebbnél szebb hangzásuak. Az Állatnevek közt főleg a Ló- és Ebnevek száma látszik kifogyhatlannak, mint ez lovagias nép lakta földön nem is lehet felőlő. — Helynevet hely szülke miatt ezuttal csak néhány ősi hangzásut adhattam.

## V. Népmesék.

- I. Szép Palkó. Változatai: Gaal Gy. Magyar Népmese-Gyűjteménye III. kötet: Ördög leánya, és Erdélyi J. Magyar Népmeséiben: Több hétszer esküdni mint egyszer. A mi Szép Palkónk leginkább abban üt el az ő társaitól, hogy működési tere Háromszék, itt élő király az ura, mert csak is háromszéki királynak juthatott eszébe azt parancsolni, hogy főzzön neki egy „istenes haricska puiszkat,” mely a háromszékiek híres nemzeti étke, s csak is a háromszékiek szokását jól ismerő Pulutóné keverhette meg oly jóízűleg, hogy bámulatos mohósággal esett neki a székely város népe s a király maga is egy jó darabot az ő fain csiki turójából felturóztatva, mind egy falásig bévermelt.
- II. Igazság és Hamisság utazása. Egy Udvarhelyszékről kapott változatát közlöttem a Szépirodalmi Figyelőben.
- III. A vadász királyfiak. Változatai: Gaal II. köt.: Eszten-dőre ilyenkor, Erdélyi János: Népdalok és mondák I. köt.: A három királyfi s Erdélyi Magyar népmeséiben: A haj-nalkötöző királyfi. A hajnal és éjfél kötés mythossa több népmesénkben fordul elő, így a Veres vitéz ravaszsága is.
- IV. A rossz fonóleányból lett királyné. L. Arany László Eredeti Népmeséiben: Pánczimánczit, a ki a székelyek Táncai Vargaluskája.
- V. Az irigy testvérek. Némi változata: Erdélyi Népdalok és Mondák II. kötetében: A három királykisasszony eleje.
- VI. Rózsa vitéz. Változata: A három királyfi Erdélyi J. Népdalok és mondák I. kötetében.

- VIII. A két gazdag ember. Vesd ő. Merényi Eredeti Népmesék I. köt. Szegény ember és a komája.
- IX. Aranyszörű bárány. Változatai: Arany Lászlónál A szomorú királykisasszony és Gaalnál III. köt. A hatalmas sip.
- X. Az apám lakadalma. Az Erdélyitől ugynevezett képtelenségi költészet e példányának még két változatát ismerem a székely nép szájából. A néphumor hasonló játékát lásd Erdélyi János Népdalok és mondák I. köt. 170. dalban.
- XIII. Mirkó királyfi. Az egyik szemivel nevető, másikkal siró király változatát több népmesénk adja, így a „Pellikán madár“ Erdélyi Népd. II. köt. s „Vénus madara“ Gaal III. kötetében. A Mezei vitéz némi változatát lásd Gaal III. köt. Zöldikéjében, hol ama gyönyörűséges rét, sátor, alvó vitéz, katona-szövő boszorkány szintén előfordulnak a miénktől különböző mese részletél.
- XIV. A mündölecsek. Juhok ritkán használt népmesei neve a lassu „mündögelésről.“ A forrásról, hol a döglött kutya szájából foly ki a víz, említés van a Hármas historia II. könyve 12 Peldabeszédében.
- XV. Tündér Ezzséböt. A mi horokájunk kalauzi szerepét hol sánta farkas, hol sánta sas pótolja másutt, így Gaalnál, „Többsincs királyfit“ egy, a keresett országban megsértült sánta sas, csakhogy a szegény horokajt a hegyen is tul egész Johara városáig sarkantyuzza a mi szegény ifjunk.

Az ezután következő népmeséknek semmi variánsát nem ismerem népmese-irodalmunkban. Csak annyit jegyzek meg róluk, hogy a legfrisebb, alig egy éves terményei a „beszédék“ költésében kifogyhatatlan népelmének. E beszéd-költők egyszerű szegény „széköly embörök,“ többnyire napszámosság vagy kézi munkájok után élők, de azért nem csekély hatásuk van az ő jóízű szájokon áhitattal csüggő népre, s hírok nevők ha nem is hét országra, de hét falura bizonyosan szól, pedig oly igénytelen nevűek, mint: Róka Tamás, a mi nagyreményű Csihán királyurfink édes szülő apja, Puczok Geczibá, a Megölő Istéfán kegyes életadója, s Fa Miska, stb. Méltók valóban, hogy az ő nevők s emlékezetők tisztességes helyet kapjon legalább a mi „vadrózsás“ kertünkben, míg tisztelt gyűjtőtársaim, kik a népelet gyöngyeinek halászatában oly szíves és lelkes segédeim voltak: Gálfi Sándor, Kis Mihály, Tiboldi István, Marosi Gergely, Péterfi Sándor, Ürmösi Sándor, Pálfi Lajos, Sándor Lajos, Gálfalvi István urak tölem mindig hálás köszönettel lesznek emlegetve s közleményeik egy kiadandó második kötetben is felhasználva.

## VI. Tájszótár.

381—447. Székely tájszókát nagyobb számmal tudtom szerint először az Erdővidékről származott Baróti Szabó Dávid közlött Kisded Szótárában, mely előbb 1784-ben s bővített kiadásban 1792-ben jelent meg, a nélkül, hogy a székely tájszókát külön megjelölte volna. Időnként folyóiratokban tett apróbb székely tájszó-közlések után a magyar Akadémia mindjárt legelső nagygyűlésekor 1831-ben rendelkezett székely tájszók stb. összegyűjtése iránt is, s 1838-ban kiadott Tájszótárában több székelyföldi gyűjtőtől közlött feles számú székely tájszók is vannak a több magyar vidékiek közé felvéve. Legujabban a nagy tudomány nyelvészünk Hunfalvi Pál úr által szerkesztett Magyar Nyelvészeti legutóbbi évfolyamaiban jelentek meg nagy becsű székely tájszó-gyűjtések: Háromszékről Lőrincz Károly és Csikból Imecs Jakab uraktól. Ez utóbbiak jelen Gyűjteményem szerkesztése alatt jelenvén meg, az általam gyűjtött tájszók egy részének értelmezésében kívánt segédimül szolgáltak, mit halás elismeréssel kell itt megemlítenem. Részemről gyenge erőmhöz képest mindent megtettem arra nézve, hogy a tájszóknak nemcsak lelkét, igaz értelmét, hanem sajátos testét, alakját és hangját is úgy állithassam elő, mint azok külön vidékeiken élni és járni szoktak. E részben több szó valódi értelmének kitudtatása végett számos ügybarátimmal hosszas levelezéseket is folytattam, s egyegy ritkább tájszó, mint valamely kivészesnek indult nemesvad tanyájának kifürkészése végett úgyszólván hajtóvadászatot rendeztem, míg végre hatalmunkba keríthettük. — A hol a vidék neve, mint már egyszer megjegyzém, nincsen kitéve, ott Hszéket kérem értetni; azonban a vidékek jelzésével korán sem akartam azt jelenteni, mintha azok a tájszók mindegyig csak azon vidékek sajátjai volnának, csak annyit, hogy ottan mindenesetre divatban vannak s oly színben s alakban vannak divatban, ha nem az egész vidéken is, legalább annak némely helységeiben, s gyakran, mint biztos értesítésem vannak effelől, már csak egykét faluban. Komoly intésül szolgál ez minden édes anyanyelvét szerető honbarátra nézve, hogy a mi még az örök elveszéstől menthető, hiszen azt megragadni s illető helyekre küldés végett följegyezgetni. Az e részbeni munkának jóformán még csak kezdetén vagyunk, s a kevésben is, a mi téve van, mennyi még a tisztázni, a kiigazítani való! Erősen érzem ezt magam is jelen munkámat illetőleg, mindamellett, hogy azt javítgatás végett nem mulasztám el messze a helyszínére is ügybarátimhoz bévándoroltatni, itt helyben pedig különösen Kereszturfi szék méltó képviselőji Pap Mózsai s Marosi Gergely tanártársaim nyelvérzését s ismeretét igénybe venni. — Szóval: e részben is számba kívántam venni a közmondást: a nép szava Isten szava, hogy az igaz népszó értelmét megismerve irodalmi keletét is a lehetőségig előmozdítsam.



## Néhány szó a Székely Nyelvjárásokról.

I. — Birák könyve XII. részében le van írva, miként zsarlatják vala Gileád férfiai az általok legyőzött Efraimbeli elszaladt férfiakat, a kik a Jordán révein való átmehetést megnyerendők, tagadják vala, hogy ők Efraim nemzetségéhez tartoznának. „Mondjad hát mostan: Sibbolet, az Efraimbeli pedig azt mondja vala: Szibbolet, és nem mondja vala ki igazán.“ Mi lehet már most a mi Sibboletünk is, mely a székely nyelvterület felosztásánál nekünk némileg biztos kalauzul szolgálhasson? Nagytudományu nyelvészünk Budenz József úr a Magyar Nyelvészet V-dik évfolyamában az egész székely nyelvterületet két részre osztván fel: nyugoti székelységre Marosszék- és Udvarhelyszékben s keleti székelységre Háromszékben, Csikban és Gyergyóban: a köznyelvi is szócskát veszi fel sibboletül, mint a mely a nyugoti székelyek szerint: is, a keletiek szerint pedig: es volna, úgy hogy szerinte is-es és es-es székely beszédről lehetne szólnunk.

Annyi igaz, hogy két fő nyelvjárást kell fölvennünk, a melyek sok közösen s megegyezőleg birt sajáttság mellett nem kevésbé lényeges külön sajáttságokkal válnak el egymástól: azonban az idéztük osztályozás correctnessége s a fölvelt sibbolet ellen némi kifogásunk van. Hogy az es-es székely Gileádon vagy is a keleti székelységen kezdjük, annak területébe nem csak Háromszék, Csik és Gyergyó, hanem az egész Erdővidéke — hová Udvarhelyszék egyik fészéke Bardocz is tartozik — s a szintén Udvarhelyszékhez tartozó Homorod vidéke is belé van foglalva, hol mindenütt es kötszó divik, sőt ez van használatban Udvarhelyszék Felydikén vagy havasalji részén Csik felé s északon le egészen Marosszékig az ugynevezett Sóvidéken is. E szerint Efraimnak vagy a nyugoti székelységnek, hol az is uralkodik, Udvarhelyszékből majdnem csak Kereszturíszék marad s néhány helység a Nagy-Küküllő mellett, s aztán Marosszék, ez is néhány helység kivételével, mely a Sóvidékhez tartozik. Azonban ezt az utóbbi széklet jörendin mellőzhetjük a székely nyelvjárásokról szoltunkban, s különösen Kereszturíszékkel együttvé nem igen sorozhatjuk, a mely utóbbihoz csak néhány, Udvarhelyszékkel határos falva hord némi sajáttságos vonásokban, de nagyobb

része mondhatni a magyar köznyelvet beszéli, csak kevés székely izü s nem annyira hangejtés mint szó- és szólambeli közös sajátások által tanúsítván azonegy fajhoz tartozását, sőt a megyékkel érintkező több falva Marosszéknek magát már alig is tartja székelynek, annyira nemszékelyes a szóejtésc s egészen a közel fekvő megye beszédét követi.

Nézetünk szerint a két székely nyelvjárás, melyet mintául felállithatni: a Háromszéki és Kereszturfiszéki; a többi vidékek beszéde hol egyik hol másik nyelvjárás jellegét hordja magán nagyobb vagy kisebb mérvű eltérésekkel, vagy mint például Homorod vidéke a két nyelvjárás nagyon is feltűnő egybetalálkozását mutatja. Marosszék, és a megyék közé magát beékel s azokkal való érintkezésiben ősi szóejtését egészen elvesztett Aranyosszék e mintakörből kiesnek. Ily körvonalozás mellett már a háromszéki nyelvjárást nevezhetni keletinek, a kereszturfiszékit nyugotinak, s fölvehetni vezérszól a beszédben sokszor előforduló es és is kötszót, de tán még jellemzőbb siboletül vehetni fel az előbbiben a közép vagy közlő é-t, s az utóbbiban a rövid ö-t, mely önhangzók oly sűrűn fordulnak elő az illető nyelvjárásokban, úgy hogy é-ző és ö-ző székely beszédről lehetne szólanunk. A mintául fölvelt háromszékihez legközelebb simul a csik-gyergyói s erdővidéki, csak kevés jelentékenyebb hangejtési s alakítani különbözést mutatván fel; távolabb áll már a homorodvidéki, de kiválóbban az ö-nek a közép é melletti gyakor használásával, mint a nyelv idomait illető eltérésekkel. A kereszturfiszéki nyelvjáráshoz ismét közelebb áll a sóvidéki s havasalji vagy felvidéki, azonban az ö-nek divatját már nagyon gyéritve közép é-vel is, kivált egyegy falvában. S e szerint mindkét nyelvjárásnak vannak ugyszólván hódoltságai, hol nagyobb kisebb mértékben az uralkodás felett mintegy osztozni látszanak.

A két minta-nyelvjárás egyezéseit s különbözőzéseit nagyjában megismerhetni e Gyűjtemény verses s még inkább prozai részéből. Kevésbé ismerhetni meg a mintáktól többé kevésbé eltérő tájak sajátias arcát, a melynek hű lenyomatát már csak azért is oly nehéz adni, mert azokban az átmenetet képző vidékekben itt-ott már határos falvak beszédejtései sokban eltérnek egymástól, hol egyik hol másik fő nyelvjárás felé inkább hajolván. Egyébiránt a háromszéki nyelvjárás sajátosságait ritka alapossággal s kimerítőleg közlötta Lőrincz Károly ur a nyelvtudományunk egyik fāradhatlan bajnoka Hunfalvi Pál ur által szerkesztett Magyar Nyelvészeti VI-ik évfolyama III-dik füzetében; becses közléseket tett a székely beszédről Budenz József ur is ugyanazon derék folyóiratban, mely most „Nyelvtudományi közlemények“ czime alatt jelenik meg. Ily jeles dolgozatok után ama nyelvjárás nivoltáról nem látszik miért sok szót szaporitanom, csak figyelemztetni kívánom a nyelve s irodalma lépesbűlésén örvendő közönséget arra a keleti székelység nyelvét oly részletesen s

kimerítőleg ismertető munkára, melyet a most említett folyóirat közvetkező évfolyamában ugyanazon írónak a Háromszéken hallható tájszók című dús közleménye egészít ki. Ezennel csakis a kereszturfszéki nyelvjárásnak a háromszékitől eltérő némely öbb sajátosságait szándékom habár futólag s minden igénye nélkül a beható s kimerítő alaposságnak vázolni. A „Göttersprache“-nak vezetett műszók gyakorlottabb kezelőjére s általában a nyelv titkaiba mélyebben belátó tudósokra bízom annak kimerítőbb tárgyalását, a mit én inkább csak műkedvelőkép, bár ügybarátimmal folytatott hosszas levelezések, vizsgálódások után bocsátok a nagy közönség elé. Elmondom a miket közvetlen a magam s közvetve a mások fülével hallottam s tapasztaltam, megengedve előre is azt, hogy hallásomban itt-ott csalódhattam.

II. Miben különbözik hát a kereszturfszéki nyelvjárás a háromszékitől?

1) Jellemző vonása a kereszturfszéki nyelvjárásnak az, hogy magánhangzót használ, kevés szó kivételével, mindenütt, hol a háromszéki közép v. közlő ével él, mint: szönt, szömbe, szörönse, mönyök, tömlec, horezőg, szerelöm, nőzni, földni, börrögni, pöszelek, pözme, gyöp, fölös, sat.

Vannak csakugyan kivételek, bár nem félés számmal, hol a háromszéki nyelvjárásban divó közép é nem változik át ö-vé, mint: zerte, tennap, ténta, észténa, égy, écczör, réa, léány, lézza, éssze, gerénda, deszka, ménkö, mennyország, mélyecske, (gyakrabban mégis mönyecske, pérépács (használatban: párápács), s még egynehány. — Megjegyzendő azonban, hogy a közép é kiejtése a kereszturfszéki ember szájában majdnem oly élesen hangzó mint a hosszú é, hasonlítólág a háromszéki népnél szokásos hangoztatási módhoz — mit Budenz ur, „injection-szerű hangicsáló fölemelés“-nek nevez, — midőn a mondatbeli súly a szó, pl. embér végére esvén, ezt megnyújtja s tisztán gy hangzik: embér. Tehát: écczör, hézzám, gerénda, ménkö stb. Egyébiránt nekem úgy tetszik: ez az élesebb hangoztatás annét van, hogy a kereszturfszéki nép a nem lévén hozzá szokva a közép é-nek oly minden perczen elé-eléforduló ejtésihez, abban néhány szóban is, mely nála közép é-s, sokkal könnyebben esik neki éles é-t hangoztatni, hogy úgy fejezzem ki magamat, mintha nem termelt volna rá a szája az igazi háromszékies közép é-nek zabatos kimondására. Innét van aztán, legalább nézetem szerint, hogy a mely szótágban, — t. i. háromszéki ember nyelvérzéke szerint közép é-vel ejtendő szótágban, — a kereszturfszéki nem ejt rövid ö-t, itt a közép é-t csaknem a nyílt e-vel egyező hangoztatással mondja ki, ilyenek: meg, megint, megí, a kérdő: e? kell, kellene, stenem, lelkemre, lelkedre, lelkem (magára állva így, le testem szó után állva: ő hangzóval: testöm lelköm) hējett, hējettem. Ezekben én mind a közép é-t alkalmaztam, mint ez a háromszéki s az ehhez közel álló nyelvjárások szerint dukál, annyival

is inkább, mert e pontra nézve vettem észre, hogy magok Kfiszék szülöttjei közt sincs tökéletes nézet-összehangzás. Akárhogymint

Vannak tehát szók, de nagyon korlátozt számmal, hol a háromszéki közép é-t, a kereszturiszéki pedig nyilt e-t használ, mint éb, ébék = eb, ebök; jelént = jelent; kégyes = kegyes (ejtik így is: kegyös, kögyös) kégyelmed = kegyelmed; tisztéletés = tiszteletös; bészég = beszeg; csérésnye = cserösnye; néhány = néhány; négyven = negyven; tizenhét = tizenhét s a miket fennebb felhozék sat. \*)

Van még néhány szó olyan is, hol a háromszéki nyilt e-vel, a kereszturiszéki rövid ö-vel él; mint: enged = önged; ingyen = ingyön; szemet = szömét (de szemet is); szerelmes = szerelmös; tengely = töngöly; tenger = töngör (e két utóbbiban talán hang-hasonulásnál fogva). Van, hol a közép é i-vé változik; mint: gélészta = giliszta; hérnyó = hirnyó; csécs = csics; pecsénye = pecsinye, czénége = czinige. Van egykét szó, hol az é üvé változik, mint cséptü = csüptü; bétü = büftü; bécsület = bücsület (azonban ez ott is divik) stb.

2) Jellemző vonás az ugynevezett hang-attractio v. hangzó-hasonulás, mely szerint a hosszú ával való szótág az előtte levő egy vagy több szótág tompa a-ját is éléssé teszi, mint: ápám, házáját, lákadálmát, párapács, hálál sat. Hasonlóvá de nem egészen egyenlővé lesz tehát a megelőző egy vagy több szótág a-ja, mert némi finom árnyalatu különbség észrevehető a Kszékben született ember hangejtésén, s e hang-hasonulás hátra- s nem eléfelé történik; de gyakran egy szóról a közvetlen előtte álló szó azonnemű önhangzójára is visszahatást gyakorol, mint: hádd lám vagy hál-

\*) Több ízben lön megemlítve, nevezetesen a Magyar Nyelvészeti-ben Torkos Sándor úr által, mily üdvös volna nyelvünkre nézve, ha határozottan meg lehetne állapítani, melyik szóban felhangu, melyikben közép vagy közlő a rövid e. Immár a háromszéki népnyelvben divatozó kiejtés a közép é-t illetőleg jórőndin ismeretes annyira, hogy váltig megkísérthetnánk annak egybevetését a palóczi népnyelvvel, mert tudtom szerint inkább csak e két magyar törzsnél van még divatjában a közép é használása. A mennyire eddig módomban volt a közép é-jü szókra nézve némi egybe hasonlítás tenni a „Magyar Nyelv Szótára” e perczig megjelent 4 füzetéből, hol a szók közép é-je is jelölve van, azt tapasztaltam, hogy azok nagyobb része összetalál a székely nép kiejtésével, de nem kevés fordul elé csakugyan, hol a rövid e-t az egyik nyiltan vagy felhanguan, a másik pl. a háromszéki zártan vagy közlően ejti ki. Pl. a Torkos úr által felhozott betyár, deszka szótát Göcsejben közép é-vel ejtik ki, a haszókiek szintőn, de a M. Szótár szerkesztői nyiltan. Bece, mester, mentő, eczet, ékel, elegy, gereblyo, esket, hegyez, behelyez, bejelent, szerszám, beszéd, bezzeg, beszentél, csecsemő, délczeg szókban a felhozott szótágok e-je nyilt vagy felhangu a M. Szótár szerint, Háromszéken pedig mind közép v. közlő. Megjegyzem egyuttal, hogy a közlő v. közép é a székelyeknél csak mélyhangon önhangzókka fordulhat elő az onegy szóban, mint: gérénda, déréka, húába, dérága, éskola, Bértalan, Están, Rébi sat. kivéve az összetett szókát, mint: pereputty, perepács, s egyegy személyszót vagy idegen nyelvből ájtott szót, mint: templom, mit egyébiránt templomnak is mondnak.

lám; hádd lássam vagy hallássam; nászszájjal (nagy szájjal.) E szabály alá jönnek általában mind az á-val való szók. Azonban e szabály a hosszú é-jű szókra is kiterjed, de csak akkor, midőn az é-vel való szótagot közép é-jű szótag előzi meg pl. szé-gény, égyéb, dèrék, téréfa, szèrént, sèrény, mée'nk, (az ily szók száma csakugyan nem nagy), ellenben a megelőző nyílt é-jű szótagra nincs e visszaható attractioja az éles é-nek, mint: legény, vetemény, kemény, vereség. E hanghasonítás ereje látszik működni egynéhány, más hangzóju szóban is, a megelőző szó-tag hangzóját átváltoztatólag, s olykor előre is hatólag, mint: si-rítt, vigyítt, ígir, kímil, dicsir, szilid (azonban az i hang-zónál inkább csak Hszéken); johok, rogyog, mindonkor (min-denkor); buszu, buszuság, suhult, burus, háburu, nap-nyugut, buzugán, búttu, csüptü, búcsület, (e kettő divik Há-romszéken is a becsület mellett), kütrül, küvül, künnyü (ez utóbbiak még inkább Kfszéken kívül.)

3) Kitünően jellemzi a kereszturfszéki népnyelvet a terpedt hangzók gyakori eléfordulása, mit okoz az l-nek az utána kö-vetkező mássalhangzó előtt való kihagyása, vagy elveszése, mely hangbeli kár csakugyan haszonba menyen, a mennyiben az l előtt álló önhangzót terpedtté, ugyszólván terhessé teszi, vagy mint jeles tudósunk Wass József ur a Dunántúli Nyelvjárásról írt ko-szorus pályamunkájában erről a göcseji nyelvjárásban is divó sa-játságáról szóltaiban megjegyzi: „az l kihagyását az l előtt álló ön-hangzóra eső súly, nyomaték, azaz, hangoztatásában túlnőtt buza-mosb idő pótolja, mely hangejtést nem fejezi ki természetihven az önhangzók kettőzése, hanem élethű képét viseli iratban e pótléknak a terpedt â, ê, ö' sat., melyek mintegy középhangok az a, e, ö és aa, ee, öö közt.“ Ez a palóczos terpedtség azonban illető székely néptűnk szájában minden önhangzóra kiterjed, természetesen nem éppen oly érezhetőleg mint a rövidéknél- pl. âma = alma; csinâ'na = csi-nálna; êsô = első; beszé'ni = beszélni; tî'nak = tiltak; ta-nó'na = tanólna; gondôta = gondolta; indûnak = indulnak; törô'te = törölte, tî'nek = ülnek. A háromszéki népnyelvben csak az egy â'gya = áldja szóban (â'gya meg az isten) érezhető egy kis terpedés, hogy az â'gya (lectus ejus) szótól meg legyen különböztetve. Ide sorozható még néhány oly szó is, hol a három-széki népnyelvben jj vagy az irodalmi nyelvben llj, lj v. ly jön elő, mint ájj, mi tárgyalt nyelvjárásunkban inkább terpedten hang-zik: â'j; szájj le = szâ'j le; hejj = hêj; hejjett = hêjett; hujjatok = hûjatok; teljes (az irodalmi nyelvben) = têjes, (közönségesebben csakugyan tejes mind Hszéken mind Kfszéken); egypár szóban az ly egészen elvész, mint; Gergö' = Gergely; métö' = métely. Hol az â, é, ó, u, önhangzók után a háromszéki népnyelvben ll következik, mint: áll, állat, beszél, szől, hull, ott a kfszékiben inkább csak egy l hallható, az önhangzók észrevehető terpedtsége nélkül. Megjegyzendő, hogy egy mondat

valamelyik, de nem végső szójának utolján álló l kihagyása terpedtté teszi az előtte levő önhangzót akkor is, ha az utána levő mássalhangzó a következő szó kezdetén áll; mint ház a hó' jöve ki: míg az a mondat utolsó szójának legvégén vagy csak egy szóju mondatban állva, elvész, terpedten hagyva magánhangzóját, ha magánhangzón kezdődne is a következő mondat első szója, pl: kivé vagy itt? á p á m m á; immán ö gy é', ig y á', ny u g u g y á'.

Hasonló terpedt hangzók vannak néhány, kor, szer, képzőjű szókban, midőn az r-re mássalhangzó következik a más szó kezdetén, mint: mikô, akkô, mindonkô, eeczô', kecczô', mácczô, sokszô. (a Felvidéken sokszé', hol a szer még gyöki alakjában szerepel, egy kissé népies szint öltve fel magára, mint ott a középi-éjű szer-tszokás éleskén ejteni.)

Szintígy e helyre és helyről mozdulást jelentő határozók egyik r-jöket elhagyva, azt terpedt â, ê-vel pótolják, mint mēre? ára: ahára, ehēre, mās hēre, mēröl, áról, éröl, ahāröl, ehēröl. Így több szóban is, hol vagy két r van egymás mellett, vagy az r után sziszegő mássalhangzó következik, az r kihagyásával terpedtté lesz az előtte való önhangzó, mint: várás = varrás; fōrás: forrás; ōsó = ossó, há's = hárs, vagy pedig a következő szóhangra olvad át, mint a két utóbb említett szó is gyakrabban így: ossó, háss, táss, nyess, pūzss (pörzs). Terpedtté válik az önhangzó az r előtt néha ezekben is: hamâ (hamar), csü'kert (csütkert), má', immá', s az ért képzőjű szókban, melynek mindkét mássalhangzója elmarad, ha reâ színtén mássalhangzón kezdődő szó következik; önhangzón kezdődő szó előtt pedig a képzőnek r betűje megmarad, anélkül ez esetben, hogy az előtte való önhangzó változást szenvedne, mint: mié' vagy mé' kell émünni? a világé' sem, azé' sem; miér akarsz vagy mér akarsz annyit busni az ő dógáé'? más dógáér egy csöppöt sem kê renyödni. A mert kötőszóban is (mely néha mer s többször met-nek hangzik) elmarad sokszor mind két mássalhangzó s azeterpedtté lesz: mē. (Mér, azér, néha így is hangzik: mét, azét, mint Hszéken divik.)

Végül e pont alatt említem meg a jö igét is, hol az ő-t mindig röviden hangoztatja az összes székely nép, mintha egy szálnyit időzne annak kiejtésében. Leginkább észlelhető ez a jö'ni, jö'nek, — ben, mire több született székely ismerősemet figyelmeztetvén, nyelvérzékük azonnal is észrevette az ő hangzónak rövid, de némileg terpedt ejtésit.

4) Eltér a kereszturíszéki népnyelv a háromszékitől abban is, hogy az ok, êk, ök többes 3. személyű birtokragot soha sem használja ik ragalakkal, mint ez Hszéken divatos, nem mondja pl: szép ház ik van, jó bundáj ik van; az apj ik, anyj ik, testvér ik hazajött; töl lik, nál lik, hézz ik, ré ik, röl lik, feléj ik, aláj ik, melléj ik, hanem mindig a szabályos ragokkal: szép ház ok, jó bundáj ok; apj ok, anyj ok, testvérök, töl lök, nál lok, (v. ná'lok) hézz ok, réj ok, röl lok, feléjök, aláj ok, melléjök.

5) Eltér a háromszéki népbeszédttől abban is, hogy a névszókát s személyneveket nem szokta tulontul is kicsinyíteni, mint kivált Hszéknek némely tájéka, hol a ka, ke, kó, kő, cska, cske képzők nem csak egyszerűen, de olykor megkétszerezve v. nyomatékosítva is fordulnak elő a közbeszédben; mint: csűrkecske, kicsi kecskecske, menyecskecske, pirinkó, piránkó, morzsika v. morzsácska; szépecskék a bornyucskák; meglehetősscske az aratás; csinosocska az a leányocska; csak egy cseppecskét nyalintottam a nyelvem hegyecskéjén; megforrolintotta a tejecskét; milyen szép nagy asztagocskáik van; sógorka, Kaláricska, Évaeska, Józsikacska, Pistika, Feruska. Itt csak a közdivatu: Pista, Jancsi, Ferkő vannak szokásban s legfeljebb urficskát neveznek így: Jánoska. S e kicsinyítési módor amott a határozókra is kiterjed, mint: szüköcskén, meglehetősscskén, elégecske; sőt kiterjed indulatszóra is, mint: hallod-e hécske! hogy vagy hécske!

6) Eltérés van a két szóéjtés közt abban is, hogy a háromszékiben a cska, cske kicsinyítő-rag előtt a töszó végén való a, e változatlan marad, míg a kereszturfszékiében éket nyer, mint a magyar köznyelvben is divik, tehát: fácska, ládácska, bundácska, s nem facska, ládaeska, bundaeska. Ily eltérés van az alá, mellé viszonzszóra nézt is, melyek Hszéken a ja, je, ik v. jik birtokragok előtt többször változnak, míg Kfszékekben változatlan maradnak, pl: alája, melléje, alájok, melléjük, nem pedig: alaja, melleje, alajik, melleik v. mellejik. — Így ezeket a Hszéken, kivált a Csik felé lakóknál röviden ejtett szókat: szekér, bogár, menyét, keves, kevesse, közep, füvénny, eger, Kfszéken mindig é-vel ejtik; ösveny és szemet így is divik: ösvény, szömét. Esz vagy ész, fonál, tehen, akár mint Hszéken.

7) A sza, sze, nógatás, stírgetés végett használt szócskák sokkal gyérebbe hallhatók a kereszturfszéki beszédben, mint a háromszékiben; hallani ugyan ott is e szókban: mesze, mesztek, accza, hocca, lássamsza, de nem igen az ilyeket: acczasza, hoccasza, jösszesze, fusssza, veddsze fel, fogjunksza bezza, mondjátoksza még ecczer; annál kevésbé: fussszag, jössztag, acczag.

8) A kereszturfszéki népnyelvben az a, e, birtokrag előtti mássalhangzó megkettőzése sem éppen oly gyakori, mint a háromszékiben, hol kétféppen divnak: husa v. hussa, mája v. májja, szája v. szájja, leánya v. leányja, ágya v. ágygya, míg amott csak egyképen. Így inkább: szöméje, fénye, kirája, széje stb., mi származik talán a szájnak megszokott hangoztatási módjából, mely szerint az általában inkább hajlandó az önhangzók kiéjtésin egykissé időzni, mint a mássalhangzókat kettőztetni.

9) Ahajt, ehajt = amott, imitt, nincs szokásban Hszéken,

míg Kfiszékben, sőt egész Uszéken s Csikban is nagyon divatjak. Megjegyzendő, hogy ahajt a rendes értelmén kívül jelenti gyakran még ezeket is: itt, akkor, ekkor s általában kapcsul szolgál ni látszik a beszéd folyamában, s olykor hézagpótlóul, midőn a beszéllő egyhirtelenébe nem kapja meg a kellő szót; milyenek szoktak lenni még a közbeszédben: izé, osztán s no's, pl. Péter és Pál esszevesztek s ahajt Pál úgy ütte pofon Pétert hogy —. A harra, eherré, ahaddig, eheddig szintén nem igen jó elő Hszéken, csak itt-ott Erdővidéken s még gyakrabban Csikban, míg Kfiszékben használják, aháról, ehéről-lel együtt. Attótól fogva inkább Hszéken, ahattótól fogva Csikban. Hszék és Csikszék összeeszegeggelésinél hallani: arrunnét, errünnét, arrunnól, errünnöl, arrunt, errünt, míg Kfiszékben s Hszéken gyakoribb: arról felől, erről felől, a tájt, e tájt. Sajátságos szava még a kfiszéki népnyelvnek: mintsább vagy mintsebb = mintsem, csak Erdővidéken hallszik olykor mintsebb, mintha hasonlítási középfok volna, holott tán csak a rokon ajakhangak fölcserélése. A maga mint indulatszó no és ugyan értelemben egészen ismeretlen Kfiszékben. Nem igen hallható itt ez a Hszéken gyakori szólásmód is: én biz egyet sem menyek, egyet sem nezem meg, valamint ezek: тұстентесен, елігес онсағ, елгннебе, мihentes mihent, sat. — Egy: mintegy, körülbelül, úgy helyett, pl: egy 6 óra tájatt lehetett. — Vannak szók, (nem is említve a közép é-jű s hang-hasonultas szóknak nagy számát), melyek különböző hangejtéssel divnak, pl. Hszéken: dészü, fészzi, tulu, tolvat, saját, nyólik, sójt, bócsuzik, bócsü, ócsu, falva, soholt, porázsa, tanyitt sat. Kfiszékben: gyüszü, féjsze, tollu, tollat, siját, (de gyakrabban: sáját) nyúlik, sujt, búcsozik, bócsü, ócsó, fala (Csekefala), suhutt, párazsa, tanítt. — A feles számú szók közül, melyek egyik másiknak kizárólagos sajátjai, csak néhány sürűbben divatozót hozok még fel p. o. a kfiszékiek a gócz alá, a homorodvidékiek a gógba v. góbbba, a hszékiek pest alá szeretnek túlni. Hszéken gyakran mondják: ma nem ettem, csupa sügő kegyeret (szük nélkülözés), egyebet nem ittam sügő viznél = csupa viznél, míg Kfiszéken ritkábban adnak a marhának csupa suhogó szalmát. Hszéken: ott ül valaki hekkosen, nagyhekre, pirimókoson; itt ez szokatlanabb. — Amott az isten eszt v. észet ad, ritkábban esztét, itt inkább a két első. Hszéken gyakran hallani: egy szálnyég sem, itt inkább egy szálát, egy szikrát sem. Amott mindegy zeketlő szemig, itt mindegy szömlő szömig eszik meg a cseresznyét; ott az arroko, itt az öroko szíjják ki. Amott minden mosónémű: rongya, itt nem. Amott nagyba jár a nagyapró, a kűs apró, himlő helyett; itt csak az apróhimlő. Ott a bótani divik bótózni helyett; itt jól csombolyognak együtt: a kik jól élnek. Ott a menyecske = megesett személy, itt a mőnyecske férjnél levő ifju nő stb. Itt is ott is igen jól néz ki, jó kinézésű, a



köznép nyelvre, nemcsak a mivelteké, pedig ez kocsintásnak látszik sat. Hszéken: keresztény v. keresztén, itt köröszteny. \*)

10) A kfszéki népnelyvben ik-es igéktől is jönnek elő: megszólalík, kezdík: (sirni kezdík = sirni kezd); a lépik Háromszéken is igylép helyett. — Azit igeképző két tt-vel hangzik mindkét nyelvjárásban, és soha sem ét, kivéve: segít, segíteni, Háromszéken. A határtalan mód mindenikben: tanittani, igazittani, nem tanitni, igazítani. Az ik-es igék hajlítása elég szabályos, csak a parancsoló módban divik így is: gondolkozz, eltakarodj, nyugudj. Eltelék helyett néha hallani így is: eltele, s ritkán efféle: aggódsz, gondolkodsz, aggódol sat. helyett. Leszel, veszel, fogol, nezel-félék szokatlanok. — Mőnyők mindég mögyők helyett, csak egy népmese-mondótól hallottam ezt: mögy, menyen helyett, s ezt: lévendő — férje, leendő helyett. — Közös az egész székelységgel a foglaló mód jelen ideje egyes 3-dik személyének s többes mindenik személyének a jelentőmód jelen ideje helyett való használása a mélyhangu igéknél, hol a j ragesgítő betű sz- s-sé hasonul át, a magashanguaknál csak a többes 1. személy szenvedvén ily rageserét, pl: látom, látod, lássa, lássuk sat. és: ütöm, ütöd, üti, üssük = ütjük helyett. — Nyitt ige foglalómódbeli jelen idejének hajlítása Kfszékben kétképpen van: nyissam és nyittsam sat. egyes és többes személyeiben, s így a jelentőmód jelenidejében is: nyitom, nyitod, nyittsa és nyissa, nyittsuk és nyissuk, sat. A személyragozott határtalan mód többes 3. személyében hallani olykor: önnik, önniök helyett; innya, innyok, innia, inniök helyett köszokásu, valamint ez is: juttam, futtam, vettem, bocsáttam = jutottam, futottam sat. helyett. Vattok, vadnak = vagytok, vannak helyett szintén. — A fog ige itt sem használják a jövő, csupán a megtörténhető dolgok jelölésére, pl: nem fogott jól esni = tán nem jól esett; ott fog lenni = tán ott van. Most fogja beszélni, hogy hol járt. De gyakori itt a fog igenek kezd értelemben való használása, mint: ekkor a leány sirni fog = sirni kezd. Egy népmese-beszélőtől hallottam: az öreg asszon bétakarja s el fogja dugni, e helyett: eldugja vagy elkezdí dugni. S mikor el fogta dugni (eldugta), akkor a fia érkezött a fával. — Ily szófüzési sajátságok: hol van apád? otthon lessz? = ugy hiszem otthon van;

\*) A keresztény szó helyesírását illetőleg egy szerény javaslatot kockáztatnék. Tudjuk, hogy a magyar r. katolikus és protestáns hitf-lekezetek közt e részben külön gyakorlat kapott lábra: r. katolikus írók rendszeren keresztényt, protestánsok pedig kereszttyént írnak. Nem lehetne-e az uniót legalább orthographice kieszközölni az által, hogy mindenik fél mondana le arról az egészbajt okozó y-ról? Lám a székely nyelvazokás igen gyakran elhagyja e betűt s így is mondja: keresztén ember, keresztén emberek, mint mondja: Sebestán, nem pedig: Sebestyén, holott Sebestyén uram szokott legnagyobb erősség lenni az y megtartása mellett. A székely népnelyv Sebestént alkotott Sebastianusból, szintígy alkothatta a keresztént Christianusból. Részemről, mint székely kész vagyok a görög y-t feláldozni az egyesség kedvéért.

mennyire van ide Kolozsvár? 40 méföldnyire lessz, itt is járnak; mig, ő mondta lessz, elmenyen lessz, itt szokatlanok, valamint Sepsiszekben is. A háromszéki kéne, kénék vagy kék helyett itt inkább csak: kéne vagy ké; kellene ritkán. Kéne v. ké bizon, vóna csak! Neked kéne s annak vége. — Ez állapotjegyző alak: álmottam, ad, a, mint émettem, ed, e, itt is divik pl: álmottam ugytetszett nekem, azaz: álmomba; de legéntem, leántom sat. (legény, leány koromba) nem annyira szokott; de gyakoriak: füventibe, enyettem, idétem v. idéntem v. idéntemben személyragozva.

11) Az u, ll, i, önhangzókat több szóban húzza meg a kfszéki, mint a háromszéki népnyelv, noha már Sepsiben és Erdővidéken is több szóban nyújtják meg mint f. Háromszéken, névszerint a ním-et-jóformán meghúzzák s különbség van pl. a futok, jutok s a húzok és búza hangzóik ejtése közt. A mondott önhangzókat csakugyan inkább pathosban szokták élesebben meghúzni, s kivált igen éles ll-t a székely közönséges beszédben nem szokott ejteni.

12) Betű-összeolvastás, — elhagyás, torlások lágyítása sat. gyakoribb a kfszéki, mint a háromszéki köznép nyelvében, melyeknek: pözzs, Özzséböt, boss, bossó, kopossó, bözzöget, ölleni, pölleni, gyalló, náczál (nádszál), naszszájjal, d'ugy, haz'érkezek, d'ojan esső lött, ezüs hid, min'ha, mos' már, meszt (mê vagy mer ezt), jön bé, sinnyég, (singnyég), nyállevél (nyárlevél), teréfa, poróbál, darága sat. Nem is említve itt újból az l-nek rendszeres elnyelését. Szó elején csak az egy zászló-ban marad ki ritkán a z, aszongya helyett inkább ez hangzik: asz' mongya. Az névelőnek z betűje sem ragad az önhangzóval kezdődő szók elejéhez, mint olykor Erdővidéken: levettem a zingemet, beléhót a zótba (az Ótba). Betűeltérések: is = es, de azért Kfszékben is sohasem ismét, hanem esmét, esmég; suhutt = soholt, (Csikhan suhujt); szény v. szén, éz, ézzibe = szin, iz, izibe sat.

13) A mondat utolsó szavának vagy szótagának fölemelése nem oly lágy énekszerűt a kfszéki mint hszéki beszédben, s midőn e mondatbeli hangsúly egytagu végszóra talál, nem csinál abból két szót a hangoztatásban, mint a felvidéken néhol.

III. Ennyit a kereszturfszéki nyelvjárásnak a háromszékítől való eltérésiről, mint azt észlelni s körvonalozni képes valék. Bajosabb már a közelebbi s távolabbi rokonságnak, az egyik típusból másikba áthajlás árnyalatinak élethű rajzolása, mire sem elég részletes ismeretem, sem pedig időm és helyem. Csak egy pár észrevételemet mondok el. Úszék Marosszék felé fekvő helységekben, valamint a felvidéken már gyértil az ö-zés; a közép é helyett sok szóban majdnem éles é hangzik, mint embér, nem ké (kell), hérget, Pézzsi. Is helyett es divik. Az l kilökése s az önhangzók terpedése szünetez, vagy terpedés nélkül marad el az l, mint: féményék

a felvidéken. Azonban a hanghasonulás még szélitbe dől, s Marosszékből is itt-ott. — A háromszékiek: töllik, vüllik, házik halatszik még az Uszék nyugoti szélén fekvő Siklódon is, (l. a 238. dalban: E siklódi legényeknek, Bocskorik van szegényeknek). Sajátságos az: ez, e, mutató névmás divatja a névelő helyett, mi főleg a felvidéken gyakori, mint a fennebbi versben: e siklódi = a siklódi helyett. Észem ezt e piros meggyet = ezt helyett. Gyakori még a tárgyesetnek igehatározó helyett való használása: Ne mőnj ojan erőst = crössen. Tovább Csik felé már fiményék is dől, s ott a Hargita körül s Csik-Gyergyóban mint a hét-falusiaknál, a z, sz és szteleibe egy járul, pl: hojsz u, tajszit, hujza, oisztán. Azonban ez inkább csak akkor történik, ha két z v. sz jő össze, mint egyik levelezőmtől hallám, ámbár hargitáji tudósítóm szerint: ajz (az), rójzsám, kalájsz, tejszem, vejszem is hallhatók s Erdélyi J. egyik csángó dalában is fordul elő efféle: Erdélyország ajz én hajzám.

Ez a hojsz u, hujza-féle hangejtés egyik jellemző vonás, miben a csik-gyergyói népbeszéd a háromszéki s kfszéki mintától eltér. Másik, a miben mindkettőtől eltér, hogy a cselekvő igék foglaló módbeli jelen ideje ragait nemcsak a t végzetli igeitől használják a jelentő mód rendes ragozása helyett a fennebb említett esetekben, hanem az eszem, iszom, veszem, viszem, teszem, hiszem igéknél is történik ily ragcsere, még pedig nemcsak a tárgyi ragozása egyes 3. s többes l. személyre kiterjedőleg, kivált ha amaz igék igekötővel s a módhatározó nem-mel vannak, legalább egy háromszéki nyelvészkedő barátom nemrég velem közlött példái szerint, milyenek: Nem igyam meg, (nem iszom meg) nem vigyem el sat. Mű azt nem tegyük meg (inkább ily értelemben: nem tehetjük meg); ezt a nagy fát az ökrök nem vigyék el, (nem bírják el), — sőt tovább menve olykor hallható volna ez is: ott nem ülünk (ott nem ülhetünk.) Továbbá Csikban a val, vel segítő rag nem hasonul át, mint Háromszék és Kfszékből s másutt is, a megelőző másnemű magánhangzóvá, hanem épen megmarad, mint: késvel, kézzel, kenyérvel, regvel. A többi eltérés inkább csak szótári s hangváltozati, mint: riám, riólik, sohujt, gyápol (Kfszékből: gyáfol), bojza, (borza Hsz. bozza Kfsz.) példa, meltat, sat. Együttal egy tán másutt is előforduló szófűzési sajátyságot említek meg, pl: ezek jók az ökrök, e szép a csizma, ez elég fain a turó, a nem igen helyes a beszéd.

IV. Az észak-keleti vonalteként bébarangolva, fussunk át most a dél-keleti vonalra is, amit lehet „tollózni.” A kereszturfiszéki nyelvjárás határvonala itt körülbelül a kénosi hegylánc vagy a bágyi tető, hol az addig egyedül uralkodott: is lobogója meghajlik az es-es Gileád nagy hatalma előtt, mely immár Homoród vidékén egymaga lobogtatja zászlaját s az ö-ző Efraim egy meglehetősen csapatjának csakis jelentékeny engedményekért hagy szabad lakhatást a

hires Rika erdejéig, melyen túl Bardocz-füszékbe csak egy gyenge rajocska szállingozott be, mely széköjnek sem meri magát nevezni, hanem székölnék. Az ő-ző népbeszéd teljes virága a Fér-Nyikó vidékén diszlik, s ennek határain túl már hulladozni kezdek a virág szirmai, vagy kép nélkül szólva: az ő kezd közép-é-vel vegyülni vagy legalább nem tetszik oly zártnak, gömbölyegnek, úgy hogy már Dűzszs (Derzs) helységében, ámbár az ő-vel eléggé sűrűn himezik beszédjüket, készek lenevetni a nyikói hangejtést, sőt egynémelyikük nagyon is szívére vévén a sok Dűzszsi Pőzszsi gunyolódó rimezést, magát már nem is dezzsinek vagy derzsinek, hanem derrrsinek öröködik mondani. De térjünk vissza az engedményi pontokhoz, melyek mellett történt Homoródvidékén a két egymással érintkező nyelvjárás egyezkedése. Első pont tehát a közép é-nek az ő-vel való békés osztozódása. A régi embőr, kendőr, szeretöm s így inkább a szóvégeken nyugvó ő maradhat ott tovább is, magát szépen meghúzva, de többé a világért sem nűznek, hanem: néznek; nem kűntörfalaznak, hanem: kēntērfalaznak; a hol elsőbb szótagban, éles vagy közép é jön elő, ott a következő é sem vált ő hangot, mint: észēm, vészēm, vērēs, édēs, félminyék. A Homoród felsőbb részén fīmīnyék-et is ejthet, a kinek úgy szebbnek tetszik. Stetszik is. — Másik pont: az l, ha mássalhangzó, hangozzék is hát mással, mint Hszéken, hasonlólag az r is az illető szóokban s az l és r elnyelésével ne tespedjenek vagy terpedjenek az előttök álló hangzók, mint Kfiszékben, tehát: elmēnni, nem ēmōnni, alma, nem āma, házából, nem házábó', arra, merre, nem āra, mēre. Csak a mely tőszóokban Háromszéken is elmarad az l, maradjon elittis, mint: pācza, bódog, kőcs, vót, hót, ótani, kűtteni sat. S így áll ez a pont mind e napságig. Harmadik pont a hang-hasonítás erejének megszűnése, s így Homoród vidékén nincs egy szegény is, de van elég szegény. Nem látnak Kátát, de igen Kátát; nincsen Kárácsanfala, de van Karácsanfalta, (mert melleslegszólva: itt falva van a falunak, nem fala.) — Negyedik pont szerint Homoród vidéke nyeri Kfiszéktől az ossót, hozzá a bossót s több ilyes után végre a kopossót, néhány r-es szó kiejtésében, mely hangejtés egyébiránt egész Udvarhelyszéknek kedvelt sajátja, a népnek legalsó rétegében perszé, mert a felsőbbek itt is Hszéken is már ossót nem igen ismernek, csak az orsó hangját tartják szépnek, a bossót sem ismerik, csak a borsót mivelik és eszik, a kopossót kertülik, de a koporsót még is csak kénytelenek használni. Másfől nyeri a háromszéki befolyásnál fogva a dógik, magik, vėllik, rólik, réjik-féle ragozást a kfiszéki dógok, magok, vėllők, róllok, réjok-féle helyett, csak a rétik-kel toldják meg, a mi rétok (rajtok) alakban dívik Kfiszékben. — A szaszé pótraggal csak csinnyán s ritkábban élnek mint Hszéken; a kicsinyítő raggal élésben sem dűskálnak úgy mint ottan, de mondják Homoród felső részén így is: hojzasza ide, s fogdsze = fogdsza helyett, s faeska, Im-

recske, s több hasonló szók ragai előtt a hangzót így mondják: fácska, Imrécske mint Kfiszékben. — A mondatbeli utolsó szó végtagának székelyes fölemelése vagy a mondatbeli súly megadása nem hangicsáló, mint a felvidéken, Csikban s Hszéken, mi magok a homoródiak előtt is mint eltérő beszéd-sajátság felől, mikor idegenektől hallják. De nálok is van egypár helységben némi sajátágos mód a mondat utólja bár éneklés nélküli kiejtésében, melynélfogva gyakran egytagu szó is kéttaguvá tetszik válni, mint: én bizony neem; ugyan megveréék. Van egypár helység, hol a szók első szótágában levő é-t ejtik ki ugyszólva tulélesen s mintegy kettőzve: éédes, véékony. Van egypár helység, hol az l-et kettőzik, mintegy érzékitni akarva, hogy az igazán nyelvhang s nálok korán sincs meg az l-nyelő szokás, mint Kfiszékben, pl. fellmenyek, elveszem, szintugy megbecsülük az r-t is, hol kivált párjával fordul elő, s olyan pergetve ejtik ki, hogy szinte három is hallszik, mint: arrra, merrre, herrre, gorrsz, (cserebogar), tehát nem egyszerű görzs, vagy legalább gozrs, sem ára, ére, hêre, mint Kfiszékben. Egyegy faluban g-vel toldják meg a szót kiejtéskor, mint éppeng, éppenges éppeng; immáng = immár; vagy betűt változtatnak, mint penyét = penét v. pedég, osztág = osztán. Az osztég nagyon ritka, csak irmagul látszik maradv, ugy hogy egy más faluba telepedett embert, ki az osztég-hoz szokott volt, az osztág-os község Osztég Miskának nevezett el. Ily ritka madár, jelenleg az észtán is osztán helyett néhol Udvarhelyszéken. Átalában mondhatni, hogy némely falunak oly számos saját, sokszor még szomszédjában sem ismert vagy kivult szója van, mintegy ritka növényekkel bővölködő Flórája, hogy egész külön szótáracskát állíthatna ki, ha egyéb dolgaitól reá érkeznék. Mind e szók egykor jörendin nagyobb területen voltak használatban, de lassanként szűkebb meg szűkebb térre szorultak, míg végre ők is a mindenek útján odalesznek. S a mi rendkívül sajnos, gyakran elfoglalja helyét a boldogultaknak egyegy boldogtalan fattya az irodalomnak, megannyi muszkatövis, melyet, mint valahol hallám, vagy olvasám, hivatlan látogatók hordái hoztak bé hazánk szent földére.

De hogy szavamat egybe ne keverjem, mint a népmese-be-széllő mondani szokta, visszatérek még egyszer a két Homoród mellé s egyikét sajátágos szót mutatok fel az ottan használtak közül, pl: a homoródi embernek még ma is fáj a vajnoka, ha „megcsemellik,” a „vakszeme” helyett, de fájdalom már csak a vén embereké fáj; de bezzeg (nem büzzög, mint Kfiszékben kivált az asszonyemberek mondani szokták), sok sztlőnek van még bodoru = egyetlen vagy kedves leánya, még több embernek van csak egy bodoru forintja vagy kéréjczárja, mely neki nagyon dárága vagyója, s van olykor egypár bodoru gyümölcs is a fáján, mely neki nagy örömet csinál, s ily bodoru leány és birtok legfeljebb még Csik országában található. Van ott még

csémpé = kályha is elég, s ahajt a gógba = gócz alá ülnek, s esznek kinyeret, de nem pilisznyedettet. Van ténpe = törpe ember, állat is, s egy pirra = pillra, pillanatra itt lesz An-nók s tövüst = répat hoz a kerből; a legénke es pillba itt te-rem az árnyékajja = szín alól, ha apó vagy anyó keáccsa, nem játszik a gazsóval: cserebogárral, (de evel Hszéken is játszkodnak.) — Te ánkucza! = bandalgó vagy bámészkodó, az este sokáig valál a kórusba = fonóba. Vikota van, vikotál-nak s zuvatolnak a háznál. — Ne k é n t é r f a l a z z annyit. — Én bizen vagy ben egyet sem es. Má = már csakugyan elég, táhát igyuk meg a szinyártig töfött pohárt, menjünk in-napot ülni a taemplomba ha megernyésedett = megsikult is az ut, otthon pedig minden tiszta legyen, mind a tükör, a me-lyik nincs himlőbe = nem csunyítottak le a legyek. Jaj de baj van Köpeczen = akadály van a dologban. Valami esz érte ezt az embert, visszaindult, mintha valami megütte volna az orrát. Adjou isten több eszt, (ritkán eszöt is.) Még csak álmot-tam láttam ilyen dögöt, ő is csak álmotta láthatott.

V. Tán sokáig is mulaték ezen a két főnyelvjárás közti virgó helyen, holott még azt a közelben az ugynevezett csángók közt ki-nálkozó pár kalászt nem hagyhatom el. Van néhány helység a Ri-kától nem messze, melyek Felső-Fejérmegyéhez tartoznak, de nyelv-ök koránsem megyeies, sőt inkább alapszínében székely; van né-hány Köhalomszékhez s az erdőkön túl a Barezához tartozó, hol a beszéd szintén székelyes, de mindenütt számos a külön nyelv-sajátság, s ezek közül nem egy arra látszik mutatni, mintha e fal-vak legnagyobb részint lutheranus magyar lakosai a régi besenyők ivadéka volnának, mint ezt többen is gyanítottak már, s a székely néppeli majdnem egy házban lakás miatt alakult volna nyelvök ennyire át a közelebbi háromszékire vagy homoródira, ősi nyelvjá-rásuknak csakugyan némi kiválóan sajátos alakja s színezete meg-örzésével. S Köhalomszéknek még több ily magyarfajta helysége is volt, melyek idők folytán elszázosodtak, mint közelebb Tikos, hol a magyar predikálás a forradalom óta szűnt meg, mint a Hé-vizzel szomszédos nagy falu Ugra, hol a lakosság nagy része még ma is viseli a Tompa, Vaska, Katona, Fodor, Fori, Bonta sat. csa-ládneveket, s hol még vannak oly emberek, kik jól emlékeznek arra, hogy a pap egyik vasárnap szászul, más vasárnap magyarul prédikált. Ily helységek lehetek még Mirkvásár, most a lakosoktól Mirkovásnak nevezve, Bátaszék, sat. Van e szász székben még há-rom magyar falu, Zsombor és Halmágy, ezek lutheránusok, s Kóbor, ez református. Szép emberfaj, szálas magas termetűek, feje-ropirosak, mint az ugraiak. Egyébiránt most minket nem börtük, hanem nyelvök színe, mivelta érdekel, ebből hát egyikét vonást még, mit ott helyben lakó ismerősim után közölhetek.

Először is felőlő a halmágyi nép beszédében, mi néhol a Rika körül lakóknál is tapasztalható, a kettőshang előfordulása

Közelítő ehhez ugyan némileg a kereszturfiszéki népnyelvben a hangzók terpedtsége az l és r mássalhangzók eltűnésével, a kjed szó kiejtése a háromszéki nyelvjárásban, s az igen éles é ejtése egy pár homoródvidéki helységben; azonban a fenn írt tájakon az igazi kettőshang ejtése hallható, p. o. a hosszú ó helyett oa vagy oe v. ou hangzik a szájnak egy nyitásával s ejtésével, mint: tóe = tó; sóe = só (sógor v. a régi st.); góab: gób = góg; csomóe: csomó = turós puiszka. Vótál-e az Óat-nál? = vótál-e az Ótnál? fótat = fót. Az e helyett néhol oe v. ae kettőst ejtenek, pl: moeg = meg, ta emplom = templom, vagy az e előtt sokszor mintha a-t vagy á-t is hangoztatnának, vagy egy e és á közti középhan-got, mint: nackem, ráendet (rendet), hol vót hol naem vót. Az éles é helyett pedig főleg Halmágyon tisztán ié palóczos kettőst hangoztatnak, mint: jövenek (jöjjenek) egytünk miézes líepet = mézes lépet; tiéj = téj; siérszik = sérszik v. sérzik: sérűdik, fáj. Néhol az ő-t sok szóban é-vé s az ű-t i-vé változtatják, mint: érdég = ördög, érvend = örvend; nekink = nekünk, menyink = menyünk, ires = üres, issen (üssön) meg az isten vagy: a kö (menykő). A sarló v. solló, tarló v. tolló helyett sorró, torrót mondnak. Egy a Rikához közel eső helységben az o hangzó kiejtése ő-hez hasonlít, mint: röntöm, köpölöm = rontom, kopolom. Továbbá az a és az névelők helyett e és ez hangzik több helyen, mint Uszéken is néhol: ez iskola = az iskola. Előfordul a kfiszékben oly gyakori hangzó-hasonulás is, de csak a Fogaras felé eső Halmágyban, mint: ápám, Hál mágy. — A mondat utolsó szavát végtagjában kivált a Rika közelében jócskán megnyújtják, leginkább az asszonyember-félék. — A halmágyiaknál van egy csak nálok divatozó szokás, mely szerint a keresztneveket s néhány más két tagu szót is megrövidítnek, úgy hogy az utótagot egészen kihagyják pl: Ján = János, Pié = Péter, Gyö (György), Il = Ilona, Ka = Kata, Sá = Sára, An = Anna, ilyen a sok más helyt is szokásos: bá, ángy, sat. Megszólításkor a keresztnevek után oda teszik e szóckát; hej: Pié hej! Ka hej! Sóe hej! Zsomboriak pedig ezt: hó: János hó! Kata hó! — Mápó v. mák = másik apó, azaz: nagyapó; mányi = másik anyó: nagyanyó. Tik, tikmony, itt még kapható elég. S mily hangzatosneve a farkasnak az ódalbahó, méltó társa a székelyek topor-tyán férgének = medvének. Mig Halmágy a keresztnevek kicsinyítését kedveli, Zsombor ellenkezőleg azokat a gyermekeinek vagy a mint ott mondani szokták: cselédjeinek is anyakönyvi teljes épségükben osztja, s mikor az első fiu születik, azt rendesen Jánosnak, a másodikat Istvánnak, a harmadikat Andrásnak, a negyediket Mihálynak vagy Mártonnak; az első leányt pedig Katának, a másodikat Annóknak, a harmadikat Ilonának, a negyediket Sárának keresztelik. A többi fiu- vagy leánynevekhez csak akkor folyamodik a zsombori ember, ha oly nagy rajta az Isten áldása, hogy másképen nem segíthet magán,

Végül megemlítve még e tájról, névszerént Zsomborról azt a fennebb is érdekelt szóéjtést, miszerint ha két z vagy két sz áll közvetlenül egymás mellett, az első helyett j-t hangoztatnak: említettük meg egy füst alatt e csángó helységgel rokon Hétfalut is, nem messze délkelet felé a Barczán v. Brassó vidékén, hol szintén e hangoztatási szokás van divatban, s hibetöleg csak is gunyolódási szeszből fogták rá e tisztos népre, hogy egyetlen z, zs, sz elébe is mindig j-t szurnának. A Barczaságnak ugyan is Háromszékkal határos falvaiba sok székely levén bételepedve, kik a mint tudjuk, a kicsinyítő és sirgető sza, sze szókkal igen is bőségesen szoktak élni, e miatt olykor ingerkedtek velők a tősgyökeres csángók, boszantásukra felhólván ily szókat: kecskecske, macskacska, kutyacska, fussszasza ki, met üres a tarsacska, (tarsoly?), mit természetesen ezek se késtek boszantóiknak visszafizetni egy füresa mondással, mely hirszerint egy hétfalusi leánytól eredt, ki mikor látná, hogy a házoknál szállásoló katona akasztaná portékáit a fal fogására, ily szókkal tartóztatta vissza:

Oda bijzon ne akajszja,

Hogy a fogast lejszakajszja.

S ezzel már visszatérhetünk népryelvési kirándulásunkból. — Könnyű-lebegve szállunk el Marosszék felett, melynek népryelvi tarka földabroszának elkészítését benszültölt sok jeles gyermekeinek valamelyikére hagyjuk, csupán a Gyűjteményünkben a Mezőség-ről közlött 446 és 447. dalokra mutatunk, melyek a vármegyei tájszólásnak már a székely feletti csaknem teljes diadalmát láttatják; csak egyegy kisebbszertl sajátság a közlött dalokban pl: talló, salló (tolló, solló a székely népnél; de itt már a tordamegyei szóéjtéshez képest az o-nak a-vá kellett lenni, olyan zártszertűvé, mely közép helyet foglal el a nyílt a és o között,) továbbá vajegy — mert a székelyek mind vajjal élnek — beszédben vagy helyett — bizonyítják legalább a székely nyelvtérlettel való érintkezést. Így változik az ő e-vé sok szóban: köcsen, kertüljen, köszennem v. ü-vé: gyűljen; az é i-vé, inkább az egytagu szókban s a származékoknak is gyökszójiban: szíp, szípség, bikeség. — E hangejtés inkább Tordamegye délkeleti részében otthonos, Torda körül már kisebb adagban történik e betűk fölcserélése, csak hogy szeretik nagyon lovan ülni lovon helyett; de a szépet csak szépen szeretik, azonban a kik köntest igen, s jöjjön helyett gyűljen-nel hívják. Küküllőmegye aztán nagyban becsüli meg az ábecze első betűjét, s általános szokása az o-t a-val cserélni fel, pl: mandam, dalag, bar, = mondom, dolog, bor, s az ő betűt is sajátszertűleg hangoztatja, a mi nem más betűvel való fölcserélésben áll, s a kimondáskor az állnak mintegy levonása által lehet érzéketleni, pl. e szókban: görög, öreg, dörög, s tán ezt akarták a régi nyomtatványokban az őfelibe tett e-forma jeggyel jelölni. — Ha már gyors utaztunkban mindentüvé beszóltunk, Aranyosszéket sem mellőzhetjük, melynek széke van ugyan és gyökeres székely a



lelke, de a nyelve mármegyeies lett. Csak hogy itt a felső járásban éppen megfordítva az a-t ejtik o-nak, mint: nagy = nagy, fogys = fagys, koptál, = kaptál, várfolvi = várfalvi; többire dívik némi mérséklettel a megyei szőejtés: pinz, pintek, vín, vinyebb sat., s székelyországi ember füle legott észreveszi a rövid o-nak a gyökszótagokban való meghuzását, mint: sók = sok, jóg, jógai, pór, pórai = por, porai, s így a pór s por közt nem tesznek különbséget s csak kórszellem ott a kórszellem, s a kóros ember mind kóros — a kiejtésben. Egyébiránt ez a hangejtés itt Kolozsvárt sem szokatlan.

Immár haza érkezünk volna, oda, a honnan kiindultunk volt — a „néhány szó“ főkérdéséhez, a mire felelni vala tulajdonképen a célunk. Mi is vala csak az a föltett kérdés? hogy melyek a jellemző vonások, melyeknél fogva a kereszturfszéki nyelvjárás a háromszékitől eltér? Erre igyekeztünk gyenge erőnkhez képest felelni, — nem megfelelni, mert azt avatottabb nyelvészekre hagyjuk. A többi mit jobbról balról felhozogattunk, ám legyen arabeszke futtában odavetett rajznaknak. A két nyelvjárás közti különbségek néhányait megemlítve, most helyén volna tán a közösen birt sajátságokat is elésorolni. Azonban e nehéz munkára sem időm, sem helyem, sem tehetségem. Egyébiránt e részben felhoztam egyetmást az eltérések említésekor s a még felhozhatók nagy részét bőven tárgyalja az idézett jeles munka a háromszéki nyelvjárásról, melyből levonva a kereszturfszéki nyelvjárás eltéréseit, fenn maradnak a legnagyobb részint ide is tartozó sajátságok. De hiszen e mi gyűjteményünk is oly célból jött létre, hogy élő példákban, közt s kötetlen beszédben előtüntesse a székely népbeszédnek mind külön mind pedig közös ősi sajátságait, s hogy mennyire térnek el ezek az irodalom s közmiveltés nyelv szokásától és mennyiben szivhat az irodalom még mindig éltető tápszert az ő anyaföldnek széke-lyes emléiből is. Az irodalom bizony nem a mythos Herkulese, hogy elszakadva Here az istenek anyja emléitől, halhatlansági erőt csak önmagából is birjon meritni, s a népbeszéd nem az az édes anya, hogy nélkülözhesse az irodalmat, saját édes szülöttjét, sőt ettől várja viszont a szerető szives ápolást s a tőle messzi idegen földre el nem távozást.

De tán igen is pathoszbba jövök, mint egy népmesém hősenek „Halász Jánoskának“ beszéllője, a ki bár iskolát látott — mert annak éppen tőszomszédjában lakik — de iskolát soha sem érzett egyszerű civilizálatlan ember, még is olykor, ha nem mindennapi tárgyal van köze, hallatlan dolog! még szenvedő igét is elegyit beszédébe, s az királyt, az templomot is mond, holott ha egyszerű tárgyaktól meg nem zavart, rendes lelki állapotjában van, őstőnszerűleg csak „a királytsat.“ mondja, s „Szózat a datik le az mennyből s a mit szűveddel kérsz, megadatik az neked“ — féle mondatokkal máskor soha sem lepi meg hallgatóit. Csak azt akarám ezzel mondani — közepette az irodalom érzésheni messze eltávoztának

az édes anyakebeltől — hogy a székely nép rendes beszédben soha sem él passivummal, és csak ha feszes mesterkélt állásba szedi magát, mint említett beszédmondóm, kezd olyan csináltas, nem természetes hangon szólni, minőt tán szószekekből is hallani már megszokta; meg akarván mutatni, hogy tud ő, ha akar, czifrábban is beszélni, mint vele egyvivásu közemberek szoktak. S a nagy leány is, midőn kínálják, mondani szokta ugyan: nem kívántatik; de már a hang, melylyel ezt mondja, rendesen nem természetes, hanem eltanult érzés hangja, s azzal az igealakokkal inkább valami határozatlanul akar jelenteni, mintha nem is ő, hanem valamely harmadik személy volna az, a ki nem kíván. Immár a szenvedő igealak igaz szülöttje-e a magyar nyelvnek vagy csak hivataln oktroýálta be magát közinkbe, még mind vita tárgya; igaz vagy nem igaz szülött, az tagadhatlan, hogy az élő beszédbe, mint nem a kecsesbek közé tartozó alak, nem tudta magát soha behizelegni, holott sok kecses szóalak, bár szintén feljülről oktroýálva, azonnal kedvességet nyert, s e ténynek tekintetbe vételét csak megkívánhatni az irodalomtól, hogy tehát csinnyán járjon el a tat-, tet-es alak használásában s ne hanyagolja el az élő beszédnek e helyett mindig kész szolgálatul álló formáit.

Baj van a fog-gal is, ezzel a jövő jelentésére fölveti ígével. Baj van Kőpeczen, a közmondás szerint, főleg a székelyre nézve: mert neki a fog mindig a talán eszméjével jár összekapcsolva, oly cselekménynyel v. történettel, a mi meg is eshetik, nem is, p. o. ha mondják neki: jó dolgod fog lenni, ezen ő csak azt érti: talán, alkalmasint, jó dolgod van jelenben v. jövőben. S így a székely nem nyugodhatik meg ezen a fog-gal ígért jövőn: igazságot fogsz kapni, inkább megnyugszik a jelen igealak mellett e határozó szóval: megkapod igazságodat. Ennélfogva a székelynek sem igen lehet hinni, ha például fog-gal ígérne valamit, és ha ily módon adott bár írásbeli ígéretének meg nem tartásáért betálatnák perelni, egy nyelvét jól értő székely bíró alkalmasint fel is mentené. Nincs hát valóban jövője a székelynek, amolyan werde-féle fog nem biztosítja azt neki eléggé, de általában a magyarnak sincs jövője az élő népbeszéd szerint: az ő igaz jövőjét a jelen időben kell keresnie, valamint abba is helyezi az igazán érző és beszéllő magyar, s vannak oly határozó szavai, melyeket a jelen ígéhez csatolva, jól megjelölheti az értetni kívánt jövőt. Megverem: ez az egy igekötővel v. határozóval ellátott jelen biztosabban, erősebben meghatározza a jövőt, mint az a jövőnek nevezett külön álló három szó: meg fogom verni. Hiszen jól tudjuk a közéletben is, mit kelljen tartanunk az oly emberről, a ki sok fogással szokott élni, sat.

S itt én is még némi fogással élve kirándulást tehetnék a conjectural v. hozzátvető nyelvészet magaslátára, a minthogy beszédek végén szokás különben is emeltebb előadással élni s a „Magyar Nyelvészet“ éleselemű nyelvtudósával Budenz urral keröng-

hetnék (mert döntőleg belé vágni nem bírok) ama kérdés körül: vajjon az a két székely fő nyelvjárás közti némileges különbség mikor keletkezhetett? azóta-e, hogy az illető székely atyafiak a mostani lakhelyükön megtelepedtek, vagy már azelőtt világhírt apjuk Atilla lobogója alatt létökkor megvolt mint rokon, de mégis külön magyar törzsbeli rajok beszédében ez a különbség? A nép-isme s ha mi létezik, a bár közmondásokban fenmaradt néphagyomány, vethetne az éji homályba egy gyengén világoló mécssugárt. S a mennyire a székely tájak lakosait kiismerhetttük: a Fejér-Nyikó vize mellett szálas termet, kékszem, szöke bajusz és fejér szín bővebben látható; a Homorodmellékiek, úgy a Küküllőmellékiek is olajpirosad szinttek, közép termettel. Ezen utolsóhoz hasonlítanak a maros- és aranyosszékiek is. A csikiak törpe, széles, izmos testalkatnak s inkább barna színűek. Végre a háromszékiek nagy szemöldötek, kicsin szeműek, barnák, középtermetűek, úgy az erdővidékiek is. Lélek- és jellembeli különbözésük rajzát kísértse meg a székely népélet mélyebb ismerője. E részben külső körülmények is sokat módosíthattak egy-egy vidék népének lelki termetén, a háromszéki székely például már a híres Nemere szele évezredes iskolamestersége alatt könnyen válhatta az ő rendkívül serény, szíjjas, spártai természetét, — s kiválólag illik rá ama székelyekre vonatkozó szólásmód: hogy a jég hátán is meg tud élni. A lehető törzskülönbséget illetőleg csak annyit hozhatok fel, miszerint az udvarhelyszékiek úgy szokták mondani, hogy „a háromszéki és csiki ember nem is olyanféle mint ők.“ Átalában pedig az Etelétől való származás öntudata sok ősi közmondásban is nyilatkozik, mint: Székely szülte a magyart; értve a székely név alatt a hunt, mint a magyarnak is a székelylyel azonegy szülő elődjét. Ilyen egymásik: Ha a világon székely nem volna, magyar sem volna. Továbbá: A székely s magyar közt az a különbség, a mi az embernek a fia s onokája közt: értve itt a székelyt mint Etele hunjainak régebben, a magyart mint később megtelepedett fiait a nagy magyar hazában. Ide teszem még e közmondást: Köszönje a magyar, hogy székelyt ismer; rá is ismert a székelyre, mindjárt már Árpád alatti bėjöttékor, mint igaz hun-szittya testvérére, s a székely is köszöni, hogy magyart ismer s vele élni és halni — irodalmilag szintugy mint nemzetileg — magát elszánta.

E véletlen történt kitérésem után már csak végét szakasztom a „néhány szónak.“ Szó se legyen több. Bocsánatot kell kérnem hosszútűrő olvasóimtól, hogy ilyes prózai dolgokkal is untatam s talán busítam. Ha mit vétettem — pedig nagy-sokat és sok nagyot vétettem — igazítsa és pótolja ki avatottabbak nagyobb tárgyismerete s mélyebb belátása. Részemről bőven megjutalmazva érzem fáradságomat, ha bár egy „szetemnyi“ adalékkal is járulhattam szeretett szülőföldem nyelvjárásának ismertetéséhez igénytelen „Vadrózsáimmal.“

# TARTALOM.

*Lap.*

V—VIII

1—320

## Előszó

## I. Népdalok, balladák s rokonneműek

### A

|                                       |         |
|---------------------------------------|---------|
| Ablakomba fürge térszök !             | 42      |
| Ablakomba egy rózsafa                 | 76      |
| Ablak alatt egy kicsi fa nem látszik) | 205     |
| Ablakomon ne kopogtass                | 44      |
| Addig ütem a tüzhéjőn                 | 50      |
| A földes ur csak bálozik              | 87      |
| A főszögön egy mőnyecske              | 66      |
| A fuszujka szára                      | 36      |
| Aggyon isten mindőn jót               | 67      |
| Aggyon isten ojan törvént             | 159     |
| A hévizi piaczon, piaczon             | 227     |
| A hideg szél fúdogál                  | 27      |
| Ahol kerekedik egy kerek dombocská    | 153     |
| Ahon egy virágos kerbe                | 178     |
| Ajh be bódog az az édes anya          | 243     |
| A ki ingőm szűből szeret              | 62      |
| A kofák észszeállottak                | 59      |
| A Küiküllőn malom vagyon              | 65      |
| A küs léán fonni tanul                | 88      |
| A küs madár galiczkába                | 46      |
| Alamizenát vak koldusnak              | 247     |
| A leánymező                           | 291     |
| A leányok azt állitják                | 197     |
| Aluszol-e te juhász? hejje, hujja baj | 244     |
| A magyarnak bor bogara                | 88      |
| A minap, hogy haza mentem             | 242     |
| A mióta szeretek                      | 308     |
| A mu't hétőn sokadalom                | 57      |
| A nagy léánt sokan dongják            | 61      |
| Anyámasezon mondogálá                 | 57      |
| Anyám, édes anyám                     | 312     |
| Apám, ki megholt                      | 232     |
| Apám, apám, apám, lelkem édes apám    | 192     |
| A pántika könnyű gúnya                | 21      |
| A pünkösti róza kihajlott az útra     | 37, 206 |
| A szentgyörgyi piaczon, piaczon       | 147     |
| A szép aszon messze lát               | 150     |

|                                         |     |
|-----------------------------------------|-----|
| A szép rózsza hamar hull                | 40  |
| A szerelóm csuda vak                    | 81  |
| A szeretőd Jancsi nevű                  | 47  |
| A szerelóm iródiák                      | 215 |
| A szerelóm szüműdöke                    | 45  |
| A szomszédban, icczu hajh!              | 276 |
| A szöbőni piaczon, piaczon              | 111 |
| A tréfás juhász                         | 132 |
| A vadászok mind ugy szoktak             | 226 |
| A világot csak nevettem                 | 31  |
| A vilóját akkő sződik                   | 120 |
| Az a Bagdi annyit iszik                 | 54  |
| Az agyonvert sárga búcsuztatója         | 94  |
| Az ágon szarka csereg                   | 217 |
| Az a leány, ojan leány                  | 202 |
| Az apa és fia                           | 267 |
| Az éfiu cigán legén                     | 88  |
| Az éjjel álomban arról álmodoztam       | 163 |
| Az éjőn álomban                         | 43  |
| Az én édesömnek dombon ülő háza         | 113 |
| Az én gazdám, ha főkel                  | 44  |
| Az én hazám Firtos alatt Énlaka         | 299 |
| Az en Lillám, mint a tói                | 274 |
| Az én ludam nagy hekre                  | 145 |
| Az én székem Háromszék                  | 303 |
| Az én szemem ojan kerek                 | 180 |
| Az én szeretömnek kerek dombon háza     | 207 |
| Azét mer én széköj vagyok               | 83  |
| Az iczén a piczén egy kis malom         | 203 |
| Az isten is katonának teremtet          | 185 |
| Azon kéröm a bírót.                     | 88  |
| Azt beszéli a pitypalaty                | 177 |
| Azt hallottam rózsám, hogy el           | 223 |
| Azt izenték a malomból                  | 144 |
| Azt sem tudom, mit csináj'jak           | 82  |
| Az x-fali éfiu legénység nagy megfűtása | 90  |
| Álnok szerencse, szívem bilincse        | 248 |
| Árok, árok, be méj árokba estem         | 20  |
| Árva csihán koszorn                     | 178 |
| Árva göliczének nyögése                 | 220 |
| Árva vagyok n'ncsen senkim              | 303 |
| Atilla vót az én apám                   | 77  |

## B

|                            |     |
|----------------------------|-----|
| Barátim csak vigadatok     | 30  |
| Bazsarózsa ne virág'ozz    | 161 |
| Bánataim szünjetek         | 263 |
| Bánom, hogy megházasodám   | 35  |
| Bánom, hogy megházasottam  | 35  |
| Bátori Bódizár             | 8   |
| Bátyáim közt küsselb valék | 270 |
| Bel vigan jár a kaszám     | 309 |
| Bekecs alatt Nyárádtete    | 294 |
| Be szégyellős a kis leány  | 304 |
| Bémenék egy házhöz         | 239 |
| Bodrogi Ferenczné          | 9   |
| Bokrétád viseltem már      | 310 |

|                                       |         |
|---------------------------------------|---------|
| Boldogságom melyet véltem, már eltűnt | 759     |
| Bort a haramiának .                   | 234     |
| Bódog asszon, arany lapi              | 63      |
| Budai Ilona .                         | 317     |
| Bumba kecczer ágyba fekvém            | 32      |
| Busulhatok a mig élők                 | 84      |
| Buval derül én reggelem               | 253     |
| Buzát vittem a malomba                | 21      |
| Buzával él a vadgalamb                | 11, 207 |

## C

|                                    |     |
|------------------------------------|-----|
| Csá elé, hi elé, az én rózsám felé | 152 |
| Csak szűkebben feleség .           | 61  |
| Csáh te rendes, hó te szilaj!      | 56  |
| Csendes estve, melynek sétát       | 262 |
| Csikból hoztam feleségöt           | 66  |
| Csillag sem szeretnék              | 167 |
| Csipkebokor, galagonya .           | 308 |
| Csudálkozom drága kincsem dolgodon | 290 |
| Csüpiüt fonok, nem szöszöt         | 87  |
| Czifra kapu, de nincs galambbugja  | 64  |
| Czifra palota                      | 218 |

## D

|                                    |     |
|------------------------------------|-----|
| Dombon belől van egy szük házacska | 178 |
| Dorkó magát jól mulassa            | 53  |
| Drága kedves leányka               | 274 |
| Duna mártján két szép nádszál      | 66  |

## E

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| Eccsör ide, mácczor tova             | 75  |
| Egész hétón az a varga               | 78  |
| Egör bingyó, kecskerágó              | 85  |
| Egy árvát küldöttem hezzád .         | 20  |
| Egy asszonnak vala három szép leánya | 109 |
| Egy bácskát úsmerek én               | 28  |
| Egybegyültek, egybegyültek .         | 241 |
| Egy leánnyal megkénáltak             | 71  |
| Egy madarat kergettem .              | 61  |
| Egy tarka tyuk, hét bagolyás         | 88  |
| Egy vén banyó azt fogta rám          | 70  |
| Ejh, hajh, magyar ember              | 211 |
| Ej haj lillom keringötta .           | 72  |
| Ej leány, ne mönny te férhöz         | 88  |
| Ejnye, ejnye te kis leány            | 288 |
| Elbucsuzott az utolsó fecske         | 289 |
| Elbusultam én magamot                | 199 |
| Elesett a lud a jégen                | 188 |
| Elfogták a szomszéd legént .         | 181 |
| Elhullott a diófa levele             | 208 |
| Elig várom szombat estét             | 40  |
| Elindula három árva                  | 170 |
| Eljött már a hideg tél               | 278 |
| El kell innét masírozni              | 216 |

|                                       |         |
|---------------------------------------|---------|
| Ellopták a szívem, jól érzem          | 225     |
| Elmegyek én ország világ!             | 286     |
| Elmentek a diákok                     | 216     |
| Elment Jancsi katonának               | 164     |
| Elszáradt a borzafa .                 | 235     |
| Eltűsák az éjje legént                | 212     |
| Eme leány turót árul                  | 165     |
| E'mönt a búdosó fecske .              | 32      |
| Engem ugat a kutya csak egyedül .     | 224     |
| Erzsi hozzám begyes vagy .            | 306     |
| Erdővidék az én hazám .               | 306     |
| Ess az eső szépen, csendesen folyvást | 220     |
| Esik az eső csendesen                 | 234     |
| Esik esső, esik .                     | 166     |
| Ess az esső, zug a gát .              | 144     |
| Este guzsajásba én ecczür ömöntem     | 17      |
| Este guzsajásba, reggel a malomba .   | 217     |
| Este jött a poroncsolat számunkra     | 204     |
| E'vönném ezt a léánt                  | 81      |
| Ez a kis lány, a barna                | 282     |
| Ez a leány kész gazdasszon            | 63      |
| Ez a macska fekete                    | 102     |
| Ez az uccza végig poros               | 24      |
| Ez nap fénye már ezután               | 260     |
| Examen a régi korból                  | 263     |
| Édes anyám karján nevelt engemet .    | 237     |
| Édes lelkem, tám neheztelsz           | 161     |
| Édősanyám rózsafája                   | 75, 198 |
| Édősanyám sok szép szava              | 75      |
| Édős apám sokszó monta                | 62      |
| Édős kéncsöm szép galambom            | 59      |
| Édős rózsám úgy szeretlek             | 63      |
| Édős vagy te küls Rózsika             | 84      |
| Édős virics foly a fálól              | 76      |
| Éljen a bor. éljen a lány             | 304     |
| Én az uram hogy gyűlölöm .            | 64      |
| Én biz ijen nagy sárba                | 25      |
| Én éhajtám ludam .                    | 118     |
| Én énnének zöd erdőbe sétálni         | 52      |
| Én istenem, este van                  | 169     |
| Én istenöm, add megérnöm              | 62      |
| Én nem mönyök bézzája                 | 78      |
| Én nem tudom, hogy hogy esik          | 256     |
| Én ültettem a rózsafát                | 157     |
| Én vagyok a borbé legén               | 40      |
| Én vagyok a petri gujás               | 228     |
| Én vagyok egy árva gyerek             | 300     |
| Én vagyok egy hív szerető             | 254     |
| Érted vagyok rózsám beteg             | 78      |

## F

|                              |     |
|------------------------------|-----|
| Fáj a kutyának a lába .      | 41  |
| Fáj a szívem, majd megszakad | 300 |
| Fáj a szívem belől felől     | 29  |
| Fáj a szívem, fáj éretted    | 143 |
| Fáj a szívem körül belül     | 64  |
| Fejér legént ne szeress      | 28  |
| Fejér üröm, fekete nád       | 76  |

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Feleségöm be szeretném        | 61  |
| Feljött a nap szép ragyogva   | 208 |
| Feteke gyászba jár saüvem     | 97  |
| Férjhez adnám a lányomat      | 230 |
| Férre vágom kalapomot         | 147 |
| Foj a Nyikó szavaron          | 62  |
| Forró Julis, mit gondoltál    | 139 |
| Fűfogattam száz- meg százszor | 70  |
| Futri Samu jó gazda lőtt      | 71  |
| Füstöl Fekete-hegy            | 184 |

## G

|                                  |     |
|----------------------------------|-----|
| Galiczia szélén virit egy almafa | 218 |
| Gúnyvers                         | 89  |

## Gy

|                            |     |
|----------------------------|-----|
| Gyere pajtás katonának     | 221 |
| Gyermekjátékok és versikék | 126 |
| Gyöngé András szép viola   | 67  |

## H

|                                           |     |
|-------------------------------------------|-----|
| Ha azt érem jövődőbe                      | 209 |
| Ha az uton kettő megáll                   | 50  |
| Hadnagy uram, hadnagy uram!               | 281 |
| Ha e bánattal teljes élet után            | 262 |
| Ha éccző' megházasottá'                   | 32  |
| Ha én virág volnék .                      | 293 |
| Haj dinár dum potyka                      | 233 |
| Haj duj duj! ez élet .                    | 226 |
| Haj türgeszkém, fürgeszkém .              | 117 |
| Haj két singős vörös, széjős szép pántika | 27  |
| Halljatok ujságot ez életben .            | 265 |
| Ha meghalok, meghalok                     | 69  |
| Ha nem szeretesz igazán                   | 64  |
| Haragzom én arra szóra                    | 139 |
| Ha szeretni nem kéne                      | 235 |
| Házamnak ókes hegyeit                     | 203 |
| Három bangó, látod-e ?                    | 169 |
| Három magyar hat kurási .                 | 225 |
| Három rendű fodros szoknya                | 160 |
| Háromszékben, Sepszi-széken .             | 298 |
| Három út elöttem, mejiken indujjak ?      | 210 |
| Házám, házám, édös házám .                | 64  |
| Házasságom mindig bánom, a mig élek       | 231 |
| Hej Kolozsvár, csifra kőhalom             | 297 |
| Héss légy, ne dunnogj .                   | 112 |
| Hetfűn reggel lugsót raktam .             | 211 |
| Héj páva, héj páva, császárné pávája!     | 153 |
| Hintázó mondóka .                         | 320 |
| Hogy egy kűs léánt szeretek               | 81  |
| Hogy e leányt vezetgettem                 | 30  |
| Hogy édes hazánkból                       | 271 |
| Hogyha ée azt tudhatnám                   | 78  |
| Hogyha még ma egy oly                     | 264 |



|                                         |     |
|-----------------------------------------|-----|
| Hogy ingöm megvetőtől                   | 47  |
| Hogy ne vóna bús az anya .              | 186 |
| Hozd el uram isten küls karácson napját | 64  |
| Hova hova harna legény?                 | 203 |
| Hozott bátyó feleségöt                  | 56  |
| Hó te Gyurka, h' te hó!                 | 74  |
| Huszár vagyok, azzá lettem              | 193 |
| Hűtögettel és megcsátál                 | 84  |
| Hű galambom, szívem Erzsók!             | 284 |

## I

|                                 |     |
|---------------------------------|-----|
| Idegen földre ne siess          | 80  |
| Idegen országban .              | 318 |
| Ide künn a zöd erdőbe           | 68  |
| Igazán szeress engemet          | 174 |
| Ihon jó egy legén .             | 172 |
| Ill a berek, nád a kert         | 305 |
| Ime milyen a szerelem           | 258 |
| Ingót bingót termött a ta       | 115 |
| Irtam neköd egy levelet         | 39  |
| Ismét szomorú .                 | 103 |
| Isten hezzád szép viola         | 46  |
| Isten hozzád Székelyország .    | 301 |
| Isten megáldjon, kedves barátom | 260 |
| Isten után van neköm            | 38  |
| Izós Jankó jaj be fázik         | 74  |
| Itt a tavasz, rózsám kincsem    | 280 |

## J

|                                   |     |
|-----------------------------------|-----|
| Jaj be magos högyet látok         | 24  |
| Jaj be mérges az án güzdám        | 86  |
| Jaj be szennyes a kendője         | 32  |
| Jaj de fáj .                      | 237 |
| Jaj de szépen harangoznak Torjába | 181 |
| Jaj ha tehetném .                 | 251 |
| Jaj istenem, teremtőm             | 66  |
| Jaj istenem, én hogy élök         | 79  |
| Jaj istenem, micsinájak           | 68  |
| Jaj istenem, rendőj szálást .     | 37  |
| Jere hezzám vacsorára             | 12  |
| Jere rózsám a mezőre              | 144 |
| Jere szívemhez te Kata            | 76  |
| Jertek fiak, induljunk a táborba  | 236 |
| Jó éjszakát, jó éjszakát          | 257 |
| Jó keresztény vagyok én           | 296 |
| Jó lányok csak fonjatok           | 42  |
| Jól megvizsgáld rózsám .          | 221 |
| Jöste hezzám szép mádárka         | 49  |
| Julia szép leány                  | 123 |

## K

|                                        |     |
|----------------------------------------|-----|
| Kalapomban hervadó bokróta .           | 294 |
| Kapud előtt járok, kapud előtt járok   | 62  |
| Kapum előtt csak egy csillag ragyogott | 238 |

|                                         |         |
|-----------------------------------------|---------|
| Kapum előtt halastó                     | 219     |
| Kapum előtt szép zűd búza .             | 21      |
| Kara — héjja, héjja!                    | 180     |
| Katát kértették bé Barassóba            | 17      |
| Katona lőtt az én játom                 | 71      |
| Kádár Kata . . .                        | 3, 5    |
| Kendert vettettem felibe                | 230     |
| Kereszturon az Alszegeben               | 282     |
| Kertemben egy kis almafa                | 280     |
| Kérettem egy kis leányt                 | 277     |
| Készűj szép némés székejség             | 154     |
| Ki az urát nem szereti                  | 37      |
| Kicsi dobos hova méssz, hova méssz      | 118     |
| Kicsi leány! ez a solló . . .           | 51      |
| Kiházasító dal a fonókban és kalákáknál | 213     |
| Ki jő amott a setétbe                   | 303     |
| Ki látta, hogy macska uram              | 257     |
| Kimenék a hegyre                        | 194     |
| Kimenék a szőlőhegyre                   | 201     |
| Kiment a ház az ablakon                 | 179     |
| Kimenyek Magyarországra .               | 228     |
| Ki mit szeret, ha nem szép is           | 182     |
| Kinek nincsen krinolinos szoknyája      | 231     |
| Kinek nincsen szeretője                 | 249     |
| Ki népei vagytok                        | 132     |
| Kieszárt a diófa                        | 189     |
| Kitríkoty mese . . .                    | 133     |
| Ki van a két szemem sirva .             | 199     |
| Kivirágzott az árkosi temető            | 141     |
| Kivül égek belül fádom                  | 207     |
| Koiozvári várra szállott egy páva       | 22      |
| Korcsmárosné gyujts világot             | 224     |
| Korcsomai párbeszéd                     | 195     |
| Korhel Estók azt sajnálja               | 86      |
| Kőkén szemü menyecske                   | 202     |
| Könnyü harmat fejér rózsaszálon         | 289     |
| Köszönöm galambom, hogy eddig szeretté! | 238     |
| Kövecsös út mellett páratlan gölicze    | 18      |
| Kövecsös víz mellett palántált viloja   | 95      |
| Kühás mellett csukros szőkfü éterjett   | 112     |
| Kömives Kelemenné                       | 314     |
| Kutágasra szállott a sas                | 68, 162 |
| Kutya gyilkos taringgettét-lencsét      | 143     |
| Kűs kertömbé most érik a csérsznye      | 140     |

## L

|                                     |     |
|-------------------------------------|-----|
| Lábad akármerre járjon .            | 205 |
| Látom életemet, nem igen gyönyörű   | 148 |
| Látom ugyan jól ittál               | 80  |
| Leány a legényhez                   | 175 |
| Legény a leányhoz . . .             | 176 |
| Lesem az örömet, majd ott, majd itt | 254 |
| Leterítettöm keszkenőmöt            | 29  |

## M

|                            |     |
|----------------------------|-----|
| Magoss hügyről foy a patak | 48  |
| Ma nem ettem. csak gombát  | 239 |

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| Marosszéki piros páris                       | 209 |
| Már ezután her von Peti                      | 117 |
| Már látom, hogy énnekem is meg kell válnom   | 260 |
| Más szomorú nóta                             | 100 |
| Megbotlottál édes lovam a réten              | 290 |
| Megcsalt nendő leánkája                      | 88  |
| Megdöglött a híró lova                       | 166 |
| Megfogom az ökröm szarvát                    | 87  |
| Megjelentem szavaimot                        | 44  |
| Megjött Jankó más országból                  | 82  |
| Meg is házasodnám                            | 60  |
| Megmontam te bús gelicze                     | 210 |
| Megpanaszlom az én istenemnek                | 249 |
| Megtanítom a rókákat                         | 59  |
| Mesturam éneke                               | 266 |
| Még a galambamnak is                         | 196 |
| Mért titkolod, ha szeretsz?                  | 230 |
| Mét vagy pájtás ojan kumor                   | 87  |
| Mig a tóba halak laknak                      | 229 |
| Mig szived, oh lány szerettem                | 286 |
| Mi hallik oly szépen a buzából?              | 267 |
| Mi haszna orczád pirossa                     | 83  |
| Mikó kinyér a kezédbe                        | 63  |
| Mikor én küs leány vótam                     | 216 |
| Mikor masérozzunk kapitány uram ram ram ram? | 189 |
| Minap hogy haza indúltam                     | 58  |
| Mind csak sirok, mind csak sirok             | 28  |
| Mindön legén házass lögyön                   | 74  |
| Minek szeretsz szépöt, csifrát               | 81  |
| Mint egy csillag az égen                     | 310 |
| Mi szebb az életben a vadász életnél?        | 256 |
| Mit akar itt az ergeje?                      | 82  |
| Mit akar itt az izgága?                      | 52  |
| Mit ér a nagyság, rang, hatalom              | 256 |
| Mit titkolod' ha szeretsz?                   | 29  |
| Mondd meg édes rózsám                        | 49  |
| Most akattam egy virágra                     | 66  |
| Most jött hezzám egy kis fecske              | 24  |
| Most kapott a bíró                           | 166 |
| Most kezd málni a csereasznye                | 283 |
| Mókustáncz                                   | 128 |
| Mónár legén vótam én                         | 187 |
| Mónár Mócsi K... huszár                      | 318 |
| Mönnöm kell már neköm is                     | 46  |
| Mönyök a szénagyúttőre                       | 76  |
| Mönyök ide mönyök tova                       | 34  |

## N

|                                 |     |
|---------------------------------|-----|
| Nagynénike fohászkodik          | 34  |
| Nagypénteken mossa holló a fiát | 229 |
| Nagyravágyó nem vagyok          | 311 |
| Ne add neköm llonka             | 71  |
| Ne búsujjon, komámassu          | 144 |
| Ne búsítjon akárki menyecske    | 58  |
| Nekem ugyan megcsalt            | 164 |
| Neköm van egy virágkertem       | 34  |
| Nem egy fa van az erdőben       | 276 |

|                                             |     |
|---------------------------------------------|-----|
| Ne menj fiam a méhesbe                      | 311 |
| Ne menj rózsám a tollóra                    | 172 |
| Nem hittem én, de már hiszem                | 307 |
| Nem is legén nálunk                         | 194 |
| Nem jöttem én gyalog ide                    | 146 |
| Nem lehet nem lehet, el kell menni          | 248 |
| Nem szoktam, nem szoktam                    | 137 |
| Nem lőtt búzám az Idén                      | 84  |
| Nem vétettem soha                           | 212 |
| Ne sirj rózsám, én nem sirok                | 72  |
| Ne sirj lányka, hogy a végzés elvált minket | 261 |
| Ne szeress, ne szeress                      | 49  |
| Nincs állandó szereteted                    | 258 |
| Nincsen bokor zöd ág nélkül                 | 186 |
| Nincsen kedvem, mer a fecske elvitte        | 200 |
| Nincsen nekem szeretőm                      | 171 |
| Nincsen, nincsen ojan asszon                | 165 |
| Nincsen nekőm apám, anyám                   | 79  |
| Nincs kénosabb dolog                        | 22  |
| Nincs mód a szerelemnek                     | 259 |
| Nincs oly öröm, melyet végre                | 251 |
| Nincs szebb madár, mind a lud               | 216 |
| Nosza rajta frisen a búzamezőre             | 264 |
| Nóta Balog Józsiáról                        | 107 |
| Nóta egy gyilkosságról a Rikában            | 104 |
| Nóta Oláh Péterről                          | 105 |
| Nyikó mellett születtem én                  | 279 |

## O

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Oda ki a Csöngőbe, Csöngőbe   | 65  |
| Ó friss galamb, örülhetsz     | 142 |
| Oh bánat, bánat, keserű bánat | 10  |
| Oh! be, be drága óra vala     | 176 |
| Oh én édes karujkám, karujkám | 119 |
| Oh te ravasz róka             | 39  |
| Oh te róza, be piros vagy     | 197 |
| Ó jegenye, jegenye            | 147 |
| Oláh vészén csérés csukját    | 188 |
| Ó-székely regések dala        | 121 |
| Ott a réten egy virágszál     | 268 |
| Öntöző versike                | 319 |
| Ősszel érik a barack          | 23  |

## P

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| Pajtás te jó vadász vagy             | 55  |
| Párnás táncdal                       | 120 |
| Pázsintos udvaron lakik a szegénység | 30  |

## R

|                          |     |
|--------------------------|-----|
| Rajta pajtás, cséput elé | 55  |
| Reám nevet szőmőd szál   | 47  |
| Repül a pillangó         | 195 |
| Ritka búza, ritka roza   | 24  |
| Ropog a hó lábom alatt   | 84  |

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Rózsám kapum előtt éjár       | 77  |
| Rózsám! neked az idén         | 278 |
| Rózsaím szeret, a mint tennap | 204 |

## S

|                                       |     |
|---------------------------------------|-----|
| Sárga csitkó sárga sárba jár          | 119 |
| Segesvári kis kalapom                 | 219 |
| Segősváros nemős város                | 51  |
| Séprik a baróti ucczát                | 185 |
| Siklódi tánczdal                      | 96  |
| Sínfalvára ké menni                   | 228 |
| Sir a szegén Ilus                     | 261 |
| Sirhatok én árva legén                | 42  |
| Soha se tartottam egy virágnál többet | 115 |
| Sokat jártam egy léánhoz              | 74  |
| Sokat jártam s mind csak érted        | 86  |
| Sokat szenvedtem érottad              | 85  |
| Strállállállálám                      | 190 |
| Sűrűn csillagzik az ég                | 63  |

## Sz

|                                       |        |
|---------------------------------------|--------|
| Szá'j le holló, szá'j le              | 14     |
| Számlik a föld, recseg, ropog a járom | 288    |
| Szánny meg, bábám! ingömet            | 83     |
| Száraz a fű a hegytetőn               | 171    |
| Száraz fűre dérös harmat hulladoz     | 169    |
| Szegén legén ne mőnj                  | 19     |
| Szegény legény nem csuda              | 233    |
| Szerelmes édős istenünk!              | 167    |
| Szeress ingöm, ne anyádot             | 78     |
| Szeress rózsám, csak nőzd meg kit     | 45, 78 |
| Szeress, szeress, csak nőzd meg kit   | 26     |
| Szeretém az új bort                   | 168    |
| Szeretettből tettünk vallást          | 45     |
| Szeret ingöm két viola                | 58     |
| Szeretnélek drága lélők               | 42     |
| Szeretni nem tuttam                   | 67     |
| Szegén legén, mivé lettél             | 85     |
| Szegén vótam szegént vőttem           | 83     |
| Széles árok, kesken palló             | 150    |
| Székej vagyok, szabad bércek lakója   | 284    |
| Szép a nyárfa a tetőn                 | 151    |
| Szép állat a lúd, magát mosagassa     | 163    |
| Szép mőnyecske, drága lélek           | 79     |
| Szép Salamon Sári                     | 292    |
| Szivárvány havasán                    | 196    |
| Szivárványos az ég ája                | 25     |
| Szombat este hét órára                | 70     |
| Szombat este ne jőjj hézzám           | 77     |
| Szomorú nőtá                          | 99     |
| Szomszédasszon beteg vót              | 168    |
| Szomszéd legény Gynrka                | 14     |
| Szólhatsz hézzám már eleget           | 42     |
| Szűlőhegy tetején                     | 296    |
| Szüvem sérti nagy fájdalom            | 83     |

|                                |     |
|--------------------------------|-----|
| Tanulj házi csinosasságot      | 276 |
| Tartanék szeretőt              | 55  |
| Tavaszi szél útát szárazszít   | 210 |
| Te és jól tudod azt kéncesem   | 158 |
| Teli kertem zsájával           | 226 |
| Teli kertöm zsájával, zsájával | 114 |
| Templom előtt egy kis házikóba | 108 |
| Ti gaz ficsók! mit gondóto:    | 72  |
| Tíz paripám jó van             | 22  |
| Títnak rózsám, títnak tölled   | 63  |
| Tordátfalán van egy malom      | 28  |
| Törökbuza pogácsának           | 113 |
| Törpe Mihók megbolondút        | 77  |
| Tudod rózsám! te mit szó'ál    | 82  |
| Tudom ki az, ki tégöd kér      | 85  |
| Tudom pájtás, jó gazda vagy    | 87  |
| Tudom pájtás! más faluba       | 72  |
| Tudós legén Barna Peti         | 69  |
| Túl az Óton zergő malom        | 184 |
| Túl a vizen Tótországban       | 173 |
| Tűz villóg, nap rogyog         | 117 |

## U

|                                 |     |
|---------------------------------|-----|
| Udvarhejji bécsalóba            | 151 |
| Udvarhéjón sok az éfiasszony.   | 48  |
| Udvarhejszék ojan szék          | 85  |
| Udvaromon három csürke          | 202 |
| Udvaromon három vállu           | 201 |
| Udvarom, udvarom                | 16  |
| Ugy megszárárt bennem a szű     | 29  |
| Ugy meglített a bírót           | 145 |
| Ugy megvagyok búval rakva       | 81  |
| Ugy szeretem a barnát           | 149 |
| Új fedele van a bóci templomnak | 205 |
| Uppá csuppá féltekenyő          | 116 |
| Üsmerek egy büszke leánt        | 40  |
| Üsmerek egy gaz fukart          | 25  |

## Z

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Zavaros a Nyárád              | 206 |
| Zengenek az erdők trallalalam | 227 |
| Zöld a kökén, majd megkékül   | 69  |
| Zöld a kökény, majd megkékül  | 217 |
| Zöld erdőbe, zöld mezőbe      | 219 |

## V

|                               |     |
|-------------------------------|-----|
| Vadászat, szerelem, a jó bor  | 208 |
| Vajha tündérré lehetnék       | 245 |
| Vaj ki büszke ez a legény!    | 307 |
| Valld meg nekem kapuzábé      | 302 |
| Van bocskorom, tarianyám      | 142 |
| Van egy beteg a fő'zögön      | 78  |
| Van egy malom, nincsen kőve   | 287 |
| Van komámnak ifju neje        | 78  |
| Van már neköm szép új csidmám | 51  |
| Vár ingöm a kedvesöm          | 89  |

|                                    |     |
|------------------------------------|-----|
| Város végén egy madár              | 111 |
| Verd meg isten a szüvet            | 86  |
| Verd meg isten, verd meg           | 218 |
| Vesselényi nótája                  | 269 |
| Vetettem vilóját, várom kinyílását | 216 |
| Végig menék a temetőn              | 98  |
| Végig mentem az ormódi temetőn     | 198 |
| Vigasztaló versek                  | 273 |
| Vigon élelem világom               | 27  |
| Vig óráim mind a vizek             | 170 |
| Virágos rét, füves balom           | 165 |
| Viszik, viszik a szilvát           | 112 |
| Vizes a fű mert nagy zápor esett   | 290 |
| Vót szeretőm, de nem tecczik       | 80  |



|                                          |     |
|------------------------------------------|-----|
| II. Táncszók                             | 321 |
| III. Találósmesék                        | 337 |
| IV. Népsajátságok                        | 353 |
| 1) Szoldásmódok, köszöndécsok            |     |
| 2) Családnevek, keresztnévek, gunynevek  | 384 |
| 3) Ló-, ökör-, tehén-, bival- stb. nevek | 389 |
| 4) Mező-, erdő- s hegynevek              | 392 |
| V. Népmesék                              | 393 |
| I. Szép Palkó                            | 395 |
| II. Az Igazság és Hamisság utazása       | 403 |
| III. A vadász királyfiak                 | 406 |
| X IV. A rossz főnőleányból lett királyné | 411 |
| V. Az irigy testvérek                    | 414 |
| X VI. Rózsa vitéz                        | 418 |
| X VII. A diákot erővel királylány teszik | 421 |
| VIII. A két gazdag ember gyermeke        | 124 |
| IX. Az aranyszörű bárány                 | 427 |
| X. Az apám lakadalmá                     | 429 |
| XI. A rossz macska                       | 433 |
| XII. A Szerencse és Áldás                | 435 |
| XIII. Mirkó királyfi                     | 436 |
| XIV. A mőndőlecskék                      | 449 |
| XV. Tündér Ezséböt                       | 454 |
| XVI. Halász Józsi                        | 465 |
| XVII. Csiban királylány                  | 472 |
| XVIII. Megölő Istifán                    | 477 |
| XIX. A huszár és szolgálo                | 481 |
| XX. Az ördögkilencz kérdése              | 483 |
| VI. Tájszók                              | 489 |
| Jegyzetek                                | 525 |
| Néhány szó a székely nyelvjárásokról     | 547 |



## NEVEZETESEBB SAJTOHIBÁK.

| <i>Lap</i> | <i>Sor</i> | <i>Helyett</i>    | <i>Olvasd</i>  |
|------------|------------|-------------------|----------------|
| 4          | 12         | vetette           | vettette.      |
| 5          | 22         | még               | meg.           |
| 7          | 11         | rétáni            | sétá'ni.       |
| "          | 12         | megtaláta         | megtalá'ta.    |
| "          | 22         | mögi (mindeniütt) | megi.          |
| "          | 34         | főjajdula         | fő'jajdula.    |
| "          | 35         | űdöszönk          | ű'döszönk.     |
| 8          | 23         | készűj d'ére      | készű'j dé're. |
| 11         | 10         | szörént           | szérént.       |
| "          | 20         | éjön              | é'jön.         |
| "          | 24         | istenöm           | istenem.       |
| 15         | 7 és 8     | örleni            | öllenl.        |
| 17         | 4          | fő'               | fő'.           |
| "          | 29         | madzagot          | maizlagot.     |
| 19         | 12         | féj               | fő'j.          |
| "          | 31         | fő'vátásák        | fő'váttsák.    |
| 20         | 26         | töllem            | töllem.        |
| "          | 27         | ágyon             | á'gyon.        |
| "          | 28         | talájon           | talá'jon.      |
| "          | 33         | orcám             | árcám.         |
| 22         | 7          | szörtelen         | szértelen.     |
| 23         | 8          | szört             | szért.         |
| 24         | 19         | mégházasodik      | megházasodik.  |
| 25         | 7          | mégvetötte        | megvetötte.    |
| 30         | 17         | udvarom           | udvaron.       |
| 43         | 22         | hét               | hét.           |
| 96         | 19         | kéncsém           | kéncsém.       |
| 122        | 18         | a gazdának        | as asazonnak.  |
| 142        | 14         | ményén            | ményén.        |
| "          | 32         | mejin             | mejjin.        |
| 144        | 22         | engém             | engém.         |
| 154        | 6          | véttem            | véttem.        |
| 155        | 14         | békességét        | békességét.    |
| 158        | 7          | kiményék          | kiményék.      |
| "          | 11         | még kell          | még kell.      |
| "          | 19         | szénémét          | szénémét.      |
| 159        | 2          | ingém             | ingém.         |
| 163        | 7          | él-é              | él-é.          |
| 164        | 5          | édés              | édés.          |
| 166        | 2          | kertembe          | kertémbe.      |
| 173        | 17         | vizén             | vizén.         |
| 176        | 13         | keresék           | keresék.       |
| 191        | 5          | négyedik          | nőgyedik.      |



| <i>Lap</i> | <i>Sor</i> | <i>Helyett</i> | <i>Olvasd</i> |
|------------|------------|----------------|---------------|
| 191        | 8          | eszédbe        | eszédbe.      |
| 193        | 7          | vég            | vég.          |
| 197        | 13         | édés           | égyes.        |
| 204        | 8          | vérzik         | vérzik.       |
| 206        | 9          | lahajtom       | lehajtom.     |
| 220        | 30         | czabados       | szabados.     |
| 221        | 1          | fényés         | fényes.       |
| 250        | 26         | Mem            | Nem.          |
| 324        | 14         | kiugrom        | kirugom.      |
| 343        | 1          | elő            | előtt.        |
| 352        | 4          | felapja        | felkapja.     |
| 355        | 7          | jöjjön         | jöjjön.       |
| "          | 16         | jötttem        | jötttem.      |
| "          | 22         | süttük         | süttük.       |
| 361        | 29         | döbölte        | döbölte.      |
| 396        | 4          | vétte          | vette.        |
| 399        | 34         | még            | még.          |
| 400        | 15         | lelkéték       | lelkéték.     |
| 402        | 11         | széndérétték   | széndérétték. |
| 403        | 1          | ménnyünk       | ménnyünk.     |
| 538        | 47         | szrient        | szerint.      |





